
VIDUS

CHIRVRGIA

è Græco in Latinum conuersa, Vido Vidio Florentino interprete, cum nonnullis eiusdem Vidij cõmentarijs.

Indicem auctorum & operum sequenti paginâ quærito.

Cum priuilegijs Rom. Pontificis, GALLIARVM REGIS, ET DVCIS Ferrariæ, quorum exemplum indici librorum subiecimus.

Excudebat Petrus Galterius Lucetiæ Parisiorum, pridie Calendas Maij.

M. D. XLIIII.

Index auctorum & operum.

PAVLVS PP. III.

VNiuersis & singulis,quibus hæ nostræ literæ præsentabuntur,Salutem & apostolicam benedictionem. Quùm sicut dilectus filius Vidus Vidius Philosophus Florentinus, Regis Christianissimi Physicus nobis nuper exponi fecit ipse ad communem omnium vtilitatẽ Hippocratis de vlceribus,de fistulis,ac de vulneribus capitis, necnon de fracturis,de articulis,& de officinâ medici,ac Galeni de Fascijs, & Oribasij de laqueis,aliúmque de machinamentis libros cum eiusdem Galeni commentarijs in tres vltimos ex supradictis Hippocratis libris ab eo è Græco in Latinum conuersos,cum cõmentarijs etiam,quos ipse Vidus in tres priores Hippocratis libros desuper expressos edidit, imprimi facere & emittere intendat. Nos ne alij lucrum ex alieno labore quærentes, sumpto inde exemplo,dictos libros & commentarios in eiusdem Vidi damnũ & præiudicium imprimant, prouidere,eiusdémque Vidi indemnitati consulere cupientes, eius super hoc nobis porrectis precibus inclinati, omnibus & singulis Bibliopolis & librorũ impressoribus in vniuersâ christianitate constitutis sub excommunicationis latæ sententiæ pœnâ,in nostro verò & sanctæ Romanæ ecclesiæ statu mediatè vel immediatè subiecto commorantibus, etiam sub amissionis librorum & centum ducatorum auri de Camerâ,pro vnâ Cameræ nostræ apostolicæ,& pro aliâ medietatibus eidem Vido applicandorum pœnâ inhibemus, ne dictos libros & commentarios intra Decennium proximè futurum sine dicti Vidi licentiâ imprimere,seu impressos vendere,aut venales habere audeant vel præsumãt. Mandantes omnibus & singulis locorum ordinarijs, & eiusdem status nostri gubernatoribus & officialibus, vt ad omnem dicti Vidi requisitionem præsentes publicent,& eas iuxta ipsarum tenorem obseruari faciant & curent, Iuris & facti remediis opportunis. Cõstitutionibus & ordinationibus apostolicis, cæterísq; contrariis non obstãtibus quibuscunq;. Datũ Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris Die sexta Decembris M. D. XLIII. Pontificatus nostri Anno Decimo.

Blo. El. Fulginen.

Priuilege du Roy.

FRancoys par la grace de dieu,Roy de France: au preuoſt de Paris, bailly de Maſcon,ſenechal de Lyon: & a tous noz autres iuſticiers, officiers,& leurs Lieutenans,ſalut. Noſtre cher,& bien ayme,maiſtre Vidus Vidius de Florẽce,docteur en medecine, noſtre medecin ordinaire & lecteur en Paris,nous a faict dire & remõſtrer,quil eſtoit apres auoir laiſſe a imprimer a ſes grandz fraiz,miſes & deſpens,& au gand proffit & promotion des eſtudians en medecine, & principalement en la chirurgie vng liure intitule, Chirurgia è græco in latinũ verſa, Vido Vidio Florentino interprete. lequel liure il expoſeroit & feroit voluntiers mectre en vente, a ce quil fut publie & manifeſte a vng chacun,aymãt la chirurgie,pour en prẽdre fruict & erudition :Mais il doubte,que apres quil auroit eſte veu & manifeſte (cõme dit eſt)aulcuns imprimeurs & libraires ſefforcent de le vouloir imprimer & vendre:en nous humblement requerãt a ceſte cauſe, que noſtre plaiſir ſoit luy octroyer,que pour le tẽps & terme de ſix ans prochainement venant, a commencer du iour & datte de ces preſentes,autres imprimeurs ne puiſſent imprimer ne vendre ledict liure enſemble, ou par ſes parties, que ceulx a qui ledict ſuppliant permectra. Pource eſt il,que nous inclinans a la ſupplication & requeſte dudict maiſtre Vidus Vidius noſtre medecin, auons permis & octroye,permectons & octroyons,& nous plaiſt de grace ſpecial,que durãt le tẽps & terme de ſix ans,de la datte que deſſus,il puiſſe & luy loyſe laiſſer imprimer ledict liure tãt de foys que bon luy ſemblera, & a telz maiſtres imprimeurs quil vouldra,ſans ce que durãt ledict temps autre que ceulx quil vouldra le puiſſent faire imprimer. Si vous mandons,& expreſſemẽt enioignons, & a chacun de vous(ſi comme a luy appartiendra)que de noz preſens, grace, conge,permiſſion & octroy vous faictes,ſouffres,& laiſſes ledict docteur Vidus Vidius,iouyr & vſer plainement, & paiſiblement ledict temps de ſix ans durant : en faiſant,ou faiſant faire, expreſſes inhibitions & deffenſes de par nous ſur certaines & grãds peines a nous a applicquer,& de perdition,& cõfiſcation deſdictz liures,& de amẽde arbitraire,a tous imprimeurs, libraires, & autres que ledict ſuppliant,que durant ledict temps ilz nayent a imprimer ledict liure ne en latin,ne en frãcoys tranſlate, ſinon par permiſſion & conge dudict docteur, en les contraignant a ce faire & ſouffrir par toutes voyes & manieres deues & raiſonnables:nonobſtãt oppoſitions,ou appellations quelconques, pour leſquelles ne voullons eſtre differe, car tel eſt noſtre plaiſir. Donne a Fontainebleau,le deuxieſme iour de Ianuier, Lan de grace mil cinq cens quarante trois,& de noſtre regne,le vingt neufieſme.

Par le Roy,a la relation du conſeil.

Signe Hurault.

Priuilegium ducis Ferrariæ non adſcripſimus, quòd vnâ excommunicatione exceptâ idem contineat,quod priuilegium Pontificis.

VIDVS VIDIVS FRANCISCO Valeſio Galliarum Regi S. P. D.

ALexander ille Magnus,quùm audiret Ariſtotelem foras dediſſe phyſicos libros,cum eo queſtus eſt atque expoſtulauit,vt qui animũ induxiſſet cæteros mortales de tantâ rerum naturalium contemplatione defraudare: tu ex contrario rex regum maxime diuulgari iubes Græcorum chirurgiam, cuius cuſtodiendæ ac proferendę fuit arbitrium tuum,quùm ſolus habeas non modò has noſtras interpretationes & commẽtaria, quæ tibi ſuperioribus annis dicaueram, ſed græcum etiam volumen , quod Cardinalis Rodulphus conſenſu omnium in Italiâ ſummus literarum patronus ad te miſit munus tanto rege digniſſimum. vnicum enim legebatur in eius ampliſſimâ bibliothecâ. nam ea pars,quæ græcè impreſſa habetur,mendoſa vſque adeò eſt,vt non ſecus quàm cæteræ, quæ alibi non extant, dici ſanè poſſit eo tantum exemplo contineri. Quantum verò attulerit detrimenti, huius operis priuatio,illi quotidiè experiuntur,qui diu quantumuis paruis vlceribus detinentur,qui membris luxatis aut fractis,vel claudi, vel minùs idonei ad ſolitas actiones euadunt, optiméque ſecum agi ſibi perſuadent, quùm non intereunt : qui capite etiam leuiter icto,vbi multum vexati à medicis fuerunt,tamen decedunt. ac ne caſus ſingulos recẽſeam,ex noſtris chirurgicis quotus quiſque tãdem eſt,qui, quod res exigit,manu appoſitè moliatur,cõmodè faſcias inijciat,idoneis machinationibus cõminuta oſſa cõponat,vel ſuo loco mota reſtituat, capitis vulneribus medeatur? Sed bonâ ex parte à culpâ vindicantur,quòd careant græcis auctoribus, qui hanc medicinæ partem ſummâ cum dignitate excoluerunt:hæc quùm probè noueris,tantum humanæ calamitatis præſidium mortalibus non inuides,quo nomine, vt alijs compluribus Alexãdrum facilè ſuperas. nihil enim magis contendis,quàm vt hominũ generi proſis,dijs immortalibus ſimilis. Illos enim in primis colimus,quòd quæcunque poſſidemus bona nobis impertiũt,nos ſuſtinent,nos alunt, nobis conſulunt atque opitulantur. quã rem tu,vt ſi quiſquam vnquam,omni operâ,ſtudio, cogitatione imitaris,atq; vt iuſtitiam,pietatem,prudentiã,magnanimitatem, & alias virtutes omittam,quibus rempublicã adminiſtras,quâ vteris dij boni liberalitate,quos ſumptus facis, vt bonas artes in veterẽ dignitatem è barbarorum fece reſtituas? Id præter cæteras academias ſenſit Lucetia Pariſiorũ,quæ antè obducta tenebris,nunc tuâ ope cœpit caligine diſcuſſâ reſpicere:ſed quid cœpiſſe inquã? nunc oculorũ acie clariſſimâ eſt, nunc græcã, hebręam,& latinã linguam doctè adeò callet atq; elegãter,vt ſi maiores ad vitam redeant,qui eas à nutricibus didicerunt,Pariſios à ſuis diſcernere vix poſſint. nunc mathematices,rhetorices,dialectices,medicinæ,naturalis deniq; ac diuinæ philoſophiæ peritiâ cæteris academijs ità præſtat,vt meritò prima omniũ eſſe cẽſeatur. quę omnia tibi rex maxime accepta refert,quùm vndequaq; copiã vetuſtiſſimorũ librorũ compares,maximis ſtipendijs accerſas,& ampliſſimis ſacerdotijs ornes,qui cõmemoratas artes & ſciẽtias publicè profiteantur ac doceant. In quorũ numerũ quòd me allegeris, plurimum tibi debeo,quãdoquidẽ me idoneum putaueris, quẽ non ſolùm inter tuos medicos referres,ſed in cœtu quoq; eorũ profeſſorũ annumerares. At lõgius laberer, ſi perſequi vellem, q̃ liberaliter,q̃ benignè tam literas quàm literarũ ſtudioſos cõplectaris,vnũ illud attingã,quod tu interea dũ tantæ reipublicę adminiſtratio ab huiuſmodi ſtudio te auertit,ne literæ iacturã faciant,hanc prouinciã dediſti Petro Caſtellano viro doctiſſimo Matiſconenſi Pontifici deſignato , ad quã de ſententiâ omniũ, neq; aptiorẽ quenquam inuenias, neq; meliorẽ, quippe cùm verè philoſophus ſua in minimis ponat,de republicâ literarum vehementer laboret, & gratiâ,quâ iure plurimum apud te valet,conſilio,labore, ſtudio nitatur,vt præclara,quã inſtituiſti, academia abſoluatur, promptã & paratã habeat librorũ copiam,nihil deſideret,quod ad ſe facere poſſe videatur. Vale rex clariſſime Lucetiæ Pariſiorũ Cal. Maij M. D. XLIIII.

Vidius lectori S.

AD chirurgiam, quod ex vi nominis colligitur, solum illi morbi pertinent, qui manus operā requirūt, & idcirco ea præsidia, quæ manu dūtaxat adhibētur. Iure igitur vlcera, fistulæ, fracturæ, luxata, quamuis certam victus rationem & medicamēta exigant, quià tamen à manu maximam partem curationis petūt, à nobis in hoc volumen, quod chirurgiam inscripsimus, cōferuntur: iure etiā fasciæ, laquei, machinamenta, cùm hæc auxilia ab eo tātùm, qui manu medetur, admoueantur: de officinâ medici nihil attinet dicere, cùm ad vsum instrumentorum chirurgi spectet ferè vniuersa.

In quibus eū ordinē secuti sumus, quē tum ratio, tum auctoritas indicauit. anteà enim morbos adscripsimus, deinde instrumēta ad eorū curationē necessaria: ex morbis primo vlcera & fistulas, quę ad vlcera quasi ad genus species referūtur, dein fracturas, priùs quidē capitis, tùm aliarū partiū, postremò luxata, quo ordine scripsisse etiam Hippocratē constat. In libro de officinâ medici, quanquàm tradit principio proœmium totius artis, summatim tamen multa percurrit ex his, quæ dilatata erant in eo, qui de fracturis est, & de articulis, q̄obrem Galenus hunc post illos legendū esse in commētarijs, quos in ipsum scripsit, sæpius testatur. Fascias præposuimus laqueis, vt quæ dentur sæpenumerò sine his, & contrà vbicunq; laquei inijciuntur, ipsę quoq; obuoluātur. Mitto ꝙ alioquin priùs Galeni, q̄ Oribasij libros apposuisse par fuit. Machinamēta post laqueos scripsimus, ꝙ hæc similiter ꝑpetuò eorū operā desiderēt, sed laquei sæpè citra machinationes aptētur.

Quòd si græcū exēplar, quod passim legitur, cum nostrâ interpretatione conferas, cōplura inuenies longè aliter habere, cùm quæ in illo scripta sunt mendosissimè, à nobis correcta fuerint ac restituta, quod quidèm temerè non fecimus, sed freti plærunq; exēplaribus manu scriptis, ijsdēq; vetustissimis. eorū nobis tùm alibi copia fuit, tum Romæ, præcipuè apud Cardinalē Rodulphum patronū nostrum, qui non secus ac permulta alia volumina summâ diligentiâ ac sumptu maximo hęc varia cōparauerat. nonnunquam mendū tale fuit, vt vnâ vel alterâ literâ mutatâ, adiectâ, vel expunctâ facilè corrigeretur, plurimúmque ad emendationem contulit diligens collatio vnius atque eiusdem loci, quem sæpiùs à Galeno pertractatum animaduertimus.

Eò autem vbiq; spectauimus, vt clarè mētem auctoris interpretaremur, quantū hæc permisit, sequuti verba. nec de nostro quidquam adiecimus. ꝙ si non omnia latina respondere gręcis, sed quædā addita cōperias, hæc certè nouā sentētiam nō declarant, sed eam, quæ ipsius auctoris est, adeò enodāt, vt sine illis cōprehēdi nullâ ratione potuerit. quod potissimum in Galeni commētarijs accidit, vbi aliquod Hippocratis vocabulū explanat, de hoc enim loquitur quasi de eo, quod in propositis verbis Hippocratis legatur. atque in græco quidē codice res ità habet, in latino non item, in quo verba ipsa Hippocratis, quæ Galenus nititur enodare, græcè nō legūtur, sed latinè, ità vt necessariū fuerit adscribere, quo verbo vsus fuerit Hippocrates, cùm Galeni sentētiam assequi alioquin nō liceret. Exēpli gratiâ in primo de fracturis Hippocrates mutuatur verbū χείριξιν, quod Galenus accipit vel pro chirurgiâ, vel pro rerū omniū admotione, id nos latinè reddimus curationē, q̄obrē in Galeni interpretatione coacti sumus de nostro græcū vocabulū adijcere, hoc modo cùm habet [Curationē verò] subiecimus [quā χείριξιν dixit], quod nō opus fuit, vbi ex toto latinū verbū græco respōdebat. Omittūtur etiā quędā à Galeno, vt gręcę linguę peritis euidentissima, quę ab interprete exponēda sunt, si modò latinæ linguę peritis librū interpretatur. id nos fecimꝰ in secūdo de officinâ medici non lōgè à fine, cùm disputat de verbo Hippocratis ἀποπιεσόντων, scriptúm ne sit attico more, vbi atticū morē indicauimus, à Galeno prætermissum, vt qui græcis scriberet, eiusmodi loquēdi formā non ignorantibus, hoc secus accidit interpreti, quod quidèm non est aliquid adijcere de suo, sed auctoris mentem clarissimè explicare.

Vt autem res oculis, ac manibus teneretur, in his, quæ obscura visa sunt, & (vt censet Galenus) monstratione indigent, picturam adiecimus, neque vllam diligentiam prætermisimus, vt hæc propositę rei responderet, quo saluo indulgēdum fuit aliquid pictori.

Postremi libri de fascijs, de laqueis de machinamētis nō reperiūtur (quod sciā) nisi in eo codice, cuius mētionē fecimus in epistolâ ad regē, in quo sunt tres auctores de fascijs, Galenꝰ, Soranꝰ, & Heliodorus, è quibꝰ ego latinū feci Galenū dūtaxat, nam qui hūc norit, reliquos planè norit. Sed an eiusmodi liber germanus sit Galeni, dubitare nemo debet, nā vel ipso ꝓœmio cōuincit, atq; hic est ille liber, quē ipse pollicitus est in scdo cōmentario de officinâ medici. Verùm desiderantur in Galeno quędā, quæ placuit accepta à Sorano & Heliodoro in hūc librū inserere, ne qua supsit humani corporis pars, cuiꝰ vinculū in hoc opere nō reperias. quę supplenimꝰ putamꝰ, vel ab auctore omissa, vel (q̄d magis ꝓbabile est) intercidisse. neq; enī verisimile est Galenū tā Sorano q̄ Heliodoro posteriorē, q ab vtroq; multa alia de fascijs mutuat̄, quæ nūc desiderātur omisisse, nec singulis partibꝰ (vt pollicet̄) suā vinciēdi rationē assignasse. Huc accedit ꝙ descriptio Asciæ vinculi, quā posuit Heliodorꝰ ad vinciēdū femur, in libro Galeni nō legit̄, licet eius meminerit sæpenumerò, quià tamē necessaria fuit, prętereūda fuisse nō videt̄. vbicūq; autē aliūdè quidq̄ petemꝰ, auctoris nomē maiusculis literis notabimꝰ hoc pacto. EX SORANO. EX HELIODORO, cūq; ad Galenū reuertemur. Nūc Galenꝰ.

Laudatur liber de laqueis à Galeno in libro de fascijs, quámuis alibi quoque mentionē facit laqueorū, qui hoc opere cōtinētur, refertur tamen hic liber in gręco exemplo ad Oribasium auctorem, quidquid est, opus vtilissimum est, sine quo multa sunt, quæ in medicinali arte nec cōprehendi, nec præstari possunt. pertinent enim laquei non modò ad fasciandū, sed etiā ad extendendum ossa fracta, vel suo loco mota, seu æqualiter, seu inæqualiter adhibere vim oporteat: tum ad curanda atque alligāda membra, dum manus adhibetur.

Machinamētis verò nō solū vtunt̄ architecti, sed medici etiā, cū his robustiora mēbra vtiliter, & quātum fieri potest, sine dolore extēdāt, vbi luxatis vel fractis medētur. hæc ab Oribasio collecta sunt ex Hippocrate, Galeno, atq; alijs auctoribus, vt patet, vbi singulorū vsus & structura exponit̄: sed præter vtilitatē, quam in curatione exhibent, multos aperiunt in medicinâ locos, qui sine his omnino sunt incomprehensibiles. quanquàm in hoc libro machinamenta aliqua desunt, quæ auctor inter initia commemorauit, vbi vniuersam machinamentorum rationem recenset, sed optimè nobiscum agitur, quando non omnia interierunt.

INDEX EORVM QVÆ ex hoc opere annotanda duximus, vbi prior numerus paginā commonstrat, alter eiuſdem paginæ lineam: quòd ſicubi poſterior deſit, ſatis euidens monſtratio tibi fuerit paginæ ſolius.

A

Chirurgicorũ

I

L

M

Manus

V

FINIS.

INDEX ALTER GRÆcas dictiones complures, tum à Galeno ipso, tum ab alijs explicatas commonstrās, qui verborū quidem est, non tamen cuiuis cognitorum.

A

B

Γ

ἐπίδεσμος.

INDEX.

ὁμόχροιος

φλιαί.

INDEX.

τέλος.

Catalogus foliorum huius libri.

aa. quaternus. bb. quinternus.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y z.
Omnes ſunt quaterni.

A B C D E F G H I K L.
Omnes ſunt quaterni, præter K & L ternos.

Hippocrates de vlceribus Vido Vidio Florentino interprete, cum eiusdem Vidii commentario.

LIBRORVM Hippocratis duo eſſe genera cõſtat, quùm Galeno auctore alij peranguſtè, & viâ quaſi cõpendiariâ, quod propoſitũ eſt, exequantur, ſicut ille, qui, quùm ſit de impellendis oſſibus, μοχλικὸν inſcribitur, in quo ſummatim recenſuit, quæ latè prodidit in opere de articulis: contrà vberius alij, & clariùs rem indicẽt, & propè vniuerſam aperiãt. atq; hi bipartiti ſunt, nõnulli enim adeò perfectè legũtur, atque ordinatè, vt parũ adhuc deſiderare luminis videantur, in horum numerum illi reponuntur, qui tam capitis q̃ membrorum fracturas comprehẽdunt: nõnulli relicti ſunt informati dũtaxat ac rudes, ita vt neceſſariũ ſit, quæ præciſè dicuntur, dilatare, definire, quę indefinitè, inchoata abſoluere, quę remota de medio atq; inuoluta ſunt, explicare. eiuſmodi eſſe hũc de vlceribus teſtatur Galenus, qui fracturas vno tantùm ex libris de ratione curãdi, ſexto videlicet perſequutus, vt quam hîc tradit Hippocrates curandorum vlcerũ rationem erueret, perfectamq́ue omnibus numeris demonſtraret, de eâ tertium, quartum, & quintum referſit. quos libros ante hunc euoluẽdos eſſe manifeſtũ eſt, vix enim colligi animo poterit via hæc ſanãdorum vlcerum expeditiſſima, niſi quã ille ibi affert lucem, adhibeamus. id quod fracturis non euenit, quę tam latè ac perſpicuè ab Hippocrate tradũtur, vt ſatius ſit antè in illis verſari, dein ad lectionem ſexti de ratione curãdi, vbi ſtrictim tractantur, ſe transferre. Patet autem librum hũc eſſe illum, quẽ Hippocrates de vlceribus compoſuit, quãdo ſententiæ complures, iiſdẽ, quibus hîc verbis expreſſæ à Galeno ſæpius laudãtur, qui ſe ait commentaria in eum quoq; confeciſſe, quę ꝙ interierint, iacturã fecimus incredibilẽ. ſed quià iungitur cum tãti operis amiſſione deſperatio recuperandi, nos, quoad noſtra facultas tulit, excutere auctoris intelligentiã contẽdimus, quã, vbi licuit, ex varijs locis collectã per multa Hippocratis volumina cõprobauimus. Sed hactenus præfati iam librum exponere ingrediamur.

INSCRIBITVR περὶ ἑλκῶν, id eſt de vlceribus, quo verbo ſolet Hippocrates ſignificare, tum quę telũ & externa vis intulit, tum quę ab interiori cauſâ oriũtur. quod clarè oſtendunt, quæ partim habentur in hoc libro, partim in eo, qui de articulis eſt & de fracturis. quãquam τρῶμα. quod nomen latinè vulnus dicitur, illis impoſitũ eſt, quæ exteriori cauſâ inferũtur. Ergo curationẽ omnium vlcerum complectitur, ſiue ab exteriori, ſiue ab interiori cauſâ oriantur: neque ſolas ponit præceptiones, ſed propria etiam remedia, quibus, quod pręcipitur, commodè præſtemus: cúmque curatio alia ſit, quùm vlcus per ſe eſt, alia, cùm adijcitur alteri affectui, & ſanari eo manente non poteſt, Hippocrates vtramque adſcribit, adeò, vt nullum reſtet vlcus, cuius hîc ſanationem non reperias. illa ſemper excipio, cum quibus nudatum os eſt. hęc ſiquidem, ſi ad caluariam pertineant, in libro de vulneribus capitis: ſi ad cætera oſſa, in tertio de fracturis, & quarto de articulis vberrimè ab Hippocrate explicantur.

" VLcera nulla madefieri debent pręterquàm vino, niſi ſi articulum teneant.
" quùm, quod ſiccum eſt, ad ſanum: quod madet, ad vitiatum propiùs acce-

dat. Vlcus enim madet:quod ſanum eſt,ſiccum eſt.

Vlcerũ omniũ, quatenùs vlcera ſunt, cõmunis curatio ſiccãtibus perficitur. hanc ipſe indicat,quùm cauet,ne contrarijs,hoc eſt,madefacientibus nutriantur.cuius præcepti eam rationẽ affert, ꝙ ſiccum ad ſanum, madẽs ad vitiatum propiùs accedit.hoc autem ex eo elicit,quòd integra caro non madet,ſed arida tangitur:quæ vlcerata eſt,humida eſt.quare ſi eò tendimus,vt quod curatur, à vitiato recedat, ſequitur,vt admotis ſiccãtibus,quæ madefaciunt, expellamus. Quod multò clarius fiet,ſi quod de partibus noſtri corporis dicitur,traducatur ad medicamenta in hunc modũ.quæ ad ſanum propiùs perducunt,quod vlceratum eſt,ſiccant:quæ ad vitiatũ,madefaciunt,quùm quod ſanũ eſt,ſiccum ſit, quod vlceratũ,madeat,illis autem opus eſt,quę ad ſanum propiùs perducũt,& vitium ſummouẽt,igitur quæ ſiccant,vlceri neceſſaria ſunt,quæ madefaciunt, aliena.cui ſententiæ auctoritatẽ adiungit,ac firmamentum natura ipſa vlceris, quæ,ſi ad viuum reſecetur,nõ aliud eſt,q̃ diuiſio eius carnis,quę ſolida erat,& continua.quamobrẽ,ſi contrariorũ contraria ſunt remedia,cõiungẽtibus opus eſt & glutinantibus,hæc autẽ adſtringunt & ſiccant, vlcus igitur,quod per ſe eſt,curatur ſiccis,&(quod iure Hippocrates monuit) madefaciẽtibus offenditur. Quid ꝙ alij affectus,quos vlceri ſæpenumerò adiectos videmus,ſiccis medicamentis ferè omnes tolluntur?talia enim ſunt,quæ vel ſordem purgant,vel carnem alunt,vel ad cicatricem ducũt:talia,quæ ſupercreſcẽtem carnem abſumunt. Sed Hippocratis conſiliũ ad ſolum vlcus dirigitur,cuius naturã intuitus cauet,ne vllâ re madefiat præterquã vino,quod inter omnia pręſidia eſt aptiſſimum,quùm glutinandi vim,quam habet vlceribus neceſſariã, ad penitiores vſq; partes tranſmittat. quod non faciũt plæraq; alia ex glutinãtibus, quamuìs alioquin vino paria ſint,quemadmodũ argẽti ſpuma.hęc enim vel eo nomine longè minùs idonea experimur,quòd ſummas partes cogũt:interiores ad quas penetrare nõ poſſunt,ſolutas relinquũt,atq; inter ſe diductas. Eſſe autẽ vinum debet nigrũ,auſterũ,quale accipitur ab Hippocrate ad ea luxata vel fracta,quibus carnis quoq; vulnus acceſſit.eo nõ ſolùm vlcus glutinatur,ſed ab humoris quoq; eruptione defenditur,ſiquidẽ auſterũ eſt,atq; idcirco adſtringit & glutinat.naturã prętereà ſiccam habet ac frigidã,quâ repellit,neq; ſinit materiam in affecto loco recipi, atq; inflãmationẽ excitari. Adde ꝙ cùm frigidũ ſit,nullũ ferè odorẽ mouet,& ob id caput non tentat. Siccare autẽ poteſt duobus modis,& per ſe,quatenùs naturã habet ſiccandi,& quatenùs repellit,cùm repreſſo humore affectus locus ſiccior ſeruetur. Ergo cùm tam per ſe,q̃ aliud efficiendo ſiccet, nihil mirũ, ſi eo Hippocrates vlcera fouens,madefaciẽtia repudiat,quæ (vt Galeno placuit)ſiue id per ſe pręſtẽt,vt quę,ſicut oleum,naturâ ſint humidiora: ſiue quatenùs ante aliud efficiũt,vlceribus perpetuò infeſtiſſima ſunt. In libro autem de vulneribus capitis, nõ ſolùm cætera humida reijcit, ſed vinum etiam ipſum,vt in eius operis expoſitione declarabitur. nam vulnera ibi curat, quę vſq; ad os pertinẽt,ita,vt id nudatũ ſit,quorum agglutinatio quùm deſperetur,non opus eſt vino,quod potiſſimum datur ad vulnera glutinãda,neq; eo egent etiam vulnera capitis, vt repellat,cùm non ſint in parte,quæ dependeat, aut quæ alijs ſubiecta ſit,vndè ſuccos facilè recipiat. Adijcit Hippocrates[niſi ſi articulum teneãt].quæ verba,ſi ſeparatim ex ſe cõſiderentur,neq; ad ea conferantur,quæ auctor & in ſecundo libro de fracturis quà de pede,quùm violatos articulos perfundi aquâ calidâ iuſſit,& alibi(vt oſtẽdemus) latiùs explicauit,ambigua

uit, ambigua videbuntur, quùm & ad præceptum, quod tradidit, ne vlcus madefiat: & ad exceptionem, quã ponit de vino, referri æquè posse videantur, ita, vt alterutrum sibi velit, vel articulorũ vlcera, tam alijs, quàm vino madefieri: vel & ab hoc & ab alijs madefacientibus offendi. Sed sublata omni ambiguitate perspicua res fiet, si ea spectentur, quæ in quarto de articulis ad vulneratos simul & prolapsos articulos ab Hippocrate adhibentur, vbi pãnos, lanam, & folia betæ super imponit, quæ omnia vino respergit, quod articulorũ quoque vlceribus idoneũ sit: hoc quùm ità habeat, nulla relinquitur ambiguitas. Sed quod ait[nisi si articulum teneant]ad id refertur, quod præcipit, ne vlcera madefiant, exceptis quæ in articulis vagantur: hæc si quidem licet, tum vino, tum alijs madefacere. Quamobrem Hippocrates non contentus vino vlceratos articulos respersisse, liquido etiam cerato inungit. Sed roget quis, si natura vlceris(vt iam concessum est)in vniuersum præsidia exigit, quæ siccãdi facultatem habeant, quid est, quòd articuli, vbi vlcerantur, contraria etiam admittunt? ceratum enim tantùm abest, vt siccet, vt etiam locum reddat humidiorem, & glutinari plagam non sinat. Hanc quæstionem diluit Galenus, quùm eum locum exponit, vbi ait Hippocratem non vlcera intueri, sed periculum, quod ex naturâ affectæ partis ingens subest, ne neruorũ distentio superueniat: hoc vt euitet, cerato inungit ac tepido, qui si ad vlcus respiceret, neque cerato prorsus vteretur, neque tepidum aliquid induceret. Quo patet articulorum vlcera, & si nulli alteri affectui iungantur(de his enim agit)madefaciẽtia tamen requirere, quod ferè sub eiusmodi plagis nerui distendantur: eâ de causa, non solùm vino, sed relaxantibus, & mollientibus nutriuntur. Illud tamen ignorare non oportet, quòd vbi parui articuli, quemadmodum in digitis, vlcerantur, quùm nulla sit suspicio, ne sequatur distentio neruorum, Hippocrates relaxãtia, & mollientia submouet, neque solùm adhibet siccantia: sed ea eligit, quæ vehementer id præstare possint: eius generis sunt, quæ pertinent ad vulnera capitis, quod ratione non caret, quùm tegendum carne os sit, quod nudatum est. Nam si nudatus articulus non esset, neque plaga vsque ad ipsum descẽderet, eâdem ope indigeret, quâ cætera vlcera: sed quia hæc prolapso articulo, vel aliundè illata os ipsum attingit, desperata glutinatione, super osse nudato producere carnem oportet, ac propterea siccioribus vtendum est, vt latiùs in expositione libri de vulneribus capitis indicauimus.

EXpedit autem, quùm cataplasma non inducitur, à vinculo quoque abstinere. Est etiam interdum, vbi in vlceribus vti cataplasmate non licet, idq; in recentibus magis quàm in vetustis, tum in his, quæ articulos infestant.

Si vtriusque effectum contemplemur, cataplasmatis, & vinculi facilè causam inuestigabimus, cur vbi vnum non datur, neque alterum dari etiam debeat. Datur quidem cataplasma, vbi doloris atque inflammationis causâ, lenire, vel relaxare conuenit, seu pus mouere. Fieri autem solet ex farinâ, aquâ, oleo, & cęteris similibus, ità, vt effœminet ac resoluat: glutinosos verò & muccosos succos non discutiat: sed (vt testatur Hippocrates, qua de aure fracta) magis eorũ copiã augeat, & molestiores efficiat suppurationes, atq; abscessus, quùm oneri sit, & foramina claudẽdo expirationem prohibeat. Itaque vbi nec lenire dolorẽ, nec relaxare oportet, aut maturare pus, perpetuum est in cunctis vlceribus à cataplasmate abstinere, atq; adeò in illis, quæ partes occupãt rsicciores & muccis naturaliter redundant, quibus illa idonea sunt, quæ possint præ-

ſtanter ſiccare. Non immeritò igitur docuit Hippocrates eſſe, vbi in vlceribus interdum vti cataplaſmate nō licet, quùm non niſi ob propoſitas cauſas liceat, quod magis accidere ait recentibus vlceribus, q̃ vetuſtis. Cauſa in aperto eſt: nempè quod recens eſt, glutinantia exigit, & ea, quę humorem concurrentem repellunt. Cataplaſma quia relaxat, glutinationē prohibet, & ſedem affectam ſuccis influentibus patefacit. At ſi caro non ſolùm vulneretur, ſed etiam collidatur, res dum recens eſt, cataplaſma requirit: neceſſe enim eſt colliſam detritámque carnem in pus verſam tabeſcere, quod præclarè in ſequētibus adſcribit. Verùm id vlcus non eſt ſimplex, & eâ de cauſâ cataplaſmate non læditur: vbi res iam tempus habet, alio medicamentorum genere finitur. Sæpè tamen interuenit, vt oriatur inflāmatio, quæ poſt quartū diē magis excitari ſolet, vel oræ indureſcant, & eo nomine poteſt cataplaſma vetuſtis vlceribus prodeſſe, quod recentibus non æquè accidit. quę verò in articulis verſantur, qui naturâ ſicciores ſunt & muccoſi, ſicciora poſtulāt præſidia, neque vllo ferè magis læduntur, quàm cataplaſmate: licet autem, quòd neruorum diſtentionem afferre ſoleant, interdum madefacienda ſint non tamen debentɔ ataplaſmate nutriri, quod cauit Hippocrates etiā, quùm vlceratis medetur & luxatis ſimul. Eâdem autem ratione, quâ articulis, inimicum eſt auribus vlceratis: quùm vtræq; partes & ſiccioris naturæ ſint, & muccis redundent. Quocirca quùm plagæ auris medetur, cataplaſma repudiat (vt non multo antè demonſtrauimus) medicamentúmque optimum cenſet, ſine medicamento locum relinquere. Sed hactenus de cataplaſmate: reſtat vt intelligamus, cur vbi hoc non imponitur, vinculum quoque alienum ſit, ſi antè, vinculi vſum explorauerimus. Hunc nobis in libro de officina medici duplicem oſtendit: nam vel ipſum per ſe efficit, vel efficiendi ſocium eſt: hoc quidem continet, quæ ſuperdantur: illud verò aut ſeparata coniungit, aut nimis cohærentia ſeparat: aut materiam vel confluentem repellit, vel quùm opus eſt, concitat, aut aliud huius generis pręſtat. Nocet autem, vbi inflammationis ſuſpicio eſt, quòd cōpreſſione, ac pondere malè vitiatam partem afficiat, præſertim ſi caro modica ſubeſt, & os cute dūtaxat cōtegitur. Ergo quod Hippocrates ait, quādo cataplaſma nō inijcitur, vinculum quoque admouendū non eſſe, ſi ad id referatur, quod efficiendi ſociū eſt, quódq; impoſita pręſidia tenet, nihil erit, quod dubitari poſſit, quùm ſi cataplaſma nō detur, non opus ſit vinculo, vt cōtineatur. Itaq; mirum nō eſt, ſi Hippocrates in vulneribus capitis, in fracturâ auris, in vlceratis ſimul & prolapſis, & paſſim, vbicūque vnum ſummouet, velit ab altero quoque abſtineri. Sed ſi hæc ſententia in eo vinculo accipiatur, quod per ſe efficiēdi vim habet, non ita perpetua erit. Vulnera quidem articulorum, vbi ſuſpicio eſt, ne oriatur neruorum diſtentio, non minus hoc genere vinculi læduntur, quàm ipſo cataplaſmate. Sed recentia vlcera, quibus hoc inimicum eſt, ſæpiùs vinculi operâ egent. Nam vt oræ vlceris glutinentur, vbi coniunctæ ſunt, vinculo interdum contineantur, neceſſe eſt: plaga item recens, quùm fracturæ iuncta eſt, ſine cataplaſmate faſciam deſiderat: ſed Hippocrates agit de ſimplici duntaxat.

ABſtinentia verò & aqua, tam cūctis vlceribus prodeſt, quàm quòd maximè: magis autem recentibus, q̃ vetuſtis. Tum vbi inflammatio vel acceſ» ſerit, vel expectetur, ſeu periculum inſtet, ne quid corrūpatur, ſeu articuli vl» cere premantur, atque inflāmatione, nerui diſtentione periclitentur, aut ven» ter vulneretur, ſed vt quùm maximè, ſi caput, femur, aliúdve perfringatur.

Non

Non aliâ de causa nunc aquam potui præstat,& abstinentiã imperat,quàm quæ ab ipso primũ exposita fuit,quùm edixit,ne vlcera madefierent: ea est vlcerum natura:nã quùm humida sint,vt glutinentur sanescantq;,siccari necessariò debent:humores verò,qui à corpore ad plagã feruntur,quia madefaciũt, committi & glutinari oras non sinunt:sed inflãmationem concitãt,& carnem quæ iuxtà est,lædũt,citra cuius sanitatem,quod diuisum est,minimè glutinatur:natura enim quę carnem producit,& sinum implet, eadẽ quod separatum est,glutinat.naturã verò non intelligimus totius corporis,sed proximę carnis. Proximam igitur carnem,vnde glutinandi vis nascitur, integram esse,necesse est,& omni vitio prorsus vacare. Patet autem quanto liberalius corpus nutritur,& vinum meracius sumitur,tanto plus sanguinis atq; aliorum succorũ, ad vlceratam partẽ transmitti,& ob id glutinationem impediri,& succorũ copiâ proximam carnem distendi: consueuerunt enim,quæ redundant, concurrere ad locum affectũ,vbi promptè admittuntur:vnde caro vitiatur,neque plagam glutinat,neque suo munere amplius fungitur . His ita constitutis iam apparet cunctis vlceribus nihil æquè prodesse,ac modicum cibũ,& aquę potionẽ,quo victũ si ægrotans sustineatur,nouâ succorũ copiâ nõ coactâ,qui priùs aderant, exhaurientur:exinanitur enim corpus abstinentiâ,nam quùm nihil ingeritur, quod priùs aderat,à naturâ facilè consumitur.Huiusmodi victus quãquam ad ampliora vlcera in vniuersum pertinet,magis tamẽ quibusdam accõmodatur, quæ ipse nominatim recenset.Habet autẽ rationẽ affectuum, qui accedere solent,& naturæ partiũ,quæ vlcerantur: alioquin ille victus æquè omnibus idoneus est,quùm vlcera,vbi per se sine vllo affectu curãtur, nec partiũ discrimen attenditur,pariter glutinationẽ,ac propterea tenuiorẽ victum desiderent. Primùm ergo ait[magis autem recẽtibus,q̃ vetustis.] vtraque autem per se, & ab omni alio vitio seiuncta,eandẽ exigunt animaduersionem : sed quæ diuturna sunt,plęrunque præter vnitatis solutionẽ sinuantur, eum sinum quùm implere carne oporteat,cui materiam subministrat sanguis,vt sit vnde caro generetur,abundè hunc produci conuenit.Vino igitur & cibo pleniori opus est,quibus augeatur sanguis:abstinentia & aquæ potio expellendæ sunt. Cõueniunt autem recenti plagæ,quæ nec caua est,& plęrunque glutinari potest: ac si quẽ habeat affectum adiũctum,is ferè dolor est,qui quùm inflãmationem excitare consueuerit,nos ad eundem victum hortatur,quod ipse innuit,quùm subijcit, [tum vbi inflãmatio accesserit,vel expectetur,] tenuis hic victus, qui alioquin vlceribus prodest,potissimũ ad ea pertinet,quibus inflãmatio vel accessit, vel accessura esse videatur.Id quanquã recentibus accidit,nonnũquam tamen accidit etiam vetustis,vel ex prauâ ratione victus,vel ex motu intempestiuo,aut ꝙ refricetur vlcus,vel affecta sedes altero vitio laboret:hæc vbi interueniũt, si inflammatio nõdum superuenit,tamen pertimescenda est. Quamobrem pugnandũ est inediâ,quę(vt suprà ostendimus)corpus quodammodo exhaurit, sinítque naturam liberè suum munus præstare: quò fit,vt quæ præsens est inflammatio,coërceatur:quæ expectatur,repelli sæpenumero soleat. Frequenter autem inflãmatio quùm augescit,in gangrænam degenerat : atque hæc rursus in σφάκελον,quùm ita intenditur, vt ipsa particula corrumpatur, græcè enim sic dicitur.Id malũ tam in libro de fracturis,q̃ in eo,qui est de vulneribus capitis, nasci ait,quùm vlcus malè curatur,quod nõ modò ad medicamenta pertinet, quæ superinijciũtur, sed etiam ad victum.Cauendum igitur est,non solùm ne

madefaciẽtia imponãtur, ſed ne is victus imperetur, qui poſſit & aliorum ſuccorũ, & ſanguinis copiam contrahere. Iure ergo tenuem victum, &aquæ potionem imperat, præcipuè vbi vlcera in articulis verſentur, & cum inflãmatione iungãtur. Nam ſi cæteræ partes quùm vtrunq; malum experiũtur, eo victu egent, multo magis articuli, qui (vt antè dictũ fuit) inferre neruorum diſtẽtionem ſolent. Ipſe autem ſe explicat, quùm inquit, [nerui diſtẽtione periclitẽtur] cui malo & vinum & copia cibi firmioris, plurimùm obeſt. Quãobrem, ſi vel articulis vlceratis, vel alia parte, neruorum diſtentio timeatur, rectè inedia pugnat. Sed ad articulos reuertamur. Quùm ait, [articuli vlcere detineantur, atq; inflammatione] quod nos vertimus [inflammatione] græcè habet [φλέγμασι,] quod ad pituitam ſignificandã vſurpatur: quo modo ſi accipiamus, non aliam intelligemus, q̃ quæ μύξα, id eſt, muccus, ab eodem nũcupatur, quem plurimùm eſſe in articulis, paſſim recẽſet. Fortaſſe igitur voluit abſtinẽtiâ contra muccos niti, vt ſine impedimẽto poſſint à naturâ diſcuti atq; extenuari. Nos tamẽ ratione freti, [inflãmatione] vertimus. φλέγμα enim, vt in prognoſticis, quùm agit de inflãmatione præcordiorũ, apud Hippocratem inflãmationẽ notat, quod à Galeno in eius loci interpretatione admonemur: idẽ nunc ſibi voluiſſe ratio dictat, quùm articuli vbi violantur, inflãmationem, doloremq; afferant intolerabilẽ, quẽadmodũ in quarto de articulis memoriæ prodidit, cũq; inflãmatio (vt apertè iam narrauimus) magis q̃ muccus & pituita circũſpectam victus rationẽ deſideret. De ventre vulnerato res clarior eſt, q̃ vt luminis indigeat: ventrẽ autem quẽ κοιλίην dixit, & thoracẽ intellexit, & quod ei ſubiectũ eſt, vtrunq; enim nomine κοιλίης, id eſt, vẽtris complectitur, cuius rei teſtis locuples eſt Galenus in quarto de ratione curandi. At vbi propriè voluit alterutrũ ventrẽ notari, κάτω addidit vel ἄνω, vt nõ ſolùm venter intelligatur: ſed vel ſuperior vel inferior, hoc eſt, thorax, vel quod tegitur abdomine: idẽ quoq; in libro de ratione victus in morbis acutis, tũ in prognoſticis atq; alibi ſępius cõmemorat. Viſcera ergo quæ complẽt vtrunq; vẽtrem, quùm vulnerãtur, in inflãmationem, cui maximè opportuna ſũt, facilè incidũt: tũc autẽ propoſita ratio victus maximè idonea eſt. Quod ſi vlceri acceſſerit, etiam fractura, ſeu capitis, ſeu femoris, ſeu alterius mẽbri, duplici nomine eâdẽ vti abſtinentiâ præſtat: quãdoquidẽ morbus eſt duplex, & caſus grauior, periculũq; inſtat inflãmationis ingens. id q̃uis ſeruari vbiq; debeat, multo magis tamẽ, quùm vel pręſtantiſſimũ quid periclitatur, cuiuſmodi cerebrũ eſt in vulnere capitis, vel grande admodũ eſt os, quod frãgitur, quia tũc malũ quoque grãde eſt. Capite quidẽ violato, dura mẽbrana inflãmatur. Nam neq; repelli poteſt, quod cõcurrit, neque facilè extrahi, quod ſuper ipſa collectũ eſt. Eâ de cauſâ timenda eſt inflãmatio, licet alioquin caput, cùm ſuperius ſit, & nõ dependeat, nõ ita humorũ cõcurſum admittat, vt apertè in libro de vulneribus capitis explicabitur. Verùm ſi mẽbrana, vel leuiter etiã inflãmetur, cerebrũ, quod proximũ eſt, ob cõſortiũ eodẽ affectu maximè periclitatur: id cũ accidit, nihil propius homini eſt, q̃ vt decedat. Sed hũc circũſpectus medicus, rem lõgè antè pręuidẽs, tenuiori victu defendet. Femur quoq; in eodẽ periculo reuoluitur ob caſus magnitudinẽ neceſſariã: atq; idcirco in tertio de fracturis, eandẽ obſeruationẽ poſuit femore fracto, quę vulnerato capiti debetur. Nec illud obſtat, quod Hippocrates ad fracturã coſtę inediã vitat: tũc enim grauius exiſtimat coſtas ſine fulcro ſuſpẽdi, quod accidit cùm in ieiunio, inani vẽtriculo minimè ſuſtinẽtur, q̃ ſanguinis copiã ad affectã partẽ trãſfũdi.

Neque

NEque stare conuenit quem vlcus exercet, præsertim si in crure versetur, sicut,nec sedere,nec ingredi, sed quies & ocium plurimum conducunt.

qualescunque corporati labores sim... dis: et quies semp... c... da.

Si quis ligna seu lapides,seu eiusmodi aliqua tentet,dum mouentur,inter se glutinare,nihil minus efficiet. Immobilia enim tenere oportet, quæ conferuescunt,quod perçque in animalis partibus conspicitur, nã nisi quiescant & immobiles sint,nequeũt vlla ratione coalescere. Quapropter, quũ vlcus est,quod glutinationem postulat,vitare in primis motũ oportet: nocet enim abundè,ad partem, quę exercetur,humorem euocans: hic autem & madefaciendo glutinari plagam non permittit, & plærũque solet inflammationem afferre:quamobrem ocium & quies vlceri optimum medicamentum est: moueri & ambulare,nisi sanis,alienum:quod Hippocrates alibi etiam protulit,quùm edixit,vt costâ violatâ,ab his quæ tussim excitant à venere , ab omni motu,atque agitatione corporis caueremus . Sed esto, quiescendum esse,& ob id ingressum lædere, si vlcus sit in crure:quid est quòd neque stare licet,neque sedere? An non quiescimus,quùm stantes,vel sedentes locum non mutamus? Quæstioni huic respondet Galenus in libro de tremore, vbi hunc ipsum Hippocratis locum laudat.Ostendit enim partes nostri corporis moueri, quanuis locum non mutent,sed in eodem manentes,immobiles esse videantur: nam quod in tremore deprehendimus, in secunda valetudine latet. Tremor quidem duplici motu continetur,deorsum altero,quo fertur membrum suo pondere : altero sursum, quo naturæ viribus reuertitur : in quo casu euidentissimus est naturæ motus. At quùm pars integra est, res obscura est : eâdem tamen vi naturæ,quâ in tremore attollitur, habetur sublimis : atque illud idem musculi præstant , nempè versus initia contrahuntur. Pars igitur, quæ benè valet, superior continetur, etsi,quùm grauis sit,suopte nutu deorsum feratur, quod illis nõ contingit, qui viribus iam solutis præcipitantur ad morté,quos in prognosticis ait nullo modo se continere posse, sed subinde in lecto ad pedes delabi, quùm musculi robore penitus deficiantur , sine quo contineri partes nequeunt , quo minus sua grauitate deorsum intendãt.Eam sententiam firmat Galenus allato auium exemplo, quæ per aërem mouentur, etiamsi quiescere videantur, & locum non mutare. Nam vbi moriuntur, protinus decidunt, neque vltrà in aëre versantur,vt quæ moueri etiam non possunt.Ergo seu stamus,seu sedemus,quãquàm ne latum quidem vnguem loco discedimus, mouemur tamen : alioquin neque stare nobis liceret,neque sedere : delaberemur enim, quemadmodum quibus in propinquo mors est.Itaque si crure vlcerato,nec stare licet,nec sedere:sequitur vt quiescendum sit,quod per se manifestum est,& alijs locis ab Hippocrate explicatur , qui fractum brachium ex ceruice suspendit , crus in lecto collocat,id quod potest,à fracturis ad vlcera transferri:vtrobiquè enim similiter respondet. Vlceratum itaque crus si immobile iaceat,prohibitâ inflammatione, vt ipse in secundo de victus ratione in morbis acutis testatur , minori negocio ad sanitatem perducetur.Duo autem vocabula ἡσυχίη καὶ ἀτρεμίη,quæ nos quietem & ocium interpretamur, vel idem significant, vel si diuersa sunt, alterum euidenti,alterum latenti,& obscuro motui aduersatur:sub nomine autem σκέλεος, id est, cruris, pes & femur etiam subijcitur , quæ partes ambulatione potissimum læduntur. At quemadmodum mouere vlcerata membra non expedit,ita saluberrimum est ea,quæ longius à vitio absunt,perfricare.

; cataplasmate et q[uo]n[do] sit utendu[m] et alijs et in q[ui]b[us] partib[us] imponendu[m].

5.

PORrò minus inflammatione tentatur recens vlcus omne,& cum ipso quod iuxtà est,si quis quàm celerrimè pus moueat,idque oris receptum minimè supprimatur,quam si prohibens ne suppuret, nisi id paululum, quod necessarium est,pugnet maximè siccantibus,& medicamentis,quæ vinculum non postulant. Quādoquidem igneum redditur: dein horror accedit ac pulsus.Inflāmantur enim vlcera,quùm ad suppurationem spectant: suppurant autem sanguine eousq; alienato,ac feruēte,vt putrescens in eiusmodi vlceribus cōuertatur in pus.Vbi cataplasmate vlcus nutriēdum esse videatur,reduci à plaga debet,& proximis partibus imponi,vt pus euadat,& quæ dura sunt, emolliātur.

Oratio hæc nisi præpostera esset,multo minus afferret obscuritatis,hoc est, si antè de affectu loqueretur, qui vlceribus nonnullis statim à principio iungitur,deinde moneret,quam ille opem requirat.Verùm longè aliter habet.Prius enim docet,quid obseruandum sit,pòst ad narrandum affectū aggreditur, qui & à principio interdum consueuit ad vlcus accedere, & propositā nunc obseruationem desiderat,is autem est,quùm caro præter plagā,quam accepit, etiam colliditur,de quo proximè loquetur.In eo casu necesse est id omne,quod collisum detritumq; est,in pus versum tabescat,quùm aliter(vt infrà dicetur) restitui non possit.Venire igitur ad cataplasma oportet,& mouere pus,eâ animaduersione,quam nunc & in sequentibus,sed latius in libro de vulneribus capitis pręcepit,nempè vt quàm celerrimè pus moueatur,atque exitum habeat,neque oris plagę retineatur:cuius præcepti eam rationem affert,quòd sic recens vlcus omne,& quod ei proximum est, nō ita in inflāmationem compellatur, quemadmodum si detur opera, ne suppuret nisi id paululum, quod euitari non potest,medicamenta siccantia inducātur,& quæ vinculi operâ non egent. Quod enim ait [& vinculum non postulant] græcè habet [φαρμάκῳ μὴ περισκελεῖ]:iure autem ita latinū fecimus. Nā περισκελὶς græcè subligaculū significat,nec quidquam verisimilius nobis visum est,quàm Hippocratem loqui de medicamento,quod non alligetur:alligantur autem quæ decidunt,sicuti cataplasma,quod ad pus ciendū pertinet:hoc enim quoties ab Hippocrate reijcitur,expelli quoque fasciæ solent. Opinamur autem eius rationē in hūc modum esse instruendam, minus sic inflammabitur vlcus,& quod iuxtà est, quàm si vitentur,quæ vinculum postulant,hoc est,cataplasmata, & pus mouentia : admoueātur quæ fascijs non egent, & siccandi facultatem habent, non sinatur in pus verti, nisi id paulum,quod impediri nequit. Suffusus enim sanguis in carne, quæ collisa est,atq; aliqua ex parte nimium detrita,prohiberi non potest, quo minus suppuret,atque hoc est id paululū,quod necessarium ait. Quibus positis sequitur, id seruandum esse,quod præceptum est.Restat autem vt efficiat,quod assumit, quod quia dubium cōtrouersumq; est,adiecta rursus approbatione conuincit. Hæc quùm multis sit offusa tenebris,clarè à nobis explicabitur,atque ità excutietur,vt propè oculis ac manibus teneatur. Eius igitur quod assumitur, caput est.nisi pus citò moueatur,sed ea dentur,quæ fieri suppurationem prohibeant, magis & vlcus,&quod proximum est,inflāmatur : atq; hîc esse approbationis exitus & determinatio debet.Ita autē argumētatio habet. Solent vlcera quùm ad suppurationem intendūt,inflammatione tentari: tunc verò ad suppurationem intendunt, quùm sanguis hactenus mutatur ac feruet, vt putrescēs vertatur in pus: quibus positis consequens est,vt quùm sanguis mutatur,feruet, putrescensq; pus efficitur,vlcera inflāmatione occupentur. At non propterea obtinetur

tinetur quod propositũ est, nisi subijciatur, sub eâ curatione sanguinem incẽdi, alienari, & ita putrescere, vt conuertatur in pus: hoc enim assumentes, si eo quod proximè cõclusum est, propositionis loco vtamur, illud proculdubio cogemus, ad quod peruenire consilium fuit, nimirum sub ea cũratione magis & vlcus, & quod proximum est, inflãmari. Breuiter autem hæc ab Hippocrate scribuntur, atque admodum obscurè. Cõclusionem, cuius gratiâ cætera apponũntur, principio innuit, quùm inquit. [quãdoquidem igneum redditur, dein horror accedit ac pulsus.] Horror quidem fit ob febrem, quæ inflãmationi superuenit. Sedis vlceratæ calor igneus cum pulsu, nihil aliud sibi vult, quàm inflammationem: de eo enim pulsu loquitur, de quo egit, quùm in illis sententijs, qui aphorismi vocantur, à vehementi vlcerũ pulsu sequi sanguinis profluuium indicauit. Accidit autẽ eiusmodi pulsus, quùm arteriæ, quæ liberè mouebãtur, ob angustiam loci, quam humorum impetus attulit, æquè moueri amplius non possunt, ita vt homo tunc earum motu lædatur, quem anteà minimè sentiebat. De pulsu verò arteriarum sine dolore, qui & morborum genera nobis indicat, & virium robur, nihil referri ab Hippocrate, Galenus sæpenumero demõstrauit. Sed redeat oratio illuc, vnde deflexit. Ergo quùm ait [quandoquidẽ igneũ redditur, dein horror accedit ac pulsus.] notare nobis propositam conclusionem voluit, ob eam scilicet curãdi rationem vlcus, & quod iuxtà est, magis inflammatione teneri. Addit [inflammantur enim vlcera, quùm ad suppurationem spectant.] quod nullâ ratione firmauit: quoniam si quis id neget verissimè constitutum, nunquam expertus suppurationem est, neque alium vidit, quem hæc malè haberet. Necessariò enim, quùm ex sanguine fit pus, affectæ parti feruor accedit, ac pulsus, tum dolor, cum vehementi febre hominẽ inuadit, vt alibi quoque declarauit. Quod proximè subijcit [suppurant autem sanguine vsqueadeo alienato ac feruente, vt putrescẽs, in eiusmodi vlceribus conuertatur in pus.] assumptio est, clarior itidem, quàm vt approbationem desideret, quùm inter omnes constet fieri pus ex sanguine putri, & à naturâ suâ plurimùm abhorrente. Ex prædicta propositione atq; assumptione infertur, dum sanguis mutatur, atque in pus vertitur, vlcus magis inflammatione tentari: hoc quià euidentissimũ est, idcirco ab Hippocrate omittitur. At neque hæc (vt dictum est) ea conclusio est, quam intendit, sed ipsam infert, si propositionis loco accipiatur, addita assumptione hac, nempê ex eâ curatione sanguinem mutari, atq; in pus conuerti, quod Hippocrates significare voluit, quùm ait [in eiusmodi vlceribus.] quæ verba ad assumptionem prioris ratiocinationis non faciunt, sed hãc alteram nobis innuunt. In eiusmodi enim vlceribus, hoc est, quæ hoc modo curantur, sanguis suppurat: nisi si hæc referas ad ea vlcera, quæ ad suppurationem spectãt. Sed oportebit tunc de nostro secundæ ratiocinationis rationem apponere, videlicet, ob eam curationem sanguinem verti in pus, sícque assequemur ob eandem vlcus inflammari, quæ fuit complexio proposita. Verùm habet aliquid quæstionis, quod à nobis assumptum est, nimirũ, si prohibeatur fieri pus, si medicamenta dentur, quæ siccandi vim habeant, si cataplasmata repudientur, sanguinẽ magis alienari, feruere, atque putrescere, quàm si maturare pus contendas. Videtur enim contrà res habere, quandoquidem cataplasma, & eius generis medicamẽta, eatenus pus citant, quatenus ob calidam atque humidam naturam, sanguinem putrem efficiunt: quod siccat, quódve pus fieri non sinit, tantum abest, vt putrem sanguinem reddat, vt huic effectui

nihil magis poſſit eſſe contrarium:eſt autem naturâ frigidū & ſiccum,id quod fieri ſuppurationem non patitur,vt tam medici,quàm philoſophi ſcientiſſimè demonſtrarunt:ergo pus mouētibus, quæ calida & humida ſunt,maximè aduerſatur. Quo pacto igitur quæſtionem profligabimus,aut ad exitum adducemus,ſub ijs,quæ fieri pus inhibent,magis q̃ ſub cataplaſmate & medicamentis pus mouentibus ſanguinem putreſcere? Ante omnia reuocare in memoriam oportet affectum illum,cuius gratiâ conſcribi hæc ab Hippocrate diximus,hic autem eſt, quùm quid colliditur ſimul & vlceratur, de quo proximè loquetur: tunc autem neceſſe eſt colliſam carnem in pus verſam tabeſcere, neq; licet amplius curatione vti,quæ vlceri aptetur,hoc eſt,ſiccis & glutinantibus,quę proximè ἔναιμα vocauit,quòd protinus cruentis vulneribus inijciantur:habent autem vim adſtringendi,atque item ſiccandi & refrigerandi,ita, vt nec pus omnino citent,nec putre quidquam fieri permittant. Sed his reiectis, ad calida & humida veniendum,ſub quibus ſanguis ille ſuffuſus,longè minus putreſcit atque alienatur,quàm ſi ea dentur,quæ ſiccando & refrigerando ſunt. Hęc enim vbi adeò violata caro eſt,vt neceſſariò futurum ſit,vt citò putreſcāt,eo nomine incómmoda ſunt,quod calorem includant, tenuia foramina dēſent, atque adſtringant,& expirare vapores non ſinant.Hinc naturalis calor in igneum vertitur, & ſanguis alienatur, quod Galenus euenire in ea febre dixit, quæ à ſuccis putribus oritur. Res ſecus accideret, ſi præter vulnus pars colliſa non fuiſſet. His ita poſitis,apparet veriſſimè cōſtitutum eſſe, ſanguinē,qui detrita carne ac venulis abruptis ſuffunditur, magis putreſcere ſub ijs, quæ ſuppurationē fieri prohibent,quàm ſub quibus cōuertitur in pus:relinquitur igitur,vt quùm colliſa caro eſt,plaga & quæ proxima ſunt, minus in inflammationē incidant, ſi quàmcelerrimè pus maturetur, quod nunc ab Hippocrate ponitur: ſed latius explicatur in libro de vulneribus capitis, quùm præcipit dari operam, vt vlcus citò admodum ſuppuret,quoniam hoc pacto,quæ iuxta ſunt, inflammari non poſſunt, & ipſa plaga celerrimè purgatur,ac propterea celerrimè etiā ſaneſcit. Nec ratione caret animaduerſio, quam adſcribit.vt pus exitum habeat,neque inter labra vlceris ſupprimatur:cōſtat enim quod retinetur augere inflammationem,& proximas partes corrūpere:ergo iure ait,vbi cataplaſmate opus eſt, hoc eſt,vbi pus maturandum eſt,quemadmodum in hâc ipſa re,non vlceri,ſed partibus adiūctis imponendum eſſe:vt pus quàmcelerrimè euadat,&quę dura ſunt,molliantur,quod à plæriſque medicis noſtri ſeculi ignoratur, qui cataplaſmata nō minus plagæ oris inculcant,q̃ proximis partibus,ſed eorū errores ſatis oſtendimus,atque exploſimus in expoſitione de vulneribus capitis. Reducendum igitur cataplaſma eſt ab ore vlceris,vt puri exitus pateat, quod præceptum in ſequētibus etiam recenſet:Galenus autē eâdem de cauſa, pannū quem ad fiſtulas adhibet,medium excidit,vt puri ac ſanieī commodè exitus detur.

„ QVodcunque vlcus telo acuto inferatur,vel ita etiā,vt altè inſidat, medica-
„ mentum exigit, quod cruentis vulneribus protinus inijcitur, quódve ſic-
„ cando ſuppurationem prohibeat: ſi quid carnis colliſum attritúmq; à telo fue-
„ rit,ita curandum eſt,vt quàmcelerrimè ſuppuret: nam & minus inflammatio-
„ ne prehēditur,& neceſſe eſt colliſam detritámque à telo carnem in pus verſam
„ tabeſcere,deinde nouam creari.

Quanquam vlcus glutinantia exigit,& quę ſiccandi facultatem habent,interdum tamen cataplaſmata requirit, & pus mouentia:quando autem hæc vſu

veniant,

veniant,iam nunc declarat,duplicem vlceris rationem proponens, vnam simplicem,vbi sola separatio est eius, quod solidum erat, quem ictum accipi acuto telo duntaxat necesse est:quandoquidem retuso(vt clarius in libro de vulneribus capitis demonstrabitur)caro etiã colliditur:atque hæc est altera vlceris ratio haud simplex, quoniàm vulnerato accedit etiam collisum. Vlcus quidem simplex, quùm glutinari debeat, illis eget, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, ἔναιμα vocauit,hæc adstringere & siccare possunt, ac repellere, cuiusmodi in sequentibus esse ait,quod habet loti ramenta,acetum,amurcam,& serum picis,quale item barbarum est,& nigrum emplastrum,ac cætera,quæ à Galeno in secundo de compositione medicamentorum generatim ad morbos attinentium,conscribuntur. Huiusmodi igitur medicamẽta, tum ea quæ siccando suppurationem coërceãt,voluit ad simplex vlcus aptari,quùm studium sit, quàmcelerrimè glutinare, nec quidquam sit, quod debeat in pus conuerti, sicut in altero vlcerum genere,in quo ait collisam detritámque à telo carnem, oportere in pus verti & tabescere,vt noua increscat, & eo pacto vlcus ad sanitatem perducatur. Nam caro quæ lacerata est, & perruptis venulis sanguine suffusa, nec sanari potest,nec inhiberi, quo minus putrescat, præsertim quùm per vulnus naturalis calor expiret: ea verò quæ integrâ cute collisa est,nõnunquàm digerentibus restituitur,quod Galenus euenire quoque dixit, vbi sanguis suffunditur: ergo quùm & vulnerata & collisa caro sit,necesse est in pus vertatur ac tabescat,& plaga nouâ carne impleatur: id ergo moliri debemus, vt quàmcelerrimè suppuret,quò fiet, vt minus in inflammationem incidat ob eam causam,quam in expositione superioris orationis attulimus. Cataplasmate igitur medebimur & siccantibus. Ex hoc loco Galenus in quarto de ratione curandi, colligit Hippocratem voluisse vlcera omnia siccari, illis exceptis,vbi mouendum est pus. Sed ad vlteriora pergamus, si prius exposuerimus vocabulũ [διακοπῇ] quod mutuatur hîc Hippocrates, id nos accipimus in eo vulnere,vbi telum altius insedit, & ideo vertimus [velità etiam vt altiùs insidat.] vulnus enim quod acuto telo infertur, modò in superficie est,modò altiùs penetrat,atque hoc solet appellari ab Hippocrate διακοπῇ,vt ex ea sententia elicitur,vbi docet vulnus cerebri, vesicæ, ventriculi, tenuioris intestini, iecinoris lethale esse:sed clarius ex libro de vulneribus capitis.

» Recenti cuiuis vlceri, nisi fuerit in vẽtre, pro valetudine est sanguinis amplius minúsve è plaga statim fluens: nam & ipsum vulnus, & quæ iuxtà sunt,minus inflammatione premuntur: prodest etiam diuturnis vlceribus id agere,vt sanguis crebrò tam ab ipsis,quàm à partibus adiũctis,vtcũq; opportunum videbitur,effundatur: atque adeò si vlcus fuerit in crure, vel in digito pedis,aut manus, magis quàm si in alia parte corporis. exhaustũ enim sanguinis eruptione siccius redditur,ac minus, neque madere vllo pacto sinitur. adde quod à putri atque alienato sanguine omnia proficiscuntur.

in quib[us] vlcerib[us] sit sanguis et qua exp.

In curatione vlceris siccare consilium est, & cõtendere,quantũ fieri potest, ne inflammatio subsequatur, quæ vbi fit, sanescere plagam non patitur, quò spectans auctor in ea sententia fuit, vt sanguis vel ab vlcerato loco, vel à proximo effunderetur: sic enim futurum existimauit, vt detracto impedimento facillimè ad sanitatem perueniat. Quamobrẽ principio docet saluberrimam ex quolibet recenti vlcere, præterquàm ventris, maiorem aut minorem sanguinis detractionem: cuius præcepti rationem subijcit, quòd hâc viâ & vlcus

cus, & quæ in vicinia ſunt, non æquè inflammationi exponantur, quæ res manifeſtior eſt, quàm vt exponi debeat. dempta enim aliqua ex parte cauſâ, ſanguinis fluxu, quis dubitet minus in metu eſſe inflammationem? Quanto autem ſanguis citius funditur, tanto minus periculi ſubeſt, & ob id [ſtatim] appoſuit, quin & ſanguis à principio ſuâ ſponte interdum erumpit, ita vt nullo negocio quantumuis emanet, ſed tempore non ſimiliter per ſe procedit. Quoad verò ſinamus effluere, Hippocrates præterijt, tantùm dixit, [amplius minúſve] prout ſcilicet magnitudo vlceris, & amplitudo ſuadet, prout item affectus locus, habitus totius corporis, natura offenſi, & cætera hortantur, quæ vel ipſe, vel eius aliquis æmulus in quarto de ratione victus in morbis acutis ſectâ venâ prodidit modum mittendi ſanguinis indicare: qui quùm certus præſcribi nequeat, medicinam coniecturalem maximè reddit: eadémque ratio ſanguinis eſt, ſeu ſinatur ex plaga fluere, ſeu ſecetur vena: quę quùm ita habeant, aliquando copioſius, aliquando parcius effundi hunc patiemur, intuiti, quęcunque Hippocrates ſolitus eſt alibi reſpicere. Excepit vlcera vētris, κοιλίαν, id eſt, ventrem, thoracem intelligens (vt Galeno placuit) & quod abdomine tegitur. Cur autem vulnerato ventre fundi ſanguinem noluerit, in aperto eſt: veretur enim ne dum ex plagæ oris erumpit, aliquâ ex parte ad interiorem regionem feratur. quod quùm accidat, mala affert complura. Si quidem (vt ipſe alibi demonſtrat) vbicunque ſanguis in ventrem præter naturam fluxerit, neceſſe eſt ſuppuret; vt qui naturam ſuam non poſſit extra venas retinere. Quamobrē vulnera ventris hic tantùm accipienda ſunt, quæ vſque ad ſpacium interius pertinent, quò periculum eſt, ne ſanguis ſe conferat: cætera quæ ſummam tantùm partem attingunt, nihil proprium exigunt, ſed ab imminēti inflammatione non ſecus, quàm quæ ſunt aliarum partium, fluxu ſanguinis ſine vllo periculo vindicantur. Facta recenti vlceris mentione, ne huic tantùm aptari hoc præſidium arbitremur, præcipit, vt in vetuſto quoque demus operam, vt ſanguis tum ab ipſo, tum ab ijs, quę in vicinia ſunt, crebrò euadat. Mouetur autē ferè eâdem ratione, atque in recenti. Vtrunq; enim ſiccare opus eſt, illis vitatis, quæ ſaneſcere plagā non ſinunt, quò etiam cōſilium dirigit, quùm iubet ex vetuſto vlcere ſanguinem effundi. Iure igitur illi reprehenduntur à Galeno quarto de ratione curandi, qui Theſſali ſententiam adamarunt: volunt enim nō modò Theſſalum, ſed etiam Hippocratē petere curationis conſilium à tēpore, quùm hîc vetuſti vlceris meminerit, iuſſerítq; vt ſanguis crebrò effundatur: quod longè aliter habet. Non enim ad tempus reſpicit, ſed ad naturam affectus, qui ex recenti, vel ex vetuſto vlcere, vtiliter ferri ſanguinem denunciat. Sed vtitur Hippocrates priſcorum breuitate, qui vbi recenſenda tria eſſent, è quibus primum ſecundi indicium ſit, tertium ſequatur ex ſecundo, contenti primum ac tertium ſcripſiſſe, omittere ſecundum conſueuerunt: quod apertè in hoc loco deprehenditur. Tria enim reſpicienda ſunt, vlceris diuturnitas, affectus malignitas, & ſanguis ab vlcere manans: diuturnitas vlceris, quod primum eſt, proculdubio alterum indicat, nempè malignitatem, ſine quâ minimè protraheretur, vbi nihil eſſet in curatione peccati: vt autem malignitas omnis tollatur, debet ſubinde ex plagâ ſanguis effluere: id erat tertium, quod Hippocrates à primo proximè ſubiecit, quùm inquit. [prodeſt etiam diuturnis vlceribus id agere, vt ſanguis crebrò tam ab ipſo, quàm ab adiunctis partibus effundatur.] præterijt autem ſecundum, hoc

eſt,

est,malignitatem vlceris, quod primo & tertio interijciendum fuit, sed facilè percipitur,quùm significetur à primo,quumq; tale sit, vt inferat tertium. Deberi enim sanguinē fundi,non ex vetustate(vt illi sentiunt) sed ex vlceris malignitate colligitur. Adiecit[crebrò]quùm nō tantùm satis sit,semel aut iterum id moliri,vt exhauriatur sanguis in affecta parte receptus, quādò ille qui confluit,quùm nondum sublata malignitas est,corrumpitur: quamobrem donec particula ad antiquum statum reuertatur, subinde euellendus est. hoc autem fieri voluit, vtcunque opportunum videbitur,quod vel ad tempus referri debet,ità, vt tunc expediat,quùm à tempore, hoc est, morbi conditione requiritur:vel ad locum,ex quo sanguis eijciēdus sit,quem duplicem posuit, eum qui vulneratus est,& eum qui iuxtà est:eliges autem modò hūc,modò illum,prout in rem esse iudicabis, quam rem situs ipse partium,ante omnia declarabit. Hanc medicinam præcipuè probat,quùm vlcus in crure versatur, vel in digito pedis,aut manus. Hæ siquidem particulæ subiectæ sunt, & ab alijs dependent,vnde promptè materiam concurrentem recipiunt,atque (vt in libro de vulneribus capitis testatur)inflammatione occupātur, quod non euenit in capite,quùm superius sit,& aliundè non pēdeat, quapropter eas partes tāto magis exinaniri decet,quanto faciliùs inflammationi obijciuntur. Habet in fine à putri sanguine,atq; alienato omnia proficisci. nam mala, quæ grauissima timeri possunt,è sanguine oriuntur,qui putrescens,& in saniem versus,inflammationem auget,quæ postea in gangrænam degenerat,sed tandem pars alienatur & corrumpitur,cui malo non caro solùm,sed os quoq; exponitur, quod vbi defluente sanguine afficitur, in ea mala compellitur, quæ ipse in fracturis & capitis,& aliarum partium,indicauit. Nullum igitur tam graue malum est, quod putrescēte atque alienato sanguine non fiat: sed hoc periculum euitabitur,si,vt præcipit,sanguis ex vlcere profluat. Hinc patet,quantum recentiores medici labantur,& quàm longè recedant à præceptione Hippocratis,quùm id non agant,vt ex vetusto vlcere crebrò sanguis euadat,quod adeò necessarium est,vt sine hoc,vel nullo modo,vel certè vix fieri voti compotes possint:sed in recenti quùm sanguis per se manat,plurimùm sæpè laborent,vt vtiliter fluentem supprimant, neque vsum animaduertant, quem homo ex sanguinis eruptione consequeretur.Sed plura q̃ statueram,redibo igitur ad Hippocratem.

» POst detractionem sanguinis vtiliter his vlceribus spongia alligatur densa,
» mollis,incisa,siccior,nō madēs,vel spongiæ super inijciūtur folia gracilia.

que medicamenta ad monendo ulcer sanguinis effusi

Fieri non potest,quùm sanguis euadit,quin aliquid retentum ad labra vlceris adhæreat,ipsúmque madefaciat,& sanari non permittat, ei malo nunc succurrit,spongiam admouens,quæ sanguinem illum vniuersum absorbeat:hanc voluit densam esse,quia quæ rarior est, non ità sanguinem combibit: mollem verò & incisam,ne duritie & gibbâ mole oras vlceris offendat, quod maximè vitandū est. quandoquidem ex dolore, succi ad plagam concurrūt,id etiam si non fieret,vitari nihilominus ea offensa debuit,ne frustra homo lędatur. Vbique enim monet auctor, vt quùm aliquid molimur, vbi durâ quapiam re corpus excipiendum sit, subiectâ lanâ,vel pannis aut molliori aliquo interposito, duritiem fugiamus,atque hoc sibi voluit,quùm in procemio de ratione victus in morbis acutis imperat,vt vbi euitari dolor possit,ægrotans curetur maximè iucundè.Sit igitur spongia incisa ac mollis,vt plagæ aptetur, & duritie, doloris sensum nō afferat:arida item sit,& non madeat, quod mox de linteo etiam

subijcit,quoniam quæ arida est,valentem siccandi facultatem habet,quod vlceri expeditissimum est,quæ madet, neque ita siccat, neque ita sanguinem retentum absorbet. Vbi ait [non madens] verbum[non] ab ipso scribitur. ἢ. quod etsi ad distinguendum vsurpari soleat, hîc(Galeno teste)negandi vim habet, quomodo vsitatum in Homero quoque legimus,in eo versu:

βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι.

Significat enim: Volo populũ seruari,non perire. Folia quoque gracilia superinducit,quorsũ verò aut cuius herbæ,ex alijs locis intelligitur: infrà enim, verbasci,trifolij,& epithymi folijs vtitur,vbi contra inflãmationẽ pugnat,ob quam in opere de articulis ad vlcerata simul & luxata,tussilaginis,& betę folia imponit,quæ, quod modicè siccent,vlceri etiam cõducunt,atq; huius generis nũc accipi debent herbarũ folia: nã quæ graciliora non sunt,sed portulacę vel vmbilici Veneris,modò crassa & pinguia,sine vlla siccãdi facultate madefaciunt.

„ OLeum, & quæcũque medicamenta lenia sunt,aut olei vim habent,his vl-
„ ceribus aliena sunt,nisi prorsus ad sanitatem iam intendant. recenti item
„ vlcere medicamenta,nec lenia,nec pinguia conueniũt, præsertim quùm valdè
„ purgari desiderat:atque(vt vno verbo dicam) oleo tam hyeme, quàm æstate,
„ ad ea vlcera vtendum,quæ facultatem eius generis requirunt.

Medicamenta,quæ nos lenia interpretamur,Hippocrates μαλθακώδεα nũcupat,cuius verbi vim aperuit Galenus,eo comprehendi volens quæcunque olei naturam habẽt,cuiusmodi esse ait adipem,prẹsertim suillam,tum vrsinã,dein ceram,quibus annumerauit etiã ceratũ,quod ex cera & oleo conficitur. Oleum igitur & lenia medicamẽta omnia inquit inimica esse vlceribus his,nẽpè diuturnis, de quibus proximè loquutus est, quum imperauit, vt sanguis subinde euelleretur. Nam seu glutinari hæc oporteat,seu quòd caua sint, carne impleri lenia medicamenta incõmoda sunt,quoniam glutinationẽ impediũt, plagam non modò non siccant,sed,quod deterrimum est, summoperè madefaciũt. Et vbi æstate vlceri sordido adhibentur,putrem reddere affectam particulã possunt,quamobrem recenti quoque vlceri aliena sunt, maximè si sordidum fuerit,quia vbi purũ sit,non æquè nocent,minus item aliena sunt,quùm alijs medicamentis miscentur,vt in sequentibus apparet,vbi cataplasmate ex lenticula vtitur,oleum adijciens. Quid quòd neq; idonea sunt lenia medicamenta,quæ superuenienti inflammationi succurrant: his enim medentur verbascum, trifolium,& alia, quæ siccandi & discutiendi facultatem habent, vt clarè ex sequẽtibus patebit. Excipit vlcera,quæ iam ad sanitatem intendant,vt quæ tutò & vtiliter lenibus foueãtur:infrà enim, quùm scribit quo pacto cicatricem inducere pulchram conueniat,adipem, oleum,& similia imponit, quorum vsus potissimum in vetustis requiritur,quæ ferè dura sunt & aspera. Est tamen vbi alioquin vlcera lenibus inungere oporteat. Solet enim dolor vehemens interdum vlceratam partẽ occupare,præsertim si inflãmatio accesserit, in quo casu posthabitâ vlceris curatione,cõsilium ad finiendũ dolorem intendit, quã rem lenia & relaxantia medicamenta,commodè perficiunt. Eadem aptãtur, si periculum sit distentionis neruorũ,quemadmodũ vbi cum vlcere fractum os est, aut luxatum,quod Hippocrates cerato inungit,lanamq; vino & oleo madentem superinijcit:hîc autẽ imperat, vt, si quãdo ad hæc præsidia confugiamus, siue ęstate,siue hyeme,oleo potius quàm cæteris vtamur,puta quàm adipe,resina,vel cera:quando autem id vsu veniat,satis expositum est.

Purgare

» PVrgare verò aluum in bonâ parte vlcerum præstat, nempè in vulnere capitis, ventris, articulorum : atque vbi periculum instat, ne quid corrumpatur: in his item quæ suturam postulant, vel exedunt, aut serpunt, vel alioquin inueterauerint, aut vinciri debeant.

Si cæteræ huius libri orationes ita clarè legerẽtur à Galeno expositę, vt hęc, quam perfectè aperuit in quarto de ratione curandi, mihi multò minùs laboris impenderet, satis enim fecisse viderer, si nihil de meo adijciens, huc ea duntaxat transferrem, quæ ille varijs locis adscripsisset, quod nunc faciã. Censet igitur Galenus Hippocratem ad vlceris naturam respicere, quùm cauet, ne madefiat: ad magnitudinẽ, quùm præcipit, vt aluus purgetur, ita vt in vlceribus simpliciter madefacientia vitari debeant, non item simpliciter atque absolutè alui purgatio necessaria sit, sed si tantùm ex eorũ genere sint, quę magna sunt. parua enim, quùm periculo careant, neque eo dolore premantur, qui euocare succorum copiam ad violatam particulã possit, ferè sine purgatione cõsanescunt: contrà, quæ magna sunt, purgationem amant, vt corpore puro existente, purus quoque locus affectus seruetur, neque humores aliundè influẽtes recipiat, sitq; natura exonerata potentior ad plagam sanandam. id enim opus nõ est medici, sed naturæ. Triplici autem de causâ, tam vlcera, quàm reliqua vitia redduntur magna, vel quòd præstantem locum occupent : vel quòd latius pateant, atque ampla sint: vel quòd maligna. Hippocrates tria hæc genera propositis verbis complectitur, nam singula purgari corpus requirunt. Vulnera quidem capitis, ac ventris vtriusque, scilicet thoracis, & eius qui abdomine contegitur, ideo magna sunt, quià partes occupant præstantiores. quæ suturã aut vinculum poscunt, ampla sunt, quùm, quæ exigua sunt, sine vinculo, sine suturâ glutinẽtur. restat tertium genus, quod ea comprehendit, quæ ex malignitate magnorum sibi nomen inuenerunt. hæc notauit, quùm meminit eorum, quæ in articulis versantur, aut inueterauerint, aut vbi periculũ sit, ne quid corrumpatur. siquidem hæc omnia maligna sunt. vocauit enim Galenus malignum vlcus id, quo humor acris fertur, & vbi locus vlceratus adeò vitiatus est, vt quidquid recipit, corrumpat. Ergo illa vlcera malignis annumerari possunt, vbi periculũ est, ne quid corrumpatur. quià tunc veremur, ne caro corrũpatur, cùm maximè detinetur inflãmatione, quæ posteà in gangrenam degenerat, & tandem in id vitium, quod Hippocrates vocat σφάκελον, sub quo non solùm caro, sed os quoq; vitiatur. quæ exedunt aut serpunt, id similiter efficiunt ob coitũ humoris mali ac biliosi, sine quo nec diutius trahi consueuerunt, inde enim fit, vt cicatrix, aut nulla inducatur, aut inducta rursus decidat. Hæc omnia, quià eam cõditionem habent, vt succum non modò vitiosum admittant, sed etiam efficiant, idcirco inter maligna referuntur, & propterea magna sunt, ac purgatione indigent. in quorum cœtu poni etiam possunt, quæ articulos detinent, qui chordis & neruis continentur, & carnis ferè sunt expertes, atque hâc de causâ dolorem & vigilias afferunt, & aliquando neruorum distentionem, quo fit, vt obnoxij sint succorum fluxui, & quos recipiunt, facillimè corrumpant.

» EMplastra autẽ inducere priùs non expedit, quàm vlcus exquisitè siccetur, quo facto vtiliter imponuntur. sæpiùs verò spongia ad plagã admouenda: sæpiùs item dandũ est linteum purum, siccum, tum medicamẽtum, quod idoneum videatur, inijciendũ est, quod aut alligetur, aut sine vinculo relinquatur.

ἐμπλάσσειν τὰ φάρμακα, quod Hippocrates scribit, latinè reddimus [inducere

emplastra]. Sunt autem hæc medicamenta,quæ ferè ex metallicis componuntur,& siccandi beneficio vlceribus accommodãtur.è quibus alia dicuntur ἔναιμα,quòd cruẽtis vlceribus ad glutinandũ protinus inijciantur,atque hæc nunc præcipuè intelligit:alia σαρκωτικά,quòd carnem alant:alia ἐπουλωτικά,quòd cicatricem inducant:alia detergunt vlcera sordida:alia superãtem carnem exedũt. quidquid horum fieri oporteat, non antè dari emplastrum debet, quàm plaga ex toto sicca fuerit.nam,si madeat,quùm superimponitur emplastrũ, eius vim non sentiet,& concluso ac retento humore,non mediocriter offendetur. hunc ergo vniuersum prius combibi & exiccari voluit per spongiam sæpius impositam, vt paulo suprà etiam prodidit, quùm eam adhiberi mollem iussit, tum densam,incisam,& siccam. Sed quià veretur,ne possit ex toto per spongiã siccari, post hãc linteum admouet,vt quod reliquum est humoris absorbeat. hoc autem siccum accipit,quòd madidũ siccare nequeat: præterea purum,vt oculos delectet,ne si rubrum sit,opinionem faciat sanguinis fluentis,si aliã re inficiatur,vel plagę incommodum sit,vel indecorum. Neq; solummodo linteum admoueri purum voluit, sed fascias etiam, vt clarè in secundo de officinâ medici demonstrauit, vbi eam conditionem adiecit,vt sint molles, ne molestiam afferant,quùm plagam contingunt.id quanuis hic prętereatur,æquè tamen ad linteum pertinet: sed satis apponitur, quùm spongiam inijci mollem imperat. Quid quòd Galenus in quarto de compositione medicamẽtorum generatim ad morbos attinentium lintei nominatim meminit,edicítque,vt ad detergenda vlcera mollius sumatur? Vlcere iam sicco, id imponi debet, quod commodum videatur. spectandum autem principio est, quid plaga exigat, num simplex sit,& quæ glutinari debeat,an caua,& quæ impleri, an aliud remedij genus desideret:quo cognito considerãda natura hominis,& propriè partis affectæ:inspicienda item alia omnia,quæ valentius aut infirmius medicamẽtum requirunt. quùm nõ satis sit genus nouisse,nisi propria quoque species intelligatur.atque hoc sibi voluit,quùm inquit [medicamentum quod idoneum videatur].id quod vel obligabis,vel solutum dimittes, vtrum expediat, docebit positus partis.vbicũque enim ita pars sita est,vt neque deorsum spectet,neque multum promineat,frustra vinculum datur,quùm medicamentum per se maneat,possitque vinculum comprimere,atque ob id inflammationem excitare: sin ea fuerit positura sedis affectæ,vt nequeat emplastrum retinere,ne decidat, alligandum est,quemadmodum præcipit Galenus in glutinando vulnere abdominis,eâ lege seruatâ, quam Hippocrates in secundo de officinâ medici tulit,vt scilicet fasciæ arctentur,quatenus contineant,sed non vrgeant. Cataplasma verò promptius decidit,quàm emplastrum,quod valentius hæret.quocirca,vbicũque cataplasma superdedit,vinculum quoque adhibuit,neque id vnquam sine fasciâ reliquit,vt nunc facit emplastrum.

PLerisque vlceribus calida tempestas hyeme salubrior est,nisi fuerint in capite & ventre:salubrius adhuc æquinoctium.

Cœlum, quo continemur, medicamenti locum habet, ita, vt quùm morbo aptatur,iuuare possit:nocere,cùm alienum est,quæ noxa interdum euitari non potest, sed contrariæ facultatis remedio finitur. Verùm cœli vocabulo duplex subiecta notio est,regionis scilicet,ac tempestatis. quãquam Hippocrates breuitati studens, alterius tantùm mentionem faciens, regionem præterijt, quæ & ipsa sub eandem rationem cadit. vtraque autem ad ambientis aëris qualitatem

tem refertur, quo in curãdis vlceribus temperato egemus, & immoderati tam frigoris, q̃ caloris omnino experte, vt liceat naturæ id præstare, quod sui muneris est, nempe glutinare, implere, ad suppurationẽ perducere, prout vlcerum conditio postulat: maximè verò licebit, quùm nulla cœli exuperãtia impedietur. quò spectauit Hippocrates in secundo de ratione victus in morbis acutis, vbi illis subuenit, qui cibũ præter consuetudinem ingesserunt: calorẽ enim & frigus cauit, vt sine vllo impedimento natura in cibi coctionem incũbat. Non immeritò hîc saluberrimam censet æquinoctij tempestatem, quę propter mediam quandam tẽperationem ab vtroque excessu recedit. quòd si vergere ad alterum oporteat, ęstatem hyeme opportuniorem ducit. Excipit vlcera capitis & ventris, hoc est, thoracis, & eius, qui abdomine velatur. Frigus quidem vlceribus inimicũ est, calor verò idoneus, quod ipse alibi tradidit: ideò magis ęstas prodest, quàm hyems. hoc noluit valere in vlcere capitis ac ventris. cur autẽ in libro de vulneribus capitis salubriorem posuit hyemem, quo tẽpore hominem alioquin ex vulnere capitis moriturum diutiùs trahi dixit quàm æstate. mihi non alia nunc ratio succurrit, magis ad rem apposita, quàm quæ ab ipso redditur, quùm habitiorem iuuenem mediâ æstate, neruorum rigore detẽtum perfundi multâ aquâ frigidâ iubet, vt naturalis calor à quo solui morbum oportet, hâc viâ in vnum coactus potentior fiat. Idem accidet in vulnerato capite, ventre, aut thorace, quibus locis viscera, venæ, atque arteriæ multæ & grandiores subsunt: quò naturalis calor confugiet coactus frigore ambiente: & quùm validior efficiatur, morbum minori negocio tollet, hoc est, sanationem vlceris perficiet. At membra, quùm neque venis, neque arterijs itã magnis constent, naturali calore non abundant: sed hunc itã infirmum habent, vt nequeat frigidiorem aërem superare, sed magis cedat, propterea læduntur membrorũ vlcera, longè magis hyeme quàm æstate.

VBicunque in vlceribus, quæ neque rectè, neq; vt res postulat, assiduè purgata priùs fuerint, produci caro cœperit, solet plurimùm supercrescere: in his verò, quę rectè, atque vt res postulat, assiduè purgentur, & nisi collisum aliquid accesserit, siccis præsidijs nutriantur, plærunque caro non excrescit.

Signat bonam carnis generatio

Locus hic mutilus legitur in codice Hippocratis, sed eum restituimus ex quarto de ratione curandi, vbi Galenus integrũ inseruit. Agit autem de vlcere cauo, quod glutinari nõ debet, sed impleri, quod siccis medicamẽtis perficitur. Nanque vlceris curatio siccantibus (vt suprà indicauimus) in vniuersum perficitur, præterquàm vbi caro collisa est, quæ quùm sanescere nequeat, necesse est in pus vertatur ac tabescat: alioquin perpetuum est, vlceri siccantia medicamenta superdare: quod pręceptum quamuis anteà proditum, tamen quia saluberrimum est, reducere nũc in memoriam voluit. Ergo vbi caro producenda est, si vlcus minùs rectè purgatũ fuerit, plus iusto increscit: si cõmodè priùs siccetur ac purum fiat, plærunq; excrescit. Creatur quidem caro à naturâ partium, quæ iuxta plagam sunt, ex humore, qui ibi continetur. Probabile igitur est, quo minus siccatur vlcus, purgaturq́; ab humore necessariò superante, eo plus ali carnis atq; infirmioris, adeò vt supercrescat & hebes sit, quo siccius & purum magis seruatur eo minùs carnis produci ac firmioris, quod in libro de vulneribus capitis præclariùs expressit. Monet enim ne sinamus carnẽ humidam esse, ac diutiùs purgari sed quàm celerrimè purã exhibeamus. nam sic ait carnem nõ hebetẽ, sed firmam creari, & minimè supercrescere: id quod tenere

memoriâ debemus,cum eo,vt intelligamus,vbi vlcus sordidũ fuerit,nõ modò carne non impleri,sed à sanie exedi,& assiduè magis sinuari,& fieri cauum.

QVod si os vstum,aut sectum,aut aliâ de causa abscesserit,ea vlcera cicatrices cauas accipiunt. 14

Vbi fracturæ carnis quoq; vulnus adijcitur, nõnunquàm id os secedit, neque recõdi posteà potest,nisi aliquid ex ipso præcidatur, quemadmodum ipse retulit in opere de fracturis : interdum aliquod fragmentum resolutum ab alio osse,per plagam recedit:interdum,quod corruptum vel cariosum sit,aduritur. quocũnque modo abscedat, asserit Hippocrates cicatrices cauas induci : idem quoque prodidit in sexto libro sententiarum,quos aphorismos vocauit. Ratio in aperto est:quippe quùm,vbi os deest, aliquid calli increscat, super quo caro non ità producitur:quandoquidem non à callo,sed à carne,quę eandem naturam habet, creari debet. Alitur ergo caro, quâ caro est, & cauum implet, quâ callus,non item:atque id in causâ est,cur cicatrix caua inducatur.

IAm verò vlcera non purgata, nec si in vnũ cogantur,glutinari possunt, nec per se cõmittuntur:glutinari itẽ ea nequeũt,quorũ partes,quę iuxta sunt,inflãmatione vrgẽtur,dum hæc maneat. Tum illa,vbi quæ vlceri proxima sunt, nigricie occupãtur ob putrescentẽ sanguinem,aut ob varicẽ fluxum sanguinis subministrantẽ,neq; illa glutinari possunt,nisi quę iuxta plagã sunt,curentur. 15.

Quùm nullo pacto sanari vlcera possint, nisi natura,cuius id effectũ est, rectè valeat, & nulla impedimenta prohibeat. meminit Hippocrates vtriusque: impedimenti quidẽ cuiusmodi est sordes,quùm ait,non purgata vlcera nõ sanescere : naturæ verò scilicet partis violatæ,quę causa sanitatis est,quùm indicauit proximas partes oportere priùs & ab inflammatione & à nigricie vindicari.Scire autẽ licet,tunc sanari vlcera,quùm oræ,quæ diuisæ erãt,cohærescũt, id quod duobus modis contingit:altero,quùm sola diuisio est, nec quidquam carnis detractum est,in quo casu oræ à medico in vnũ coguntur,& si opus est, vinculo,fibulâ,vel suturã continẽtur,sicq; suâ sponte coalescunt: altero,quùm aliquid carnis iam perijt,ità,vt oræ nequeãt amplius se contingere ac glutinari,sed per carnem iungantur,quæ media inter ipsas producitur,quem sanationis modum Galenus appellauit κατὰ συσάρκωσιν. Hunc attigit Hippocrates his verbis[nec per se cõmittuntur] propriè enim per se committi dicimus, & non medici operâ quæ increscente carne mediâ coniunguntur, sed priorẽ modum sub ijs verbis complectitur[nec si in vnũ cogantur,glutinari possunt] ea enim vlcera significat,quę suâ sponte coalescunt nullâ carne inter oras productâ,sed tantùm oris in vnum adductis,atque ità contentis. Vtrouis modo curare vlcus præstat,tolli impedimentum necesse est,& adiunctas partes benè valere, alioquin,ne oræ glutinari possent, nec media caro increscere. Purgare igitur sordem conuenit,quam vlcus contraxit,& proximas partes in antiquum statum restituere,quæ quamuis multiplici genere vitij teneantur, tantùm inflammationis meminit,& nigriciei,quòd frequentiores sint.Inflammationi itaq; medeberis,tum nigriciem tolles,& si quod aliud malum proximam sedem infestet,vt quùm sana fuerit, natura validior suum præstare munus possit. Cæterũ nigriciem proficisci ait à sanguine putri, vel à varice fluxum sanguinis præbente.Sanguis enim(vt Galeno placuit) quùm aliquã partem corporis suffundit è venis eductus, vel quòd apertæ,vel quòd collisæ ac detritæ fuerint, colorem mutat,nec retinet florẽtem illũ ruborẽ, sed nigrescit aut liuet, vel à naturâ

vincitur

vincitur ac suppurat, cinerei coloris efficitur, sed interim liuet. est enim liuidus color medius inter nigrum & rubicũdum: qui consueuit etiam apparere, quùm sanguis, qui iam niger est, in pus conuertitur, sicq; liuor suppurationem denunciat. At tũc manet niger sanguis, quùm nequit à naturâ superari: sed ex toto putrescit & corrumpitur, quem locum Galenus in secundo de fracturis, qua de calce, fusiùs enodauit. Meritò igitur Hippocrates nigriciem fieri ob putrem sanguinẽ indicat: nequit enim à venis transfusus à naturâ vulneratæ partis superari, atque in pus conuerti, vtpote quæ ex ictu & inflammatione, quæ plærunq; subsequitur, imbecilla sit. Accidit etiam nigricies ob varicem, vndè sanguis ad vlceris regionem transfunditur, qui per se niger est & crassus, & multo nigrior redditur, quùm extra venas fusus, neque discutitur, neque suppurat: eiusmodi ergo nigricies auferẽda est, quùm sanescere plagam non permittat. De verbis autem Hippocratis, quod nos interpretamur [non possunt] ille habet οὐκ ἐθέλει, quod propriè significat nolunt, sed vsurpari etiam solet pro [nõ possunt] tum ab Homero, tum ab Hippocrate, vt in opere de articulis, qua de femore in priorem partem prolapso, vbi Galenus eius verbi vim expressit.

„ VLcera in orbem, si intus caua fiant, quod abscedit, vel ad totum orbem, vel
„ ad dimidium secari debet in longitudinem hominis naturalem.

Causam nunc sanitatis attẽdit, nempè naturam partiũ, quę iuxta vlcus sunt, quas voluit ab omni affectu explicari, vt natura firmior, suo munere pręstãtiùs fungatur, & sanitatẽ restituat. Igitur præter alia mala solent labra vlceris dura fieri & occallescere, præsertim quùm res diutius trahitur, quò fit, vt quùm hæ partes nõ amplius valeant, nõ possit vlcus ad sanitatẽ peruenire, nisi callo priùs & duritie liberẽtur. quod nunc agit Hippocrates, quùm vlcus in orbem proponit, & intus cauum: (id enim Galeno teste intelligit) quod oras habet duras & callosas, vt quæ, quùm cauo intus vlcere abscesserint, à subiectâ carne haud fouẽtur. Præcipit igitur, vt secetur omne id, quod abscedit, sic, vt scalpello, vel per totum, vel per dimidiũ orbem linea ducatur in lõgitudinẽ hominis naturalem, & detracto callo ac duritie fiat aditus, per quẽ immittere medicamenta liceat, quod anteà non licebat, quo nomine secari plagã voluit, vt clarè in libro de vulneribus capitis testatur, vbi non modò eam, quæ in orbẽ esset, sed aliam, (modò intus caua esset) incidi iussit, cuius præcepti rationẽ adscripsit his verbis [incidere id cauum transuersum conuenit, quà non facilè medicamentum quodcunq; idoneum fuerit admittit.] Quùm verò de vlceribus in orbẽ tractauit, iussit, vt lõga efficiãtur orbe duabus lineis inciso in longitudinẽ hominis: nunc adijcit, vel ad totũ orbem, vel ad dimidiũ: siquidem sectio totum orbem comprehẽdat, duplex sit necesse est, quod in libro de vulneribus capitis exposuit: vna enim linea ab oræ principio ducta ad plagam terminatur, altera è regione à plagâ incipiẽs ad sanam vsq; partem procedit: secari enim totus orbis vnâ perpetuâ lineâ non potest, ꝙ si dimidiũ duntaxat incidatur, abũdè est vnã ducere. Quando id conueniat Hippocrates prætermisit: facilè autem ex causis intelligitur, quibus venire ad sectionem cogimur, ex cauo scilicet, quod inter oras est, & carnẽ subiectã, quã medicamentũ nõ recipitur, & ex callo atq; duritie. Hæc si subsint toti orbi, secare totũ oportet: si alteri parti, dimidiũ. Rectè autem monuit, vt linea in longitudinẽ hominis ducatur: cauet enim, ne transuersi secẽtur musculi, qui paucis exceptis, quemadmodũ in inguine, in longitudinem hominis procedunt. Illud autẽ ignorare non oportet: ꝙ si plaga, quę

in orbem est,secetur,& longa fiat, quamuis neque caua sub oris sit, neque callosa,citius tamen sanescet, & caro ab angulis multo celeriùs producetur.

QVicunque vlceri superueniat erysipela purgare corpus conuenit, seu deiectione,seu vomitu,prout vlceri præstabit.

Curationem non modò vlceris apponit,sed vitij quoq;, quod cum eo iungitur,quódve nisi prius tollatur,sanari plaga nõ potest. Eiusmodi est erysipela,quæ si superueniat,purgare corpus oportet excitato vomitu,vel aluo ductâ: vtraque enim purgatio saluberrima est,sed modò hæc, modò illa,pro situ partis affectæ,quã rem nũc non explicat, sed satis in libro de succis ostensam existimat,vbi in humorũ cursu auertendo iubemur quàm longissimè ab eâ parte, ad quam fluunt,ipsos attrahere, idq; tunc maximè,quùm maximo impetu feruntur:cõtrà verò eos,qui in affecto loco recepti sunt,deriuari voluit, per proximam partem eductos.His ità constitutis,vlceris situm spectãtes facilè intelligemus, vomitúne,an alui ductione purgare hominem expediat. Quùm plaga in superioribus partibus versatur,satius est, si humores non vltrà profluũt, ad vomitum confugere:si vsque irrumpunt,solicitare aluum. ecõtrariò,quùm violantur partes inferiores,si humorũ impetus cessauit,ducere aluum præstat: si manet,excitare vomitum. Quo medicamẽto moliri id conueniat, etsi Hippocrates non doceat:maximè tamen perspicuum est ex his, quæ alibi de purgatione egit:quam tunc probat,quùm educit quæ educenda sunt,hoc est,quæ morbum faciunt:sic enim cõfert,alioquin perniciosa est. Nunc autẽ erysipela proponitur,cuius causa est flaua bilis: dari ergo catharcticũ debet, quod purget flauam bilem,hoc ipse nominatim expressit in libro de vulneribus capitis, quùm medetur erisypelæ,quæ interdum solet faciem occupare.

QVoties autem iuxta vlcus, quod inflammatione vacet , oriatur tumor, hic progressu temporis suppurat : sed si cum inflammatione tumor non cesset,desidentibus alijs, quæ simul tumere & inflammari cœperunt, verendum est,ne oræ non glutinentur.

Succi,qui tumorem excitarunt,si inflammatio quoque accessit,celerrimè in pus vertuntur : quòd si absque vllo ardore tumor fit, non ità citò maturantur, sed longum tempus ad suppurationẽ requirunt.Pus igitur in eiusmodi tumore, non nisi procedente tempore subsistit,atque hanc sententiam in prioribus verbis aperuit,ex qua elici illud potest, quod non mediocriter ad curationem confert,nimirum quùm tumor iuxta plagam versatur, neque vlla inflammatio se ostẽdit,videtúrque ea materia crassior,quàm,vt discuti ac dissipari possit,vtendum esse pus mouentibus,vt id horũ ope citò assequamur,quod alioquin fuit à naturâ diuturnitate temporis expectãdum,quò fiet, vt tumor celeriùs finiatur,& eo finito vlcus non magno negocio consanescat. In altera parte orationis vbi ait,[sed si cum inflammatione tumor non cesset desidentibus alijs, quæ simul tumere & inflammari cœperunt, verendum est ne non glutinentur.] de eo tumore loquitur,qui adiunctam habet inflammationem,ità,vt succi, quibus excitatur, iam vehementer incalescant, eo malo non solùm oras vlceris,sed proximas etiam partes detinẽte. Hic ergo tumor,si,quùm iam decesserit ab illis partibus, quæ tumere & inflammari simul inceperunt, adhuc oras vlceris occupet,periculũ est,ne non glutinetur.Ratio in aperto est,si quis statuat glutinationem à naturâ vulneratæ partis prouenire,quæ siquidem tumore atque inflammatione vexetur, minùs probè id perficiet, quod sui muneris est,

neris eſt. Non prius ergo tentanda glutinatio eſt, quàm orę vlceris à tumore, inflammatione,& omni denique vitio liberentur.

QVibuſcunq; cadentibus,vel alio pacto quæ iuxtà plagam ſunt deterun- tur,colliduntur,intumentq;,& quùm ſuppurant,pus ex tumore ad vlcus transfunditur, vbi hæc exigere cataplaſma videantur, ipſi vlceri ne imponatur,ſed partibus quæ iuxtà ſunt,vt pus euadat,& quæ dura ſunt,emolliantur.

Siue de induſtria,quod ea,quæ ad artem maximè pertinent,ſæpiùs reuocare in memoriam expediat,ſiue quòd librũ neque correxerit, neq; perpolierit, idem prorſus iterat,atq; in prioribus habitũ eſt,id,quùm à nobis abundè fuerit explanatũ,nihil eſt, quod in eo diutius immoremur, tantùm illud admonebimus,quod,quáuis cataplaſma non debeat plagæ oris ſuperdari,quùm pus mouetur,ne ipſum retineat:eſt tamen vbi debet,quùm ſcilicet earum inflãmationem diſcutere,aut lenire confert,quod clariùs in ſequẽtibus demonſtrabitur.

POſtquàm mollita ſunt, & inflãmatio cõquieuit,repellere oportet que abſ- ceſſerunt,per ſpongias adſtrictas vinculo, quod à parte ſanâ incipiat, & paulum porrigatur:ſuper ſpongias itẽ folia multa inducere: ſi quid autem repelli nequeat,in cauſa eſt caro humida,quam detrahere neceſſe eſt.

Quùm tumor ſuppurauit,& per plagam pus effluxit, relinquitur ſinus ille, quo continebatur.Hic quùm cauus ſit,partes non ſe contingunt, ſed ſuperiores ab inferioribus recedunt. Quæ autem ſic abſceſſerint,vrgeri debent, ità vt cum alijs iungãtur:hæreant,& vel per ſe,vel per aliquid carnis, quod medium increſcat, glutinentur, ſicq; nullus maneat ſinus. Spongia quidem per ſe mollis eſt,& præterquàm quod humores abſorbet,Galeno auctore abundè ſiccat, neque premit, aut onerat, ſicuti quæ duriora ſunt: hanc ſuper plagam alligat, vt quæ abſceſſerunt, reprimantur. Faſciam verò à parte ſanâ ordiri voluit, & paulum ſuper ipſam circuire: ſatis enim eſt, ſi hanc ſuo capite complectatur, deinde ad vitiatam procedat. Sed quid eſt quod ſuper ſanam partem dari primò faſciam iuſſit, quùm in opere de fracturis ſuper affectam primò vinculum inijciat,& inde ad violatam porrigat? Scire licet, ità naturâ comparatum eſſe,vt ſuccos vinculum inde præſtantius exprimat,vbi & primò inijciatur,& arctiùs alligatur:ex quo ſequitur,vt ordiri ab ea parte debeat,& adſtringi magis,vnde expellere humorem oportet, deinde eo laxius ferri, vbi hic citrà noxam recipitur.In fracturis igitur & vulneribus,quùm periculum ſit, ne violatę parti inflammatio ſuperueniat, neceſſe eſt humores à violatâ partead ſanâ repellere,quâ vel innocenter admittentur,vel certè parùm oberunt. Econtrariò quùm ea vlceris conditio eſt,quam nunc proponit,à ſanâ regione exprimendi ſucci ſunt ad vlcus,vt inde euadãt, vbi exitũ habent: neque enim timetur amplius dolor aut inflammatio, ſed quùm ſinus,qui à parte ſana incipiens ad os vlceris pertinet,aſſiduè humore aliquo redundet,hunc eijcere neceſſe eſt,quâ exitus patet,alioquin quæ abſceſſerunt,minimè cohæreſcent. Iure igitur præcipit,vt vinculum,quo adurgenda ſunt, à parte ſanâ orſum ad vlcus feratur. Conſtat autem ex his,quæ dicta ſunt,ob eãdem cauſam,quâ à parte ſana incipit, ibi etiam arctiùs adſtringi,dein paulatim laxari,ſic,vt,quùm ad vlcus pertinet, laxiſſimum ſit. Quatenus verò adſtringi debeat, in ſecundo de officina medici prodidit, vbi vinculi facultatem exponens eundem locum dilatauit: eatenus autẽ arctari iubet, vt quę abſceſſerunt,ſedem contingant,à quâ diducta ſunt.Folia inſuper inducit permulta,quod ipſe συχνὰ dixit,niſi legẽdum ſit,

ἰσχνὰ, hoc eſt,tenuia & gracilia, cuius generis eſſe ea voluit, quæ ſuprà dari iuſſit,quùm effuſo ſanguine vlceri ſpongia imponitur, & ſuper folia inijciuntur, quæ ἰσχνὰ, id eſt,tenuia vocauit. Sed vtrouis modo legas, perſpicuum eſt eâ de cauſâ admoueri,vt ſiccent . quare(vt ibi oſtenſum fuit) neceſſe eſt tenuia ſumantur,qualia ſunt polij & verbaſci,quorum infrà mẽtionem faciet. Hoc igitur pacto res procedet : quod ſi minùs contingat , cauſatur Hippocrates carnem hebetem atque humidam,quæ non patitur diductas partes,vbi cogantur, inter ſe glutinari. Præcipit igitur,vt hanc detrahamus , quod chirurgi modò ſcalpello,modò medicamentis exedentibus præſtant.

QVòd ſi vlcus inſederit ſub carne altiori, vtroque nomine, & quod alligatur,& quod comprimitur,intus aſſurgit in ſpeciem varicis . Hoc itaque,vt fluxui exitus detur,ſecari debet ab ore, ſi licet,quatenus ſpecillum penetrat,quomodocúnque opportunum videbitur.quo facto ad ea remedia veniendum,quæ idonea iudicabimus.

Sinus,quem proximè alligari, atque adſtringi voluit,ex ea tum iuncturâ, tum compreſſione conſueuit humoribus repleri , ſic, vt in tumorem attollatur, quod ipſe dicit [ὑποκυρσοῦται] nos interpretamur, [intus aſſurgit in ſpeciem varicis.] Nam ſinus inſtar venæ, quæ humoris copiâ diſtenditur,& toros excitat , ob compreſſionem erumpente materiâ intumeſcit , quod quùm accidit, vt detur exitus intus lædentibus, ſcalpelli operâ vtendum eſt :accidit autem magis , quando ſinus ad penitiores partes intendit , quàm quando vel modicâ carne , vel ſolâ cute includitur, quùm materiam copioſiùs recipiat ille, qui altius penetrat , ſed vbi ſinus habeat os deorſum ſpectans , etiamſi altiùs inſederit, vix poterit ſub vinculo tantùm materiæ compelli, vt diſtendatur atque intumeat, quandoquidem,dum vrgebitur, per os effluet,neque tam diu ſubſiſtet, vt ſinum in tumorem attollat : quamobrem in eo accipiendam Hippocratis ſententiã cenſeo,cuius os ſublime eſt,ac ſurſum vergit, vndè non ità facilè educitur, quidquid à vinculo expreſſum fuerit, ſed manet ac tumorẽ facit. Hoc autẽ comprobat Galenus,qui varijs in locis de huiuſmodi ſinu tractat,vbique autem præcipit,vt quùm ſublime os habet,incidatur, vt ſanies liberè effluat:quùm verò deorſum ſpectat,ſatis tunc eſſe eum exitum putat, per quem abundè humores deſtillent : at ſi os nec ſublime eſt, nec deorſum inclinat,ſed in latus ſpectat obliquum,neque tunc etiam ſcalpello vtitur,ſed membrum adeò vinctum ac figuratũ collocat,vt os,quod obliquum erat, rectà deorſum ſpectet,atque ità detur exitus intus lædentibus . Ergo tantùm, quùm os ſuperius eſt,ad ſectionem veniemus,quod credibile eſt nunc voluiſſe Hippocratem,quùm alioquin nec ſinus intumeſcat,nec opus ſit alio ore: ſed abundè per id, quod ſinus habet in inferiorẽ partẽ verſum , ſuccorũ copia effundatur. Modum autẽ ſectionis definiuit,quùm demitti ſpecillum iuſſit,& quantũ penetrat,hoc eſt,vſq; ad fundum ſuper id ſecari, vt ſinus totus pateat, ac purgari poſſit. Addit [ſi licet]quoniàm interdum nõ licet,vel quòd nimis magnũ ſpacium occupet,vel quod aliquid ſubſit, vt arteria,aut vena grandis,vel neruus, quod periculoſè incidatur : tunc autem petendum conſilium à Galeno,qui in fundo ſinum aperit , vt aliud os habeat in inferiori parte ſitum , quod fortaſſe ſibi voluit Hippocrates, quùm ait, [quomodocunque opportunum videbitur.]nam ſi tutò ſecare totum ſinum non liceat, ſecandus erit, quomodo opportunum videbitur, exempli cauſâ in fundo. Sectione adhibitâ ea medicamenta

menta imponentur,quæ magis in rem erunt: nam vel ſordem detergentia,vel glutinantia, ſeu carnem producentia, & modò hæc, modò illa, prout opportunum maximè exiſtimabimus.

FEre autem omne vlcus, quod ſinum habet rectum,ità vt perſpici poſſit, ſi tumore vacet,ſi corruptum ſit, ſi caro ſubſit hebes & putris, & ipſum, & quod iuxtà eſt,nigrum ſe oſtendet,vel ſubliuidum.Inter vlcera verò exedentia,vbi id ſit, quod φαγέδαινα græcè nominatur, vehementerque exedat ac voret,tunc quoque & vlcus,& quod in viciniâ eſt,nigrũ apparebit vel ſubliuidũ.

Signa quedam … ulcerum.

Vlceris color liuidus aut niger, ille extingui, hic extinctum eſſe naturalem calorem ſignificat: in prognoſticis autem & in libro de vulneribus capitis, quùm ſeruari homo non poteſt,reſque omni modo deſperationem habet, docuit plagam eiuſmodi coloris ſe oſtendere,quare nihil mirum, ſi talis conſpicitur,quam nunc proponit:eſt enim aut ſine tumore, & corruptâ ac putri carne continetur,aut ex numero exedentium,quæ genera vlcerum peſſima ſunt. Quod quidem ad tumorem attinet, ſi in vulnere graui non appareat, malum eſt:peius item ſi,vbi ſit,cõtinuò euaneſcat, quemadmodum ipſe alibi teſtatur. Plerunque enim inſania, neruorum diſtentio, lateris aut inteſtinorum dolor ſubſequitur,quæ ſi tumor ſit,ſuperuenire minimè ſolent. Magna ergo vlcera, qualia ſunt,quæ ſinũ habẽt,& corrupta ſunt ac putria,ſi ſine tumore ſint, peſſima habenda ſunt, quùm ſummam caloris naturalis infirmitatem denũcient: quippe qui non amplius in exterioribus partibus vigeat, ſed ad interiores cõfugerit,ad quas feruntur illi humores,qui conſuerunt ad plagam concurrere. Iure igitur hæc,ſi perſpici poſſint,neque ſinus tortuoſus ſit,nigra ſe oſtendũt, vel ſubliuida.Porrò vlcera exedentia ex fluxu vitioſi ſucci oriuntur, & ex aliquo affectu,quem plaga longiore tempore cõtraxerit.Hæc, ſi in ſummâ parte verſentur,& cute tenus ſerpant,ἕρπητες græcè nominantur: ſin ſubiectam quoque carnem corrumpant,φαγεδαίναι. Phagedena igitur,altiora exeſt,quare maligna eſt,deterior adhuc,quùm vehemẽtius carnem vorat,qualem Hippocrates nunc poſuit.Indicat autem naturali calore iam fracto eum,qui preter naturam eſt,atq; igneus,omnia corrumpere,adeò vt nec vlcus, nec quæ iuxtà ſunt, priſtinum calorem retineant,ſed vel iam nigra ſint,vel certè ſubliuida.

CAtaplaſmata verò tumoris & inflammationis partium adiunctarum.coctum verbaſcum, folia trifolij cruda, epipetri folia cocta,polium:cuncta hæc,vbi purgari vlcus oporteat, purgandi vim habent. Super hæc fici atque oleæ folia,& marrubium,quæ omnia incoquenda ſunt. Inter hæc autem maximè coquere oportet viticem,ficum,oleam:vtiliter etiam coquũtur mali punicæ folia:crudis verò vtendũ eſt folijs maluæ contritis ex vino. Item rutæ atque origani,quibus omnibus, lini ſemen toſtum ac bene contritum adijcitur.

medicamenta in inflamatione in aliqua parte

Superuenit vlceri tumor cum inflammatione,modò vbi caro graui ac retuſo telo colliditur,in quo caſu, vt ſuprà oſtendit,cataplaſmate vtendũ eſt,quod pus maturet,modò ex dolore,nonnunquã ex curatione alienâ,vbi nihil etiam colliſum ſit:vulnerantur enim interdum partes,quæ ſenſu acriore ſunt ac maximè dolent,quapropter in inflammationem incidũt: interdum non adhibetur idonea ratio victus,non mittitur ſanguis,non purgatur aluus,vt res poſtulat,tum pro ſiccis,atque adſtringẽtibus medicamentis,relaxantia inducuntur, & mollientia,quod ferè faciunt noſtri ſeculi chirurgi,qui initio ad omnia vulnera cataplaſma imponunt, quod reſinam terebinthinam, vitellum oui,& ro-

ſam accipit.Inflammatio igitur ac tumor, quacunque cauſâ oriatur, antequàm accedat,opportunè repellentia inducuntur : poſtquàm acceſſit, votum eſt, ne ſuppuret, atque idcirco Galenum ſequuti, ad ea veniemus, quæ diſcutiunt ac ſiccant,& quantum fieri poteſt,affectum ſummouent. huiuſmodi Galenus ait eſſe ferè omnia,quæ nunc proponuntur ab Hippocrate. At ſi,ne hac quidē viâ prohibere fas eſt,quo minus materiæ aliquid ſuppuret, acria medicamēta inijciemus,quę id omne exhauriant,quod in pus conuerſum eſt,id ,vbi cutis ſola ſubſit,ſcalpelli operâ citius euellitur.Illud autem obliuiſci non oportet,quòd vbi inflammatio dura ſit & parua, cerato liquido & mollienti emplaſtro commodè curatur,quod præclarè Galenus expoſuit in ſeptimo libro de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentiū. Auxilia igitur quæ traduntur,propriè ad inflammationem attinent,& non ad dolorem,ſicuti relaxantia & molliētia cataplaſmata, quę ſcilicet ex farina,oleo,aut alio eius generis componuntur. Primò igitur ponit,verbaſcum,trifolium,epipetrum,polium,quæ non modò ſiccant, ſed etiam detergunt,quod Galenus ſuo loco declarauit . Iis autem vtitur coctis,vt leniora ſint:nam cruda exaſperāt,& fruſtrà vlceri moleſtiam afferunt. Trifolium accipiēdum eſt, quod bitumen redolet, de quo fuſè Scribonius Largus tractauit. Epipetrum vt nōnulli cenſent,ex eorum genere eſt,quæ græcè appellantur ἀείζωα, quaſi ſemper viuentia:eo autem mouētur, quod Ariſtoteles habet in quarto libro de partibus animaliū,quùm ait,Ex terreſtribus plantis nonnulla eſſe,quæ viuant & gignantur, aut in alijs plantis,aut abſoluta,quale eſſe dicit,quod epipetron à quibuſdā vocatur,quod viuere poteſt ſuſpenſum. Ergo ſi epipetrum intelligamus ſpeciem ἀειζώου,habet quidem facultatem ſiccādi moderatam,ſed abūdè refrigerat, quocirca vtilius inter initia imponitur ad humoris fluxum repellendū,quàm poſteà,vbi materia iam recepta eſt. Non enim diſcutit aut detergit vlcus,ſicut cætera,quæ nūc ad inflāmationem tradidit. Quod ſequitur cataplaſma ex marrubio, folijs fici atque oleæ,vlcus ſiccat & purgat, non nimis tamen vehementer, quùm oleæ folijs,quæ adſtringunt,temperētur ficulnea,quæ acria ſunt. Marrubium verò quod his admiſcetur,ſatis digerere inflāmationem poteſt, & vlcus detergere. Concoqui autē debent,nō ſolùm,vt ea mixtura lenior reddatur ac mitior, ſed vt,ſi qua ſit virium exuperantia,remittatur. Incoqui ſimiliter voluit aliud cataplaſma,quod viticē habet,ficum ,& oleam:adijcit & mali punicæ folia, quæ niſi cùm proximè poſitis miſceantur,non intelligo, per ſe quo pacto ad rem pertineant,quùm refrigerent & adſtringant:conſilium verò dirigi ad ſiccandum ac digerendum videatur:niſi dixeris Hippocratem,non modò hùc ſpectaſſe,ſed eò etiam,vt quod confluit,reprimeretur,& idcirco diuerſas facultates conſcripſiſſe.Id autem manifeſtum eſt, quòd ſi mali punicæ folia cum vitice,fico,& oleâ,miſceantur,cataplaſma fiet,quod præſtanter quidem,non nimis tamen ſiccare & detergere poterit, modò nactum ſit medicū, qui opportunè vtatur. Cruda verò ſuperinducit folia maluæ, ex vino contrita, tum rutæ atque origani,quibus adijcit lini ſemen toſtum ac tritum: ſatis autē exiſtimat, ſi eiuſmodi herbæ,quùm lenes ſint ac molles contritæ ſine yllâ cocturâ imponantur.quod ad earum vires ſpectat,malua quidem mollit ac digerit, ſed magis quæ ſylueſtris eſt: ruta valenter ſiccat & diſcutit:origanum ſiccando ſimiliter,atque extenuādo idoneum eſt : lini ſemen mediam qualitatem habet inter calidam,frigidā, humidam & ſiccam,ſed ſi frigatur,ſiccius efficitur : craſſioris

fioris autem habitus eſt,iungitúrque vtiliter his,quæ dicta ſunt,vt cataplaſma lenius reddatur,quod quidem aliquid molliet, ſed ſiccabit magis, atque inflãmationem diſcutiet.

VBicunque periculũ fuerit,ne eryſipela vlceri ſuperueniat,glaſti folia conterens cum lino cruda imponito,aut cataplaſma,quod linũ habeat ex ſolani,vel glaſti ſucco dilutum:quod ſi vlcus purum fuerit,ſed cum ijs,quę iuxtà ſunt,inflãmatione teneatur,lenticula ex vino decocta, ac bene contrita, & olei modico reſperſa ſuperijciatur atq; alligetur, vel cataplaſma,quod fiat ex folijs caninæ ſentis,in aquâ decoctis ac benè contritis. Tenui autem ac puro linteolo contegatur ex vino atque oleo madente: at ſi contrahendi conſiliũ ſit,caninæ ſentis folia eo modo,quo lenticula,parẽtur,ſeu naſturtium, vinum, lini ſemen cõtritum inter ſe miſceantur, aut lini ſemen, vitex cruda, & alumen melinum,ex aceto madefacta.

Interdum ſuper vlcus eryſipela etiã accedit,quam tunc timemus,quùm iam præſentis aliqua indicia ſe oſtendunt.Præſagimus enim tunc futurum malum (Galeno auctore),quùm ex aliquâ notâ,eius principium deprehẽdimus. Ergo ſi vlceratus locus iam incaleſcat,vel doleat,aut colorem ex flauo rubicundum, ſeu aliam notam quantúmuis exiguam præ ſe ferat,verendum eſt,ne eryſipela ſubſequatur.eam ſuſpicionem auget natura ægrotantis,tempus anni,regio,& cætera eius generis, quùm talia fuerint, quæ ſoleant eiuſmodi vitio patẽre In eo caſu præcipit Hippocrates, vt glaſti folia cruda contrita cum lino imponamus.Propoſitum enim eſt,quod influit,repellere, incipientem ardorẽ coërcere,ſiccaréque id materiæ,quod iam receptum eſt,quæ omnia præſtat propoſitum cataplaſma. Siquidem glaſtum,quod ſeritur videlicet,quóve vtuntur infectores(nam agreſte ob ingentem acrimoniam mordet,)valenter ſiccare poteſt,& tumores optimè diſcutere:pro acrimonia autem,adſtringendi vim habet,quâ repellit,refrigerat quidem,non tamen præſtanter, cuius rei indicium eſt, quod guſtu amarum etiam ſentitur, quamobrem valet ad vlcera quoque exedentia: ſed ſi quando vehemẽtius videtur, temperatur adiectâ polentâ, vel farinâ hordeaceâ,aut triticeâ. Hippocrates linum admiſcet, quod (vt dictum eſt)omnis exceſſus eſt expers,ſic vt remittere glaſti vim cõmodè poſſit. Quod ſubijcitur cataplaſma ex lino diluto ex ſucco ſolani, vel glaſti,eundẽ effectum prębet,ſed refrigerare magis poteſt,ſi ſolani quàm ſi glaſti ſuccus adhibeatur, & propterea magis repellere:ſed glaſtum ad tumorem diſcutiẽdum efficacius eſt.Hæc autem tepida imponẽda eſſe,& nullo modo frigida,clariùs eſt,quàm vt ab Hippocrate exponi debeat,qui vbi vlcus ſit, caueri frigus voluit, quáuis alioquin eryſipelæ ſaluberrimum foret.Quę hactenus poſita ſunt,quùm purgandi ac detergendi facultatem habeant,pertinent ad vlcera ſordida, quæ,quãuis acria ſint,dolorem afferunt,quoniàm caro,quę ſorde protegitur,medicamenti acrimoniam nõ ſentit,ſicut quę pura eſt:interponitur enim ſordes inter carnem & medicamentum.Simile quid accidit inteſtinis,quæ(vt docuit in libro de ratione victus in morbis acutis) ſi inania ſint acriori oxymelle deraduntur, ſi id contineant,quod ex cõcocto cibo ſuperat, non ità oxymellis vim ſentiũt, ſed quòd modo quodam illita ſint,defendũtur. Igitur ſi vlcus purum ſit,præſidia,quæ ad inflammationẽ dantur,leniora eſſe debent,cuiuſmodi ſunt, quæ nunc ſubijciuntur. Lenticula enim nec nimis calefacit,nec nimis refrigerat,vt quæ mediam naturam habeat,ſed ſiccat,& valenter adſtringit,quam Galenus

in quinto commẽtario, in sextum de morbis vulgaribus asserit vtiliter imponi vlceribus inflammatis, quùm ob adstringẽdi vim, inflammationem coërceat, reprimátq; , &, vbi necesse sit, humorem insidentem concoquat, & in pus conuertat: intenditur proprietas repellendi: si ex vino inferueat, quùm accipiendum sit austerũ, quale iam sæpius dictum est. quod enim aut tenue est, & acre, aut nimis acerbum, quùm dolorem afferat, vitãdum est: miscet autẽ modicum olei, vt ex omnibus mixtura fiat, quæ commodè illinatur, & possit etiam mollire. Neque oleum suspectum esse nobis debet, quùm & modicum accipiatur, & ad vlcus detur, quod iam purum est: tunc verò timendum esset, vbi vel copiosè adhiberetur, vel vlcus sordidum esset. Cõstat autem, quùm non sit mouendum pus, licere non solùm partes, quæ iuxtà sunt, sed plagæ quoque oras eiusmodi cataplasmate fouere. Secus accidit, vbi debet pus euadere: tunc enim præcipit, vt ab oris reducatur. Folia sentis caninę, quę inferbuerint ex aquâ & contrita diligenter fuerint, inflammationi similiter aduersantur, quùm ipsam cohibeant, fiunt autẽ ex coctura mollia magis. Superdatur linteum oleo ac vino madens, quod ad leniendum dolorem valet, & humorem concurrẽtem inhibendum. Sed quod nos vertimus, [linteolo contegatur] Hippocrates scribit [ὀθόνιον ὑποτεινάς] quod videtur significare linteolum potius subijciendũ esse cataplasmati, quàm superdandum, quùm ὑπὸ sub notet: sed res aliter habet: nam ratio dictat cataplasma linteo madente contegendũ esse, ne ille humor ad nudum vlcus pertineat, sed per cataplasma mediũ temperetur. Idem quoque voluit, vbi super vlcus fractum quid, aut luxatum esset: anteà enim medicamentum inijcit, dein humorem adhibet, quo madefiat. Præthereà si verbum spectemus, nonnũquàm vsurpari in hanc sententiam inueniemus. Nam & apud latinos sub, quod ὑπὸ græco verbo respondet, nonnunquàm similiter accipitur. Sit autem linteum tenue, ne onere premat: purum, vt faciliùs humorẽ admittat. hoc suprà etiam ostendimus, quùm lintei puri mentionem fecit. Quæ postremò apposuit medicamenta, glutinant & adstringunt, quamobrem meritò ait illis vtendum esse, quùm necesse est, oras vlceris cõtrahere, hoc est, quùm vlcus purum est, ac sine inflammatione, nec impleri postulat, siquidem tunc ad glutinantia veniendum: hæc autem valenter siccant, atque adstringunt cuiusmodi sunt, folia sentis caninæ, quæ si eo modo, quo lenticula parentur, hoc est, si coquantur ex vino nigro austero, robustiora fient, & plagę oras agglutinabunt. lenticulam enim suprà ex vino incoxit: sed modicum olei adiecit, quod nunc vitare conuenit, vtpote glutinandis vlceribus, vt si quid aliud, incommodum. Iungit inter se nasturtium, lini semen, ac vinum: puto autẽ intellexisse nasturtij folia viridia. Sic enim leniter mordent, alioquin adurunt, si arida sumantur, sicut etiam semen viride. Igitur nasturtium, si vino nigro austero, & lini semine temperetur, siccare quidem potest, non tamen vehemẽter calefacere: totáque hæc mixtura mediocriter vlcera glutinat: magis autem naturâ calidioribus atq; humidioribus aptatur, quàm quæ antè posita est. Quod tertio adijcitur, ex viticis folijs crudis, lini fructu, alumine melino ex aceto madefactis vtrouis superiore efficacius est, & ad eos pertinet, qui naturâ sicciores sunt ac duriores. Melinum autem alumen, quod in Melo insula fit, quæ Coo proxima est, secundum Ægyptium validissimum est, id autẽ in sequentibus μηλιάδα vocauit.

Vua alba

VVa alba immatura in vase ex rubro ære contũditur, colatáque interdiu in sole ponitur, noctu summouetur, ne rore madefiat: interdiu assiduè agitatur, vt æqualiter siccescat, & plurimum ex ære contrahat. Hactenus autẽ in sole continẽda est, vt mellis crassitudinem habeat, deinde in ollam æneam conijcienda, in quam demittitur mel quàm optimum & vinum dulce, ex quo prius resina terebinthina inferbuerit, dum mellis cocti modò indurescat: quâ deinde proiectâ vinum in ollam infunditur: maxima portio sit vuæ acerbæ, tum vini, deinde mellis.

valens medicam glutinandi.

Præstantissimum est hoc medicamẽtum, vbi glutinare opus est, quùm valenter admodum siccet atque adstringat, ita vt vua acerba, si per se accipiatur, præparata in vase ex rubro ære, & in sole arefacta, cicatricem quoq; valeat inducere, sed remittitur vis eius adiecto tam vino dulci, quàm melle, quãuis hoc detergendi quoquẽ facultatem habeat, quæ glutinationi officit, superatur tamen ab aliorum mixturâ. resina terebinthina sicca est, & modicè adstringit. Vniuersa igitur confectio siccando, & adstringendo maximè idonea est. Æs rubrum sumit, quod potentius est. Mel autem quale optimum sit Galenus sæpenumero declarauit: debet enim purum esse, atq; omnino sine sordibus, pellucidum, flauum, boni odoris, gustu paululum acre, sed suauissimũ, cohærens, itá, vt si attollatur, continuum defluat. Easdem ferè notas licet ex Hippocrate colligere, qui tunc mulsam incoquendam esse ait, quùm mel vitiosum sit, hoc est sordidum, nigrum, mali odoris: quare si contrariorum contraria sunt cõsequentia, id bonum esse dicemus, quod contrarias cõditiones habet, cuiusmodi est quod ex Galeno probauimus.

MYrrha item stacte, aut certè quàm optima benè cõteritur, diluitúrque ex eodẽ vino, quod paulatim instillatur, dein per se in vino incoquitur atq; agitatur, vbi ad iustam crassitudinem peruenisse videatur, in succũ vuæ acerbæ conijcitur, & nitrum quàm optimum frictum paulatim cum medicamẽto miscetur, tum floris æris minor modus quàm nitri, quæ vbi inter se mixta fuerint, non minùs quàm triduum feruere oportet sub ficulneis lignis, quo minùs vrantur, vel ad prunas, ne frigantur: cuncta autem hæc, quæ adijciuntur, aquæ sint expertia, quúmque mixtura hæc illinitur, vlcera ne madefiant. Eâ autem vtitor tam ad diuturna vlcera, quàm ad recentia: præterea ad cutem, quæ glandem tegit, ad vlcera capitis atque auris.

ad vlcera anti[qua et re]centia.

Compositio hæc, quùm ex varijs facultatibus constet, illis annumerari potest, quæ græcè πολύχρηστα vocantur: videtur autem idonea detergendo, glutinando, ac cicatricẽ inducendo, præsertim in partibus siccioribus, quandoquidem ex quibus ea fit, valẽter omnia siccare possunt, quamobrem vlceribus capitis, auris, & cutis, quæ glandem tegit magnopere accommodantur: illę enim partes remedia exigũt valentissima. Quid quòd curatio, quam ipse tradidit in libro de vulneribus capitis (teste Galeno) longè siccior est, quàm quæ hic proditur ad reliqua vlcera? Quo patet Hippocratem loci rationẽ habuisse, quùm medicamentum validius proponens ad sicciores partes iubeat adhiberi. Myrrha quidem calida est, & in secũdo ordine exiccantium, ac vulnera capitis cõmodè glutinat. Nitrum tenuium partium est, tostum præsertim, itá vt pruriginem moueat, & nõ mediocriter vlcera detergit. Flos æris non solùm detergẽdo est, sed quùm eandem vim habeat, quam æs vstum, valet quoque ad cicatricem duris corporibus inducendam. Ex quibus elici potest medicamentum

varios effectus præstare, & vehemens esse: multo autem acrius esset, nisi vino eodẽ leniretur, hoc est, dulci: id enim suprà adhibuerat. Non immeritò autem dixit, tum recenti vlceri, tum diuturno aptari, quùm hoc cicatricem, illud glutinationem desideret: vtrunque medicamento posito perficitur.

MEdicamentum aliud ad eadem vlcera, habet fel bubulum aridum, mel quàm optimum, vinum album in quo loti ramenta inferbuerint, thuris, myrrhæ, croci, floris æris, singulorum pondera paria. ex liquidis maxima portio sit vini, deinde mellis, minima verò fellis. Aliud, Vinũ accipit, mellis cedrini paulum: & ex aridis, florem ęris, myrrham, malicorium siccum. Aliud, Floris æris dimidium, myrrhæ duabus partibus amplius, croci tãtùm, vt myrrhæ triplũ sit, cum exigua mellis portione ex vino incoquũtur. Aliud, Thuris pars vna, gallæ tantundem, croci partes tres, vnumquodque aridum per se contunditur, dein miscentur atque in sole admodum ardente per tres dies terũtur, &, donec glutinosa fiant, vuæ acerbæ succus instillatur: dein ex vino austero, nigro, odorato paulatim perfusa madefiunt.

Aliquot subijcit medicamẽta, quorum multiplex vsus ijsdem vlceribus accommodatur, recentibus scilicet ac vetustis, & ijs quæ versantur in capite, aure, & cute, quæ glandem tegit: omnia autem robusta sunt, ad detergendum ac glutinandum valent, & cicatricem inducunt: id quod perspicuum erit, si singula seorsum intueamur. Prima itaq; confectio fel bubulum habet, quod detergendo & siccãdo idoneum est, præsertim vbi aridum est: quòd si taurinum accipiatur, acrius est, quùm erodere etiam possit. Si qua vero est fellis bubuli acrimonia, vino albo lenitur, quod frigidum est. Mel item ad detergẽdum valet, cuius calor remittitur à vino, in quo inferbuerint ramenta loti, arboris scilicet, quæ Galenus modò ex vino, modò ex aquâ, prout res exigit, incocta ad adstringendũ approbat. Thus leniter siccat & detergit. Myrrhæ facultas paulò suprà dicta est. Crocus, quamuis calefaciat, magis tamen siccat, ac paululum etiam adstringit & concoquit. Flos æris detergit, quæ omnia, si diligẽter æstimemus, iudicabimus medicamenti vsum efficaciorem esse ad detergendum, deinde ad glutinandum, postremò ad cicatricem faciendam, pręsertim in ijs, qui molliores sunt. Contrà quod sequitur medicamentum vlceribus, quæ vel cicatricem desiderant, vel glutinationem, in duriori corpore magis idoneum est, quàm ijs, quæ sordida sunt, & purgari debent. Cõponitur enim ex adstringentibus magis quàm ex detergentibus: habet autem florem æris, myrrham, malicorium. Aliorum proprietas iam exposita est. Malicorium autẽ valentem siccandi atque adstringendi facultatem habet, sed validum est, antequam siccescat, quod tempus exiguum est, posteà verò quùm inarescit, simul infirmius redditur: satius ergo est, vbi licet, id accipere, quod nõdum aruit: incoqui autem ex vino debet austero, quod neq; recens sit, neque vetustum, quæ omnia Galenus prodidit in quarto de compositione medicamẽtorum generatim ad morbos attinentium: nunc autem ab Hippocrate cum vino similiter miscetur, quod itidem austerũ accipiẽdum est. Adijcit mellis cedrini exiguam partem: intelligimus autem mel cedrinũ illud, quod roris modò destillat, & in monte Libano (vt inquit Galenus in tertio de alimentorum facultate) colligitur ex folijs arborum, vbi quùm cedrus frequentissima sit, ex hâc potissimùm accipi verisimile est. Hoc igitur Hippocrates vocat mel cedrinum, nisi fortasse si dicas, duo ab Hippocrate diuersa intelligi, scilicet mel & cedrinum liquorẽ, hoc est, cedri

est,cedri lachrymam,quod mihi non probatur, quùm nimis calida sit & sicca, atque habitus tenuioris,ita vt carnẽ exedat. Adde quòd Hippocrates nõ coniungeret ea verba simul [mel cedrinũ]. Idem ferè præstat, quod proximè subijcitur ex flore æris, myrra, croco, & melle : sed minùs adstringit, quùm non habeat malicorium. Quod postremò adscribitur,longè magis cicatricẽ inducit,quùm ex galla etiam componatur, & vuâ acerbâ, quæ valentissimè siccant & adstringunt.

28 ALiud, Radices ilicis ex vino dulci odorato inferuent, atque vbi rectè habere videntur,vinum transfunditur,cuius duæ partes sumuntur cum vnâ amurcæ,quàm maximè aquæ expertis. hæc deinde sub leniore igne, ne vrantur,incoquũtur,mouentúrq;, dum ad iustam crassitudinẽ peruenerint. Aliud, Reliqua sunt eadem,sed pro vino sumitur acetum album quàm acerrimum,in quod conijcitur lana admodum succida,tum amurca infunditur, miscetúrque succus caprifici,alumen melinum,nitrum,flos ęris:vtrunque autem vstum adhibendum. Medicamentum hoc ad purganda vlcera præstantius est, quàm quod proximè positum est, quamuis id non minorem siccandi vim habeat.

Valenter vtraque compositio siccat, sed quæ priùs conscribitur,minùs detergit,quàm altera.Ilex ad glutinanda vlcera pertinet,estq; adstringendi proprietate præstantior quercu. Idem facit vinum,in quo radices ilicis bullierint, donec earum vim contraxisse videatur. Amurca siccat magis quàm calefacit, quanquàm non mediocriter calida sit,terrenam item naturam habet.quocirca duriora corpora glutinat, reliqua exasperat, quamobrẽ, si vna pars huius cum duabus eius vini iungatur, fiet medicamentum, quod valde siccare poterit,& glutinare. Altera compositio similiter amurcã habet,& ilicis radices,quę non amplius in vino,sed in acri aceto incoquuntur, quod quùm tenuioribus partibus cõtineatur,ad altiora penetrat,& alia, quibus cum miscetur, secum ducit. Lana, quam in acetum conijcit, maximè succida,hoc est, quæ plurimùm sordis habeat(quam œsipon dicunt)digerendo & concoquendo est. Caprificus tantam detergẽdi vim habet,vt etiam erodat, quemadmodum nitrum,& flos æris,quanquàm horum acrimonia vstione remittitur. Alumen adstringit: totius igitur facultas siccare & detergere potest atque adstringere.

29 ALiud,Lana in minimã aquæ portione iaceat, cui deinde tertia pars vini adijciatur,incoquantúrque donec iustam crassitudinem habeant,sub hoc celerrimè recentia vlcera suppurant.

Inordinatè medicamẽta hæc adscribit,quùm modò detergẽtia,modò glutinantia,aut cicatricem inducentia referat: interim quæ multiplicẽ vsum præstant,dein ad eadem reuertatur.Id igitur,de quo nunc tractat,recẽti vlcere ait pus maturare. Quãdo verò eius vsus requiratur,in prioribus docuit,quùm,vbi caro collidatur, pus moueri iussit.Lana quidem succida sit,qualem adhibet in quarto de articulis: vinum verò non amplius austerũ,sed aliud ex his,quæ calidiora sunt, vt ex lanâ & vino ea reddatur mixtura, quæ pus concitet. quod faciet in recenti vlcere magis: quoniàm diutinum,quùm caro iam induruerit, si pus mouendum sit,multo efficaciora postulat.

30 ALiud, Inspergatur arum siccum,& cortex viridis ficus cum succo ex vino tritus illinatur,vel sine vino hîc per se cum melle.

Quod nunc proponitur,& propter arum,& propter ficus ac mel detergere manifestum est.

„ Aliud, Loti ramenta ex aceto albo incoquito, in quod amurcam deinde conijcito, & serum picis crudum, tum inungito, instillato, ac deuincito, vel aceto abluens, vino madentem spongiam superimponito.

Medicamenta quæ suppurationem prohibent, siccandi vim habent, & statim cruentis vulneribus inijciuntur, quod præclarè in superioribus exposuit. Huiusmodi ergo voluit hoc esse, quod ex aceto albo in quo loti ramenta bullierint, amurcâ & sero picis componitur. Acetum enim, quod per se siccat, adstringere etiã non mediocriter poterit, ac repellere, si loti ramenta incocta habeat. Amurcæ proprietatem iam narrauimus. Pix calefacit, siccat, & modicè etiam detergit, eius serum constat ex partibus tenuioribus, atque eâ de causâ ad recẽtia vulnera in tertio libro de fracturis, & quarto de articulis ab Hippocrate adhibetur. Addit idem perfici, hoc est, suppurationẽ prohiberi, si aceto abluatur, dein spongia vino madẽs superdetur: vbi enim linteo vel spongiâ plagam deterseris, si aceto abluas, & spongiã alliges expressam ex vino nigro austero, hoc enim maximè idoneum est, efficies ne vlcus vllo modo suppuret.

„ Aliud, Plumbum contritum cum spodio cyprio tenuissimo inspergatur, tum loti scobes, squama æris, alumen, chalcitis cum ære vel seorsum, & iuncta item cum loti scobe. Alioquin si opus sit aridis, hæc vtiliter inspergun- tur: tum spodium illyricum contritum cum scobe: præterea ipsa scobes per se, flos argenti per se item q̃ tenuissimus: ad hæc aristolochia rasa & bene cõtrita.

Quæ nunc persequitur plagam glutinant, & similiter prohibent, ne suppuret. Principio enim aspergit plumbum contritum cum spodio cyprio: plumbum quidem reprimit, nec patitur citari pus. Spodium siccum est, & adstringit, quo vtitur Galenus ad oculos, id quod etiam testatur se vidisse in Cypro decidere, quùm fiebat pompholigo. Ideò autem Cyprium ab Hippocrate sumitur, quia præstantissimum est, quemadmodum & æs: regionem verò nominat, vt optimum notet, id si non est, aliud sumemus simile, vt docemur à Galeno de corio Ægyptio, quo vtitur Hippocrates ad extendẽdum crus fractum. Loti scobes ad idem valet, quanquam imbecillior est. Squama æris non modò suppurationem prohibet, quùm siccandi & adstringẽdi facultatem habeat, vt cæteræ squamæ, sed carnem quoque absumit, quamobrem vel alijs temperanda est: vel, si per se admouetur, duris corporibus parcè inspergenda, non secus quam mysi & chalcitis, quæ cicatricem inducunt: & nisi leuiter inspergantur, carnem detrahunt. Alumen verò adeò adstringit, vt ab eâ proprietate στυπτηρίας apud Græcos sibi nomen inuenerit. Æs & chalcitis adstringunt, & eo nomine fieri pus prohibẽt, quibus præstat vti vstis atque elotis, vt mitiora fiant. Ex eo autem medicamento, quod subijcitur, inscriptum ad vulnera cruenta colligere licet, hæc etiam ex vino diluenda esse, quod similiter eorum acrimoniam lenit: præsertim si id fuerit, quale sæpius iam ostensum est. Quod ad spodium Illyricum, ipse quidẽ scripsit τῇ ἰλλυριώτιδι, censeo legẽdum autẽ, quod Hermolao Barbaro probatur, λαυριώτιδι: nam quùm anteà laudauerit spodiũ cyprium, non est quòd adijciat Illyricum, sed magis verisimile est intelligendũ esse laurioticum, est enim laurion teste Pausania locus in Attica, vbi erant argẽti fodinæ. In hac igitur oratione duplex spodiũ habetur, vnum cypriũ ex ære, alterum laurioticum ex argento, quod lenius est & infirmius, ac mollioribus corporibus accommodatur. Florem argenti nonnulli pro spuma accipiunt. Aristolochia, hoc est, radix eius rasa siccando est, & calefaciendo: detergit etiam,

sed

ſed minùs rotunda quàm longa : nunc quùm non detergere velit, ſed prohibere pus,ſatiùs eſt,rotũdam intelligere. Ponitur autem ariſtolochia in numero herbarum,quæ malignis vlceribus aptantur.

33. ALiud,quod cruentis vulneribus inijcitur. Myrrha,thus,galla,ærugo, flos æris vſtus,alumen Ægyptium vſtum,œnanthe,œſipus,plũbi recrementum,ſingula pari pondere mixta ex vino diluuntur. Alius effectus per eadem. Acetum album quàm acerrimum,mel,alumẽ Ægyptium,nitrum quàm optimum leuiter frictum,fellis paulum ſimul incoquito.hoc medicamentum carnem ſupercreſcentem detrahit,cauátque ſine morſu. Aliud,Herba quæ minuta folia habet,cui nomen eſt parthenium minuti folij, quæ cutis glandem tegentis thymia aufert:tum alumen chalcitis, & melias cruda,elaterium contritum aridum inſpergitur,& malicorium contritum ſimiliter aridum.

Quænam ſit proprietas glutinantium medicamentorum (græcè ἔναιμα dicuntur)latè in ſuperioribus demonſtrauimus . cruentis enim vulneribus protinus inijciuntur:quamobrem vehementer ſiccent,& adſtringant neceſſe eſt, cuiuſmodi ſunt ea,quæ in ſecundo de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentium à Galeno exponuntur. Tale eſt,quod nũc Hippocrates tradidit : ſi qua enim accipiat non ità ſicca atque adſtringentia , per hæc,exuperans aliorum vis remittitur. Adiungit aliam mixturam,quæ ex ijſdem ferè conſtat, quæ ad ſuppurationem prohibendam, & ad glutinandum prodidit,quia tamen alio modo mixta ſunt, & fellis aliquid habent, alium effectum præſtant:ità enim detergunt, vt carnem ſupercreſcentem conſumant, atque vlcus cauum reddant, quod tamen ſine morſu faciunt,quùm & nitrum frictum ſit,& fellis nõ multum accipiant. Alumen autem credibile eſt vri debere,vt infrà ad eũdem effectum docebit,quoniàm alioquin nimium adſtringit, quæ vis ita vſtione leuatur, vt vſtum carnem facilè poſſit exedere, ſicque ad eum vſum à noſtri ſeculi chirurgis frequentatur. Quod ſequitur medicamentum non modò adſtringit, ſed increſcentem quoque carnem conſumit,& vlcus excauat. Parthenium eligit minuti folij:quùm aliud ſit, quòd folia habet latiora,quòd & arthemiſia vocatur:id autẽ, de quo agit, ſanare thymium ſcribit:eſt autem thymium,quùm ſuper corpus quiddam, quaſi verrucula eminet ad cutem tenue,ſuprà latiùs,ſubdurum,& in ſummo peraſperum, ídque ſummum colorem floris thymi repræſentat, vndè ei nomen eſt, ibíque facilè finditur & cruẽtatur:peſſimum autem in obſcœnis eſt. id ergo,quod eſt in cute , quæ glandem tegit,poſtulat quæ valenter ſiccet: quamobrem,ſi parthenium ſanare hoc valet,neceſſe eſt,præſtanter ſiccet. Adijcit alumen, chalcitidem,& meliada. Intelligit autem Galenus meliada,id quod ex Melo inſula affertur,ſeu alumen ſit,ſeu chalcitis : nam hæc quoque auctore Theophraſto ex Melo optima fertur : meminit etiam ſuprà aluminis melini. hoc loco igitur aut duo accipiemus,ſcilicet alumen & chalcitidem melinam, vel vnum duntaxat(vt placuit Hermolao Barbaro)ſcilicet alumen, quod chalcitis dicitur,quia fit ex lapide & melias,quia ex Melo inſulâ optimũ fertur, quam ſententiam confirmat Hippocrates in ſequentibus, quùm dicit ϛυπτηρίη ἡ χαλκῖτις. Reſpergitur igitur alumen contritum,elaterium,& malicorium,quæ compoſitio,licet adſtringat,carnem modicè etiam exedit,atque vlcus ſinuat.

34. MAximè implet vlcera caua,vbi pura ſunt, herba, cui nomen eſt lagopyros:eſt autem,quùm inareſcit,furfuri ſimilis,folia habet inſtar oleæ, ſed

longiora: & marrubij folium cum oleo. Aliud. Fici siccæ pars interior pinguis mellísque similis quàm maximè arida, aquæ partes duæ, lini seminis non admodum tosti ac bene contriti pars vna.

Vt nullum desideretur medicamenti genus, quod ad vlcera pertineat, ea etiam tradit, quæ carnem alunt. Reuocare igitur in memoriam conuenit, quæ sit eorum natura, quibus vlcera impleantur: constat autẽ hæc sordem abstergere, & humorem siccare, atque ita impedimenta tollere, quæ carnem creari à naturâ non patiebantur. Nam, & si vlcus purum sit, assiduè tamen necessariò, & madet, & aliquid sordis contrahit, quùm sanguis in carnem degenerat. quamobrem, vt caro increscat, modicè siccantibus ac detergentibus est opus. Ponit igitur principio herbam, quam λαγώπυρον appellat, quæ (vt Hermolaus censet) ea est, quæ dicitur à Galeno λαγώπους, hæc ita siccat, vt fluentem aluum supprimat, ob quam proprietatẽ aptissima est, vbi puro vlcere increscere carnem oportet. Marrubium quidem valentius est, quàm vt sinat carnem produci, quùm eius materiam absumat: sed frangitur adiecto oleo, quod nimis lene est, quódve per se vlcus sordidum reddit, ac si iungatur acriori medicamento, adeò ipsum lenit, vt ad implendum vlcus accommodetur, quod euenit ærugini æris, quã Galenus iungit cum cerato liquido, duodecim partes huius, decimam tertiam illius accipiens: interdum tamen paulò plus æruginis, interdum paulo minùs immiscet, prout requirit natura ægrotantis: ergo sicut ærugo ad carnem producendam cum cera & oleo miscetur, ita & marrubij folia, quæ vehementiora sunt, nec fieri carnem sinunt: si oleo temperentur, vbi caro producenda sit, maximè aptantur. Addẽdum autem modò plus olei, modò minus, prout qui curãtur, robusti sunt, aut naturâ molliores. Aliud medicamentum accipit ficum siccam, quæ aliquanto minùs quàm mel detergit, & quia quàm siccissima sumitur, modicè siccare potest, ac propterea ad producẽdam carnem pertinet. Lini semen, si tostum admoueatur, moderatè item siccat, atque hoc nomine ipsum quoque ad rem facit. Addit aquam, quæ quidem aliena est, & à Galeno in emplastri compositione reijcitur. nec est quod eâ dicas lini semen, & ficum siccam temperari, quãdoquidem horum vis mediocritatẽ non exuperat: vereor magis ne locus sit mendosus: præsertim quia fici pondus præterijt, quod aquæ & lini proposuerat.

Aliud, Ficus sicca, floris æris contriti paulum, fici succus. Tum ficus sicca, chamæleon niger, fel bubulum aridum, cætera eadem. Arida verò nasturtium cõtritum crudum, irio, pari pondere miscentur: item ficus siccæ, partes duæ, lini seminis tantundem ex succo ficus. Vbi autem alicuius talis medicamenti vsus requiritur, pannus aceto madens superimponitur, dein superiniecta spongia paulo arctius alligatur. Quòd si, quæ iuxtà sunt, inflammatione teneantur, illinito quodcunque opportunum videbitur.

Quæ hac oratione recensentur medicamenta, quùm detergere valẽter possint, pertinent ad vlcera sordida, quùm hebetem ac putrem carnem siccare & detrahere oportet. ficus quidem sicca ad modicè siccandum ac detergendum valet: sed mixta cum flore æris & succo ficus, quæ non mediocriter exedunt, eorum acrimoniam paulũ remittit, sicuti fellis in alterâ compositione, quùm ficum siccam chamæleontem nigrum ac fel bubulum inter se miscet. Cætera eadem sumit, id est, succum ficus, quo arida hæc excipiãtur, veluti quæ proximè proposuit. Quod subijcitur aridũ est, & puluis per se, neque vllo liquore excipitur:

excipitur: habet enim naſturtium contritum & irionem, quæ pari pondere miſcentur. Naſturtium acre eſt, & ſimiliter irio, quòd ἐρύσιμον græcè appellatur, cui Galenus eandem, quam naſturtio, vim tribuit, quóve vtitur ad vlcera, quæ ægrè cicatricẽ recipiunt: ſed hæc mixtura non æquè vehemens eſt, atq; ea, quę bubulum fel vel æris florem habet. Quod ſequitur, niſi ex ſucco ficus dilueretur, nullam exedendi vim haberet. Timet autẽ, ne ſub propoſitis medicamentis inflammatio excitetur, quam prohibet ſuperinijciens pannos ὀξηρὰς, hoc eſt, aceto madẽtes: nam & οἰνηρὰς eos appellare ſolet, quos vino madefacit. Sic igitur locum ab inflãmatione defendit, pannum aceto madentem imponit, & ſuper ſpongiam inijcit: Galenus verò in curatione vlceris maligni, quùm acria medicamenta induceret, linteum ſiccũ admouit, dein ſpongiam aquâ madẽtem, ſeu vino, quod ſimiliter repellit: quamuis acetũ valentiùs ſiccet, ex quo expreſſam ſpongiam ſuperdari iuſſit Heraclides, quùm vlcera exedentibus curarentur, ſed quia ne ſic quidẽ inhibere interdum licet, quo minùs inflammatio in adiunctis partibus ſubſequatur, præcipit, vt tunc id medicamẽtum illinamus, quod opportunũ eſſe videatur. Docet autẽ Galenus ad hũc vſum, emplaſtrum diachalciteos dilutũ ex oleo adſtringẽte, vtputa myrtino. Addit etiam vinculum, quo inflãmationẽ reprimit: circundari enim binas faſcias iubet eo modo, quo retulit Hippocrates in primo de fracturis, vt vtrinq; humores ad ſuperiorẽ atq; inferiorem membri partem repellãtur. Id cõtingit, quùm prior faſcia ſurſum fertur, altera deorſum primo, dein ſurſum reuerſa eâdẽ regione, quâ prior, finitur: has autẽ reſoluere tertio quoq; die cõuenit, & eo tẽpore intueri proximas partes, videreq; num inflãmatione vexẽtur, & cõmoda pręſidia adhibere.

„ SI velis liquido vti, caricum medicamentũ inungito, atq; ad eandem rationem, qua prius ſcriptũ eſt, alligato: componitur autẽ ex veratro nigro, ſandarachâ, ſquamâ, plumbo eloto abundè, ſulphure, auripigmẽto, cãtharidibus, quibus inter ſe mixtis, vbicunque opus fuerit, vtitor ex cedrino oleo dilutis: dein vbi ſatis diu illitum medicamentũ manſerit, ſummoueto: & arum coctũ contuſum inijcito, vel aridum contritum ac melle exceptum. at ſi carico opus ſit arido, ab his abſtinebis. Proficit autẽ aridum ex ſolo veratro & ſandaracha.

Adſcribit deinde aliam mixturam ad carnem exedendam, quam Caricon appellat. Differunt autem pharicon & caricon, hoc ſiquidem componitur ab Hippocrate, illud ſimplex eſt. Caricon igitur & liquidum & aridum, vtrũque valenter carnem detrahit: quare, vbi ſiue ꝙ putris, ſiue ꝙ calloſa ſit, abſumere hanc oporteat, expeditiſſimũ eſt. Veratrũ enim callum detrahit, & præſertim nigrum, quod nunc accepit, quódve (auctore Galeno) calidius eſt. Sandaracha non modò detergit, ſed etiam adurit. Squama, ſcilicet æris, ea enim efficacior eſt, & magis frequentata, carnẽ ſimiliter abſumit. Sulphur extrahẽdi ac detergendi vim habet, ita vt vim ad hanc mixturã conferat. Auripigmẽtum, quod græcè ἀρσενικὸν dicitur, adurit: ſcribit autẽ attico more Hippocrates ἀῤῥενικοῦ pro ἀρσενικοῦ. Cantharides exulcerare nemo dubitat. Plumbũ elotum, quod, vt metallica ſolent, antea vrendũ exiſtimo, aliorum acrimoniam paulũ remittit: hæc inter ſe mixta liquãtur cedrino oleo, hoc eſt, cedri lachryma, quę ſimiliter carnẽ cõſumit. Quùm ſatis carnis ſub hoc medicamento abſumptũ eſſe videatur, remouendũ eſt: dein, quia detracta caro in ſaniem ac ſordem cõuerſa eſt, purgandum vlcus: quod fieri iubet aro iniecto vel incocto & cõtuſo, vel arido cõtrito ac melle excepto. Sed caricũ etiam inducere aridum licet, tuncq; aro vti

non oportet: quia si aridum detur, puluis qui carnem absumet: plagam quoque purgabit, & saniem detrahet. Constat autem aridum caricon ex solo veratro & sandarachâ, quorum vires satis sunt in superioribus expositæ.

ALiud liquidũ, herba cuius folia, ari naturã habent, sed alba sunt ac lanugine obducta, & magnitudinẽ æquant foliorũ hederæ. hæc inquã herba ex vino illinitur, aut quod trunco ilicis inhæret, ex vino cõteritur atq; imponitur.

Liquidum medicamentum, quod apponitur, vtrunque repellendi vim habet. proximè autem subijcitur exedentibus, vt quam hæc concitant inflammationem, eo coërcere possimus. Herba, quam describit, nõ alia est, quàm tussilago, quæ græcè βήχιον appellatur: nam hæc & ari naturam habet, quamuis paulò imbecillior sit, & folia magnitudinis hederæ alba, ac lanugine obducta: eãdem ad luxata & vlcerata simul ex vino nigro austero dilutã adhibuit, vt inflammationem repelleret. viridem verò accipiendã esse ita manifestum est, vt expositionem non desideret. Quod verò trunco ilicis inhæret, muscum intelligo, græcè βρύον appellatur, quod & vim adstringẽdi habet, & frigidum est, quamuis non multum à mediã temperatione recedat.

ALiud. succus vuæ acerbę, acetum quàm acerrimum, flos æris, nitrum, succus caprifici. In succum verò vuæ acerbæ alumen quoque conijcito benè contritum, & in vase ex rubro ære in sole dimoueto, atq; vbi satis habere crassitudinis iudices, demito.

Constat medicamẽtum hoc præstanter admodum siccare, sed, quùm partim acetum, vuam acerbam, & alumen accipiat, quæ valdè repellunt: partim florem æris, nitrum, & succum caprifici, quæ detergere validissimè possunt: incertum est, quorsum id tradat, nisi fortasse dixeris ad ea vlcera pertinere, quæ sordida sunt, & simul inflammatione periclitantur.

ARida hæc exedunt. Veratrum nigrum quàm optimè tritum aspergitur, donec humidi aliquid se ostẽdat atque exesi: vincítur autem eodem modo, quo emplastra. Aliud simile, Salis grana q̃ siccissima paris magnitudinis, non vasta in ollam vel æneam, vel fictilem nouam conijciuntur, & super salem mellis quàm optimi tantum infunditur, quãtum coniectes esse duplũ salis. post hæc olla super prunas imponitur, continetúrq;, dum totum id vratur: tum vlcere priùs spongiâ deterso ac purgato, vt suprà ostensum est, alligatur ac paulò etiam arctiùs. postridiè quà non videatur admissum medicamẽtum inspergitur, cõpressúmque deuincítur: vbi subtrahere id volueris, calido aceto perfundito, donec abducatur, ac rursus eadem facito, si opus est, spongiâ detergens.

Præter Caricon, quod suprà ad carnem exedendam posuit, alia subdit, quæ eundem vsum præstant, quanquàm quod nos intepretamur exedunt, græcè legitur ἔναιμα, quod verbum (vt aliàs ostensum est) glutinãtia notat, quę cruentis vulneribus protinus inijciũtur, sed locus est proculdubio mendosus: tãtum enim absunt hæc ab his, quę cruẽta vulnera glutinant, vt nihil illis magis possit esse contrariũ: siquidem exedunt & excauãt, quamobrem νεμόμενα potiùs legendũ, hoc est, vorantia & exedentia. eiusmodi enim sunt, quę nunc prodidit, quam sententiã comprobat, quod ipse de vsu veratri subdit, his verbis. [ἕως ἂν τι τοῦ ὑγροῦ ἐνείη καὶ νεμομένου.] hoc est, donec humidi aliquid se ostendat atque exesi.] sicut enim, quùm de medicamẽti effectu loquitur, habet νεμομένου: ità, quùm inscriptionẽ apponit, credibile est, nõ ἔναιμα, sed νεμόμενα, id est, exedentia legendũ esse: tum ab vno verbo labi ad alterũ facile est. Veratrũ nigrum (vt antè ostensum est)

sum est) carnem absumit:inspergitur autem in puluerem redactũ,& quoad carnis aliquid liquauerit,inspersum relinquitur,deinde summouetur: atque, vbi non satis carnis absumpserit, iterum inducitur,quod Hippocrates in sequẽti medicamẽto præcepit. Vincítur autẽ eo modo,quo emplastra,hoc est, superinijcitur pannus multiplex,aut madens spongia arctiùs alligatur:quod paulò suprà iussit, quùm de exedentibus loqueretur. cõsilium enim eò direxit,vt inflammationem,quæ tunc superuenire solet, coërceret. Quod fit ex sale & melle vstis valet similiter ad absumendam carnem.iussit autem vt eodem modo,scilicet,pãno madẽte & spongiâ superdatis vinciretur, sed paulò arctiùs, quo magis impellatur eius vis, hoc, quia ægrè subtrahitur, aceto calido perfũditur, vt id omne,quod inhæsit,abducatur:quòd si vltrà exedere necessarium sit,idem adhibet,sed antè spongiâ plagã detergit,vt id omne sordis ac sanieĩ, quod iam contractum est,adimatur : alioquin exedi caro nõ posset,quæ non medicamento, sed sanie proxima contingeretur.

40. ALiud aridum mordẽs ad humida ac putria. Inspergatur mysi in tenuissimum pollinem redactum, vel flos æris non ex toto contritus. Aliud aridum similiter mordẽs, vlcere per spongiam deterso lanâ admodum succidâ in testâ vtitor,tedâ admotâ dum tota cõburatur, hæc benè contrita respergatur, atque eâdem ratione alligetur. Aliud aridum ad eadem vlcera: chamæleon niger,alumen ex succo ficus dilutũ: dilui autem debet vstum,& cum anchusâ misceri. Inspergatur item anagallis, alumen Ægyptium, orchomenium. ad exedendu[m] ribus.

Quæ carnem exedunt, tam illi aptantur, quæ in vlceribus supercrescit, quàm illi,quæ,quòd putris ac hebes sit,detrahenda est. Huius generis complures facultates posuit. Sed quid est,quod hîc adiungit[mordens,]quod in superioribus non fecerat? an quia hæc magis sensum mordentium excitẽt? Mysi, quùm leuiter superdatur,cicatricem inducit:idẽ (teste Galeno) si copiosius aspergatur,detrahit carnem. Lana verò succida vsta, maximè digẽrens, siccissima ac tenuiorum partium redditur & acris, ità vt carnem celerrimè liquet. Vtendi modum docuit Galenus, qui hâc ollam nouam implet,atque operculo tegit multis foraminibus distincto. Ex anchusâ verò sumendam radicem existimo,atque eius præsertim,quæ onoclia & alcibiadia nuncupatur, quæ efficacius quàm alia siccat & detergit. Idem præstat anagallis. Sed orchomenion, quod postremò posuit,vix animo cõcipitur, quid sibi velit. Theophrastus quidem quarto libro de historiâ plantarum, meminit lacus orchomenij, vbi multas fieri arbores humiles affirmat. idem lacus tam ab Aristotele,quàm à Strabone Copaïs nominatur:in eo Plinius copiosè nasci adarcam scribit,quam verisimile est nunc Hippocratem intelligere, siquidem vehemens est & acris.

41. AD vlcera, quæ exeduntur : alumen & Ægyptium vstum & melinum: ad exedentia sed antè nitrum vstum infricetur, & spongiâ detergatur. tum chalcitis, alumen vstum : vratur autem,dum candens fiat.

Vlcera,quæ exeduntur, qualia esse diximus herpetes, & phagedænas, Hippocrates appellare solet νομὰς. Hæc quùm putri carne contineantur, requirunt valida præsidia,quibus id omne, quod putre est, siccetur ac detrahatur. Ad hæc pertinent permulta ex his,quæ hactenus enarrata sunt. & in-

super quod hîc ponitur ex alumine Ægyptio vsto & melino: nitro autem perfricari anteà locum voluit, vt putris caro, quæ per id erosa fuit, alumine posteà facilius absumatur. Idem proficit chalcitis, siue sit species aluminis, (vt placet Hermolao Barbaro) siue intelligamus metallicum aliud per se, quod propriè chalcitis nominatur, hæc autem leuiter inspersa, cicatricem inducit: sed si copiosè imponatur, carnem detrahit, quod Galenus ait, non modò chalcitidi, sed mysi etiam accidere.

AD vlcera diutina, in priori parte cruris, quæ sanguine suffunduntur, & nigrescunt, flos sertulæ campanæ cõteritur, & melle exceptus illinitur.

Vlcera tunc diuturna fiunt, quùm vel homo alienâ victus ratione vtitur, vel vlcerata pars iam vitium contraxit, & succos recipit aliundè fluentes: facilè autem ad crura concurrunt, quùm inferiora sint, & ab alijs partibus dependeant, quod potissimum incidit, si vlcerato crure ambuletur aut stetur, quod cauit in principio libri, ne fieret. Hac igitur de causâ diutina vlcera crurum, sanguine implētur, qui sponte alioquin ad inferiores partes descendit: nigrescunt autem, quod ille partis vitio corrumpatur. Eiusmodi autem reddi vlcera crurum passim videmus, in quo casu detergere partim, partim concoquere aut discutere, vitiosum sanguinem expedit, quæ commodè efficit proposita compositio: mel siquidem detergendo est: flos sertulæ campanæ, & concoquere potest & digerere.

AD neruos præcisos alligare oportet agrestis myrti radicem contusam, & per cribrum traiectâ, oleo respersam, vel herbam quinquefolium album, ac lanugine obductum, quod magis procerum est, q̃ nigrum quinquefolium, conteritur hoc, atque oleo dilutum alligatur, ac tertio die resoluitur.

Per ea conuenit neruorum vulneribus mederi, quæ valenter quidem siccant, sed citra omnem morsum. id facit puluis myrti agrestis, qui, etsi validam siccandi vim habeat, quùm oleo temperetur, afferre mordentium sensum non potest. Eadem est ratio quinquefolij: id autem quod describitur album differt à nigro, quòd magis attollatur à terrâ. Ruellius hoc id esse existimat, quod vulgò tormentillam vocant, quanuis hæc folia septem habeat, non quinque.

MEdicamenta lenia, quæ & decoras cicatrices inducunt, hyeme autem magis admouenda sunt, quàm æstate. Scillæ interior pars glutinosa contunditur: aut picea cum adipe suillâ recenti, olei paululum, resinæ similiter ac cerussæ: tum adeps anserina & suilla recens, scillæ atque olei exigua pars. Cera quàm albissima: adeps recens curata. Aut scilla, oleum album, & resinæ paulum. Cera, adeps suilla recẽs ac vetus, oleum, ærugo æris, scilla & resina: accipiatur autem dimidio minùs recentis adipis, quàm vetustæ: aliorum verò quantum opportunum videbitur. Adeps recens liquari debet, & in alteram ollam transmitti, cui adijciendum est, plumbi recrementum diligenter contritum, & per cribrum traiectum. ferueat autem ac primò dimoueatur: tum vsque eò incoquatur, dum extracta inde gutta indurescat: dein remotâ ollâ omnia transfundantur præter id, quod subsidet in speciem lapidis, quod resinâ adiectâ dimouendum est, & vbi detrahitur ab igne cum exigua cedrini olei parte miscendum. Cuncta autem lenia, quæ resinam accipiunt, necesse est, quùm ab igne recipiuntur, dum adhuc calida sunt, adiunctâ

iunctâ resinâ agitentur. Aliud, Adeps suilla vetus cera, atque oleum: arida verò, loti scobis partes duæ, thuris pars vna, tantundẽ adipis recentis. Aliud, Adeps suilla vetusta duntaxat, & cum hac caprina recens, quæ exemptis membranulis curetur, & in minimas partes teratur, vel benè contundatur. infundi item debet oleum & plumbi recrementum inspergi cum dimidio minori portione loti scobis. Aliud, adeps caprina, spodium, chalcitis, cyaneus, oleum.

Anteà edixit, ne lenia medicamenta, cuiusmodi oleum est, cera, adeps, & resina vlceribus imponerentur, nisi iam ad sanitatem intenderent. quorsum verò tunc dari debeant, nunc exponit, quùm his ad faciendam pulchram cicatricem vtitur: sæpius enim euenit, vt hæc crassa fiat, vel scabra callosa & aspera, ita vt locum turpem exhibeat, quod malum per ea summouet, quæ tum discutiant, tum relaxent, molliant, ac detergant, quem effectum præstant eius generis medicamenta. Mollit quidem adeps, si recens accipiatur, si vetus, magis discutit. Cæterum suilla adeps frigidior est: anserina tenuiores partes habet, & altiùs penetrat: caprina calore præstat & siccitate: oleum similiter quùm recens est, magis mollit: quùm vetus discutit, & diuturna vlcera ad cicatricem perducit, cuius rei non modò Galenus, sed Archigenes quoq; auctor est, qui diuturna vlcera vetustissimo oleo ad cicatricem perducebat. Picea mollit & concoquit, similiter resina terebinthina videlicet, quæ præstantissima est: scilla mollit ac discutit: cera mediam naturam habet, & nihil præcipuum efficit, aliquam tamen ex melle digerendi vim retinet: quòd si abluatur ita vt alba sit, tantum viribus detrahetur, quantum albedinis comparabitur: cerussa & lenire & refrigerare potest. Non multùm dissimile est plumbi recrementum, quùm simile sit argenti spumæ, illo interposito discrimine, quòd crassius est & frigidius: spodium & loti scobes reprimunt, quibus vtitur mixtis, vt vim caprinæ adipis remittat. Chalcitis (vt paulò suprà dictum est) si copiosè inijciatur, vrit: alioquin valet ad cicatricem inducendam. Cyaneus, lapis videlicet, tantam detergendi facultatem habet, vt carnem possit detrahere, quòd facit etiam alcyonium, quod fortasse pro cyaneo legendum fuit. Hæc de simplicibus, ex quibus propositæ mixturæ fiunt. licet autem ex his colligere, quem vsum, quæque confectio præstet, & quando rectè admoueatur.

AD VSTA.

ILicis radices teneras incoquito, quarum corticem, si maximè crassus sit, & viridis, in minutas partes incidito, ac vinum album infundito, dein ad lenem ignẽ incoquito, dum satis habere crassitudinis videatur, vt illini possit: licet autem eodem modo aquam infundere. Aliud, quod non mordet. Vetus adeps suilla per se supra liquetur per radicem scillæ diuisam, superiniectam, atq; alligatam. postridie locus madefiat. Adeps suilla vetus liquetur, misceatúrque cum cerâ, oleo, thure, loti scobe, ac rubricâ, atque ea mixtura inungatur. Vtiliter etiam alligantur ari folia imposita ex vino atque oleo decocta. Aliud, Postquàm recẽti adipe suillâ inunxeris asphodeli radices ex

vino contritas mollitásque, illinito. Aliud, Suillam adipem vetustam cum resina ac bitumine misceto, & linteolo excipito, tum igne calefaciens inducito ac deuincito.

Adustorum nũc remedia persequitur, quos appellat πυρικαύστους. eo vocabulo Galenus illos etiã notari ait, qui aquâ calidâ vruntur, ità vt quacunq; de causâ & quâuis re quis aduratur πυρίκαυστος vocetur. Si quis autem vsum eorum, quæ Hippocrates prodidit, comprehendere diligenter voluerit, curationis rationem inuestiget, quam præcipuè mali conditio indicat. Constat igitur in his, quæ aduruntur, solui quod solidum, continuum, & perpetuum erat, & idcirco fieri vlcus, quod in causa est, quamobrem in hoc opere, quod de vlceribus est, inserantur. Sed extra vlcus est etiam calor præter naturam, quem adusta particula contrahit: hic autem inflammationem & dolorem concitat ac pustulas, quibus augetur vlcus. Necesse est itaque initio calorem hunc restinguere, & ne inflammatio superueniat, néve pustulæ oriantur, vti repellentibus: quo facto, quùm nulla adhuc suspicio restet, ad vlceris curationem veniendum per ea, quę siccent ac detergãt, neque vllum morsum inferant, non calefaciãt non refrigerẽt. vlcus enim cauum restat, quod impleri debet, quádoquidem crusta ipsa resoluitur, emoritúrq; omne id, quod adustum est: postulat ergo quæ carnem alant, quum ferè purum sit, nec per ea, quæ valenter detergant, purgari desideret. abundè enim est modicè detergẽtia, ac citra omnem morsum siccantia adhibere, quæ nõ solùm ad producendam carnem conferent, sed etiam ad resoluendam crustam, quam decidere necesse est, & quum emortua sit, separari ab eâ parte, quæ viuit. fit autem hoc eo celeriùs, quo producta caro celerius subit, & crustam expellit, quóve celeriùs succrescit quod adustum est. Nam (vt ostẽsum est in libro de vulneribus capitis) quod emoritur, seiũgitur ab eo quod viuit, quia siccatur: humidum enim est, quod viuit. crusta igitur citius cadet, si dentur medicamenta, quæ siccent: nam sic partim expelletur à carne, quæ creabitur: partim per se recedet exiccata. Cæterũ abstinere ab acribus ac mordentibus oportet, & mitiora inducere, quod Hippocrates alibi quoque testatur. Vlcerata enim & fracta lenibus medicamentis nutrienda inquit, non secus atque adusta. Sub acribus verendum est, ne locus ob pręcedentem affectum exasperetur. Hæc ratio curandi, quam rei natura demonstrauit, ex Galeno etiam colligitur, qui Samiam vel Chiam terram ex poscâ vel aceto non ità acri dilutam inter initia adhibet: ad quem vsum probat, & ouum, vel totum vel album duntaxat lanâ exceptum atque impositum: probat item diachalciteos ex aceto liquatum, quamuis hãc confectionem, quùm varias facultates habeat, non solùm inter initia, sed per vniuersam curationem esse vtilem doceat: at quùm pustulæ non amplius timentur, siccandum esse ait, & sine morsu, frigore, vel calore detergendum: quo tempore eandẽ terram imponi iubet, non tamẽ ex aceto vt anteà, quùm neq; repellere velit, neque calorẽ extinguere. His ita cõstitutis apparet idem fuisse Hippocratis cõsilium, quùm primo teneram ilicis radicem ex vino albo, vel aquâ incoctam tradat, quæ refrigerare potest ac repellere: dein complura medicamenta persequatur, quæ detergunt ac siccant sine morsu, cuius rei quàm maximè necessariæ nos cõmonefacit, quùm dixit [quod non mordet] neq;

det] neque obstat, quod ex simplicibus, quæ sumuntur, nonnulla calidiora sint & mordeant: frangit enim eorum acrimoniam adipe admixtâ. Illud verò meminisse oportet, quòd Hippocrates plures adscribit cõpositiones, cùm vt vbique præsto sit quo vtamur, tum vt id eligi possit, quod cuique naturæ conueniat: nam vt eodem spectent, alia tamen vehementiora sunt, alia imbecilliora, atq; hæc teneris corporibus accõmodantur, illa durioribus. Facilè autem compositionis effectum intelliges, si vim simplicium attendas, quam maximâ ex parte indicauimus: neque enim omnia vbique inculcanda sunt.

VBi vlcus in dorso, siue ex ictu, siue alioquin oriatur, scillam coquere oportet, & contritam ac linteolo illitam deuincire: dein caprinam adipem & suillam recentem, spodium, oleum, ac thus inungere.

Quia dorsum siccum est, & continetur neruis plurimis, qui sensus acrioris sunt, quacunque de causâ vulneretur, docciora medicamenta exigit, & quæ dolorem non inferant: igitur, quùm scilla imposita fuit, si quid exasperatum est, lenitur altero medicamento, quod siccandi etiam facultatem habet.

PEdum tumores siue sponte, siue alioquin oriantur, si & ipsi & inflammatio nihil sub cataplasmate desidât, tum vbi super parte sanâ spongiam, aut lanam, aut quid aliud deuinxeris, si tumor atque inflãmatio reuertatur, à venis prouenit, quæ sanguinem fundunt, vbi collisum in causâ non sit. eadem ratio est, quùm id quàuis aliâ parte corporis accidit.

Non solùm vlcerum, quæ aliundè proueniunt, curationem ponit, sed eorum quoque quæ à medico fiunt. Eius generis sunt, quæ in tumoris ac varicis sectione à chirurgo accipi necesse est, tum quæ fiunt in cucurbitulâ defigendâ, & in sanguinis detractione. hæc omnia in fine huius libri exequitur. Tumoris autem & varicis curatio alio nomine etiam vlceribus inseritur, quoniàm vbi hæc iuxtà sint, sanescere plagam non sinunt. De huiusmodi autem affectibus suprà etiam tractauit. Tumor ergo propositis medicamentis interdum non cedit, sed manus operam desiderat, quam nũc adscribit, vbi nõ tantùm persequitur tumores, qui vlceribus superueniunt, sed illos, qui sponte citra omnem vlceris occasionem nascuntur, quùm iisdem præsidijs tollantur. Primò autem causam indicat, cur neque tumor neque inflammatio à cataplasmate remittantur, cur item redeant, quùm anteà decesserint: proptereà quòd spongia seu lana, seu quid aliud, puta duplex aut triplex pannus super sanâ parte fuerit alligatum. Constat enim, vbi tumor ad membri extremitatem se recipiat, si quid ad superiorem partem, quæ sana est, vinciatur, repelli humores ità, vt vltrà ad imum locum non confluant: præsertim vbi quod imponitur poscâ vel liquore aliquo ex reprimentibus madeat. Quòd si tumor atq; inflammatio, vbi hac viâ desederint, reuertantur, causatur venas sanguinem fundentes: hinc enim efficitur, vt quùm iam hęc destiterint, reuertãtur: quùm adsunt, nihil cataplasmati cedant: succi enim, qui assiduè à venis eunt, rursus in eâdem parte recipiuntur: adeò, vt si quid materiæ à medicamento discutiatur, alia protinus in eius locum concitetur. Requirit igitur causam, vt curãdi rationẽ inueniat, hanc esse credit sanguinis fluxũ, nisi vbi collisum sit, quoniàm, & si venæ nihil sanguinis fundant, caro vbi collisa est, tumorem atque inflammationem mouet, nisi vertatur in pus & tabescat, quemadmodũ in superioribus enarrauit. Verũ quia non solùm pedibus, in quibus id frequentissi-

mum est: sed alijs quoque partibus potest tumor atque inflammatio eodem modo superuenire, idcirco subdit, [eadem ratio est, quùm id quauis aliâ parte corporis accidit] ad eandem enim causam refertur.

» SEd mittere sanguinem oportet potissimum ex venis, vnde profluit, si cō-
» spicuæ sint: alioquin scalpello tumor altè exasperandus est, ac plurimis lo-
» cis: id, quod agendum est, quodcunque aliud scalpello exasperetur, debet au-
» tem ferramentum quàm acutissimum esse, ac tenuissimum. Detracto sangui-
» ne per specillum comprimito, leniter tamen ne locus collidatur: tum acri ace-
» to perfundito, ne in partibus scalpello exasperatis, concreti sanguinis aliquid
» relinquatur, inijcitóque medicamentum, quod cruentis vulneribus accom-
» modetur, supérque lanam mollem ac benè carptā deuinciens, vino atque oleo
» respergens. Sublimis autem habendus est locus, qui expertus scalpellum fuit,
» ac minimè deuexus: neque vllo modo madefaciendus est. Ad hæc, inediam
» imperare conuenit, & aquam potui pręstare. Vinculo resoluto, si locus inflam-
» matione teneatur, cataplasma imponendum est ex vitice ac lini semine. sed si
» exulceratus sit, & fistulas contraxerit, figuram intueri debes, dein cætera, vt res
» postulat curare.

Quum tumori cataplasmata non proficiunt, causam adimere conatur, eam nihil aliud esse demonstrauit, quàm sanguinem effusum à venis. ideò, aut venam secat, vnde fluit eiusmodi sanguis: aut si non appareat, tumorem ipsum scalpello crebris locis incidit, vt sanguis educatur, qui sub cataplasmate discuti non potuit, neque vltrà tumor excitetur. Quod præceptum rationi minimè consentaneum videtur: scalpello enim attingi tumor non debet, nisi suppurauerit, quùm periculum sit, ne maiori impetu materia in affectam sedē erumpat, sícque tumor augeatur, quem iam ostendit eruptione sanguinis concitari. Sed huic instantiæ facilè occurremus, si eam esse Hippocratis mentem constituamus, vt scalpellum opportunè velit adhiberi: tunc autem opportunè adhibetur, quùm antè inutiles succi exhauriūtur, vel detracto sanguine, vel purgato corpore per deiectionem seu vomitum, prout magis expedit. quod in superioribus docuit, quùm de erysipela loqueretur: quam sententiam comprobat Galenus in quarto de compositione medicamētorum generatim ad morbos attinentiū, qui in eiusmodi tumore, antè sanguinem mittit, aut purgatione vtitur, dein transit ad hanc affectæ partis curationem: sic enim, quùm corpus purum sit, nullum manet periculum, ne admoto scalpello sanguis ampliùs irrumpat. atque hoc tempore idonea deriuatio est, quam in libro de succis παροχέτευσιν appellat, cùm vel affecta pars, vel certè quę proxima est, aperitur, vt Galenus de sententiâ Hippocratis tradidit. quemadmodum offenso oculo, quùm vena quæ in eius angulo, & in anginâ ea, quæ sub linguâ est, inciditur, vbi ferramento attingere laborantem particulam non licet. Hæc si in memoriam redeant, patebit constātissimè ac rectè Hippocratem iussisse, vt vena secetur, quæ sanguinem fundit, atq; vbi hæc non se ostendat, incidatur tumor. Constituit enim materiam, quæ iam recepta est in venis, iuxta tumorem exhaurire, ne hic vltrà oriatur aut increscat: quamobrem aperire eas conuenit: & vbi conspicuę nō sint, ipsum tumorem: quoniam sic id omne euadet, quod iuxtà collectum erat, & cùm corpus purum anteà redditum fuerit, & erumpere humor desierit, nulla restabit suspicio, ne locus iterum succis confluentibus distendatur. Præcipit autem vt ferramentum tenuissimum sit & acutissimum

prodest cataplasma … sit faciendu.

mum, atque altè demittatur, id, quod crebris locis fieri voluit, vt sanguis ille vniuersus, non modò ex cute, sed ex altioribus quoque partibus educatur, neque lata plaga fit, vt posteà non magno negocio sanetur. quod perpetuum esse affirmat, quicquid scalpello eâdem causa exasperetur, vt sanguis detrahatur. nam alioquin, licet scalpellum etiam in summam partem duntaxat demittere: quod ipse fecit in fractura calcis, quùm inflammationem timet: vbi cutem quæ in calce est, vt relaxetur, incidit, pluribus lineis scalpello in superficie ductis & non altè. Ergo quoties demendi sanguinis causâ hoc præsidium adhibetur, altè demitti ferramentum debet: quod non modò accidit in tumore nunc proposito, qui cataplasmati non cedit, sed etiam quùm inter initia adeò augetur, vt nimis inflammatam partem distendat, quem Galenus præcepit crebris sectionibus incidi, quibus superans materia aliquâ ex parte posset euadere. Potest etiam auertendi causâ pro venæ sectione contraria pars varijs locis scalpello exasperari. Hæc quùm incidunt, seruandum est, quod ab Hippocrate narratur, vt crebris locis atque altè ferramentum demittatur. Sectione adhibita, eandem ferè plagæ curationem prodit, quam infrà, quùm de cucurbitulâ agit, vt ibi etiam patebit: ne quid enim concreti sanguinis relinquatur, locum antè specillo exprimit eâ moderatione, ne suffundatur sanguine collidatúrque: deinde aceto perfundit: quod post eruptionem sanguinis ab aliquâ parte discutere potest, si quid in ea retineatur. quamobrem quùm aliquid exciditur ex osse caluariæ instillatur super cerebri membranâ: ad eundem vsum posca à Galeno illis potui datur, qui ex pulmone sanguinem expuunt. perfuso aceto aliquod medicamentum imponit ex ijs, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, cuiusmodi facultates abundè, suprà indicauit. Perpetuum autem est, quæcunq; pars aperiatur, prohibere, ne postquàm id humoris demptum est, quod opus fuit, alius ad eam concurrat, quod facilè fit, quùm eò partim iam fluere cœperit, partim dolore concitetur: quùm nunquam vel sanguis, vel alius humor tam exhauriatur, quin in corpore etiam puro materia supersit, quæ tunc ad eum locum feratur: hoc ne incidat, cauet duplici viâ: primò lanam succidam benè carptam, ne scilicet tactu lædat, oleo ac vino respersam alligat, quâ & lenitur dolor, & concurrens humor repellitur: eâdem vtitur ad vlcerata simul & luxata. deinde membrum ità collocat, vt sursum spectet: quod enim inclinatum est ac deuexum, plurimùm humoris fluxui patet. Vbique autem, quùm membrum læsum est, præcipit, vt superius habeatur: non tamen multo, sed paulò, vt ab ipso in opere de fracturis monemur, quoniam alioquin dolor, & propterea inflammatio fieret. terminum posuit Galenus, qui vbi timet eruptionem sanguinis ex aliquo membro, haberi eatenus sublime voluit, ne doleat. Edicit item, ne locus madefiat, vtpote qui iam vlceratus est: vlcera autem, vt principio demonstrauit, madefacientibus magis læduntur. Abstinentia similiter, & aquæ potio non aliò euadunt, quàm vt corpus exhaustum reddatur, neque succi in affectam sedem erumpant: cataplasma verò quod ad inflammationem subijcit ex vitice & semine lini, facultatem habet discutiendi, vt in superioribus narrauimus, vbi medicamenta hæc accepit. Est etiam interdum, quùm sub hâc medicinâ plagæ non sanescunt, sed in fistulas vertuntur: tunc autem spectanda figura est, vt appareat scilicet, rectæ ne, an tortuosæ sint, & in quam partem indere medicamentum expediat: idque dandum, quod idoneum esse videatur, seu glu-

tinare opus sit, seu carne implere, aut cicatricem inducere.

VArix autem vbi in crure est, seu euidens sit, seu carne contineatur: crus verò nigrescit, desideraréque videtur sanguinis detractione exhauriri, locus scalpello exasperari non debet: nam vbi id committitur, vlcera ob fluxum ex varice plærunque ampliantur: sed ipse varix multis locis pungendus est, vbi opportunum existimetur.

Eâdem ratione qua proximè egit de tumore, ad varicem nunc aggreditur: vterque enim, quùm scalpello curetur, ad vlcus spectat: vterque item, quùm super vlcus fuerit, nisi priùs decesserit, id sanari non permittit, eandémque exigit curationem, siue per se oriatur, siue ad vlcus accesserit, ac siue in crure aut pede versetur, in quibus frequentius incidere solet, siue in quauis alia corporis parte: quamobrem quæ hîc traditur medicina non modò ad varicem pertinet, qui vlceri iungitur, sed ad eum quoque, qui per se est. Est autem varix genus quoddam tumoris venarum, quùm crasso ac nigro sanguine distentæ in toros assurgunt, quod maximè accidit in cruribus, ad quæ solet eiusmodi sanguis suâ grauitate descendere, ac suopte nutu ferri, deinde in testibus, postéà in alijs partibus corporis. Occupat autem varix modò summam cutem, ità vt euidens sit: modò altiùs descendit, & sub carnem penetrat: crus verò nigrum redditur, quùm varix (vt diximus) à nigro sanguine oriatur, videtúrque exigere, vt sanguis ille detrahatur: quod monet Hippocrates ne fiat, eo modo, quo suprà de tumore indicauit, hoc est, ne scalpello satis altis plagis aperiatur, quià tunc sequitur, vt propter humorem, qui ex varice fertur, vlcera amplientur & magna fiant: sed pro sectione præcipit, vt pluribus locis perforetur, vtcunque opus sit, quo tempore scilicet vel quâ parte opportunum videatur: sic enim effuso sanguine residet vena, & varix curatur. Anteà verò purgandum esse vniuersum corpus, aut venam secandam commune præceptum est: & propriè ad hâc rem scribitur à Galeno in quarto libro de compositione medicamētorum generatim ad morbos attinentium, vbi varicibus aliâ ratione medetur, quādoquidem cum his venam excidit, quod facit etiam in opere de ratione curandi: diuisâ enim cute, vena quæ dilatata est, duobus locis per hamos prehenditur, & quod medium est, id omne exciditur, cum eo tamen, vt laqueus vtrique varicis extremitati inijciatur: quod Galenus iubet, quùm timet fluxum sanguinis ex venâ grandiori: sic enim nullum periculum restat, ne varice secto hominem perfusus sanguis exhauriat. Hæc curandi via non solùm à Galeno frequentatur, sed ab his, qui ante Galeni tempora fuerunt, vt patet ex Cornelio Celso, qui post hanc chirurgiam imperat, vt glutinantia superdentur.

VBicunque vena secatur sanguine detracto & habenulâ resoluta, si sanguis non supprimitur, mittatur ex contrariâ parte, atque fluit, seu brachium sit, seu crus, vt retrocedat, sicque plus minúsve temporis iacens detineatur, atque ita alligetur, ea animaduersione, nequid in sectione cōcreti sanguinis supersit: tum duplex pannus vino madens imponatur, & super lanâ lotâ atque oleo inunctâ. Nam si vehemens fuerit sanguinis eruptio, supprimitur: quòd si sanguis in sectione cōcrescat, & ità inflammetur, suppurare solet. Est autem mittēdus, quùm homo liberaliter aut parciùs pransus fuerit, ac biberit, quúmque leuiter fuerit calefactus, calidiore die magis quàm frigidiore.

Obseruationes

Obſeruationes docet in ſanguinis miſſione neceſſarias:in primis autem quo pacto ſuccurrere conueniat,quùm ſanguinem ſupprimere nō poſſumus. Solemus enim, quùm tantum miſimus, quantum ſatis eſſe videatur: protinus habenulam reſoluere, quâ membrum tres aut quatuor digitos ſuper locum qui ſecatur,alligauimus, túncq; ſanguis ſupprimitur,neque vltrà fertur, quod plærunque accidit: id ſi minùs contingat,docet quibus remedijs ſiſtatur. proximum autem eſt ſanguinem mittere à contrariâ parte atque fluit, ſeu brachium ſit,ſeu crus: retrocedit enim,quùm aliâ parte prorumpens, aliâ emittitur, deſinítque fluere quâ volumus, alio dato itinere,quod eſt remedium Hippocrati vſitatum, qui,quum menſium profluuium ſiſtit, cucurbitulam quoque ad mammas defigit.Hoc ſequitur Galenus in quinto de ratione curandi, vbi non ſolùm ad contrariam partem, ſanguinis eruptionem attrahit,ſed ad proximam etiam deriuat,quamuis hoc videatur cum præcepto Hippocratis pugnare,qui materiam deriuari ad latus voluit,quùm fluere deſijt:dum fluit,trahi ad partem contrariam. Atqui alia ratio eſt,quùm ſanguis ad aliquam partem cōcurrens in eâ retinetur, atque inflammationem concitat: alia quùm effunditur, atque extra corpus fertur: in eo caſu,ſi ad latus detinetur, ob viciniam partis periculum eſt, ne affectæ ſedis inflammationem augeat: in hoc quoniam extrà fertur, & integrâ parte ſecta vena eſt, nullum eiuſmodi periculum impendet, licétque innocenter perfuſionem ſanguinis ad proximam partem euocare,neque hoc à ſententia Hippocratis abhorret, qui,quùm in libro de ſuccis deriuari ad vicinam regionem voluit humores, qui iam fluere deſtiterunt,non potuit alios intelligere, quàm qui partem aliquam diſtendunt. nam qui profuſi ſunt,nihil aliud requirunt:ſed neque etiā quum auertimus ad contraria, eadem ſeruari præcepta debent, vbi materia in aliqua parte recipitur,atque vbi effunditur: de illa edixit in ſexto de morbis vulgaribus, ne perſeueremus in præſidijs auertentibus, ſed aliquo interpoſito ſpacio eadem iteremus, quandoquidem natura non aſſiduè expellit, quod moleſtum eſt, niſi tanta etiam copia cogatur,vt ferri amplius non poſſit. ſicuti ergo ex interuallo ſucci à naturâ transferuntur, ità ex interuallo auertendi ſunt.quod videmus Galenum in libris de ratione curandi perpetuò ſeruaſſe. At in ſanguinis profuſione,quùm aſſiduè fluat,aſſiduè in auertentibus manendum,donec conſiſtat, ne ſi ceſſes, homo cum ſanguine exhauriatur. Sed ſentio me longiùs lapſum, quàm exponentis partes poſtularent, verùm traxit præceptionū conſecutio: ad Hippocratem igitur reuertar,qui vbi ſanguinem auertimus,iubet hominem iacere: nam ſi quieſcat, minùs periculum eſt,ne ſanguis iterū erumpat. debet autem ità detineri modò breuius tēpus,modò diutiùs,prout profuſionis periculum leuius vel grauius impendet. Vincire autem oportet eâ obſeruatione adhibitâ, ne quid concreti ſanguinis in ſectione retineatur. putreſçit enim in quacunque parte extra venam ſit, vt ipſe & alibi teſtatur, & hic etiam ſubijcit, quamuis nonnulla interponat, ſi ſanguis inquit in ſectione concreſcat, ſicque inflammetur, ſuppurare ſolet. Interponit autem ſuperimponendum pannum duplicem ex vino madētem, & lanam oleo inunctam,ſub quo aſſerit ſanguinis curſum prohiberi:vinum quidem,ſi nigrum auſterum ſumatur,quale accipi ſolet ab Hippocrate,com-

modè eum vſum præſtabit: lanam verò puto eâ de cauſa inunctam ſuperinijci, vt locum protegat, & molliùs inſidat. Præcipit ſecũdo in ſanguinis detractione, vt pranſo homini mittatur, & qui biberit. quod videtur Galeni præceptis, & vſui medicorum pugnare, qui ieiuno ſanguinem detrahunt, ne ſi homo ſatur ſit, venæ, dum exinaniuntur, crudum alimentum attrahant. Verùm (vt equidem ſentio) intelligere ità Hippocratem debemus, vt non protinus ſecundum cibum & potionem mitti ſanguinem iubeat, ſed eo interpoſito ſpacio, vt iam modicus ille cibus, ſeu potio ingeſta penè concocta ſit, quo fiet, vt quùm venæ attrahent à ventriculo ſuccum, ille iam penè confectus ſit: ſicque duplex periculum vitabitur, alterum ne crudo alimento impleantur, alterum ne tam citò ſequatur animi defectio, quæ ſequi conſueuit, quùm à venis inanis ventriculus ſugitur: eâ enim actione mordetur ac læditur, & animus continuò deficit. Sed roget quis, quid Galenus manè intermiſſâ horâ poſt ſomnum venam ſecat, neque hominem anteà cibo reficit aut potione, quod ſimiliter à noſtri ſeculi medicis fieri conſueuit? Profectò nihil venit in mentem, quo commodiùs diſſolui quæſtio poſſit, quàm illud, quòd longè diuerſa erat victus ratio tempore Hippocratis ab eâ, quâ homines & tempore Galeni, & poſteà vſi ſunt: tunc ſiquidem magis exercebantur, & parciores erant ac ſobrij magis, quo fiebat, vt quùm pridie, ſicuti conſueuerant, cœnati parciùs eſſent, manè ventriculum ex toto inanem haberent: præſertim, quùm calor naturalis ob exercitationem potentior fieret, poſſétque nedum parciorem cœnam, liberalem etiam conficere. Veretur igitur Hippocrates, ne, ſi ſanguis ieiuno mittatur, venis ſugentibus, quùm nihil in ventriculo contineatur, animi defectio ſuperueniat, quæ non ſinat tantum ſanguinis detrahi, quantum res poſtulat: id autem non fuit timendum Galeno, qui (vt ſexcenties teſtatur) eo tempore vixit, quo & homines iam deſidiâ ac ſegnitie pro exercitatione vtebantur: pro abſtinentia, ingluuie atque ebrietate: neque enim quidquam ſibi temperabant, quod nunc fieri etiam videmus. Nullum enim ferè tempus eſt, quùm in ventriculo non contineatur aliquid ſaltem pituitæ, quandoquidem ita imbecillus eſt, vt non poſſit perfectè concoquere: præcipuè, quùm immodicum ſit quod deuoratur: atque hâc de cauſâ debet ieiuno nunc ſecari vena, quùm alia ſit ratio victus. Neque in hoc tantum recedendum eſt ab Hippocratis ſententiâ, ſed in alijs etiam nonnullis, vt quùm ad fracturam calcis dari veratrum inter initia iubet, quod Galenus ait ſuo tempore non licuiſſe, quùm crudiores ſucci maximè redundarent. Tertium adſcribit præceptum, vt leuiter calefacto homine, & die calidiore magis quàm frigidiore ſanguis mittatur: interdum enim aperta vena non ità continuò fluit, quod frigidior ſit & craſſior: quocirca antè modicè calefaciendum eſt corpus, præſertim vbi ſanguinem frigidum eſſe, & craſſum conijcimus. tunc enim (vt prodidit in quarto de ratione victus in morbis acutis) ad fomenta confugiendum: Galenus verò ante fomenta frictionem adhibet: ſic enim ſanguis, qui conſiſtit & immobilis eſt, ita liquidus redditur, vt detrahi poſſit: pertractari autem corpus voluit eatenus, vt ſanguis eat, neque deterreri medicum, ſi interdum non ſequatur, vt in attonitis: nam ſi

& fomenta

& fomenta, & frictiones diu admoueamus satis detractum iri certum est. præsertim, si, quemadmodum præcipit, calidiori die venam secemus, quod quidem intelligendum est, vbi expectare liceat. Nam alioquin, si res acuta sit, & vrgeat, periculum est, ne, si differre sanguinis missionem ad calidiorem diē volumus, homo interim morbi grauitate decedat, in quo casu protinus ad venę sectionem veniemus, neque hoc Hippocratis præceptum obseruabimus, nisi, vbi sine periculo possit id præsidium differri, & calidior dies expectari.

QVùm admota cucurbitula est, si vbi remouetur, sanguis effunditur, vel copiosè etiam, aut tenuis humor euadit, citò, antequàm impleatur, rursus defigenda est, & quod superest extrahendum: alioquin, quùm sanguis concretus in locis relinquitur scalpello exasperatis, vlceribus posteà inflammationem adiungit: omnia verò hæc aceto perfundere oportet, dein cauere, ne madefiant, nève homo in partem iaceat, quam scalpello attigeris. Sed aliquod ex his medicamentis superimponendum est, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur. Quòd si vel ad genu, vel infrà cucurbitula admouetur, id fiat, quùm homo stat, si stare potest.

Quæ nunc subijcit præcepta ad cucurbitulas attinent, neque ab re (vt suprà dictum est) eiusmodi locum, & eum, qui de venæ sectione est, in hunc librum contulit, quando in vnoquoque præsidio, scalpelli operâ vtendum est, & vulnus inferendum, ità vt quùm vtrâque viâ sanguis detrahitur, restet vlcusculum, cuius curationem iure in libro de vulneribus adscribit: præterquàm quòd aliquot ex affectibus suprà enarratis hæc remedia expeditissima sunt. rectè itaque hîc tradidit, quâ ratione debeant adhiberi. Cucurbitula igitur, si concisa antè scalpello cutis est, eandem ferè animaduersionem exigit, quam non multo antè indicauit, quùm de tumore egit, quem iussit scalpello exasperari. eòdem spectat, cucurbitulam incisâ cute defigere, & scalpello exasperare. Adde quòd quùm admouetur cucurbitula, de qua loquitur, cutis scalpello exasperatur, & rursus, quùm hoc fit, ferè necessaria cucurbitula est, quæ sanguinem extrahat, qui spontè non satis effunditur. Summa autem totius curationis propè in eo consistit, vt caueamus, ne sanguinis aliquid in ipsa sectione concrescat, qui & augere plagam possit, & inflammationem afferre: iterum igitur cucurbitulam defigit, vt id omne, siue sanguinis, siue tenuis humoris, quod plaga continetur, eximatur, ad quem vsum antè detracto sanguine incisum tumorem leniter specillo comprimebat. Aceto autem tam hîc quàm ibi sectionem perfundit: vtrobique item madefacientia expellit, & medicamentis vtitur, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, vt violatam partem ab inflammatione tueatur, ob quam causam suprà imperauit, vt sublimis haberetur, & minimè deuexa: nunc ob eandem cauet, ne homo iaceat in eam conuersus. Sed quorsum postremò imperat, vt quùm ad genu, vel infrà cucurbitula accommodatur, homo stet, & in recto habitu detineatur? an eo, quia cucurbitula magis & minori cum molestia tunc exhauriat partem, ad quam datur: quàm si homo alio modo figuretur, quùm sic in suo statu naturali cutis maneat, quæ alioquin nimis extenditur, aut relaxatur, ita vt vel nihil ferè per cucurbitulam euocetur, vel dolor intolerabilis afferatur? Adijcit [si

praecepta in adhibitione c

ſtare poteſt,] quoniàm interdum vel propter corporis imbecillitatem, vel 1
propter cruris affectum detineri in eo ſtatu non poteſt . quod quùm
accidit, eligendus ille habitus eſt, quem ſuſtinere valeat : nam vt
quimus (aiunt) quando vt volumus, non licet.

FINIS LIBRI DE VLCERIBVS HIPPOCRATIS CVM EXPOSITIONE VIDII.

Hippocrates de fiſtulis Vido Vidio Florentino interprete, cum eiuſdem Vidii commentario.

ORiuntur fiſtulæ partim ex colliſo, vel ex phymate, partim remigatione, vel equitādo, quùm ſanguis ad nates iuxta anum cogitur. putreſcens enim eoúſque exeſt, quæ mollia ſunt, dum phyma aperiatur, & vſque ad imum ani corrumpat: quādoquidē anus naturaliter madet, & caro quæ voratur, mollis eſt. quod vbi accidit, oritur fiſtula, & ſaniem fundit: inde etiam deiectio, ſpiritus, & fœtor nō mediocris euadit. ex colliſo autem naſcitur, cum ſub ictu, caſu, vulnere, equitādo, aut remigatione pars aliqua prope anum colliditur. cogitur enim ſanguis, & putreſcens ſuppurat: ex ſuppuratione verò id ſequitur, quod de phymate propoſitum eſt.

Siue hic liber cōprehendatur ſub inſcriptione [de vlceribus] ſiue propriam inuenerit [de fiſtulis] fueritq; ab auctore ſeiunctus, nihil intereſt, modò ſciamus fuiſſe ab Hippocrate cōpoſitum: quod pręter alia multa teſtimonio Pauli Æginetæ conuincitur, qui, quùm recenſet ſectionem fiſtulæ per linum, quam hic habemus, Hippocrati eam tribuit. Mitto Corneliū Celſum, qui, vt alia cōplura ex chirurgia Hippocratis tranſtulit: ità ex hoc libro fiſtulæ curationem ferè vniuerſam. Eſt autem fiſtulæ nomen vlceri alto, anguſto, calloſo: quod (vt cenſet Galenus) translatum eſt à fiſtulis, quibus muſici vtuntur. Egit autem de huiuſmodi ſinibus in libro quoque de vlceribus, quùm alligari eos voluit faſcia, quæ à ſanâ parte orſa vſq; ad os vlceris circuiret. Sed propriè nunc de illis tractat, qui iuxta anum ſunt: quorum curatio aliquâ ex parte alijs etiam aptatur. In fine quædam addit de ano procidente, atque inflammato: quæ mala ſolent, vbi fiſtula ſit, ſuperuenire. Igitur propoſitis verbis fiſtularū cauſam exequitur: tota autem ſpectat ad ſanguinem putrē: ſeu putreſcat, quùm abſcedit phyma, quod eſt genus tuberculi: ſeu quùm caro colliditur, perruptiſq; venulis ſuffunditur ſanguine, quē alibi dixit, quùm extra venas eſt, neceſſario corrumpi. Eiuſmodi ergo ſanguis, nō ſecus, quàm qui in phymate ſubſiſtit, rodēdo ſinuat, ac fiſtulam efficit, quę cæteroquin naſci poteſt, quum vlcus, quod altum & anguſtum eſt, non benè curatur: occalleſcit enim, & in fiſtulam cōuertitur: id, quùm medētis culpâ fiat, ab Hippocrate omittitur. Quæ ponitur autem cauſa, omnis (vt diximus) refertur ad ſanguinem putreſcentem: diſtribuitur tamen in phyma & colliſum. Inter cauſas collidentes, ictum recenſuit, caſum, & vulnus: quāquàm ictui & caſus & vulnus quaſi partes generi ſubijciūtur: ea tamen appoſuit, vt eſſent ictus exempla. Collidit autem ictus, ſeu homo cadat, ſiue graui ac retuſo telo feriatur, ſiue aliquid ſuper ipſum incidat: ſicut clarè in libro de vulneribus capitis indicauit. Quòd verò ait de remigantibus, & equitantibus, primo ſeiunctum quiddam ab alijs cauſis videtur: poſteà tamen apertè in cœtu collidentium reponitur. quandoquidem partes, quæ ano proximę ſunt, eâ exercitatione atteruntur, &, quòd molles ſint, facilè ſinuātur atque eroduntur: ad quam rem plurimùm conducit humor, quo anus naturaliter redundat: quùm exitum præbeat ijs, quæ ſuperant ex cibo: idcirco quæ iuxta oritur fiſtula, penetrare ſolet vſq; ad imum recti inteſtini: quod vbi eue-

nit,deiectio per fistulã redditur,tum fœtor ac spiritus. Quod nos anum interpretamur ipse modo ἕδραν nominat, modò ἀρχὸν: vtrunque autem latine eo vocabulo exprimitur.

» ANte omnia igitur,quùm nasci senties eiusmodi aliquod phyma,priusquã suppuratio ad anum pertineat, celerrimè crudum secabis. At si orta iam fistula tibi cõmittatur,resupinato homine & cruribus diuaricatis recẽtem allij stilum eatenus indes,vt occurrat quod renitatur, eóque fistulæ altitudinẽ metieris. Tum seselis radix diligenter contrita quatriduum in aquâ iaceat, cuius aquę adiecto melle ieiuno ternos cyathos potui pręstato,vermes interim purgans:decedit enim homo,vbi sine curatione relinquatur.

Prouidet primùm,ne fistula oriatur:hãc fieri dixit ex phymate,quùm suppurans vsque ad anum perrodit: quod,ne accidat, cauet phymate priùs secto, dum crudum est,nec maturitatem expectat.leuius enim ducit id malum,quod ex sectione crudi phymatis affertur, quàm fistulam,quæ vitari expectata maturitate nõ potest.pręterea nihil accidet ex eâ sectione,quod grauius sit,quàm inflammatio,quæ,si corpus,vt conuenit,purũ sit,antequàm ad scalpellum veniatur,vel nulla vel leuis admodũ superuenit,& nullo negocio depellitur: fistula verò diutius trahitur, nec sine magno tormento atque ingenti molestiâ aufertur.vbi orta iam est,in primis explorádum est,quàm altè penetret. Igitur supino homine cruribus reductis stilũ allij recentẽ in fistulam demittit,quantùm potest,id est,dum inueniat,quod resistat,sicq; altitudinẽ metitur. vtiliter autem pro specillo allij stilũ indit,qui quùm flectatur, & mollis sit, citra dolorem fistulæ flexus persequitur:neq; periculũ est,ne perrumpatur,quùm non sit asparagi modo fragilis.Mulsam verò,in quâ seselis radicem macerauerit, bibi eâ de causâ iussit,vt materiam à posteriori parte ad priorem,hoc est,ab ano ad vesicam deriuet: ea enim vis est propositæ potionis. Opportunè autem tunc deriuat,quùm iam fistula orta est, neque humor vltrà fertur: quod antè,dum phyma incresceret,minimè cõuenisset:quùm alibi præceperit,vt humorũ impetus,quàm longissimè inde quo confluit,attrahatur,neq; vllo modo ad proximam partem deriuetur,nisi quùm subsedit,& non ampliùs irrumpit. Porrò ἀσκαρίδας nos latinè vermes reddidimus,sunt autem lumbrici minuti, qui versantur in imo recti intestini, & idcirco facilè oriuntur, quùm eum locũ fistula occupauit,quæ materiã putrẽ suppeditet,ex quâ eiusmodi bestiæ fiãt.Hi ergo vermes,si negligantur,neq; vt res exigit,purgentur,quùm materiæ vitiũ intẽdant,hominẽ cõficiũt.Galenus,quùm eiusmodi vermes in putri vlcere se ostẽdunt, mixturã inungit ex pari pondere polij ac cerussæ pice liquida exceptis.

» POst hæc linteum bissinũ intinctũ in succo tithymalli magni, respersumq; æris flore vsto & contrito,in collirij modũ ad fistulę longitudinem implicatur,per extremum verò tum lintei,tum stili traijcitur linum,& eo instrumẽto,quo dilatantur atque aperiuntur,quæ recondita sunt,& latent, vt in cõspectum veniant:quid ex ano perrosum sit, consideratur, eoq; stilus demittitur: cumq; apparet ad anũ penetrasse,prehenditur, trahitúrq;, dum linteum subeat,& ab imo & à summo ęquetur:quo intro compulso cornea glans in anum inditur illita cretâ detergẽte, atq; ibi finitur:quùm desidendi cupiditas fuerit eijcitur,& rursus immittitur vsq; quintũ diem, sexto subtrahitur, & linteũ ex carne euellitur,Tum glans plena aluminis contriti,in anũ conijcitur,continetúrq;,donec alumen madeat.Anus autẽ,dũ opus esse videatur,myrrã illinitur.

Explorauit altitudinem fiſtulæ demiſſo allij ſtilo, nunc remedium ingreditur, quo illa detrahatur. eo autem euadit, vt detergat fiſtulã, & callum abſumat, vt ſinus vel glutinari poſſit, vel impleri carne, & aliorum vlcerum modo conſaneſcere. Immittit igitur linteum intortum in ſpeciem collirij, hoc eſt, figuræ teretis, & alterâ parte tenuius, alterâ plenius: quod linteum in ſucco tithymalli intinguendum eſt, & flore æris vſto reſpergendum, vt callum exedat atque adurat. tithymalli enim ſuccus fiſtularum callos adimit: grandem verò tithymallum accipit, quem puto eum eſſe, qui charaſſia quoque nuncupatur. Flos æris valenter quidem detergit, ſed vſtione adeò frangitur, vt tithymalli acrimoniam remittat: quanquam per ſe ſine tithymallo, non multò pòſt detur ad fiſtulæ callum detrahendum. Æquare autẽ debet hoc linteum longitudinem fiſtulæ, vt totam attingat. ſumitur biſſinum, quod molle eſt, & facilè in quamuis formam implicatur, & ſuccum combibit, in quem demittitur. vbi hoc non ſit, in vicem alio vtemur, quod maximè in rem eſſe videatur. Ergo eiuſmodi linteum implicitum, & intinctum in ſucco tithymalli, reſperſúmque flore æris vſto in fiſtulam inditur per ſtilum allij, qui linum ducat, quod ad linteum alligatum ſit, ità, vt linteum ſequatur, quùm linum attrahitur. veretur autem, ne rectum inteſtinum, ad quod fiſtula pertinet, ſub hâc medicinâ inflammetur: quod periculum propulſat demiſſâ corneâ glande illitâ cretâ detergente, quæ, quùm repellat, non ſinit inflammationem excitari: ſed cretam, quam nos interpretamur detergentem, Hippocrates vocauit σμηκτρίδα, fortaſſe Selinuſiam vel Chiam accipiens, quâ vtuntur, qui lauantur, quia σμήχει (vt inquit Dioſcorides) hoc eſt, detergit, vndè σμηκτρὶς cognominatur. Cauet igitur per glandem cretâ illitam, ne ſub exedentibus medicamentis inflammatio ad proximas partes concitetur: quod etiam in libro de vlceribus animaduerti iubet pannum aceto madentem ſuperimponens. Tamdiu autem continendam intus eam glandem ait, quamdiu linteo callus exeditur: abundè autem eſſe putat vſque ad quintum aut ſextum diem, licet infrà terminum poſuerit ſeptimum. Quo facto alumen in anum demittit, vt, ſi quid ob inflammationem influit, reprimatur & ſiccetur, glutinetúrque, quod exulceratum eſt. Poſt alúmen myrram admouet, quâ non vtebatur antè, quod præter ſiccitatem calefacere etiam poſſit: hactenus autem debemus in eâ perſeuerare, dum vlcus abundè ſiccum eſſe arbitremur.

ALia curatio. linum crudum quàm tenuiſſimum quincuplex ad palmi longitudinem ſic tortum, vt vnitas facta ſit, equinâ ſetâ obuoluendum eſt: cuius caput in extremitatem ſpecilli ſtannei perforatam conijciendum, ídque ſpecillum in fiſtulam demittendum. eodem autem momento ſiniſtræ manus index digitus in anum indatur, & ſpecillum, quùm occurrit, educat extremâ parte inclinatum: cum ſpecillo item extrahatur lini caput, quod in id coniectum erat, & cum altero capite bis aut ter vinciatur: quod verò dependet ex lino intortum ad nodum alligetur. Poſt hæc præcipito homini, vt ſeipſum ſecet. Reliqua curatio. Quatenus linum exeſâ fiſtulâ relaxatur, hactenus cotidie coarctari atque intorqueri debet. Sed ſi linum putreſcat, antequàm fiſtulam exederit, alterum ſimile ad ſetam alligetur, traiectúmq; vinciatur: ſeta enim idcirco lino adiungitur, quia non putreſcit.

Prior curatio tantùm detrahit callum, vt sinus, vel glutinari, vel impleri possit: hæc non modò id præstat, sed cutem, quæ super fistulam est, etiam incidit: quod satiùs est, vbi fieri tutò possit, quùm magis medicamentum admittant, & faciliùs glutinentur, quæ hac ratione inciduntur, quàm quæ indito linteo tantùm à callo vindicantur. Secandi rationem adeò expressit, vt nihil desiderare luminis videatur. Excribitur autem à Cornelio Celso in suâ chirurgiâ, vbi præter hæc imperat, vt id linum bis térve die, saluo nodo ducatur, sic vt subeat fistulam pars, quæ superior fuit: sed curationem duobus modis recenset, altero, quùm linum laxum tenetur, & res diuturnior est: alterum, quùm adstringitur, & homo celeriùs ab eâ molestiâ explicatur: celeritati adijci ait, sicut dolori, si id linum medicamento aliquo ex callum exedentibus illinatur. vtrâ curatione vtendum sit à Celso præteritur: docemur autem à Galeno in eiusmodi casibus requirendum esse ab ægrotante, malit ne tardiùs ac sine magnâ molestiâ sanari, an celeriùs & cum maiori tormento. Fieri etiam potest, vt ad scalpellum eò loci veniendum sit: quando autem, & quo pacto id agendum sit, Celsus eodem loco indicauit: idem aperuit Paulus Ægineta, qui hanc Hippocratis curationem per linum ad eos pertinere ait, qui scalpellum pertimescunt.

» SEctâ fistulâ incidere mollem spongiam oportet, & quàm tenuissimam imponere, deinde florem æris vsti per specillum copiosè in fistulam conijcere. sinistræ autem manus digito indice spongiam melle tinctam mediam intro compellere, adiectâque alterâ spongiâ idem vinculum dare, atque vbi venæ in ano sanguinem fundunt: postridie resoluendum est, & aquâ calidâ abluendum, tentandúmque sinistræ manus digito per spongiam fistulam purgare, rursúsque iniecto æris flore alligandum, idque septem dies faciendum: ferè enim intra hoc tempus fistulæ tunica consumitur. post hæc, dum sanescat, eodem modo vinciendum. sic enim fistula per spongiam coacta atque aperta, neque rursus committi potest, neque ab vnâ parte curatur: ab alterâ iterum in fistulam vertitur, sed sanescit vniuersa. In curatione item multâ aquâ calidâ fouendum, & inediâ pugnandum.

Proposito lino mordetur paulatim, atque inciditur id cutis, quod supra fistulã est, quo execto adimere callũ oportet, & detergere humoré, qui redundat, quùm callus consumitur, quod, vt fieri possit, seruari aperta debet, & dari aditus medicamentis, ne oris glutinatis fistula reuertatur. Quamobrem spongiam demittit: quam mollẽ accipit, ne tactu lædat: incidit, vt inde frustum tenue sumat, quod fistulæ conueniat: melle inungit, vt detergendi vim habeat: non solùm autem spongiam adhibet, sed flore æris vsto per specillum copiosè fistulam respergit, quo supra etiam cum implicito linteo vtebatur: habet autem flos æris facultaté exedendi callum. Ceterum, quùm vinciẽdi rationem eandem accommodari ait, atque, vbi venę, quæ in ano sunt, sanguinem fundunt, fortasse eam intelligit, quam tradit in sequẽtibus ad anum procidentem, duabus autem fascijs continetur, altera cingitur super ilia, altera priori mediæ assuitur, & per dorsum rectâ ad anum attrahitur, atque inde ad zonam iuxta vmbilicũ porrecta religatur: eodé pertinet Heliodori vinculum, quod inscribitur [Assuta iunctura ad anum] legitur autem in libro de fascijs

fascijs: eundem vsum habet, id, quod Celsus tradidit ad ani condyloma, vbi ait vinculum ei loco linteolum esse, aut panniculum quadratum, qui ad duo capita duas ansas, ab altero totidem fascias habet, cunque subiectus est, ansis ad ventrem datis, à posteriori parte in eas adductæ fasciæ conijciuntur, atque, vbi arctatæ sunt, dexteriori sinistrâ, sinisteriori dextrâ procedit, circundatæque circa aluum nouissimè nodo inter se deligantur. Quicquid horum detur, vtile est. Postero die resoluit, & aquâ calidâ locum perfundit: quæ non modò saniem abluit, sed dolorem lenit, si quem medicamenti acrimonia excitauerit. humorem per spongiam siccat, rursúsque eundem æris florem indit: hoc facit, dum callosa fistulæ tunica exedatur: quod ferè septem diebus fieri ait. In prioribus autem terminum statuit quintum, aut sextum diem: sed, præter florem æris, tithymalli succo, qui vehemens est, implicitum linteum inunxerat. Timet autem, ne, si sectæ oræ coëant, sinus iterum occallescat, & fistula reuertatur. ideóque spongiâ apertam plagam seruat, vt tota simul sanescat. euitat autem inflammationis periculum, quod ob situm & naturam loci instat non mediocre, tum aquâ calidâ fouens, quæ dolorem lenit, tum abstinentiâ pugnans, ne pleniori victu succorum copia augeatur. abstinere autem dixit λιμοκτονεῖν, quod verbum mutuatur in quarto de ratione victus in morbis acutis, vbi Galenus eo significari ait exquisitam abstinentiam adhibere.

» AT si fistula non ita perroserit, vt peruia sit, specillo anteà demisso in-
» cidenda est, quatenus penetrat, ac flos æris inspergẽdus, & vsque quin-
» tum diem relinquendus: dein aquâ calidâ fouendum, & cataplasma super-
» dandum, quod polentam habeat ex aquâ subactam, & betæ folia super al-
» liganda. At vbi flos æris ceciderit, & fistulæ vlcus purum fuerit, eadem cu-
» ratio, quæ priùs, admoueatur. Quòd si per locum scalpello vti non liceat, &
» fistula altè insederit, flore æris, myrrâ, & litro ex vrinâ dilutis eluatur. Plum-
» bi item aliquid ori fistulę accommodetur, ne coalescat. Abluere autem fistu-
» lam expedit per pinnam, quæ ad vesicã alligetur, vt per hanc liquore compulso eluatur: sed non sanescit, nisi secetur.

Ex fistulis ani aliæ vsque ad imum recti intestini penetrant, de quibus hactenus egit, aliæ proximè ad eius tunicam accedunt, quæ nondum tamen perrosa est, sed integra manet: harum curationem nunc persequitur. Primò autem præcipit, vt demisso specillo incidatur, quatenus penetrat, quod ipse dixit. ἕως ἂν διέλθῃ. ambiguè profectò, ità, vt duæ differentes sententiæ accipi possint: si alteram sequamur ad vltimum specillum secanda tunica est, sic, vt tantum fistula peruia fiat, dein curetur per ea, quæ callũ detrahunt, hoc est, per florem æris, siue cum implicito linteo indatur, siue post linum, quo (vt suprà ostensum fuit) totam fistulam secat. Altera sententia est, vt fistula non tãtùm peruia fiat, sed tota ab ore ad fundum secetur, quatenus specillum penetrat, atque intrò fertur: quod voluit in libro de vlceribus, quùm tractauit de sinu, qui peruius non esset: cui subscripsit etiam Paulus Ægineta. Quanquàm vtraque intelligentia vera est, mihi tamen hæc magis probatur: quùm post sectionem nihil lini intorti aut lintei impliciti meminerit, quæ tamen necessaria ad curationem essent, nisi totam fistulam secaret: sed simpliciter voluerit exedentia adhiberi, quasi credat patere aditum,

per quem hæc dari ad fiſtulam poſſint,vtpote iam exectam. Adde quòd re- media ſubijcit ad inflammationem coërcendam, quam par eſt ex ampliori ſectione concitari, at non æquè, ſi fiſtula non exciditur, ſed tantùm in fun- do aperitur. Nec eſt, quòd in ſecando ſcalpellum timeat, quandò neceſſa- riò eodem vtitur, vt fiſtulam per viam reddat. Poſt ſectionem conijcere in- trò conuenit, quod callum detrahat: reſpergit autem flore æris, in quo ma- net vſque quintum diem, anteà verò non tantùm hunc terminum conſti- tuit, ſed ſextum vel ſeptimum: quùm definiri tempus ex toto non poſ- ſit: ferè autem inter quintum & ſeptimum diem exeſo callo reſoluitur me- dicamentum,quod inhærebat. Interim, quùm propter ſectionem, & medi- camenti acrimoniam periculum inflammationis inſtet, lenientibus ac rela- xantibus vtitur: antè quidem aquâ calidâ fouebat, nunc, quùm ob ſectio- nem periculum grauius circunſtet, non contentus ſolâ perfuſione aquæ ca- lidæ,betæ folia adiungit & cataplaſma,quod fieri voluit ex polentâ & aquâ. In libro autem de vulneribus capitis,quùm ſcalpelli opera neceſſaria fuit,ca- taplaſma ſimiliter ex polentâ ſuperiniecit, ſed pro aqua ſumpſit acetũ, quo- niàm ob loci ſiccitatem ſicciora præſidia requirebantur. folia betæ ſiccant & diſcutiunt, quæ ad vlcerata etiam & luxata ab Hippocrate ſuperdantur. Quùm abſumpto callo plaga pura eſt, eandem curationem probat, quæ priùs admota eſt: intelligit autem vel alumen & myrram, quo præſidio fi- ſtulam curauit callo per implicitum linamentum exeſo: glutinare enim ac ſiccare poſſunt: vel eam obſeruationem, quam proximè tradidit, quùm ſe- ctâ per linum fiſtulâ, ſpongiam immiſit, vt oras diductas ſeruaret, quo pla- ga ab omni parte ſanaretur: abſtinentiam ibidem imperauit, & aquæ cali- dæ perfuſionem: atque hoc mihi magis arridet, quandoquidem, quùm hic fiſtulam ſcalpello aperiat, idem voluiſſe videtur,quod ſuprà,quùm lino eam ſecuit. Illud autem monet, quod interdum vti ſcalpello non licet., id euenit, vbi,vel altiùs penetrat, ita, vt multum ſit, quod incidi debeat, vel ad partes pertinet, quæ ſcalpello haud tuto attinguntur, vt quùm inter inteſtinum verſatur & ceruicem veſicæ, quæ, vbi ſcalpello violatur, fiſtula redditur penè inſanabilis. Ergo,vbi confugere ad ſcalpellum non liceat, exedendus callus eſt, per litrum, æris florem, myrram, quæ ex vrinâ diluantur: hunc liquorem infundi voluit per pinnã ad veſicam alligatam. Galenus pro pin- nâ corneam fiſtulam alligat, quùm dilutum aliquod emplaſtrum in ſinum inijcit. nunc ſimiliter pro clyſtere ad aluum ſacculo vtimur ex corio, cui fi- ſtula annectitur. licet etiam per oricularium clyſterem eluere, verùm,vbi craſſior humor infundendus eſt, aptior veſica eſt, quam Hippocrates pro- poſuit. Quod poſtremò adiecit non ſanari fiſtulam, niſi ſecetur, in his in- telligendum eſt,quæ altiùs penetrant, in quas infundi eum liquorem iuſſit, eas monet, ne putes ex toto ſanitatem recipere: aliæ verò ad quas pertinere medicamentum poteſt,quæúe altiores non ſunt, curari citra ſectionem que- unt: quod ipſe oſtendit, quùm eam curationem narrauit,quam per linteum implicitum molitur.

» QVòd ſi anus inflammetur,dolor & febris accidat,atq; homo crebrò de- » ſidat,ſed nihil deijciat,videatur anus ex inflãmatione decidere, & in- » terdum vrinæ difficultas ſequatur: hoc mali accidit cum pituita ex corpo-

re ad

re ad anum transfunditur. Remedio ſunt calida, hæc enim adhibita pituitam extenuare ac liquare poſſunt, efficeréque, vt quod acre eſt, & ſalſum, tabeſcat, ità, vt neque æſtus, neque mordentium ſenſus aliquis in inteſtino relinquatur.

Diximus inter initia libri de vlceribus hoc opus ex eorũ numero eſſe, quæ Hippocrates nondum perfecta reliquit atque abſoluta: ille verò, qui exſcripſit, talem nobis tradidit, qualem accepit, ità, vt iure dici de hoc poſſit, quod Galenus ait de quarto libro de ratione victus in morbis acutis, ſcilicet, eiuſmodi commentarios memoriȩ cauſâ ſcriptos eſſe, non, vt edantur, ſed, vt tempore ex his poſteà conficiatur liber, qui paſſim diuidi, & peruulgari poſſit. Hippocrates igitur, quùm de ani fiſtulis tractaſſet, qui locus ad vlcera pertinebat, nunc ani inflammationem adiecit, quæ cum fiſtulis nullam habẽt ſocietatem: ſed veriſimile eſt, quùm ani mẽtionem feciſſet, ſuccurriſſe aliud malum eiuſdem partis, idque, & ſi nihil ad fiſtulas ſpectaret, tamen reminiſcendi cauſâ in hunc locũ contuliſſe. Inflammatur itaque interdũ anus, id eſt, imum recti inteſtini, ſequitúrque dolor, ac febris, quæ communiter ſuperuenire inflammationi ſolent: ſequitur item crebra deſidendi cupiditas, ſed nihil deijcitur: quoniàm materia, quæ inflammationem excitat, craſſa eſt & glutinoſa, ità, vt non facilè expellatur, quamuis natura id tentet, tentat autem ſæpè ob acrimoniam humoris. Alibi autem hoc malum vocatur ab Hippocrate τεινεσμὸς, quod inteſtinum tendatur ab humore, qui in eo receptus eſt: ille autem eſt (quantum ex propoſitis verbis colligitur) pituita ſalſa acris glutinoſa & craſſa, ſic, vt etiam quùm natura maximè conatur, educi non poſſit. Anus inquit procidere videtur ὑπὸ τοῦ φλέγματος, hoc eſt, ob pituitam, quæ huius morbi cauſa eſt: nos tamen vertimus [ex inflammatione] nam φλέγμα (quemadmodum oſtendimus in libro de vlceribus) ab Hippocrate, non ſolùm pro pituita, ſed pro inflammatione etiam accipitur, quod in hoc loco maximè probabile eſt, quandoquidẽ pituita in eà ſede inflammationem excitat, ob quam ſequitur, vt anus prolabatur. nam in libro de fracturis, quùm eos reprehendit, qui hinc atque hinc faſciam obuoluunt, plagam verò ſolutam relinquunt, excitari inde inflammationem ait, & labra vlceris in exteriorem partem recuruari: quam rem Galenus multò clariùs in ſecundo de officinâ medici indicauit, faſciæ vſum explanans, quæ hiantia inter ſe committit: vbi cauſam cur hient, inflammationem aſſignat. Igitur quod euenit vlcerum labris ob inflammationem, idem ano accidere credibile eſt: ſed ſiue pituitam, ſiue inflammationem dicas, res eódem redit, quandò hæc ab illa proficiſcitur. Porrò inflammationem nũc mihi intelligito non propriè: ea enim fit à ſanguine, ſed calidum tumorem, latiùs ſiquidem patet inflammationis nomẽ: fit autem inflammatio, de quâ hìc loquimur, à pituità ſalſâ, ſic, vt tumor ſit calidus. Huic malo accedit στραγγουρίη, id eſt, vrinæ difficultas: ſic enim latinè redditur id vocabulum à Cornelio Celſo, quùm vrina crebrò & paulatim deſtillat. Galenus cauſam ponit eius vitij, tum vrinæ acrimoniam, tum imbecillitatem retentricis potentiæ veſicæ, quæ ſubinde cogitur expellere, neque ferre poteſt magnam vrinæ copiam coire: adijcit aliam cauſam, quùm ipſa veſica benè valet, ſed afficitur aliundè & comprimitur, vt nunc ob inflammationem recti inteſtini, quod naturaliter cum eà ità coniungitur, vt ipſam ſuſtineat: at-

que hoc est, quod in illis sententijs, quæ aphorismi vocantur, dixit recto intestino aut vtero inflammato, vrinæ difficultatem superuenire. nunc itaque ano inflammato propter consortium, vrinæ difficultas subsequitur. Ratio autem curandi, quam Hippocrates docet, in summouendâ causâ consistit, ea est (vt diximus) pituita salsa crassior, atque ità inhærescens, vt vix auferri possit: hanc extenuare priùs oportet ac liquare, deinde educere. Danda ergo sunt calefacientia, sub quibus non solùm quod crassum & glutinosum est liquabitur, sed tabescet etiam, quod salsum est, neque vllus remanebit in intestino morsus: inijcienda insuper, quæ purgare pituitam possint ac detergere, & dolori, qui non mediocris subest, occurrere: cuncta hæc perficiũtur medicamentis, quæ proximè subiecit.

» CVratio igitur sic adhibenda est. homo in aquâ calidâ desidat, grana » gnidia sexaginta conterantur dilutáque ex vini dodrante atque olei di» midio tepida per clysterem infundantur: hæc autem & pituitam & deie» ctionem educunt. Quo tempore in aquâ non desidit, oua in vino nigro tepe» facta ad anum admoueantur, & calidum aliquid subijciatur, seu vesica cali» dâ aquâ repleta, seu cataplasma, quod habeat lini semen tostum contritum, » atque in tenuissimum puluerem redactum, & farinę tantundem, quæ vino ni» gro odorato atque oleo excepta, quàm calidissima imponantur, vel cum hor» deo misceantur, aut cum alumine Ægyptio contrito, fingatúrque glans ob» longa: hanc postquàm igne tepefeceris, illiueris, foueris, digitis aptato, atque » omnino tepidam in anum demittito: exteriores partes cerato inungito, & ca» taplasma imponito ex allijs decoctis in vino nigro diluto: quo subtracto de» bet homo in aquâ calidâ desidere. Post hæc solani succus, adeps anserina & » suilla, chrysocolla, resina, cera alba simul liquetur, & inter se mixta inungan» tur. Dum inflammatio manet, perseuerandum in cataplasmate ex allijs cali» dis. sub quibus pręsidijs, si dolor cessauerit, satis est: si adhuc manet, potionem » sumat ex papauere albo, vel aliquo alio, quod pituitã purget, &, dum inflam» matio est, leuioribus cibis vtatur.

Præsidia hæc (quemadmodum iam diximus) eo euadunt, vt pituitã, quam morbi causam ponit, extenuẽt, detergant ac purgent, & prætereà dolorem atque intentionem leuent. Qùm homo in aquâ calidâ desidet, extenuatur pituita, tabescítque id salsum, quod in ea continetur. Infundit in anum coccum gnidum, quod (vt ipse ait) pituitam purgat, & deiectionem: habet etiam vim adurendi, qua (Galeno auctore) differt à cnico, quod similiter pituitam purgat: frangit autem adurendi vim adiecto oleo & aquâ. abundè enim est, si adeò calefaciat, vt pituitam liquare possit, quæ iam extenuata est per aquam calidam. Accipit autem grana gnidia sexaginta, non quo hic numerus perpetuus sit, sed quo eum indicet, qui plærunque satis est. Admiscet vini dodrantẽ, & olei dimidium. Rectè autem nos dodrantem vertimus, quod ipse cotylam vocauit: pendet enim hæc nouem vncias, quod à Galeno sæpiùs ostenditur. Quo tẽpore homo in aquâ calidâ non desidet, edicit, ne desistamus à fomẽtis, sed oua adhibeamus feruefacta ex vino nigro odorato: hæc leniẽdi vim habẽt & calefaciendi, cum tactu calida imponantur, & intestinum firmãdi ob vini facultatem, sic, vt posteà valentius pituitam expellat: eodem vino vtitur Galenus ad intestina per plagam abdominis prolapsa atque inflata, quod calefacere ait,

cere ait,& inteſtinum firmare. Quo autem pacto admoueri oua debeant,aperuit nobis Cornelius Celſus,quâ de ani rimis.inquit enim. Columbina quoq; oua incoquenda ſunt,& vbi induruerunt,purganda,deinde alterum iacére in aquâ benè calidâ debet,altero foueri locus,ſic,vt inuicem vtroque aliquis vtatur. Hippocrates nunc pro aquâ vinum accipit, eo ſpectans, vt inteſtinum confirmet. Non contentus autem oua admouere, vt diutiùs eorum calor maneat,ſubijcit veſicâ aquâ calidâ repletam, vel cataplaſma ex lini ſemine & farinâ,quamuis hoc non ſolùm oui calorem diutiùs ſeruet, ſed molliẽdi quoque vim habeat,& roborandi propter vinum,ex quo diluuntur. Poſt cataplaſmatis & fomenti vſum, glandem in anum demittit, quam conficit ex proximo cataplaſmate adiecto hordeo vel alumine: hac autem relaxatum inteſtinum coërcet confirmátque,itá,vt anus procidere amplius nequeat. Extrinſecus ceratum inungit, quod inflammationem ac dolorem lenit: cataplaſma imponit ex allijs decoctis in vino nigro diluto. Allium per ſe calefaciẽdi,& diſcutiendi vim habet:ſed ſi in eiuſmodi vino decoquatur,firmare quoque inteſtinum poterit.eo ſubtracto præcipit, vt homo rurſus in aquâ calidâ deſidat, quæ pituitam liquet atque abluat, ne poſſit ob acrimoniam lædere. Mixtura, quam ſubdit ex ſucco ſolani & chryſocollâ multiplicem vſum præſtat diſcutiendi, leniendi, atque inflammationem repellendi. remittitur autem chryſocollæ acrimonia à ſolani facultate,itá,vt medicamentum moderatũ reddatur, quod affectam partem non mordeat. Neque mirum eſt, ſi quàmdiu inflãmatio manet,perſeuerari in cataplaſmate ex allijs calidis voluerit, quùm diſcutere(vt diximus) ſalſam pituitam poſſint, quæ cauſa inflammationis eſt. Si per hæc parum proficitur, confugit ad potionem alicuius medicamẽti, quod pituitam educat, proponítque album papauer, quod & Herculeum nominatur, & aphrodes,quòd totum ſpumans ſit: cuius ſemen pituitam purgat,in vicem cuius licet vti agarico,aut alio medicamento eiuſdem proprietatis. Rectè autem differt purgationem,neque id eâ cauſâ tantum, quòd à principio leuioribus vti conueniat: ſed quòd purgatio inter initia inflammationis (vt ipſe docuit in quarto de ratione victus in morbis acutis) maximè pernicioſa ſit, quippe quæ nihil ab inflammatâ parte detrahat, & quæ integra ſunt, liquet, ac vires conuellat.iure igitur ante remedia impoſuit,quæ pituitam extenuát, ac ſi minus educunt, certè talem reddunt, vt poſſit catharctici potione detrahi. Hæc autem multò poſt initia inflammationis ſumi voluit. Victus tenuis quorſum imperetur,dum inflammatio manet,in aperto eſt: timet enim ne copia ſuccorum ſub pleniori victu contracta inflammationem augeat.

Hinc vrinæ difficultas ſubſequitur. ob anum veſica incaleſcit,& pituita ad ipſam tranſmittitur,quæ vrinę difficultatem affert.hæc autem plerunque vnâ cum morbo finitur,quòd ſi parum ſuccedat, ad ea medicamenta veniendum eſt,quæ ad vrinæ difficultatem pertinent.

quid conſequat' ac inflammationem.

Vrinæ difficultatis, quam inflammato ano ſuperuenire dixit, nũc cauſam exponit, quæ non alia eſt, quàm quòd veſica recti inteſtini morbo afficitur. ea enim eſt coniunctio harum partium, vt non modò calor ab vnâ ad alteram transferatur,ſed materia quoque,veluti in propoſito caſu pituita,quę,cum calore ab ano ad veſicam tranſmittitur, & quia craſſa eſt in itinere, vrinæ ſe opponit,neque hanc reddi liberè ſinit, quod malum etiam incidere ait in altero genere febris ardentis, quod à ſalſâ pituitâ ſimiliter proficiſcitur. Ergo ſicuti

quùm vesicam inflammatio exercet, deiectio supprimitur, quod ipse in tertio libro prognosticorum narrauit, ita inflammato ano vrina difficulter redditur, quùm vesica (vt dictum est) afficiatur. Cessat autem hic affectus plærunque simul cum morbo, à quo prouenit, hoc est, cum recti intestini inflammatione: quod tamen perpetuum non est. solét enim interdum affectus, qui ob consortium partem aliquam detinét, ità eam processu temporis occupare, vt in illius morbum vertantur, & iam finito morbo alterius loci, vnde orti sunt, etiam remaneant, ac propriam curationem desiderét. Quamobrem, si iam liberato intestino, vrinæ difficultas perseueret, ad ea confugere oportet, quæ huius mali remedia sint. si vesica calefacta est aut refrigerata, cõtraria pręsidia conueniũt: si humoribus crassis atque acribus repleta, illos extenuare atque exhaurire decet. In septimo autẽ libro sententiarum, qui aphorismi vocátur, ad hunc morbum, potionem vini & sanguinis detractionem scripsit. vinum quidem refrigeratâ vesicâ idoneum est, venæ sectio, quùm eadem ob succorum copiam atque acrimoniam inflammatur. Est etiam interdum, quùm vrina acris ipsa sibi difficultatem faciat, quod aliarum partium vitio accidit, quas sanare oportet, sed nunc aliud agitur.

de ani procidentia.

QVòd si anus procidat, per mollem spongiam repellendus est, & cochleâ illinendus, tum manibus alligatis homo paululum temporis suspẽdendus & concutiendus est. Sed si amplius procidit, & intus manet, ilia cingantur fasciâ, quæ ex zonâ à posteriori parte dependeat: intestino introrsus compulso spõgia superdetur expressa ex aquâ calidâ, in quâ decocta fuerit loti scobes, & eâdem aquâ anus perfundatur: tum ea fascia inter crura porrigatur, & ad vmbilicum religetur. Vbi deijciendi cupiditas sit, super asseribus, quàm maximè angustis desidat: si puer sit, fœminæ pedibus insidat ad genua adhærens. inter desidendum crura habeantur extenta: minimum enim hoc pacto anus delabitur. -10-

Anus & ob pituitam, & ob inflammationem vsqueadeò interdum lęditur, vt non modò procidere videatur (quod suprà posuerat) sed etiam procidat ac delabatur. quod quùm accidit, imperat, vt cochleâ illitus per mollem spõgiam reprimatur. Cochlea quidem, siue tota sumatur, siue muccus duntaxat, tantam siccandi vim habet, vt (Galeno auctore) glutinosum atque altè insidẽtem humorem discutiat, & quod maximum est, sine morsu suum effectum præstat, quod in medicamentis requirit, quę ad anum siccandum adhibentur. Suspendi verò hominem iubet manibus alligatis, & ità concuti, vt intestinum ex ea succussione in suam sedem reuertatur. Cæterum, quùm suspenditur, ità collocandum esse, vt pedes sursum spectent, & si ab Hippocrate prætereatur, ex se tamen manifestum est: nam si aliter suspendatur, pedibus videlicet deorsum conuersis, tantum aberit, vt anus intrò reuertatur, vt magis etiam procidat. Eiusmodi rationem suspendendi tradidit ad reponendũ femur in interiorem partem prolapsum, quam eorum esse ait, qui videri volunt egregium aliquid præstitisse. ibi autem alligat manus ad latera, & deinde hominem suspendit capite deorsum spectante. At vbi euenit, vt amplius intestini excidat, quamuis reponatur, & in naturali statu maneat, veretur tamen, ne iterũ delabatur, & ob id vinculum admouet, de quo suprà etiá tractauimus: assuitur enim fasciæ mediæ alterius fasciæ caput, ità, vt ambę simul, T. literam referát: dein prior fascia cingitur, capitáq; in priorem partem adducta, iuxta vmbilicum nodo inter se vinciuntur:

vinciuntur:altera verò à dorso demittitur,& inter femora porrigitur,atque ad priorẽ iuxta vmbilicũ deuincitur,quâ fasciâ anus continetur ne procidat:pręsertim quùm inter anum & fasciã spongia detur madefacta ex aquâ calidâ,in quâ inferbuerit loti scobes.habet enim siccãdi vim & adstringẽdi modicè,ità, vt possit procidentẽ anum coërcere. quamobrẽ nõ solùm ex ea madefit spongia,quæ vnà cum vinculo inijcitur, sed antè anus ipse. Cauendum autem, vt quùm maximè,ne anus procidat,vbi homo desidit: tunc enim ob deijciendi cupiditatem nititur,& cum deiectione sæpè intestinum expellit.quod malum euitabitur,si homo tunc super asseribus angustissimis considat,vt sic vtrinque anus introrsum compellatur,neq; prolabi possit,quemadmodum in sedili latè perforato ac patente,vbi nullâ re coërcetur. si puer sit, pro asseribus vtendum pedibus mulieris, quibus insidat, ità, vt dorso & ceruice, eius genibus inhæreat. Ob eandem causam præcipit, vt in deijciendo crura habeantur extenta, quo habitu anus magis adstringitur,qui contrà,si curuẽtur,relaxatur,quod similiter euenit,si nimiũ inter se diducantur,hoc Hippocrates silentio non prêterijt,quùm paulò infrà iubeat femora inter se deuinciri.

QVòd si anus madeat,& saniem fundat, subluendus est vini fece combusta, & aquâ cum myrto incoctâ: siccandúmque adiantum est & contritum ac cribro excussum inspergendum. Si sanguis profluat, iisdem subluendus est, tum inspergenda chalcitis iuncta cum pari portione scobis contritæ, cupressi,vel cedri,vel pinus,vel terebinthi: & exteriores partes crassiori cerato inungendæ.

Sæpè euenit,vt ob inflãmationem anus madeat,ac saniem fundat,& interdum etiam sanguinem,quùm venarum ora salso humore aperiãtur,cuius mali nũc remedium proponit. Ergo quùm anus humidus est & saniem emittit,nihil aliud requirit,quàm siccantia & detergentia: vtitur ergo fece vini vstâ, & aquâ,in quâ decocta myrtus fuerit.Fex quidem vini vehementer calefacit,ità, vt vrere etiam possit:quamobrem si per se adhibeatur,ano aliena est,qui citra omnem acrimoniam siccantia exigit: sed frãgit eius vim Hippocrates aquam adijciens, in quâ myrtus inferbuerit, quæ siccandi etiam atque adstringendi facultatẽ habet.tutò igitur admoueri hoc pacto vini fex potest,præsertim quo tempore id ani,quod prouolutum est,humidum est & sordidũ:pars enim quę sordibus atq; humore tegitur,non ita offenditur acribus. Anus igitur vbi periculum sit,ne putrescat,valentius detergentia exigit & siccantia. Adianti verò puluis quem inspergit,sine morsu siccat. Si anus sanguinem fundat,chalcitide vtitur,quæ adstringendi vim habet:& si validior sit,quàm vt ano conueniat, inspergi tamen debet,vt fluentem sanguinem supprimat,præsertim admixta cum scobe adstringente quam mõstrauit: sic enim innocenter adhibetur. Ceratum verò eâdem causâ extrinsecus inungitur, vt inflammatio coërceatur,quæ solet sub eâ curatione prouenire:crassum verò sumit,vt diutiùs inhæreat, ne si liquidum sit citiùs dissoluatur. redditur autem crassiùs, vbi plus ceræ accipit vel emplastri. fit enim creatum, quùm eiusmodi aliquid in oleo liquatur:vbi magis diluitur,liquidũ efficitur,quali vtitur Hippocrates ad fracturas,vt à fascijs combibatur. Adijcitur interdum cerato pix arida, efficitúrque ceratum,quod(vt Galenus ait) πισσηρὰ κηρωτὴ nominatur,atque hoc fortasse nunc intelligit Hippocrates. quidquid est,hîc constat crassiori cerato inflammationem externarum partium cohiberi.

[handwritten margin note:] ...ratio procidentiæ ...ni.

QVùm anus procidit, & nequit ſuo loco cōſidere, laſerpitium quàm optimum ac denſiſſimum in minutas partes conciſum imponito, & medicamentum ad nares dato, quod ſternutamentum moueat, atq; hominē concutito, vel aquâ calidâ abluens, in quâ malicorium incoctum fuerit, aut alumen ex vino albo conterito, & anum perfundito: dein pannum ſuperimponito, & femora in tertium diem inter ſe deuincito: imperánſque inediam vinum dulce potui præſtato. quòd ſi ne ſic quidem aluus reſpōdeat, rubrica cum melle crudo mixta inungenda eſt. 12.

Quâ viâ reponere anum prolapſum oporteat, ſatis in prioribus indicauit: nunc, quià interdum quùm reponitur, non manet, ſed iterum procidit, alia remedia adijcit efficaciora, cuiuſmodi laſerpitium eſt, quod pituitā & materiam inflammationis diſcutere atque exiccare poteſt. Quorſum verò ſternutamentum excitet, incertū eſt, quùm quatiat corpus, & ſuccuſſu magis procidat anus & expellatur, non ſecus, quàm quæ vtero continentur, quę ſternutamento excitato Hippocrates expelli voluit. An eo nunc vtile eſt, vt id inteſtinum, quod procidit, magis delabatur, vt meliùs purgari & foueri medicamētis poſſit, atque ita repoſitum in ſua ſede contineri? Medicamēta autem, quę mouere ſternutamētum poſſint, Galenus complura nobis tradidit, vt piper album, album item veratrum, ſuccū cucumeris agreſtis, ſtruthium. Poſt hæc perfundit Hippocrates atque abluit anum humore admodū ſiccāte atque adſtrigente, deinde per pannū efficit, vt introrſum repellatur, neque amplius procidat. alligandum verò eſſe per vinculum clarè in ſuperioribus demōſtratum fuit. Iubet autem femora inter ſe deuincíri, quod antè omiſerat. Imperat abſtinentiā, ne humorum copia redundet, & ad anum concurrat; indulget autem ægrotanti in potione vini dulcis, quod partim nutrit, partim ſoluit aluum, quę, ſi ne ſic quidem liquatur, mel crudum inungit, quod acrius eſt, & deiectionem educit. miſcet rubricam, quæ ſiccando atque adſtringendo plurimùm ad rem pertinet, neque patitur anum cum deiectione procidere.

[handwritten margin note:] Simul omnis in procidentia sanguinem fundat quo modo curandus sit

SI anus procidat & ſanguinem fundat, cortex radicis ari ex aquâ inferueat, dein contritus cum farina iungatur, & cataplaſma fiat, quod calidum imponatur. Aliud, Brioniæ albæ (quam nonnulli ψιλώθρον vocant) radices quàm tenerrimæ conciduntur, & in vino mero nigro auſtero incoctæ contundūtur, & tepefactæ illinūtur. Miſcetur etiam farina, ex vino albo atque oleo ſubacta ac tepida. Aliud, Cicutæ ſemen contunditur, interim vinum album inſtillatur, & tepefactum imponitur. 13.

Egit paulò ſuprà de ano ſanguinem fundēte, nunc ad eundem ſubijcit alia præſidia, quæ mitiora ſunt, quòd morbi conditio aſperior ſit, quàm quæ ante propoſita eſt. quandoquidem extra ſanguinis fluxum vrget inflammatio non mediocris, ob quam anus prolabitur, atque idcirco nō modò ſanguinem ſupprimit, ſed ſimul inflammationem lenit, exiccat, ac detergit. Farina quidē mixta cum detergentibus atque exiccantibus, quùm proprietatem habeat, quam Galenus emplaſticam nūcupat, non ſolùm ſanguinem ſiſtit, ſed inflammationis impetum ac dolorem leuat. Arum & brionia alba præſtanter ſiccāt & detergunt: quòd ſi ex his conficiatur cataplaſma, quod farinam itidem accipiat, varium effectum præſtare, ac maximè idoneum eſſe neceſſe eſt. Cicutæ ſemen ſimiliter & ſanguinem ſiſtet, & inflammationem repellet. Iubet autē, vt hæc tepida imponantur, veritus ne, ſi frigida dentur, quod inflammatio & ſanguinis

nis profluuium exigunt,materia inflammationis,quæ crassa est, magis spisse-tur,reddátque morbum difficiliorem.

VBi inflammatio fit,radix hederæ in vino inferueat,ac benè cótrita inungatur cum farinâ ex vino albo quàm optimo subacta, & adiecto pingui aliquo illinatur. Aliud,Mandragoræ radix potissimum viridis vel certè arida: si viridis sit,abluatur,concidatúrque, & ex vino diluto incocta inijciatur: sin arida, conteratur, & similiter detur. Aliud. imponitur cucumeris maturi pars interior diligenter contusa.

Nunc pugnat tantum contra inflammationem ani absque sanguinis fluxu: sed quùm hæc remedia refrigerent repellántq;, magis inter initia accommodantur,quàm vbi res iam tempus habet,& detergentia ac siccantia desiderat. Cucumis maturus præter refrigerandi facultatem,aliquid etiam detergit.

QVòd si dolor sinè inflãmatione fit, litrum rubrũ,alumen, & salem comburens ac diligenter conterens pari pondere inter se misceto,& cum pice quàm optimâ iungito,linteóque excipiens imponito atque alligato. Aliud, capparis folia contrita in sacculum conijcito ac superdeligato, quúnque vrere videbuntur,summoueto & iterum imponito. si folia capparis non sint,radicis cortex contritus, & ex vino temperatus eodem pacto vinciatur, quod valet etiam ad dolorem splenis.

Quanquàm non sit inflammatio in ano, potest tamen dolere, quòd à materiâ pituitosa atque acri distentus mordeatur: proximè autẽ & pituitam caussatur & bilem. hoc quùm accidit,acriora adhibet medicamenta, quòd non timeat inflammationis feruorem,quamobrem non lenientibus pugnat,sed his, quæ doloris causam tollunt. hæc autẽ valentem detergendi ac siccandi facultatem habent. qualia adhibentur à Galeno,vbi tormina infestent, & vires robustæ sint. ea siquidẽ est propria sanatio,cùm morbi causa summouetur. Quæ igitur primo ab Hippocrate traduntur, siccare valenter possunt, & pituitam liquare atque absumere. Capparis quidem folia & cortex detergunt, adstringunt aliquantulum atq; etiam incidunt,ac si nascuntur in regione calidâ,possunt etiam vrere,quod ipse cauet summouẽs, vbi vrere videantur, atq; iterum imponens: cortex autem validior est,quàm folia. Valet item capparis ad lienis dolorem,siue extrinsecus imponatur(quod hîc agit)siue deuoretur,aut in potione sumatur. solent enim lienis affectus à crasso ac glutinoso humore proficisci, quem capparis incidit,discutit, atque extenuat, ità, vt (Galeno auctore) aptetur lieni, vt quiduis aliud.

INter hæc cataplasmata,quæ refrigerant,fluxum prohibent: quæ calefaciũt & molliunt, digerendo idonea sunt: quæ proprietatẽ habent ad se trahendi, siccant atque extenuant. oritur autem hic morbus, quùm bilis & pituita eam sedem occupant. Vbi anus inflãmetur,inungatur mixturâ, quæ resinam, oleum,ceram,plumbi recrementum atque adipem accipiat, quæ calefacta liquentur atque illinantur.

Quod inquit[inter hæc cataplasmata]non tantùm ad ea refertur,quæ proximè,sed communiter ad ea,quæ hactenus ad anum habita sunt,ex quorũ viribus effectum recenset,quod illis consentaneum est,quæ à Galeno in primis libris de simplicium medicamentorũ facultate proponuntur. si quis autem intelligere velit,quæ nam ea sint,quæ repellere ait, tum digerere,aut extenuare, legat,quæ antè declarata sunt,quùm vniuscuiusq; vires sigillatim exposuimus.

Atqui vitium hoc, quod ſuprà fieri demonſtrauit à pituitâ ſalſâ, nunc naſci ait à bile & pituitâ ſimul. quoniàm idem ſequitur,ſiue pituita cum bile iungatur, ſiue putreſcens ſalſa fiat:incenditur enim , quùm propoſitum ani morbum infert.Quod in fine adijcit ad inflãmationem ani,accipere debemus,quùm dolor accedat: nam alioquin,ſi citra dolorem ſit,per ea ſanatur, quæ in prioribus tradidit, quùm cataplaſmata ex hederâ & ex farinâ ſuperinduxit. Ergo,ſi inflammatio ſit cum dolore, grauiori ſcilicet, quùm nũquàm dolore penitus vacet,hæc mixtura vtiliter inungitur.mollit enim ac leuat inflammationem ſine morſu:quod Galenus ſeruari voluit,quantum fieri poteſt, vbi pars aliqua doleat ſimul & inflãmetur:iubet enim in ſeptimo de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentium, vt mitiora dentur,ſiquidẽ quæ valida ſunt, inflammationis feruorem intendunt , quamobrem incipiẽdum ait à modicè calidis & valdè humidis: dein paulatim tranſeundum ad ea, quæ craſſiora ſunt & ſicciora: poſtremò relaxantibus ac mollientibus pugnandũ. Propoſita igitur mixtura maximè ad rem facit,ſcilicet ad inflãmationẽ cum dolore præſertim in ano,ad quem aptantur mitiora præſidia,& quæ nullũ inferant mordentium ſenſum.Accipit hæc compoſitio plumbi recrementũ, quod ſine vllo morſu ſiccandi vim habet, & quod expeditiſſimũ eſt,cum alijs liquatur, quare ex omnibus fit medicamẽtum maximè idoneum. Galenus ad hũc vſum emplaſtrum inijcit diachalciteos ex roſa vel alio liquatum.

FINIS LIBRI DE FISTVLIS HIPPOCRATIS CVM EXPOSITIONE VIDII.

Hippocrates de vulneribus capitis

VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE, CVM EIVSDEM VIDII COMMENTARIO.

COmposuit Hippocrates librum vnum de articulis, alterũ de fracturis, vbi latè indicauit, quæcunq; ad ossa, tum fracta, tum prolapsa pertinerent, illis exceptis, quæ capiti accidunt: hæc, quia vinciendi rationem, & totam ferè curationem diuersam exigunt, separatim in hunc librum contulit: quem inscripsit περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τρωμάτων. nos vertimus de vulneribus capitis. τρῶμα enim, siue τραῦμα (vt sæpe Galenus testatur) vulnus significat: quod in capite, vel in sola carne est & cute, vel vsque ad os penetrat, hoc autem interdum læditur, interdum inuiolatum seruatur, si in sola carne est & cute, ad librum Hippocratis de vlceribus pertinet, si vsque ad os penetrat, tractatur in hoc opere. Nec est quòd dubites, sit ne germanum Hippocratis, quandò in eo traditur, quod in alijs libris, qui de articulis & de fracturis sunt, restabat scribendum, & tam sententiæ, q̃ stilus ab Hippocrate ipso non abhorrent. Quam rem comprobat etiã Galenus, qui in sexto de ratione curãdi doctrinã hanc, & eam, quæ est in libro de fracturis, perfectam fuisse ab Hippocrate testatur, & huius operis explanationem, quã pollicetur, se fecisse autumat, eiusq; meminit pluribus locis, qui à nobis adducẽtur, vbicunq; aptari ad exponendã mentem Hippocratis videbũtur. Volumus autem non solùm interpretis officio fungi è græco in latinum vertentes, sed commentaria quoque de nostro adijcere, vt multa aperiamus, quæ obscurè ab Hippocrate traduntur: & siqua desint aliundè à Galeno & idoneis auctoribus petamus. quod minimè opus esset, si extaret, quam Galenus exarauit, explanatio: nunc quoniàm tanto hominũ detrimento nulla extat, satiùs duximus has nostras annotationes (quæcunq; illæ fuerint) edere, quàm pati, vt, quæ nos multis vigilijs multóque labore animaduertimus, ab altero & labore & vigilijs itidem comparẽtur. Spero equidẽ non ingratas fore, præsertim cum curationem, quam scribit Hippocrates ad vulnera capitis, sigillatim cùm ea conferamus, quæ à nostri seculi chirurgis frequentatur: quæ dij boni quantum distat? id quanquàm explanationis fines excedit, operæprecium visum est, ne tantâ nostrâ pernicie perpetuo versari in ijsdem erroribus cogamur, qua in re Galenum ipsum sequimur, qui, quamuis explanationis legem ferat, interdum tamen ipsam transgreditur. Sed iam iam Hippocratem audiamus.

HOminum capita nihil sunt inter se similia.

Capitis naturam proponit, antequã eius vitia & curationem doceat, quod in alijs quoque corporis partibus facere consueuit, qui, quùm de manu, pede, cubito, genu, tractat, priùs eorum naturam exequitur, deinde ad affectus & curationem transit. ignotâ enim naturâ partis, qui fieri potest, vt vel vitiũ, vel curandi ratio intelligatur? Quare perspicuum est nonnulla, quæ in quodã exemplari ante proposita verba à principio leguntur, aduentitia esse, & nullo modo Hippocratis. alioquin priùs traderet præcepta ad curãda, & dignoscẽda vulnera capitis, deinde eius naturam indicaret, quod maximè absurdum

est,præcipuè cum eadē magnâ ex parte in sequentibus scribantur. adde quod illa propositis minimè connectuntur. Atque idcirco eam nos probauimus lectionem,quam & ratio cōfirmat, & exemplaria vetustissima habent, vt Hippocrates ita ordiatur [hominum capita nihil sunt inter se similia.]

Varietatem capitū in hominibus maximā esse indicat Aristoteles in primo de historiâ animaliū.Hanc autē intelligūt omnes,quùm passim ea rotūda cōspiciant,oblonga à priori,vel à posteriori parte,vel vtrinq; prominētia,& plus & minùs,adeò,vt difficile sit homines similis capitis reperire.sicq; accipienda est sentētia Hippocratis, vt capita hominum nihil sint inter se similia,hoc est, vt valdè inter se distent,quod planum erit, si ad brutorū capita comparentur, quæ ferè consimilia intuemur.Neque credendū est Hippocratem voluisse nihil prorsus simile in hominū capitibus inueniri,sed,quemadmodū in illis sententijs, quas aphorismos vocauit,quæ plærunq; accidunt,quasi perpetua scribit,ita nunc,quę valdè solent inter se discrepare,nihil habere similitudinis ait. Datur itaque caput,figurâ & modo verè medium,quod pilam cercam vtrinq; compressam refert,atque hic habitus capitis optimus est,qui ab eo recedit,vitiosus:recedit autē casu aliquo,quemadmodū illis, quos dixit in libro de aëre loco & aquâ capite oblongo esse,quod statim natis cōprimeretur:recedit item vitio potentiæ corpora nostra componentis,tum materiæ,quæ modò superat, modò deficit, modò minùs idonea est. pergit autem à dissimilitudine figuræ ad suturas,quæ plærunque pro huius varietate mutantur : plurimùm verò cōferunt,ad cognoscenda & curanda vulnera capitis.

NEc suturæ caluariæ omnibus eodem loco. 2

Suturarum caluariæ,nec certus est numerus, nec certa sedes, quā rem Hippocrates proximè indicat earum persequēs varietatē. videmus interdum, sed raro,caput solidū sine suturis.non quo non ibi sint suturæ,quia esse necesse est,vt & cerebri vapores,& illi, qui in toto corpore sursum ferūtur,exitum habeant, transireq; possint tam ligamēta, quibus membrana,quę sub cute caluariam tegit,& ea,quę sub caluaria cerebrū complectitur,inter se connectuntur, quàm venæ,per quas alimentū subministratur,ad hæc,vt membrana,quæ super caluariam est,producatur:sed,quo sint adeò compressæ, vt caput solidum prorsus appareat.Contrà nonnunquàm suturæ complures sunt, atque ita manifestæ,vt caluariæ ossa dehiscere magis, quàm cōmitti inter se videātur, aliæ his interiectæ sunt,& tanquàm mediæ,quæ duntaxat rectè se habent,neq; caput ita obnoxium reddunt aut morbis,qui ab interioribus causis oriūtur,sicut priores,aut exterioribus noxis,sicut posteriores.Similiter tamen se habent suturę in viris,atque in fœminis:nullū enim discrimen,aut oculis ipsis videmus, aut ab Hippocrate vel Galeno notatū legimus.quāquàm Aristoteles in primo de natura animaliū suturam fœminę vnam in orbem ponit:viri autem tres simul coeuntes,cui non subscribimus,sed sensum magis sequimur, quem quùm ipse docuerit rationi anteponendum, quanto magis auctoritati præferemus? Ergo quod ad suturarum numerum & positionem pertinet, vbi caput optimi habitus sit, vt(quēadmodū diximus) à priori & à posteriori parte promineat, tres habet suturas, vt Hippocrates etiā mōstrabit,quarū vna procedit à priori parte transuersa,quâ coronæ collocabātur:altera in occipitio similiter trāsuersa ad figuram græcę literæ .Λ. tertia per mediū caput in longitudinem fertur, & ad vtranque trāsuersam terminatur.quo fit,vt tres simul. H.literam referant. nōnunquàm

nonnunquam etiam ſutura, quæ in longitudinem tendit, non terminatur ad eam,quæ tranſuerſa à priori parte progreditur,ſed vlterius porrecta inter ſupercilia deſinit.Præter has ternas ſunt etiam aliæ capitis ſuturæ,vt in malis & in illis oſſibus,quæ à lapidis ſimilitudine λιθοειδῆ nuncupantur (hæ modo dici debeant ſuturæ)quarũ non meminit Hippocrates,de tantùm enim illis loquitur,quæ caluariâ continentur.Quòd ſi caput vtrinque non promineat,ſed vel alterutra,vel vtraque prominentia deſit,quo pacto ſeruetur,& ſedes & numerus ſuturarum,nunc explanat,inquit igitur.

» SEd qui in priori capitis parte prominentiam habet (eſt autem prominẽtia id oſſis,quod præter aliud rotundũ extat)huic ſuturæ caluariæ. T.literam » repręſentāt,quùm breuior linea ſita ſit ſuper prominẽtiâ tranſuerſa, altera per » mediam caluariam perpetua in longitudinem ad ceruices procedat. Cui pro» minet pars capitis poſterior, ſuturæ contrariâ ratione,atque in priori conſpi» ciuntur:nam breuior linea tranſuerſa ſuper prominentiam fertur: longior per » mediam caluariam ad frontem perpetua. At ſi caput vtrinque:& à priori & à » poſteriori parte promineat, ſuturę.H.literæ ſimilitudinem habent, & ex lineis » longiores tranſuerſæ ſuper vtranque prominentiam progrediuntur, breuior » per mediam caluariam in longitudinem ducta ad vtranque longiorẽ lineam » terminatur. Caput,quod neutrâ parte prominet, ſuturas habet ad imaginem literæ.χ.alterâ linea tranſuerſa ad tempus tendente, per mediam caluariam in » longitudinem alterâ.

Propoſita verba clariora ſunt,quàm vt enodationẽ requirant, illud tantum adijciam,non mirum eſſe,ſi,vbi vna prominentia deſit, ſuturæ mutentur: hæ ſiquidem & alijs de cauſis factæ ſunt,& eâ potiſſimum,vt vapores exitum habeant:quamobrem,vbi capitis atq; idcirco cerebri modus & figura mutetur, neceſſe eſt,numerus quoque ſuturarum,& ſedes moueatur. vapores enim,qui à cerebro excitantur pro amplitudine eius atque exiguitate, proq; ſitu in hac parte magis quàm in illâ,& pluribus, & paucioribus ſuturis egent,& alio atq; alio loco collocatis:hisq; interdum non ſerræ,ſed vnguis vel cunei ſpeciẽ variè referentibus. Hic autem eſt vnus ex locis,qui cogũt nos fateri librum hunc eſſe,quem Hippocrates compoſuit de vulneribus capitis,cùm proxima verba nono libro de vſu partium à Galeno omnia laudentur,vbi præter quatuor capitis figuras,quas Hippocrates narrauit, indicat quintam poſſe animo cõcipi, ſed re vera non inueniri,vt ſcilicet vtrinque à temporibus promineat.

» POrrò caluaria media duplex eſt,oſſaque eius,& à ſummâ parte, qua carne » contegitur,& ab imâ,quâ cerebri membranâ contegit,duriſſima ſunt ma» ximè dẽſa & leuia,ſed quùm à ſummâ & ab imâ diſcedis,ex duriſſimis & ma» ximè denſis,minus denſa,mollia magis,& caua inuenies vſque ad interiorem » partem,qua inter ſe connectuntur:hæc autem maximè caua eſt, molliſſima & ſpongiæ ſimilis.

A ſuturis caluariæ ad oſſis naturam tranſit: & primò mollitudinem,& duritiem,deinde craſſitudinem & tenuitatem exequitur, vt inde prognoſtica ſigna & morbum colligat. os igitur medium duplex eſſe demõſtrat, ſic,vt tam ſumma pars,quæ membranâ proximè cingitur,deinde verò carne:q̃ ima,quæ craſſiorem cerebri membranam complectitur,duriſſima ſit maximè denſa & leuis: interior verò,caua,mollis, & ſpongiæ ſimilis, quod neceſſe fuit propter vapores cerebri tenuiores,qui,quáuis per ſuturas cum craſſioribus digerantur,

non tamen adeò, quin opus fuerit in totâ caluariâ alijs foraminibus, non rectis sicut in cribro (quod nonnulli affirmarunt) sed, quemadmodũ in spongia tortuosis, ne sine vllâ morâ aër protinus ad cerebrum aspiraret. Cęterum leuẽ esse summã partẽ & imam oportuit, ne si foraminibus aspera & inæqualis fuisset, membranã exasperasset. Caluaria ergo media duplex est, neque aliter esse potuit: nam crassa & densa caput nimium oneraret, densa ac tenuis breuitate itineris, per quod telũ transeundum esset, fracturâ periclitaretur. Reliquum ergo fuit, vt crassa esset, & minimè densa, ac propterea duplex, vt ab interioribus partibus rara spongiam referret, tum propter locũ, quem facit cerebri expirationibus, tum, ne põdere ipso læderet, ac ne fracturę obnoxia esset, ab exterioribus densa. Addit Hippocrates [leuis] quam rem exprimit vocabulo ὁμοχροίῃ, quod apud ipsum leuitatem significat, & æqualitatẽ corporis, non similitudinem coloris, vt quibusdam placuit χροιῆς nomine deceptis, id vel ex eo cõprobatur, quod apud eundẽ Hippocratem in libro de fracturis legitur, vbi eos reprehendit, qui brachium pronum alligabant: mouebantur autẽ eo, quòd brachio ita figurato, partes æqualitatẽ seruarent, quam ibi ὁμόχροιαν nominat. χροιὴ enim non tantum colorem, sed corpus etiam significat, quemadmodũ & χρώς, à quo deducitur, vt apertè colligitur ex Theocriti pharmaceutria, quùm ait.

αἰ αἰ ἔρως ἀνιαρὲ, τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα,
ἐμφὺς ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας?

» QVin & vniuersa caluaria à summo & ab imo, parte exiguâ admodũ ex-
» ceptâ, spongiam repręsentat, plenáque est carunculæ similis, madentísq;, 5
» quæúe, si digitis teratur, in sanguinẽ vertitur. Discurrunt etiam in osse venulę
» tenues sanguinis plenæ. Quod igitur ad duritiem mollitudinem & cauitatem
» attinet, caluaria sic habet.

Caluaria non solùm media, quam duplicem posuit, summâ & imâ parte exceptâ, rara est, & spongiæ similis: sed vniuersa etiam, quanquàm id magis perspicuum est in medio. Igitur caluariæ os, præter tenuissimam partem à summo, hoc est, ab exteriori parte, & ab imo, hoc est, versus cerebrum instar spongiæ totum cauis & foraminibus distinguitur: causam suprà narrauimus. continentur autẽ huiusmodi cauis humidę carunculæ spongię similes, molles nimirum & raræ, quæ digitis attritæ resoluuntur in sanguinẽ: præstant autem id, quod cęteris ossibus medulla, nempè alimẽtum: ossa enim quæ medullâ carent, rara sunt & plena foraminum, quibus materia quædam includitur, medullæ nõ dissimilis, vnde ali possint. Hic quidem est præcipuus carũcularum vsus: cui addere id possumus, quod sicut architecti fornices inanibus testis referciunt, ne pondere ipso ruant, sic natura carunculis raris ac mollibus caua ossium compleuit, vt citra oneris violentiam plena sint. Materiam verò carũculis impertiunt venæ illæ tenues, quas ait in osse discurrere. Hactenus de mollitie cauitate & duritie ossis.

» QVod ad crassitudinem & tenuitatẽ, ex vniuerso caluariæ osse id tenuissi-
» mum est, & infirmissimum, quod inter frontem & verticem est, idemq́;
» paucissimâ & tenuissimâ carne contegitur. hac itẽ parte plurimũ cerebri sub- 6
» est. Quamobrem vbi vulnus ac telum æquale sit, vel etiam minus, ictus similis
» aut leuior, os hac parte magis colliditur, finditur ac desidit, in quo casu res ma-
» gis ad interitũ præcipitat, maiori negocio curatur, & vitatur mors, quàm cùm
» id incidit qualibet aliâ capitis parte. Ex pari item vulnere, pari ictu, vbi alio-

quin

quin plaga lethalis sit, homo celeriùs moritur, cũ hâc parte caluariæ percussus est, q̃ cùm aliâ quauis, quoniã cerebrũ inter frontem & verticem celerrimè ac maximè sentit id malũ, quod accepit os & caro: tegitur enim hâc parte osse tenuissimo, carne itẽ paucâ, plurimũq; cerebri inter frõtem & verticẽ cõtinetur.

Natura, quę nihil agit frustra, quãue Hippocrates iustissimã appellauit, os, qđ in vertice, & quod inter hũc & frontẽ est, nõ immeritò tenuissimũ fecit, atque infirmissimũ: hęc enim inter alias partes ictibus minimè est opportuna, atque idcirco muniri nõ debuit crasso & robusto osse, qđ frustrà oneri fuisset. Quãuis autẽ Hippocrates inter frontẽ & verticẽ esse istiusmodi os dixerit, nihilominus in vertice etiã tale reperitur, qđ nõ tãtùm à Galeno didicimus, sed ipsis quoque oculis intuemur. Tantũ id, quod subdit [hâc itẽ parte plurimũ cerebri subest] refertur ad eã regionẽ dũtaxat, quæ est inter frontẽ & verticẽ. At cum partis natura, vbi cognita est, nõ modò curationẽ indicet, sed multũ quoq; ad noxę cognitionẽ, atq; ad prognosticationẽ cõferat, Hippocrates ex tenuitate atq; infirmitate ossis inter frõtem & verticẽ, atq; ex eo, qđ ibi plurimũ cerebri subest, cuius momenti, plaga sit eius loci demõstrat, quę res etiã ad exprimendam partis naturã cõducit. inquit ergo, à simili plagâ, telo, ictu, aut etiã leuiori os hâc parte collidi, findi magis & desidere, tum malum perniciosius esse, atque ægriùs curationẽ admittere, & vbi vulnus alioquin lethale sit, hominẽ celeriùs decedere, q̃ vbi aliâ quauis percutiatur. causa, quãobrem hoc accidit, & per se nota est, & ab ipso declaratur. Quod aũt ait [os hâc parte magis colliditur, finditur & desidit] fortasse obscurũ videbitur, cùm nõ ità cõstet, quæ vitia his vocabulis significentur: cumq; nõnulla alia vitiorũ genera sub ictu ossibus incidãt, quæ hic omittit. Nos in sequentibus cũ quinque modos exponemus, quibus Hippocrates voluit os caluarię violari, quid hæc sibi velint aperiemus. nũc tantũ indicasse sufficiat ex modis, quibus percussa caluaria lęditur, ternis, quos nũc proposuit. magis patere os, quod à priori parte est, minùs qđ à posteriori. Sed os verticis, quia tenuissimũ est, faciliùs finditur & colliditur, siquidẽ eiusmodi ictus sub graui telo incidit: hoc aũt magis lędit, qđ tenue, q̃ qđ crassũ est. Restãt alij duo ictus, his quę ossa magis pateãt, in sequentibus apparebit.

EX cęteris os temporũ infirmissimũ est, ꝙ maxilla in tẽpore quùm caluariâ cõmittatur, & sursum ac deorsum moueatur articuli modo, quòd iuxta sit iter, per quod facultas audiẽdi est, quod vena caua & valida per tẽpus intẽdat.

Inter caluarię ossa infirmissimũ ponit id, qđ est inter frõtẽ & verticẽ, quod tenuissimũ quoq; esse iã narrauit: inter alia deinde id, qđ est in tẽporibus. Nos antè cuiusmodi sit hoc os explanabimus, deinde sentẽtiã Hippocratis aggrediemur. A posteriori parte capitis ad eã suturã, quę gręcã. λ. literã refert, terminatur quoddã os durissimũ, ac lapidi simile, qđ duos exigit ꝓcessus, alterũ stilo, alterũ extremæ mãmillę nõ dissimile, iuxta quos sitũ est foramẽ auris: idem os, cùm versus priorẽ partẽ intendit, tertiũ processum exigit, qui cũ genæ osse iunctus iugale os ꝓducit: cùm vero ad superiora porrigitur, in tẽpore cũ superiori capitis osse cõmittitur, ità, vt vtrunq; tenuetur ad modũ squamę, & inferius superiori insidat, Hoc itaq; os variũ est, in tẽporibus autẽ infirmissimũ, nõ solùm si ad alias sui partes, sed etiã si, illo excepto, quod inter frõtę & verticem est, ad cætera caluariæ ossa cõparetur. Hippocrates huius rei tria causatur, cõmissuram cum motu maxillæ, foramen auris, & grandiorem venam, quæ per tempus fertur: hæc vnà cum ossis infirmitate ipsum quoq; locũ infirmissimum

reddunt. Maxilla quidẽ, quùm in cauo eius oſſis altero proceſſu, inſinuatur, efficit, vt os ob cauũ illud imbecillius ſit, & locus propter muſculos, quibus continetur periculoſiùs lædatur, ac propterea debilior ſit. Ob auris verò foramen os ictui minùs reſiſtit, q̃ ſi ſolidum eſſet: pręterquàm quod neruus, per quẽ audiẽdi facultas nobis datur, quùm iuxtà ſit, huic loco maius periculũ affert, vbi vulneretur, ac propterea illum reddit infirmiorẽ. Quod pertinet ad venã, quæ per tẽpus fertur, ſcire licet præter alias, quę à maximâ illâ venâ cauâ diducũtur ad collum quatuor oriri, quas σφαγιτίδας nuncupãt, duæ per interiora procedũt, totidẽ per exteriora, vtræq; capitis & colli partes nutriunt, ſed illæ altiores, hæ verò ſummas, & per tẽpora quoq; feruntur, atque ibi grãdiores ſunt. Hippocrates cauas venas intelligit grãdes, quæ ſunt etiã validiores: nam & vena illa, quæ oritur à gibbâ iocinoris parte, quod ſit omniũ maxima (auctore Galeno) dicta eſt caua: illius etiã venę, quæ per tẽpus intendit, particula propè maxillæ cõmiſſuram intrò ad cerebrũ fertur. Cum venâ item arteria nõ diſſimilis magnitudinis per tẽpus procedit: venas enim & arterias ferè vbiq; iunctas videmus, & apud veteres ſub nomine venę arteria etiã cõprehẽditur. Vena ergo & & ꝓpter conſortiũ cũ cerebro, & propter ſuã magnitudinẽ efficit, vt locus nõ ſine magno periculo violetur: atq; idcirco imbecillior ſit, qđ infrà etiã demonſtrat, quâ de plagâ à medico incidẽda: cauet enim, ne regio, quę iuxta tẽpus eſt, incidatur ob venã, quæ per eã partẽ porrigitur, ſubditq; periculũ eſſe, ne ſi vna pars ſecetur, altera neruorũ diſtẽtione prehẽdatur, qđ ſuo loco explanabimus.

EX vniuerſâ caluariâ id, qđ poſt aures & verticẽ eſt, robuſtius eſt, & carne cõtinetur copioſiore atq; altiore, q̃ omne id, quod à priori parte eſt. Quocirca vbi vulnera ac tela paria ſimiliaq; oĩa ſint, vel etiã maiora, atq; homo ęqualiter, vel etiã grauius ꝑcutiatur, hâc parte caluariæ minùs finditur & colliditur: ac ſi alioqn ex vulnere homini intereũdũ ſit, noxâ ĩ poſteriori parte exiſtẽte diutius trahitur, cũ os ob craſſitudinẽ diuturniori tꝑe pus cõtrahat, & inferiùs ad cerebrũ transfundat. Pręterea hâc parte minùs cerebri ſubeſt: & plærũq; ex ijs, qui poſteriori caluariæ parte vulnerãtur, plures mortẽ euadũt, q̃ ex ijs, qui ĩ priori.

Propoſito oſſe tenuiſſimo nimirũ inter frontẽ & verticẽ, atq; in tẽporibus, reſtabat & id, qđ à priori, & id, quod à poſteriori parte eſt, hæc inter ſe collata mirâ nũc breuitate cõplectitur, ſimul & eorũ firmitatẽ, & vtrũ firmius ſit demõſtrãs. inquit ergo os, quod poſt aures & verticẽ eſt, hoc eſt, in occipitio, valentius eſſe, q̃ omne id, quod à priori parte: hoc autẽ ipſis oculis patet: nã quod poſt aures eſt, lapidi ſimilius videtur, q̃ oſſi: quod poſt verticẽ, ſimiliter craſſũ & dẽſum eſt: quod in frõte, ſi, cum oſſe tẽporũ cõferatur, & cum eo, quod ſitũ eſt inter frontẽ & verticẽ, firmũ eſt craſſum ac dẽſum, ſi cum eo, quod ſecundũ aures & verticẽ, tenue atq; infirmũ. Meritò igitur inquit poſteriorem partem collidi minùs & findi (nam de alijs, quę pręter fiſſa & colliſa, ſub ictu caluariæ accidũt, paulò pòſt tractabit) quàm priorem, atque ex plagâ poſterioris partis, vbi alioquin mortifera ſit, hominem tardiùs decedere: cuius rei cauſam ponit craſſitudinem oſſis, quod pus diuturniori tẽpore cõtrahit, & ad cerebrũ tranſfundit. oſſe quidem purulẽto ſubiectã membranã ac cerebrum ipſum affici, & ægrũ conſumi nemo dubitat: quâ ratione autẽ os purulentũ reddatur, abundè in ſequentibus ab Hippocrate exponitur, quùm præcipit, vt rectè carnem curemus, ne os fuſa inde ſanie corrumpatur: neque enim ita dẽſum eſt, quin ſuis foraminibus ſaniem admittat, quæ tẽpore ipſum efficit purulẽtum, idẽ docuit

in libro de fracturis, vbi deligandi ratioñe tradens inquit [si minùs rectè alligemus,periculũ est,ne os corrumpatur,sanie à carne ad ipsum expressâ] & nõ multò pòst[si fractura vtrinque vinciatur,sanies ad ossa feretur,eaq; abscedẽt, quæ minimè abscessura fuissent.]Iam verò os,quod crassum est,& dẽsum longiori tẽpore purulẽtum fit,quùm non ità facilè vitietur sanie defluente. Quod postremò scribit plures mortẽ euadere ex ijs, qui posteriori parte capitis vulnerantur,euidentissimũ est:quia minùs cerebri occipitio subest, nõ enim prominet æquè atq; in fronte,id item,quod subest,ob crassitudinẽ ossis non æquè sub ictu violatur,neque ità periculosè læditur atque in frõnte. Quacũque autẽ parte cerebrum vulneretur,si telum altè insederit(teste Hippocrate) res lethalis est.ex ijs,quibus telum summã cerebri partem duntaxat attigerat, Galenus aliquot vidit conualuisse,quãuis & iuuenem quoque scribat Smyrnæ in Ioniâ sanatũ,cui telum vsque ad alterũ ex anterioribus cerebri vẽtriculis penetrauerat:subdit tamen, si vterq; vẽtriculus vulneratus fuisset, ne paruo quidẽ tẽpore seruari hominẽ potuisse:sed hęc rarissima sunt. Cerebri igitur vulnus lethale est, cumq; magis hoc incidat in priori parte,q̃ in posteriori,nõ immeritò ait plures mori ex ijs,qui priori parte capitis vulnerãtur,q̃ ex ijs,qui in posteriori.

HYeme autem offensus diutius viuit,quàm æstate, vbi alioquin ex vulnere,quacunque parte capitis fuerit,interiturus sit.

Voluit Hippocrates corpora nostra calore innato sustineri,ab eoq; naturales omnes actiones prouenire,& morbos exolui,cùm pus moueat,molliat,extenuet,dolorẽ tollat,neruorũ rigori & distẽtioni medeatur:fracturis deniq;& vlceribus remedio sit,eũdémque hyeme potentiorẽ esse,q̃ æstate: causam nos docuit Aristoteles, quùm tradit calorem in vnũ coactum augeri : cogi autem, quùm refugiat ambiẽs frigus. Quãobrem nihil mirũ, si vbi vulnus mortiferũ sit,æger diutius viuat hyeme,q̃ æstate. Constat enim naturalẽ calorem, quùm soluere morbum nõ valet,certæ vitæ spacium porrigere,magísque,vbi magis abundet & potẽtior sit,quod hyeme fieri ostendimus. Cur autem in libro de vlceribus plęrisque dicat magis prodesse calidam tempestatem, q̃ hyemẽ,nisi in capite sint & ventre,tunc enodauimus,quùm eum locum explanauimus.

VT autem os sub telo acuto ac leui incidatur duntaxat,neque findatur,neque collidatur,neque desidat,in priori ac posteriori parte capitis similiter accidit:at mors non æquè inde sequitur,neque etiam si sequatur.

Diximus caluariã pluribus modis vulnerari,atq; horũ nõnullis magis patere priorem partẽ,q̃ posteriorẽ:magis enim finditur,colliditur & desidit : nõnullis similiter vtranq; exponi,quod in eo euenit,quẽ proximis verbis demõstrat : sub telo enim acuto & leui æquè inciditur posterior pars ac prior , si de osse inciso tantùm loquamur,quod non findatur, non collidatur,non desidat. Videtur autẽ hic locus aliquãtum obscurus,sed aliquid luminis afferemus,vbi hos modos sigillatim exponemus. Quod subdit [At mors non æquè inde sequitur,neque etiã si sequatur]duo notat,& eiusmodi casum non similiter perniciosum esse in posteriori parte,vt in priori:neque pariter mortẽ afferre, vbi ad interitũ præcipitat,hoc est,non eodẽ tẽpore,sed maturius decedere,quibus anterior caluariæ pars incisa est,vt suprà quoq; demõstrauit,cùm de eâ loqueretur,tardiùs quibus posterior. Causa in aperto est,cùm priori parti plus cerebri subsit,& id, quod subest,noxã magis ac celeriùs sentiat.os autẽ,quod in posteriori parte est(vt anteà dixit)diuturniori tẽpore pus cõtrahat,& ad cerebrũ

tráſſundat. Adiecit hæc, vt ex naturâ loci nõ modò indiciũ vulneris & curandi rationem colligat, ſed prognoſticationem quoque, atque hæc ipſa ad inueſtigandã naturam partis etiã cõducit,quo nomine ab Hippocrate hîc traditur.

» SVtura,quæ nudato oſſe in plagâ conſpicitur, quacunque parte capitis vul- 11
» neratâ telum ſuturæ inſederit, ad reſiſtendum & ictui & telo infirmiſſima
» eſt,vt,quùm maximè,vbi regio inter frontem & verticem,quâ caput infirmiſ-
» ſimum eſt,percuſſa fuerit ad ſuturas,quas telum attigerit.

Quùm capitis naturã proponeret, vt inde eius affectu cognito poſſemus & opem afferre,& quod futurũ eſſet prędicere,de ſuturis primò tractauit, poſteà oſtendit ex partibus oſſis,quænam periculoſiùs lædantur: nunc ad ſuturas reuertitur,ſimiliter periculũ oſtendens : ait enim eum locũ,qui ſuturis cõtinetur valde imbecillum eſſe ad reſiſtendũ tam ictui,q̃ telo:addit autẽ maximè infirmas eſſe eas ſuturas,quæ ſunt inter frõtem & verticem,quam partem infirmiſſimam poſuit.quod clarius eſt,quàm vt diſputationem poſtulet:nam quis dubitet,ſi ſutura per ſe infirma eſt,infirmum item os,quod inter frontem & verticem,vbi hæc in vnum concurrant, locum infirmiſſimum fore. quamobrem infrà,quùm agit de ſectione oſſis,cauet,ne ibi ſecetur,vbi ſutura eſt.

» VVlneratur autem caluarię os tot modis,ſuntque vniuſcuiuſque modi vul- 12
» neris,ſpecies fracturæ plures.

Hactenus caluariæ naturã,quod ad ſuturas pertinet,atq; oſſis habitũ & firmitatem prę̃fatus,ad eius iam affectus aggreditur,affectus inquã ſub ictu incidentes(nanq; hos duntaxat operis inſcriptio pollicetur)quorũ varios eſſe modos ſcribit,& ſingulos diuidi in ſpecies plures.modos hic intelligere debemus quaſi genera ſeu differentias ipſorũ affectuum:ſic enim vocabulũ τρόπος, id eſt, modus à Galeno exponitur in libro de officinâ medici, vbi hunc Hippocratis locũ adducit. inquit igitur Hippocrates caluariæ os tot modis vulnerari, quot proximè ſubijcit.Sed,quùm res per ſe difficilis ſit,& locus admodũ corruptus, atq; obſcurus,ne laboremus ſimul in re ipſâ aperiendâ,& in verbis Hippocratis enodandis,ſatiùs arbitramur aliquantiſper ab Hippocratis oratione digredi modos ſingulos enarrantes,deinde ad eam reuerti.

Caluaria(ſicut infrà ex Hippocrate colligitur)pro teli ictus atq; oſſis varietate variè frangitur:Galenus tam in libro de morborũ cauſis,q̃ in ſexto de ratione curandi eius rei tria tãtùm genera propoſuit,vbi videlicet, caluaria colliditur, finditur,vel ità inciditur,vt in oſſe appareat,qua telũ inſederit.Nõnulli plura alia adſcripſerunt,quæ ad illa tria quaſi partes ad genera,aut quaſi cõpoſita ad ſimplicia referuntur.Primũ ergo fracturę genus apud Galenũ eſt, vbi os colliditur,quod plęrunque accidit tenerã ætate ſub telo graui ac retuſo.Teli autem nomine nunc intelligi volo,non modò id, quo alter alterũ vulnerat, ſed quod ſuper hominem incidit, vel ſuper quod ipſe cadit. atq; hoc genus propriè dici fractura non deberet:nõ enim frangitur os,ſed potiùs deprimitur,ſub fractura tamen cõprehenditur,quatenus aliquo modo continuũ ſoluitur,quod malũ in oſſe fractura nũcupatur:quare infrà quoque ab Hippocrate colliſum os ad fractum,quaſi ſpecies ad genus refertur.Alterum fracturę genus ponitur à Galeno,quùm os finditur,idq; ſimiliter graui telo ac retuſo accidit,& ferè vbi ætas induruit.hęc autẽ duo mala colliſum, ſcilicet & fiſſum,non ità fiunt in poſteriori parte ob craſſitudinẽ oſſis,vt ab Hippocrate docemur.at roget quis quonã pacto hoc genus ſimplex ſit, cureturq; à Galeno in ſexto de ratione curãdi

fiſſum

fiſſum ſimpliciter,quod minimè colliſum ſit:quùm Hippocrates nõ poſſe findi os velit,niſi collidatur.Huic dubitationi optimè occurremus, ſi (quẽadmodũ Paulus Ægineta ſcribit)os & leuiter & grauiter collidi intelligamus:graui enim ac retuſo telo ità vehementer os interdũ colliditur, vt quaſi plumbeũ vas deprimatur : interdum ita leuiter,vt paruipendi res debeat,& nullius momẽti exiſtimari.Ergo,vbi os finditur, neceſſe eſt collidatur, quùm idem telũ collidat ſimul & findat,ſed ita leuiter interdũ colliditur,vt quaſi colliſum nõ ſit,ad rimam vniuerſa curatio dirigatur.Galenus cuius cõſiliũ & ad perficiẽda,quæ ab Hippocrate tradũtur,& ad curationẽ intendit, hoc appellat ſimpliciter fiſſum,quod fiſſum ſimul & colliſum dicitur ab Hippocrate,qui non curationẽ, ſed rationẽ vulnerũ capitis exquiſitè perſequitur. aliud os, quod grauiter colliſum eſt,nõ ſolùm vt fiſſum à Galeno curatur,ſed vt fiſſum ſimul & colliſum. quin & Hippocrates,quùm ait[quo telo os finditur,eodẽ etiam colliditur]addit[plus minúsve]nõ enim ſemper eodem pacto,ſed nunc ampliùs,nũc minùs colliditur.Tertiũ fracturæ genus tradit Galenus, cùm os inciditur, ſic,vt in eo teli veſtigiũ relinquatur, hoc leui telo fit atque acuto, quod interdũ ſummam partem,interdũ altè os diuidit,nonnunquàm ità vt teſtã reſoluat:perinde ac ſi aſciâ ligni fragmẽtũ abſcindatur,prȩſertim,ſi ictus à latere fuerit. vocatur autẽ à iunioribus ἀποσκεπαρνισμός. ſiquidem σκέπαρνος græcè aſciam ſignificat.hæc de ſimplicibus fracturis.Reſtat vt cuncta alia,quæ à varijs auctoribus traduntur, ijſdem comprehendi demonſtremus aut conſtare.Nonnunquã fractũ os deſidit,ſic,vt cerebri membranã vrgeat,qui fracturȩ modus ex duplici genere cõponitur,ex colliſo & vel ex fiſſo,vel ex inciſo : duo enim exigit,alterum,vt os deprimatur:alterũ,vt ab alio,quod naturaliter habet, ſeparetur : alioquin ſubiectam membranã haud premeret. Telũ itaq; graue ſit oportet,vt deorſum os ſubigat,neq; intereſt,acutũ ne ſit,an retuſũ:acuto inciditur os, & ab alio ſeparatur,ſic,vt deorſũ ferri poſſit:retuſo finditur,ſic,vt ab alio ſimiliter abſcedat, ac ſi incideretur. Patet igitur hunc fracturæ modũ duplici genere cõſtare,cùm os collidatur,& ſimul,ſeu findatur,ſeu incidatur. Iam verò os,quod fractũ deſidit,modò membranã vrget,modò in plura fragmẽta perrũpitur,quæ membranæ,pariter inhærent,hoc ἐκπίεσμα illud ἐγγίσωμα græci nominarunt. Euenit etiã interdũ,vt os,quod fractũ deorſum cõpellitur,ſimul cũ telo ſurſum reuertatur attollatúrq;:quod malũ(Galeno auctore καμάρωσις vocatur:καμάρα enim(vt ipſe octauo de vſu partiũ indicat)cauã orbis partem ſignificat : quomodocũq; hoc accidit,ex duobus(vt retuli)fracturæ generibus cõponitur. Supereſt alius fracturȩ modus,qui ex rimarũ genere eſt,quùm plaga in vnâ parte cõſpicitur, ſed alterâ fiſſa eſt,in quâ nullum plagȩ veſtigium apparet,huiuſmodi fractura græcè ἀπόχημα,ſiue ἀποκόπημα nominatur. Hæc ſunt fracturȩ genera,quæ vel animo cõcipimus,vel ſcripta inuenimus.ſingula autẽ(vt oſtẽdimus)ad tria illa ſimplicia referũtur. Nũc quod ad Hippocratẽ attinet,ſcire cõuenit prȩter tres modos ſimplices ex nũc propoſitis binos alios hic adſcripſiſſe,adeò,vt quinq; in vniuerſum recẽſeat,fiſſum:colliſum:tertiũ,cùm os deorſum ſubſidit : quartum,cùm inciditur,ſeu telũ ſummã partem violet,ſeu altè penetret, ac ſiue os incidatur tãtùm,ſiue incidatur,& vel findatur collidatúrque, vel ſolummodò collidatur:quintum,quùm finditur aliâ parte,quàm vbi plaga ſe oſtendit. His quinque modis complectitur omnes differentias,quas ſuprà narrauimus:nanque ex duabus,quas videri potuit omiſiſſe, vna cum fractũ os attollitur, ſub eo

modo comprehẽditur,quùm fractum desidit:quoniàm quod attollitur(vt diximus)antè necesse est desedisse: altera, vbi ità inciditur,vt excidatur,& fragmentũ inde recedat,spectat ad eum modũ,quem quarto loco narrauit. Abũdè itaque singulos fracturę modos exposuit,neq; contentus tribus illis simplicibus, vt perfectè rationem vulnerum capitis indicaret,compositos etiam addidit:quod non fecit Galenus,cuius fuisse propositũ diximus,nõ vulnerũ differẽtias persequi,sed,quod in Hippocrate desiderabatur adijcere, & ad curationem intendere: ad id autem abundè fuit ternos simplices modos narrasse. Addit vnicuique modo species cõplures,quas ab ipso audiemus.inquit igitur.

FInditur os vulnere:vbi autem findatur,necesse est collidi id,quod iuxta rimam est,siquidem quo telo os finditur,eodẽ plus minúsve etiã colliditur, 13 idq́; dum finditur.Hic est vnus modus.Species autẽ rimarum varię sunt,nonnullæ enim tenuiores sunt,nonnullæ tenuissimę ità,vt minimè conspicuę sint, nec ab ictu protinus,nec quibus diebus afferre opem liceret,idque hominẽ ad interitum præcipitat.Contrà aliæ crassiores & latiores,alię latissimæ:quędam longiores,quædã breuiores:quædam rectiores, quædam rectissimæ, aliæ magis aut minus flexuosæ:nõnullæ in summo,nonnullæ altiùs descendunt, nonnullæ per totum os vsque ad imum penetrant.

Primum fracturę modũ,rimam videlicet,his verbis persequitur.docet autẽ findi os non posse,nisi collidatur:telum enim,quod findit, etiam collidit: hoc autem(vt suprà indicauimus)graue sit & retusum oportet : quod ipse quoque in sequẽtibus declarabit,vbi præcipiet requiri ab homine,quo pacto percussus fuerit,vt inde noxæ genus intelligatur.hoc tamẽ nõ vt perpetuũ,sed,vt quod plærunq; euenit,accipiendũ est: quoniàm(vt subdit)si plaga ad suturas sit,qui locus est imbecillior,quùm os inciditur: potest etiã findi, quãuis id telo acuto fiat:atq; hoc est,quod suprà diximus caluariã nõ solùm ob ictus ac teli,sed ossis etiam varietatẽ variè lædi.Rimarum species varias subijcit:quod spectat ad tenuitatẽ,& si tenues sint omnes,non tamẽ ità,vt nullũ sit inter eas discrimen: quoniàm nõnullæ crassiores sunt & latioes,nonnullę latissimę,quantũ videlicet,rimę ratio patitur,quæ perpetuò tenuitatẽ postulat,nonnullæ contrà adeò tenues sunt,vt neq; ab ictu protinus, nec quo tẽpore curari possent se ostẽdãt, quæ res hominẽ interimit. Quod Paulus etiã testatur , qui rimã tenuissimam dictam à capillo τριχισμὸν, quùm lateat, ac propterea non attendatur, prodidit hominem occidere.hunc autem Hippocratis locũ in gręco codice admodum corruptũ ex eodem Paulo restituimus.reliquę species rimarum in aperto sunt.

COllidi etiam os potest,quãuis in suo statu seruetur,& colliso rima non accedat: 14 hic secundus.collisi verò species sunt plures: nã plus minúsve colliditur,& altiùs ac totũ os,vel in summo magis & non totum,& plus,minúsve etiam quod ad longitudinem & latitudinem pertinet:sed nulla conspectu cognoscitur qualis sit & quanta: neque enim,vbi quid collisum est, ab ictu protinus,quod collisum est,& malum ipsum oculis patet:sicut etiã osse fisso nonnullæ ex rimis,quæ longiùs tendunt.

Alterum modum dicit collisum, sub quo naturaliter os habet, & non finditur:solummodò enim colliditur.Species collisi plures sunt, quæ à principio latent:neque enim apparet forma & quãtitas ipsius noxæ,nisi tempore,quùm os nigrescit.adijcit in fine[sicut etiam fisso osse nonnullæ ex rimis,quę lõgiùs tendunt] vbi eas rimas significat,non quæ præ tenuitate non apparerent,sed,

quæ

quæ vel vltra plagam longiùs ferũtur, quas Galenus vſque ad finem totas perſequendas ſcalpro noluit, vel alterâ parte ſunt, non quâ plaga illata eſt, & ſub quinto modo in ſequentibus comprehenduntur.

DEſidit os à ſuo ſtatu in interiorem partem recedẽs, in quo caſu etiam finditur, alioquin minimè deſideret: abruptum enim fractúmq; ab alio oſſe, quod in naturali ſtatu ſeruatur, in interiorem partem ſecedit: ſicque neceſſe eſt quod deſidit etiã findatur. Tertius hic modus, Deſidentis oſſis ſpecies ſunt variæ: nam & plus & minus oſſis deſidit: tum vel altiùs, vel in ſummo magis.

Hunc fracturæ modũ ſuprà abundè explanauimus, quẽ à telo graui, quod interdum acutum, interdum retuſum erat, fieri clarè diximus: colligitur autem hanc fuiſſe mentem Hippocratis ex ſequentibus, vbi telorum genera exequitur: ſub telo enim graui, ac retuſo voluit os deſidere, idẽq; ſub acuto fieri conſtat, ex eo, quod ſubdit de modo fracturæ, quùm os inciditur, ità, vt telum per totum penetret: in quo caſu inquit, ſi inciſum os deorſum compelleretur, eſſet alius modus, ille ſcilicet, ſub quo os deſidit, quaſi non differãt, niſi ꝙ in hoc os deorſum compellitur, in illo ſtatũ ſeruat naturalem, ſed in vtroq; os inciditur, à telo nimirum acuto, quod in eo modo graue, in hoc leue eſt. id, quod clariùs infrà oſtẽdit, quùm ait [os quod ſiue fiſſum ſiue inciſum deſidit]. Species huius modi ſunt pro oſſe, quod deorſum magis vel minus compellitur.

AD ſedẽ teli, quę inciſo oſſe apparet, poteſt rima etiã adijci, atque, vbi rima ſit, plùs minúsve os neceſſe eſt collidatur: quùm quâ parte rima inciſo oſſi adijcitur, eâdem colliſum ei, quod inciſum & fiſſum eſt. Quartus hic modus. Poteſt & collidi os, quod inciditur, quamuis nulla colliſo, inciſoq́; rima ſuperueniat. fit autem ſedes teli in oſſe: vocatur ſedes, vbi oſſe in ſuo ſtatu manente videre licet, quâ parte telum inſederit. vniuſcuiuſq; modi ſpecies ſunt cõplures: nam quod ad fiſſum & colliſum pertinet, ſiue vtraq; ſedi adijciantur, ſiue colliſum duntaxat, varias eſſe vtriuſque ſpecies iam diximus. Sedes autem per ſe longior eſt, & breuior, recta magis vel in orbem: ſuntq́ue huiuſmodi multæ aliæ ſpecies pro teli figurâ: nã & altè magis aut minus deſcendit, & anguſtior eſt, aut latior, aut latiſſima. Aut pręciditur os, hęc autẽ noxa cuiuſcunque longitudinis ac latitudinis fuerit, ad ſedem refertur: modò alia oſſa, quæ ſic inciſa ſunt, naturaliter maneãt, nec quod inciſa ſint à ſuo ſtatu in interiorem partem compellantur: ſic enim ſedes non amplius eſſet, ſed os deſideret.

Siue vnũ, ſiue tres nunc ſcribat fracturæ modos, res ità habet. Inciditur os, ità, vt teli veſtigium remaneat, quod fracturæ genus appellatur ab Hippocrate ἕδρα, id eſt, ſedes, quùm (vt ipſe inquit) appareat in oſſe, quâ telum inſederit: fit autem (vt dictum eſt) ab acuto telo, quod & ipſe in ſequentibus, & Galenus in commentario in librũ de fracturis memoriæ prodidit, quùm ſub telo acuto incidi os dixit, atque id malum ab Hippocrate in libro de vulneribus capitis nominari ἕδραν, id eſt, ſedem. Requirit autem ſedes, vt inciſum os nullo modo ad cerebri membranam inclinetur: nam tunc os deſideret, qui eſt alius fracturæ modus ſuprà expoſitus. hic autẽ de quo nunc agitur in tres diuidi commodè poteſt: quoniàm ſedes interdum alijs modis iungitur, interdum ſola eſt: iungitur alijs modis, quùm os, præterquàm ꝙ inciditur, etiam finditur, in quo caſu neceſſariò colliditur: anteà enim monſtrauit, vbicũque rima ſit, ibi os etiã collidi, atque hic erit vnus modus. interdum quoque ſine vllâ rimâ inciſum os colliditur, qui eſt alter modus. Fiũt autem hæc variè, pro teli diſcrimine, quod

non modò acutũ est & incidit,sed etiã graue,ità,vt collidat, & osse duro rimã afferat,presertim,quùm ictus vehemens fuerit. At vbi sedes per se erit:tertium modum efficiet,siue pars ossis tantùm violetur,siue os præcidatur,ità,vt telum per totum penetret.quod vitium Hippocrates διακοπὴν appellat.quo vocabulo vtitur, quum vulnus altè descendens significat, vt in libro quoq; de vlceribus ostendimus.Possunt ergo hi tres ad vnum,nempè ad sedem referri,possunt & quasi tres sint numerari. Verba Hippocratis variè leguntur,nos hanc lectionẽ, quã proposuimus,magis probamus,vt omnes hi sub sede,quæ est quartus fracturę modus,comprehendantur. Postremus,qui adhuc restat,quintus est:nam siue sedes iũcta alijs modis fit,siue sola,ac seu penetret,seu in summo sit,tamen sedes est,atq; vnus omnino fracturæ modus. Nonnulla autem ex antiquis exemplaribus in fine modi postremi, qui proximè sequitur,habẽt [atque hic est septimus modus]eadẽ exemplaria,quùm Hippocrates dixit[potest etiã collidi os,quod inciditur,quamuis nulla collisio incisioq; rima superueniat]habet[atq; hic est quintus modus]si cui magis hæc lectio placeat, poterit hunc quartum modum sedem videlicet,in tres diuidere.quemadmodũ monstrauimus.atque hac via ille,qui subijcitur,septimus erit. Species eorum claræ sunt: nam fissi & collisi suprà positæ sunt: sedis autem per se, siue telum per totum os penetret, siue per partem, species variæ sunt, pro teli figurâ : tum prout plaga fuerit longa,lata atque alta.

„ FRangitur caluaria sub vulnere aliâ parte,quàm vbi plaga est, atque os nudatum,quintus hic modus,quod infortuniũ vbi accidit,nihil est,quod iuuare possis,quoniàm,vbi hoc malum fit,nullâ viâ deprehẽdere licet, homo ne id patiatur,aut quâ parte caluariæ. 17

Hic est postremus fracturæ modus, quùm plaga in vnâ parte est, alterâ os finditur. Soranus,cuius scripta de vulneribus capitis adhuc extãt,voluit,quẽadmodum in vitro ità in osse capitis,ictu vnius partis,nõ solùm alteram findi, sed contrariam. quam sententiã reprehendit Paulus Ægineta, neq; enim credibile existimat percussã vnâ parte eam findi, quæ contraria est:neq; similem iudicat caluariam vitro,quùm hęc plena,id inane sit.censet autem euenire,vt caput pluribus partibus percutiatur,sed in vnâ plaga se ostendat, in contraria nullũ plagæ vestigiũ relinquatur,in quâ deinde abscessu orto atq; inciso,rima in cõspectum venit.Nos(quicquid nostrates medici dixerint) Paulo Æginetæ potiùs subscribimus,quùm eidem Galenum ipsum fauentẽ videamus. Voluit enim in nono de vsu partium caluariam non solidam, ac sine suturis factã, ne percussã vnâ parte, magna ossis portio violaretur, quod eueniret, si solida esset:efficiunt ergo suturæ,vt ictus,quùm vnam partẽ lædit,alteram,quę vltra suturam est,non offendat,sed noxa terminetur ad ipsam suturã. Quare si malum,quod ab ipso affertur,vltra suturã non pertinet, multò minùs contrariam partem vexabit. Hippocrates autẽ non loquitur de contraria parte,sed de alia ac diuersa,quæ vt findatur,non rarò euenit ijs,qui in capite vulnerantur : telo enim plaga fit,& os nudatur:non longè autem à plagâ modò in hâc, modò in illam partem os frangitur: quod etiam in assere accidit, qui, si malleolo feriatur,non finditur,qua malleolus attingit, sed iuxtà: atque hoc agit Cornelius Celsus, cùm inquit fieri posse,vt aliâ parte ictus fuerit, alterâ os fiderit. Quod autem ait nullâ viâ deprehendi posse,an homo id patiatur,aut qua parte,manifestum est,quãdoquidẽm ea regio tecta est, neque nudari debet, quùm nullum

lum ſit indicium, quod, vbi rima ſit, denũciet, niſi procedente tempore, quùm ſuperiecta cutis intumeſcit, ac vbi nõ nudetur, nullâ ratione dignoſci hoc malum poteſt, nec quam partem occupet. Fit etiam interdum, licet rarò, vt ex ſuperiori loco cadẽtibus aliquid in cerebro, vel in eius membranâ rumpatur, teſte Galeno in ſecundo de compoſitione medicamentorum ad ſingulas particulas attinentium, quamuis cute integra & oſſe, vt docuit Celſus. hic caſus ab Hippocrate omittitur, quoniàm eos ſolum perſequitur, in quibus os nudatum eſt, vt infrà patebit.

» IN his fracturæ modis ad ſectionem veniẽdum eſt, quùm os colliditur, ſiue res lateat, ſiue in aperto ſit, atq; vbi finditur, ſeu rima oculis ſubijciatur, ſeu minùs appareat. Prætereà, quùm os inciditur ſic, vt teli veſtigium in eo relinquatur, & ſimul vel finditur, & colliditur, vel ſine vllâ rimâ colliditur, in hoc fracturæ modo ad ſectionem confugiendum: id autem os, quod à ſuo ſtatu recedens deſidit, rarò ſecandum eſt, & quæ maximè deſidunt, & maximê perrupta ſunt, minimè ſectionẽ requirunt. Ad hæc, neque ſedes teli, vbi os nõ findatur & collidatur, ſecari debet: neque id os etiam, quod præciditur, ſi inciſio magna fuerit & lata, nanque hæc & ſedes idem eſt.

A fracturæ modis, quos ſigillatim enarrauit, ad curationem tranſit, atq; ad eam primò, quæ manu adhibetur, nempè ad ſectionem oſſis, indicans quibus modis ea cõueniat, quibus aliena ſit. quod vt viâ cum ratione intelligatur, antequàm verba Hippocratis exponamus, ſecandi cauſam demonſtrabimus. In curatione fracti oſſis cauendum eſt in primis, ne & in oſſe, & in partibus, quæ vel ipſum tegunt, vel eodẽ teguntur, ſanies colligatur: hęc enim ibi ſubſiſtens, quòd maligna ſit, cũcta corrũperet. Quocirca Hippocrates ad fracta membra iuncturam illam ex binis faſcijs adhibuit: eo cõſilio, vt quicquid in vitiata ſede collectum eſſet, expelleret, ſimulq; prohiberet, ne quid aliundè concurrens cauſa inflãmationis eſſet. id, ſi in capite fieri poſſet, nihil antiquius. at quoniàm per capitis habitum faſcijs à vitiatâ ſede transfundere ſaniem ad alias, & aliũdè cõcurrentẽ reprimere nõ licet, pręterquàm in fronte (vt ipſe infrà demonſtrabit) ſecari os voluit, vt patefactâ membranâ, exitus detur materiæ, quæ in eâ recepta eſt. quòd ſi ad membranã nihil cõflueret, ipſam aperire (Galeno auctore) ſuperuacuum eſſet. Sed in compluribus fracturę modis ſanies ad membranam caluariæ ſubiectã concurrit: facilè enim deorſum fertur. Ergo, vt ſpacium ſit ad extrahẽdam ſaniem, excogitata eſt ſectio oſſis. quare modi fracturæ, qui tales ſunt, vt cerebri mẽbranam per ſe patefactam exhibeãt, ſectionem non requirunt: ea tantùm fractura ſecari debet, vbi ſanies, in membrana cerebri collecta, exitum non habet. Rectè igitur Hippocrates, quùm os colliditur aut finditur, ſiue in aperto vitium ſit, ſiue lateat, ſecari os iuſſit, quùm in his caſibus non ſit, quâ ſanies excedat: neque enim aperta eſt membrãna. Quòd ſi caluaria incidatur (quem fracturæ modum ſedem vocauit) & præter ſedem, vel collidatur tantùm, vel collidatur ſimul & findatur, æquè etiam ſecãda eſt: quamuis enim ſedes, vbi telum per totũ os penetrauit, ſaniei exitum præbeat, non tamen vniuerſæ, quùm ſub alijs partibus, quæ fiſſæ ſunt & colliſæ, ſanies coẽat, quæ niſi membranâ patefactâ extrahi non poteſt. quare tunc quoque ad ſectionem veniẽdum. Os verò quod fractum deſidit, ſectionem rarò poſtulat, præſertim, quùm maximè perrũpitur, maximeq; deſidit: ſatis enim ſpacij habet ad ſaniem educendam, & per ſe, & quùm citra ſectionẽ eiuſmodi os ad id

factâ forcipe demitur.nã & demi alioquin deberet,ſi cerebri membranã pungeret:aut certè attolli,ſi eandem comprimeret:etiam ſi nulla ſanies eſſet.Sæpè autem ità perrũpitur,vt poſſit ſine vlla ſectione euelli, aut ab ipſâ naturâ eijci, quemadmodũ Hippocrates infrà demonſtrabit,quùm ſubijciet oſſa,quæ magis abrupta ſunt, minùs periculoſa eſſe. Hoc igitur ſibi voluit, quùm inquit, [quod deſidit raro ſecandum eſt].Per ſe autẽ ſedes ſectionẽ non poſtulat,non quo ſemper os hiet, quantũ ad extrahendã ſaniem oporteret,quùm interdum, per totũ os non penetret:ſed quo,vel nihil ad membranã confluat, quod veriſimile eſt, cum leui ictu telũ ſimiliter leue ſummã caluariæ partem incidit,vel, ſi confluit(vt probabile eſt) quùm telũ maiori impetu altè per os totum deſcẽdit,exitum habeat,potiſſimũ ſi ſedes,amplior ac latior fuerit. quam ſentẽtiam comprobant verba Hippocratis,qui os inciſum ſic, vt telum non penetret,ait ſectione non egere,quandoquidem nihil in membranâ receptum eſt:id etiam euenit,vbi rima eſt,quæ vſq; ad membranam non penetret : tunc enim(vt infrà patebit)à ſectione deſiſtimus,quùm rima finitur:quia,quùm os totum non finditur,probabile eſt ſaniem ſuper cerebri membranam nõ colligi. id autem, quòd ita inciditur,vt telũ per totũ penetret,ſi ſedes magna fuerit, & lata,æquè voluit ſecandũ non eſſe.adiecit autem [magna & lata]quoniàm,ſi non hiaret, quantum ſatis eſſet ad ſaniem effundendã,amplianda eſſet.cenſet enim ſub eo ictu,quo totum os inciditur,omnino ſaniem ad membranã ferri , quæ dilatatâ ſede neceſſe eſt,educatur.Igitur,vt rem ſummatim colligamus Hippocrates ex quinque modis fracturę,quos propoſuit,quintum omittit,quùm nec ſectione, nec alio remedio curetur,vt pote,qui lateat:ex alijs in primo & ſecũdo,ſcilicet, vbi os fiſſum & colliſum eſt,ſecari debet:tertius,quùm fractum os deſidit,rarò ſectionem exigit. ſupereſt quartus,quùm os inciditur, in quo adhibẽda diſtinctio eſt:nam,ſi incidatur,& ſimul findatur & collidatur, vel collidatur tãtùm,tunc æquè ſectionem poſtulat:ſi ſolummodò incidatur,vel totum inciditur,vel ſumma pars,in hoc caſu, quùm nulla ſanies in mẽbranâ colligatur, ſectio ſuperuacua eſt,in illo ſi ſatis hiat omittenda,alioquin ſecãdum. Hinc patet quanto in errore verſentur,plærique ex noſtri ſęculi chirurgicis,qui,vbi os inciſum eſt,nullâ diſtinctione adhibitâ ad ſectionem veniunt,fruſtráq; ægros cruciant,& in periculo vitæ conſtituunt. perpetuò autem ſectio,vbi neceſſaria non ſit,vitanda eſt,vt plus in oſſe propugnaculi cerebrũ habeat,q̃ habiturum fuit eo exciſo. At non ſolùm decipiuntur,quùm os ſecant, quod ſecãdum non eſt,ſed,quùm ex eo,quòd eijciendum eſt,maiorem modum auferũt,quàm neceſſe ſit,& eo magis apertam cerebri membranam periculoſè relinquũt,oſtentántque ampliora fragmenta complura,quæ à caluariâ detraxerunt:eóque ſibi plus præſtitiſſe videntur,quo plus oſſis ſubſtulerũt. Quantũ verò demendum ſit,Hippocrates non tradidit,ſed ex Galeno & Cornelio Celſo colligitur.quã rem optimè intelligemus,ſi cauſam,cur detrahatur,animaduertamus.Hippocrates(vt videmus)non aliâ de cauſâ os ſecat,niſi vt detur exitus cerebri membranam lędentibus.Sed(ſicut diximus)detrahendum etiam os eſt,quãuis non ſecetur,vbi membranã comprimit aut pungit,vel,vbi fragmẽtum aliquod ità ab oſſe integro diductum eſt,vt ſolidari ampliùs non poſſit,id clarius eſt,q̃ vt ab Hippocrate exponi debeat, qui breuitati maximè ſtudet. Huiuſmodi igitur oſſa,neque ſerram, neque terebrã poſtulant,ſed tantùm aut forcipe prehẽſa,aut ſcalpro circumraſa,vel præciſa euellũtur.ergo,vbi ſecatur os, vt humor, qui

qui cerebri membranam distringit,educatur,quàm minimum ex eo detrahẽdum est. exempli gratiâ:vbi fissum est, hactenus demendum est, vt rima hiet quantum curationi satis est. Celsus, vbi rimæ ora alteri insedit, satis putat id, quod eminet,plano scalpro excidere,si oræ inter se cõprimuntur,à latere rimę, interposito digiti spacio terebra foramen facit,ab eoq; scalprum duabus lineis ad rimam agit,ad similitudinem.C.literæ,sic,vt vertex eius à foramine,basis ad rimam sit:ac,si rima longiùs patet, ab altero foramine rursus similẽ sinum facit, vbi verò fractum os firmum sit, terebrâ in orbem perforat, & septa,quæ inter foramina sunt scalpris excidit,quo pacto satis exitũ præbet intus lædentibus.Os autem,quod vehementer est perruptum, Galenus totum auferri iussit, vbi rima longius pertineat, eam demi vsque ad finem noluit, cum cæteris rectæ adhibitis nulla, inde sequutura sit noxa. callo enim increscente solidatur. id item os, quod deorsum insedit (Celso auctore) si circumpositæ caluariæ ex aliquâ parte inhæreat,totum auferri non debet,sed lunatus sinus faciẽdus est,& id,quod cerebri membranam premit,laminâ attollẽdum,ac si quid spinosum est,præcidendum.

„ SPectare autem in primis conuenit, quâ parte capitis homo vulneratus sit, „ num imbecilliori, & capillos iuxta vulnus intueri, nanque vbi telo incisi „ fuerint,& in ipsâ plagâ cõtineantur,verisimile est os nudatũ esse, quod,qùum euenit,afferendum est violatum fuisse à telo. Hæc animaduertẽda sunt dicen„ dáque,priusquàm manus homini injciatur.

Inordinatè videtur de vulneribus capitis tractare,qùum proximè loquutus fuerit de curatione,quæ manu adhibetur,nunc transeat ad indicia, quibus offensæ innotescunt,dein ad curationem reuertatur.Primò enim debuit fracturarum indicia tradere,posteà earum curationẽ exequi.Verùm non idem ordo necessarius est in exercendo,atq; in docendo:dum medemur, non licet ad curationẽ aggredi, antequàm malum suis indicijs innotescat, dum docemus,nihil prohibet,quin primò de curatione agamus,posteà de signis. satis enim est naturam partis,& eius vitia ante curationem scribere.notæ,quæ malũ significant,possunt ante curationẽ,possunt & à curatione demonstrari.ordo,vbi necessarius est,optimè ab Hippocrate seruatur, alioquin negligitur. Hoc ipsum fecit etiã in opere de articulis,vbi antè ostendit,quâ ratione prolapsus humerus reponatur,dein notas,quæ prolapsum esse illũ denunciant. Hoc itaque loco,qùum ordo necessarius nõ sit,persequutus varios fracturæ modos,quorum alijs sectio conuenit,alijs inimica est,vt res clarior esset, proximè subiecit, qui sectionem postulent,qui ab illâ abhorreant.nunc ad signa aggreditur,vbi cõsideranda est coniunctio[autem]qùum ait[spectare autem in primis cõuenit.] Quasi dicat,Verùm antequàm ad sectionem venias,spectare conuenit,& quę sequuntur. interpositis signis reliquam curationem adscribit, vbi illud etiam animaduertẽdum est, quòd,quanquàm in alijs affectibus curatio seorsum à signis exponitur, in hoc casu adeò inter se implicatur, vt seiungi signa,& tradi sine curatione non possint.In sequentibus enim,vt fracturæ speciẽ deprehendat,plagam dilatat, scalpro os radit, atramentum inducit, nigritiem detrahit, quæ omnia ad curationẽ pertinent, quamuis morbi quoque genus & modum significent. His ostẽsis in curationem duntaxat incumbit. Ergo ex notis,quibus malum deprehẽditur,nonnullas spectari voluit,antequàm manus homini injciatur,nonnullas postquã iniecta est.antè,præcipit,vt quâ parte caput vul-

neratum ſit,capillos intueamur:nanq; vbi vulnus ſit capitis parte imbecilliori, & capilli à telo inciſi in ipſâ plagâ cõtineantur,veriſimile eſt os nudatum eſſe, atque,vbi nudatum ſit,fuiſſe à telo violatum. id enim telum,quod capillos incidit,incidit etiam membranam,quæ ſub cute caluariã complectitur:idémque ob partis infirmitatem os lædit.Hęc,quùm oculis pateãt,intelligi poſſunt,antequàm manus homini inijciatur.monet autem,vt non modò intelligãtur,ſed etiam pręd icantur.hoc autẽ fieri voluit,antequàm ipſum hominẽ attingamus, quia non ſolùm ęgrotantibus conſulit,ſed medico etiam,cuius voluit auctoritatem maximã eſſe apud ægrotãtes. Quocirca in opere de articulis,ſiqui morbi graues appareant,re vera ſint leues,imperat medico,vt hos libenter curãdos ſuſcipiat,contra eos fugiat, qui grauiſſimi ſunt,&ſi nullius momenti habeantur.iubet item,vt in tempore ſummum periculum,quod impendet, denũciet. Quin & in prognoſticis ea etiam,quæ præterita eſſent,iuſſit à medico prædici,idq; non languentis,ſed ſui ipſius cauſâ. quod tandẽ non aliò ſpectat,quàm vt æger medico magis fidem habens,magis obſequatur,atque inde ſecundam valetudinem recipiat.Huius gloriæ videtur auidior fuiſſe Galenus,quùm tam mira Glauconi,& Siculo illi medico prædiceret.Iubet igitur hoc loco Hippocrates, vt medicus ea de vulnere capitis prædícat, quo magis admiratione dignus ſit,& propè diuinus videatur.

» POſtquam iniecta eſt,danda opera eſt, vt an os nudatum ſit,apertè intelli-
» gamus,& an in conſpectum veniat nudatum:ſpecillo enim conſiderãdum
» eſt,vbi oculis ipſis non pateat. Quod ſi nudatum os inueniatur à telo violatũ,
» primo malum,quod in oſſe eſt,videre oportet,dignoſceréque quantum ſit,&
» quam operam exigat.Requirendum præterea de homine, qualiter vulneratus
» fuerit,& quo modo.

Id,quod priùs dignoſci ac prædici iuſſit,nunc,vbi manus iniecta eſt,apertè intelligendum cenſet,ſcilicet,nunquid os patefactum ſit,& diſcuſſâ carne nudum appareat, ſiue ipſis oculis, ſiue, vbi id non liceat, ſpecillo nudatum eſſe ſignificetur. At quùm eiuſmodi os ſub telo interdum læſum,interdum inuiolatum appareat, de eo,quod violatum non apparet, proximè tractabit : nunc de eo,quod læſum ſe oſtendit,inquit,videndum dignoſcendúmque quantum mali ſit,& quam operam requirat,verbi cauſa,num terebra neceſſaria ſit,num ſine hac mederi liceat. At vulneratur interdum ſola cutis, oſſe neque nudato, neque læſo:interdum etiam integrâ cute os frangitur ità,vt minimè nudetur, ſed tactu valde perruptũ ſentiatur,quod euenit,vbi deſidit,vel attollitur:alioquin,ſi findatur, aut collidatur,ſolùm coniecturâ percipitur. Quid ergo Hippocrates adijcit, ſi nudatum os videatur à telo violatum,videndum eſſe quid mali ſit,& quam operam requirat: nónne,& vbi nudatum non eſt,idẽ faciendum? Equidem arbitror, ſi cutis non collidatur, ſed tantùm incidatur, vbi os nõ patefiat,neque etiam perrumpi, quod infrà ex ipſo Hippocrate colligitur, quùm inquit[ſub telis,quæ à latere feriunt,os minus finditur,colliditur,ac deſidit:quibuſdam enim vulneribus ità illatis,ne nudatur quidem]videtur enim velle inciſâ cute os,quòd finditur etiam nudari : nam,ſi leuior ſit ictus,qualis à latere eſt,ait, non modò non findi, ſed ne nudari quidem : quaſi dicat,ſi finderetur,nudaretur,ſed non nudatur,atque idcirco nõ finditur. Huiuſmodi ergo vulnera, quùm non differant ab alijs,quæ in reliquo corpore ſunt, non tractantur in hoc libro,ſed in eo,qui de vlceribus eſt: hic autem Hippocrates tã-

tùm

rùm de illis agit,vbi os nudatum eſt,quemadmodum in ſequentibus demonſtrabimus. Verùm vbi integrâ cute caluaria perfringatur, nónne incidēda eſt, vt malū appareat,& ſi opus videatur ſecari os poſſit,& dari exitus cerebri mēbranam lædentibus? Hippocrates infrà, quùm dilatandam eſſe plagam ait,vt oſſis vitium appareat,adijcit[nudato oſſe]quo videtur innuere,vbi nec os nudatum ſit,nec vulnerata cutis incidendum non eſſe.Iacobus Peruſinus Romæ celeberrimus, atque optimus noſtri ſæculi chirurgus mihi refert ſe longo vſu obſeruaſſe magis ſeruari eos,qui citra ſcalpelli operam partim lenie͂tibus,partim ſiccantibus curantur,quàm,quibus cutis iuciditur, & os aperitur. At dum requiro quo pacto ſanies à mēbranâ cerebri detrahatur,niſi os patefiat,& ipſa mēbrana, dúmque inſto nudati oſſis exemplū afferēs, quod, quùm fiſſum vel colliſum eſt,neceſſariò ſecari debet,vt humor euadat,qui in mēbranâ cerebri collectus eſt,neq; ibi ſubſiſtens putreſcat,& cerebrū afficiat.Lōgè(inquit ille) hi caſus inter ſe diſtant,quùm os apertum eſt, ſi abſq; ſectione dimittatur,humor,qui ſuper membranâ cerebri receptus eſt, à calore, quùm expirat, diſcuti non poteſt:quocirca putreſcens hominē conſumit,neque tutū eſt citra ſectionem oſſis experiri emplaſtra,quæ, cùm caluariæ cauſâ componantur cephalica dicuntur,quāuis & hæc docētur à Cornelio Celſo, & nunc à nōnullis chirurgis adhibeantur, ſed ea medendi ratio fallaciſſima eſt. Vbi integrâ cute os perrumpitur,calor non expirat,& per ſe digerere ſaniē poteſt,& oſſa ſolidare, quod in membrorum fracturis apertè videmus:fragmenta enim,quùm nudata non ſunt,ſolidantur:vbi patefacta ſunt, nequeūt ampliùs cum alio oſſe glutinari,atque idcirco euelli debent. naturalis enim calor in nobis omnia efficit. nūquid oblitus es illius iuuenis , qui tribus abhinc annis in abdomine vulnus accepit,ità,vt telum à priori parte ad poſteriorem in altero ilium penetraret, vulnusq; peruiū eſſet. is quùm minùs rectè curatus fuiſſet,& plagâ iam vetuſtâ, atque oris obcalleſcentibus deiectionem alui per plagam magnâ ex parte redderet,nos ambos accerſiuit,quúmq; vereremur,ne (quod ratio dictabat) ſi plagam aperiremus,& vlcerati inteſtini oras, quas veriſimile erat iam callum contraxiſſe,ſcalpro exaſperaremus,vt vnà poſteà glutinarētur,hominē ad interitum præcipitaremus,ſatiùs iudicauimus plagam exaſperare, vt cruor inde effunderetur, tum carnē producētibus ipſam nutrire, & poſtremò cicatricem inducere,atque ità naturæ inteſtinum apertum dimittere.res autem adeò rectè proceſſit,vt ille pręter omniū opinionem ex toto liberaretur,& nunc benè valeat: nónne vides quantam vim habeat naturalis calor, ſiue ipſa natura? hæc enim(teſte Hippocrate)morbos exoluit,& ad omnia ſufficit,quæ animali neceſſaria ſunt,hæc item,quùm valida fuerit,ſemper viam inuenit materię,quāuis craſſa ſit, debeátque per anguſta foramina penetrare. nónne fracto oſſe & callo glutinato per integram cutem ſanguis euadit ità vt lintea inficiat? quid ergo mirum eſt,ſi integrâ cute natura,quùm potentior ſit,humorem in membranâ cerebri collectum diſcutiat?hæc ille.quibus mihi perſuaſit eam omnino eſſe mentem Hippocratis,vt quùm os nudatum nō eſt, quamuis fractū, neque aperiatur, neque ſecetur , & ſi hoc Celſi & Pauli præceptis aduerſetur. At ſi perrupto capite,neque os nudatum ſit, neque fractura intelligatur, ſed ſuperueniant febris & mala indicia, quæ infrà indicabit, id mihi ſeruandum videtur,quod ab ipſo pręcipitur,vt os ſcilicet,protinus ſecetur,& à membranâ detrahatur,etiam ſi nudatum non ſit.Quod poſtremò addit[Requirēdum præ-

tereà de homine,qualiter vulneratus fuerit,& quomodo]græcus codex habet. ἴσως καὶ τίνα τρόπου.quæ nos vertimus qualiter & quomodo:videntur autẽ idem ſibi velle vtraque verba,adeò,vt abundè ſit alterum duntaxat adſcribere.illud tamen non prætermittemus,quod infrà,vbi de ijs tractat,quæ ab ægrotãte requiruntur,duo præcipuè indicat,ictum & telum, pro quorum varietate variè os læditur: poſſumus ergo alterum verbũ ad telum referre, alterum ad ictum. Quod igitur ad Hippocratis ſententiam attinet, non ſolùm ſenſu inueſtigari voluit mali modum,& quam operam requirat,ſed ratione etiã intelligi,ex ijs, quæ æger reſpõdet de telo atque ictu,vt infrà demõſtrabimus.Tradidit enim in libro de officinâ medici,prçceptum illud,quod ad omnium morborum cognitionem ſpectat: nẽpè vt intueamur ſani, ne ſimile ſit,an diſſimile id, quod tractamus,atque vt hanc rem ex maximis,facillimis,& quibuſcunque quomodocunque cognitis colligamus. Primò itaque conſiderari voluit indicia fracturæ ſubiecta ſenſui, quæ maxima ſunt & cognitu facillima,deinde ea, quæ ęger reſpondet,quę minùs efficacia ſunt & cognitu difficiliora, & mente non ſenſu comprehenduntur : huiuſmodi ſunt, quæ Galenus κατ' ἔνδειξιν vocat, id eſt,ex naturâ rei collecta atque indicata, quùm alia ſenſibus exponantur, nec ratione indigeant.

» SEd,ſi manifeſtum non eſt, violatũ nec ne os ſit,multò adhuc magis inter-
» rogandũ eſt nudato oſſe,qualiter vulneratus fuit,& quo modo. nam quod
» ad oſſa pertinet,quæ colliſa eſſe ſolent,& fiſſa,non tamen apparere,ex ijs,quæ
» homo reſpondet,primò eniti debemus ad cognoſcendũ,teneatur ne os aliquâ
» tali noxâ,deinde rem citra ſpecillum ratione & operâ explorare.ſpecillo enim
» non deprehenditur,vllam ne os talem ſenſerit noxam,violatúmque ſit, an in-
» uiolatum ſeruetur:ſed id mali,vbi os vel ità inciditur, vt teli veſtigiũ retineat,
» vel à ſuo ſtatu recedens deſidit, aut vehementer rumpitur, quæ ſiquis intuea-
» tur,ipſis quoque oculis comprehendet.

Vbi os,quod nudatum eſt,ſenſu violatum percipitur,interrogari offenſum præcepit,vt ex his,quæ reſponderet, offenſæ modus & curatio intelligeretur. At,quùm nudatum os inuiolatum conſpicitur,multò magis requirẽdum cenſet,qualiter homo percuſſus fuerit,& quomodo.quùm non ſolùm mali modus & curatio,ſed (quod difficilius eſt) ipſum quoque malũ inde intelligi debeat: hoc enim,ſi minus ſenſui exponatur,conijciendũ eſt, ex ijs, quæ homo refert de teli genere & grauitate ictus,& ex ijs,quæ ſuperueniũt: nam exempli gratiâ,ſub retuſo telo, atque ictu graui, findi os aut collidi credibile eſt, ſi homo concidit,ſi ſine ſenſu quaſi dormiens iacet,ſi oculi obcæcãtur, æquè veriſimile fit os læſum eſſe. Duo autem ſunt inter genera fracturæ, quæ poſſunt ſenſui nõ apparere: quùm os finditur aut colliditur,quià,quùm inciditur,ſic,vt in eo teli veſtigium relinquatur,aut,quùm fractum deſidit à naturali ſtatu recedens (vt ipſe inquit)oculis deprehenditur,eo caſu excepto,quùm os ad ſuturam inciditur:vbi non ſatis conſtat,teli ne ſedes an ſutura ſit,quod cõſpicitur, vt ipſe infrà explanabit. Ergo,vbi nudatum os lęſum non apparet,primò danda opera eſt ex ijs, quæ æger reſpondet, vt intelligamus, num colliſum,fiſſúmve os ſit ; dein ratione atque operâ citra ſpecillum rem exploremus. Cauſam verò, quamobrem hic ſpecilli vſum reijciat, ipſe euidenter oſtendit. At,quo pacto ratione exploranda res eſt,poſtquàm collecta eſt,ex ijs,quæ homo reſpondet? nónne & hęc ad rationem pertinent,quùm ſenſui non ſubijciãtur,ſed ratioci-

nantibus

nantibus nobis oſſis noxam denunciẽt? Dicendum eſt,vel Hippocratem noluiſſe comprehendere ſub ijs,quæ ægrotans reſpondet,illa, quæ ſuperueniũt, ſed ſolũ requiri de homine iuſſiſſe, cuiuſmodi ictu percuſſus fuerit, & quo telo,atque inde colligi violatũ ne os ſit,deinde ratione ex his,quę ſuperueniunt, rem explorari.Idem cõfirmat Galenus in quarto de ratione curandi,cùm cauſas euidentes indicare morbum ait, vbi nec ſenſu nec ratione deprehendatur: quaſi aliud ſit per rationem inquirere morbũ,aliud per cauſas euidentes, quãuis quę æger reſpondet,ad rationem referantur: Hippocrati tamen placuit ità loqui. cum(vt Galenus teſtatur) interdum exquiſitam orationis formam contemnat.optimè autem dubitationem tollet, qui affirmabit Hippocratem imperaſſe:non vt ex ijs,quę homo reſpõdet, intelligamus læſum ne os ſit,ſed,vt, quùm id ſcire volumus:primò interrogemus hominem, & ex ijs,quæ reſpondet,dein ratione noxã æſtimemus:ſicque,quùm ait[ratione]nihil noui intelligemus præter ea , quæ æger reſpondet de telo ictu & ijs, quæ ſuperueniunt. Quid ſibi velit,quùm ait[opere]infrà demonſtrat,vbi ſcalpro & nigro medicamento impoſito deprehendi oſſis noxam conſcribit. Hinc autẽ patet cauſas euidentes atque externas, quanquàm nihil de curatione indicant : id tamen efficere,vt malum ipſum innoteſcat.

FInditur autẽ os rimis & latentibus & conſpicuis,colliditúrque,ſic,vt colliſum non appareat.& à ſuo ſtatu recedens deſidit,vbi alter alterum de induſtriâ vulneret,magis quàm vbi inuitus: cúmque à ſuperiori loco telũ,vel iaciat,vel manu tenens percutiat (vtrunlibet eueniat) magis quàm,quùm ab æquali:magis item,quùm robuſtus imbecilliorem vulnerat.Inter eos,quibus in decidendo vulnerantur,quę iuxta os ſunt,& etiam os ipſum,quicunque à loco maximè ſublimi ſuper duriſſimum quidpiam, & valde hebes cadit, periclitatur,ne ſibi os findatur,collidatur,aut à ſuo ſtatu recedens deſidat. ei verò,qui à loco æquali ſuper quidpiã mollius decidit, os eiuſmodi noxas,vel nullo modo,vel certè minùs ſentit.E telis autẽ,quę ſuper caput cadentia vulnerant,quæ iuxta os ſunt,atq; etiam os ipſum,quod à loco maximè ſublimi & minimè æquali incidit,quódque grauiſſimum,hebes admodum,& duriſſimum eſt,hoc findere os & collidere poteſt. at minimè,quod ab æquali loco, minimè quod leue,minimè item,quod acutum & molle. Præcipuè autem periclitatur os, ne his modis lædatur,quùm ita vulneratur,vt è regione ad lineam telo occurrat, ſiue hoc manu teneatur,ſiue iaciatur,ſiue quid ſuper os incidat,ſiue homo ipſe cadens vulneretur,ſeu quomodocunque percutiatur,oſſe è regione ad lineã telo ipſi occurrente.Sub telis verò,quæ à latere feriunt,os minus finditur, colliditur,ac deſidit.quamuis nudetur:quibuſdam enim vulneribus ità illatis,ne nudatur quidem.

Quùm os & findi & collidi poſſit,ità,vt malum non appareat, cúmque id intelligi dixerit ex ijs, quæ homo reſpondet, iamiam perſequitur, quo pacto hæc latentem oſſis offenſam denuncient. Ea quæ æger reſpondet,ſemotis ijs, quæ ſuperueniunt,vel ad ictũ referuntur,vel ad telum: hæc autem pro ſuâ varietate variè os lædunt,ſicut & cæteras partes,quæ vel ſecantur, vel colliduntur, vel abrumpuntur. Secant (Galeno auctore in quinto de ratione curandi) tela,quæ acuta ſunt:collidunt,quæ grauia duráque: abrumpunt omnia, quùm vehemens ictus fuerit:idem facit caſus ab alto,vel graue quidpiam durúmque incidens.omnia hęc ab Hippocrate accepta ſunt,& ab oſſe ad alias partes trãſ-

lata. Proposita igitur oratio vniuersa ad ictum pertinet,& ad ea, quę vulnerát alterutro modo, scilicet, siue super caput incidentia, siue quòd homo super ipsa cadat, quæ nũc propriè non comprehendit nomine teli: tela enim videtur vocare, quibus alter alterum vulnerat, quæ proximè exponet. Indicat igitur cuiusmodi ictu findatur os & collidatur, sic, vt malum non appareat. at, quùm idem ictus possit & findere os & collidere, sic, vt malum in aperto sit, & prætereà ità perrumpere, vt à suo statu recedens desidat, non modò tractat de latentibus noxis, quarum gratiâ de ictu loquitur, sed de alijs, quę sub eodem ictu consuerunt euenire. Ictum igitur triplicem proponit, quùm alter alterum vulnerat, quùm homo ipse cadit, quùm aliquid super caput incidit. Commune est omnium os findere, collidere, & ità perrumpere, vt desidat, quùm ictus, à loco sublimi fuerit, siue ille, qui vulnus infert, siue homo, qui decidit, siue id, quod super caput cadit superiori loco maneat, magis quàm cũ æquali, atque itẽ cum os eregione ad lineam telo occurrat, seu illi, quo quis ab altero vulneretur, seu illi, quod super caput cadit, seu illi super quod homo cadit, magis quàm cùm à latere. Propriè autem, quùm alter alterum vulnerat, siue telum manu teneat, siue iaciat, os finditur, colliditur & desidit: si de industriâ, magis quàm si imprudenter, vulnus inferat: ac si robustus infirmiorem, magis quàm si infirmus validiorem percutiat. Proprium item eius ictus, quùm homo cadit, est collidere os & findere, atque ità perrumpere, vt desidat, quùm super durissimũ quidpiam & hebes cadit: nam vbi super rem mollem decidit, vel nullo modo hæc sentit, vel certè quàm minimum. At si ictus ex eo genere fuerit, quùm quid super caput cadit, propriè, quod grauissimum durissimúmque est, & admodum hebes, maximè solet eiusmodi noxas afferre: minimè autem, quod leue, acutũ, & molle. Quanquàm, quod super caput cadit, videtur habere eandem conditionem, atque id, super quod homo decidit, scilicet, vt sit hebes & durum: adijcit tamen grauissimum in eo, quod super caput incidit. atque hæc possunt referri ad telum, quamuis (vt diximus) non dicatur telũ, nisi quo alter ab altero vulneratur. Addit in fine [siue quomodocunque vulneretur] quasi præter tria genera ictus aliud reperiatur, quod tamen difficile est mente cõcipere, nisi forte si dicas, vbi homo cadit ab alio impulsus, aliud esse genus, quàm, quùm per se cadit. quod tamen (vt opinor) secus habet: idem enim videtur genus ictus, siue homo per se cadat, siue ab altero cogatur: quocirca illud potiùs sentiendũ videtur, quod Hippocrates hoc adiecerit, vt omnem tollat difficultatẽ ac dubitationem eorum, qui velint alia esse ictus genera. Tale quid videmus in libro de officinâ medici, vbi de sensibus & mente loquutus subijcit [Quæ item omnibus, quibus cognoscimus intelligi possunt] quasi aliæ præter has potentiæ sint, quibus cognoscimus, quùm tamen nullæ sint.

» EX telis autem id potissimum os findit rimis & latentibus & cõspicuis, collidit, & ità perrumpit, vt desidat, quod teres est, orbiculatum, planum, retusum, graue, & durum: idem quoque carnem collidit, maturat & lacerat. vulnera prætereà sub huiusmodi telis à lateribus, & in orbem caua fiunt, purulenta magis, atque humida, & longiori tempore purgantur. Necesse enim est collisam carnem detritámque in pus versam tabescere. tela verò oblõga ad multam partem tenuia, acuta & leuia, carnem ità incidunt, & os similiter, vt per totum penetrent, magis q̃ collidant. telum autem sic incidens in osse relinquit sedem, eiusmodi autẽ noxa & sedes idem est. Verùm hæc tela non admodum

os collidunt,

„ os collidunt, aut findunt, aut ità perrumpunt, vt à ſuo ſtatu recedens de- „ ſidat.

Quæcunque ad ictum pertinent, latè indicauit, reſtabat telum, quo, ſcilicet, alter alterum vulnerat, de quo nunc agit. Ponit autem duo genera teli: vnum, quod collidit, findit, & ità os perrumpit, vt deſidat: alterum, quod incidit: ſunt autem vniuſcuiuſque generis ſpecies complures, quas, vt viâ cum ratione colligamus, ſcire conuenit duo potiſſimum in telis ab Hippocrate conſiderari, pondus & figuram: nam durities, quam tribuit priori generi telorum, eſt communis etiam alterius: nequit enim incidere, quod molle eſt. Quod igitur ad pondus ſpectat, telum aliud graue eſt, aliud leue: quod graue eſt, ſub priori genere eſt, quod leue, ſub altero. At figura, eius, ſcilicet partis, quâ ferit, vel inſignis latitudinis eſt, vel nullam ferè latitudinem habet. id telum, quod latum eſt, ad genus priùs poſitum refertur, reliquum ad alterum. Porrò, quod latum eſt, vel teres eſt, vel orbiculatum, vel planum: ferè enim ad hæc tria pertinent alia omnia: hæc autem qualiacunque ſint, retuſa eſſe neceſſe eſt. Quod inſigni latitudine caret, oblongum eſt, vt, quod cæſim ferit, vel ad multam partem tenue, vt quod punctim: hæc autem ſiue ob aciem, ſiue ob mucronem neceſſariò ſunt acuta. Acuto telo carnem & os incidi, retuſo collidi ſenſui apparet, quam rem Hippocrates, non ſolùm hîc, ſed in opere de vlceribus apertè demonſtrauit. Vt ſummatim igitur rem omnem habeamus, telum graue ac retuſum, ſiue orbiculatum, ſiue teres, ſiue planum, collidit os, findit, & ità perrumpit, vt deſidat: oblõgum, vel ad multam partem tenue incidit, & hoc acutum eſt ac leue. nam quod graue eſt, non modò incidere ſolet, ſed etiam collidere. atque hoc pacto licet ex teli ſpecie, cuiuſmodi fractura ſit, inueſtigare, quod fuit Hippocratis propoſitum. Mutuatur autem vocabulum ἀρτίσωμα, quod nos [planum] vertimus: ἄρτι enim (vt Galenus docuit) idem ſibi videtur, quod ἀπάρτι: ἀπάρτι autem integre ſignificat, vt patet ex libro de articulis, quâ de naſo, & ex eo præcepto Hippocratis, vbi ait, [Quæ iudicantur, & iudicata ſunt integre,] & quæ ſequuntur. verbum enim integre vel perfectè, ab Hippocrate dicitur ἀπάρτι. Porrò ei, quod integrum eſt, & perfectum, nihil deficit, tale eſt planum telum, quùm æqualiter procedat, nec quidquam habeat, quod cæteras partes ſuperet, quibus aliquid deeſſe videatur: vel, ſi magis placet, dicemus ἄρτιον græcè ſignificare æquale, ſicque eadem erit ſententia, vt, ſcilicet, telum ἀρτίσωμα ſit, quod æqualitatem habet, quod ſpiculis caret, quod tandem planum eſt: nam σῶμα, quod os ſignificat, eatenus ad telum quatenus ad plagam refertur, cùm quale telum ſit, tale oporteat eſſe os plagæ: telum æquale, æquale item plagæ os efficit. Quod autem voluit, ſub quo telo os violatur, carnem quoque vulnerari manifeſtum eſt, quùm telum primò carni occurrat, deinde oſſi: quare in libro quoque de fracturis tradidit, non admodum os frangi, niſi caro quoque vulneretur. Eius verò, quod ſubdit [à telis, quæ carnem lacerant, collidunt, & maturant, neceſſe eſt vulnera fieri caua, purulenta atque humida, & diuturniori tempore purgari,] ipſemet rationem ſubijcit, quùm inquit, neceſſe eſt colliſam laceratámque carnem in pus verſam tabeſcere: nam, vbi caro, quæ ad plagam eſt, in pus verti debeat ac tabeſcere, vlcera primò caua erunt, vel in orbem, vel à lateribus, pro ſpecie teli, quod carnem à lateribus, vel in orbem detriuit, quâ abſumptâ vlcus cauum redditur, eadem de cauſâ

etiam purulenta fient & humida, quùm caro in pus conuertatur, quod humidum vlcus efficit: adde, quod ea, quæ ſuperant ex ſanguine, qui verti in carnem debet, vlcus humidum ſimiliter & ſordidum reddunt, eadémque diuturniori tempore purgantur, quùm non priùs ex toto pura ſe oſtendant, quàm caro colliſa penitus tabeſcat, quod tempore accidit. hoc autem latiùs tractauit in opere de vlceribus, vbi oſtendit, quæ vulnera protinus glutinari poſſint: quæ pus mouentibus egeant, quibus annumerat, quæ carnem colliſam detritámque habent: huiuſmodi enim caro, præterquàm, quòdità affecta eſt, vt reſtitui non poſſit: ſanguinem etiam continet, è venis fuſum, quùm ſub ictu, venulæ, quæ per ipſam diſcurrunt, abrumpantur: ſanguis autem, qui extra venas eſt, corrumpitur, ſimúlque caro, quâ continetur, neceſſe eſt corrumpatur. quod tamen ſine vulnere colliſum eſt, medicamentis reſtituitur, quùm calor in vnum magis coactus potentior ſit, & medicamenta efficiendi ſocia habeat, vt in ſequentibus patebit. Cætera in hac oratione clara ſunt. id tantùm animaduertere oportet, quod poſtremò poſuit de teli genere, quod incidit, inquit igitur [ſub eiuſmodi telis non admodum collidi os, aut findi] non tamen negat id euenire poſſe, quandoquidem euenit (vt ipſe infrà demonſtrabit) ait enim de plagâ ad ſuturas factâ, ob loci infirmitatem interdũ euenire: vt, quùm inciditur os, etiam findatur. Sed rarò incidit, quod ſibi voluit, quùm ait [non admodum].

Omnia vero hæc, præter id, quod in oſſe oculis comprehẽditur, requirenda ſunt: grauioris enim, vel leuioris plagę indicia ſunt: ad hæc ſi offenſus ſine ſenſu, quaſi dormiens iacuerit, ſi oculi obcæcati fuerint, ſi vertigo ipſum occupauerit, ſi conciderit.

Cum in oſſe nudato nullum apparet malum, interrogari hominẽ iuſſit cuiuſmodi telo atque ictu vulneratus fuerit, vt inde intelligerentur fracturæ illæ, quæ, quamuis lateant, interdum os tenent. Hæc igitur omnia, ſcilicet, quę ſpectant ad ictum ac telum, grauioris plagæ, vel leuioris notæ ſunt, quibus ſubijcit ea, quæ vulnerato homini ſuperueniunt: ſolet enim ſine ſenſu quaſi dormiens iacere, vertigine prehendi, cõcidere, ſolent oculi obcæcari. Hæc vbi non ſint, leuius malũ indicant: vbi ſint, grauioris noxæ faciũt opinionem: quæ fuit mens Hippocratis, quùm inquit [ad hæc ſi offenſus ſine ſenſu quaſi dormiens iacuerit, & quæ ſequuntur]. Inter hæc indicia, quæ ſuperuenire ait, grauiſſimum eſt, quùm homo ſine ſenſu quaſi dormiẽs iacuerit, quod ipſe dicit καρωθῆ: nobis enim placuit ſequi interpretationẽ Cornelij Celſi, quę Galeni ſententijs maximè cõſentanea eſt: in primo enim libro prædictionũ, quùm exponit κάρος vocabulum vſurpatum ab Hippocrate, nihil aliud ſignificare ait, quàm inexpugnabilem dormiendi neceſſitatem. Alibi item ſępiùs ſcribit, quùm κάρος eſt, nec moueri hominem, nec ſentire, non ſecus atque vbi dormit. Eiuſmodi ſtuporem Hippocrates alio loco etiã multis indicijs annumerauit: eſt enim manifeſtum indicium cerebri violati. Reliqua indicia, quùm oculi obcæcantur, quùm vertigo hominem occupat, quùm concidit, ad inordinatum motũ humorum in cerebro tanquàm ad cauſam referuntur: vnum tamen leuius eſt, alterum grauius. Primò enim eſt σκότος, hoc eſt, obcæcantur oculi (vt inquit Celſus) tenebris ſuffuſi: deinde ſequitur vertigo, poſteà homo concidit, quùm res intenditur. Sed hic vomitum præterijt, quem poſuit in illis ſententijs, quos aphoriſmos vocauit: nam vomitus bilioſus ſuper hæc indicia, vel cerebri, vel eius mẽbranę

eius membranæ offensam ob ictus grauitatem significat.

» AT vbi os à telo nudetur plagâ ad suturas existente, difficile est asserere de teli sede, relictum ne sit eius vestigiũ in osse, vbi id in ipsâ suturâ accidat, quod in alio osse manifestũ est: sutura enim vnà cum ipso conspicitur, reliquo osse asperior: neque cõstat, teli ne sedes sit, an sutura, nisi sedes latè admodum pateat. adijcitur etiam sedi rima, plærunque, vbi sedes ipsis suturis accidit, cúmque os finditur, fissum affirmare difficilius est: propterea, quòd rima si accidit, plærunq; suturas occupet. promptè enim hâc parte os finditur & resoluitur, eo quòd naturâ tenuius sit, ac magis rarum, quodq́; sutura facilè findatur, ac resoluatur. alia verò ossa, quibus sutura continetur, non finduntur, quoniam hac firmiora sunt. At rima ad suturam, suturæ quoq; resolutio est, quam non facile est asserere: neque, vbi à teli sede in suturâ proficiscatur, cùm finditur & resoluitur: neque vbi sutura finditur & resoluitur, propterea, ꝙ os & caro collidatur. Verùm difficilius adhuc est asserere, num fissum os sit propterea, quod collisum. quandoquidem suturæ, quæ rimæ speciem referunt, & reliquo osse asperiores sunt, medici animum atque oculos fallunt, nisi os vehementer resoluatur, atq; incidatur, vt telum per totum penetret: huiusmodi enim malum & sedes idem est. Oportet autem, si vulnus ad suturas fuerit, & telum ossi insederit, diligenter animum aduertere, vt inuestigemus, quâ noxâ os teneatur, quùm à simili telo eiusdémque magnitudinis, aut etiam minori, ictu æquè graui, vel etiam leuiori, multò magis homo lædatur, si telum suturas attingit, quàm si alias partes.

Fracturæ species, quę nudato osse latent, duas posuit, fissum & collisum, indicans quâ viâ deprehẽdi debeant, nunc tertiam addit nempè sedem, quæ nudato osse (vt inquit) interdum non apparet, nimirum, vbi in suturis sit, quamuis in alio osse manifesta esset: suprà enim dixit oculis patere, quùm os inciditur, sic, vt appareat, quâ telum insederit: nunc autem sutura obstat, cur non appareat: non enim patet id, quod conspicitur, teli ne sedes sit an sutura, nisi vbi sedes magna fuerit: cum sede enim teli vnà suturam intuemur, reliquo osse asperiorem. At quùm suturæ mentionem faciat, & accidat, vt rima in ipsâ suturâ fiat: difficilius adhuc putat diiudicatu, rima ne sit an sutura: quùm hęc asperitatem habeat, & rimæ speciem repręsentet. Finditur autem sutura, vel quùm inciditur, vel, quùm colliditur: quùm inciditur, quià non vna tantùm suturæ pars inciditur, sed alia plærunque finditur & resoluitur, hoc est, diuiditur & dehiscit, tum quià os ibi infirmius est, tum quià sutura paruo negocio finditur & resoluitur. quamuis autem non soleat, sub eodem telo ictúque findi os atque resolui, quùm suprà demonstratum sit alio ictu ac telo os findi, alio incidi, id tamen potest ob loci naturam accidere, quemadmodum nũc ob suturã: quod patet cum aliud os, quod iuxtà est, integrum seruetur: Iam verò, quùm colliditur, facilè suturã findi & resolui nemo dubitat. Ergo in eiusmodi casibus medici, non solùm aspectu, sed mẽte etiam falluntur, nisi, si teli sedes ac rima amplior fuerit. quare monet vt diligenter animaduertant: non enim satis est telum atque ictũ spectasse: sæpè enim ictus mitior ac telum leuius, quàm vt aliud os læderet, suturis eiusmodi noxas infert: atque idcirco spectare quoque sedis naturam debemus, vt intelligamus, teneatur ne os aliquâ ex illis fracturis, quas deprehendi magno negocio testatur.

HOrum quoque magna pars ſectionem postulat: ſecare autem ipſas ſuturas non expedit,ſed ab illis recedere,atq;,vbi ſectio neceſſaria ſit, proximum os ſecare.De curatione vulnerum capitis,deque ratione,quâ deprehendi debeant mala oſſis,quæ non apparent, ità ſentimus.

In ſuperioribus,quùm tractauit de ſectione ad fracturas adhibẽdâ,dixit rimas tam latentes,q̃ manifeſtas,& ſedem interdum ſectionem requirere: quod nunc etiã repetit:idcirco,quià de illis noxis propriè loquitur, quatenus ſuturæ accidunt.Quod igitur ad ſectionẽ pertinet, nihil mouẽdum eſt ex ijs,quæ ſuprà dicta ſunt,tantũ ſutura relinquenda eſt ſine ſectione,& proximũ os ſecandum,eius rei cauſa manifeſta eſt.diximus enim per ſuturas & venas trãſire,& ligamenta,quę ferro attingi malũ eſt.ſuprà quoq; ſuturas poſuit imbecilliores ad reſiſtendũ,quamobrẽ periculoſè etiã ſecantur:facilè enim ſerra ad cerebrũ penetraret.Quid quòd ſectâ ſuturâ, cũ callus increſceret expiratio prohiberetur? Sed cùm de parte tractemus,quæ ſecari non debet,operæprecium videtur adducere,quà potiſſimũ os ſecãdum ſit.Scire autem conuenit, cùm os ſecetur, vt detur exitus intus lædentibus,vbi liceat perpetuò eâ parte ſecandũ eſſe, quâ decliuius eſt:ſed hoc interdũ prohibent,vel ſuturę quas Hippocrates edicit,ne attingãtur, vel craſſitudo oſſis,quod, cùm nõ niſi magno negocio diſcutiatur, efficit,vt cerebrũ agitetur,vel nerui,qui inde oriũtur,vbi ſecandũ ſit. Quocirca Galenus,vbi eum curauit,cui fractum os inter frontem & verticẽ erat, ſic,vt fractura etiã ad os temporis pertineret,non tẽporis os,quod decliuius erat,ſed, quod inter frõtem & verticẽ eſt,excidit.His aduerſantur,quæ Hippocrates in fine libri recenſet,vbi in excidendo oſſe,quâ craſſiſſimum eſt,ferramentũ imprimit:quã ambiguitatẽ ſuo loco diluemus. Hęc inſeruiſſe voluimus,vt(quod polliciti ſumus)quæ ab Hippocrate prætermittuntur, aliundè petita ſuo loco adijciamus. Sed iamiam verborum ipſius expoſitionem aggrediamur.inquit igitur[Horũ magna pars ſectionẽ poſtulat]poſuerat ſedẽ,& rimam duplicem prouenientẽ,ſcilicet,ex eo,quod os inciſum eſt,vel ex eo,quod colliſũ.duo poſteriora ſectionem poſtulant,quod in ſuperioribus etiã oſtendit.id,quod priùs poſuit,ſcilicet,ſedes,quùm os inciditur dũtaxat, ſecari non debet. atq; hoc ſimiliter in prioribus dictum eſt.Quod poſtremò addit[de curatione vulnerum capitis,& quæ ſequuntur]pertinere videtur ad ſuperiora,quùm & de ſectione tractauerit,& de indicijs,quibus latentes fracturæ deprehenduntur:aptiùs tamen ad ſequentia refertur,ad quam rem facit etiam modus loquendi,& quod infrà addit de curatione vlceris , déque viâ deprehendendi latentes fracturas, per ſcalprum & atramentum.

VLcus in capite neq; vino,neq; aliâ re madefacere oportet, aut certè quàm minimum.

Ad curationẽ aggreditur vlcerũ capitis,non quidem omniũ,ſed ſolũmodò eorũ in quibus os nudatũ eſt:horũ enim curatio ab eâ differt,quã exigũt vlcera aliarum corporis partiũ.nam (Galeno auctore in commẽtarijs in librum de articulis) Hippocrates ſicciorẽ curationẽ tradit in libro de vulneribus capitis, q̃ in eo,qui de vlceribus eſt:ea verò vlcera capitis,quę vſq; ad os nõ penetrant, ſub ijſdẽ pręſidijs,atq; aliarũ partium ſaneſcunt:colligitur enim ex eodẽ Galeno in ſexto de cõpoſitione medicamentorũ generatim ad morbos pertinentium,ſicciora medicamenta vulnerato capiti eatenus idonea eſſe, quatenus os apertum eſt:quoniàm capitis vlcera,vbi os nudatũ non eſt,nihil proprium requirunt,

quirunt,magis q̃ in aliâ corporis parte,vbi ſemper ſpectanda eſt natura affectę ſedis:quocirca in opere de vlceribus cõprehenduntur. Ergo ſolummodò eum caſum exequitur in vniuerſo hoc opere,vbi os nudatum eſt,cuius hic ſæpenumero mentionẽ facit:nãq;,vbi intueri nos voluit, quid mali os ſenſerit, & quã opem requirat,adiecit[nudato oſſe] in ſequentibus item nudato oſſe interrogandum inquit hominẽ eſſe,qualiter vulneratus fuerit:ſimiliter,quùm fracturam,quæ ad ſuturas eſt, cognitu difficilẽ ponit, & quùm incidi plagam iubet, vt malum oſſis appareat[nudato oſſe]adiungit.Illud tamen animaduertẽdum eſt,ꝙ ſi telum membranam attigerit, quæ ſub cute caluariam tegit, eadẽ ratio eſt,atque,vbi os nudatũ eſt. quùm propter dolorem incidenda tũc membrana ſit,quo facto os nudatum relinquitur,vt Galenus docuit ſecundo de compoſitione medicamentorũ ſigillatim ad morbos attinentium . Inquit igitur[vlcera capitis madefacere non oportet]Madefaciẽtia non modò in vlceribus capitis, ſed in alijs omnibus vitanda ſunt, quùm non priùs quàm ſiccetur, vlcus ad ſanitatem perducatur,quoniã(vt docuit in libro de vlceribus)id,quod ſanũ eſt, ad ſiccum accedit,& ſiccũ ſano magis ſimile eſt.Sed,quid eſt,ꝙ ibi vinũ accipit,quamuis alia madefacientia repudiet: hîc vino etiam interdicit? nónne & capiti vulnerato vinum ad repellendum, vel ad glutinandum aptatur æquè ac cæteris partibus?Profectò nihil abſolutè reſpõderi poſſe exiſtimo,niſi diſtinguatur,cum vulnere ne os apertũ ſit, an mẽbrana inuiolata tegatur. vulnerato enim capite, vbi os nudatũ non ſit,eadẽ medẽdi ratio idonea eſt,atque in alijs partibus:nam ſeu vino,ſeu alijs medicamẽtis vulnus glutinandũ,ac(ſicut Galeno placuit,qua de dolore capitis ex ictu) vbi opus ſit oræ fibulâ inter ſe iungendę.quod ſi cauum ſit,carnẽ producẽtibus nutriendũ eſt,deinde ad cicatricem perducendum:caro colliſa in pus vertenda:vbi ſine vlcere collidatur,primò repellentia & digerentia,dein tantùm digerentia admouenda ſunt:quùm timetur inflãmatio,repellẽdum eſt vel vino, vel alio eiuſdẽ facultatis medicamento: & in ſummâ nullũ diſcrimen eſt in curãdo hoc vlcere,atq; eo,quod in alijs partibus corporis incidit.Contrà,ſi os nudatum ſit,aliud conſiliũ eſt,q̃ in alijs vlceribus,& idcirco vino interdicit, quod in libro de vlceribus probauerat: ſimul autem à vino cauens,indicat nõ eſſe in vlcere capitis oſſe nudato id propoſitũ,quod in alijs.Duabus autẽ de cauſis pręcipuè conſtat vinũ ad vlcera pertinere,& quia glutinat,& quia repellit, neutrũ opus eſt in vlcere capitis oſſe nudato.ſiquidẽ glutinatio deſperatur,quùm contractâ mẽbranâ,quæ caluariam tegit,oræ vehemẽter inter ſe recedũt,vt monet Galenus, cùm eã Hippocratis ſentẽtiam explanat,vbi ait[cùm præciſum fuerit os,aut cartilago,vel neruus,& quæ ſequũtur].Ergo cùm glutinari plaga nequeat,nõ opus eſt vino, ſed medicamẽto,quod carnẽ producat.hoc,ſi os nudatũ eſt (Galeno auctore) ſiccius eſſe debet,& magis detergere, quàm,vbi patefactũ non eſt, quùm non modò ſiccare,ſicut in alijs vlceribus, & detergere carnem oporteat, ſed quicquid in oſſe pingue eſt detrahere, vt caro quæ increſcit,hærere illi poſſit. Veteres ea medicamenta excogitarunt, quæ, quùm ferè fracto oſſe ſuperdantur, catagmatica dicuntur:iſtiuſmodi eſt emplaſtrum nigrum ſub Ariſtâ auctore, & id,quod ad Moſchionem refertur. Inter hæc, quæ robuſtiora ſunt, à capite cephalica nuncupantur, quamuis non tantùm capiti, ſed alijs etiamnum partibus aptentur: eius generis ſunt,Iſis emplaſtrum,viride cephalicum,& quod Deileontem auctorem habet . Hæc igitur medicamenta tam cephalica, quàm

catagmatica carnem producunt;& vbi os nudatum non eſt, neceſſe eſt ex aliquo liquore vel cerato diluantur,quùm vehementiora ſint: oſſe autem nudato per ſe carnem alunt, ídque non modò in capite, ſed in alijs quoque corporis partibus. Inter cephalica quædam arida ſunt, atque hæc maximè probantur à Galeno,quùm nudato oſſe medicamenta vitet,quæ illini poſſunt,& linamentis excipi. Componuntur autem arida cephalica ex thure, iride, ariſtolochiâ, panace, farinâ erui, quanquàm hæc carnem communiter in vlceribus producant: variè tamen mixta (vt Galenus tradit) varia præſtant:nam, vbi ſicciora adhibeantur,cephalica erunt,& nudato oſſe carnem producent:vbi in eâ mixturâ ſuperent minùs ſicca,ad alia vlcera pertinebunt. In aridis itaque cephalicis à principio ad finem perſeuerabimus: ea enim eſt optima curatio vlcerum capitis oſſe nudato, vbi ſcilicet, caro non ſit colliſa: alioquin in pus vertenda eſſet,donec tabeſceret,quemadmodum ipſe in ſequentibus demonſtrabit,deinde cephalica conueniret. Reſtat altera cauſa ob quam in vlceribus vinum adhiberi ſolet,ea eſt,vbi inflammatio timetur,vt repellamus: tunc enim vinum nigrum auſterum commodiſſimè perfunditur.hoc etiam Galenus perfundebat grauia gladiatorum vlcera. quin & in alijs quoque membris cùm fracturæ oſſis, carnis quoque vulnus acceſſit,Hippocrates eiuſmodi vinũ maximè probauit.In vulnere capitis nõ æquè timetur inflammatio, atque in alijs membris,& idcirco id remedium non conuenit, quo inflammatio admodum reprimitur: conſtat autem non ità patere caput inflammationi,ſicut alias partes.quùm(vt infrà oſtendet)non contineatur, quaſi pars inferior à ſuperioribus,vnde copioſè materiã recipiat. addę quòd in partibus, quibus præter vlcus accedit etiam fractura, & os nudatur, quùm neceſſariò collidantur, maius periculum eſt,ne inflammẽtur,quàm in capite, vbi incidi & nudari os poteſt, etiam ſi caro minimè collidatur: quare minùs dolet, ac minus inflammationi exponitur. vino ergo vti non expedit,vt inflammationem repellat. Atque hęc potiſſima cauſa eſt, cur Hippocrates in vulneribus capitis vinum reijciat: nam & vinculum & cataplaſma,quæ proximè repudiabit,non aliâ ratione inutilia ſunt,niſi quià inflãmationis ſuſpicio non eſt. Vinum tamen,vbi aliquantiſper inflãmatio nos terreret,non eſſet ex toto vitandũ,id,quod puto Hippocratem voluiſſe,quùm inquit[aut certè q̃ minimum]. Ergo vlcus in capite,cùm neque agglutinare expediat,neque repellentibus ab inflãmatione defendi, vinũ non exigit:nam,quãuis ſiccandi vim habeat,tactu tamen humidũ eſt,& principio madefacit,quę res capiti infeſtiſſima eſt,quod imprimis ſiccãtia poſtulat,qualia ſunt cephalica. Huc accedit, quòd vinũ auſterum nigrum(de hoc enim loquitur)refrigerandi vim habet,quæ (teſte Hippocrate)vlcera non mediocriter lędit,idque magis,cùm os nudatum eſt.maximè autem in capite,quod non ſolùm facultate, ſed tactu etiam frigidis medicamentis offenditur, ità,vt periculum inſtet,ne refrigerato cerebro neruorum diſtentio oriatur. Ex his patet, quàm miſerè ægrotantes occidãt,qui non ſolùm alijs vulneribus, ſed illis etiã, quæ in capite ſunt,medentur linteis ex aquâ frigidâ madefactis:nam ſi vinum incommodum eſt, quãto magis aqua? Verùm multos adducunt hâc medicinâ reſtitutos,neque verentur aſſerere id non aquæ potentiâ,ſed miraculo proficiſci,cùm ſacris quibuſdã verbis prolatis aqua propè diuina reddatur, & id efficiat, quod per ſe minimè poſſet. Quæ ſuperſtitioſa religio eodem modo refelli poteſt,quo refelluntur,qui ſcorpionem volebant carminibus & ſaliuâ necari.

cari. nam,ſi vtrunque ſeorſum experiamur,idem præſtare aquam per ſe,quod prolatis verbis inueniemus. Igitur,vt nugis omiſſis atque ineptijs rei naturam perſequamur,frigida aqua nō aliter in vlceribus proficit,q̃ in frigidis morbis, in quibus, ſi hominem non ita calidum nacta ſit, calorem extinguit, & ipſum interimit:ſi abundè calidum, quùm calor frigus refugiat, & in vnum coactus potētior reddatur,morbum exoluit.quod placuit Hippocrati,quùm iuuenem boni habitus æſtate neruorum diſtentione prehēſum ſanari aquâ frigidâ ſcribit. cunctis itaque vulneribus aqua frigida nocet:tunc autem magis innocenter adhibetur, quùm natura & corporis totius,& partis affectæ calida eſt, cùm affectus recens, quùm per tempeſtatem licet frigidis vti. quod fortaſſe voluit Cornelius Celſus, vbi ſine peregrinis & conquiſitis medicamentis ſolâ aquâ frigidâ curari vulnera tradidit:nãque,vbi ſuſtineatur,vlcus purũ ſeruat,repellendi vim habet,& naturali calore aucto ſanitatē reſtituit. Sed,quùm os apertũ eſt,ex toto fugienda eſt,non modò in capite, quod vino quoq; offenditur,ſed in alijs etiam partibus. Quod verò iactant innumeros eiuſmodi præſidio liberatos, vtinam æquè liceret,interemptos aſpicere, atque eos,qui conualuerunt.

28 NEque cataplaſmate,neque linamentis curare.

Capite vulnerato,quùm inflammationis periculum non ſit,quemaddum non opus eſt vino,quod repellat, ità nec cataplaſmate, quod collectam materiam concoquat, in pus vertat, & dolorem leniat. vlceri enim, cui nullus affectus iungatur, quæ molliunt & maturant, omnia aliena ſunt: ſub his enim diutius perſeuerat,ſordidum & malignum redditur:quæ proxima ſunt, putreſcunt. quamobrem ex toto vitari debent, ac præcipuè in capite, quod in primis ſiccantia exigit,& propter cauſas ſuperius adductas,& ne(vt ipſe ſubdit)purulenta caro,os quoque purulentũ efficiat,quo corrupto cerebri membranam,& cerebrum ipſum corrumpi neceſſarium eſſet. eâ de cauſâ cataplaſmata ſummouet, quæ ferè ad pus mouendum inflammationis cauſâ fiunt, atque ex calidis & humidis componuntur. cuiuſmodi eſt,quod ex farinâ tritici vel,ordei conſtat, ex oleo & aquâ dilutâ. eadem quoque reijcit, in opere de vlceribus,& in eo,quod de articulis eſt,quâ de fracturâ auris:vbi Galenus prodidit cataplaſmatis vſum reſoluere & effœminare poſſe, non tamen ſiccare & detergere, quod ante omnia propoſitum eſt, quùm caro producenda ſit, & inflammatio minimè timeatur. quod ſi aliquando doloris vel inflammationis cauſâ adhibeantur,vt ad vlcera frontis,& ad ea etiam,quę in reliquo capite ſunt, quùm medicus ſcalpelli operâ vtitur, ferè componuntur ex ijs, quæ ſiccandi magis,quàm leniendi facultatem habent,atque idcirco non ſicut cætera pus mouent duntaxat, ſed non mediocriter etiam ſiccant & repellunt, vt in ſequentibus patebit. A linamentis quoque abſtinendum,quùm plærunque dentur,vt plagæ oras ad pus effundendum, vel ad os conſiderandũ dilatent, & medicamēta excipiant,quæ,quùm μοτοῖς, id eſt,linamētis excipiantur,græcè ἔμμοτα dicũtur:quamuis(teſte Galeno in ſecundo de officinâ medici) dentur etiam ad ſupprimendum ſanguinis fluxum. In vlcere capitis,niſi alius affectus accedat, neque pus effundendum, quùm inflammatio nulla ſit, neque medicamētum ſuperinducendum, quod linamentis excipiendum ſit.his tantùm, vbi ſanguis ſupprimendus non ſit, aperta plaga ſeruanda eſt ad os conſiderandum, vt infrà demonſtrabit. ſed, quùm os vel ſectum iam eſt, vel perſpectum eſt, & ſectione non indiget, nihil vltra inducere linamenta expe-

dit, aut plagam dilatare. Consueuit autem Hippocrates, vbi cataplasma repudiat, linamẽta etiam vitare (quod in loco adducto de fracturis videmus) & vbi linamento vtitur, cataplasma quoque adhibere, quod paulò infra demonstrabit: ídque eâ de causâ, quià, quùm cataplasma superdatur (vt iam dictum est) ferè pus mouetur, atque idcirco plagam seruare apertam conuenit, vt id euadat. & propterea, quùm adhibetur cataplasma, imponendum non est oris plagæ, ne puris exitum prohibeat, sed (vt alibi dixit) partibus, quę iuxta sunt. Cõtrà plęriq; ex nostri sæculi chirurgicis, non modò alijs vulneribus, sed ijs etiã, quæ in capite sunt osse nudato, siue inflammatio vel collisum ad vulnus accedat, siue nihil tale sit, sanguine suppresso perpetuo primis diebus cataplasmate vtuntur, quod vitellum oui habet, & resinam terebintinã ex rosâ diluta, neque animaduertũt eiusmodi mixturâ vlcus diutinum ac sordidũ reddi, subiectum os, vbi nudatũ est corrumpi, & effectũ præstari contrarium illi, quẽ res postulat: quùm, quæ in eâ mixturâ sunt vniuersa eius habitus sint, vt illinantur (emplastica à Galeno dicuntur) & quùm laxandi etiam vim habeant, pus mouẽt, putrefaciunt & corrumpunt. quid quod & ipsa resina ab Hippocrate in libro de articulis, vbi vlcus est, expellitur? quod si eiusmodi medicinâ vterẽtur, cùm inflammatio vel collisum vulneri adijcitur, neque ipsi vulneri (vt faciunt) sed proximis partibus ipsam imponerent, veniâ digni essent. Mitto linamenta, quibus vbique plagam infarciunt, adeò, vt ex minimâ ingentem ipsam efficiant. Quid opus est verbis? nihil ferè obseruant ex ijs, quæ Hippocrates, nõ vsu tantùm, sed ratione quoque fretus præcepit.

» AT neque adstringere etiam cõuenit capitis vlcus, nisi fuerit in fronte, aut
» in parte, quæ sine pilis sit, aut ad supercilia atque oculum. vlcera enim his
» locis cataplasmata magis & vincula requirunt, quàm aliâ capitis parte. Siqui-
» dem reliquum caput frontẽ vniuersam continet: vlcera autem vbicunque fue-
» rint, ob sanguinis cursum ex ijs, quæ continent, inflammantur, intuméntque.

Capitis vlcera, non modò cataplasmata, sed vincula etiam reijciũt. causam quamobrem hoc accidat, partim hâc oratione docemur, partim in libro de officinâ medici, vbi fasciarum duplicem vsum proposuit: nam aut ipsę per se aliquid efficiunt, aut efficientia nimirum medicamentum tenent. Inter ea præsidia, quæ per se fasciæ afferunt, id non postremum est, quod, quæ diducta sunt, in vnum cogũt: quamobrem vtilissimè inijciuntur, quùm amplior plaga glutinanda est: id item, quod ab inflammatione defendunt, materiam, quæ aliundè ad affectam sedem confluit reprimentes, & eam, quæ iam recepta est, expellentes. ad quem vsum excogitata est iunctura illa adeò celebris, membrorum fracturis accommodata: hæc dari in capite nequit ob eius figuram, quùm non habeat partes superiores & continẽtes, sicuti membra, brachia scilicet, & crura. Quamobrem sectio ossis necessaria fuit (quemadmodum suprà Galeno auctore demõstrauimus) vt quod in cerebri membranâ colligitur, extrahatur. Ad hæc cum patefacto osse glutinari vulnus nequeat, non opus est fasciâ, quæ diductas oras coniungat. Illæ autẽ fasciæ, quæ ad continẽda medicamenta superdantur, in capite necessarię non sunt, vbi simpliciter vulneratũ est: cum cataplasmata (vt dictum est) non conueniant. quare neutrum fasciarum genus capiti accommodatur: de eo tamen hic loquitur, quod continendi causâ inijcitur, quùm de cataplasmate & vinculo simul tractet. Inquit ergo [neque adstringere etiam conuenit capitis vlcus] in alio codice non legitur adstringere,

sed

ſed alligare,quod idem ſibi vult: ſæpè enim cõſueuit vnum pro altero mutuari. varia autem vincula ex linteis ſciſſis,vel ex faſcijs glomeratis,quæ Galenus & antiquiores ad caput in libris de faſcijs tradiderunt, ad id ferè ſpectant, vt capiti impoſita medicamenta contineant,quæ inflammationis vel colliſi cauſâ ſuperdãtur:ad quem vſum admouentur ab Hippocrate,quùm plaga in capite à chirurgico ſecatur, vt proximis verbis docebit. Igitur, vbi ſimplex vlcus ſit oſſe nudato, nec medicus debeat ſcalpello plagã dilatare, nec aliud vlceri adijciatur,vincire non oportet. Excipit autem eas partes, quæ magis inflammationi patent,huiuſmodi eſt frons, quã videtur diuidere in duas partes,in eam, quæ caret pilis, & eam quæ eſt ad ſupercilia atque oculos. vtraque autem ad frontem pertinet.quibus locis vinculum non repudiat, cùm eo teneantur medicamenta,quæ inflammationi aptantur.ipſe etiam adſcribit cauſam,cur vinculum & cataplaſma tantùm ad frontem, & non ad alias partes capitis pertineant. quoniàm(inquit)reliquum caput frontem vniuerſam cõtinet, id,quod continet,materiam tranſmittit,& inflammationem concitat in eo,quod continetur,vbicunque vlcus fuerit. in membris enim inferiora ſuperioribus continentur,& ab illis materiam recipiunt:in capite frons reſpondet inferioribus membrorum partibus, reliquum caput ſuperioribus, atque hoc frontem continet,quùm prominens ab eo dependeat,quaſi inferior pars à ſuperiori,& idcirco humores recipiat à reliquo capite tranſmiſſos. Huc accedit,quod magis carnoſa eſt,atque ideò magis inflammationi obnoxia ob materiam,quam copioſiùs admittit.Itaq; nõ alienum eſt cataplaſma, vt, quùm hæc pars inflãmatur, lenire dolorem poſſit, & ſi quid relictum in eâ fuerit digerere,aut concoquere. Rectè itaque cataplaſmatis cauſâ vinculum quoque adhibetur,quod alioquin omittendum eſſet: in libro enim de vlceribus memoriæ prodidit plagam,quæ cataplaſmate non eget,vinculum quoq; non requirere, quo,ſcilicet, medicamentum teneatur. Sed,quùm in fronte periculum inflammationis inſtet,& eâ de cauſâ detur cataplaſma & vinculum,quo teneatur, videtur etiam poſſe obuolui vinculum, quod repellat,ſicut fit in fracturis,cum vlcere: quod tamen(vt opinor)aliter ſe habet:in membris enim adeò continẽtur partes inferiores ſuperioribus,vt promptè ab illis materiam recipiant,poſſitque eadem rurſus ab inferioribus ad ſuperiora trãſmitti citra noxam:in fronte,licet contineatur à reliquo capite, & materiam inde transfuſam admittat, non licet æquè eandem repellere, ne ad cerebrum deducta graues inflammationes afferat cum periculo mortis. Quocirca Hippocrates,tametſi pręcipiat,vt cataplaſmata & vincula ad frontem adhibeãtur,quę cauerat,ne alijs vlceribus capitis imponerentur, nullam vini mentionem facit, quod ſuprà eiecerat, quùm (vt diximus)non exiſtente inflammationis ſuſpicione repellẽdum non eſſet. Comprobantur hæc per ea,quæ Galenus tradidit in quinto de ratione curandi, vbi pugnans contra ſanguinis fluxum ex naribus,non audet fronti repellentia ſuperinducere,ne cerebrum lædat,ſed auertentibus nititur. In fronte ergo,quãuis inflammationi pateat, nihil de vino loquitur, vt qui repellendum eſſe non cenſeat, ſed ſolùm cataplaſmate & lenientibus vtendum, & vinculum ſuperdandum,quo teneantur. Ex his etiam intelligere poſſumus, quantum noſtri temporis chirurgici à ratione & à præceptis Hippocratis recedãt, quùm non ſolùm in fronte, ſed in capite vniuerſo, vincula adhibent, quandoquidem & cataplaſmata(vt ſuprà demonſtrauimus) atque vbi faſciæ opportunæ ſunt ad

medicamenta continenda,eas adſtringunt, quod inflammationi maximè eſt inimicum, vt ab Hippocrate in libro de fracturis, & de officinâ medici docemur,& infrà etiam,quùm cauet,ne caro inflammetur & comprimatur: præter hæc adeò craſſas & toties obuolutas ipſas inijciunt,vt,vbi nulla ſit,inflammationem excitent.Sed nimis longè laberer, ſi ſingulos eorum errores in faſciādo perſequi velim. Ad Hippocratem igitur reuertar , qui,quod in fine vertimus [inflāmantur,intuméntque]græcè ſcripſit his verbis φλεγμαίνει,καὶ ἐπανοιδίσκεται , quibus vocabulis notat inflammationem cum tumore. nam quædam inflammatio tumore caret: ſed φλεγμονὴ apud Hippocratem ſignificat inflammationem omnem, & οἴδημα ſimiliter omnem tumorem : hæc duo vocabula ſimul iuncta inflāmationem notant, eam ſcilicet,cui tumor accedit. poſſumus etiam, ſi magis placet , duo accipere per ſe, inflammationem cum materiâ, & tumorem ſine inflammatione,cuiuſcunque generis fuerit. quod tamen ait de ſanguine,priorem opinionem magis comprobat,vt vnum hæc duo vocabula exprimant, nempè inflammationem cum tumore: ſiquidem huius cauſa eſt ſanguis,de quo loquitur.

Verùm,nec quæ in fronte ſunt,per totū tēpus cataplaſmate nutriri debent, ſed quùm inflāmatio ac tumor ceſſat, tunc à linamētis vinculo & cataplaſmate adhibendis deſiſtendū eſt.In cęteris autē capitis partibus,nec linamentis,nec cataplaſmate vtendū,neq; alligādum,niſi ſcalpelli opera neceſſaria ſit.

Si cataplaſma & vinculum inflammationis cauſâ adhibetur, iure, vbi hæc conquieſcit,nihil vltrà expedit cataplaſma inducere atque alligare.repetit autem,quod iam dictum eſt, in cæteris partibus capitis,nec cataplaſma,nec vinculum conuenire:cataplaſma quidem,quùm non ità inflammētur:vinculum, quùm,& eas nequeat ab inflammatione tueri, & non opus ſit cataplaſma cōtinere. Quod ſi ad plagæ ſectionem veniamus,tunc opus erit cataplaſmate, linamento,& vinculo . Non addit vinum,quià in reliquo capite ea ſummouere propoſitum eſt,quæ fronti idonea poſuit:in quâ,cùm nullam vini mentionem faciat,non neceſſe habet hìc illud expellere:ſatis enim fuit ſuprà dixiſſe vlcera capitis,neque vino etiam madefacienda eſſe. Quod verò ait[aut certè quàm minimum]accipiendum eſt in eo caſu,vbi ſit inflammationis ſuſpicio, quemadmodum,vbi medicus vtitur operâ ſcalpelli. Quando autem ſecari plaga debeat,ipſe proximis verbis ſubijciet: quam verò curationem admoueat, quùm cataplaſmate non vtitur,hic præterijt:ſed,quùm produci carnem nudato oſſe conueniat,nulla magis aptantur,quàm ſiccantia & propriè arida medicamenta,quæ ſuprà cephalica nuncupari diximus.

Poſtulant autem ſcalpellum vlcera capitis ac frontis,quùm os nudatum eſt, & veriſimile ſit fuiſſe à telo violatum:ipſa verò breuiora ſunt atque anguſtiora,quàm vt perſpici patiantur,num quid mali os ſub telo ſenſerit,& cuiuſmodi ſit,& quantum:quātum item carnis colliſum ſit: contrà etiā num os ſub telo inuiolatum ſeruetur,nihilq; læſum ſit,quidque opus in curatione ſit, tam quod ad carnis,quàm,quod ad oſſis vitium pertinet. hæc itaq; vlcera ſcalpelli vſum requirunt. Quod ſi nudato oſſe vulnera intus caua ſint,abundè incidere id cauum tranſuerſum conuenit,quâ non facilè medicamentum, quodcunque id fuerit,admittit.vlcera inſuper in orbem,atq; admodum intus caua, ſcapelli quoque operam poſtulant.orbis enim duabus lineis incidēdus eſt in longitudinem hominis,atque vlcus longum efficiendum.

Proponit

Proponit tria genera vlcerum,quæ in fronte & capite ſcalpellum requirũt, primùm,vbi os nudatum conſpicitur,probabiléque eſt læſum fuiſſe à telo, neque plaga hiat,quãtum ſatis eſt ad intuẽdum vitij genus, modum & curationem: in hoc enim caſu amplianda eſt. quâ ratione autem hoc agendum ſit,in ſequentibus demõſtrabit. Alterũ genus eſt,quùm vlcus intus valde cauum eſt, ità, vt latius pateat,quàm extrà, neque poſſit ea medicamenta recipere,quibus nutriendũ eſt.atque hoc ſimiliter incidi debet ſcalpello tranſuerſâ lineâ ductâ, quâ parte medicamentum non admittitur. Quod autem addit [nudato oſſe] dubitandi cauſa eſt,quùm etiam non nudato cauum vlcus aperiendum ſit. an eo hoc adiecit,quia ſolùm illa capitis vulnera hîc perſequitur,vbi os nudatum eſt? cætera enim(vt ſuprà oſtendimus)non aliam curationem poſtulant,quàm reliqua vulnera:atque idcirco ab Hippocrate omittuntur,vt,qui ſatis eſſe exiſtimet,quæ de illis tractauit in opere de vlceribus. Tertium genus ponit vlcera, quæ in orbem ſunt & caua, quæ (vt in libro quoque de vlceribus tradidit) ſecare etiam oportet,ſic,vt duæ lineę ſcapello ducantur in longitudinem hominis,altera nimirum à ſuperiori parte orbis,ab inferiori altera,quo pacto vlcus longum reddetur:eóque fiet,vt medicamẽta faciliùs admittat, & carne citiùs impleatur.plaga enim,quæ in orbem eſt,quùm non habeat angulũ, vndè caro increſcat,diuturniori tempore impletur.Sed,vtinam chirurgi nunc & in tribus propoſitis caſibus perpetuò plagã ſecarent,quod non faciunt,& in nullo alio præter hos ſcalpelli operâ vterentur, neque inconſideratè plagam ampliarent,quùm primùm ad ægrotantem accedunt,vt intueantur oſſis noxam, quæ vel ſatis patet,vel nulla eſt,quùm os nudatum non ſit.

„ VBi caput incidendum ſit, cæteræ partes eius tutò inciduntur, tẽpus & regio ſuperior iuxta venam,quę per tempora fertur,hic inquam locus ſcalpello attingi non debet:eum enim, qui inciſus fuerit,neruorum diſtentio prehendit: ac ſi tempus ſiniſtrum inciditur, dextrum neruorum diſtentione occupatur,ſi dextrum,nerui diſtenduntur in ſiniſtro.

Caro & cutis quâ tegitur caput,vbique tutò ſecatur, præterquàm in tẽpore & regione,quę ſuprà eſt,per quam vena procedit:nam in cæteris partibus capitis nihil eſt,quod periculoſè incidatur, per tempus & ſuperiorem regionem tendit vena grandior,cuius nunc meminit,ob quam ſuprà etiam dixit tempus eſſe imbecillius:cum vena etiam arteria ſimul fertur, quàm iuxta veterũ conſuetudinem ſub venæ nunc vocabulo complectitur. Eiuſmodi igitur vena in cauſâ eſt,cur tẽpus periculoſè vulneretur,vt ſuperiùs prodidit, vbi aliam quoque cauſam adiecit, videlicet maxillæ motum, quæ cum capite iuxta tempus committitur:illigatur enim muſculis,qui à temporibus oriũtur. quare periculum eſt,ne,vbi ea regio ſecatur,neruorum diſtentio ſuperueniat. eâdem nunc ratione mouetur,quùm edicit,ne ad tempus & regionem,quæ ſuprà eſt, ſcalpellus adhibeatur: ſiquidem neruorum diſtentio ſequeretur, violatis eâ parte muſculis,quos in opere de articulis κροταφῖτας à temporibus nuncupauit. muſculi enim,qui maxillam mouent,dum os clauditur, à temporibus naſcuntur: hi ergo,ſi incidantur,neruorum diſtentionem afferunt. Vbi autẽ ſiniſtra pars ſecatur, dextra neruorum diſtentione tenetur, contrà vbi dextra, ſiniſtræ id malum accidit.nam,ſi præcidantur muſculi,qui maxillam ab vnâ parte cõnectebant, nequeunt ampliùs prohibere, quo minùs muſculi alterius partis ad ſuum initium contrahantur,quæ propriè natura eſt omnium muſculorum. hi

enim antè à maxillâ tenebantur,quæ musculis alterius partis illigabatur, quibus præcisis, quùm non æquè contineatur, non æquè potest contrariæ partis musculos continere:meritò ergo contrahũtur.Simile quid accidit,vbi maxilla ab vnâ parte prolabitur,in quo casu eam ferri dixit versus integram partem, quùm ab hâc musculi contrahãtur. Multa quoque scribit in opere de articulis hoc modo germana esse, quod ad neruorum & musculorũ extẽsionem pertinet,ità,vt,quùm vna pars læditur,cõtraria sępè afficiatur. Attingere ergo scalpello tempus non cõuenit, nec regionem,quæ iuxtà est. quãdoquidem vulnus lethale est propter musculos,qui neruis cerebro proximis cõtinentur, atq;,vbi dextra pars secetur,contractio apparet in sinistrâ, quod (vt ostensum est) alijs quoque euenit,quæ germana sunt in corpore.

ERgo, quùm nudati ossis causâ plaga in capite secatur, vt appareat, læsum nec ne à telo fuerit,eatenus incidi debet, quatenus opus esse videbitur. oportet autem,vbi secatur, diducere ab osse carnem, quæ mẽbranæ & ossi iuncta est, deinde vlcus vniuersum linamẽtis implere,quæ in posterum diem minimo labore ipsum apertum exhibeant.vbi autem linamenta dãtur, quamdiu adhibentur,imponendum est cataplasma ex polentâ tenuissimâ,quę,ex aceto subacta incoquatur,& maximè glutinosa fiat.

Tres causas posuit,ob quas secari plagæ in capite debẽt.Prima est,quùm os nudatum est,vt in conspectũ veniat,quid mali senserit, & quę curatio necessaria sit:altera,quùm vlcus cauum: tertia,quùm in orbem est. de duabus postremis, abundè suprà tractauit, nunc ad primam reuertitur, docens, quid obseruandum sit,dum vlcus inciditur,vt nudatum os liceat intueri.Primò igitur de modo sectionis agit,præcipitq;,vt incidamus,quantum satis esse videatur, ad os,scilicet,inspiciendum & curãdum. De sectionis figurâ nullam mentionem facit,ex alijs tamen idoneis auctoribus colligitur ita ferè secandam esse plagã, vt tota.X.literæ similitudinẽ referat,sic,vt vna sit linea ipsius plagæ,altera,quã scalpello chirurgicus ducit.anteà verò radendũ caput esse clarius est, quàm vt dignum sit, quod ab Hippocrate scribatur. In sectione autem caro,quæ, cum osse & membranâ connectitur,ab osse diducenda,atque erigenda est: at non modò carnem,sed & membranam,quæ caluariam tegit ab osse diduci debere manifestũ est,quandoquidẽ vlcus eâ de causâ inciditur,vt os appareat.Sed,quî fieri potest,vt appareat,nisi membrana quoque detrahatur? Carnis autem vocabulo Hippocrates & cutem significat,& membranã, quæ os complectitur: hanc inquit ossi iunctam esse,& membranæ,illi videlicet,quæ sub caluariâ cerebrum tegit.ligamentis enim,quę per suturas transeunt (vt suprà dictum est) altera cum alterâ connectitur . hoc facto vlcus vniuersum linamentis implendum,quæ(vt Galenus in secũdo de officinâ medici testatur)plagã facilè apertam seruant in posterũ diem,præterquàm quòd sanguinem sistunt. Iam verò, dum linamenta dantur,cataplasma superinducendum est,vt leniat,& inflammationem arceat. in prioribus autẽ cataplasma eiecit, quoniàm de plagâ simplici loquebatur,in quâ non ita erat inflãmationis suspicio,nec vehemens dolor:atque idcirco carnem producentibus & cephalicis dũtaxat opus erat,quibus contraria sunt,quæ leniendi vim habent:nunc agit de eâ,quã medicus facit,cui,quùm os nudetur cute & membranâ detractâ,superuenire dolor & inflammatio solet,atq; ideo cataplasma necessarium est,quod leniat, & inflammationem coerceat.Illud autem animaduertendum est,quod in vlceribus curantis

rantis conſilium dirigi adeò ad ſiccandum voluit, vt etiam, vbi inflammationis cauſâ lenire expedit, ſiccantia admiſceat, quod in libro de vlceribus clarè conſpicitur, quùm ad vlcerata ſimul & colliſa, verbaſci folijs vtitur : id, quod nunc multò magis in capite obſeruat, cùm cataplaſma imponat, quod farinam habet hordei toſti ex aceto ſubactam atq; incoctam, ſic, vt maximè glutinoſa reddatur: hæc enim farina ſiccandi facultatem habet, acetum ſiccādi ſimul & refrigerandi: rectè autem adhibetur (vt tradit Galenus ſecundo de cōpoſitione medicamentorum ſigillatim ad particulas attinentium) cùm cerebri membrana dolet, ſed patefacta non eſt, cū roſâ lenire volumus, vt eius vis per os penetret, acetum admiſcemus, atque iſtiuſmodi mixturam inter frontem & verticem damus, vtiliter etiam adijcitur medicamentis, quæ plagæ oris in capite ſuperinducūtur, niſi grauis inflammatio vrgeat, aut dolor intolerabilis. reprimere enim valenter poteſt, & nullam lenīedi vim habet. in hoc caſu, cùm protinus à ſectione detur, nondum inflammatio eſt, nec dolor intolerabilis: atque idcirco rectè cataplaſmati miſcetur, vt repellendo inflammari affectum locum non patiatur. adde, quod coctura vis eius remittitur. Propoſitum igitur cataplaſma reprimere & ſiccare poteſt, cúmq; reddi maximè glutinoſum debeat, nonnihil etiā lenire, ac ſiquid repelli non poterit cōcoquere. huiuſmodi enim glutinoſa (quæ, quùm illinantur à Galeno ἐμπλαστικὰ dicuntur) puri mouendo aptantur. Alij, non cataplaſma, ſed vinum oleo temperatum ſtatim admouēt, vt, qui magis dolorem timent: quanquàm hæc medicina non leniendo tātùm idonea eſt, ſed etiam repellēdo. Iubemur autem cataplaſma imponere, quamdiu linamentis vtimur. nam (vt ex ſequentibus colligitur) poſteà magis ſiccādum eſt : vtemur quidem linamētis, quamdiu plaga aperta opus erit, ne os curetur, dein ſiccantia nimirum cephalica ſuperdabimus, ſub quibus, ſiquid oſſis abſceſſurum eſt, maturiùs abſcedet, quemadmodum infrà demonſtrabit. Sed antequàm ad Hippocratem reuertamur, illud reſtat exponendū, quod ἄλφιτον græcè idem ſibi vult, quod latinè polenta, ſcilicet, farinam ordei toſti: hâc, vbi ex quopiam liquore ſubacta eſt, Hippocrates μάζαν appellat, ſicuti nunc, quùm ex aceto diluitur.

» POſtridie, vbi linamenta ſubtraxeris, inſpiciendum eſt quo malo teneatur
» os, quod ſi, cuiuſmodi noxa fuerit, comprehendi nequeat, nec conſpicuum
» ſit, num mali aliquid ſenſerit, probabiléque ſit telum os attigiſſe, ipſumq; vio-
» laſſe, ſcalpro radendum os eſt in altitudinem ac longitudinem hominis, atque
» etiam tranſuerſum, propter rimas, quæ conſpectui non ſubijciūtur, & propter
» colliſa, quæ latent, quùm os non deſederit ab alio capitis oſſe recedens: ſcalpro
» enim deprehēduntur oſſis vitia, ſi alioquin manifeſta nō fuerint. Item, vbi teli
» ſedem in oſſe intuearis, radenda eſt & ipſa ſedes & oſſa, quæ iuxtà ſunt: inter-
» dum enim ſedi adijcitur fiſſum & colliſum, vel colliſum tantū, quæ deinde latent, quùm conſpectui non ſubijciantur.

Iis factis, quæ ſuprà indicauit, oſtendit quid poſtridie agendum ſit, ſumma verò totius orationis eſt docere, quâ viâ deprehendantur oſſis noxæ, quæ ipſo etiam patefacto non apparent. ſcalpro itaque radit, infrà, vbi ſcalper non ſufficiat, nigro atramento vtitur, atque hoc eſt id operis, quo ſuprà dignoſci voluit latentes oſſis offenſas, quùm primò interrogandum eſſe hominem ait, deinde rem opere explorandam. præcipit igitur, vt poſtridie ſubtractis linamentis os cōſideretur: atque vbi noxa minus appareat, & veriſimile fiat (ex ictu, ſcilicet

telo

telo,& ijs,quæ superueniunt)violatum fuisse os à telo,vt scalpro radatur, non modò in altitudinem, sed in longitudinem hominis ac latitudinem. sic enim quæ latebant,oculis exponuntur. suprà autem ostensum est fissa præcipuè latere & collisa:hæc autem radendo dignoscuntur:nam vel os nõ sui coloris inuenitur,vel interiores partes sanguine suffusæ,aut huiusmodi quædam prętet naturam se ostendunt. Ad hæc,vbi os(vt antè indicauit)ità inciditur,vt appareat,quà telum insederit,solet interdum vel findi & collidi,vel collidi tantùm, licet huiusmodi noxæ manifestæ non sint.iubet itaque, vt,cùm teli sedem intuemur,scalpro & sedem ipsam,& os adiũctum radamus,hoc pacto siquidem in conspectum veniunt.

„ POstquàm scalpro os deraseris,si tibi exigere sectionem videtur, secare debes,neque pati,vt res tertium diem excedat, priusq̃ seces,sed intra id spacium secabis,præsertim,vbi tempus calidũ fuerit,túq; principio adhibearis.

Ossis noxa non aliâ de causâ requiritur,nisi vt curatio admoueatur: quamobrem,vbi scalpro deraseris,videndum est,num res postulare sectionem ossis videatur. Suprà autem scripsit hos fracturæ modos sectionem requirere,nempè collisum & fissum,vel per se, vel cùm sedi vtrunq;,seu alterutrum adijcitur: item,cùm os præcisum est,sed modicè. in his enim casibus iubemur ad sectionem confugere. quare nunc quoque imperat, vt postquàm os deraseris, si tibi secandum videatur,hoc est,si sit aliquis ex fracturę modis,qui supradicti sunt, sectionem requirere,intra triduum seces,præsertim(inquit)si calidum tempus fuerit,& æger tibi initio tradatur.æstiuo tempore caro magis putrescit, & os gangrænâ periclitatur ob saniem defluentem, & ideò,quo celeriùs os secatur, eo celeriùs cataplasma summouetur, & plaga sanescit impositis medicamentis,quę magis siccandi vim habent,minúsque os periclitatur.inquit autem,si à principio adhibearis, quoniàm medicus non intra tres dies, sed longê tardiùs sæpenu merò adhibetur. Scribit enim in libro prognosticorum,mori nonnullos antequàm medico tradantur, nonnullos paulò postquã traditi sunt,vsqueadeò negligentes sunt,qui accersere ipsum debent, quamobrem exequi hoc præceptum non potest. Expeditissimũ itaque est principio os secare: nam tũc non est inflammatio,quæ post triduum infestare hominem cõsueuit:quare os hoc tempore tutiùs tractatur:iubemur enim ossa fracta,aut prolapsa intra hoc spacium componere,vel in suam sedem collocare, vbi hoc non fiat,expectare, dum inflammatio conquiescat: quod tempus hîc quoque expectandum videretur,nisi suspicio esset,ne sanies affectam sedem priùs corrumperet. quo mouentur iuniores, qui æstate vsque ad septimum diem, hyeme vsque ad decimumquartum secari os posse existimant, neque animaduertunt id cum præceptis Hippocratis pugnare.

„ VErùm,si suspiceris ne os fissum,collisum,vel vtroque modo violatum sit, de sermone hominis coniecturam faciens:quod vehementer ictus fuerit: quòd a valido vulnus acceperit,vbi alter ab altero vulneretur:ꝙ telũ quo percussus fuerit,ex eorum numero est,quæ grauiter lædũt, dein,quòd vertigo sequuta est,oculi obcæcati sunt,æger sine sensu,quasi dormiens iacuit,concidit. hęc,vbi superueniunt,nisi patet,os ne fissum,collisum,aut vtroq; modo lęsum sit,neque alioquin videre licet,inducendum est super os medicamentum aliquod nigrum,quod dilutum sit,ac super plagam linteum dandum, & ex oleo madefaciendum, dein cataplasmate ex dilutâ polentâ imposito alligandum.

Postridie

Postridie autē resoluere oportet, & purgatâ plagâ os radere: quod si integrum non fuerit, sed fissum & collisum, reliquum, quod rasum erit, albū inuenietur: fissum verò & collisum, quùm medicamentum combiberit, dilutū & nigrum in alio osse, quod album erit, nigrum conspicietur.

Nudatum os interdum iniuriam sentit, quanquàm videatur inuiolatum. quocirca iussit, vt intelligeremus, an læsum sit: primò ex ijs, quę homo respondet, tum ex ijs, quæ superueniunt, ac deinde rem operâ exploraremus: scalpro, scilicet, de quo suprà tractauit, & atramento, quod nunc ponit. Ergo, si nudato osse audias ictum fuisse vehemētem, & telum ex ijs, quæ malum magnū afferunt (vtrūque enim propositis verbis expressit) os violatum esse credibile est. superuenientia autē, quæ videtur seiungere) ab ijs, quæ homo respondet, si (vt in superioribus etiam notauimus talia sint, qualia nunc retulit, læsum similiter esse os testātur. nam in septimo libro sententiarum, quas aphorismos vocauit, malum esse docet, quùm percusso capite homo est attonitus: id, siquidem affecti non modò ossis, sed cerebri quoque facit opinionem. Igitur, vbi, quæ proposita sunt, telum, scilicet, ictus, & quæ superueniunt, fractum os denunciant, neque malum scalpri vsu deprehenditur, medicamentum nigrum, quod dilutum fuerit, cuiusmodi est atramentum scriptoriū, super os inducit, deinde plagam linteo contegit, & oleo madefacit, tum cataplasma ex dilutâ polentâ superimponit, & alligat, continēdi nimirum medicamenti causâ, antè etiā idem cataplasma imposuit à scalpelli vsu protinus, vt instanti dolori occurreret, atq; inflammationi, cui licet caput non æquè obnoxium sit, ac cætera membra, vt anteà dictum est, carne tamen & membranâ laceratâ, inflāmatione prehenditur. Nunc insuper oleum adijcit, quod vlceri per se inimicū est, vt ipse in libro de vlceribus prodidit: accommodatur tamen ad leniendum dolorē, qui procedente tempore, materiâ ad affectū locum concurrente, solet intēdi & inflammationem augere, atque ideò non contentus cataplasmate, oleo etiam vtitur. Cauēdum autem, ne cataplasma oris plagæ imponatur: sic enim saniei exitum prohiberet. tantùm ergo adiunctis partibus superdandum, quod clarè in libro de vlceribus expressit. Postridie autem resoluit, & purgato vlcere atramētum detrahit: siquidem nigritiem continet, quod fissum est aut collisum, cùm atramentum admiserit, quod integrum est, album conspicitur.

ITerum quoque rima, quam nigram intueris, altè radēda est. quod si radendo huiusmodi rimam, quæ nigra apparet, ità summoueris, vt delitescat: collisum quidem os fuit magis aut minus, atque ob id etiam fissum rimâ, quam scalper detraxit. Res autem minùs terribilis est, minúsque negocij facessit, rimâ delitescente: vbi altiùs descendit, & scalpro detrahi non potest, ad sectionem veniendum est.

Radendum os, vt album præter rimam totum appareat, quo facto radenda item rima, quam nigram intuemur: nam vel delitescit, vel ita altè descēdit, vt scalpro detrahi nequeat: quæ delitescit, minus terribilis est, & minùs tā medicum, quàm ægrotantē fatigat: quæ altè insedit, exigit, vt os secetur. Sed cùm duo membra opposita sint, duóque eorum vtrunque consequantur, in vtroq; membro alterum duntaxat apponit, volens ex eo reliquū intelligi, vt qui maximè in breuitatem incumbat. membra igitur sunt, rima sub scalpro delitescens, quam minus terribilē ponit, & ea quæ altiùs descendit, quam ait sectione egere, in rimâ, quæ delitescit, id omisit, quod sectione nō indiget, in eâ, quæ

altè descendit, præterit magis terribilẽ esse. Idem quoque fecit in secundo illarum sententiarũ, quas aphorismos vocauit, quùm inquit [vbi fauces ægrotant, aut pustulæ in corpore nascuntur, intueri deiectiones oportet: nam, si biliosæ fuerint, corpus vnà ægrotat: si verò similes sanis tutò nutritur] qui perfectè sententiam vniuersam persequeretur, ità scriberet. si deiectiones biliosæ fuerint, corpus ægrotat, neq; tutò nutritur: si verò sanis similes, corpus nõ ægrotat, & tutò nutritur. Rima igitur, quæ altè descendit, metu terret, & sectionem postulat, cùm sub huiusmodi ictu verisimile sit saniem super cerebri mẽbranâ colligi, quæ non nisi detracto osse eijci potest. quâ ratione os vel serrâ, vel scalpris, vel terebrâ detrahatur, in fine operis demõstrabimus, ad quem locum instrumẽtorum formam distulimus: vbi rima scalpro finditur, res leuior est, q̃ vt purgandam esse cerebri membranam credendum sit, atque idcirco sectionem non postulat: quod suprà etiam narrauimus, quùm in sede teli altiùs non descendit: ostendimus os minimè secandum esse. Quid quod leuiori curatione etiam eget, & emplastra, quæ cephalica dicuntur (vt ait Galenus in secundo de compositione medicamentorum generatim ad morbos attinentium) ad has fracturas pertinẽt, quæ vsque ad summum os inter medium & imum perueniunt? Quod autem inquit, fissum os, collisum quoque fuisse, etiam, si rima scalpro dematur, clarum est, quùm (vt in prioribus narrauit) quo telo os finditur, eodem collidi necessarium sit.

Sectione autem adhibitâ cætera facienda sunt, quę vlceris curatio postulat, cauendúmque, ne os à carne, quæ minùs rectè curata fuerit, aliquo malo afficiatur. os enim, quod & sectum est, & quod alioquin nudatum, aut integrum est, aut quamuis à telo violatum sit, integrũ apparet, vbi caro, quæ ipsum cingit, malè curetur, inflãmetur & comprimatur, magis periclitatur, ne purulentum fiat, licet alioquin futurum non esset. igneum enim os ipsum redditur, atque admodum inflammatur, vt quod ob superiectam carnem calefiat, inflammetur, motu pulsuque tentetur, & in omnia mala incidat, quibus caro ipsa vexatur, quæ, quùm ità se habeant, purulentum efficitur.

Persequitur curationem, quæ, cùm duo mala sint, ad vtrunque spectat, ad fracturam, in quâ, si res exigere videatur, adhiberi sectionẽ iussit, & ad vlcus, de quo nunc agit. eos enim, qui vni consulũt alterum negligentes in opere de fracturis reprehendit, vbi membro fracto simul & vlcerato consilium partim ad fracturam dirigendum esse, partim ad vlcus demõstrat. Nunc igitur commonet, vt, qui secuit in cęteris vlceri medeatur, id est, ea pręcepta obseruet, quę in libro de vlceribus traduntur: nam, vbi caro collisa est, in pus verti debet, vbi increscere hanc oporteat, siccantibus modicè, & detergẽtibus plaga nutrienda est, hoc multò magis necessarium est osse nudato, atque adeò secto, quod mox subijciet. Galenus à principio ad finem in aridis cephalicis perseuerat: hæc enim carnem producunt, sed in alijs mẽbris sicca nimis essent, cum minùs siccis ea immiscet: in capite osse nudato, cùm siccioribus opus sit, nullâ re vim eorum frangit. Facienda ergo sunt, quę vlceris curatio postulat, hoc est, danda sunt sicca, quæ ossis causâ validiora sint. Curandum itaque vlcus est, vt caro sanescat, sed multò magis, ne purulentum os fiat, quod sibi voluit propositis verbis. Afficitur autem à carne os, quod secatur, id, scilicet, à quo fragmentum detrahitur, atque illud etiam, quod quamuis non secetur, nudatum est, siue integrum sit, siue læsum, sed integrum videatur. de eo autem, quod non solùm violatum

violatum est,sed etiam videtur,nihil loquitur. Cōstat enim, vbi à carne vitietur os,quod integrum est,& quod læsum,sed integrū apparet,multò magis id affici,quod ità grauiter læsum est,vt noxa oculis exponatur. os itaq; pus contrahit,cùm caro(inquit)malè curetur,inflāmetur,& cōprimatur,quibus vocabulis tria licet accipere. Nam,quod ait[malè curetur]ad medicamēta pertinet, per quę,si collisa caro est,q̃ celerrimè pus mouendū,deinde siccandū,alioquin statim ab initio siccādū, vt proximè indicabit,vbi humida sit, si madefaciētia superdētur, caro malè curatur. quod subdit[inflāmetur]ad multitudinē refertur eorū,quæ superinijciūtur,cuiusmodi sunt panni,fasciæ ac lintea.hæc enim in affectâ sede calorem mouent,& inflāmationem:quocirca in libro de officinâ medici,vt hanc noxā vitet,edicit,vt panni & fasciæ,tenues ac leues inijciātur:in opere etiam de fracturis,cùm inflāmationem timet,cauet à multitudine linteorum & fasciarū: expectat autem,dum inflāmatio soluatur, antequā hæc adhibeat,si alioquin necessaria sunt:quoniam calorem augēt, onere infestant, & expirationem prohibēt.quamuis non modò hâc de causâ inflammetur, sed etiam,si ea præcepta negligātur,quibus docemur corpus exinanire,materiam fluentem auertere ac dolorē leuare. Quod postremò ponit[comprimatur]vincula significat,quæ coarctātur,sicq; dolorem excitāt,& inflammationē.quare in locis proximè adductis,cùm inflāmationis suspicio est:res tamen vinculum postulat,ipso vtitur laxiori. Vlcus igitur, quùm ab inflāmatione defendēdum sit,non solùm adstringi non debet,sed ne alligari quidē, nisi,vt oræ ad glutinationem iungātur,vel vt cataplasma contineatur. vbi vlcus simplex sit, cataplasma alienū est,quare & vinculū quoque,vt in libro de vlceribus indicauit. quòd si necesse sit medicamentū tenere,eatenus vinculū adstringēdum est,vt contineat,non tamē comprimat,quod abundè in libro de officinâ medici declarauit. Caro itaque,vbi minùs rectè curetur,inflāmetur,& comprimatur, os purulentum efficit,quùm hoc pacto saniem contrahat,quæ subiectū os afficit. quod latiùs in opere de fracturis aperuit,quùm vinculo minùs rectè iniecto os corrumpi ait,sanie à carne ad ipsum defluente. nunc verò scribit reddi os purulentum,quoniàm igneum fit,atq; admodū inflāmatur. Quod nos vertimus [igneum]id est,valdè calidum,græcus codex habet πυρετώδες, quod febricitās significat,& in libro de fracturis similiter vsurpatur. Verùm apud Hippocratē idem est in corpore nostro igneū atque febricitans : nam & πυρετὸς,quæ latinè febris dicitur,græcè deducitur ἀπὸ τοῦ πυρὸς, id est,ab igne: in libro etiā de vlceribus,& in eo, qui de fracturis est,idem notare volens, dixit πυρῶδες, id est, igneum,pro πυρετῶδες, quod febricitans significat. Quod subdit[atque admodum inflammatur]idem exprimit,nisi hoc ad qualitatē & materiam, igneum verò ad solam qualitatem referatur. Cur verò os igneum fiat & inflammetur, causatur carnem,ob quam incalescit,inflammatur,motu pulsuque tentatur, & omnia mala contrahit,quæ carnē habent. Incalescere autē os & inflāmari,tum à sanie,quam admittit,tum ab inflāmatâ carne, quâ tegitur,euidentissimū est. Sed quî fieri potest,vt pulsu tētetur, quùm non sentiat?nam(Galeno auctore) pulsus apud priscos motū venarum cum dolore significat.caro enim inflāmata,idcirco dicitur pulsare,quia ob angustiam loci venarum motum sentit:antè enim liberè mouebantur, quùm nullâ re insuetâ comprimerētur:quamobrem motus earū,neq; cū dolore,neq; sine hoc à carne percipiebatur, quæ, vbi materia inflāmationis distringitur,pulsum iam sentit:nam & venæ dū mouentur

ipſam vrgent,& ab eâdem comprimũtur. In oſſe, quùm ſenſus expers ſit, pulſus eſſe nullus poteſt, niſi fortè, ſi dixeris, aut proximam membranam huiuſmodi pulſum ſentire, aut venas, quæ per os ipſum procedũt, &, quùm mouentur, compreſſę dolent (vt apertè colligitur ex fine libri de officinâ medici) vel Hippocratem vſurpaſſe pulſum pro cauſâ pulſus, quùm dolorem accipere pro doloris cauſâ conſueuerit, atque hoc pacto os pulſu tẽtabitur, id eſt, cauſa pulſus, inflam matione videlicet. Adſcribit autẽ Hippocrates duo, pulſum & motum, quæ ferè idem ſignificant. quod nos motum conuertimus, græcè legitur ἄραδον, quo verbo motum ſignificat & perturbationem, vt bis ex libro de ratione victus in morbis acutis colligitur, vbi ἄραδον vſurpat ad ſignificandam perturbationem ſiue motum, qui de cibis diuerſarum facultatum in ventriculo oritur. Hæc, quùm oſſi ſuperueniunt, pus cõtrahi neceſſe eſt. Vide, obſecro, quantum diſtet curatio, quæ à recẽtioribus ſcribitur, & à noſtri temporis chirurgicis frequẽtatur, ab eâ, quam Hippocrates ipſâ rerum naturâ edoctus memoriæ prodidit: mitto medicamenta. quod ad tegendam plagam & alligandam pertinet, quonam ſpectant? quid animaduertunt? quem delectum linteorum habent? in primis vlcera omnia vinciunt, etiam, ſi à vinculo abhorreant. inflammatas partes adſtringunt, caput velant, & linteorum multitudine onerant. Dicent protegendam à frigore plagam eſſe. At non adeò, vt ipſa & reliquum caput ità cõtegatur, vt oneretur & calefiat, quod ſępenumerò videmus, quùm faſcias abundè ſuperinijciũt. non ſolùm autem vlcus in capite comprimendum non eſt, ſed ne alligandum quidem, niſi fuerit in fronte, quod Hippocrates optimè in ſuperioribus expoſuit.

„ MAlum autẽ in vlcere carnẽ humidã eſſe, hebetẽ & diuturniori tempore
„ purgari. dãda verò opera eſt, vt vlcus q̃ celerrimè ſuppuret. hoc enim pa-
„ cto, quæ iuxtà ſunt, inflãmari nõ poterunt, ipſúmq; purum q̃ celerrimè efficie-
„ tur: neceſſe enim eſt laceratã colliſamq; à telo carnem in pus verſam tabeſcere.
„ Poſtquàm purgata erit, ſiccari vlcus debet: nã ſic maturè admodũ ſaneſcet, &
„ caro nõ humida, ſed ſicca ꝓducetur: ſic etiã in vlcere caro minimè ſupercreſcet.

Vniuerſa vlcerũ curatio (vt anteà dictũ eſt) ſiccãtibus cõtinetur, quãobrem ſimplex vlcus non aliud à principio ad finem requirit, q̃, quod ſiccãdi facultatem habeat. Perniciosum itaq; in vlcere carnẽ humidam, atq; hebetẽ eſſe: nam (vt in libro de vlceribus docuit) quod ſiccũ eſt, ſano ſimile eſt, quod humidũ, à ſano plurimùm recedit. vbi vlceri affectus quiſpiã iũgatur, qui humida & madefaciẽtia deſideret, qualia ſunt, quæ pus mouent, is, q̃ celerrimè idoneis præſidijs tollendus, deinde ad ea ſiccantia tranſeundũ, quæ capiti conueniant, cuiuſmodi eſt medicamentũ ex ſucco vuæ acerbę, quod in libro de vlceribus dixit ad vulnera capitis pertinere. Caro quidẽ, cùm lacerata eſt & colliſa, nõ patitur vlcus ſaneſcere, niſi tota in pus vertatur & purgetur, cuius rei cauſam in ſuperioribus indicauimus, vbi de retuſo & graui telo agens eandẽ ſententiam propoſuit. Ergo, quùm colliſa caro debeat in pus verti ac tabeſcere, malũ eſt, ſi diuturniori tempore purgetur. feſtinare enim conuenit ad pus mouendum, quùm, quò citiùs ſuppuret, eò, quæ iuxtà ſunt, minùs inflammentur. nam carne in pus iam verſâ, dolor ceſſat & calor, quibus inflãmatio ſolet in proximas partes cõcitari. huc accedit, quod ſi citò ſuppurat, vlcus quod purgari ante carnis ſuppurationem nequit, citò etiam purum efficitur. Vlcus iam purum ſiccãtibus nutriendum eſt: nanque hoc pacto citò ſaneſcet, quùm caro non humida

alatur,

alatur,sed sicca & firma, quod summopere ad vlceris curationem confert.hâc item viâ caro super aliam non excrescet, vt in libro etiam de vlceribus prodidit. solet enim,quùm humida est,adeò increscere, vt coërcenda sit & exedenda, quod faciunt medicamenta vehementer siccantia,quæ materiam eius absumendo,produci ipsam plus iusto non sinũt. Ad id nunc à chirurgis adhibetur alumen vstum, veteres vtebantur chalcitide, mysi, vel ærugine, & modo hoc,modo illo,prout natura sicca magis vel minus esset.

» IDem quoque respondet in membranâ, quæ cerebrum tegit:nam,si os pro-
» tinus & secetur,& patefactâ mẽbranâ detrahatur,hæc quàm celerrimè pur-
ganda est & siccanda,ne diutiùs madens hebes fiat & attollatur,quę,quùm ità
» accidunt,periculum est,ne putrescat.

Cerebrum sub caluariâ duabus cingitur membranis, alterâ molliori, quæ proximè ipsum amplectitur, alterâ duriore, quam caluaria proximè contegit, Hippocrates(vt apertè declarant eius verba,)de hac loquitur, quam μήνιγγα,id est,membranam suprà etiam vocauit,quùm in secandâ plagâ præcepit, vt detraheretur caro iuncta ossi & membranæ.Hoc itaquæ,quùm patefacta est,secto ac detracto osse,in eodem periculo reuoluitur,atque caro,si diutiùs madescat:atque idcirco,sicut in carne imperauit,vt,vbi collisa esset, maturè ad suppurationem perducta purgaretur,ità nunc in membranâ,cuius eãdem esse rationem dicit. nam,si inuiolata sit,siccãtibus nutrienda est:sed si læsa cõspiciatur(eo,scilicet modo,quo lædi membrana cerebri potest:non enim colliditur, quùm nihil durum oppositum habeat,quod Galenus ait requiri,ad hoc,vt aliquid collidatur)lenientia superdari debent,& quæ dolorem finiãt,quùm non facilè ità violetur,vt instar carnis ad suppurationem perducenda sit: deinde, quæ ipsam puram efficiant atque exiccent,ne,si longiori tempore madeat,hebes,id est,humida fiat,& minùs firma,atque in tumorem assurgat,quãdoquidem sanie contractâ inflammatur,intumétque,& tandem putris efficitur.magis autem cauendum hoc est in membranâ,quàm in carne, quò siccior est, & idcirco madefacta magis læditur,quo itẽ cerebro propior,ne putrescẽs ipsum afficiat. Repurganda igitur membrana, & detrahendus sanguis effusus,& super ipsâ collectus,vel sanies,in quã hic conuersus fuerit. Quę verò propriè cõueniant membranæ præsidia osse detracto,Hippocrates non posuit: Galenus in sexto de ratione curandi, duas curationes tradidit maximè inter se contrarias: altera enim mitis est,quã tunc Romæ frequentatam dixit:altera maximè sicca est,qualem laudauit Meges Sidonius.hanc Eudemus adhibebat, qui nudatę membranę protinus superinducebat emplastrũ,quod Isis vocatur,& extrinsecus oxymel quâ curatione Galenus testatur plures seruatos esse,quàm leniente:adijcitq; illâ se vsurum fuisse,si in Asiâ mansisset, sed cùm Romæ degeret,se vrbis morem sequutum esse.magis itaque subscribit Eudemi curationi,tum auris exemplum affert,cuius foramen non modò ad cerebri membranam,sed etiam ad ipsum cerebrũ pertinet, & nihilominus tolerat medicamẽta vehementer sicca,cuiusmodi est Andronis pastillus.videtur autẽ huius sententię,quãuis rem non ità explicet,vt antequàm inflãmatio superueniat,super membranã vehemẽter siccãtia inducãtur.nam in vniuersâ curatione arida cephalica inspergit:vbi inflãmatio occupauit,leniẽtia superdẽtur.id quod voluit Hippocrates, quùm eandem esse rationem posuit membranæ atq; carnis.caro autem siccis pręsidijs eget,atq;,vbi lacerata sit & inflãmata,lenientia postulat,

deinde ſiccãtia. Quare membrana etiam,cùm lacerata non eſt,aut colliſa,hoc eſt,quùm neq; inflammatio vrget, neq; dolor,ſiccari protinus debet,alioquin primò lenientia ſuperimponenda ſunt,tum ſiccãtia & detergẽtia. Conſtat autem Galenũ patefactâ cerebri mẽbraná,non modò inflámatione vrgente, ſed etiam doloris cauſâ lenientibus mederi, cùm in ſecũdo libro de compoſitione medicamentorũ ad ſingulas particulas attinentiũ, vbi Apollonij medicamẽta perſequitur ad capitis dolorẽ ex ictu,detracto oſſe tepidá roſam infundi ſuper cerebri membraná voluerit:eiuſdem meminit,quâ de ſanguine colũbino, qui iugulatâ colũbâ, vel venâ ſectâ in alâ, ſtatim calidus vtiliter ſuper cerebri mẽbranâ inducitur:magis tamen à Galeno probatur roſa tepefacta ſic,vt columbini ſanguinis calorẽ ęquet. Ergo iuxta Hippocratis & Galeni ſentẽtiam,vbi, nec dolor ſit,nec inflámatio,valdè ſiccantia membranę inſpergenda ſunt:dolore vel inflámatione infeſtante ad lenientia confugiẽdum. laudat autẽ Galenus ad leniendũ,in primis roſam,deinde ſanguinem columbinũ,ad ſiccádum emplaſtra,quæ cephalica dicũtur. Idem comprobat Cornelius Celſus, qui,niſi inflámatio oriatur, à principio ad finem in ſiccãtibus perſeuerat. Exciſo enim oſſe primò mẽbranam acri aceto reſpergit, vt, ſiue aliquid ſanguinis ex eâ cõfluit,prohibeatur,ſiue intus concretus cruor remanet,diſcutiatur:tum aliquod emplaſtrum adhibet,ex ijs,quæ caluariæ cauſâ componuntur,ex aceto mollitum,& cotidie vulnus curat, bis etiá æſtate. ꝙ ſi membrana per inflammationem intumeat,infundit roſam tepidam:ſi vſque eò tumeat,vt ſuper oſſa quoque emineat,coërcet eam benè tritâ lenticulâ, vel vitis folijs contritis, & cum recẽti vel butyro, vel adipe anſerino mixtis. vbi minus pura membrana videtur, parem modũ miſcet eius emplaſtri ac mellis,idque ſuperinfundit,eiúſque continendi cauſâ vnum vel alterũ linamentũ inijcit,& ſuper linteolo,cui emplaſtrum illitum ſit,contegit:vbi plus pura mẽbrana eſt,eâdem ratione adijcit emplaſtro ceratum,vt cárnem producat. Eandem ferè Paulus curationem adhibet:in eo tamen differt,quod vbique initio roſâ vtitur. linteolũ enim ſuperimponit ex roſâ madefactum, deinde lanam ſimiliter madefactá, & hæc vſq; ad tertium diem ità dimittit,interim ſæpe roſam ſuperinfundens,cùm timeat (quãtum conijcio)dolorem,quemadmodũ & noſtri ſæculi chirurgi,qui inter initia perpetuò ad roſam confugiunt. à tertio die Paulus mẽbranam ſiccantibus nutrit,qualia ſunt,quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur. Quod ſi inflammetur,ſic, vt intumeat,eam fouet roſâ calefactâ,& aquâ in quâ fœnum gręcum,ſemen lini,althea,anthemis,atque huius generis,alia decocta fuerint, & cataplaſma ex farinâ hordei ſuperimponit, vel ex lini ſemine & aquâ ꝓximè poſitâ. ſed iam lõgius labimur,dum,quę præſidia mẽbranæ propriè aptẽtur, oſtendimus : ad verba itaq; Hippocratis reuertamur,illud antè in memoriam reuocantes,cerebri membranam,vbi vulnerata eſt, nepetæ ſucco & farinâ hordei ſiccâ optimè glutinari, quod Galenus ab Apollonio acceptũ recenſet:vbi ſanguinẽ copioſè effundat,vtiliſſimè id medicamentũ adhiberi, quod duas partes aloës accipit,& vnam thuris,vbi vtendum eſt, oui albo dilutas, & leporinis pilis exceptas, protinus enim ſanguinem ſiſtit. hoc Galenus nõ ſemper eodem modo temperatum compoſuit: nam interdũ plus thuris,interdum minùs adiecit,pro naturâ hominis ſicciori vel madentiori.

» OS autem,quod capite vulnerato abſceſſurum eſt ab alio oſſe,ſiue ità inci-
» ſum ſit,vt oſtendat,quâ telũ inſederit,ſiue alioquin plurimum nudatum, 41

abſcedit

abſcedit, cùm exangue admodũ fit. Exhauritur autẽ ſanguis in oſſe, tempore, & maximâ parte medicamentorum: celerrimè vero abſcedet, ſi quis vlcus celerrimè purũ præſtet, deinde & ipſum, & os ſiccet, idq; & plus & minus: nam, quod celerrimè areſcit, attenuatúrque, eâdẽ cauſâ potiſſimum abſcedit ab alio oſſe, quod quidem ſanguinem habet & viuit, quià redditum exangue, ac ſiccum, ab eo, quod ſanguinem habet & viuit, valdè recedit.

Vulnerato capite, citò purum vlcus exhibet, & ſiccat. quod non modò carni prodeſt, & cerebri mẽbranæ: ſed oſſi etiã, eo nomine, quod non patitur ipſum fieri purulẽtum, quod iam ſuprà expoſitum eſt: ſed, quùm apertum os, ab aëre alienetur, ſquamam neceſſariò remittit, quæ priusquàm reſoluatur, non poteſt os cõtegi, neque vlcus impleri: & idcirco expedit, eiuſmodi ſquamam citò recedere, ad quam rem ſuperior quoque curatio conducit, quod propoſitis verbis exequitur. nõ ſolùm autem ſquama ab oſſe conſueuit abſcedere, ſed interdum teſta etiã. quod abundè in opere de fracturis expoſuit, quùm eius fracturæ curationem docuit, cui carnis quoque vulnus acceſſit, & in quâ expectatur teſta, quæ ab oſſe recedat. proximè autem proferet carne ſubcreſcẽte à reliquo oſſe fragmenta ſeparari, quod ſimiliter ſub eâdem curatione citiùs procedet. Nunc igitur ait, ſi os exangue fiat, abſcedere ab alio oſſe: fit autem exangue, & per ſe proceſſu temporis, & ope medicamentorum, quæ plurima admouentur ſiccandi vim habentia, quâ ſanguinem exhauriunt, cuiuſmodi ſunt cephalica, quę (vt Galenus docuit in ſexto de compoſitione medicamentorũ generatim ad morbos attinẽtium) oſſis ſquamã remittunt. Si quis autem recedere os maturè velit, feſtinare debet ad purgandum & ſiccandum vlcus, atque ipſum os: hoc quidem, vt exhauſtũ ſine ſanguine relinquatur: vlcus, ne ſi aliter curetur, os humidum efficiatur. addit [& plus, & minùs] quùm non omnibus æquè ſicca medicamenta conueniant, ſed ſicciora, quibus natura quoque ſiccior eſt. Sic autem conficit, celerrimè os ſiccantibus medicamentis abſcedere. ſtatuit ab alio oſſe, quod viuit, & ſanguinem habet, os eâ de cauſâ recedere, quià ſanguis ſiccatur, quod, ſi ità habet, cõſtat id citiùs abſcedere, quod citiùs ſiccatur: exangue enim redditum, atque emortuum, ab alio, quod viuit, & ſanguinem habet, admodũ abſcedit. In ſeptimo etiam libro ſentẽtiarum, quas aphoriſmos vocauit, dixit os abſcedere, vbi corrumpatur: quam rem id confirmat, quod in arboribus videmus. decidunt enim folia, quoniã ſuccus, per quẽ ſurculo inhærent, exiccatur, eoq; fit, vt ipſa iam emortua à viridi ac viuo ſurculo reſoluãtur. Idem quoque euenire carni & cuti veriſimile eſt. cruſta enim (vt oſtenſum eſt in libro de vlceribus) multò celeriùs reſoluetur, ſi locus ſiccioribus præſidijs, quàm ſi madefacientibus nutriatur.

QVodcunque etiam os à ſuo ſtatu recedens deſidit, vel quòd perruptum ſit, vel quòd latè omnino præciſum, minùs periculoſum eſt mẽbranâ inuiolatâ: quod item pluribus rimis & latioribus fractum eſt, minùs adhuc periculoſum eſt, & faciliùs euellitur, neq; huiuſmodi quidpiam ſecare oportet, aut periculoſè conari, priusquàm ſponte ſequatur, detrahere, quod tunc fieri par eſt, quùm primùm ſubeunte carne relaxatur. ſubit autem ab eâ ſede, quâ partes duplicis oſſis inter ſe connectuntur: & ab eo, quod ſanum eſt, ſi ſuperior tantùm pars oſſis corrumpatur. Hâc vtique viâ & caro quàm celerrimè ſubcreſcet, ac producetur, & oſſa remittentur, ſi quis in vlcere ad pus mouendum & purgandum feſtinet. quod ſi totum os deſidat, ſic, vt vtrâque parte tam in-

» feriori,quàm superiori intrò ad membranā secedat, vbi eadem curatio adhi- » beatur,celerrimè & vlcus consanescet,& ossa desidentia remittentur.

Sæpiùs euenit,vt mala, quæ corpori nostro incidunt, quamuis grauia sint, leuia videātur: & rursus nullius sint momenti,quæ grauia cēsentur. ac,ne longiùs à propositâ ossium materiâ discedamus,iugulū,quùm transuersum frangitur, curatu longè difficilius videtur,quàm,quùm in lōgitudinem: res tamen contrà se habet,nanque hoc valdè medicum fatigat,illud paruo negocio conferuescit. Spina,si cōcutiatur,grauiora mala afferre solet,quàm si peruertatur, quanquàm minùs credibile existimetur. Costa fracta minus periculosa est, & faciliùs sanitatem recipit,quàm collisa,& si metu magis terreat,quæ fracta est. hæc omnia Hippocrates alibi latiùs explicauit. Nihil ergo mirum, si (vt nunc ait)ossa capitis,quò magis præcisa & magis abrupta sunt,ac fissa,eo minùs periculosa sunt,quanquàm secus intuentibus videatur. Adiecit autem[membrana inuiolata]quoniàm,vbi hęc lædatur,malū maximè perniciosum est,quemadmodum in fracturâ costæ,si,quâ cingitur membranâ,abrumpatur: malum, quod per se leue esset,grauissimum efficitur. Causa autem,cur ossa capitis,quo magis abrupta sunt,eo magis periculo vacēt,in eo cōsistit,quod, vt exitus detur saniei,quæ in membranâ cerebri collecta est , non oportet os secare,neque periculosè terebrâ caput concutere:nam satis spacij præstat fractura ad saniem extrahendam.atque idcirco suprà,vbi tractauit de fracturæ modis,qui sectionem postulāt,hos excepit. Demitur quoque per fracturam sanguis,qui in osse interdū nimis abundat,quemadmodū in pueris, atque idcirco solet purulentū os facere . Illud etiā periculo subtrahit, quod res magis in aperto est,nec quod lateat,& non attendatur,hominē interimit:quod(vt infrà ostendet)euenit in fracturis,quæ non apparent.tum,quod fragmenta,quę expellenda sunt,sponte sequuntur,neq; vulsellâ, magnâ vi educi debēt. huius rei causam ponit carnem,quæ subit inter integram atque emortuam partem,& quod abscessit fragmentum expellit:hoc ipsum autem modò à superiori parte ossis,modò à superiori & inferiori simul abscedit . Caluaria enim (vt Hippocrates narrauit) media duplex est,atq; idcirco nonnunquā tota læditur, nonnunquā solâ parte superiori. Expellitur ergo fragmentū à carne subcrescente, siue id à superiori parte recedat,siue ab vtrâque.subcrescit autē caro ab eâ sede,quâ duplicis ossis partes inter se connectuntur(διπλόην nominat) & ab osse integro.mediū quidē duplicis ossis, spongiæ simile est, & suis cauis carunculas continet, vnde caro producitur,sed ab eâ sede duntaxat,quâ integrū est. quare,vbi testa tātùm superior abscedit,expellitur à carne,quæ ab inferiori parte increscit:vbi vtraque, caro tūc vndiq; à lateribus producitur in integrâ sede,quâ similiter partes duplicis ossis inter se connectuntur,non tamen ab inferiori parte,quùm non ampliùs integra sit. At quorsum hęc? Tractauit Hippocrates de curatione,sub quâ maturè pus mouetur,& vlcus purgatur:dixitq;,sub eâ carnem celerrimè sanescere,os minimè purulētum fieri,&celerrimè squamam remittere:nunc subdit fragmenta, quæ abscessura sunt, siue superioris partis sint,siue totius ossis citò abscedere. quod saluberrimum esse euidentius est, q̃ vt lumen requirat,quùm aliter sanari plaga non possit. Inseruit autem nonnulla de fracturæ periculo,ac de fragmentis,cur abscedant : omnia tamen eò pertinent, vt ostendat ob propositam medendi viam, ossis testas citò recedere, quùm à subcrescente carne expellantur: hæc autem eo citiùs alitur,quo maturiùs vlcus purgatur. Contrà

nunc

nunc chirurgici non expectant, vt os à naturâ reſoluatur, ſed antè ferramentis ipſum diſcutiunt. Paulus Æginera forfice id præcidit. Galenus ſcalpro, qui in imo lenticulæ imaginem refert, de quo infrà loquemur: hoc, vbi os ità perruptum ſit, vt ſine vllâ vi educi queat, reijci non poteſt.

PVerorum oſſa tenuiora ſunt & molliora, quoniàm plus ſanguinis habent, & caua ſunt, non dura, non denſa, nõ firma: atque, vbi à telo pari, vel etiam imbecilliori, æqualiter, aut etiam leuiùs vulneretur tenerioris pueri os, magis ac citiùs purulentum euadit, quàm robuſtioris. Quòd ſi vulnus alioquin mortiferum ſit, citiùs decedit tener, quàm robuſtus annis.

Qua ratione mederi conueniat capiti vulnerato hactenus magnâ ex parte demonſtrauit, cauẽs in primis, ne os putreſcat. ſed, quùm quædam oſſa magis eiuſmodi noxæ exponãtur, atque idcirco propriam animaduerſionem requirant, vt hanc quoque exequatur, docet quorũ oſſa magis ac celeriùs putreſcãt. quod, vt in aperto ſit, in memoriam reuocandum eſt calorẽ vnà cum humore in cauſâ eſſe, cur quidpiam putreſcat. quanto igitur os calidius fuerit & humidius, pus tãto citiùs, ac magis contrahit. patet autem puerorũ corpora calidiora eſſe & humidiora, ac propterеà oſſa etiam, quæ, quùm ſummã magnitudinẽ non impleuerint, tenuiora ſunt & humoris copiâ molliora. citiùs ergo putreſcunt & faciliùs. Hoc videtur cum his pugnare, quæ ſuprà de hyeme protulit, quùm ait hominẽ diutiùs viuere hyeme, quàm æſtate, vbi alioquin ex vulnere interiturus ſit: quod propter naturalem calorem fieri diximus, qui hyeme potentior eſt: atque idcirco, ſi ſoluere morbum non poteſt, certæ vitæ ſpaciũ extrahit: neque enim naturalis eſt is calor, qui corrumpit, ſed præter naturã. Puerorum ergo calor, quo pacto ſinet oſſa magis corrumpi, & hominẽ citiùs interire, quùm idem ſit in cauſâ, cur partes noſtri corporis ſeruentur incorruptę, & vitæ ſpacium porrigatur: an eò hęc fient, quià humor maius pondus habeat in corrumpendo, quàm in conſeruando calor, qui ex ictu atque inflammatione præter naturam iam efficitur? hoc nõ poteſt ad hyemem transferri, in quo naturalis calor, quùm potẽtior ſit, efficit, vt pus, vel nullo modo, vel diuturniore tempore contrahatur, niſi vbi ſit humoris redundantia, quemadmodùm in pueris. in his etiam magis abundat ſanguis, quãdoquidem in vniuerſo eorum corpore copioſus eſt, quùm eos calidiores reddit & humidiores. oſſa etiam caua habent, quibus ſanguinis abundantiam admittant: ætate autem procedente, quùm, quod cauis oſſium continebatur, ſiccum euaſerit, cauum duriori materiâ obſtruitur: quo fit, vt os, quod in pueris molle erat & cauum, dẽſum magis ac firmum & durum reddatur. quare minùs purulentũ efficitur, & longiori tẽpore. Contrà euenit in oſſe puerili, atq; ideò, vbi æquali telo, aut etiam debiliori, ictu ſimili aut leuiori percuſſum fuerit, magis ac citiùs putreſcit, ex quo ſequitur, vt, vbi ex vulnere, non quidem propter ætatẽ, ſed offenſam grauiorẽ, intereũdum ſit, citiùs intereat tener, quàm robuſtus. os enim, vbi purulentum eſt, cerebri membranam afficit, & cerebrum ipſum, atque hominẽ interimit. Ergo, quod citiùs, & magis purulentum efficitur, hæc mala citiùs affert. videtur autem vulnerato capite, vbi ſcilicet, homo ſtatim ex ictu non moriatur, præcipuam cauſam mortis ponere os purulentum. quod fecit etiam in principio huius libri, quùm, vbi res mortifera ſit, diutiùs trahi hominẽ dixit, qui poſteriori parte capitis vulneratus eſt, quoniàm os ibi craſſius eſt, & longiori tempore pus contrahit, & ad cerebrum tranſfundit.

VErùm oportet, vbi os nudatum ſit, id operá dare, vt cognoſcamus, quod conſpectui non ſubijcitur, intelligamúſque num os fiſſum ſit & colliſum, vel colliſum tantùm, vel non ità inciſum, vt oſtendat, quâ telum inſederit, & præter id colliſum aut fiſſum, vel vtroque modo læſum ſit: atque, vbi aliquo ex his modis violetur, detrahere ſanguinem oportet oſſe per exiguam terebram perforato. ſubinde autem os conſiderãdum eſt: tenuius enim & minùs altum eſt tenera ætate, quàm firma.

Animaduerſionem ponit propriè in oſſe puerili, quod magis periclitetur, ne purulentũ fiat ob ſanguinis copiam: in eo autem cõſiſtit, quod oportet ſanguinem demere exiguâ terebrâ adactâ, vt, qui in mẽbranâ cerebri receptus eſt, euadat, & minuatur, qui in cauis oſſium continetur. hoc autem præceptum ad eos tantùm fracturæ modos pertinet, qui ſectionem poſtulãt, ſcilicet, quùm os colliditur, vel finditur & colliditur ſimul, ſiue hæc per ſe fiant, ſiuæ os præter ea ità incidatur, vt in eo teli ſedes appareat. in alijs autẽ fracturæ malis, cùm os vel deſidit: vel ità inciſum eſt, vt oſtendat, quâ telũ inſederit, modò neq; colliſum ſit, neq; fiſſum, ex oſſe haud oportet ſanguinẽ detrahere. ſatis enim per ſe profluit, ſatis etiã ille exitũ habet, qui cerebri membranã diſtringit. Contrà, ſi fractura ex earum numero eſt, quæ latere ſolẽt (de quibus abundè in prioribus tractauit) vt ſanguis euadat, exiguâ terebrâ perforãdum os eſt. Itaque, vbi os nudatum ſit, diligenter intueri oportet, num fiſſum aut colliſum ſit duntaxat, ſiue præter hæc ità inciſum, vt teli veſtigium retineat, atque, vbi horũ aliquid ſit, perforandum eſt exiguâ terebrâ admotâ, cùm amplior & grauior oſſi tenero aliena ſit. Subinde autem attollenda manus eſt, conſiderandáque foraminis altitudo, ne terebra membranam violet: os ſiquidem puerile tenuius eſt, & ſummum magis, neque ità craſſum atque altum, ſicut ætate iam firmâ. In fine etiam huius libri, quùm pro ſerrâ adhiberi poſſe terebrã dixit, cauit, ne vſq; ad cerebri membranam penetret.

VBicunque autem ex vulnere intereundũ ſit, neq; poſſit homo ſanitatẽ recipere, neque ſeruari, ex his notis intelligere conuenit moriturũ, & quod futurum eſt, præſignificare. hæc enim ægrotanti accidunt, quùm quis fractum eſſe os percepit, ſiue fiſſum ſit, ſiue colliſum, ſiue quouis modo ruptum, neque id radat, neque ſecet, quaſi non egeat & inuiolatũ ſit. Hyeme plærunque ante quartumdecimũ diem, æſtate poſt ſeptimum febris accedit: quæ, quùm ſuperuenit, vulnus reddit, non ſui coloris, & ſaniem modicam effundit, quodque ex ipſo inflammatum eſt, emoritur, glutinoſum efficitur, & carnem ſale conditam repręſentat, ruffum, ſubliuidũ, tuncq; corrumpi os incipit, & nigrum fit, lęue exiſtens, tandẽ ſubpallidum ſe oſtendit, vel albidum. At vbi iam purulẽtum eſt, puſtulæ in linguâ naſcuntur, & laborans mente non conſtante conſumitur. Plæriſq; etiam neruorum diſtentio in alterâ parte corporis ſupernaſcitur, ſiquidem vulnus in ſiniſtrâ parte capitis fuerit, neruorũ diſtentio dextram corporis occupat: ſi dextra capitis vulnerata ſit, nerui in ſiniſtrâ corporis diſtenduntur. ſunt & qui attoniti fiunt. ſicq; æſtate ante ſeptimum diem, hyeme ante quartumdecimum pereunt. Idem verò ſignificant hæc indicia vetuſto vulnere atque recenti.

In libro prognoſticorum, vt faciliùs prognoſticationem declararet, vuę curationem inſeruit: contrà nunc, vt meliùs curatio percipiatur, prognoſticationem interponit, & ſigna mortis. Res autem ſic habet: propoſitum eſt docere,

quâ ratione caput fractum curetur,ſed,cùm febris nonnunquàm interueniat, quam ſequuntur poſteà mala complura,vt oſtēdat quid in eo caſu medico ſit agendū,antè indicat,vbi res lethalis ſit,primò febrem,deinde alia mala ſuperuenire,monetq́ue,vt ex illis quid futurum ſit, non modò intelligat, ſed etiam prædícat.conſulit enim medico (vt ſuprà etiam monſtrauimus) & vbique eo ſpectare ipſum iubet,vt auctoritatem ſibi & dignitatem comparet,ac tueatur. Sequuntur autem huiuſmodi mala,vbi os fractum eſt,neque à medico ſecatur aut raditur,ſed quaſi integrū ſit,relinquitur:tunc enim præter inflāmationem vlceris,ſanies quoque in membranâ cerebri collecta eſt, &,quùm exitum non habeat,mala infert,quę ab ipſo adſcribuntur. In oratione Hippocratis legitur [quùm quis fractum os eſſe perceperit]quod potiùs legēdum negatione adiectâ cenſemus[non perceperit]ità,vt mens verborum ſit,medicum non intelligere os fractum eſſe,& idcirco neque radere, neque ſecare,ſed ipſum dimittere,quaſi non egeat,& ſanū ſit.mouemur autem,quod magis veriſimile eſt debitam curationē à medico prætermitti, quùm fractū eſſe non intelligit,quàm, quùm id fractum cognoſcit:eam ſententiam comprobant, quæ ab ipſo ſubijciuntur [quaſi non egeat,& inuiolatum ſit] nam ſi intelligeret os læſum, non dimitteret quaſi integrum : magis enim credibile eſt id tāquàm integrum dimitti,quod nullo modo violatū videtur. Adde,quod modi fracturæ,quorum meminit,ex eorum numero ſunt,quos ſuprà latere poſuit,ſcilicet,quùm os vel fiſſum eſt,vel colliſum,quamuis adijciat[vel quouis modo ruptū]id poteſt referri ad os,quod ità inciditur,vt oſtendat quâ telum inſederit,& ſimul etiā vel finditur,vel colliditur,vel vtroq; modo læditur. Solēt enim inciſo oſſe,& fiſſa & colliſa,quæ iuxtà ſunt,latere:atque hi modi ſunt,quos anteà dixit,præcipuè ſectionem requirere.Sed nolim tibi perſuadeas fracturam, quæ oculis ſubijcitur,periculo vacare:nam & ipſa quoq; ſedis cauſa eſt,multisq; affectibus iungitur: tamen,ſi cum latente cōferatur,plærunq; minus periculoſa eſt,vt abundè in prioribus expoſitum fuit.Quamobrem,vbi os fractum ſit,medicus verò noxam non deprehendat,ac propterea neque ipſum radat,neque ſecet, ſuperueniunt mala indicia,quæ proponūtur, cúmque vel omnia,vel plæraque concurrunt, certum mortis indicium faciunt. Febris primū æſtate poſt ſeptimum diem,hyeme ante quartumdecimū accedit: accedit hæc interdum etiā à principio,ſed non ità terret,ſicut,quæ procedente tempore ſupernaſcitur : à principio enim & doloris cauſâ & loci,qui inflammari cœpit,febricitare ſæpenumerò ægrotātem videmus:quæ poſt ſeptimū diem oritur,quo tempore (vt ex libro de fracturis colligitur) ceſſaſſe inflammatio ſolet,malū indicium exiſtimatur:ſignificat enim inflammationis grauitate cerebrum, vel eius membranam affici,cùm materia ibi collecta exitū non habeat: putreſcit enim, & febrē excitat:citiùs autē hoc accidit ęſtate,quàm hyeme ob eandē cauſam,ob quam ſuprà dictum fuit,vbi intereundū ex vulnere ſit,diutius trahi hominē hyeme, q̃ æſtate,nam humor calore præter naturā æſtate magis putreſcit, quod Galenus expoſuit in tertio de ratione curādi.magis enim tunc viget: ſeruatur autē à calore naturali,qui potentior eſt hyeme,neq; ità citò vincitur, aut ipſum patitur in ſaniem verti.Ità autē obſeruatum eſt,vt ęſtate non niſi poſt ſeptimum diem, hyeme ante quartūdecimū febris inuadat , temporibus, quę inter hyemem ſunt,& æſtatem medio ſpacio inter ſeptimū & quartumdecimum,hanc ſupernaſci veriſimile eſt,citiùs autem vel tardiùs,prout ad æſtatē magis vel ad

hyemem accedunt. Cur intra hoc tẽpus ſequatur, philoſophus inueſtiget: medico ſatis ſit, rem ità habere, quod non tantùm ab Hippocrate obſeruatum eſt, ſed cotidiè à noſtris chirurgicis verum eſſe comperitur. Nominat autem dies ſeptimum & qua,rtumdecimum, quibus natura ſolet, vel morbum vincere, vel ab eodem ſuperari. quare æſtate poſt ſeptimũ febris ſuperuenit, id eſt, non antequàm ſeptimus accedat, hyeme ante quartumd ecimum, id eſt, priusquàm quartusdecimus finiatur. Septimo ergo vel quarto decimo die febris ſuperuenit, medijs temporibus, vel nono vel vndecimo, qui dies eiuſdem generis ſunt, ac ſeptimus & quartusdecimus. ſicque inuadent mala hæc ſemper eo die, quo de ægris iudicari ſolet, quùm malum ſignificent: nam (teſte Galeno) quæcunque his diebus ſigna ſuperueniunt, ſiue mala, ſiue bona leuiora ſunt. Febre ſupernatâ vulneri adijciuntur alia mala, quæ gradatim, vt ſequuntur, ab Hippocrate propoſita ſunt: leuiora enim incipiunt, deinde increſcunt, donec hominem tollant. proueniunt autem (vt ſuprà narrauimus) ab affectu cerebri, & ab inflammatione, quæ augetur, & quanto grauior fit, vulnus tanto deterius efficit. Auctâ igitur inflammatione, & in gangrænam degenerante color vlceris corrumpitur, neque vltrà rubicundus ſeruatur, quià ſucci magis bilioſi cõcurrunt, atq; adeò, quià innatus calor paulatim extinguitur. Ex vlcere item pauca ſanies procedit, pauca quidem, ꝙ vis nutriens imbecillior ſit, & ſucci ad interiora ſecedant: ſaniem verò dixit non pus, eo quòd materia ibi malè cõcoquatur: nam & in libro de fracturis iſtiuſmodi vlcus nimis inflãmatũ à lachrymarum ſimilitudine δακρυώδεις fieri dixit, eo quòd ſanies cruda & tenuis inde profluat, quemadmodum lachrymæ ab oculis, quùm vehementer inflammantur. poſt hæc emoritur, quod inflãmatũ eſt, & glutinoſum redditur: propterea, ꝙ caro tabeſcat, & quaſi in gluten vertatur. at, quùm iam tabuit, & non amplius alitur, repræſentat carnem ſale condítam. Siccatur enim id vlcus, quod malum eſt (ſicut in libro prognoſticorum indicauit) quùm nutriens facultas languet. Color autem in vulnere ruffus eſt, & ſubliuidus: primò quidem ruffus, quùm à rubicundo verſus nigrũ tendat: deinde ſubliuidus, quùm calor innatus ex toto deficit, quo tempore corrumpi os incipit. Neque mirũ eſt, ſuprà enim dixit omnibus malis affici os, quibus caro vexatur. iure igitur corrũpitur, quùm caro liuida eſt: talis enim (vt alibi teſtatur) ægrotante oſſe malum ſignificat. Sequitur autem, quùm os corrumpi cœpit, vt leue ſit, & nigreſcat: leue quidem, vel naturaliter, quùm nondũ adeò affectum ſit, vt leuius aut aſperius ſe oſtendat: vel magis, quàm anteà eſſet, ob liquatam carnem ac tabeſcẽtem: quæ, cùm glutinoſa ſit & pinguis, os lęuius reddit, quod, ex contrario, acri humore exaſperatur, quemadmodum Galenus in libro de morborum cauſis indicauit. nigreſcit autem, quod album erat ob ingentem inflammationis calorem, ac deinde, quùm iam purulentum eſt, pallet, vel albidum efficitur: huiuſmodi enim eſt color puris. Tale quid lignis euenit, quùm vruntur: igne enim primò nigra fiunt, deinde in cinerem verſa albeſcunt. prouenit autem niger color (auctore Ariſtotele in libello de coloribus) à calore, qui & aquæ & aëris humorem abſumit. Sed, cùm terra per ſe alba ſit, ſiue cinerei coloris, vbi rei cuipiam iungitur, alio modo coloratur: eo autem cõſumpto, cui admiſcebatur, terra ad albedinem reuertitur. Ligna itaq;, quùm nigra ſunt, ſi ab igne rurſus calefiant, abſumitur ex toto materia, quâ nigra efficiebantur, & ſola terra vel cinis reſtat. Hoc reſpõdet etiá in oſſe, quùm alieno calore primùm nigreſcat, deinde ſub-

pallidum

pallidum fiat vel albidum, quod ἔκλευκον dixit: hoc autem verbum vel maximè album significat, vel quod albo proximum est, quamuis aliquãtulum recedat, nos, secundam significationem sequuti, albidum vertimus: tale enim fit os purulentum. Sunt, qui aliter hũc locum exponant, referunt verbum leue ad illud os, quod naturaliter habet, & inquiunt os, quod leue est, tandẽ exasperari, idq; ob saniem à carne defluentem, quæ est admodũ acris, mutántque περκνὸν, quod nigrum interpretamur, in κερχνὸν, quod asperũ significat: facilè enim potuit (vt inquiunt) librarius pro π. scribere κ: & pro κ, χ. Mutuatur autem Hippocrates vocabulum κέρχνον, ad asperitatem significandam, vt patet in opere de articulis, vbi & cibum exasperantem, & vocem asperam κερχνώδεα nominauit. iuxta quam explanationem nullam faceret coloris mentionem, nisi, quùm, vbi purulentum est, pallidum fieri, vel albidum ait, sed solam asperitatem & leuitatem intelligeret. Vbi os iam purulentum est, pustulæ (inquit) in linguâ nascuntur, & æger mente non constante consumitur. pustulas nostri chirurgici rarò viderunt, vt, qui cubantis linguam non intueantur: præsertim, quùm delirat, & in propinquo mors est. afficitur autem lingua ob cõsortium, quod inter cerebrum est & oris partes: sanies enim à cerebro ad palatum defluit, & ad linguam, ibíque insistens, quùm acris sit, pustulas excitat. prodidit enim in secundo de morbis vulgaribus pustulas acri, & rodente succo moueri, eas autem nominat φλυκταίνας. sunt hæ (vt scribit Cornelius Celsus) varis similes & quùm rumpuntur, intus quasi caro exulcerata conspicitur. nascuntur igitur in linguâ ob saniem à cerebro transfusam, id, quùm accidit, saniei copiam in cerebro demonstrat, quâ sic opprimitur, vt non modò linguam afficiat, sed malè etiam suo munere fungatur, quùm mens non consistat. Sæpiùs autem ab Hippocrate obseruatum legimus linguæ affectu mentis alienationẽ, & cerebri noxam indicari. in libro enim prædictionum, linguæ tremorem ait labãtis mentis esse indicium, atque item mentis alienationem cum linguæ distentione ac tremore perniciem denunciare, tum siccâ atque aridâ linguâ febricitantium insaniam ostendi. Hæc igitur mala, quùm superueniunt, ad vltimum ventum esse testantur, non quidem quùm vnum quoduis aut alterum accedit, sed cùm vel omnia, vel plæraque, vel certè grauiora supernascuntur: nanque, vbi febris, vel aliquod aliud oriatur, infrà docuit ad sectionem protinus confugiendum: quod nõ faceret, si res omni modo desperationẽ haberet. Propositis malis sæpiùs (inquit) adijcitur neruorum distẽtio, cuius causa est affectus cerebri. Sed, cur læsâ parte capitis sinistrâ, neruorum distentio dextram corporis occupet, & contrà dextrâ parte capitis ęgrotante, nerui in sinistrâ corporis distendantur, neque ipse causam scio, neque subscribo iuniorũ commentis: si quis tamen velit contrahi cerebrum, quemadmodũ in morbo comitiali, vt malũ expellat, & quùm in sinistrâ sit, incipere cõtractionẽ à dextrâ & ex cõtrario: sicut euenit in ventriculo, & alijs partibus corporis, quæ, quùm quid expellere ab vnâ parte debent, à contrariâ contrahuntur, si quis (inquam) velit huiusmodi contractionem integrę partis neruorum distentionem excitare in eâ parte corporis, quæ è regione est, huic aduersatur, quod à Galeno scribitur de cerebro & medullâ spinæ, in quibus natura dextram partem à sinistrâ per velamenta separauit, ne noxa vnius alteram afficeret. quî fiet igitur, vt dextrâ parte capitis læsâ sinistra contrahatur, quùm noxam non sentiat? magis enim verisimile est sinistram contrahi, quæ læsa est. Subijcit [sunt & qui attoniti fiunt, & quæ se-

quuntur]à principio etiam casus interdum ità grauis est, vt inde statim homo decedat, vel intra paucos dies, vt, cùm attonitus fit, ac stupet, id, quod sæpenumerò ab ictu protinus accidit, nonnunquàm etiam primis diebus: plærunque autem hominem occidit, ęstate ante septimum diem, hyeme ante quartũdecimum. ἀποπληξία enim, cùm, scilicet homo attonitus fit, per se lethalis est, neque potest vltra hos dies produci, adeò grauiter cerebrum vitiatum est. Ex his colligi potest duobus modis, capitis vulnus mortiferum esse: altero, quùm à principio graue est, ità, vt vel protinus, vel non multò post, hominẽ absumat, quẽadmodum, quùm attonitus redditur: altero, vbi augetur inflãmatio, vlcus putre, & os purulentũ efficitur: quod quùm accidit, notæ nunc propositæ se ostẽdunt, ac tãdem afficitur cerebrum, & mortem affert. Postremò addit idem notare signa hæc, siue res vetusta sit, siue recens: similiter enim mortem significant. hoc autem ideò apponit, quòd suprà dixerit ea superuenire æstate post septimum diem, hyeme ante quartumdecimũ, ne credas, si citiùs vel seriùs adueniant, aliud indicare: priùs etiam, quùm post septimũ & ante quartumdecimum dixit, adiecit[plærunque]vt ostenderet id non esse perpetuum.

„ VErùm, vbi intelligis febrem inuadere, vel quid aliud signũ languenti superuenire, nihil cessare debes, sed os vsque ad membranã secare, vel scalpro radere: facilè autem secatur, & facilè raditur: in cæteris verò eam curationem admouere, quam idoneam iudicabis, quod fit intuitus.

Quod si caluariæ fracturâ initio non deprehensâ necessaria pręsidia omittantur: procedente autem tempore, vel febris accedat, vel aliud ex signis, quæ suprà narrauit, nihil morandum est, nec differenda curatio, donec reliqua superueniant: tunc siquidem nullus esset omnino medicinę locus, quùm cerebrũ corrumpatur. quod ipse alibi σφακελίζειν dixit, sed protinus secandum est. quod principio intra triduum fieri debuit, si malum & perspectũ fuisset, & rectè curatum. Secto enim osse datur exitus materiæ, quæ in membranâ cerebri retinetur: id item os, quod exciditur, nec putrescit, nec mali quidquã, aut sentit, aut alteri infert. Non solùm autem exciditur os, quùm ad id facto ferramento secatur, sed etiam, quùm scalpro detrahitur. cuiusmodi autem esse debeant instrumenta, quibus secatur os, vel raditur, aut perforatur, suo loco demonstrabimus. cur item facilè secetur & radatur, in aperto est, quùm putrescere iam inceperit, & mollius euaserit. quod ipse etiam subijciet indicans celeriùs os purulentum secari. Exciso osse cætera facere conuenit, quæ cõmoda videbuntur, directo cõsilio (vt Hippocrates ait) πρὸς τὸ γινόμενον, id est, ad id, quod fit, nimirum ad rem ipsam, quę tunc hominẽ vexat. non solùm enim cõmodis auxilijs vulnus curandũ, sed superuenientibus malis etiam succurrendũ: quod proximis verbis ostendit, superueniẽtis tumoris curationẽ proponens, inquit igitur.

„ VBi autem in vulnere capitis, siue sectio adhibita sit, siue non nudato osse tumor rubicundus, & ad erysipelæ naturã accedens, in facie atque oculis, vel vtrisque, vel alterutro oriatur, isq; tactus doleat, febris item superueniat, & grauis horror: vlcus verò, quod ad carnem pertinet, rectè habere videatur: os, & quę iuxta vlcus sunt, rectè procedant, excepto faciei tumore, cui nullus alius error in victus ratione adijciatur: aluus homini ducenda est, dato medicamento, quod bilem moueat. Post quam purgationẽ febris cessat, tumor finitur, sanitas restituitur. sed, quùm medicamentum datur, æstimandæ sunt vires hominis, vt valeant.

Tumori

Tumori ſubuenit,qui vulnerato capite ità,vt os apertum ſit,ſiue ſecetur,ſiue citra ſectionem relinquatur,occupare interdum oculos & faciem ſolet. hũc proponit rubicundum,& eryſipelæ naturam habentem,qui tactus doleat, cui febris & grauis horror adijciatur. huiuſmodi tumor magnâ ex parte à flauâ bile prouenit,quæ,quùm acris ſit,& locum diſtendat,dolorem affert: cúmque putreſcat,febrem & grauem horrorem mouet. tranſfunditur autem ad faciem atque oculos naturâ ipſius capitis validiore exiſtente,& medicamentis confirmatâ,ſic,vt malos ſuccos non admittat. nam,quùm vel imbecillius eſt,vel madefacientibus nutritur, bilem aliunde tranſmiſſam facilè recipit, & eryſipelâ corripitur:quam nudato oſſe alibi malum eſſe nos docuit, cùm materia ad inferiores partes non tranſmittatur,ſed in oris plagæ recepta tempore os ipſum corrumpat:de quâ nunc non loquitur,quùm eum caſum proponat,in quo plaga rectè habeat. Ergo,ſi plaga,quod ad carnem attinet,benè procedat, vt,ſcilicet caro ſit ſui coloris,non hebes,ſed firma,ac ſine inflãmatione,& oris minimè tenuatis:rectè item os habeat,& quæ vulnus cõtinent, ità,vt nihil liuidum ſit,nihil purulentũ (hæc enim ſuprà cum febre accedentia ſignificare mortem dixit)ſed ſuperſit tantùm faciei tumor,nec quicquam in victus ratione aberretur,ità,vt ægrotans à cibo & potu vitioſo,ac nimio ſibi temperet,cęteraq; obſeruet,quę in genere vitæ morbi ratio poſtulat,bilem purgandam ait,flauam, ſcilicet,hæc enim eryſipelæ cauſa eſt. imperat autẽ, vt medicus hominis vires intueatur: perpetuo enim vbi ſanguis mittitur,vel catharcticũ datur, ſpectare medicũ iuſſit, num vires ſuſtinere eiuſmodi auxiliũ poſſint, an periculum ſit, ne cõuellãtur. purgato homine cauſa iam ſummota eſt.iure igitur febris tollitur, tumor euaneſcit,& cùm vulneris,& eorũ,quæ proxima ſunt,curatio rectè cedat,ęger ex toto liberatur,modò nihil(vt ipſe docuit)in reliquo vitę genere peccetur.Omiſit autẽ,quod vitę genus conueniat,vt ſatis alibi declaratum. cùm in libro de vlceribus,qui hunc præcedit,iuſſerit,vt vulnerato capite aquã potui daremus, & victu tenui vteremur, idque non immeritò: morbus enim acutus eſt,& talem victus rationẽ poſtulat, qualem tradidit, & in libro de ratione victus in morbis acutis,& in illis pręceptis,qui aphoriſmi nuncupantur. monuit item in opere de fracturis, vt vbique ad grauiora vulnera diu tenuiorem victum adhiberemus,& vbi femoris vel humeri os fractum, & per vulnus excedẽs reponeremus,eâdem ratione mederemur,atque in capitis fracturâ abſtinentiam imperantes. abundè igitur in alijs locis aperuit,quo victu ſuſtinendi ſint,quibus caput fractum eſt. Placuit etiã Galeno(quâ de capitis dolore ex ictu)in vulnere capitis abſtinendũ eſſe à vino & à cibis robuſtioribus. Sed,quùm ad victus rationẽ aliquo modò ſpectet, etiam locus,vbi degere offenſus debeat, de hoc nonnulla adſcribere operæprecium arbitror. Calor(vt Hippocrates ſæpiùs teſtatur)vtilis eſt nudatis oſſibus & fractis. quare perrupto femore,non ſecus quàm in fracturâ capitis vitandum eſſe frigus ait. idem repetit, vbi tractat de articulis per plagam excedentibus, & in ſummâ in quo caſu neruorum diſtentionem timet,frigus alienum eſſe proponit. quod in capite tanto magis euenit,quàm in alijs partibus,quanto eſt præſtãtius,à quo & medulla,quæ in ſpinâ eſt,& nerui depẽdent. Capite igitur fracto offenſus calido conclaui detineatur,nihil frigidum vulneri ſuperdetur. At nõ proptereà velamentis,linteis, faſcijs(vt nonnulli conſueuerunt)premendum atque onerandum eſt. hæc ſiquidem aliena ſunt,præſertim,vbi inflammationis ſuſpicio

ſit: abundè enim eſt plagam protegere,ne ad eam frigus aſpiret. Hactenus de genere victus. Reſtat,vt de alui purgatione, ac de miſſione ſanguinis tractemus: quoniam purgationem,& ſanguinis detractioné in hoc libro præterijt, non ſecus ac victus rationem,de quibus tractauerat in opere de vlceribus. tátùm dixit purgádam eſſe bilem,vbi eryſipela in facie oriatur. Verùm in libro de vlceribus vulnere exiſtente magno aluum catharctico purgádá eſſe prodiderat,vbi triplex genus magni vulneris poſuit: quod in parte corporis præſtátiori incidit,quod malignum,quod amplú eſt. propriè autem capite vulnerato (quæ pars præſtantiſſima eſt) aluum ducendam eſſe indicauit,idq; non aliâ de cauſâ,niſi vt ſucci ab affectâ ſede auertantur,quod fit,cùm educti non ampliùs ad ipſam ferútur. quin & in libro, qui de fracturis,& in eo,qui de articulis eſt, ad veratrú confugit,vbi caſus aſperior eſt: verbi cauſâ,quùm calx lęditur,cùm os per plagá excedit. Quòd ſi ſanguinis copia ſit,non alienú eſt ſecare venam, quod ex ipſo Hippocrate colligitur: tum ex libro de vlceribus,cùm præcipit, vt ſinamus ex plagâ ſanguiné fluere,quo patet (vt inquit Galenus) vbi ſponte non effundatur, à medico ſectâ venâ mittendum eſſe, ne inflammatio superueniat: tum ex opere de articulis,quùm coſtâ colliſâ ſanguiné ex cubito detrahit,vbi Galenus ait,etiam ſi in corpore ſanguis non redúdet, in eiuſmodi plagis ad venæ ſectionem decurrendum eſſe: miratúrque, cur Hippocrates calce percuſſo,potiùs hominem medicaméto purget,quàm ſanguinem exhauriat: id non ſolùm in fracturis accidit,ſed etiam in alijs caſibus: nam lateris dolori interiores partes infeſtanti Hippocrates veratro medetur, Galenus venæ ſectionem præponit. Nos igitur Galenum ſequuti,ab Hippocratis lege non abhorrentes,quùm parùm ſanguinis ex vulnere profluet, venam ſecabimus, niſi alij ſucci in corpore admodum redundent,quos tunc purgare potius expedit, quàm ſanguinem mittere. alioquin ſanguinem detrahemus, quod præſidium laudatur etiam à Galeno ad capitis dolorem ex ictu.

SVper ſectione verò,quandò neceſſe ſit hominem ſecare,hoc obſeruandum eſt. quod ſi principio tibi curatione traditâ ad ſectionem venias,os vſq; ad membraná excidere ſtatim non debes,quùm non expediat detracto oſſe hanc diutiùs patefactá relinqui,vt quæ grauiter læderetur, & tandé putreſceret,atq; hebes fieret: aliud item periculú ſubeſt,ſi ſectum os ſtatim à membranâ euellatur,ne ſerrâ in ipſo opere membranam laceres. Verùm in ſectione id obſeruádum eſt,vt,vbi parùm iam eſt,id,quod ſecandum ſupereſt: iamq; os labat, ex opere te recipias,ſináſq;,vt os per ſe abſcedat: nam oſſi,quod ſectum eſt, & ſine ſectione relictú,nihil ſuperuenire mali poteſt, tenuatur enim iam, quod relinquitur. In cæteris ea curatio admouenda eſt,quę cóferre ad vlcus videbitur.

Hoc videlicet,quod proponitur. quùm principio ad ſectionem venias,non debes os vſque ad membraná excidere,quamuis enim & à principio intra triduum ſecandum os ſit, & inter ſeptimú & quartumdecimú diem,quùm mala illa ſe oſtendunt,non tamen ſimiliter in vtrâque occaſione ſecandum eſt. Docet igitur,quùm initio ad ægrotantem adhibearis,quid in ſectione obſeruandum ſit: nam,ſi æger tibi initio non tradatur,quâ ratione ſecandum ſit,in ſequentibus aperiet. quod etiam ſuprà expoſuit,quùm malis indicijs accedentibus præcepit,vt os ſtatim vſque ad membraná excideretur. initio igitur, cùm os ſecatur,excidere totum vſque ad membranam non conuenit,idque duplici de cauſâ, altera,ne membrana diutiùs ſine oſſis tegméto relicta intumeat,putreſcátque:

trescátque: quæcunque enim velata esse & clausa consueuerunt, vbi detecta atque aperta sunt, externo & insueto spiritu circundata alienantur, & vbi sic habentur, diutiùs putrescunt, id euenit omento, quod interdum præcidendum est, quùm abdomine vulnerato per plagam excedit, sed hoc tantò citiùs, quàm cerebri membrana corrumpitur, quantò humidiùs est. diutiùs itaque sine osse relinqui membranam non expedit: Alteram causam ponit periculū, quod instat, ne, dum initio os exciditur, membrana cerebri violetur, quā rem processu temporis, quùm ad sectionem venitur, nō timet: vel, quod membrana desidat magis, & ab osse recedat, vt colligitur ex Galeno in sexto de ratione curandi: vel quod cogatur maiori necessitate vrgente os detrahere, quùm incertum periculum certâ desperatione sit potiùs. His igitur de causis imperat, vt à principio eatenus os secetur, vt moueatur, & parùm sit quod secādū restet. quo facto totum abscedet, & à naturâ expelletur, carunculâ subeunte, vt in prioribus indicauit: neque timēdum est (inquit) ne quid mali accidat ossi, quod & sectum est, & parte aliquâ sine sectione relictum. quoniā tenue est, quod relinquitur, & non solùm naturâ, sed medicamentis etiam, quæ siccandi vim habentia insperguntur, assiduè tenuatur. At qui sunt, qui hoc tempore istiusmodi præcepta obseruent? nónne etiam à principio, vbi os secant, totū auferunt, & membranam nudatam relinquunt? sed, quod deterius est, pauci in hanc partē peccant, quùm plærique non intra triduum omnino secandū esse os censeant, sed satis esse existiment, si æstate intra primum septenarium, hyeme intra secundum, hâc medicinâ vtātur: quod quanto ægrotantiū periculo fiat, & ab Hippocrate docemur, cùm inter initia dimissâ sectione superuenire, tot mala narrauit, & experimento comperimus, cotidiè vidētes eos decedere, qui à principio non curantur, atque idcirco tot affectibus obruuntur.

IAm verò, dum secamus, serra subinde recipienda est, & in aquā frigidā demittenda. calefacta enim, dum circūagitur, calefaciendo siccādoq; os adurit, efficitque, vt plus abscedat eius ossis, quod sectionem cōplectitur, q̃ abscessurū esset. Quod si os protinus excidere vsque ad membranam velis, deinde ipsum eijcere: subinde similiter recipienda serra est, & in aquā frigidam demittēda.

Obseruationem docet ad secādum os pertinentem, cúmque hoc interdum vsque ad membranam excidatur, interdum nō totum secetur, vtrobiq; necessariam esse hanc demōstrat. Proximè quidem tractauit de eo osse, quod totum excidendum non est, quando, scilicet initio intra triduum secatur, nunc subijcit, quid in eo secando animaduertendum sit, idémq; adscribit obseruandum esse, quùm totum os vsq; ad membranam exciditur, hoc est, quùm non principio secatur, sed procedente tempore, quando mala indicia supernascuntur. Pręcipit igitur, dum secamus, vt id ferramentū, quo vtimur, sępiùs attollamus, & in aquam frigidā demittamus. Causam, quamobrē hoc edicit, ipse euidēter expressit, incalescit (inquit) serra, dū circunducitur, quod omnibus euenit, quę mouentur. constat enim motum caloris causam esse, serra incalescēs os calefacit, cúmque omne id, quod nimium calefit, etiam siccetur, ipsum quoque exiccat, quo pacto calefactum siccatumq; os aduritur. quare non immeritò abscedit, nam suprà quoq; dictum fuit, os ab alio abscedere, eò quòd siccetur, & exangue fiat: quamobrem, quò plus ossis secatur, eò plus abscedere necessarium est. cúmque extra id, quod sectione comprehenditur, vratur item, quod iuxtà est, hoc etiam recedet, quod alioquin recessurum non fuisset.

AT si inter initia non accesseris, sed homo alteri priùs traditus, minùs tempestiuè tibi cōmittatur, acutiori ferrâ excidere os protinus vsq; ad membranam conuenit. subinde autem attollendum ferramentū est, & tum aliâ viâ, tum demisso specillo eius circuitus considerari debet: quia citiùs exciditur id os, quod pus contraxit, & ipsum trāsfundit: sæpiúsque os summum inuenitur, pręcipuè, si plaga eâ parte capitis fuerit, quâ os magis tenue est, quàm crassum: quod ne te lateat, caueto, quùm ferrā adhibes. Perpetuum verò sit, quâ os crassissimum videbitur serram imprimere, subinde considerare tentareq; dimouendo os demere. Reliqua curatio talis conuenit, qualem vulnus desiderat.

Adscribit alia pręcepta ad sectionē pertinentia, quæ conueniunt, vbi os exciditur, & à membranâ cerebri detrahitur. hoc autem potest ob duplicem occasionem accidere: & cùm principio ad curationē adhiberis, de quâ non multò pòst tractatur: & quùm ægrotans ab altero curatus tibi traditur, quam rem nunc agit. Euenit igitur interdū, vt homo tibi nō protinus tradatur, sed posteà, quùm iam necessitas subigit os totū excidere, & à membranâ euellere: exempli gratiâ, cū mala indicia, quæ suprà posuit, superueniunt, in quo casu proposita præcepta seruari debent. omnia autem eò euadunt, vt caueamus, ne ferramento membrana cerebri violetur, ex quo graues inflammationes cum periculo mortis oriuntur. Monet autem, vt πρίονι χαρακτῷ, hoc est, ferrâ acutiori, & quę benè imprimatur, os incidamus. in alijs locis, vbi totum os noluit auferri, solummodò [ferrâ] dixit, non adijciens [acutiori] sicut hîc, vbi præcipit, vt totū vsque ad membranam excidatur. Iubet igitur, vt ferram subinde recipiamus, videamúsq; & ipsis oculis, & specillo indito altitudinem itineris, quod vbiq; attendi debet, sed præcipuè, quùm os totum exciditur, & multò magis, quùm purulentum est: tunc siquidem, quùm minùs durum sit, celeriùs opinione secatur, quod etiā accidit, cùm plaga eâ parte caluariæ fuerit, quâ os tenuius est: tunc enim in summo magis reperitur. Vides ergo quàm rectè à principio caluariæ naturam monstrauerit, quæ non modò pertinet ad cognoscendam ossis offensam, sed etiam ad curandam. Os igitur, quod inter frontem & verticē est, tenuissimum proposuit, crassissimum, quod in occipitio. ergo inter frontem & verticem sæpiùs, quàm in occipitio considerandus est serrę circuitus. Alterum præceptum est, vt ferramentum imprimamus, quâ os crassissimum est, nō quo os adeò patefactum sit, vt possit ad hanc partem, vel ad illam ferramētum adhiberi: nam plærunque hoc non licet, quùm id ossis, quod apertum est, totum tenue sit, sed quo imprimēda serra grauius sit, atque vrgenda audacter, quâ os crassius est, hoc est, minùs tenue, cùm in toto plagę circuitu nō sit ęqualiter tenue. Sed huic videtur repugnare Galenus in sexto de ratione curandi, qui ne cerebrum cōcutiatur ob crassitudinē ossis, non secat in loco decliui, quod alioquin fecisset. vitat ergo crassitudinem ossis, nec quâ parte ea est, ferramentum adhibet, sicut Hippocrates. eo autem tollitur cōtrouersia, quòd ille non timebat, ne cerebri mēbrana violaretur, quùm os ex toto nō excideret, quod timet Hippocrates, qui totum excidit, quâ in re longè grauius est periculū, quod instat, ne membrana cerebri laceretur, quàm quod ex concussu affertur: quocirca ferramentum admouet, vbi os crassius est, quià, quùm diuturniori tēporis spacio secetur, medicus interim, quantum sectū sit, subinde intuetur. Postremum præceptum est tentare dimouendo os detrahere, antequàm totum ferramento præcidatur, quod eò spectat, vt euitetur periculum instans, ne membrana cerebri

rebri lædatur. In græcis exemplaribus multa interposita hîc legũtur, quę, cùm nihil ad rem faciant, omittimus: magis enim referenda videntur ad opus, in quo de morbis renũ, vel ad id, in quo, de aëre, aquâ & locis tractatur, siue Hippocratis sint, siue alterius auctoris. Atq; hæc fortasse sunt, de quibus meminit Galenus, qui, quùm in procemio quarti commẽtarij de ratione victus in morbis acutis indicaret multa reperiri in eo libro, quæ non essent Hippocratis: idem quoq; ait euenire in libro de vulneribus capitis. Ad hæc, quæ in fine huius adscribuntur, propositis proximè subijci necesse est. quamobrem cætera, quæ inseruntur, aliundè omnia huc accessisse credibile est.

QVod si principio ad curationẽ adhibearis, velisq́; os excidere, & à membranâ detrahere, æquè specillo demisso, serræ circuitum considerato, & perpetuo, quâ os crassissimum erit, serram imprimito, dimouendóque eijcere os nititor.

Cauit in superioribus, quùm os à principio secatur, ne totum præcideretur, nunc addit, si quis velit inter initia id excidere, & à membranâ detrahere, eadem pręcepta seruare debere, atque illum, qui post principium id totum secat, atque expellit. Causam verò, quamobrem initio nonnunquam totum secetur, ipse non apponit. duo autem licet animo concipere, vel nunquam rectè ab initio os vsque ad cerebri membranam excidi: si quis tamen auferre id tẽtet, minùs errare, quùm proposita pręcepta non omittit: vel interdum aliquâ de causâ, vt, quùm vehemens ictus fuerit, os initio demendum esse, quùm probabile sit materiam copiosè ad cerebri membranam confluxisse, quam protinus exitum habere necessarium est: atque in eo casu, quùm exciditur, nihil ex ijs, quæ nunc imperat, prætereundum. Sunt igitur obseruationes, quas nunc persequitur, eædem, atque illæ, quæ proximè expositę sunt, vt serræ circuitum sæpenumerò consideremus, vt serram ab eâ parte, quâ os crassissimũ est, imprimamus: idq́; (sicut anteà dictum est) nõ aliâ de causâ, nisi vt à mucrone terebræ seruetur membrana cerebri inuiolata, atque intacta.

AT, vbi terebrâ vtaris, caue, ne vsque ad membranam penetret, si principio per terebram curationem aggrederis, sed (quemadmodũ in sectione ossis propositum est) tenuem ossis partem relinque.

Hactenus de excidẽdo osse per serram tractauit. sed, quùm id etiam per terebram fiat, edicit, ne, si os terebrâ initio perforetur, ipsa per totum penetret. Verùm, sicut, dum secatur, aliqua testa ossis intacta relinquitur, ità, quùm terebrâ res agitur, os totum perforari non debet, ob eandem causam, quam in sectione mõstrauit. In prioribus etiam, quùm tractauit de puerili osse, quod pertundendum est, paruam terebram admoueri iussit, & subinde os considerari.

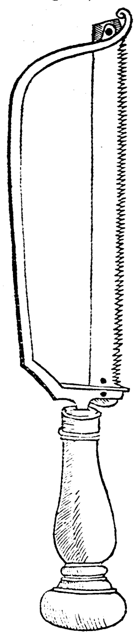
Verùm, quià serræ terebræ & scalpri mentionem fecit, operæprecium est, vniuscuiusque rationem exponere, quam in finem operis distulimus, ne cum expositione verborum Hippocratis ipsam confunderemus.

Serræ itaque (vt ab hâc incipiamus) duplicem esse rationem constat, alteram longam, teretem alteram: longa similis est illi, quâ fabri vtuntur, hæc serrula vocatur: pertinet autem ad excidẽda ossa, non tamen in capite, cui (vt infrà declarabimus) teres dũtaxat aptatur, quæ cæteris partibus aliena est: exempli gratiâ in libro de fracturis, quùm Hippocrates secari iubet id ossis, quod prohibet, ne, quod per plagam excessit, in suum locum collocetur, componatúrque, pro tereti serrâ longâ vtendum est: hâc si tentes caluariæ os secare, quî

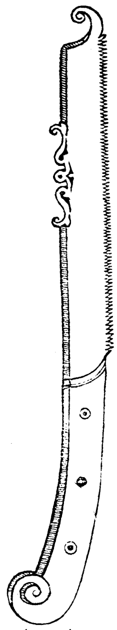
poteris?quùm os non ità nudetur, vt citra carnis lacerationẽ admoueri queat: ac ſi nudetur,etiam ineptiſſima ſit,neque poſſit,quod præcidi debet,in ambitum comprehendere,ſed ſecet,quod ſecandum non eſt,quod inutile eſt,relinquat:præterquàm,quod ob inęqualitatem caluariæ inæqualiter excidit,quùm humiliorem eius partem vix attingat,per eminentiorem ità penetret, vt periculum ſit, ne cerebri membranam violet. Quamobrem ſerram, quâ caluariæ os ſecatur, teretẽ eſſe neceſſe eſt, quod apertè ex ipſo Hippocrate intelligitur, qui,dum caluarię os ſecaretur,conſiderari ſubinde ſerræ circuitum voluit. Atqui,circuitus non niſi ad teretem ſerram refertur,quam Celſus modiolum vocat,cuius rationem in hunc modum ſcribit. Modiolus ferramẽtum concauum teres eſt,imis oris ſerratum,per quod medium clauus ipſe quoq; interiori orbe cinctus demittitur:ſi vitium in anguſto eſt,modiolus potiùs aptatur,quàm terebra:ſi caries ſubeſt,medius clauus in foramẽ demittitur:ſi nigrities, angulo ſcalpri ſinus exiguus ſit,qui clauum recipiat, vt eo inſiſtente circumactus modiolus delabi non poſſit . deinde is habenâ quaſi terebra cõuertitur, eſtq; quidam premendi modus,vt foretur & circumagatur.quia ſi leuiter imprimitur, parùm proficit, ſi grauiter,non mouetur. neque alienum eſt inſtillare paulum roſæ vel lactis,quò magis lubrico circumagatur, quod ipſum tamen, ſi copioſius eſt,aciem ferramenti hebetat.ac,vbi iam iter modiolo preſſum eſt,medius clauus educitur,& ille per ſe agitur.hinc patet,non modò figura teretis ſerrę, ſed & ratio omnis,& quid obſeruandum ſit, quùm admouetur . huius etiam meminit Galenus in ſexto de ratione curãdi, vbi nonnullos timidiores ait pro terebrâ χοίνικα, id eſt , modiolum adhibere . Paulus eum eijci , tanquam noxium à iunioribus teſtatur. Sunt ex noſtri temporis chirurgicis,qui ipſo vtantur,quos neque laudamus,neque vituperamus.nam ſi circumſpectè ipſum adhibeant, eáque ſeruent, quæ Hippocrates voluit in eius vſu ſeruari, proficit. Tutiùs fortaſſe res agitur ſcalpris,de quibus infrà tractabimus. Illud autem animaduertẽdum eſt,quùm modiolum adhibemus,quod æquè ac terebra nocet oſſibus infirmis, & vehementer perruptis, quùm periculum ſit, ne huiuſmodi ferramẽta ſimul cum oſſe protinus ad cerebri membranam compellantur. Hæc de ſerrâ.

Serra quâ

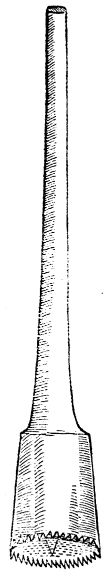
Serra, quâ fabri vtũtur.

Serrula.

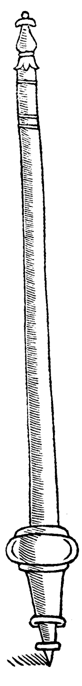
Modiolus.

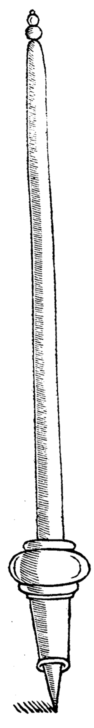
Terebrę autẽ ꝓpriũ eſt ꝑforare, cũ acutũ mucronẽ habeat, vt infrà declarabimus, vbi eius rationẽ ꝓponemus. Hippocrates autẽ in hoc opere bis terebræ mẽtionẽ facit: & cùm timens, ne puerile os ſanguinis copiâ putreſcat, iubet, vt paruâ terebrâ ꝑforetur: & in fine, cũ docet quid obſeruandũ ſit, ſi ꝓ ſerrâ initio terebra adhibeatur. Sed cũ terebra perforãdo ſit, dũtaxat, nõ poteſt ſerræ modo excidere: ꝗobrẽ neceſſaria ſcalpri quoq; opa eſt, ꝗuis Hippocrates ſilẽtio id ꝓtereat. Terebrâ enĩ (vt ait Celſus) foramẽ fit ĩ ipſo fine vitiati oſſis atq; ĩtegri, deĩde alterũ nõ ità lõgè, tertiũq;, donec totus is locus, ꝗ excidẽdus eſt, his cauis cinctus ſit: tũc exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterũ malleolo adactus id, qđ inter vtrũq; mediũ eſt, excidit, fitq; ambitus ſimilis ei, qui in anguſtiorẽ orbẽ modiolo imprimitur. idẽ Galenus edocet, cũ os terebrâ in circuitu ꝑforatũ iubet admotis ſcalpris excidi. Cęterũ de ſcalpris deq; eorũ varietate abundè agemus in ijs, quę ſequẽtur. Nũc de terebrâ, cuius vſũ ſcire cõuenit alienũ eſſe, vbi oſſa vehemẽter ſunt ꝑfracta, atq; vbi per ſe ĩbecilla ſũt. In oſſe aũt puerorũ, qđ nõ admodũ ĩbecillũ eſt, Hippocrates paruâ terebrâ vtitur, ſed, ſi oſſibus admodũ ꝑruptis, atq; ĩfirmis terebrâ vtaris, vix ꝓhibere poteris, ne, dũ circũagi-

tur,& ipſa & os ad cerebri mẽbranã.vrgeatur,& cerebrum cõprimat. Aptatur autẽ ꝓpriè terebra(Galeno auctore)cũ oſſa plurimũ firma ſunt,ſed metuendũ eſt,ne,dum agitur,mucrone cerebri mẽbranã violet. quâ de cauſâ Hippocrates imperauit,vt in ipſo vſu caueamus,ne nimis altè deſcẽdat.Nonnulli(inquit Galenus)vt euitarẽt hoc periculi,eiuſmodi terebras excogitarũt,quę altiùs deſcẽdere nõ poſſent,quas ob id ἀϐαπτίςους nũcuparũt.ſicq; terebrarũ duo genera ſunt,alterũ ſimile ei,quo fabri vtũtur:alterũ,quod non poteſt altiùs deſcẽdere, quoniã paulò ſuprà acutũ eius mucronẽ extat quidã circulus. cuius generis terebrę cõplures habẽdę ſunt,quę omni caluarię craſſitudini ſufficiãt.nã craſſiori ea cõuenit, quæ inter extantẽ circulũ & mucronẽ lõgius ſpacium habet, tenuiori cõtrà,quæ breuius.Huc etiã pertinere vidẽtur deſcriptę a Celſo terebrę capituli lõgioris,qđ ab acuto mucrone incipit,dein ſubitò latius fit,atque iterũ ab altero principio paulò minùs,q̃ æqualiter ſurſum procedit . prohibet enim capitulũ, quod ſuper mucronẽ ſubitò lateſcit,ne terebra altiùs penetret.

Terebra,quę deſcẽdere non poteſt.

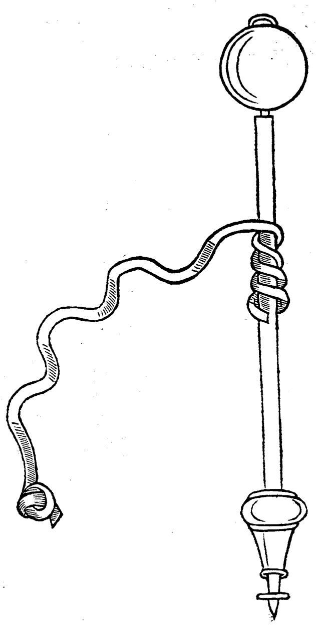

Terebra,quâ fabri vtuntur.

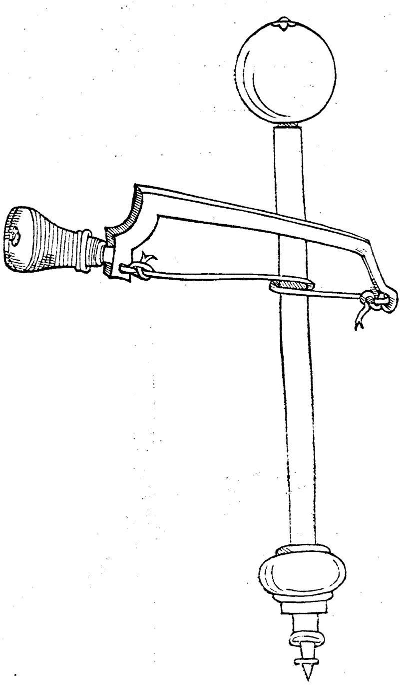
Quâ ratione circumagatur terebra apud veteres auctores non inuenio. ex Cornelio Celso,quâ de modiolo,colligitur hanc habenâ conuertẽdam esse.ait enim[modiolus habenâ,quasi terebra cõuertitur] non tamen constat,quo pacto voluerit habenam admoueri . videmus enim fabros habenâ tribus modis terebram circumducere.Vno quidem mediæ terebræ arctè illigata sæpiùs circa ipsam obuoluitur : deinde mucrone adacto,terebræ caput alterâ manu superimpositâ continetur,ac leuiter deorsum compellitur,alterâ ducitur habena vi quadam,donec tota ferè euoluatur,& interim terebrã circumagat,tum protinus relaxatur, terebráque per se in contrariam partem conuertitur, ipso impetu & circumactæ pilæ,quam adiunctam habet,& ipsius habenæ,quùm huiusmodi omnia,quæ trahuntur,si in ipso impetu dimittantur,ferè eodẽ reuerti consuerint,vndè vi abducta sunt. Terebra itaque,quùm suopte nutu rediens in contrariam partem agatur,iterum habenam obuoluit: hæc manu æquè iterum ducta euoluitur,quod tertiò & quartò fit, donec, quod perforandum est, perforetur,atque hic modus non nimium est efficax.

Terebra,quæ per habenam in medio arctè illigatam conuertitur.

Alter eſt, quùm exiguus arcus admouetur, ſic, vt chorda ſemel circa terebrã 1 voluatur. arcus enim manu prehenſus adducitur, reducitúrque & interim terebram circumagit.

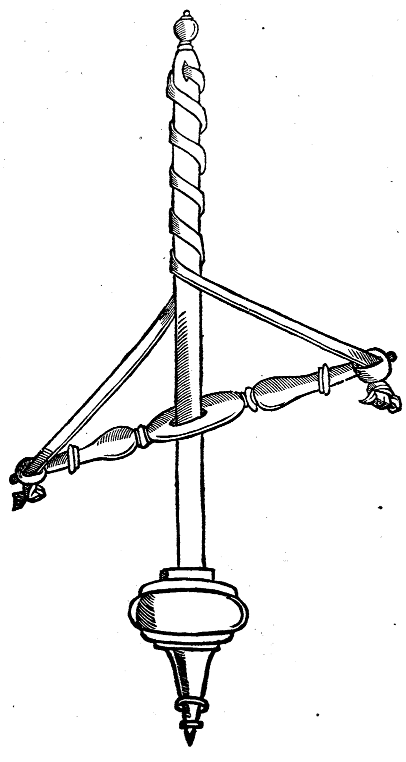
Terebra, quæ per arcum circumducitur.

Terebra, quæ

Tertio modo habena terebrã ducit, cùm terebra in trãſuerſarium inſeritur, quod mediũ perforatum eſt, ità, vt facilè ſurſum ac deorſum per ipſam feratur: ſumma verò foramen habet, in quod habena cõijcitur, cuius capita ad extremitates trãſuerſarij alligantur, ſic, vt habena cum tranſuerſario. Δ. literę ſimilitudinẽ referat, baſis ſit ipſum trãſuerſarium. Deinde, vbi perforãdum eſt, trãſuerſariũ circa terebrã agitur, ſic, vt habena per ipſã obuoluatur, & quaſi in cochleâ ſerpat: tum alterâ manu trãſuerſarium cõprehẽditur, ità, vt ab vno latere terebrę tres poſtremi digiti trãſuerſario ſuperponantur, ab altero pollex ſubijciatur, index ſuperdetur: atq; hoc pacto deôrſum ducitur, & habenam euoluẽs terebrã circumagit: inde manus attollitur, terebraq́; ipſo impetu per ſe in contrariam partem conuertitur: hoc autem agitur, quoad foramen fiat.

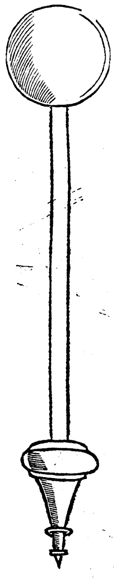
Terebra, quæ per habenam, & tranſuerſarium circumagitur.

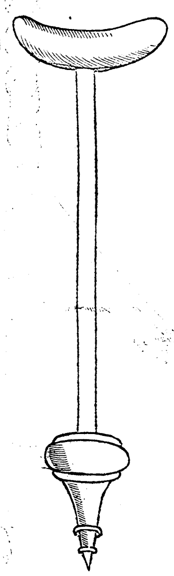
Hi sunt modi, quibus habena terebrã cõuertit: primus, minimè stabilis est: alter, quamuis stabilior, non satis tutus videtur, cùm facilè delabi terebra possit, dum arcu ducitur, quod non ęquè accidit, vbi transuersarium adijcitur, qui modus à fabris maximè frequentatur. quocirca, vbi per habenam terebra conuertenda sit, nullam viam hâc tutiorem animo concipimus, quæcunque apud veteres in vsu fuerit.

Recentiores citra habenã alias conuertendæ terebræ rationes excogitarũt. quidam manibus ipsam circunducunt, vel ambabus aduersis ad mediam terebram datis, vel alterâ summũ ipsius comprehendente, cui vel pila, vel trãsuersum aliquid cõnexum sit, qui modus non videtur multum in rem esse, cùm effectum nõ celeriter, quod est præceptum Hippocratis in chirurgiâ, sed longo temporis spacio præstet, quod vulneribus capitis maximè est aduersum. docuit enim Galenus in octauo de vsu partiũ ossa capitis, quàm celerrimè excidenda esse, ne cerebrum ręfrigeretur.

Terebra, cui pila in summo est, per quam circumagitur.

Terebra, quę per trãsuersariũ, quod est in summa parte, conuertitur.

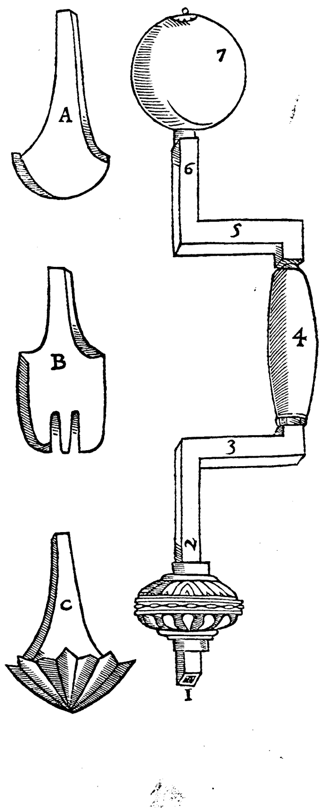

Alij verò manubriolo vtuntur in hunc modum. Ferramentum fit imâ parte quadratum, vbi cauum habet, cui breue aliud ferramentum inseritur, excidendo ossi accõmodatum, quod latiùs infrà explicabimus. illud igitur ab imo tres digitos rectum sursum procedit, inde ad vnius vel alterius digiti spacium flectitur, ac rursus palmi spacio rectũ fertur, quâ tenue est, & affixam fistulam habet, quę circa ipsum facilè conuersa, vbi vtendum est, manu prehenditur, ac voluitur: deinde iterum ad vnius vel alterius digiti spaciũ flectitur, posteà rectum tendit, donec finiatur. quo fit, vt duos rectos angulos ostendat è regione sibi respondentes, ab interiori parte illius recessus, quem manu prehendi diximus: duos item ab exteriori, quâ flexum à rectâ lineâ declinat, & in latus conuertitur. in summo autem annexa pila est, in quâ paruo momento circunducitur. vbi vtendum est paruum aliud ferramẽtum in ipsum demittitur, & ossi perforãdo vel excidendo imprimitur, alterâ manu pila, quæ in summo est, cõtinetur, alterâ, fistula circumagitur, atque hoc pacto id ossis, circa quod ferramentum agitur, in orbem præciditur.

Præter mucronem ad perforandũ varia in hoc ferramẽta demittuntur, omnia tamen aciem acutam habẽt. ex ijs enim aliud rectum est summâ parte quadratum, sic, vt cauo alterius in quod conijciendũ est, respondeat, in imo semicirculatum, vbi vtendum est, angulo scalpri sinus fit, qui mediã & prominentiorem semicirculi partem recipiat, tum hoc ferramentum admouetur, cõuersumq; os excidit: nec ad cerebri membranã descendit. quùm partes, quę minùs prominent, cæteras penetrare non patiatur, nisi chirurgicus de industriâ violare cerebri membranam velit: huius autem generis cõplura habenda sunt latiora & angustiora. primo quidem latiùs admouendum est, deinde angustius, sic, vt quùm os dimidium excisum est, maximè angustũ adhibeatur. Nonnulli aliud demittunt, quod imâ parte vnguis speciem referat, qui medius duabus lineis sectus sit, sic, vt inter vtranque mucro sit, qui partes hinc atque hinc à lateribus paulum excedat: hæ verò aciem acutã habent, quæ in vno latere ab exteriori parte acuta est, ab interiori hebes: cõtrà in altero, vt facilè tam in sinistrã, quàm in dextram cõuersum excidere possit, & scobem educere, ne sectionem impediat. In osse itaque, quod præcidendum est, medius mucro imprimitur: manubriolo autem circumacto latera os in orbem excidunt, neque nimis altè descendunt: siquidem partes humiliores non ità sinunt eas, quæ magis prominent, altiùs penetrare. Sunt, qui, vbi altero ex ijs ferramẽtis iter pressum est, ipsum educãt, & aliud demittant, quo tutiùs id, quod relinquitur, ex osse pręcidant, id ab imâ parte quasi in pomum desinit striatum, cuius extantes partes aciem acutam habent. hoc igitur adactum, vbi os aliquâ ex parte excisum est, quod restat, absumit, & ob figuram, quam habet ad cerebri membranam, non descendit.

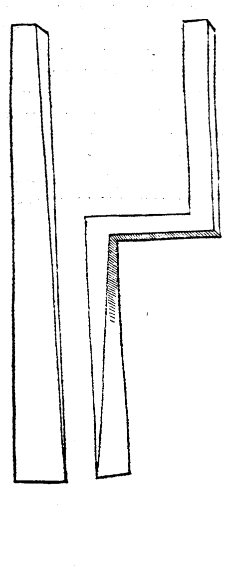
1 Cauum, cui breue aliud ferramentum inſeritur.
2 Ab imo tres digitos ſurſum procedit.
3 Ad digiti ſpacium flectitur.
4 Fiſtula, quæ circa ipſum conuertitur.
5 Iterum ad digiti ſpacium flectitur.
6 Rectum redit.
7 Pila annexa in ſummo.
A Ferramentum in imo ſemicirculatum.
B Ferramentum, quod imâ parte vnguis ſpeciem repræſentat.
C Ferramentũ, quod ab imâ parte, quaſi in pomum deſinit ſtriatum.

Terebra, quæ per manubriolum conuertitur.

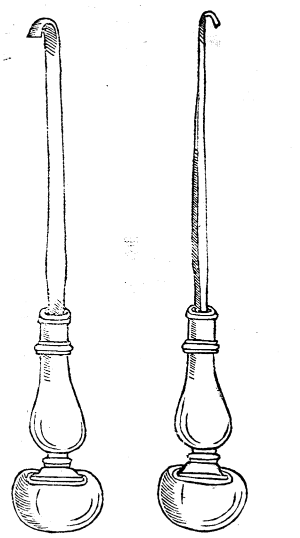
Expoſitis, quæ ad terebram pertinebant, reſtat, vt ad ſcalpros tranſeamus, quibus Hippocrates radi os dixit, ac præcidi, non ſecus ac ſerrâ. cuiuſmodi autem fuerint, non ſatis conſtat, illud pro comperto eſt, quòd veteres his non ſolùm ad os radendum vtebãtur, ſed etiam ad excidendum. oſſe enim in ambitum per terebram perforato huiuſmodi ſcalpris, ab vno foramine ad alterum malleolo adactis, ſepta, quæ reſtabant inter foramina, præcidebant. nam Celſo auctore ſcalper, quùm planus admouetur, radit, quùm in latus conuertitur, excidit. quamobrem in excidendis ſeptis, quę reſtabant inter foramina, caueri voluit, ne angulo ſcalpri membrana cerebri violaretur. hic (quãtum conijcio) non potuit eſſe rectus, ſed in medio recuruari neceſſe fuit, alioquin radendo minùs idoneus fuiſſet. certo enim loco radẽdum eſt, vltra quem, ſi ſcalper trãſmeat, aut inutiliter radet, aut carnem attinget, & dolorẽ mouebit. ſcalper, ſi medius recuruetur, vbiuis facilè ſiſtitur, ſi rectus eſt, vix continetur, quo minùs vlterius delabatur.

Scalper rectus. Scalper in medio recuruatus.

Apud Galenum tria ſcalpri genera leguntur, vnum cauum, quem κυκλίσκον dixit: alterum, qui in imo lenticulæ imaginem refert, vnde φακωτὸς appellatur: tertium radendo idoneum, quem ξυστῆρα nuncupauit: hoc tertio ſcalpri genere ad rimas vtebatur, cuiuſmodi autem eius forma fuerit (vt hinc ordiamur) non licet ex Galeno intelligere. Veteres quali ſcalpro raderēt, iam diximus. Iuniores ferramentum inuenerunt, quo duntaxat os radunt, neque enim aptum eſt, vbi os præcidendum ſit. id rectum eſt, ac ferè duorum palmorum longitudinem implet: in imo autem recuruatur, ſic, vt paruum ſinum in orbem oſtēdat: oræ autem, quæ vtrinque à lateribus ſunt, aciem acutam habent. in ipſo autem vſu ferramentum in latus vertitur, & vtriuſque manus digitis, partim ſubiectis, partim ſuperpoſitis, imâ ſui parte os attingit, ductúſq; id radit. hoc vtuntur ad omnes fracturæ modos, vbicunque diſcutiendum os eſt. radendo enim exitum præbet intus cerebri membranam lædentibus, & id oſſis, quod auferendum eſt, in orbem præcidunt. adeò, vt nonnulli hoc ſolo ferramenti genere contenti ſint, neque ſcalpro malleolo adacto cerebrum concutiant, ne terebræ mucrone lædant membranam, quæ ſub caluariâ cerebrum tegit, quùm aſſiduè os in conſpectum veniat, pateátque quando perrumpitur. adde, quod, quùm ad imam oſſis partē peruenerunt, ſcalprum leniter imprimunt, & vtuntur maximè anguſto: complures enim habent, & latiores, & anguſtiores. Præterea ſi quis manu ſtrenuâ ſit, & exercitatus, opus hoc ſcalpro celerrimè perficiet: itâ, vt mirum ſit, cur Galenus huiuſmodi ſcalpris (ſi tunc temporis inuenti erant) ad omnes fracturæ modos non adhibuerit: ſolummodò enim ſcalpris radit, vbi rima eſt, ſiue in ſummo ſit, ſiue altiùs penetret: in alijs fracturis, ſi oſſa firma erant (vt ſuprà oſtendimus) ad terebram veniebat, ſi vehemēter perfracta ad cauos ſcalpros, de quibus mox agemus, & ad eum, qui in imo lenticulæ imaginem repræſentat. Hippocrates nullo interpoſito diſcrimine excidi os iuſſit, ſiue ſerra vel terebra admoueatur, ſiue ſcalpro radatur, tantùm exiguam terebram admoueri iuſſit ad os puerile. illud autem os, quod valde abruptum eſt, citra ferramenti vſum ſiccis medicamentis reſoluit, vt anteà demonſtratum fuit.

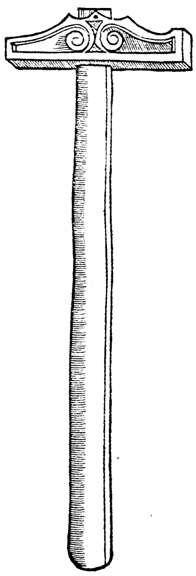
Scalper,quo iuniores os radunt.

Ponitur à Galeno alius ſcalper exciſorius, quem κυκλίσκον appellauit, & cauum eſſe voluit. hunc (niſi fortaſſe ſit ille, qui proximè poſitus ad recentiores refertur) puto rectum fuiſſe & imâ parte, quâ acies continetur in canaliculi ſpeciem vtrinque à lateribus ſinuatum: ſic enim & cauus eſt, & ad circuli figuram accedit, vndè κυκλίσκος vocatur. iſtiuſmodi ſcalpris ligna à fabris excauantur. admouentur autem plærunque malleolo adacti, vtro modo Galenus cauis ſcalpris vteretur, non docuit. vtrunque licet animo concipere, tamen veriſimilius arbitror Galenum intelligere cauum ſcalprum malleolo adigēdum eſſe, quùm dicat excidendi oſſis rationem, quæ per cauos ſcalpros adminiſtratur, vitio non carere, quod immodicè cōcutiat. hoc non faceret, ſi caui ſcalpri citra malleoli operam admouerentur. Adhibet autem Galenus cauos ſcalpros, quùm os vehementer eſt perruptum. nanque his tantum oſſis excidit, quātum

ſatis eſt ad demittendum ſcalprum referentem in imo lenticulæ ſpeciem, de quo proximè tractabimus. hoc deinde indito, ac malleolo adacto, quod præcidendum eſt, vniuerſum præcidit. Sed cum oſſe terebrâ pertuſo, ſepta, quæ inter foramina erant, excidi iuſſit, an cauis ſcalpris, an alterius generis vtendum voluerit, non conſtat: conſtat tamen cauos ſcalpros parùm aptè ad foramina adhiberi. atque idcirco magis credibile eſt Galenum admoueri maluiſſe, vel eum ſcalprum, qui imâ parte lenticulam refert, vel eum, qui planus radit, & in latus conuerſus excidit, quo veteres vtebantur.

Malleolus.

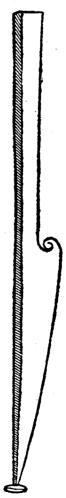

Scalper cauus.

Reliquum ſcalpri genus apud Galenum id eſt,quod in imo lenticulæ ſpeciem habet,atque hanc hebetem:in lõgitudinem verò aciem acutam,quo vtitur,quùm vel cauo ſcalpro os excidens, vel forcipe, quod valdè comminutum eſt attollens,aut cõuertens, aditum facit, per quem lenticula immittatur: hanc enim ſuper cerebri membranam collocat, ſic, vt latâ ſui parte ipſam attingat: deinde malleolo ſcalprum ferit, quo fit, vt membrana inuiolata ſeruetur, cùm protegatur à lenticulâ,quæ in excidendo præit,& membranam, ſicubi adhæret,ab oſſe innocenter reſoluit:acies verò ſcalpri, quam eſſe in longitudinem diximus,ipſam inſequitur. Hanc excidendi rationem Galenus præter cæteras approbauit,vt quæ celerrimè effectum præſtet,ídque ſine vllâ membranæ cerebri noxâ.

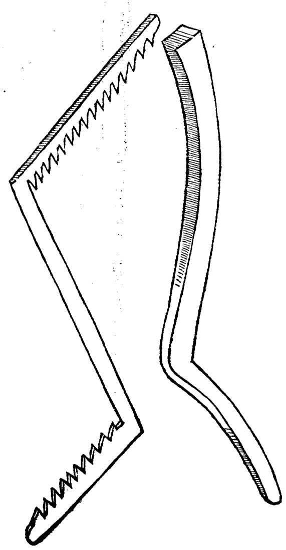
Scalper in imo lenticulam repræſentans.

Qui ante Galeni tempora fuerunt, vt membranam ab angulo scalpri tuerentur, μηνιγγοφύλακα, id est, laminam custodem membranæ demittebant: hæc autem à Galeno in commentarijs de officinâ medici, chirurgicis instrumentis annumeratur, quâ etiam vtitur in corporibus incidendis, vt, quùm costam secat, eius mēbranam intactam relinquat. Hæc (vt inquit Celsus) lamina ænea est, firma, paulū resima ab exteriori parte leuis, quæ demittitur, sic, vt exterior pars eius cerebro propior sit, subinde autem ei subijcitur, quod scalpro discutiendum est: ac si excipit eius angulum, vltro transire non patitur, eóque & audaciùs & tutiùs scalprum malleolo subinde medicus ferit, donec excisum vndique os eâdē laminâ leuetur, tolliq; sine vllâ noxâ cerebri potest: hâc etiam attollitur quicquid deorsum insedit. Simile quoddā ferramentum habent nostri chirurgi, quem vectem dicunt, cùm eo attollant os, quod ferè totum excisum est, & iam labat, non secus, quàm grandiores lapides vectibus impelluntur: quanquam eodem ferramento cerebri membranam custodiant. est enim lamina ferrea angustior, ab eâ parte, quâ os tangit, aspera, ab alterâ leuis, nō recta, sed media duobus locis recuruata.

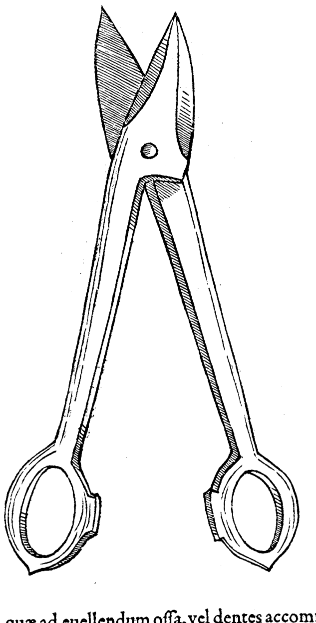
Vectis, quo recentiores membranam tuentur, & os attollunt.

Lamina custos membranæ.

Hactenus omnia ferramentorũ genera proposuimus, quæ ad caluariæ fracturas, & à veteribus scripta inueniuntur, & à nostris chirurgicis frequentãtur. Restant solùm illi scalpri excisorij, qui oppositi nuncupantur, quibus detrahit Paulus Ægineta caluariæ os grauiter fractum, ijsdẽ Galenus in octauo de ratione corporis incidendi, præcidi costas iubet. Hos igitur scalpros inter se oppositos, non aliud esse cẽseo, quàm forficem, quâ fabri, vel æs, vel aliud tale excidunt. cõstat enim duobus ferramentis oblongis fibulâ paulò supra medium sic inter se connexis, vt alterum adduci ad alterum possit, & rursus reduci, hæc superiori parte latescunt, quâ aciem aduersam habent, ità, vt vnius acies contra aciẽ alterius sita sit. Scalpros igitur oppositos non aliud fuisse, quàm istiusmodi forficem opinamur.

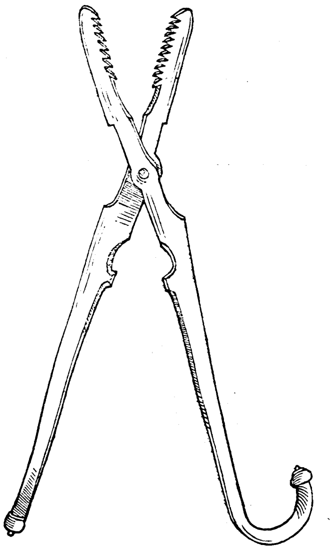
Scalpri oppositi, siue forfex excisoria.

1 Forceps autem, quæ ad euellendum ossa, vel dentes accommodatur, similiter ferramenta duo habet oblonga, fibulâ paulò supra medium, inter se connexa, sic, vt æquè inuicem adduci & reduci queant. quò magis autem versus

ſummitatem feruntur, eo tenuiora ſunt, vtrũque ab interiori parte in ſummo 1 quoſdam proceſſus habet, & quoſdam ſinus, ità, vt vnius proceſſus cauo alterius reſpondeat. quo fit, vt, quùm aliquid prehenderint, arctè ipſum teneant.

Forceps ad euellendum oſſa pertinens.

Poterant plura alia de ferramẽtis adduci, ſed ijs contẽti eſſe voluimus, quæ 1 ad hanc rem maximè pertinebant. Paucis autem ad hæc additis, iam finem faciamus. Nolim mireris, ſi, quæ à nobis tractata ſunt, ſubinde Cornelij Celſi auctoritate comprobantur. quoniam in primis chirurgiã excoluit, in quâ permulta ſunt, quæ ſine eo vix aſſequi liceret.

FINIS LIBRI HIPPOCRATIS DE VVLNERIBVS CAPITIS CVM EXPOSITIONE VIDII.

Galeni

Galeni in Hippocratem de fracturis, COMMENTARIVS PRIMVS. VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

SCire licet, antequàm singula exponamus, posse expositionẽ omnem, quæcunque in opere obscura sunt, aperire. aliquid autem ex ijs, quæ scripta sunt, vel vt verum demonstrare, vel vt falsum refellere, tutariq; si quid à cauillatore quopiã reprehensum fuerit, præter expositoris officium est, consueuit tamen fieri ab omnibus ferè, qui libros exponunt. quam rem ab expositore modicè attingi me hercle nihil prohibet: sed certare de auctoris sentẽtijs absolutè, expositoris fines excedit. Hoc igitur, nõ illud respiciẽs, vbique ijs, quę verè expositiones sunt, pauca ad cõfirmanda, quæ proponũtur, adijciam. Verùm, quùm duplex sit huius expositionis differentia: quãdoquidem & idipsum, quod obscurum est, duplex est, de hoc quoque aliquid pręfari expeditiùs arbitror. quod paucis explicabo, quasi quoddam compẽdium faciens eorum, quæ in libro de expositione seorsum latiùs enarraui. ibi enim ostendi aliud reuera obscurũ esse, aliud ob id præcipuè, quod multa sunt auditorũ genera, vt sermone eruditi sunt & exercitati, vel omnino rudes: tũ vt naturâ perspicaces sunt, & prudentes, vel hebetes, & imprudentes. Ac, ne longiùs exẽpla petamus, in hoc proposito libro de fracturis, vbi Hippocrates inquit [Dicendum ergo est è medicorum erroribus, quos docere volo, quosque dedocere] verba per se obscura sunt, quùm minimè existimemus quosdam esse errores, quos docere conueniat. Huiusmodi etiam illud est [Prętereà articulus ità extẽtus recuruatur in hoc habitu] intento enim brachio curuari inquit cubiti iuncturam, videtur autem, & hoc absurdum, id curuari dicere, quod rectum est. Item, quod inquit [Nam si ità collocetur imum caput humeri, quod cardinis modò in cubiti sinum conijcitur, efficit, vt brachij, atque humeri ossa dirigãtur, quasi totum vnum sit [sed, si quis viderit, quale vtrunque os sit, de quo agitur, nullam habet obscuritatem. iure autem verba existimabit obscura, qui naturam cubiti iuncturæ ignoret. Ego, quoniàm plærique eorum, qui librũ hunc legunt, in incidendis corporibus minimè sunt versati, meliùs duxi omnia huius generis explicare: quæ verò talia non sunt præterire, adhuc de his illud pręfatus ijs, qui librũ hũc lecturi sunt, vt si quâ ex verbis à me expositis obscura ipsis aliquo modo videantur, ante omnia spectent, num quid mendi sit in suo libro, cum exemplaribus fide dignis illum conferentes, examinãtesq;: tum si rectè habere visus fuerit, eadem verba attentè iterum, & tertiò legãt. ego verò, quùm præsens præsenti librum aperio, ad vnguem conijcere possum expositionis modum, vbique addiscẽtis ingenium inspiciens: at cum omnibus scribo, nec quid maximè, nec quid minimè idoneũ exigat, conijcio: nam illud plærisque obscurum est, hoc iniquo animo ferunt, qui in rebus claris immorantur. Optimum igitur censeo, quid mediocre ingenium postulet, conijcere, atque, vbi non succedit, magis ad id spectare, quod præstantius est: neq; enim commentarios legendos puto, quibus ingenium est inferius mediocri, quibus cum benè agitur, si postquàm eadem sæpiùs de doctoribus audierunt alijs atque alijs verbis exposita percipiunt.

MEdicum oportet,quæ ſuo loco mota ſunt,& fracta, recto admodum ſtatu intendere.

Nonnullæ orationes, & ſi nihil doceant,quod magni momenti ſit, tamen expoſitionis particulæ cenſentur, quales ſunt,quæ ſcripturæ varietatẽ notant. cuiuſmodi quidpiam nunc videmus in propoſitâ oratione,quæ ab alijs ſcribitur[medicum oportet]ab alijs abſq; primis verbis[medicum oportet] Atticis enim hoc prorſus eſt vſitatum,quorũ linguam Hippocrates aliquantum vſurpat,ità vt eius ſermo à nonnullis priſcus atticus exiſtimetur.Nos autem in alio paruo libello,quid de ſermone Hippocratis iudicemus, ſeorſum demõſtrauimus.Nũc explanationis initio ſatis eſt admonere omnia hæc à me prætermittenda, quùm propoſitæ materiæ neceſſariæ partes non ſint, & expoſitionem reddant nimis longam[quæ ſuo loco mota ſunt,& fracta, recto admodũ ſtatu intendere] appellat autẽ,cùm oſſa citra fracturã ſuo loco mouentur,non ſolùm ἐκπτώσεις,& ἐκπτώματα,ſed etiã ἐξαρθρώσεις,& ἐξαρθρώματα.Quod ad fracturas pertinet, id animaduertendũ eſt Hippocratẽ,vt ſæpiùs κατάγματα,rarò ἄγμα nuncupet, eo vocabulo,quod rariùs vſurpauit,hoc opus inſcripſiſſe : quo fit, vt nonnulli velint non ſeiunxiſſe hoc Hippocratem ab opere, quod inſcribitur[de articulis]ſed vtrunq; in vnum contuliſſe:diuiſum verò fuiſſe poſteà in duo præ magnitudine,atq;,vbi in vnum ambo cõuenerãt,inſcriptũ fuiſſe[de officinâ medici].Quam rem malè conantur teſtimonio firmare aſſerentes ſcriptum fuiſſe librum vnum de officinâ medici, ab homine antiquo primo Hippocrate, qui patrem habuit Gnoſidicum:libellũ verò,quem nunc ità inſcriptum habemus, compoſitũ nõ fuiſſe à magno illo Hippocrate, qui maximus inter græcos habitus eſt, auctor ac medicus. Sed quià in his duobus operibus tractatur de ijs, quę in officinâ medici fiũt,idcirco aiũt inſcripta fuiſſe[de officinâ medici]atq; eâ de cauſâ hîc etiam exquiſitum ordinẽ in docẽdo non ſeruari.ipſum enim in hoc opere de fracturis mentionẽ feciſſe de articulis quibuſdã luxatis,atq; operi,quod ſequitur de articulis,non pauca de fracturis inſeruiſſe. Verùm quibus placet opera hęc,non ab aliquo ſeiuncta,ſed à principio duo compoſita fuiſſe, ab ijs,circa quæ magis verſantur, inueniſſe inſcriptionem affirmant . ità enim opinantur ipſi inſcripta fuiſſe,atq; inde initio ſermonis accepto longiùs labũtur, oſtẽdentes plæraque ex operibus Hippocratis hâc ratione inſcribi. Equidem in vnum ne contulerit Hippocrates ambo hæc opera,an non,dicere non habeo:procedente autem ſermone oſtẽſurum me polliceor fracturas, & ea luxata,quæ tractantur in hoc opere,doctrinę cognationem inter ſe habere,atq; item luxata,& eas fracturas,quæ in opere de articulis. At quamobrem in propoſitis nunc verbis [quæ ſuo loco mota ſunt,& fracta]orationis ordinem permutet : ſcripſiſſe enim debuit [quæ fracta ſunt, & ſuo loco mota]eo quod antè de fracturis tractet.poſſum vnam duntaxat cauſam reddere,hoc pacto. ſæpiſſimè videre licet Hippocratem,& ex maioribus eos,qui eloquẽtiſſimi ſunt, hunc enunciandi modum vſurpaſſe. Fortaſſe igitur non ordinem dicendorum,ſed ordinis concentum attenderũt,vel adeò exquiſitum ordinem in huiuſmodi orationibus neglexerunt.[recto admodum ſtatu intendere]. Membra,quæ luxata ſunt,aut fracta, dum intenduntur, præcipit recto admodum habitu figurari. ſed quâ de cauſâ intendi debeant, hîc omittit: de modo, quo collocari membrum conueniat, dum intẽtio adhibetur,latiùs pertractat. cùm poſſet in opere rem ipſam docens,nihil de his,qui ſecus ſentirent, meminiſſe.

Atqui

Atqui non in hâc oratione tantùm, sed in cæteris omnibus ignorare non oportet, orationum aliâ summatim rem proferri, atque hæc omnium breuissima est: aliâ huic maximè contrariâ rem plenè explicari, in quâ nihil omnino prętermittitur, quod vtiliter dici potuisse videatur: reliquas verò omnes his interiectas esse, & alias ad breuissimam, alias ad longissimam propiùs accedere, sicut alias rursum paulum à mediâ distare. vtriusque autem generis legere singulas debes pro arbitrio, atque ocio: eos autem nullo modo accusare, qui, vel quòd breues esse laborent, obscuri fiunt: vel, quòd orationis perspicuitati studeant, longiùs labuntur. illis enim dare legem non cõuenit, præsertim, quùm nihil sit profutura, sed accipere ab vnoquoque, quod sibi vtile sit, cum eo, vt intelligas docendi propositum non esse idẽ in omnibus libris. verbi gratiâ, in his duobus de fracturis, & de articulis, plenè scribit: sũmatim verò in eo, qui, quùm de impellendis ossibus tractet, μοχλικὸς inscribitur, vbi, quod ad res pertinet, idem agit. Est autem plenè explicandi ratio ad perspicuitatem maximè accommodata: compẽdiaria verò ad memoriam. huius rei, quam semel indicaui, vbiq; memento. Sed iam pergimus ad ea, quæ tradũtur, diligenter animum aduertito. Ipse ergo in sequentibus causam inquiret, cur, siue fractum os componendum, siue luxatũ in suam sedem collocãdum sit, antè opus sit extendere. Mihi autẽ rei explicandæ locus hic videtur, vt qui operam dem, vt planè exponam: ad quod plurimùm cõferre orationis ordinem, quùm nullam controuersiam recipiat, nihil est, quod demõstremus: sicut nec ab ijs, qui quidpiam exponunt perspicuitatis gratiâ, non solùm ordinem, sed modum singularum omnium orationum attendendum esse. nullâ enim aliâ de causâ expositionem scribimus. In opere igitur de motu musculorum ostendimus maximè proprium esse musculorum, si ad reliquas corporis partes referantur, si ad seipsos, maximè commune ad exemplũ lori, chordæ, aut funis, in seipsos contrahi. nam, sicut hæc distenduntur, vbi eorum extrema prehendentes in diuersa diducimus, & vbi sinimus, ponimúsque, contrahuntur, ità musculi ossibus vtrâque extremitate innexi coniunctionẽ habent ijs, quæ manu prehenduntur, respondentem, ab ipsis autem in contrarias partes attracti medij inter extremas partes, hoc est, suo corpore vniuerso intenduntur. quâ de causâ, vbi eorum fibræ omnes transuersæ præciduntur, partes plurimum inter se recedunt, vna quidem sursum ad totum musculi initium, altera verò deorsum ad extremum, quâ parte post articulum cum altero membri osse coniungitur. Idcirco, vbi integro musculo articulus suo loco moueatur, finis musculi iunctus illi parti, in quâ os excidit, vt potè, qui totus ad suum initium contrahatur, secum attrahit partem membri, cum quâ coniungitur, hoc est, caput ossis, quod in recessum inseritur, quo contracto vnà contrahitur totum os. in quo casu accidit, vt caput eius ossis, quod in commissurâ subiectum est, pristinâ sede sublimiùs collocetur. quare nullo modo restitui in suum locum potest, priusquàm toto membro intento eatenus deorsum compellatur, quatenus sursum præter naturam venit. Hâc itaque de causâ ossa, quæ prociderunt, priùs intendenda sunt. quod autem comminuta quoque ossa intendi debeant, vel ex eo potissimum colligitur, quòd sicut in luxatis restituendum est, quod erupit, ità in ijs, quæ fracta sunt, quod affectum est, componi debet, sic, vt comminuti membri extrema se tangant. est enim fractura perpetui ossis abruptio, perinde, atq; vlcus carnis. vtrunq; autem tunc ex toto restituitur, cùm ad pristinam vnitatem

id actum est. quod fieri non potest, nisi fracti ossis partes è regione collocētur, quæ curatio græcè διάπλασις dicitur. Itaq;, si leuis fractura fuerit, vtraq; læsi ossis pars suo loco manet: sin os penitus perfringatur, necesse est partes inter se cedere, hâc, vt puta in priorem, illâ in posteriorem regionem veniente, atq; aliâ in dexteram, aliâ in sinistram. Quamobrē ambabus manibus, vtrinque membrum prehendentes, quod in priorem partem erupit, retrò cogimus: quod in posteriorem, compellimus in priorem: quod in sinistram excidit, in dexteram trudimus: quod in hanc prolapsum est, in contrariam repellimus, ità, vt omnes comminuti ossis partes per manus componentis in contrarias partes vrgeantur. Dum hæc itaque fiunt, periculum est, ne aliquæ fracti ossis eminentiæ confringantur. non enim redditur ex toto leue vtrunque ossis extremum, perinde quasi sectum sit serrâ gladium referente: nam quæ dentata est, & ipsa exasperat. Quare fracti ossis partes in diuersa, partim sursum versus, partim deorsum deducentes, ad componendam fracturam venimus, cauentes, ne, dum coniunguntur partes ossis, quarum altera super alteram excessit, aliquæ ipsorum eminentiæ perfringantur. quod penitus assequemur, vbi ossa ἐγκρύπτοιτο, id est, condātur, vnum scilicet sub altero. eo enim vocabulo vtitur Hippocrates, vbi fracti ossis partes in suum locum reponuntur. Ergo, vt, quæ recesserunt, iungantur, necesse est alteram partem sursum, alteram deorsum attrahere. quod iam omnes medici faciunt, rem interdum solis ministrorum manibus committentes, interdum laqueos inijcientes, vbi maiori vi opus sit, in diuersa contendere. Ostendimus autem tam in fractorum, quàm in luxatorum ossium curatione, principio intendendum esse: adhibendam verò intentionem hanc membro non temerè figurato, deinceps dicemus, atque illud in primis, quùm in fracturæ curatione quatuor agere debeamus, intendere, componere, alligare, & continere, eundem habitum omnium esse cōmunem oportere. componimus quidem, dum intendimus: vbi composuimus, protinus alligare cōuenit, saluo eodem membri habitu, quo compositum est: quem rursus seruare decet, vbi continetur: nam, si moueatur, vinculum quadā parte laxiores habebit circuitus, quâdam arctiores. laxiores, quùm ossa moueri patiantur, quod compositum est, corrumpent: arctiores, quùm dolori sint, inflammationem excitabunt. Quatuor igitur, quæ agenda diximus, communem habitum requirere demonstratum est. consideremus posthac, quid intuiti, hunc habitum inueniamus. Porrò, quùm membrum intēditur, ille optimus est, sub quo nō magnâ vi separata ossa in diuersa diducuntur: quùm continetur, ille, qui minimè lædit. vtrunq; præstat, qui ità figurat, vt musculorum fibræ directæ intendantur. directæ autem intenduntur, quùm ab imâ membri parte vniuersus musculus collocatur: nam, si musculus, qui suum initiū habet à parte interiori, ità collocetur, vt medius ab interiori parte mēbri, extremus ab exteriori, vel sic, vt medius à superiori, extremus ab interiori situs sit, hoc pacto circa membrum in cochleam serpens magnam vim requirit, cùm intenditur. Itaque, si hoc modo figuratum musculum extendas, dum fracti ossis partes abundè diducantur, vehementer dolebit, magno cum periculo, ne conuellatur. constat enim intētionis vi conuulsos interdū musculos fuisse. Quare eundem esse habitū cōstat, qui minimè lędit, & qui musculos nullo modo peruersos continet: quod apertè Hippocrates expressit, volens brachium cubito tantùm inniti non ex toto curuatū, aut extentū, sed in medio inter hęc collocatū.

Quem

Quem habitum ipſe docuit optimum eſſe, primò, quòd cubiti os longius eſt radij ſede, ipſúmque firmiter ſuſtinet: deinde, quià muſculi, qui oriũtur ab interiori tuberculo humeri, extrema habẽt ab interiori parte totius brachij: qui ab exteriori incipiunt, ab exteriori finiuntur. Cuius autem muſculi initium, & finis ab interiori parte ſunt totius brachij, huius & reliquæ omnes partes, & proptereà totus ipſe muſculus. Similiter cuius extrema ab exteriori parte ſunt, & ipſe totus ab exteriori parte eſt totius membri. Quin & experimentũ indicat hunc habitum minimè lędere. Ex duobus verò, quibus hic interijcitur, ſupinus muſculos plurimùm peruertit, & vehementem dolorem mouet, pronus minùs peruertit, minúſque dolori eſt. Habes de brachio figurando ſummatim omnia, quæ latiùs deinceps Hippocrates docebit, eâ oratione vſus, quæ perfectè planéque rem exponit, ità, vt paucis omnino opus ſit ad ea exponenda, ijs præſertim, qui imbuti ſunt puerilibus diſciplinis, vel de doctore librũ audierunt, quibus ſanè commentaria ſcribuntur.

EA ſiquidem eſt natura iuſtiſſima.

Quaſi dixerit maximè conueniens. nam, vbi, quod cõuenit vnicuique, ſeruatur, res iuſtè habet, atq; adminiſtratur. Quid autẽ corpori cõueniat, præter id, quod ſecundum naturam eſt, haud facilè intelligitur. ergo cùm ſingulis partibus conueniens ineſt figura, color, & magnitudo, optimè habent.

SEd, ſi in hanc, vel illam partem declinatur, in pronum habitum pęcetur. leuius enim peccatum eſt, quàm ſi in ſupinum.

Duos habitus poſuit, ſupinum & pronum, qui & ad vniuerſum corpus referũtur, & ad vnam ipſius partem, nempè brachium. Totũ igitur corpus pronum dicimus iacere, vbi deorſum venter ſpectat, dorſum verò in ſuperiorem partem: cõtra ſupinum, vbi ſurſum venter, in inferiorẽ partem dorſum. Quos habitus cõmemorãs loquuturum ſe de brachio indicauit, quùm nequeat corpus totum frangi, aut excidere. Sed cauſam, cur præſtet in pronũ declinare, q̃ in ſupinum, vbi quis deceptus rectũ non aſſequatur, ipſe in ſequẽtibus aperiet.

QVi nihil capiunt conſilij, plærũque nihil errant. Ipſe enim, qui deligatur, ſic iuſtâ naturâ coactus brachium porrigit.

Medici, inquit, qui ante naturalem brachij habitum, nihil attendunt, plærunque meliùs curant, quàm qui malè ratiocinantur. Idiota enim, qui alligandus eſt, medico brachium porrigit figuratum, quemadmodum minimè lædat, inſtructus à naturâ, quam nunc iuſtam dixit. Quippe, quæ generationis initio, & poſteà in totâ vitâ degendâ οἰκεῖον, id eſt, conuenientẽ ſingulis partibus habitum inuenit. [Ipſe enim, qui deligatur brachiũ porrigit] vocabulum porrigit, ἀπορέγει dixit, quod nonnulli accipiunt pro ὀρέγει, id eſt, porrigit medico, nonnulli pro ἀποκωλύει, hoc eſt, non permittit, vt medicus indoctior mẽbrum in contrarium cõuertat. omnes enim homines naturâ ſingulas partes figurant, quemadmodum minimè lædant: quem habitum indicat Hippocrates eſſe maximè rectum. Porrigũt igitur ægri ſeipſos ità figuratos: atque ægrè ferunt, vbi aliter à medicis collocentur, renituntúrque, atque ob dolorem ducẽti non parẽt. hoc autẽ volunt Hippocratem ſignificaſſe verbo ἀπορέγει. Sed vtrouis modo acceperit, res eadẽ manet. nam idiotæ, quùm ità brachiũ collocent, quemadmodũ minimè lædat, pręſtantiores ſunt medicis, qui, cùm ſibi ſapientes videantur, malè hoc figurãt. Sũt & qui ad vtrunq; id referãt [ſic à iuſtâ naturâ coactus brachiũ porrigit]. Sed cùm propoſita res ſeruetur, quomodocũq;

verbum id acccipiatur,superuacaneũ est in ijs amplius insistere, inutilia enim sunt,& inuẽtu facilia,quę ambiguis verbis tradũtur.Quare illi omittẽda sunt, qui tẽpori parcit,quùm in ijs,quæ vtilia sunt,id consumere magis conueniat.

SOphistæ autẽ medici vtique sunt,qui peccant:porrò brachium fractũ non magno negocio pertractatur,ídque(vt ità dicam)cuiuis medico facilè est.

Sophistas intelligit eos, qui sapiẽter aliquid sibi inuenisse videntur:errãtes tamen,atque idcirco non obseruantes, quod rectè omnes idiotæ cognouerũt.

QVem locum cogor latiùs explicare, quoniam medicos vidi,qui, cùm deligarent,sapientes habiti sunt à brachio figurando, vndè par fuit videri ignaros.Multa enim alia,quæ sunt huius artis,ità iudicãtur. Nã,quod nouum est, quãuis nondum constet,vtrum sit vtile, anteponunt ei,quod consuetũ est, quod iam sciunt vtile esse,atq; id,quod alienum est,ei,quod receptum.

Ipsemet tibi ostendit in sequentibus,quæ omnia obscura sunt,cur sermonẽ de figurando brachio dilatauit,quãquàm locus per se,nec difficilis est, nec ità multa verba desiderat,ex quo protinus causam inuenies,quamobrẽ in ijs,quæ tradidit,ordinẽ omnino exquisitũ non seruarit.quisq; enim priùs de eo, quod magis vrget,verba facit. Ergo,quià medici eius sæculi pro comperto habebãt ad omnem, tam comminuti,quàm prolapsi ossis curationem intentione opus esse,sed ignorabant, quinam habitus secundum naturam esset, idcirco de hoc in primis egit. Ac multò adhuc magis,quia medici quidẽ optimo deterrimum habitũ anteponentes,prauis rationibus eam rem sibi ipsis,atq; alijs persuadebant. Quòd si ignari omnino fuissent, oportebat verũ ipsos docere...,cùm nõ solùm ignari essent, sed etiam cognitionem sibi vendicarẽt, necesse fuit Hippocratẽ id primò cõuellere, deinde animum iam purũ verâ scientiâ instituere.

DIcendum igitur est è medicorum erroribus, quos docere volo, quosque dedocere de brachij naturâ.

Dedocere vult ea, quæ medici non putant vitio danda, quùm tamen vitia sint:docere quæ putant vitia,quùm non sint.

ETenim,quod hâc ratione traditur, ad alia quoque ossa corporis pertinet.

Non iniuriâ dicit orationem hanc ad alia quoque ossa sanãda pertinere.ea enim ad quæ spectantes,inuenire naturalem vniuscuiusque habitum cõueniat,omnium communia sunt.duo autem sunt(vt suprà indicauimus)nẽpè vt dolorem euitemus, & rectum statum tueamur, illud experimento comperitur:hoc partium quoque situ,quem corporibus incidendis comparamus.

ERgo brachium,de quo sermo est,quidam vinciendum dedit pronum:hic autẽ coẽgit collocari modo sagittariorum, quùm humeri caput conijciũt: atque ità deuinxit existimans hunc esse naturalem eius habitum.quam rem eo argumento comprobauit, quòd ossa omnia, quæ in cubito sunt, inter se dirigantur,tum superiectæ partes æquentur,quòd etiã tam exteriores,quàm interiores inter se directę collocentur.ita enim inquit & carnẽ,& neruos naturaliter sitos esse. sagittarios prætereà testes adduxit. his autem dicendis,præstantísque sapiens habebatur. Aliarum verò artium immemor erat, quæcũque vi, aut artificio quidpiam moliuntur, nesciens alium alibi esse habitũ naturalem. Quin & in eodẽ opere, alius erit dextræ, exempli causâ,alius sinistræ habitus naturalis. Aliter enim brachium naturaliter figurant iaculantes,aliter funditores ,aliter rursus, qui lapides conijciunt, aliter pugiles, aliter, qui in ocio sunt. Quotquot enim artes reperiri possunt,singulę,naturaliter brachia requirunt,

non-

» non eodem modo figurata, ſed ad inſtrumentum, quo in ſingulis vtendum, » & ad opus, quod efficiendum eſt, accommodata.

De his quoque ſemel aliquando meminiſſe oportet, quam rem nos minimè præteribimus. Quidá ex his medicis, qui ſapientes habentur, propoſita verba [Ergo brachium de quo ſermo] tanquàm mendoſa iure ſuo corrigens græcè ità ſcripſit [τὴν οὖν χεῖρα περὶ ἧς ὁ λόγος ἦν] adiecto verbo ἦν, hoc eſt [erat] ſuá nobis oſtentans diſciplinam, quâ fuerat à grammaticis, rhetoribúſque eruditus, ità, vt ignoraret modum præciſè loquẽdi omnibus antiquis vſitatum. Erit autem plena oratio, ſi perficiatur hoc modo [Ergo brachium, de quo ſermo erat, quidam vinciendum dedit pronum] Idiotæ plærũque medicis brachium porrigunt conueniẽter figuratum, ſed horum quidam nimiùm curioſi ab eo propoſito recedentes, quod ſpectari naturaliter debet (id autem fuit doloris carẽtia) pronum habitum eligunt, vt potè, quem commodiorem exiſtimẽt. nullus tamẽ idiota medico brachium porrigit reſupinatum. multum enim abeſt hic habitus ab eo, qui minimè lædit. nonnulli autem medici, & ob inſcitiam, & vt ſapientes videantur, ipſum interdum admittunt, atque eâ de cauſâ ſagittariorum exemplo brachium vniuerſum collocant, quidam penitus reſupinatum, quidam non multum ab huiuſmodi habitu recedens. Peccãt igitur, nõ modò in hanc partem, ſed quòd extẽtum figurent. quos Hippocrates prodidit eâ ratione moueri, quòd vbi totũ brachium ſagittariorum exemplo figuretur, oſſa diriguntur, & totius brachij ſuperiectæ cutis partes æquantur. ſed hæc valdè probabilia ſunt, & ſe viciſſim cõſequuntur: illud reuera non ſic habet, carnem & neruos eo habitu, perinde, atque oſſa in recto ſitu omnibus partibus ſeruari: quod ſi ità res haberet, non modò probabiliter, ſed firmiſſimè demonſtrarent huiuſmodi habitum naturalem eſſe. Verùm hæc tolerabilia ſunt. trãſferre autem huc ſagittariorum exemplum, exiſtimari debet prorſus fatuum, ſatiuſq; fuit eos ab Hippocrate nullo modo cõmemorari, quàm acerrimè refelli. nam, quæ prorſus ſtulta ſunt, deridenda magis ſunt, quàm à ſcriptoribus confutanda: non tamen prohibeo, quo minùs, dum viuentes agunt, redarguãtur: ac præſertim, vbi, qui hęc nugatur, audientibus perſuadet, vt ſibi ipſi hominis curationem committant. Fit etiã interdum, vt nos quoque in ſcribendo ſtultis opinionibus contradicamus, vbi multos videmus illis credere, quaſi veræ ſint: quod nunc accidit Hippocrati, qui nihil eſſe commune ſagittarijs, & vincientibus oſtendit. Quæ verò afferuntur de oſſibus, neruis, & carne recto ſtatu collocandis, quamuis nullum per hæc fuiſſet Hippocrates reprehenſurus, per ſe neceſſaria fuerant ad optimum habitum inueniẽdum, cuius caput eſt, ſi argumentum ex ſigno colligamus, doloris carẽtia. id enim neque ipſos idiotas latet: verùm, ſi rei cauſam, naturámque ſpectemus, rectus partiũ ſtatus, qui idiotis non item patet, ſed illis duntaxat, qui incidendis corporibus operam dederunt. Quæ ab Hippocrate ſubijciuntur, maximâ ex parte plana ſunt, nec quidquã habent, quod in quæſtionem vocetur. quare vniuerſa hæc mihi prætereunda, quod non accidit ijs, qui librum legunt, quibus longiori tẽpore ſunt conſideranda. Quod inquit [Hic autem coëgit ipſum collocari modo ſagittariorum, cùm humeri caput conijciunt] obſcurum eſt, & incertum. quocircà nonnulli verbũ [conijciunt] quod dixit ἐμβάλλωσι. propterea ſcriptũ ab Hippocrate exiſtimãt, quòd extento brachio humeri caput in ſinum ceruicis, quæ in lato ſcapularum oſſe eſt, conijciatur, in quem anteà non conijciebatur, cùm

brachium demissum erat. tunc enim iuxtà erat duntaxat, & cõtingebat: quam rem his verbis expressit [Versatur humerus in lato scapularum osse trãsuersus, vbi brachium iuxta latus extenditur]. Censent alij ἐμβάλλωσιν dixisse Hippocratem translatione vsum à nauium impetu, ἐμβολὴ græcè dicitur, vbi datur opera, vt naues hostium mergantur, quãdocunq; signo dato prora aptatur ad nauem alteram perfringendam, potissimum à latere, totámque dissoluendam, ac submergendam, tunc quasi paratũ esse ad ἐμβολὴν, id est, ad impetum faciendum aiunt. Item apud comicos porrecta membra dicũtur ad ἐμβολὴν, id est, ad impetum faciendum parata: quod Aristophanes ostendit, quùm inquit, χωρεῖ ἐπὶ γραμμὴν λορδὸς ὡς ἐμβαλῶν, id est, recta accedit incuruus, quasi ad impetum faciendum paratus. Quæ subdit omnia, si animaduertantur manifesta sunt, vsque dum inquit.

» IN sagittarijs par est hunc alterius brachij habitum optimum esse: nam si ità
» collocetur, imum humeri caput, quod cardinis modo in sinum cubiti cõijci-
» tur, efficit, vt brachij, atque humeri ossa dirigantur, quasi totum vnum sit.

Scribit nunc aduersus eos, qui vniuersum brachium intentum deuinciunt, sicuti sagittarij sinistrum continent. Ait enim ad id agendum iure opus fuisse brachio extento, quùm neruus dextrâ tenditur versus partem posteriorem: totus verò arcus in eâdem regione cõtinetur à sinistrâ, ne in alteram partem inclinetur. Nam si neruus dextrâ validè in posteriorem partem intentus totũ arcum secum adducat, ductio sagittæ in posteriorem partem impedietur, vt quę debeat à valido neruo cõtentóque emitti. Ergo, quantum ex vltimâ contẽtione remittitur, tantũ demitur de emissione sagittæ, quod, quùm in confesso sit, Hippocrates causam adiũgit huiusmodi. [Nam si ità collocetur imum humeri caput, quod cardinis modo in sinũ cubiti cõijcitur, efficit, vt humeri atq; brachij ossa dirigantur, & brachium totum sine inclinatione seruetur.] vocat autẽ γιγγλυμοειδὲς imũ caput humeri, quod cardinis modo cum cubito committitur. quandoquidem cardines (græcè γίγγλυμοι) & quosdã sinus habent, & quosdam processus, sinibus recipiunt eorum, cum quibus committuntur, processus: processibus in ipsorum sinus inserũtur. Similiter imum caput humeri in gibbum ambitum desinens duo à lateribus tubercula exigit, vnde similitudo trochleæ fit. hæret autem huiusmodi ambitu trochleam referente in sinibus cubiti. Extremus hic ambitus, & à priori, & à posteriori parte cauum habet, in vtroq; se insinuant cubiti processus rostro similes. Siquidem cubiti caput superiùs. C. literam refert. quâ, cum humero committitur, accipítque humeri ambitum, qui trochleam refert, ferè totum, vbi brachium sic collocatur, vt cubitus, atque humerus rectum angulum ostendant. At rursus, vbi humero quiescente, cubitus circa gibbum eius ambitum moueatur, si in priora feratur, cubiti commissuram flectit: si in posteriora, tendit. in maximo quidem flexu prior cubiti processus in humeri cauum, quod à priori parte est, conijcitur: in extensione posterior processus in posterius cauum, quod, quùm maius sit, maiorem processum accipit. quare plurimum extendere, & curuare totum brachiũ possumus: quod nullo modo contingeret, si nullum cauum in humero fuisset. Quùm huiusmodi ergo fit cubiti iunctura, vbi totum brachium ad rectum angulum figuretur, ità, vt humerus & cubitus rectum angulũ ostendant (quem habitum Hippocrates solitus est appellare ἐγγώνιον) ambitus trochleam referens medius hęret cauo cubiti, quod. C. literam repræsentat. At vbi totum brachium extenditur

ditur,cubitus in posteriorē partē fertur,& processus,qui ab eâ parte est, motui præest:cessat autem, quiescitq;,quùm primū ad humeri cauum, quod eâ parte est,peruenit. Quo fit,vt cōmissura extēdatur, & imum humeri caput,cardinis modo,sinu cubiti innitatur. vocat autem Hippocrates βαθμίδα, non modò humeri sinum,sed cæteros omnes, in quibus recipiuntur ossium processus.

PRætereà articulus ità extentus recuruatur. ergo verisimile est sic eū locum minimè flecti,maximeq; intendi, neq; à neruo, quem dextra tendit superari,neque illi cedere:ad hæc neruum ipsum plurimum adduci. Quo fit,vt sagittæ à validâ,subitáque vi emittantur. quæ autem sic emittuntur, maiori impetu celeriùs feruntur,longiusq;. sed vincientis & sagittarij nihil commune.

Ex modis,quibus brachium figuratur, extēsio flexui contraria est, supinus habitus prono. hi ergo extremi sunt,& quasi quatuor habituum excessus:duo alij medij sunt : vnus quidem inter extremum flexum & extensionem,quem Hippocrates(vt dixi) ἐπ̓ ώνιον appellat:alter inter pronum & supinum,sub quo ait cubitum radio subijci. Igitur,sicut hūc iustum & rectum dicit, sic etiam illum,qui ἐπ̓ ώνιος dicitur,sub quo humerus cum cubito ad rectum angulū collocatur. quod si hic habitus rectus est,sequitur,vt,vbi brachium extenditur, non debeat rectus appellari. si rectus nō sit,certè erit in exteriorem partem recuruatus:quemadmodum,si in posteriorem partē ità recuruetur os cubiti,vt cum humero angulum ostendat,quod iam nonnullis accidisse perspectum est,quibus necesse est posterius humeri cauum altum esse,in quod se inserit posterior cubiti processus. Quod si huiusmodi cauum nobis omnibus altissimum esset, flectere in posteriorem partem brachium possemus, vt dixi de his,quibus aliquantulum id licet, vtpotè qui posterius cauum non secundum naturam penitus habeant,sed nimis sinuatum.

QVi brachiū deligat,vbi sic figuratum contineatur, multa alia affert mala grauiora,q̃ vulnus. nam,si curuari brachiū imperet,non ossa,non nerui, non caro eundē habitū seruabunt,sed vinculis cedentibus in aliā atq; aliā partem mouebūtur. Ecquid opus est sagittariorū habitu? quâ in re nullus fortassis error fuisset,si sophista pmisisset, vt homo ipse vulneratū brachiū porrigeret.

Qui intentum brachiū deuincit omnino(inquit)vel ità contineri iubet,vel curuari sinit:vtrumuis fecerit,ægrotantem lædit. nam,si in eodē habitu cōtineatur,dolor assiduè vrget:sin aliter figuretur,deprauatur brachiū sub vinculo,quod eo spectat,vt membrū,sicuti compositū est ab iniectis fascijs contentum,sine vllo pressu tueatur. at,si aliter figuretur,contrarium accidet:nempè, vt fractura vinculo non cōtineatur, sed moueatur, trāsferaturq; vnà cum neruis habitū mutātibus,musculisq;,quos carnem vocauit,eorum nobis naturam ostendens. Sunt enim musculi caro sentiendi vim habens à simplici carne, ex quâ maximè constāt, caro nominati, per quos fibræ distribuuntur à neruis ac ligamentis diductæ. creatur enim totus musculus à naturâ eiusmodi fibris cōtentus,quibus caro simplex vndiq; concrescit,atq; hęc est propria musculi natura,per quē venæ & arteriæ discurrūt,vt non secus ac cæteræ partes,alatur & viuat: propriū verò musculorū corpus fibræ sunt,quę simplici carne cingūtur, plurimum quidē medijs musculis,tum subinde minùs,pręsertimq; in initio ac fine ipsorū. quocirca extremi musculi neruosi magis sunt, medij verò carnosi.

QVidam alius medicus resupinatū brachium extendi iussit, atq; ità figuratum deuinxit, sibi persuasum habens hūc statum naturalem esse,quod

ex cute conijciebat,& ex eo, quod oſſa ſic tueri naturalem habitum exiſtimaret. quia id oſſis, quod in primâ palmæ parte extat à parte minimi digiti, è regione collocetur eius oſſis, vndè cubitũ metimur. Hæc adducebat ad comprobandum huiuſmodi habitũ eſſe naturalẽ, rationiq; conſentanea loqui videbatur. Sed brachiũ vehementer cruciari, ſi ſupinum extendatur, experiri quilibet in ſuo poteſt. nam ſi extẽdatur, hunc habitum dolori eſſe cõperiet. quin, ſi imbecillis homo manus prehendat valentis itá collocatas, vt cubitus reſupinatus curuetur, vtiq;, quò volet, ipſum ducet. Manus item eo modo collocata, ſi gladiũ teneat, vti eo minimè poterit: vſqueadeò iſtiuſmodi habitus violentus eſt. Ad hæc, vbi brachiũ in eo habitu vinciatur, grauiori dolore torquebitur homo, dum ingredietur, graui, dum cubabit. quod ſi brachium flectatur, neceſſe eſt muſculos contrahi, & oſſa in eodem habitu minimè contineri. ignorabat autem illud, præter alia, quæ in huiuſmodi habitu incommoda accidũt, quod os in primâ palmæ parte extás à parte minimi digiti, cubiti pars eſt: illud verò, quod in cubiti iuncturâ eſt, vnde cubitum metimur, eſt humeri caput.

Si quis brachium reſupinauerit, videbitur humeri caput ab interiori parte, quod græcè κόνδυλος, id eſt, tuberculum nominatur, eſſe caput ſuperius cubiti, cùm quodammodo è regione ſe oſtẽdat capitis inferioris, quod in primâ palmæ parte extat à parte minimi digiti. Non tamen omnes cubitum metiuntur ab humeri tuberculo: ſed ſunt, qui metiri incipiant, ídque rectè à cubiti eminentiâ, quã græci ὀλέκρανον dicunt & ἀγκῶνα. At Hippocrates, vbi ait [vnde cubitum metimur] ſignificare videtur, vel omnes, vel pleroſq; inde metiri. Quomodo autem ſeſe res habeat, hìc quærere ſuperuacaneum eſt. illud meminiſſe oportet, quod inferius cubiti caput ſitum in primâ palmæ parte è regione ſuperiori capiti reſpondet, vbi ſecundum naturam brachium figuretur, vt ſcilicet curua pars interior ſit, gibba exterior, in quo habitu ſit, vt minimus digitus ab inferiori parte ſubijciatur, pollex à ſuperiori inſidat.

HIc verò putauit hoc idem os eſſe atque illud, & alij complures.

Non ità dixit [hoc idem os eſſe, atque illud] ſicuti aliquẽ eundem cum ſeipſo dicimus, vt Aiacem Telamoniũ eundem cum Æacide, ſed quod vtrũque oſſis extremum intelligat eiuſdem eſſe, nempè cubiti.

EST autem idem cum illo eminentia cubiti, cui potiſſimum innitimur.

Vocabulũ [idem] accipiẽdum nunc quoq; eſt eodẽ modo, quo proximis verbis explanauimus, cùm eiuſdem oſſis partes eſſe exiſtimarent, quod in primâ parte palmæ ſitũ eſt, & quod ab interiori regione cõmiſſuræ cubiti extat.

ERgo, vbi brachium reſupinetur, partim hoc os peruerſum cõſpicitur, partim nerui, qui ab interiori ſede, & digitorum, & primæ palmæ partis procedunt, ſupino brachio peruertuntur. tendunt enim huiuſmodi nerui ad humeri os, vnde cubitum metimur. errores, atque ignorationes naturæ brachij tot ac tales ſunt. Si quis autem (vt præcepimus) fractum brachium extẽdat, dirigetur os, quod à parte minimi digiti ad cubiti eminentiam tendit: dirigẽtur item nerui, qui à primâ palmæ parte ad extremum humerum pertinẽt: ſuſpenſúmque brachium in eodem habitu cõtinebitur, in quo fuerit colligatum, neque dolori erit, aut moleſtiæ, ſiue ingrediatur homo, ſiue cubet.

Quùm accidit, vt oſſis cuiuſpiã, vel nerui, vel muſculi initiũ ſit ab interiori parte mẽbri, finis vel ab exteriori, vel ab inferiori, cõſtat partẽ hanc peruerſam eſſe. Rectè igitur dixit omnia hæc peruerti, vbi totum brachium reſupinetur.

Ac ne

Ac ne longiùs exempla petamus.nerui,qui ab interiori parte feruntur ad manum,cùm cubito iunguntur circa totum humeri caput. Fiet itaque resupinato brachio,vt neruorũ,qui cubito illigãtur,initia ab interiori parte collocẽtur,fines à superiori.idem accidet musculis,& ipsius cubiti ossi.horũ enim omnium initia ab interiori parte sunt iuxta tuberculũ humeri. Poterant autẽ per se musculi,cùm peruerterentur,abundè dolorẽ excitare, atque eâ de causâ inflãmationem.Si quis autẽ brachiũ figurauerit,vt Hippocrates iussit,musculi,qui ab interiori parte cubiti oriuntur,toti ab interiori parte siti erũt,qui ab exteriori, in hâc similiter continebuntur,quemadmodũ,qui à superiori,positum à superiori tuebuntur in vniuerso mẽbro. Ab inferiori autẽ cubiti parte nullus situs est omnino musculus. sed,si cubiti musculorũ omnium situm cognoscere tibi curæ est,ex primo libro de incidẽdorum corporum ratione addiscere poteris, tum ex opere de musculis incidendis,vbi musculorum omniũ natura ad compendium confertur magis,quàm in libro de incidẽdorum corporum ratione.

COllocari sic hominem oportet, vt id ossis,quod excedit,ad lumen quantum maximè potest,illustre conuertatur, ne chirurgicum lateat,dum intendit,quando satis fuerit directũ.Porrò,qui vsum habeat,quùm admotâ manu os excedens continget,rem optimè comprehendet.

Siue iacere, siue sedere significare voluerit verbo [collocari]quod καθικνεῖσθαι dixit,cum altero,alterũ quoque intelligendũ est.Nam si ęgri vires, & fracturę magnitudinem intueamur,ipsum modò iacentem,modò sedentẽ vinciemus. Verùm vtrouis modo collocetur,vt vitiata pars cõspectui magis pateat,ex luminibus quæ dantur,spectare debet ad maximè illustre.

De brachio.

OSsium brachij,cùm non vtrunque fractũ est,facilior curatio est,vbi quod superius est,cõminuitur,quãuis plenius sit, tũ quia integrũ, quod subiectum est,fundamẽti vicem præstat,tum quia faciliùs reconditur, præterquá in viciniâ manus.superius enim os carne plurimũ contegitur. id verò,quod subiectum est, minimè carnosum est,ægrè conditur, ac maiori vi extenditur.

Indicauit brachiũ ex binis ossibus cõstare,vbi ait ὧν μὴ ἀμφότερα,id est [cùm non vtrunq;]nõ enim cõsueuit dictio ἀμφότερα græcè vsurpari ad vnũ vel tria, vel plura significanda.Ex his ergo binis ossibus, quod subiectum est πῆχυς, id est,cubitus propriè vocatur, ídque sanè longius est : quod superinsidet κερκὶς, id est,radius.Plana autẽ est,non modò oratio hæc,sed reliquæ ferè omnes huius libri.Illa duntaxat explanationis mihi visa sunt indigere,quę à me enodãtur. Quare si quid præter hæc obscurum tibi videatur,spectato, num quid in exemplari fuerit mẽdosum,vbi enim correxeris,si quid lectũ semel non comprehenderis,iterum ac tertiò relegens,quod propositum est,optimè percipies.

VBi non hoc,sed illud fuerit comminutũ,simpliciori vi opus ad intendendum:vbi vtrunque extendere valentiùs oportet. Puerũ iam vidi plus iusto intentum,sed plærique,minûs quàm res postulat,extenduntur

Vim simpliciorem,& quæ nõ magno negocio adhibetur, φαυλοτέραν dixit. φαῦλον enim apud veteres græcos,non solùm significat vitiatum,sed simplex.

INtentione adhibitâ, conuenit admotis prominentioribus palmarum partibus dirigere.

Prominentiores partes palmarum appellãt θέναρα deducto vocabulo à percutiendo, quod θείνειν græci dicunt, vt nonnulli volunt, qui verborum inter-

pretationibus ſtudent. Quicquid enim percutimus, prominẽtioribus his partibus percutimus. Alij non omnes prominentiores palmæ partes ſic appellatas exiſtimant, ſed eas tantùm, quæ pollici ſubijciuntur.

DEinde cerato inungere non ità liberaliter, ne faſciæ ſuperinnatent, atque hoc modo deuincire.

Vinculi vſus duplex eſt, nam & cõminuti oſſis partes, quæ rectè inter ſe cõpoſitæ fuerint, fideliter continet, & lintea liquore aliquo reſperſa, vel illita medicamento, quod ad repellendã inflãmationẽ præſentiſſimũ eſſe putauerimus, decidere non patitur. Adhibẽt itaque nonnulla medicamenta, quæ linteis illinuntur, his quæ excepta imponunt, vinculũ ſuperdantes. Alij humorẽ aliquẽ ingerunt ad rem idoneum, quale eſt vinum, vel per ſe, vel cum oleo, & ſæpè liquidum aliquod medicamẽtum, cuiuſmodi eſt ceratum hoc. cuius duplex ratio eſt: interdum, ſiquidem ceratum ex roſâ, vel oleo liquatur: interdum, arida pix adijcitur, hincq; πισσηρὰ κηρωτῆ græcè nominatur. Sed liquida medicamenta, ſpiſſa quoque ſunt & craſſa, cuiuſmodi eſt liquidum ceratum. Fiunt autẽ, & ex emplaſtris inflammationem arcentibus, liquatis in oleo, de quibus loquuti ſumus, & in opère de ſimplicium medicamentorum facultate, ſed latiùs in eo, quod ſcripſimus de ratione curandi, & in eo, quod de compoſitione medicamentorum. Hippocrates igitur liquido cerato vtitur, quod multò magis inflãmationem coërcet, quàm quod durũ eſt, ſeu quouis alio nomine libeat appellare. Modum verò vtendi huiuſmodi cerato indicauit inquiens [nõ ità liberaliter, ne faſcię ſuperinnatent] ſed contrarium terminum, vt pote, qui nobis notus ſit, præterijt. is autem eſt, ne ceratum ità parum inungatur, vt iniecta lintea ſicceſcant, priuſquàm tertio quoque die reſoluàtur. At quâ de cauſâ cerato nũc inungendum dixerit. conſiderandũ eſt, quùm, vbi os cute excedit, vinum nigrum auſterum ſuperinfundi iuſſerit. Mihi ſanè videtur vinũ excogitaſſe ad hæc tanquam præſidium efficacius: omiſiſſe verò in alijs fracturis, vbi nullum ex comminutis oſſibus nudatum eſt. eo quòd vini vſus ſummam diligentiam poſtulet, nam, niſi ſubinde infundatur, aridę faſciæ maximo ſunt detrimento. Plærique autem ex iis, qui laborantibus ſeruiunt, recuſant ſubinde infundere, noctu præſertim. Sed quia extremus morbus extremâ curatione perfectè reſtituitur, idcirco quibus excedit os, vt vinum ſuperinfunderetur, edixit. Sed plura de facultate vini dicemus, vbi eo vtitur. nunc illud indicaſſe ſatis ſit. quod, cùm aliæ fracturæ ſolâ cerati inunctione curari ſine vino poſſint, non neceſſe eſt hoc adhibito grauiter interdum ob miniſtrorum negligentiam peccare. At, quùm ſummum periculum circunſtat, tunc & ipſi vltrò fatigandos ſe prębent, & nobis imperantibus parent. Adde, quod nos etiam ob periculum ingens frequentiùs his adſumus, atque interdum vniuerſam noctẽ immoramur, vbi veremur, vt miniſtri rectè exequuturi ſint, quæ præcepimus.

CVrâ habitâ, ne manus inferior iunctura cubiti collocetur, ſed paulò ſuperior, ne ſanguis ad imum fluat, ſed retineatur.

Cubitum ità figurandum eſſe, vt radio ſubiiciatur, atque ad rectum angulum cum humero collocetur, in ſuperioribus proditũ eſt. Sed, quùm hoc fieri poſſit, manu & ſupra & infra cubiti regionem poſitâ, meritò hoc quoque definiuit, imperans, vt manus paulò ſublimior, quàm iunctura cubiti habeatur. Conſtat enim, vbi membra dependeant, ad ima concurrere materiam, ac propterea, quemadmodum, qui totum diem inambulant, quibuſq; crura calidiora ſunt,

ra ſunt,

ra ſunt,maximi moměti cenſent noctu hæc vniuerſo corpore ſublimiora cõtinere,ità iubet Hippocrates,vt caueamus ne manus dependeat,ſed ſublimior collocetur. quod ſi cubiti iuncturâ multo ſublimiorem figurari iuſſiſſet, huiuſmodi habitus in iis etiam,qui paululum in eo perſeuerant, dolorem afferret vniuerſo brachio, potiſſimúmque muſculis à priori parte humeri ſitis. eum autem habitum dolori eſſe docebit ipſa experientia.doloris verò cauſam oſtēdet natura muſculorum,cubiti iuncturam mouētium. ſunt enim & à priori,& ab interiori parte humeri,atq; vbi cubitum flectimus, ad ſuum initium cõtrahuntur,& ſurſum verſus intendũtur,cumq; ipſis contrahitur,ac ſurſum tenditur totum brachiũ,cui ſuis imis partibus iungũtur.[ne ſanguis ad imum fluat, ſed retineatur]Verba hæc referenda ſunt ad illud [ne manus inferior iuncturâ cubiti collocetur] interpoſuit autem [ſed paulò ſuperior] ſic, vt tota oratio ſit huiuſmodi. Curâ habitâ,ne manus inferior iuncturâ cubiti collocetur,ne ſanguis ad imum fluat,ſed paulò ſuperior retineatur.

POſt hæc faſciâ alligare,capite,quà fractura eſt,iniecto.

Poteſt inijci caput,vel nõ inijci,quà fractura eſt,dupliciter.cùm id modò in longitudine membri, modò in latitudine accipiatur. Termini autē inijciendi faſciæ caput in longitudinem membri ſunt,vbi primus faſciæ circuitus in orbem attractus fracturâ vniuerſam complectitur. Quod ſi,vel ſuperiùs inijciatur,q̃ vt fracturam contingat,vel inferiùs, q̃ vt ad ipſam perueniat, caput hoc verè quis poterit aſſerere minimè iniectũ eſſe,quà fractura eſt. ſic mihi intelligito iniectũ,vel nõ iniectũ caput,quà fractura eſt. ſed in latitudinem, cùm faſciæ caput primò ſuperdatum, vel quà fractura eſt, vel extrà procedet. Hîc igitur Hippocrates membri longitudinem intuitus,caput,quà fractura eſt,inijciendum eſſe propoſuit.hoc eſt,neq; fracturâ inferiùs,neq; ſublimiùs. quod indicauit per ea,quæ ſubdit,quùm inquit.[Vbi ſuper fracturam iterum & tertiò circumierit,ſurſum feratur]. At in libro de officinâ medici,cùm ait.[Principia inijcienda ſunt,nõ quà vlcus,ſed hinc vel hinc]. ad membri latitudinem ſpectauit, vt ibi rurſus demonſtrat verbis ἔνθα ἢ ἔνθα, id eſt, [hinc vel hinc] his enim vocibus græcè latitudo ſignificatur. Plæraque autem exemplaria ſic leguntur.[Principia inijcienda ſunt,non quà vlcus,ſed quà nodus.]

SIc vt inſidat,non tamen vehementer adſtringat.

Docet hoc loco vinculi moderationē. id ſiquidem inſidere debet eatenus,dũ fracti oſſis extrema immobilia tueatur:non tamen ità arctari,vt dolorem afferat laborãti. Quilibet enim dolor,cùm perſeuerat,præſertim ſi ex cõpreſſione eſt,inflãmationem concitat. Hæc igitur ſpectari debēt in faſcijs coarctandis,quæ initio ad vnguem conijcere non licet: licet autē,vbi ſæpiùs deuinxerimus.nam diligenter animaduertētes modum adſtringendi,cùm vinculum iniecimus,interrogantéſq; hominē,qualem circundatã faſciam ſentiat, iterum æquè ac primò inijcientes,laxare vel adſtringere oportet: ſiquidē premi ſe dixerit, proculdubio laxare: ſin vinculũ ità laxum affirmet, vt iniectum minimè ſentiat,adſtringere. Licet autem,priuſquàm eum alligemus, quē fractura malè habet,exerceri ſanum puerũ ſæpiùs vinciendo, ſed cum eo,vt percontemur,quæ paulò antè interroganda propoſuimus. ſic enim promptiores erimus ad fracturas deligandas.Illud etiam perſpicere oportet,quod quæcunque corpora robuſtiora ſunt ac duriora,vinculum ſuſtinēt arctiùs adſtrictum: quæ verò infirmiora ſunt & molliora,leniùs adſtringi debent.

VBi ſuper fracturam iterum,aut tertiò circumierit,ſurſum feratur,vt fluens ſanguis retineatur, atque ibi ſubſiſtat.

Ipſe cauſam expoſuit,cur primò velit faſciá ſurſum ferri: vult enim ſanguinem prohiberi,quò minùs à ſuperioribus membri partibus deſcendat.hâc autem vinciendi ratione,non ſolùm coërcetur ille,qui fluit,ſed, qui circa fracturam coijt,exprimitur:qui fluit,vno dũtaxat itinere fertur à ſuperiori parte deorſum:qui exprimitur vtroq;,& à ſuperiori parte deorſum,& ab inferiori ſurſum.Depelli enim aliquid poteſt, & ad ſuperiorem membri partem, & ad inferiorem.monet ſanè, vt vtrique operam demus, quùm duas adhiberi faſcias iubet, quarum vtraque ordiatur ab affectâ ſede , habitâ longitudinis ratione, deinde prior ſurſum procedat,ſecunda deorſum.quoniàm prȩſtat ſanguinem à vitiatâ ſede exprimi ad ſummum membrum,atque ad totum corpus. imum enim minus eſt,quàm vt ſine iniuriâ recipere ſuccorum copiam poſſit.quãdoquidem,poſtquàm ſub priori faſciâ ſanguis tranſmiſſus eſt ad ſummum brachium,ſi altera arctiùs adſtringatur, inflammatio iuxta primã palmæ partem & digitos orietur.Hâc igitur de cauſâ antè ad ſuperiora depellendum eſt,potiſſimumq;,ſi fieri poteſt omne id,quod dolori foret:ſed,ſi parũ quid relictum fuerit , exprimendum ad inferiora, alterâ faſciâ iniectâ. Totam hanc ſententiam perfectiùs intelliges in ſermone de ratione vinciendi.

PRior faſcia,longa ne ſit.

Iure hoc adſcripſit,prior enim faſcia,quùm à fracturâ incipiat,& ad ſuperiora feratur,atque ibi deſinat,breuior ſit,neceſſe eſt,quàm ſecunda. Hanc enim voluit à fracturâ orſam primò deorſum ferri,deinde ſurſum, ad eum locum,vbi prior finiebatur.

SEcunda primùm ſuper fracturam inijciatur.

Non immeritò,inde enim excerni plurimum ſanguinis conſtituit.

AC ſemel ſuper ipſam circumeat.

Secundæ faſciæ caput ſemel circuire iuſſit, non bis vel ter, ſicut prioris. vult enim ob propoſitam cauſam ſurſum magis, quàm deorſum tranſferri id,quod ad fracturam collectum eſt.

TVm deorſum demittatur, leniùs adſtringatur, atque ex maiori interuallo circundetur.

Minùs adſtringi membrum iuſſit à ſecundâ faſciâ ob cauſas propoſitas: quin & eius circuitus non itâ ſpiſſos adhiberi, quùm id opis , quod ſpiſſi afferunt circuitus,à priori faſciâ ſatis afferatur.

VT poſſit relata ad eam partem, quâ prior deſinit,peruenire.

Hippocrates,antequàm pannos ſuperimponat, binas faſcias adhibet. alij verò ternis vtuntur : vnâ, quæ à fracturâ incipiens ſurſum tendat, quemadmodũ Hippocrates præcepit: alterâ,quæ à fracturâ deorſum: ac tertiâ, quæ ab inferiori parte ſurſum per priorem vtrãq; in cochleam ſerpat. Verùm hi ſecundam faſciam duabus prioribus breuiorẽ inijciunt,illas verò inter ſe æquales.propter eà, quod prima faſcia ſuper fracturam ipſam iterum ac tertiò circumeat,membrúmque ipſum ſpiſſiori ambitu complectatur: ſecũda ſemel ſuper fracturam voluta ex maiori interuallo circundetur: tertia ſuper vtramque obuoluatur, & quià minùs ſpiſſè circumagitur, primȩ longitudinem non excedat. Sed conſtat(etiam me tacente) tres poſitas faſcias duabus,quas Hippocrates prodidit,contineri. quùm ſecunda duplicem vſum præſtet, quẽ illi partiti ſunt,

titi sunt, vnam inijcientes, quæ à fracturâ procederet ad partem inferiorem, alteram, quæ hinc sursum, quà prima finiebatur.

ATtrahere verò fascias in hoc casu, vel à dextrâ debemus, vel à sinistrâ, prout ab hâc, vel illâ parte ad fracturæ habitum, atque inclinationem in hác, vel illam regionem confert.

Ossa, quæ sub fracturis peruertuntur, modò in dextram membri partẽ, modò in sinistram declinantur. Quocirca priores duæ fasciæ attrahi à contrariâ debent, ab eâ scilicet orsæ, in quam membrum cõuertitur, atque in contrariam inclinatæ. sic enim fractum os æquè in vtramque partem inclinabit, atque hoc est, quod nunc ab Hippocrate proponitur, quùm præcipit, vt fracturæ habitũ intuiti fasciam circumagamus, hoc est, vt ad contrariam partem, atque fractura inclinat, fasciam adducamus.

POst hæc panni superdẽtur modico cerato inuncti, siquidem leniores sunt, & stabiliores.

Panni duas fascias priores fulciũt, quas propriè ὑποδεσμίδας vocat. inijciũtur autem contrariâ ratione ac fasciæ: illæ enim serpunt circa membrũ transuersæ: pãni verò in longitudinẽ dantur, vniuersum vinculũ ex binis prioribus fascijs excipientes. iussit autem cerato modicè inungi. fluerent enim, vbi cerati copiâ labarent, non secus ac, si parùm inungerentur, quòd subiectis fascijs minimè coirent. exhibet enim ceratum vicem glutinantis. constat autem in aliis, quæ glutine colligãtur modum esse optimum. Panni igitur comprimunt, vbi sicci imponãtur. cui opponitur, quod inquit [leniores] sicut & quod dicit [stabiliores] illis contrarium est, qui ob cerati copiam non hærent. Iure itaque ait, [siquidem leniores sunt, & stabiliores.] namque, vbi panni nullo pacto cerato inungantur, non ampliùs lenes sunt, vbi plus iusto vncti sint, nõ ampliùs stabiles, labuntur enim copiâ cerati.

HI fascijs alligãdi sunt inter se aduersis, alijs à dextrâ parte, alijs à sinistrâ, plurimũ ab inferiori parte sursum ductis, aliquatenus à superiori deorsũ.

Fasciæ, quæ primò dabãtur, non circuibant inter se aduersæ, sed vtraq; mẽbrum, quod peruersum erat à contrario habitu ad naturalem restituebat: sed, quę pannis superinijciuntur, cùm eò pertineant, vt membrum vniuersum alligent, tueanturq; vinculũ vniuersum, quale exceperint, aduersæ inter se procedunt, atq; vna quidem à dextrâ parte, altera à sinistrâ circumagitur: similiter altera à superiori, altera ab inferiori: sic enim, quùm inter se aduersæ sint, vinculum, quale acceperint, potissimũ seruabunt. Quare quatenus à dextrâ parte, vel sinistrâ procedũt, iũctura ex toto fit æqualis: quatenus verò à superiori, vel inferiori feruntur, altera non longè alteram excedit. sæpiùs tamen circuit, quæ ab inferiori parte sursum tendit. hoc siquidem tutius est, ob causam, quæ paulò suprà posita est, vbi iussit sanguinẽ à fracturâ depelli ad summũ membrum.

QVæ extremitate tenuantur, pannis ęquanda sunt in orbem datis, qui, vbi ea dirigimus, non subitò, sed paulatim plurimi obuoluendi sunt.

Tenuantur membrorum extrema. quæ dixit ὑπόξηρα. Has igitur partes circundatis pannis transuersis compleri voluit, & pluribus fasciæ circuitibus cingi, quùm eo, vt quod tenuius est, nõ subitò (sic enim vinculum inæquale redderes) sed paulatim impleatur.

LAxæque circa primam palmæ partem varijs locis vinciendi.

Solẽt iuxta vitiatã sedẽ loca omnia inflãmatione affici, ac pręcipuè mẽ-

brorum extremitates.quoniàm paruę ſunt,& minimè carnoſæ,& idcirco materiam à locis,qui iuxta fracturam ſunt, deſcendentē non recipiunt citra noxam.Eas igitur leuare conſtituit cerati inunctione. quod profectò ſatiùs fuit per ſe membris imponi ſine vllo tegmento,neque alijs faſcijs vti.ſed quià caput & finem habentes ſine aliquo fulcro,citò caderent, idcirco vſus eſt faſcijs totius fracturæ, quas iure laxas inijcit, vt nullam afferant moleſtiam, ſed id vnum duntaxat efficiant, vt inflammationem arceant. non enim admouentur ad id,quod fractum eſt continendum.

QVod ad linteorum multitudinē pertinet, duas partes primò abundè eſt ſuperdare.

Ad vniuerſum vinculum,quod primum omnium damus, cenſet paucioribus linteis opus eſſe,quàm procedente tēpore futurum ſit. docuit enim paulò infrà,quo tempore plurimis vti faſcijs conueniat. Sed,quùm linteorū multitudo faſciarum & pannorum numero,longitudineq; augeatur. quæret quis num idoneo tēpore maiora,an plura lintea inijci velit:quin & quanta ſingula eſſe debeant.Porrò lōgitudinem & latitudinē faſciarum definiuit in libro de officinâ medici,quùm inquit. [Quod verò ad longitudinem & latitudinem pertinet,impleant trium, quatuor,quinque,aut ſex, lōgitudinem quidem cubitorum,latitudinem verò digitorum].At neque numerum nunc ſilētio præterijt, ex faſcijs enim, quæ primæ inijciuntur, duas dari iuſſit per vniuerſum vinculum. pannos item duplices triplicéſve ſuperinijciendos eſſe,ibi quoque explicauit,quos eſſe voluit tot numero,vt complecti queant vniuerſum membrum.Sed faſciæ,quæ ſuper pannos dantur, plærunque duæ ſint,quarum vna ab inferiori parte ſurſum tendat,altera à ſuperiori deorſum. has etiam licet,& ternas,& quaternas imponere.nos autē binis vbique vtimur.igitur,qui in hęc incumbet duas linteorum partes initio, ſed quo tēpore vitiatus locus inflammatione vacat,tres dandas eſſe conijciet.In libro itaque(vt diximus)de officinâ medici,faſciarum longitudinem definiuit,iubens,vt ſuperinijciantur longæ ternos,vel quaternos cubitos,nimirum hominis,qui deuincitur. nam ridiculum eſſet puerum exempli cauſâ bimum vel trimum faſcijs ità longis alligare,vt robuſti hominis quaternos cubitos æquent: vel ad robuſtum ità breues adhibere,vt quaternos pueri cubitos impleant.Sed in hoc opere,faſciarum longitudinem non ſtatuit, ſicut neque latitudinem, ea nobis conijcienda relinquens.Conſtat autem fracturæ magnitudine inſpectâ inueniri à nobis longitudinem faſciarum,quùm(vt ipſe imperauit)debeat vinculum ſemper plurimum integræ partis comprehendere.Hæc non conuenit eadem vbiquē,ſed pro magnitudine fracturæ,vt diximus.Quod ſi iterū,aut tertiò ſuper fracturā circumagenda prima faſcia eſt, poſteà crebris circuitibus voluta non priùs finienda,quàm integræ ſedis plurimum complexa fuerit, planè debet ità longa ſumi,vt propoſitis ab Hippocrate circuitibus ſufficiat.Eâdem ratione,& aliarum faſciarū longitudo tanta ſit,vt poſſit partes,quæ ab ipſo ſcriptæ ſunt,amplecti.Porrò faſciarum latitudinem comperies,ſi ad ea,quæ ipſe docuit,reſpexeris.inquit enim,[Fulciātur,non tamen cogātur].ſignificat autē fulciri quaſi hærere.quod fiet,vbi faſciæ non ità latæ parentur,hæ ſiquidem rugant,quùm circūaguntur. nam alioquin latior faſcia,vt quæ plurimùm amplectatur,fracti oſſis partes firmiùs continet.atq; hâc de cauſâ latiſſima faſcia ex vſu maximè eſt. verùm,quià,quæ talis eſt,rugas contrahens, quùm ſuper affectas partes eſt obuoluta,

obuoluta, laxior fit,& quæ ſubiecta ſunt, minùs fideliter continet. idcirco expedit, non ità latam imponere, ſed eatenus eius latitudinem augere, quatenus nulla pars laxatur. Quamobrem experiens hæc omnia meliùs præſtabit. eiuſmodi enim obſeruationes coniecturales ſunt, neque ſcripturâ cõprehendi, aut lectione poſſunt. Ob quam verò cauſam plures faſcias dari poſteà velit, tũc intelliges, cùm ad eum locum peruenerimus.

» HInc autem cognoſces rectè hominem curatum eſſe, ac terminum deligãdi, vbi, num prematur, rogaueris, atque is reſponderit ſe premi quidem, ſed leuiter, ídque præſertim quà fractura eſt. Hæc itaque, ſic habere, neceſſe eſt fateatur, qui rectè eſt alligatus.

Quoniàm ea, quæ nos ſpectamus in faſcijs obuoluendis, intelligit non cõprehendi ſciẽtiâ, ſed coniecturâ, ex certis indicijs iudicãdum cenſet, quæ rectè iniectæ fuerint, quæ malè. Quod ſi homo abundè ſub faſcijs vrgeatur, celerrimè ſoluentes aptiùs deligabimus. ſin faſciarum circuitus iuſto laxiores fuerint, non patiemur diutiùs ſic habere. Nam, quę arctiùs adſtringuntur, dolent, inflammantur, & interdum etiam extremâ parte emoriuntur: quę laxiùs, prorſus eiuſmodi periculo vacant, ſed non prohibent membrum, quo minùs, quà fractura eſt, deprauetur. Vrget igitur arctior iunctura ſic, vt neceſſe ſit eodem die ſoluere, & rurſus deligare, quæ laxior eſt, non item: poteſt enim vnum diem, & interdum alterum ſuſtineri. Hâc igitur de cauſâ diligenter rogare eum, qui alligatus eſt, conuenit, qualem ſentiat faſciarum circuitum. vt ex ijs, quæ reſpondet aliquid de faſcijs emendandis intelligamus. Debet enim (inquit) reſpondere, qui alligatus eſt, ſentire ſe vinculũ arctius iuxta fracturam, quàm alijs partibus ipſius membri. ea enim ſedes inter eas, quæ adſtringũtur, acerrimè ſentit. quòd & ægra ſit, & faſcia à nobis magis compreſſa, vt potè, qui operam dederimus, vt ſanguis vniuerſus à fracturâ longè ad vtramque membri extremitatem exprimeretur ſiquidem hâc viâ futurum ſit, vt quod vitiatum eſt, ab inflammatione defendatur.

» MOderationis autem indicia ſunt, ſi eodem die ac nocte, quo deligatus fuerit, ipſe ſibi videatur non leuiùs, ſed valentiùs adſtringi. poſtridie verò tumor in manu oriatur mollis ac paruus, indicant hæc vinculũ fuiſſe abs te moderatè adſtrictum.

Quùm adſtringendi modus in vinciendo omnium maximè momentum habeat, quúmq; hic variari conſueuerit, tam quòd quædam partes mollitie ac duritie inter ſe diſtent, quàm quòd alia corpora hebetioris ſenſus naturâ ſunt, alia acrioris, meritò contendit ex pluribus notis ſecuritatem ægrotantium inueſtigare, atque hâc de cauſâ non contentus ſola poſuiſſe indicia, quæ ex interrogatione ſumuntur, inſpiciendas etiam nobis ipſas partes exiſtimat, potiſſimùm extremas. Inquit enim, vbi moderatè adſtrinxerimus, futurum poſtridie in manu paruum tumorem mollem, hoc eſt, cedentem, ſi ſuperdatis digitis prematur. Quare, ſi tumor hic, vel nullus appareat, vel durus, planè ſcire licet vinculum, vbi nullus appareat non ſatis fuiſſe adſtrictum, vbi durus, nimis arctatum. Conſtat enim extremum membrum ſuccis ſub vinculo ad ipſum tranſmiſſis, quùm multi ſint, impleri, digitíſque preſſum non cedere. ídque tibi indicio erit vinculi valentiùs adſtricti, nõ ſecus atque, vbi manus nullo modo tumeat, conijcere poteris nihil fuiſſe ſub vinculo expreſſum. nanque adſtrigendi modo modus eorum, quæ exprimuntur, perpetuò reſpon-

det,& huic modus tumoris. Quare non immeritò renititur tumor in extremitate membri, atque ingens eſt, vbi comminuta pars eius fortiter fuerit adſtricta: cedit atque exiguus eſt, vbi leuiter: non ſecus autem, vbi non adſtringitur, nullus tumor excitatur. ergo euidentiſſimum eſt, vbi poſtridie in manu tumor magnus ſit, & renitatur, membrum ſolui protinus debere, perfundíque multâ aquâ calidâ, cui oleum copioſè fuerit adiectum, rurſúſque alligari modicè adſtrictum: vbi poſtero die nullus tumor appareat, tertio reſolui, & arctiùs alligari. quòd ſi tumor modicus fuerit, Hippocrates tertio die reſoluit: nos vſque quartum, interdum quintum diem trahentes, hyeme potiſſimùm, nihil vidimus deterius accidiſſe.

LAbente iam die minùs adſtrictas faſcias ſentiat, ſed tertio die penè reſolutas. ſcire autem licet, ſi quid horum, quæ propoſuimus, abſit, vinculum non ſatis arctatum: ſiquid ſuperet, fuiſſe iuſto plus adſtrictum. Hæc itaque indicia intuitus, deinceps, vel laxiùs alligabis, vel arctè magis.

Relaxántur faſciæ, non me hercle (vt nonnulli putant) quod intentæ tempore longiores appareant: ſed quòd membrum extenuatum contrahatur, vbi rectè fuerit alligatum, quod euidenter in omni fracturâ perpetuum conſpicitur, quemadmodum & ipſe Hippocrates oſtendet.

TErtio die, poſtquàm extenderis, atque direxeris, ſoluere membrum oportet. quòd ſi primis diebus moderatè deuinxeris, paulò magis faſcias adſtringes. deligare autem incipies à fracturâ, quemadmodum priùs. nam, ſi hanc partem priùs deuinxeris, materiam inde ad vtramque membri extremitatem depelles: ſin aliam priùs adſtrinxeris, inde ad fracturam deduces, quod intellexiſſe pertinet ad multos locos. Sic ergo ordiri ſemper vinculum debet, atque hũc locum primum adſtringere, alios verò pro portione. quo enim longiùs à fracturâ procedit, eo leniùs arctari: nũquàm verò ex toto laxari, ſed adhærere. poſt hæc adijciendæ faſciæ ſunt, quotieſcunque deuincimus. rogatus autem homo reſpondeat adſtringi ſe paulò magis quàm antè: præſertim, quà fractura eſt, atque alibi pro ratione. Tumeat item membrum, vrgeatur, leuetur pro ratione prioris iuncturę. Abhinc tertio die ſentiat faſcias relaxari. tum ſoluere conuenit, ac rurſus deligare paulò arctiùs omnibus faſcijs iniectis, quibus vtendum erit, poſt hæc laboranti omnia eueniát, quæ in ſuperioribus alligandi circuitibus expoſita ſunt.

Si primo die homine propter fracturam dolente, quantum adſtringendum eſt, non adſtrinxerimus, vbi, omnibus rectè factis, tertio die dolor remittatur, arctiùs alligamus, neq; tunc quoque quãtum res poſtulat. hoc ſiquidem, quùm omnia rectè procedunt, quinto die conuenit. quare tunc plurimis faſcijs vtemur, & quantum res exigit, adſtrictis, non obliti hoc ab ipſo præcipi, vbi omnia conuenienti ordine ſequantur. nam, ſi propterea quòd aliquid interim peccatum ſit, brachium nondum quinto die ex toto inflammatione vacet, neque nos faſcijs omnibus vtemur. Exhibet quidem faſciarum multitudo (vt ipſe ait) vinculi firmitatem. potiſſimùm verò eâ vtemur, quo tempore deſedit locus, qui circa fracturam eſt, & ipſum os, quod perfractũ eſt, laxius effectum eſt, & faciliùs tractatur, vt componi poſſit. At ſi quando hoc quinto die non cedat, differemus in alium circuitum, qui ad diem ſeptimum perueniet. iubet enim donec ferulæ ad fracturam dẽtur, tertio quoque die ſolui ac rurſus deligari, eâ de cauſâ, vt aqua calida infundatur ad educendos ſuccos in comminu-

tâ parte

tâ parte existentes, qui tenues sunt, & seri naturam habent, digestionémque requirunt,& simul etiam ad leniendum dolorem,& pruriginem finiendam. Itaque,vbi nec dolor, nec prurigo hominem exerceat, atq; indicia illa omnia se ostendant, ex quibus rectè fracturam habere cognoscimus: etiam si quarto quoque die solues, nihil lædes, hyeme potissimùm, atque adeò magis homines agrestes, qui lauari ferè non consuerunt, sed eos, qui cotidiè lauari solent: & qui præsertim bis id faciunt, cõuenit non longo interposito spacio resoluere,ac præcipuè, vbi carne fuerint molliori.

INde, vbi ad tertium diem ventum erit, qui septimus est à primo, quùm iniectum vinculum fuit, si rectè alligatus fuerit, tumor in manu apparebit, isque non admodum magnus: locus item, cui vinculum inijcitur, quotiescunque deligabitur, tenuior, & gracilior conspicietur, septimo autem die, tenuissimus, atque ossa perrupta tractabuntur faciliùs, magísque ducentur, vt dirigantur. quòd si hæc ità habeant, dirigere oportet, alligaréque, ac ferulis excipere, paulóque ampliùs, quàm antè adstringere, nisi, si tumor, qui in manu est, maiorem dolorem afferat. vbi verò fascias inieceris, imponendæ ferulæ sunt, supérque fasciæ alligandæ admodum laxæ, sic, vt circundatæ ferulæ contineantur, nec quidquam brachium adstringant. Quo facto prematur offensus eodem modo, & releuetur, atque in prioribus vinciendi circuitibus. At, vbi ad tertium diem perueniens laxum vinculum sentiat, necesse est ferulæ magis arctentur, potissimùm quà fractura est, atque alibi pro ratione. siquidem ipsum vinculum laxum potiùs erat, quàm adstrictum. Pleniores autem adhibẽdæ ferulæ sunt ab eâ parte, quâ fractura extat, non multo tamen: videndúmque est, ne è regione pollicis collocentur, sed hinc vel hinc: neque item è regione minimi digiti, quà os in primâ palmæ parte excedit, sed hinc vel hinc. Verùm, si fractura omnino ferulas requirit, his locis breuissimæ superaccommodandæ, sic, vt ad ossa, quæ in primâ palmæ parte extant, minimè pertineant: periculum enim esset, ne vlcus fieret, & nerui nudarentur. debemus autem ferulas arctare tertio quoque die paululum omnino, id spectantes, quòd eo nomine imponuntur, vt vinculum tueantur, non vt adstringant. Quòd si optimè perspexeris, ossa sub prioribus vinculis abundè fuisse directa, neque locum prurigo aliqua infestat, neque vlla exulcerationis suspicio est, vltra vigesimum diem finito alligatas ferulas manere. nam plerisque summum triginta diebus brachij ossa conferuent.

Si tertius dies fractum os nobis daret, quale ferè septimus exhibet, necessariò ad ferulas veniremus, sed quia (vt ipse dixit) septimo die πάνυ λεπτὸν, id est, tenuissimum apparet, quo vocabulo significauit graciliùs fieri, quàm, quùm erat in pristino statu salubri, idcirco eodem die ferulas circumponit, tunc scilicet membrum diligentius componens, vt potè, quùm ossa laxiora sint. eò autem ferulæ pertinent, quò & pannos antè diximus, nempè, vt fractum os contineant. at, quùm ossa ob siccitatem naturalem nequeant carnis modo coalescere, callo circa fracturæ oras increscente, quasi quodam vinculo circundantur. hic autem creatur de eo quod superat, ex ipso fracti ossis alimento. quòd si laborans, vel non idoneo victu vtatur, vel plenus sit, id, quod superat, copiosius est, effusúmque fascias totas veluti crasso sanguine madefacit. Quicquid igitur ex eo, dum effunditur circa fracturæ oras concrescit, tempore ab osse, cui hæret, mutatur, & simile ipsi redditur, callúsque nomi-

natur. Ergo, si fracti ossis oræ agitentur, dimoueantúrque, prohibebitur, quo minùs adstrictum maneat, atque ob eam rem creari callus non poterit. quod enim gluten lignis efficit, quæ glutinantur, id callus præstat ossibus fractis. Iure igitur summâ quiete opus est ad fracturas, quę callo debent solidari: nam, si agitetur coactus callus, dissoluitur, perinde ac gluten, quo ligna cohærent, & coactum lac. summam verò hanc quietem prębent fasciæ adstrictæ, & quæ superdata continent: porrò continent fasciarum multitudo, ac ferulæ. Quæ deinceps sequuntur, omnia plana sunt, his, qui animum adiungunt. præcipit enim, vt sicubi vinculum laxetur, ferulæ tertio quoque die arctentur, non tamen resoluatur tota iunctura, nisi homo ingenti prurigine vexetur, vel exulcerationis alicuius suspicio sit. prurit autem fractura initio magis, deinde minùs, quoniàm vitiata pars exhauritur. excitatur enim prurigo à vaporibus, qui ab eo, quòd superest, profusi leuiter mordét. At, vbi acriùs mordeant, prurigini iam dolor iungitur: igitur, quando pars inanis est, nihil omnino tale superat, vel certè, quàm minimum.

NIhil autem perpetuum est: multum enim & ætas ab ætate distat.

Non dixit simpliciter differre ætatem ab ætate, sed adiectâ coniunctione indicat alias etiamnum causas esse, cur non omnes brachij fracturæ triginta diebus consanescant, sed quædam paucioribus. sunt enim in causâ, anni tempus, regio, natura ægrotantis, anni temperatio, ratio victus, & vinciendi modus. nam citiùs conferuescunt, hoc est, callo firmantur, & ob materiæ, ex quâ callus oritur, quantitatem, ac qualitatem moderatam, & ob robur virium ipsam cogentium. diutiùs autem trahitur ex materiæ inopiâ. quod enim breuiori tempore ob materiæ copiam vires efficiunt, id longiori præstant ob inopiam, & interdum etiam ob copiam immodicam. callus enim concrescens abluitur humore, qui ab interiori parte fluit, vbi multus fit, & continuetur. Porrò materia crassa commodè spissescit, & in callum vertitur, humor autem, vbi aquosus fuerit, & habitu tenuis, spissando callo maximè est alienus. Vires quoq; quùm valent, maturè suo munere fungi, serò, quùm imbecillæ sunt, nihil attinet dicere. quibus de causis callus diuerso tempore fractis ossibus circundatur. hæc autem ipsa, quæ nunc dicuntur ob causas priùs positas mutantur. quoniàm materia, & plus, & minùs abundat, & crassior est, ac tenuior ob temperamentum, tam vniuscuiusque naturale, quàm aduentitium ipsius fracturæ eo tempore, quo curatur, atque item ob victus rationem, quâ homo vtitur, & ob modum, quo deligatur, præter hæc, ætatem, tempus anni, regionem, ex quibus omnibus validiores vires sunt, aut infirmiores.

VBi solueris, aquâ calidâ perfundito, & rursus alligato fascijs leniùs, quàm antè adstrictis, paucioribus item, quàm antè iniectis: inde tertio quoque die soluens rursus laxioribus fascijs, & paucioribus deuincito.

A primo die, vsque dum ad ferulas veniat, & fasciarum numerum auget, & arctiùs adstringit: eas autem imponens septimo die, membrum non soluit vsque ad vigesimum, statuere quasi firmam basim volens calli producendi, quo circundato fracturam penitus immobilem non ampliùs tuetur. nutrire enim callum oportet, vbi altiùs radices egit. nutritur autem, quùm materia in ipsum deriuatur: quam sicuti ab initio auertimus ab affectâ sede ad alias corporis partes, ità nunc euocare debemus aquâ calidâ perfusâ. quin & initio fascijs multis atque adstrictis, quo minùs ad vitiatum locum conflueret, ex

toto ipſam prohibuimus. nũc paulatim numero demimus, preſſúmque laxamus,quùm non expediat prohibere,ne confluat.

QVòd ſi alligatis ferulis ſuſpicio ſit, ne oſſa rectè concurrerint, vel aliud quidpiam hominem infeſtet,vbi dimidium tẽporis pręterierit,vel paulò ante ſoluere oportet,& rurſus deuincire.

Quę ſuprà poſita ſunt,intelligi debent,quùm omnia rectè procedant:nanque,vbi ſit ſenſus aliquis doloris, vel exulcerationis ſuſpicio, aut vereamur,ne fractura malè compoſita ſit,aut caſu aliquo interueniente membrum motũ ſit, ſoluere vinculum ante vigeſimum diem cogimur. id autem ipſum definiuit, ne quis exiſtimet perpetuum eſſe, quod ſuprà imperauit, fracturam quamlibet vſq; ad vigeſimum diem ſeruandam eſſe penitus immobilẽ. ſemper enim pugnare medicus debet aduerſus id, quod magis vrget, neque obligare ſe pręceptis tanquàm legi,quam contemnere nephas ſit,quùm omnia præter rationem eueniunt.

QVibus initio cutis non abrumpitur,neque os cute excedit,idonea eſt ratio victus propè quæuis, minùs tamen cibi ſumant vſque ad decimum diem,præſertim,quùm quieſcant.

φαῦλως vocabulum ſolent veteres græci ferè omnes vſurpare, quùm ſignificare volunt[ſimplex]aut [quoduis] huic opponitur exquiſitum, quod Iones σκεθρὸν appellant.Sicut igitur exquiſitam victus rationem σκεθρὰν vocat,ità,huic contrariam φαύλην:atq; hâc ratione nunc eam,quæ propè quæuis ſit,ὑποφαύλην dicit,quæ media eſt inter quamuis ſimpliciter,& exquiſitam.Exquiſitã victus rationem imperat,quibus initio,præter oſſis fracturam, carnis quoque vulnus acceſſit,ac præcipuè,quùm ex fracto oſſe aliquid cute excedit: ſimplicẽ,id eſt, quamuis illis,qui omnino periculo vacant: propè verò quamuis mediámque, quibus os fractum eſt primis diebus, quorum terminum conſtituit decimum, non quòd non interdum maturiùs,interdum ſeriùs mutare victum liceat: ſed, quòd plærunque ità accidat. vtitur autẽ mediâ victus ratione,propterea,quòd neque ità magnum periculum eſt,ſicut cùm oſſa nudantur, neque ità res tuta, ſicut cùm intacto oſſe caro ſimpliciter vulneratur. meritò igitur ijs,qui medij ſunt inter eos,qui periculo vacant,& eos, qui periclitantur, mediam victus rationem indicit:pręſertim,quùm vſque ad decimum diem,quibus brachiũ fractum eſt,ex toto quieſcant, quod Iones ἐλιννύειν dicunt. Itaque par eſt exquiſitiori victu ſuſtinendos eſſe quieſcentes,quàm qui mouentur. at,quùm à decimo die plærique ſuſpenſo brachio inambulent: meritò præcipit,vt in eum vſque diem medio victus genere vtantur,præſertim quùm quieſcãt. Quod[pręſertim] vertimus, Hippocrates habet ἤδη, quod plærunque tempus notat, ſed adijcitur etiam ad aliquid comprobãdum,vt,ſi dicamus,& ob alia,& ἤδη, hoc eſt,præſertim propter hæc credendum huic,faciendum hoc eſt,quomodo videtur nunc ab Hippocrate vſurpatũ, ſic,vt oratio talis ſit. mediocri victu vtẽdum vſque ad decimum diem,& aliâ de cauſâ, & præſertim, quùm homo interim ex toto conquieſcat.

ADhibeantq; ex obſonijs mollibus, quæcunque modicè aluum deijciunt.

Ptiſſanam videlicet,betam,aut maluam,atriplicẽ, ſiue blitum, vel cucurbitam,& piſces teneros.

SEd à vino,& carne ſibi temperent.

Docuit ipſe exquiſiti victus rationem,& eius,qui quiuis eſt,& eius,qui

propè quiuis,quam nunc præcipit vſque in decimum diem ſeruari . nam,cùm æger carnẽ edit,& vinũ potat,victus ſimplex eſt,& quiuis: ſed cùm ſolo ptiſſanæ cremore,& mulſâ viuit,victus tenuis eſt,atque exquiſitus:inter vtrunque eſt ille,quem proximè indicauit,quùm inquit[adhibeántque ex obſonijs mollibus quæcunque aluum modicè deijciunt].

TVm paulatim ſe reficiát.oratio hæc lex iuſta fertur de curatione fracturę.

Reficiantur,dixit ἀνακομίζεσθαι, quo vocabulo nihil aliud ſignificat,quàm, vt cui comminutum os eſt,poſteà recreetur.ſcribit autem ἐκ προσαγωγῆς,hoc eſt, paulatim,cui contrarium eſt repentè:damnat enim, quod ſubitò plurimũ implet,aut demit,vel quid aliud præſtat.

QVare danda opera eſt, vt iuſtâ curatione adhibitâ res benè procedat: vbi autẽ non ſic procedit,ſcire licet aliquid curationi defuiſſe,aut ſuperaſſe.

Iuſtam vocauit eam, quæ laboranti omne id præbet, quod ei conuenit, & nihil prætermittit . curationem verò,quam χείρεξιν dixit,vel pro chirurgiâ, vel pro vniuerſâ ſimpliciter rerum omnium admotione accipit.græci enim μεταχειρίζεσθαι dicunt,non ſolùm,quæ manibus prehendunt,ſed quæcunq; tractant.

ILlud prætereà animaduertere in hoc ſimplici modo conuenit,quod medici non admodum attendunt:quanquàm,ſi non rectè fiat,corrumpere curam omnem,omnémque vinciendi rationem poteſt.

Simplicem modum fracti oſſis,& prolapſi vocat,vbi nõ accedit vlcus, non nudatur os,neque quod perfringitur,in multas partes comminuitur,quod fracturæ genus recentiores à farinâ ἀλφιτηδὸν appellant.ità,vt nullus ex propoſitis modis ſimplex ſit,ſed ille dũtaxat,vbi fracturæ nullus alius caſus adijcitur. ſic autem à ſe vſurpari vocabulum[ἁπλῶν,id eſt,ſimplex] apertè oſtẽdit paulò infrà in hoc ipſo libro,vbi propriè eam rem agit . quod ſi oſſa ſimplici fracturæ modo perfringantur,peccatur,videturq; id peccatum leue;ſi quis tamen diligenter ſimul omnia æſtimet,maximũ momentũ habet.id enim,ſi cõmittatur, priorem curam vniuerſam corrumpit.quid autẽ hoc ſit,in ſequentibus oſtendet. Scribitur item aliter eadem oratio ſic[quãquàm,ſi nõ rectè fiat, corrumpi omnis cura,omníſque vinciendi ratio poteſt]vbi curam ipſam,quùm aliquid peccatur,damnare videtur,vt,quæ corrumpere poſſit, quæcũque ad laborantem particulam rectè adhibita ſunt.

QVòd ſi vtroque oſſe cõminuto, vel eo,quod ſubiectum eſt tantùm, deligatum brachium mitellâ ſuſpẽdatur,eáque plurima circa fracturã detur: partes verò hinc atq; hinc ſuſpenſæ ſint,neceſſe eſt os ad ſuperiora peruerti.

Diligenter voluit animaduertẽdum eſſe,quâ ratione totum brachium ſuſpendatur,quùm homo iam ingreditur,& nõ amplius cubat, hoc eſt,à decimo die.ante ſiquidem plærunque cubabat brachio(quemadmodũ ſuprà oſtẽſum eſt)ita figurato,vt manus paulò ſublimior haberetur:ſed, quùm iam inambulat(vt fieri conſueuit,brachio ex ceruicibus ſuſpenſo) mitellam adhiberi præcipit ſic latam,vt brachium vniuerſum ſuſtineat,totúmq; æqualiter amplectatur,neque vllam partem eius relinquat,quam non fulciat,quo fieret,vt brachij os à parte,cum quâ iungitur,deorſum inclinaret,ac deprauaretur.nam priuſquàm vitiaretur,totum perpetuum erat : corruptâ autem eius vnitate,vbi perruptũ eſt,poteſt altera eius pars à ſubiectâ mitellâ ſubſtineri , altera verò pars, vt quæ non ampliùs cum illâ continuetur, deorſum inclinata peruerti . Poteſt item ex eâdem parte,vbi nõ rectè mitella ſubijciatur, altera extremitas ab hâc

elata

elata ſurſum ferri, altera deorſum inclinata peruerti. Quatuor igitur modis mitella brachio malè ſubijcietur. primò, vbi fracturam ſolummodò ſuſtinet, partes autem hinc atque hinc ſuſpenſæ manent: ſecundò, vbi extremæ brachij partes & ſuprà à cubito, & infrà à manu diligẽter mitellâ fulciuntur, medium non ſuſpẽditur: tertiò, & quartò, vbi interdum prior brachij pars, interdũ poſterior mitellâ excipitur. Ex his quatuor modis binos dũtaxat ſcripſit, qui maximè membrũ peruertunt, reliquos binos præterijt, vt, qui ex enarratis intelligi poſſint. eorum, quos ſcripſit, alterũ propoſitis verbis oſtẽdit, vbi cenſet in ijs, quibus vtrunque brachij os fractum ſit, vel tantum id, quod ſubiectum eſt, (cubitus propriè nuncupatur) intelligendũ eſſe primum ex propoſitis modis. ſed commune, id eſt, duobus modis, de quibus verba faciet. proprium verò eſt vtriuſque: prioris quidem, quem nunc indicat, ſubiectâ brachio mitellâ anguſtiori, quàm, vt totum membrũ complectatur, fracturam ſolummodò fulcire: alterius rurſus, vtranque membri extremitatem ſuſtinere, fracturâ tantùm non fultâ. Deprauari autẽ inquit priori modo brachium in ſuperiorẽ partem conuerſum, ſed in inferiorem altero modo, quẽ ſubdet proximis verbis. priorem, qui ſurſum verſus peruertit, nunc propoſuit. Nam, quùm brachium, quâ fractũ eſt, à mitellâ ſuſtineatur, partibus, quę vtrinque ſunt, deorſum inclinatis, quùm non ſit, cui firmiter innitantur, accidet, vt quod à mitellâ excipitur, altiùs excitatum callo glutinetur. Eum verò habitum, quo membrum callo ſolidetur, in poſterum perpetuò ſeruabit. quare ſæpiùs neceſſariũ eſt, quæ ſic peruerſa ſunt à nobis de integro abrũpi, extẽto membro rurſus fracturam, qualis initio fuerat, reddẽtibus, quam ſuprà diximus nullo modo coaleſcere, ſed alligari à callo, qui circundatur. hunc igitur extendendo diſſoluimus, rurſúſque operã damus, vt callus increſcat fracturâ conuenienter figuratâ. videre autem licet in alijs animalibus comminuta oſſa non omnino coaleſcere, vt in ſue, apro, boue, caprâ, oue, gallo, gallinâ. ſi quãdo inuenies (inuenies autem ſæpè, quemadmodum & nos) fracturæ oras callo inter ſe glutinatas, vbi hoc tibi curę ſit, callum deradens conſpicies fracturæ oras ſe contingere, non tamen coaluiſſe, ſolidatáſque eſſe eo modo, quo in vulneribus glutinata caro coaleſcit. At cur, vbi vtrũque brachij os cõminutum ſit, &, quod propriè cubitus vocatur, & quod radius, accidat, vt membrum adeò peruertatur, ſi in ſuſpendendo aliquid peccetur: ſed minùs, ſi alterum tantùm, cubitus ſcilicet: ac ſi radius per ſe, nihil omnino deprauetur, non magno negocio comperies, ſi eorum, quæ ipſe retulit, memineris. quià, quod ſubiectũ eſt (inquit) fundamẽti vicem præſtat ei, quod abruptum eſt, atque ipſum deprauari non patitur: ſed radius, vbi intactus ſit, cubitum quodammodo ſecum dirigit, ſi rectè vinculum adhibeatur. tueri autem ipſum à deprauatione ex toto non valet, vbi aliquis error ſit in ſuſpendendo, quandoquidem cubitus ſubiectus nihil habet, quo fulciatur, præter vinculum ipſum.

" SIn oſſibus ſic fractis mitella manum duntaxat, & articulũ cubiti excipiat,
" reliquum verò brachiũ ſuſpenſum ſit, deprauatum inclinabitur deorſum.

Ex quatuor modis, quos paulò ſuprà declaraui, ſecundũ hic tradit, qui primo cõtrarius eſt: ſi quidem in priori mitellâ ſolam fracturã ſuſtinebat: in hoc, quùm cætera ſuſtineãtur, ſola fractura ſine fulcro eſt. Quemadmodũ igitur in priori ſuſpendendi ratione, vbi fractura, quùm ſola à mitellâ ſuſtineretur, ſublimior fuit, reliquæ verò partes vtrinque humiliores, iure dixit deprauari bra-

chium totum in superiorem partẽ conuersum: ità nunc,quùm ea tãtùm mẽbri pars,quâ fractura est,nõ sustineatur, deprimetur, & deorsum versus inclinabitur,quo fiet, vt brachium in eam partem curuetur,atque eâ de causâ, vbi callus circundatus fuerit,peruersum deorsum spectet. Exposuimus igitur vniuersam propositę orationis sententiam.legitur autem scripta duobus modis,si vocem spectemus, maximè inter se cõtrarijs:re tamen, si animaduertãtur,inter se minimè discrepantibus. Itaq; brachium suspensum nonnulli intelligunt,quod à mitellâ non excipitur,sed solùm in aëre suspẽditur: alij contrà, omne id,quod à mitellâ sustineatur, vt potè,quùm in inferiora minimè inclinetur, neque fiat ob id humilius,quod suspenso contrarium est. Meritò igitur scripturæ, verbis inter se pugnant,sententiâ conueniunt. nanque hæc vox μετέωρον, hoc est,suspensum, quùm apud expositores cõtraria significet, à quibusdam eorum citra negationem scribitur[reliquum verò brachium suspensum]ab alijs negatione adiectâ[reliquum verò brachium non suspensum]verba,vt illis videtur,accõmodantibus ad vtramque significationem vocabuli μετεώρου, hoc est,suspensi.

» DEbet ergo brachium suspendi per mitellam latam, mollémque, multum
» brachij cum primâ palmæ parte æqualiter sustinentem.

Duas hîc indicat suspendendi rationes, quas prætererat, eas inquam duas, quarum commune est extremam brachij partem sustinere: proprium autem vtriusq;,vel eam,quæ à cubiti commissurâ,vel eam,quæ à manu tantùm. Exequutus enim eam suspendendi rationem,vbi mitella solummodo fracturã excipiebat,atque alteram, vbi vtramque extremitatem, deinde subijciens verba proximè posita,in quibus pręcipit,vt plurimum ex brachio,cùm primâ palmę parte,mitellâ æqualiter sustineatur,reliquas duas suspẽdẽdi rationes euidenter reprehendit:quùm non habeant id,quod maximè requiri voluit.siquidem neutra primam palmæ partẽ,& plurimùm ex brachio æqualiter fulcit,non tamen propriè eas hîc expressit: præcipuè (vt dixi) quod intelligi ex superioribus possint:tum quòd leuem omnino noxam afferant, vbi nihil in deligando peccetur.duæ enim superiores suspẽdendi rationes,eâ de causâ plurimùm erãt alienæ,quòd fractura cõtineretur contrario modo, atque eius partes vtrinque, quùm interdum sola à mitellâ attolleretur nullâ eius particulâ fultâ, interdum sola deorsum conuerteretur.

FINIS PRIMI COMMENTARII
GALENI IN HIPPOCRATEM
DE FRACTVRIS.

Galeni

Galeni in Hippocratem de fractu-RIS COMMENTARIVS SECVNDVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

De humero.

AT vbi humerus perfringatur.

Teſtantur nonnulli ex ijs, qui librũ hunc exponunt, Hippocratem, vt ſuprà πῆχυν vocauit modò eam partẽ totam, quæ inter manũ & cubiti articulum eſt, modò cubitũ, qui è duobus oſſibus longior eſt, ità nunc humerum appellare βραχίονα, nempè id os, quod à cubiti articulo pertinet ad humeri caput. Alij non ipſa oſſa, ſed partes, quæ inter articulos ſunt, volũt ijs vocabulis nuncupari, quòd conſueuerimus ità loqui, ille in capite plagam accepit, vel in malis, aut naſo, & vbi plaga cutem tantùm violauit, & vbi altiùs aliquid læſit, puta muſculi membranam, neruum, arteriam, aut venam. quin, quùm humerum exulceratum dicimus, oſtendimus humero id mali incidiſſe, quod vlcus vocatur. at, quùm definitione vlceris caro contineatur, quamuis nominatim nõ explicetur, vlceris tamen vocabulo notatur. carnis enim diuiſionem appellamus vlcus, ſic, vt, cùm dicimus Dioni exempli cauſâ humerum eſſe exulceratũ, carnem humeri ſignificemus. eâdem ratione, quùm fractum humerum dicimus, ſignificari volunt os huius partis eo vitio teneri, quod fractura nuncupatur. ſed controuerſia hæc de nominibus, ac ſignificationibus nullo modo ad fracturæ curationem pertinet. neque enim quidquam officit, aut prodeſt. quę verò in ſequẽtibus docet, quâ ratione curare fractũ humerum conueniat, oſtendunt. cuncta autem (vt mihi videtur) plana ſunt, non ſecus, atq; alia, quę ſuprà de brachio tradidit. ea enim paucis admodum verbis exceptis, clara erãt. longiùs autem lapſi ſumus, quùm cauſam adiecerimus, cur ſingula præcipit: quæ res, & ſi expoſitionis fines excedat, fieri tamen (vt retuli) ab omnibus expoſitoribus conſueuit. at, quùm hæ rationes alibi paucis ab ipſo oſtendantur, neque nos hîc eas tanquã auctores adiecimus, ſed ordinem mutauimus. totus autem nunc propoſitus ſermo, ſi per ſe examinetur, cõſideretúrque, perquam facilis eſt. adde quòd ratio ſingulorum, quæ tractantur, fuit in ſermone de brachio explicata. ad communia enim præcepta, quę ibi tradita ſunt, hæc quoque referuntur. primùm de vniuerſo brachio figurando: tum de extendendo, de componendo: poſtremò de continendo ac ſuſpendendo, quæ continendi ſpecies eſt. His itaque habitis, ſi quid ſe offeret, quod breue ſit, & non planum in ſequentibus aperiemus.

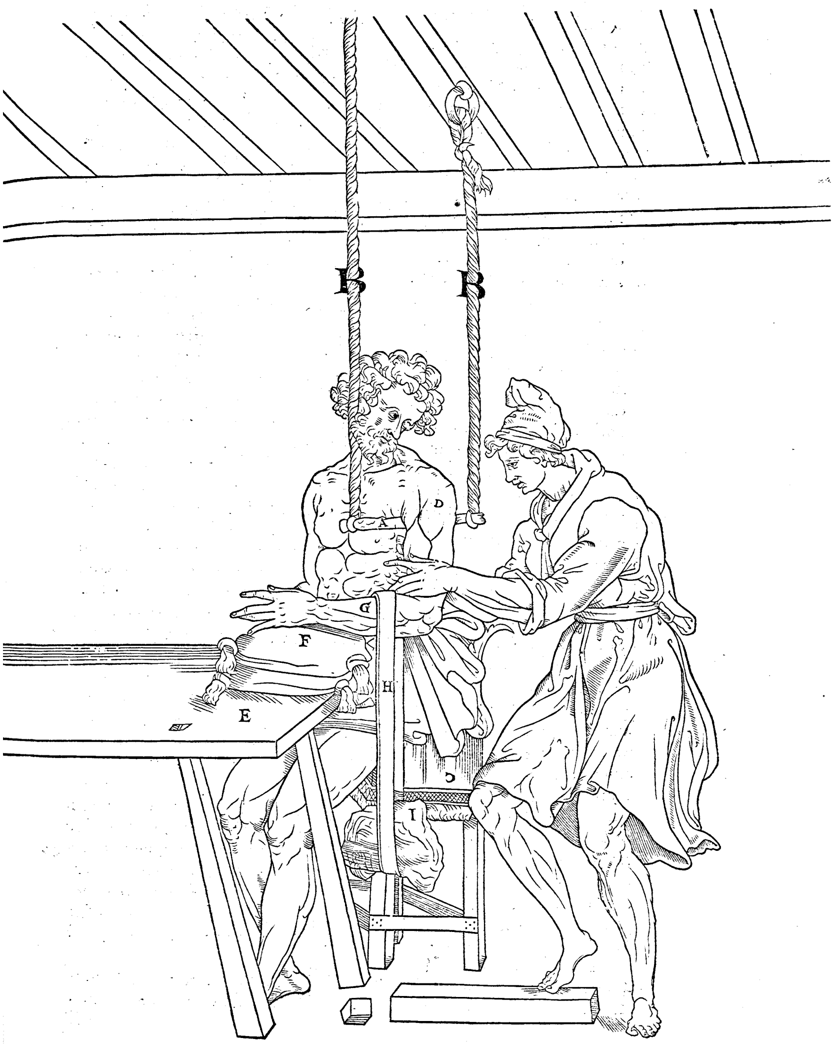
SI brachium extendatur, eóque ſic figurato intentio adhibeatur, humeri lacertus intentus alligabitur, atq;, vbi, qui deligatus eſt, cubitum curuet, humeri lacertus habitum mutabit.

Propoſitæ orationi illud adijcere oportet, quod anteà dictũ eſt, ſcilicet, vbi humeri lacertus ab iniecto vinculo aliter figuretur, futurum eſſe, vt alias eius partes vehemẽter vinculum comprimat, alijs laxius ſit, atque delabatur: compreſſę item partes inflammatione tententur, ſed relaxatis vinculis membrum peruertatur. Quare brachij habitus nullo modo variãdus eſt, ſed perpetuo (vt

ſuprà demonſtratum eſt)à principio ad finem ſeruandus. At contrà,ſi ille habitus ſeruetur,in quo extentum membrum deuinctum eſt: vinculum quidem nullo loco arctius erit, aut laxius, ſed ipſe habitus, quùm vitiatus ſit(vt ſuprà declarauimus)dolorem,atque idcirco inflammationem afferet.

IVſtiſſima itaque intentio ad humerum ſic adhibetur,lignũ, quod cubitum æquet,vel paulò breuius ſit,qualia ſunt ligonũ manubriola,habenâ ab vtrâque parte alligatum ſuſpenditur: homo autem ſublimiori alicui ſedi inſidet, brachiúmq; ſuper manubriolum imponit,ſic, vt id in alam indatur eâ moderatione,vt ille vix conſidere poſſit,nihílque propius ſit,quàm vt ſuſpendatur. tum aliquid aliud paretur, cui brachium inhæreat ſcorteo puluino ſuperdato vno,vel pluribus, ità,vt ad eam altitudinem perueniat, vt cubitus ad rectum angulum collocetur. commodiſſimè autem lorum molle,latúmq;,ſeu lata habena circundatur, atque inde magni ponderis aliquid ſuſpenditur, quod extendere conueniẽter poſſit:aut in vicem huius,robuſtus aliquis in inferiorem partem cogit cubito cum humero ad rectum angulum figurato.

A Lignum quod cubitum æquet.
B Habena per quam ſuſpenditur.
C Sedile ſublimius.
D Brachium ſuper manubriolum impoſitum.
E Aliquid aliud cui brachium inhæreat.
F Scorteus puluinus.
G Cubitus ad rectum angulum.
H Lorum molle,ſeu lata habena.
I Magni ponderis aliquid.

B
B
A
D
G
F
H
E
C
I

Ostensum est in libris de philosophiâ, naturæ iustitiam in eo consistere, vt quod vnicuiq; conuenit, distribuat, nõ lege aliquâ, sed suopte nutu. quod iam suprà quoque dictum est. dictũ est insuper, eum esse iustũ habitum, qui aptum situm vniuscuiusque particulæ membri tuetur. demonstratũ est etiam huiusmodi habitum minimè omnium lædere. hic autem in brachio est, vbi cubitus cum humero ad rectum angulum collocetur. toto itaque brachio sic figurato præcipit hominem sedere, iuxta ipsum verò à priori parte poni lignum transuersum, quale ac quantum est ligonis manubriolum. ligones verò appellat σκαφία, quibus terram fodimus (græci σκαλίπειας dicunt) his annumerantur etiam bipalia (Attici μινύας vocant). vult autem huiusmodi lignum, quod iuxtà collocatur, immobile reddi, sic, vt dum manus admouetur, nec sursum feratur, nec deorsum. quod continget, si ab vtroque extremo habenis vinciatur: quę ad aliquid sublime religentur, vt lignum inde suspendatur. Præcipit igitur, vt æger brachium antè super ipsum imponat, hoc est, vt lignum transuersum alæ subijciatur: tũ is, cuius humerus fractus est, sedeat ità sublimis, vt parum absit, quin suspendatur. sedere autem ægrum iubet, vt vires, dum manus adhibetur, sufficiant, neq; propterea quod stet, conuellantur. neq; in humiliori sedili hominem collocat, sed quàm maximè potest alto, quùm sedet: & ob ipsum medicum, vt rectus agere possit, neq; plurimùm cogatur deorsum inclinari: & ob ægrotantem ipsum, cui magis expediat ità sedere. solent enim, quibus brachium extenditur, præ dolore ducentem sequi, atque attolli, nec in eâdẽ sede penitus, quâ collocati sunt à principio, permanere. quo fit, vt intentio remittatur. Hoc igitur cauens imperat, vt homo sedeat, quantum maximè potest sublimis, & propè suspẽdatur, ac si paulũ attollatur, stet. quod, vbi eueniat, neque ipsum ægrotantem, neque alios latebit, atque, vbi non lateat, paruo negocio rursus, vel ab alijs, vel per seipsum in priorẽ sedem restituetur. quin, vbi homo ità sedẽs stabit, paululum mutabitur: plurimùm verò, vbi humilior fuerit collocatus. Quare ex sessionis mutatione minimùm læduntur, qui sublimiori insident sedili, plurimùm, qui humiliori. Constat itaque transuersum lignum ab Hippocrate eâ de causâ sub alam demitti, ne brachio ab inferiori parte intento, æger sequatur, atque intentionẽ soluat. quod nos sine ligno soliti sumus sæpiùs facere per laqueos alæ circundatos, quorum extrema versus posteriorem partem extendenda sunt. non secus etiam alijs laqueis circumligatis fractum os in diuersa diducimus, vbi intentio, quæ per manus adhibetur, imbecillior sit, quàm oporteat. Verùm, si hanc credamus per se posse effectum præstare, vt in puerili corpore, nõ opus est ampliùs laqueis, & multò minùs machinamentis habentibus axes, ad quos extremos laqueos alligãtes valentiùs in diuersa contẽdamus. quo extendendi modo ad luxata potissimum vtimur. In eâ autem extẽdẽdi ratione, quam nunc probat, præcipit, vt brachiũ rei cuipiam hæreat, quam ipse vocat ἔφεδρον, hoc est, huiusmodi quidpiam, cui firmiter insidat, scorteis puluinis subiectis: deinde ab imo humero iuxta cubiti articulum graue aliquod corpus suspendatur, quæ pondera σταθμίοις nuncupauit: hæc sunt, quibus vti consueuimus, ex ferro, ære, aut plumbo cõfectis. præterea lorum molle, latũ, vel habena valida imo humero circundetur, vndè pondera suspendantur.

DEbet autem medicus curare, stans altero pede super quâpiã re sublimiori collocato: componere autem os prominẽtioribus palmarum partibus.

facilè

facilè autem componitur. ea enim extendendi ratio optima est, si quis conuenienter ipsa adhibeat: post fascias inijcere à fracturâ orsus: reliqua verò omnia, vt anteà iussus est exequi, eademq; de homine requirere: tum ex ijsdé indicijs intelligere moderata, néc ne sint: ac tertio quoq; die soluere, & rursus deligare, arctiúsque adstringere.

Eligit hũc chirurgici habitum tanquam firmioré, idem in opere de officinâ medici præcepit, cùm inquit [stanté verò oportet pariter ambobus pedibus benè insidere, sed agere altero insistenté, at non eius partis, cuius manus agit.]

DEin septimo aut nono die ferulas alligare. quòd si vereatur, ne rectè ossa concurrerint, intereà soluere, dirigénsque rursus deuincire.

Quod in superioribus, quà de brachio, supplendũ esse existimaui, idem nũc existimo, scilicet, quùm omnia commodè respondeát, eo tempore ferulas imponendas esse. Verùm, vbi de brachio egit, septimo die simpliciter iussit ferulas circundari: in sermone verò de humero, coniunctioné, quam disiungentem appellát, vsurpauit. ait enim [septimo aut nono die ferulas alligare] eo quòd in humero ob musculorum, quibus continetur magnitudinem, quæ circa fracturam sunt, diuturniori tempore ex toto gracilia fiant, laxáque. vbi verò talia essent, ostendimus opportunè tunc ad ferulas veniri.

HVmeri os ferè quadraginta diebus conferuet, quos vbi excesserit, soluere oportet, & pauciores fascias dare, leuiúsque arctatas, ac diutiùs vti victu magis exquisito, quàm antè: intueri autem manus tumorem, & vires.

Cõferuere, quod κρατύνεται dixit, intelligit, vbi fracti ossis partes callo firmãtur, vt in superioribus etiam, quà de brachio. Quo autem grandius est humeri os, eo longiori tempore per callum glutinatur. Reliqua omnia, ex ijs, quę dicta sunt de brachio, plana sunt. nullâ igitur opus est explanatione.

ILlud etiam ignorare non oportet, quòd humerus naturâ ab exteriori parte gibbus est, & peruerti facilè solet, vbi malè curetur. quin & alia ossa omnia, quæ naturaliter aliquâ parte gibba sunt, vbi comminuta curantur, facilè ab eâ peruertuntur. Ergo, vbi tale quidpiam timetur, lata fascia humerum excipiens in orbem circa pectus agatur: &, quùm quiescere humerum oporteat, pannus multiplex implicitus inter cubitum, & latus subijciatur, vel quidpiá huius generis aliud. hâc enim viâ os gibbum dirigetur. est autem cauendum, ne nimis in interiorem partem conuertatur.

Quæ in sermone de humero vsque ad finem scribuntur, omnia clara sunt. namq; ipse causam exponit, cur in exteriorem partem conuertatur, & quo pacto in contrariam coactum dirigi debeat. iussit autem, vt multiplex pãnus inter latus & cubitũ demitteretur, ne humerus attingat latus, sed in medio spacium sit, quo cõpulsus habenâ ad pectus adducente minimè deprauetur, quùm naturâ in exteriorem partem spectans ad interiorem conuersus dirigitur.

De pedę & manu.

PEs hominis ex multis minutísq; ossibus constat, quemadmodũ & manus.

Similitudinem quandam habent inter se totius cruris & brachij partes. qualis enim est humerus in brachio, tale est in crure femur: quale item in brachio est id, quod est inter cubitum & manum, tale in crure id, quod inter genu est & pedé: reliqua verò pars, scilicet manus, pedi respondet. Cęterum manus apud græcos proprium nomen non inuenit distinctum à toto brachio, sicut pes, qui nomen habet distinctũ à toto crure. quare Hippocrates meritò pe-

dem ſimpliciter πόδα vocauit ἄκρον vocabulo non adiecto: manum verò non vno verbo expreſſit, ſed χεῖρα dixit,quod brachium ſignificat ἄκραν adijciens, quo extremum notatur. Sed ſatis dixi de vſu nominum, venio ad res. Ijs,quæ ſuperiùs tractauit,proximus erat ſermo de manu.ipſe verò non tantùm agit de hac,ſed etiam de pede,ſermonémque de ipſo dilatat, quòd maiorẽ diligẽtiam requirat.Dicit ergo vtramque partẽ ex multis minutiſq; oſſibus conſtare. nos autem adiungimus[& duris] quandoquidem medullâ carent,caua minimum ſunt, & à lapillis paruis non abhorrent. Simile igitur eſt totum brachium toti cruri, atq; itidem vnius extremum extremo alterius. qualis enim in manu primæ palmæ pars eſt,tale eſt in pede id, quod inter talos eſt & plantam. tum qualis in manu palma,talis plãta in pede eſt. ſimilitudo autem,quæ inter digitos eſt,vel me tacente,clara eſt.præter hæc in pede ſunt oſſa iuxta calcem, atq; idcirco de pede plura verba facit,quàm de manu.quæ quidem pes habet,communia quoque ipſius manus primùm enarrat, deinde illa ſubdit, quæ propriè ad pedem pertinent.Primam igitur palmæ partẽ complent octo oſſa,palmam quatuor.at ſinguli digiti ternis oſſibus continentur,vt in vniuerſũ oſſa manus ſeptem ſint & viginti. ſed in pede quatuordecim ſunt oſſa digitorũ.nam magnus digitus ex binis conſtat, planta ex quinis. quocirca in vtrâque parte ſunt decem & nouem. Totidem in manu palmam & digitos explent,quùm planta vno oſſe palmam excedat, ac digiti manus, pedis digitos æquè vno oſſe exuperent. quocirca,ſi vtraque pars ad vtramque cõferatur, idem erit oſſium numerus. Reſtant in manu oſſa octo,quæ primam palmæ partem conſtituunt: in pede autem ea pars, quæ inter talos & plantam ſita eſt, cum calce ac talo, quæ omnia oſſibus octo continẽtur. Calcis autem os,omnium,quę in vtriuſque extremitate ſunt,maximũ, ſuſtinet talũ & crus, ac propè corpus fert vniuerſum, vbi ſtamus : à priori autem parte committitur cum oſſe, quod à cubi ſimilitudine κυβοειδὴς appellatur:perinde atque tali caput, cum eo oſſe, quod,quià ſcapham repræſentat, σκαφοειδὴς dicitur,cum vtroque horum iungnutur alia oſſa, quæ partem potiſſimùm inter talos & plãtam explent.Si quis autẽ velit talum extremo cruri reddere,idem erit oſſium numerus in vtriuſque membri extremitate,ità,vt docendi modo,non naturâ ipſâ rerum inter ſe diſcrepent,qui vigintiſeptem,& qui viginti ſex oſſa pedis eſſe affirmant.erunt enim vigintiſeptem,vbi talus non annumeretur cruris oſſibus,ſed ſine hoc vigintiſex. Rectè igitur ſcribit[pes hominis ex multis minutíſq; oſſibus cõſtat,quemadmodum & manus.] agit enim cũ ijs,qui prima elementa didicerunt,& incidendis corporibus operam dederunt, in memoriam reuocans, quæ perceperunt ad hunc locum faciẽtia.quùm non ſolùm ſcire conueniat propoſitarum partium vtráque ex multis duris minutíſque oſſibus conſtare, ſed meminiſſe etiam habitus & magnitudinis ſingulorum,& quâ ratione cũ proximis connectantur. quod θέσιν,id eſt poſitionem vocant,vt, vbi aliquod ex oſſibus,quę his partibus ſita ſunt,ſuo loco mouetur,promptè reſtituamus.

» OSſa hæc ferè non rumpuntur, niſi acutâ, vel graui quâpiam re carnoſæ
» partes vulnerentur.De vulneratis autem dicemus,vbi vlcerum curatio-
» nem perſequemur.

Carnoſas partes χρῶτα nuncupauit,quo vocabulo vocant Iones, quidquid in noſtro corpore carnoſum eſt. cuius generis præcipuè ſunt, cutis, & muſculi, tum membranæ ac viſcera . oſſa verò cartilaginem & ligamenta χρωτὸς vo-

cabulo non significant. ad hoc etiam exemplum videtur vsurpari ab Homero, quùm cutem χρῶτα vocat his versibus.

αἰεὶ γὰρ ἔσαι χρὼς ἔμπεδος ἢ καὶ ἀρείων. Et iterum,
ὥς οἱ μὴ κλαίουσα κατὰ χρόα καλὸν ἰάπτῃς.

Propositarum igitur partium ossa ait, ferè non perfringi sine vlcere. illud enim [nisi carnosæ partes vulnerentur] idem sibi vult, quod [sine vlcere.] nihil autem interest, quod ad hunc locum attinet, vlcús ne an vulnus nominetur. atqui carnosa pars extremis membris minima est, plurima autem in humero & femore. Ea igitur tota facilè læditur, vbi externum aliquid super manũ vel pedem incidat, quod frangere aliquid possit ex ipsorũ ossibus. Abrũpitur autem os quatuor de causis maximè generalibus. super ipsum enim vehemẽti impetu incidit aut aliquid cõterẽdi vim habens, quod planè necesse est naturâ durum esse, & mole non exiguum: aut aliquid, quod non tantùm cutem, & quæ inter cutem sunt & ossa, sed hæc quoq; secare possit. quem morbum Hippocrates in libro de vulneribus capitis ἕδραν appellat: nonnulli etiam ob saltum ex altiori loco fregerunt tibiæ, vel femoris os, quòd sicciora his essent, & non ità densa: videmus item in palæstrâ cõminui os κατὰ περίκλασιν, hoc est, vbi tibia vnà cum surâ perfringitur, & præter fracturam, vulnus quoque magnum accedit, atq; ossa nudantur. quod fracturæ genus accidit, cùm luctantis membrum cruri ipsi transuersum subijcitur, atque vtrunq; eius extremũ, tam quod à genu, quàm quod à pede est, deorsum versus cogitur. Euenit huiusmodi tale lignis, quæ nos de industriâ rũpimus. imposita enim super vtrunq; femur obliqua, & manibus ab vtroq; extremo in inferiorẽ partem coacta effringi media videmus. Quemadmodũ igitur, neq; magnũ lignum, neque validum, sed paruum & infirmum hâc ratione frãgitur, ità, cùm os infirmum naturâ fuerit, medium sub propositis palæstræ generibus perrũpitur. At ossa, quibus extrema membra continentur, sub huiusmodi palæstrę generibus, siue ex superiori loco saltãtes deorsum ferantur, & in terrã incidant, siue pes vehementer conuellatur, non facilè rumpuntur. his enim ictibus franguntur ligamenta ossium magis, quàm ipsa ossa. cuius causa est, eorũ non tam exiguitas, quàm durities. sed neque externa, quùm magnâ vi super incidũt, possunt hæc ossa facilè perfringere, nisi duriora illis sint, & grandia. at quod tale est, neq; carnẽ inuiolatã relinquit, quẽadmodũ nec ictus ab acutâ re. nam & hic priusquã attingat ossa, quæ ipsis superiniecta sunt discutit. Quare meritò dixit ossa hęc ferè non abrumpi sine vlcere. sed quoniàm in sequentibus seorsum de fracturis aget, quibus carnis quoque vulnus accedit, hæc ad eum huius libri locum reseruauit.

" Siquis erumpat ex digitorũ articulis, vel aliud quidpiam ex ijs ossibus, qui-
" bus continetur pars pedis, quę inter talos & plãtam est, compellere singu-
" la in suam sedem oportet, quemadmodum in manu.

Quod ait [quemadmodũ in manu] accipiendũ est, non quasi aliquid pręfatus sit de ossibus, quæ in manu sita sunt, sed quasi ità scripserit, singula ossa pedis in suam sedem compellenda sunt, id, quod etiam fieri debet in manu. Cõpellere autem Hippocrates dixit ἀναγκάζειν, vel, vt alia exempla habent καταναγκάζειν, quod idem sibi vult, ac si dicat, os suo loco motum restituere. mouetur autem, vbi ligamẽta, per quę cum proximis annectitur, abrũpuntur. non tamẽ abrumpuntur omnia ligamenta, quæ prolapsum os in orbem comprehendũt. raò enim id ex toto accidit. in quo casu os, quod ità lęditur, suam sedem relin-

quens ad cutem prorūpit, præsertim quibus ea laxior est, ità, vt ossi, quod prolabitur, parùm renitatur. eâ verò de causâ ferè non solet os, quod mouetur, in inferiorem partē pedis excidere, quià cutis, quæ pedi subiecta est (ἴχνος græcè dicitur) crassa est & dura. adde, quòd, quæ pedem feriunt, plærunque à superiori parte super ipsum cadūt. Ergò hâc vnâ viâ os, quod suo loco mouetur, in inferiorem partē excidet, scilicet, quùm ex superiori loco quis saltauerit super rem aliquam, quæ eminentias habeat admodum asperas acutásve. Quæcunque igitur vndique prorsus resoluta sunt, vbi suâ sede mota in superiorem, vel inferiorem pedis regionem veniunt, ægrè recōduntur: siquando autem (quod raro accidit) recondatur, semper magno negocio in suâ sede seruantur. namq; vbi os rursus vehementer moueatur, nihil erit, quod ipsum contineat, vtpotè solutum ligamētis, quibus alligabatur: quæ si non fuerint ex toto abrupta, sed aliquâ ex parte integra, sicut euenit, quibus procidere solet, distēdentes totum pedem vrgebimus.

TVm cerato mederi pannis fascijsq;, non secus atq; vbi frangitur, excepto quòd omittēdæ ferulæ sunt, eodémque modo adstringere, ac tertio quoque die alligare. is autem, qui deuincitur, similiter atque in fracturis adstringi se respondeat, vel laxari.

Qualem curationem ad fracturas tradidit, talem nūc ad ossa, quæ extremis membris mouentur, præcipit adhiberi. Primò, siquidē extendere conuenit, ad hoc, vt ossa, quæ prolapsa sunt, in suam sedem compellantur: tum, vbi reposita fuerint, deuincire, cōsilio ad idem directo. propositum enim est membrum ab inflammatione, tueri, & sub linteis adstringere, continereque os, quod restitutum est. In superioribus autem ostensum est hæc nullo modo rectè fieri posse, nisi sanguis, qui in affectâ sede subsistit, ad summum atque imum membrum depellatur, prohibeatúrque, quo minus alter cōcurrat. Hęc itaq;, si in memoria habeātur, spectantes vniuersam vinciendi rationē fracturis idoneam inueniemus, quam hic vtendā dixit, nisi ꝙ ferulę non debēt circundari. quandoquidē loci natura eas non patitur. nam partes quibus ferulæ inijciēdę sunt, æquè planę esse debēt, cuiusmodi non est ea pars pedis, quę inter talos & plantā sita est.

OMnia hæc viginti diebus perfectè ad sanitatē perducūtur, nisi, quæ cum cruris ossibus iunguntur, vel ex eius regione sita sunt. interim verò iacere conuenit, non tamen id sustinent, qui morbum paruifaciunt, sed ingrediuntur priusquam conualescant, eóque fit, vt plærique non benè sanētur, sed subinde languoris sensu aliquo tententur, atque id quidē non iniuriâ. ferunt enim pedes onus corporis totius. Vbi ergo nondum conualuerūt, si inambulāt, articuli, qui moti sunt, malè cōfirmantur, atque hâc de causâ subinde ossa dolent, quæ cruri iunguntur. Porrò quæ cruris ossibus iungūtur, cæteris maiora sunt, & cùm mouentur, longiori tēpore confirmantur, sed medendi ratio eadē est.

Cruris ossa intelligit tam surā, quàm tibiam. volens autem significare è regione, κατ' ἶξιν dixit, quam loquutionem sæpiùs varijsque in locis vsurpauit. sed & paulo inferiùs eâdem ter ex ordine vtitur, de crure pertractās, quùm ait [femoris enim caput superius corpus fert. id autem ab interiori cruris parte situm est, at non ab exteriori, sed è regione tibiæ, tum quia pars altera corporis è regione huc propiùs accedit, quàm ad exterius os. adde, quod os interius plenius est, quàm exterius, non secus atque in brachio, vbi os, quod è regione minimū digitum spectat, tenuius est, & longius.]

Pluribus

PLuribus autem faſcijs,panníſque vtendum eſt.

Vt oſſa,quæ repoſita ſunt,ſuo loco maneant,ſolẽt tum faſciæ,tum panni circumdari,præſertimq́;,cùm loci inæqualitas alligari ferulas non ſinit.

FErè autẽ hinc atq; hinc vincire cõuenit, adſtringereq́;, ſicut cætera omnia eâ parte potiſſimũ,quâ os prolapſum eſt, primũq́;.ibi faſcias circumagere.

In prioribus imperauit, vbi fractum os in aliquam partem conuertatur, ſi ad dextram inclinet,vt ad ſiniſtram adducatur:ſi ad hanc ſpectat, vrgeatur ad dextram. At vbi alligare pedem oportet, in neutram partem debet vinculum inclinari,quùm oſſa,quæ ſuâ ſede excidunt, non ad latera, ſed ad ſuperiorem, vel inferiorem partem conuertantur.

QVotieſcunq; vinculum ſoluitur,multâ aquâ calidâ fouẽdum.in omnibus autem,quæ iuxta articulos ſunt affectibus liberaliter calida aqua perfundenda eſt.quod ad laxandum vel adſtringẽdum pertinet, ijſdem temporibus eadem indicia ſe oſtendant, quę in ſuperioribus: reſoluere item,& rurſus deligare ſimiliter expedit. Hi autem quadraginta diebus ex toto conualeſcunt: præſertim,ſi iacere ſuſtinent,ſin minùs,in eadem mala incidunt,quæ ſuperiùs poſita ſunt,atque etiamnum grauiora.

Quùm leniendus dolor eſt, & corpora,quę adſtricta ſunt,laxãda,tunc pręcipit,vt multa calida aqua perfundatur.id potiſſimùm accidit in affectibus articulorũ,quùm hæ partes oſſibus magis,& neruis contineantur. Adſtringuntur igitur ſub inflammatione,& magis dolorem ſentiunt,quod magis neruoſæ ſint. Appellauit autem affectus σίνεα,quoniam affici σίνεσθαι dicit.

De calce.

QVicunq; ex ſuperiori loco ſaltantes, calci vehementer inſiſtunt, his oſſa diducuntur,venæ ſanguinem effundũt,carne circa os attritâ,tumor magnus oritur,& dolor.hoc enim os exiguũ non eſt,extatq́; è regione ſub tibiâ.

ἐκχυμοῦσθαι dixit venas,ſignificare volens effundere ſuccum, quem continent, nempè ſanguinem,quod fit,quùm colliditur earum tunica.corpora enim,quæ colliduntur,naturalem vnitatem amittunt,quùm pluribus exiguiſq́; partibus diuellantur,quibus ſanguis ſuffunditur.Hunc igitur effuſum ſanguinem recipiunt loca,quę venam cingunt, quibus non ſeruatur,qualis recipitur : tempore ſiquidem nigreſcit,perinde atque vbi extra corpus effuſus diu manèt : concreſcit inſuper,quam rem græci θρόμβωσιν appellant. hinc factum eſt,vt ſanguis propterèa,quòd concreſcat θρόμβος iam,& dicatur,& ſit.priùs autem nigreſcit, deinde redditur admodum putris. Atqui nõ poſſunt grauiſſima hæc accidere ſanguini,qui à venis in corpore funditur. namq;,vbi natura vincit, hunc non ſecus mutat,atque alium,qui in inflammatione ſuppurãte continetur, vertitq́; in pus. Ad hoc autem vt partium natura ſanguinem ſuperet, duo obſeruanda ſunt,alterum,ne inflãmatio corpori ſuperueniat, id quâ ratione fiat, ſuprà habuimus: alterum,vt ſanguis,qui effuſus eſt,detrahatur.In hęc itaque incũbens Hippocrates omnia,quæ ſubijciuntur,pręcepta ſigillatim tradit.Diducuntur (inquit)oſſa his,qui ità ſaltant,abruptis nimirum ligamentis, quibus ipſa nectebantur,ſicut paulo ſuprà de eâ parte,quæ inter talos & plantam eſt,dicebamus. iungitur autẽ cum calce à ſuperiori parte talus,à priori id os,quod à cubi ſimilitudine græcè κυβοειδὲς vocatur,ſicuti cum talo à priori parte id oſſis committitur,quod à ſcaphæ ſimilitudine σκαφοειδὲς græcè nominatur.cum vtroque

autem horum, ſcilicet cum eo, quod cubum & cum eo,quod ſcapham refert, quatuor oſſa,quæ inter talos & plantam ſunt, committuntur.omnia autẽ hæc oſſa tam manus,quàm pedis in commentario de oſſibus expoſita ſunt.

COniungitur item venis & neruis grandioribus, poſteriórq; chorda huic oſſi innectitur. Hos igitur curare oportet cerato pannis faſcijsq;: ad hæc calidam aquam largè infundere,faſciarúmque numerum augere,tum alijs vti optimis præſidijs,ac maximè lenibus.

Coniungitur,inquit,os calcis neruis quos nominat ἐπικαίρους, id eſt,grãdiores,tum venis non paruis.Innectitur item huic oſſi poſterior chorda, quæ diducitur à muſculis, qui ſiti ſunt in parte cruris , quæ carnoſa à poſteriori parte prominet. De his autem abundè diximus , tam in eo libro, qui de corporum, quàm in eo,qui de muſculorum incidendorum ratione eſt.ea autem tenere ad vnguem debet,qui aſſequi vult,quæ nunc ab Hippocrate traduntur.

QVòd ſi cutis,quæ calcẽ tegit,naturaliter tenera eſt,relinquenda eſt, quomodo ſe habet:ſin dura & craſſa,qualis in quibuſdam cõſpicitur,æqualiter ſuccidenda eſt,atque extenuanda,non tamen vulneranda.

Propoſitis vitijs circa calcem, atque adiunctas partes periculum eſt , ne ingens dolor atq; inflãmatio non modica ſuperueniat. huiuſmodi enim partes oſſibus continẽtur,non quibuſlibet,ſed valdè minutis,ità, vt vel leuis inflammatio magnum dolorẽ poſſit comprimendo excitare.chordę verò,quo calci à poſteriori parte innectitur,cùm grandior ſit,vbi inflãmatur,periculum erit,ne neruorum diſtentio ſuperueniat. quin & cum hâc parte iũguntur multi nerui, qui oſſa contingunt, quod in libro de incidendis neruis oſtendimus. Reliqua igitur vniuerſa curatio diligentem animaduerſionem requirit,& quod ad victum tenuem pertinet , & quod ad modum calidæ aquæ perfundendæ.ſed & cutis, quæ pedi ſubiecta eſt(ἴχνος græcè dicitur)incidenda eſt magnâ cũ moderatione. vbi dura eſt, altitudo plagę debet duritiei altitudinem æquare.occaleſcit enim quibuſdam,ità,vt ne paululum quidẽ ſanguinis fundat,niſi ſcalpellus altè admodum demittatur. Illa igitur ſecanda eſt,quæ ſanguinem non fundit : quæ verò ſtatim cruentatur, relinquenda eſt. nam,ſi ſecetur,dolet. At neque in illâ,quæ dura eſt, quouis modo,ſed æqualiter incidere conuenit, id, quod ex ipſâ cute durum eſt . ſpectare autem tria debet , qui æqualiter incidit. primò , longitudinem ſectionis , deinde altitudinem , tertiò, interuallum. ſectiones autem æquè longæ, atque altæ ſint, oportet, & æquè inter ſe diſtantes, vt vniuerſa cutis, quæ pedi ſubiecta eſt ſinę tormento inflãmationis tempore ſimiliter diſtendatur . Conſtat autem omnem inflammationem diſtendere, quodque diſtenditur dolere , atque idcirco inflammationem augeri , & neruorum diſtentionem excitari . Quemadmodum igitur liberalis aquæ calidę perfuſio,cui oleum copioſè ſit adiectum, ſaluberrima eſt,ità etiam ſecandam cutem duxit ſcalpello eatenus altè demiſſo , vt hæc minimè cruentetur. vtiliter autem excogitauit huiuſmodi ſectionem.quandoquidem in alijs partibus, vbi vehementer inflammantur , cogimur cutem ſcalpello exaſperare: partim educentes aliquid eius ſanguinis, qui in inflammatione ſuperat : partim expirationem efficientes:partim laxantes,quę ſub inflammatione diſtendebãtur.At in pede inflammatione nondum ortâ feſtinabimus ad cutem incidendam,eo quòd duriſſima ſit. vbi verò talis eſt, nequit ſub inflammatione ampliùs extendi. quamobrem dolebit hæc,& vehementiſſimè premet intentione

tione quâdam proximas partes, præcipueque latam chordam, quæ illi iuncta est, cuiúsque initium est ex fine vnius ex musculis sitis in posteriori parte cruris, quæ carnosa prominet. Igitur, vbi hæc dolore, atque inflammatione tentetur, periculum est, ne totus musculus eadem sentiat. id si accidat, neruorum distentionem sequi verisimile est. Ob hæc itaque omnia cutem, quæ sub pede est, secare, vt dictum est, conuenit, deinceps, vt retulit, extenuare, hoc est, tenuem reddere. id autem fiet, si molliatur ipsius durities, & multitudo exhauriatur. Ad hæc ambo valet oleum, & aqua calida, si copiosè infundatur: à perfusione verò priusquàm vinculum detur, olei, quod nullam adstringendi vim habeat, inunctio.

» HÆc benè alligare non cuiusuis est. nam si quis vinciat eo modo, quo cætera circa talos vinciuntur, fasciâ modò ad pedem datâ, modò ad ipsam chordam, circumactæ fasciæ compressio, calcem, quâ ictus fuit, expellet.

Dictionem [benè] ἀγαθῶς dixit, sæpè enim ab alijs veteribus itá vsurpatur. præcipit autẽ, vt vitia, quę circa calcẽ sunt, vinciantur eâ ratione, quâ fracturę, eos reprehendens, qui eo modo deligant, quo deligare sępiùs consueuimus, vt medicamenta, seu cataplasmata, seu quædam ex perfusione madentia, eâ parte teneantur. vinciendi modus, quem damnat, sic se habet. Fascia ab alterâ parte talorum orsa, obliqua fertur à priori parte extremi cruris, quâ talus extat, quem ἀστράγαλον vocant, inde transuersa sub pede demittitur, eóque circũdato vsque ad cõtrariam partem obliqua rursus infernè sursum procedit ad priorem partem tali, eíque inijcitur, quemadmodum antè. At vbi itá circumeat, necesse est in priori parte pedis sibi occurrat, &. X. literam repræsentet, inde in orbẽ circa talos data eò redeat, vndè incepit, sic autem iterum circumagitur, itá, vt eodem reuertatur, tertióque similiter voluta rursus ad suum initium redit, atque inde rursus circa talos porrigitur. verùm alij, vbi transuersam sub pede fasciam dederũt, non protinus obliquam sursum attrahunt ad talos, sed antè per superiorem partem pedis in orbem ipsam adducũt, quemadmodum alij in orbem circa talos, sic, vt obliqui circuitus ab ijs, qui in orbem sunt, comprehẽdantur. Hæ quidem vinciẽdi rationes vsitatę sunt, sed ad proposita vitia minimè accommodantur, quòd ante fascias nihil ibi imponatur, quod illis continẽdum sit, neque calx vitio vacet, sicut in eo casu, qui illas requirit, sed ipse primò lęsus sit. quare proposita vinciẽdi ratio, quùm ad calcem sanguinẽ exprimat, ipsum expellit. at contrariũ fieri debet. sanguis enim à calce ad partes, quę iuxtà sunt, per vinculum expellendus est: quam rem ea duntaxat vinciendi ratio pręstat, quæ ad fracturas pertinet, quá suprà demonstrauit, eâdem igitur nunc vtitur.

» ATque hoc pacto periculum est, ne os calcis corrumpatur.

Corrumpatur dixit σφακελίσαι. nam, quùm pars ex toto corrũpitur, veteres dicere id vitium solent σφάκελον, quod, vbi carnosis partibus accidit, alijs nominibus appellant. Vocat item Hippocrates carnẽ, quæ putrescit, σαπρὰν, μυδῶσαν, σηπεδόνα, atque alijs etiam num vocabulis. At vbi os ex toto corrumpitur, σφάκελον vsurpat, quod vitium ossibus accidit, vbi à superiectâ carne perniciosa sanies profluit, quæ hæc ipsa irrigando corrumpit.

» QVod vbi corrumpitur, morbus æuum durat.

Apertiùs dixisset totam ætatem hominis. habet autem ipsius oratio hanc mentem. si quãdo calx corrumpatur, casus curationẽ non recipit, quodque ex eo sequitur malum, totam ætatem hominis durat.

NAm alioquin, vbi calx hoc modo non corrumpitur, sed quòd nigrescat, quia dum homo iacet, negligẽter habitus sit, vel quià crus iamdiu graue vulnus acceperit, quod calx etiã sensit, vel vitiati femoris, aut alterius affectus causâ diu iacuerit, diuturna tamen res est, & molesta. tum subinde recrudescit, nisi summâ diligẽtiâ, & longâ quiete attendatur. Quare quæcunq; hoc modo corrumpuntur, præter aliam noxam, corpori summũ quoque periculũ afferũt.

Calcis os (inquit) non modò ex propositis affectibus vitiari solet, sed ex eo, quòd calx diu iacuerit (quam rem ὑπτιασμὸν dixit) nigrescit sæpè, quando negligenter fuerit collocatus. id autem euenit, vbi super quâpiam re durâ cõtinetur, neq; subinde attollitur: sed ijs, quæ subiecta sunt, cõtinẽter calefit, premiturq;. Quocirca attollẽdus est, mutandusq; orbiculus ex lanâ molli, quẽ nonnulli ex græcis τρόφιον dicunt. eius autem cauum respondere debet magnitudini calcis, quo orbiculo ità calx fulcitur, vt imum eius attollatur, ne comprimatur: ne incalescat, ne expirare prohibeatur.

SEquuntur enim febres acutę admodũ, continentesq;, cum tremore, singultu, mentis alienatione, quæ paucis diebus hominem præcipitant.

Hæc fieri inquit, vbi calx corrumpitur, non eâ de causâ, quià os alienatur. ipsum enim, si per se circũscribatur, nullam superiorũ partium afficit, sed quià ad partes, quæ ipsum cingũnt, ipsiq; alligatur, eius vitium pertinet, idcirco superiores quoque corporis partes læduntur. Chorda igitur, quę calci innectitur, vbi inflammatione teneatur, musculos quidem posterioris partis cruris, quæ carnosa prominet, propter consortium afficiet, quùm ab ipsis oriatur. quibus musculis affectis, nerui, qui per eos distribuũtur, promptè lędẽtur, quẽadmodũ, & arteriæ, per quas cor noxã sentit, sicut per neruos cerebrũ. Sed quoniàm cor innati caloris fons est, cerebrũ verò per se rationis domiciliũ habet, & per musculos partes mouet motu, quẽ volũtarium dicunt, cõsequens est, vt propter cor febris oriatur, mẽtis alienatio, propter cerebrum, tremor, neruorúmque distentio, propter musculos, singultus, propter stomachũ, qui plurimũ neruosus est.

HIs accedunt, venarũ sanguinẽ fundentium liuor, nausea, gangræna. causa compressio est. possunt hæc alioquin incidere, etiã si nihil corrumpatur. Hactenus de ijs, quę superueniunt, vbi ictus vehemẽs admodum fuerit. plæraque tamen leuiter colliduntur, neque ità magnum studium & diligentiã exigunt, sed curari nihilominus rectè debent. quod si casus videatur asperior, fulcire oportet, aliáque efficere, quæ proposui.

Sanguinem fundentes intellexit venas grãdiores, quãdoquidem his diuisis sanguis effunditur, quod exiguis venis non accidit. parùm enim ab his sanguinis profluit, celeriterq; citra noxã in oris plagæ concrescit. Nauseæ nomẽ duxit à nauseantibus, atque eâ de causâ vomẽtibus, quam appellauit ναυσίωσιν, cùm Iones ναυτίαν, id est, nauseã sic appellẽt. ac ferè, quod antè dixit ἐκχυμώσιας, vocat nunc ναυσιώσιας, vbi venæ sanguinem expuunt, & quasi vomunt: tum suâ imbecillitate, quam inflãmatio attulit: tum multo vitiosoq; sanguine oppressæ, quẽ constat sub huiusmodi affectibus vitiari. Gangrænam vocauit, quùm venæ ex ingenti inflammatione emoriuntur. quorum omniũ causam esse affirmat alienam vinciendi rationem, quæ duplex caput habet: vnum, quòd calcem non comprehendit, sed nudum relinquit: alterum, quòd partes, quas complectitur, arctiùs adstringit. Diligentiam expressit vocabulo μελέτης. sic enim ab Ionibus appellari solet, & ab ipso sæpiùs nominatur.

Fasciámque

FAsciamq; maximâ ex parte ad calcem dare, & modò circa extremum pedem, modò circa medium, modò etiam circa crus obuoluere: tum, quæ his proxima sunt, hinc atque hinc omnia comprehendere, quemadmodum suprà ostensum est, neque arctè admodum alligare.

Vinciendi rationem probat contrariam illi, quam suprà damnauit, quæque apud multos in vsu est, sub quâ sanguis ex alijs partibus pedis ad calcem trāsmittitur. debemus enim superātes succos, à calce ad alias partes depellere, hūc vincientes, quomodo suprà ad fracturas docuit, fasciámque maximâ ex parte ipsi obuoluentes, non tamen nimis arctantes.

SEd linteorum numerum augere.

In superioribus etiam indicauimus Hippocratē velle, vt vinculi firmitatem, vel fasciarum numero moliamur, vel arctiùs adstringendo.

MAximè item ad rem pertinet veratrum eodem die epotum, vel certè posteriori. præterea tertio die resoluere, & rursus deligare.

Veratrum potui præstat, non eo nomine tantùm, vt quæ supersunt, purget, sed & in aliam partem auertat. constat autem dari ab Hippocrate albū, quod vomitum excitat, & à toto corpore materiam in ventriculū auocat, priusquam ad intestinorum sinus deducatur. quod autem albū intelligi debeat, planè licet ex sequētibus colligere. Inquit enim [sed si homo vacat febre, per superiora cōuenit purgare sicut dictū est] Quod igitur ea, quæ superant, vtiliter educantur, quodq; ad cōtrariam partem, atque affecta est, materiam depellere magnum momentum habeat, euidentissimè apparet: at num albo veratro moliri id expediat, nondum est manifestum. strangulare enim interdum solet, vbi redundat in corpore glutinosus succus, aut crassus. quocirca hic priùs dissipari debet victu extenuandi vim habente, de quo totum librum composuimus. Fallacissimum ergo est veratrum dare, antequā corpus victu præparetur, quùm sæpiùs nō facile sit, vt quales corpori supersint succi, dignoscātur. Hippocratis sæculo veratrum albū fortasse tutò sumebatur ob rationem victus eorum hominum, qui curabantur, qui vitæ genus non ociosum sequebantur, aut intemperans, sed laboriosum, paucísque alimētis erant contenti, sic, vt crassos succos nullâ ratione contraherēt. neq; enim nos latet fieri hos, cū ocio, tum abūdantiâ. Quòd si vim æstimaueris corporum eius sæculi, quam ex eiusmodi victu comparabant, magis adhuc dari veratrum permiseris. quùm, quæ vomitus affert incommoda, ferre homines jlli facilè potuerint.

EX eo autē intelligitur, futurum néc ne sit, vt hi affectus recrudescant. nāq;, vbi sanguis à venis transfusus, nigrities, & quę his proxima sunt, subrubicunda sunt & subdura, periculum est ne recrudescant.

Malos affectus, qui recrudescūt, vocat παλιγκοτα παθήματα, & παλιγκοτάνειν dicit, quasi mala rursus fieri. Docet autem quibus indicijs cognoscantur propositi affectus, quando futurum est, vt rursus mali fiant. Quæ indicia ad superuenientem inflammationem spectant, quam in primis cauit, ne oriretur. Quælibet igitur inflammatio rubicundiorē dNurioremq; cutem efficit, quorum neutrum opus est affectis partibus. mollis enim esse debet, ac subuiridis sanguis à venis transfusus. hunc enim voluit citra inflammationem suppurare. quare, si membrum molle sit, & non rubeat, inflāmationem abesse demonstrabit. suppurantis sanguinis indicium erit carentia vtriusque coloris, ruboris scilicet & nigritiei. nam, vbi ruber est, inflammari: vbi ex toto niger est, neque superari,

neque concoqui ſe à naturâ denunciat,ſed cõcretum eſſe. Hoc enim ipſi accidit,vbi diutiùs extra venas maneat,etiam,ſi in corpore contineatur, ſiquidem in eo caſu nunquam in pus vertitur. Contrà,ſi natura in corpore ſuperet,vertitur in pus, ſi ea vincatur,putreſcit,non ſecus,ac vbi extra corpus eſt, atq; adeò magis,quùm in calido loco retineatur.

SEd,ſi homo vacat febre,vomitu purgetur,ſicut dictum eſt: idem cõuenit, ſi febris ſit,ſed non continua:vbi ea non intermittat,abſtinẽdum à purgatione,à cibo & ſorbitione,aqua potui danda,vitandũ vinum,ſed nõ ὀξυγλυκὺς.

Purgare φαρμακεύειν dixit.cõſueuit enim Hippocrates vſurpare id vocabulum,non vbi quæuis medicamenta adhibet, ſed ſolùm,vbi purgantia. præcepit autem,vt veratrum eodem die detur,vel poſteriori, priuſquam inflammatio in affectis partibus oriatur,atque homo febricitet. ſed, ſi febris præuenerit: ſiquidem leuis eſt,veratro nihilominus vtitur , nos verò neque integro homine dare veratrum audemus:ſi vehemens,id præſidium omittit,ſed maximam abſtinentiam imperat,non cibo,non ſorbitione vtens,ſolam potionẽ adhibet, neque hãc vini,quod licet nuſquam poſuiſſet,fugiẽdum eſſe manifeſtum erat. permittit autem,vt æger eâ potione vtatur,quæ dicitur ὀξυγλυκὺς,vel etiã mulſâ. hæc enim potui præſtat in tenuiſſimo victu,& tertiũ ad hæc oxymel,quod ex mulſâ,& aceto cõſtat. ſed ὀξυγλυκὲς fauos habet dulciſſimos maceratos,atque in coctos,ſicut etiã nũc in Hellade cõponitur,cuius ratio eſt.Faui expreſſo melle in ollam conijciuntur,in quâ pura aqua ſit: tum inferuẽt, donec omnẽ prorſus humorem in aquâ poſuiſſe videantur.is autem humor reponitur,ſeruatúrque, & æſtiuo tempore bibitur ad ſitim tollendam, frigidâ aquâ dilutus.Hâc ergo potione nunc vtitur Hippocrates, ſi ea non eſt, ſumere mulſam licet.ſed oxymel,vbi neruoſæ partes vitiatæ ſint, alienum eſt . aceto enim tentantur,quam rem & vſus docuit,& ipſe demõſtrauit. quibus verò idoneũ ſit oxymel, oſtẽdit in libro de ratione victus in morbis acutis, quem malè nonnulli inſcribunt [In Cnidias ſententias]nonnulli [De ptiſſanâ]neque etiam hi rectè.

SEd,ſi nullum periculum eſt,ne recrudeſcãt,ſanguis ſuffuſus, nigrities,proximę partes ſubuirides ſunt,& citra duritiem.

Vis horũ verborum expoſita eſt in eo ſermone,vbi inquit[namq;,vbi ſanguis à venis tranſfuſus,nigrities,& quæ his proxima ſunt, ſubrubicunda ſunt & ſubdura,periculum eſt,ne recrudeſcant] illis enim,ſcilicet ſubrubicundis & ſubduris, nunc opponit ſubuirides,& ſine duritie . fiunt enim ſubuirides, vbi paulatim in pus vetuntur: duritie carẽt, propterea ꝙ inflammatio non eſt admodũ vehemens.id enim cauſa fuit,quãobrẽ effuſus ſanguis verteretur in pus.

QVod idoneum teſtimonium eſt, vbicunque ſanguis tranſfunditur metuendum non eſſe,ne malum recrudeſcat.

Idoneum dixit ἀγαθὸν, quaſi certum ſtabile,verum,perpetuũ. teſtimonium poſuit pro ſigno,ſiquidem teſtis eſt,nobíſque opinionem facit eorum,quæ ab Hippocrate propoſitis verbis traduntur . Inquit igitur poſitum indicium certum eſſe, vbi ſanguis ſuffunditur, non ſolùm in calce, ſed in cæteris partibus etiam,ídque iure,quùm non ex partiũ indicatione,ſed ex ipſo ſanguine tranſfuſo intelligatur.Malus autem tranſfuſi ſanguinis affectus,non par affert periculum.differt enim pro naturâ partiũ,quibus ſuffunditur. Prouenit tamen periculũ non ex ijs partibus,ſed ex ſanguine ſuffuſo,qui in pus non vertitur.quo minùs in pus vertatur,prohibet ingens inflammatio, vel ſub alienâ vinciendi

ratione

ratione orta, vel ob ſuccos, qui, aut copiâ ſui malè habẽt, aut corrupti ſunt. quibus Hippocrates ſuccurrit purgatione per medicamenta, nos per venæ ſectionem, miramurq́; ipſum hâc ſolâ contentum non fuiſſe, quùm hoc præſidium nouerit, atque ad huiuſmodi caſus adhibuerit. ſiquidẽ in libro de articulis inter alia, quibus opus eſſe cenſet ad coſtas colliſas, venam incidi in cubito iubet.

SIn duræ ſunt, & liuent, nigritie periclitantur.

Sanguis etiam, qui ſuper terram funditur, interdum diutiùs cõſeruatur, modò magis flauus fit, modò in nigriorem, modò in euidẽter atrum conuertitur. veriſimile autem eſt ab aëre, in quo cõtinetur, ſereno, nebuloſo, humido, ſicco, calido, aut frigido variè colorari. Pręcipua verò cauſa varietatis colorum conſiſtit in ipſo ſanguine, qui varius eſt, ſicut in ſingulis hominibus conſpicitur, vel ad atram bilem magis, vel ad flauam ſeu pallidam, vel ad pituitam accedens, vel etiam aquoſus. Id quod illi etiam accidit in animalium corporibus. namque à venis tranſfuſus in varios colores conuertitur, & vbi non ſuperetur, & vbi à partibus, quæ ipſum continẽt, in pus vertatur. Meritò autẽ hoc tẽpore liuidus apparet. color enim liuidus illis interiectus eſt, qui nigri penitus ſũt, & qui floridum colorem habent, qualis præſertim eſt rubicundus, & flauus. ſed & hic color, liuidus inquam, à colore florido recedens, ad nigrum accedit, qui apparere etiã ſolet; vbi, quæ nigra ſunt, dum ſuppurãt, inalbeſcunt. Sæpè enim videre licet, quæ nigra ſunt, quùm incipiunt verti in pus, liuida ſe oſtendere: tum paulatim nigritie amiſſa ad ignis colorẽ accedẽtia, albidiora euadere. eſt enim pus cinerei coloris. Indicat ergo Hippocrates nũc diſcrimẽ in eo ſanguine, qui tranſfuſus liuidum ſe oſtendit. nam, ſi cum duritie ſic appareat, partes inflammatione tenentur: ſi ſine duritie, inflammatione vacant. quæ inflãmatione carent, naturam robuſtam demonſtrant, & ſanguinem concoquendum eſſe, & in pus vertendum: at inflammatio naturæ infirmitatem indicat, quę ob inflammatarum partium imbecillitatem, & multitudinẽ mali ſucci ſubſiſtentis, tranſfuſum ſanguinem, nec concoquere poteſt, nec in pus vertere. Sequitur itaque, vt nigreſcat & corrumpatur.

PEdem verò expedit ità collocare, vt reliquo corpore plærunq; paulò ſublimior habeatur, ſaneſcit autem ſexaginta diebus, ſi quieſcat.

Si pes humilior ſit, ſanguis, qui ex crure ad ipſum cõfluet, inflãmationẽ excitabit: ſi ſublimior, nihil confluet. atq; idcirco ſublimior omnino continẽdus eſt, non tamen multo. dolet enim, ſi diutiùs hâc ratione contineatur. quæ verò dolent, in inflammationẽ incidunt. Sublimiter ergo figurandus eſt, quatenns non doleat. hoc autẽ cõperies. ſi tẽdi pedẽ ſenties, vbi paulò altior cõtineatur,

De crure.

CRus binis oſſibus continetur, quorum alterum altero ab vnâ parte multo, ab alterâ paulo tenuius eſt.

Verba hæc, quibus crus appellat κνήμην, eorum confirmare ſententiam videntur, qui volunt πῆχυν, βραχίονα, κνήμην, μηρὸν vocari ab Hippocrate, nõ totum id, quod compoſitum ex oſſibus & partibus ſuperiectis eſt, ſed ſola oſſa. At reuera ex his ipſis verbis colligitur, non hoc modo, ſed illo etiam accipi poſſe. quare nomina hęc, quibus vtitur, duobus modis accipere licet, ſicut accipiunt, qui ea referunt, modò ad ipſa oſſa tantùm, modò ad oſſa ſimul & partes, quibus oſſa ſupercontegũtur, ſic, vt κνήμη appelletur id, quod inter pedem eſt, & genu. Duorum autem oſſium, quæ in eâ parte ſita ſunt, alterum ſcilicet tibiam

græcè appellari κνήμην, reliquum ſcilicet ſuram, πτέρνην: ad hæc tibiā pleniorem eſſe, ſuram verò tenuiorem, ac medium, quod minimè carnoſum, & per vniuerſam hanc partem à ſummo ad imum in longitudinem fertur, & in his, qui graciles ſunt, conſpicitur (græcè ἀντικνήμιον vocatur) tibiæ partem eſſe, nō ſuræ, atque alia, quęcunque ad oſſa pertinētia ſcire licet, omnia expoſuimus in libro quem de oſſibus confecimus, ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt.

HÆc ad pedem inter ſe iunguntur, communemq; appendicem habent.

Communem non debemus ità accipere, quaſi continuā, atque omnino vnam, ſed quaſi vtriuſque appendices inter ſe iungantur, & vnius tantùm opinionē faciant. ità enim inter ſe conueniūt hæ appēdices, vt vna eſſe videatur. extremæ verò earum partes rotundę, quà carne nudantur, non rectè à quibuſdam talus nominatur. perpetua enim chorda talum continet ab interiori parte, qui ab hâc tectus nec viſu comprehenditur, nec tactu.

SEd recta in crure dehiſcunt.

Dehiſcunt propoſita duo oſſa recta in crure, hoc eſt, in longitudine cruris non ſe contingunt, neque inter ſe connectuntur.

AD femur autē iunguntur, & appendicē habent: appēdix verò diſcrimen.

In commiſſurâ genu, caput tibiæ longè craſſius eſt, quàm ſurę, atq; idcirco appendix tota eſſe tibiæ videbitur, ipſamq; ab exteriori parte ſura fulcit. Diſcrimen, quod διάφυσις vocat, id intelligit, quod in medio extat neruoſum cartilaginoſumq;, quod proceſſus femoris, qui in tibiâ conijciūtur, diſtinguit, ſed in oſſibus eorum corporum, quæ iamdiu mortua ſunt, corrumpitur, ſic, vt aliquis decipiatur, falſumque exiſtimet, quod ab Hippocrate ſcribitur, iniuriâ quidem, quoniam in recenti cadauere id ſemper apparet.

LOngius autem paulo eſt alterum os, quod à parte minimi digiti eſt. natura oſſium cruris ſic ſe habet.

Quod inquit longius, ego ſic ſcribendum cenſeo [longius autem paulo eſt alterum os à parte minimi digiti.] Quòd ſi non hoc modo, ſed illo Hippocrates ſcripſiſſet, confirmaret prorſus tibiæ appendicem in genu communem eſſe vtriuſque oſſis, non propriam tibiæ. nam ſimpliciter longius eſſet, non ab imâ parte duntaxat.

LVxantur hæc modò à parte pedis: ac tunc, modò vnà cum appendice oſſa ambo, modò appendix tantùm mouetur, modò alterum os.

Putant medicorum aliqui verbum ἐξαρθρεῖν vſurpari ad ea oſſa ſignificāda, quæ toto loco mota ſunt, ſed ὀλισθαίνειν (quo verbo [luxātur] expreſſit) ad ea, quę paululum, non tamen ex toto naturali ſede exceſſerunt. Verùm hi non videntur legiſſe librum de articulis, vbi initio protinus ait [articulum, qui cum lato ſcapularum oſſe committitur, vidi vno modo excidere nempè in alam] in quo loco verbum excidere ὀλισθαῖνον dixit. atqui totum humeri caput eo ſinu mouetur, in quo recipitur, quùm nō poſſit paulum excedere, ſicut ipſe Hippocrates docuit, vbi cauſam adiecit, quam habebimus, quùm ad eum locum veniemus.

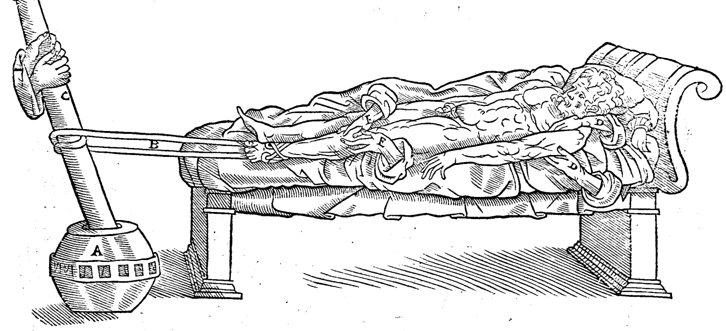
HÆc quidem minùs moleſta ſunt, quàm quæ in primâ palmæ parte, homines modò quieſcant. curatio autem in vtroque caſu ſimilis requiritur. namque hæc conijcienda in ſuum locū ſunt, intenta perinde atque illa, ſed validiorem etiam intentionem requirunt, quatenus corpus hâc etiam parte validius eſt. Plærunque ſatis duo homines ſunt, qui in diuerſa contendāt. qui, vbi nequeant abundè extendere, facilè eſt validiorem intentionem adhibere.

Non modò

Non modò minùs moleſta ſunt, quàm quæ in primâ palmæ parte, ſed multò magis, quàm quæ in pede. ſed quoniam de pede & manu communiter tractauit, ideò abundè exiſtimauit alterius partis duntaxat meminiſſe, quæ, quod ad moleſtiam pertinet, media eſt inter crus & pedem. quãto enim maiorẽ moleſtiam affert, quàm crus, tanto minorem, quàm pes, & præcipuè quàm calx, de quo paulo ſuprà egit.

NAm vel rotæ modiolũ defigere oportet, vel aliud quid ſimile: tum molli aliquâ re pedem obuoluere, bubulíſque loris latis circumligare, & eorum capita, vel ad piſtillum, vel ad aliud lignum deuincire, eiúſque imam partem, in modiolum demittere, ſummam recuruare: alios verò & ab humeri capite, & à poplite in contrariam partem extendere.

A Rotæ modiolus.
B Lorum latum.
C Piſtillum.
D Ab humeri capite extendentes.
E A poplite extendentes.

Lignum defigi iubet, quod recipere poſſit imam partem vectis, per quem membrum debet ab inferiori parte extendi. tibi verò ignotum eſſe non credo, rotæ modiolum πλήμνην ab Ionibus appellari. cùm apud poëtam hoc quoque vocabulum legatur. Commonet autem Hippocrates, vt vbique ex ijs, quæ ad curationem conducunt, illis vtamur, quæ in promptu ſunt: & nunc etiam meminit modioli rotæ, qui præſto nobis eſſe poteſt vbiuis gentium: ſimiliter piſtillo pro vecte nunc ad extendendum vtitur. Sed quâ viâ adhiberi hæc debeant, ipſe ſuis verbis, ſi animaduertantur, apertè declarauit.

SEd à ſuperiori quoque parte adhibere vim licet.

Vim, hoc eſt, valentem in vtramque partem intentionem ἀνάγκην appellauit, vt vehementem eius potentiam indicaret.

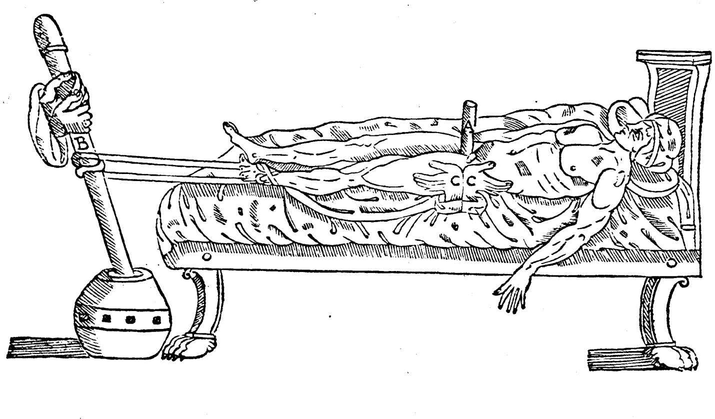
» POtes etiam, vbi velis, altè lignum defigere rotundum ac leue, sic, vt pars » eius extet, quæ inter crura, media inter anũ & naturale demittatur, vt pro- » hibeat sequi corpus, quod à pedibus extenditur.

Rectum statuit lignum hoc firmiter inhærens, ne corpus (vt dictum est) à pedibus extentum sequatur, quòd collocatũ sit hoc lignum inter anum & primam naturalis partem, quem locum περίναιον appellat.

» DEinde, ne corpus inclinetur in id crus, quod intẽditur, collocare aliquem » à latere oportet, qui clunem repellat, ne corpus ducatur.

In plærisque exemplaribus, quæ nunc proponuntur verba, proximè positis subijciuntur, quanquam sine his vniuersa sententia maneat. vult enim medium lignum statui inter vtrunque crus, atque ità ab inferiori parte affectum crus extendi, aliquo sursum clunem repellente, ne corpus eâ parte trahatur, & in alteram partem inclinatum permittat crus ducẽtem sequi. namque, vbi hoc accidat, intentionem remitti necesse est.

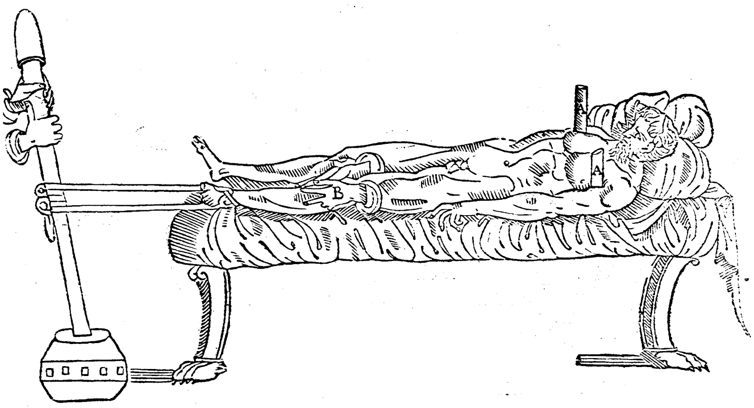
A Lignum rotundum ac leue.
B Extensio à pedibus.
C Repellens clunem à latere.

Idem quoq;

IDdem quoque fiet, si ad vtramque alam lignũ figatur, brachia verò seruentur extenta, & alius genu prehendens in contrariam partem adducat.

A Lignum ad vtramque alam.
B Alius à genu prehendens.

Modum alium docet, quo prohibere possis, ne totũ corpus extẽtam membri partem sequatur. figit enim lignum ad vtramq; alam, quod corpori obiectum, hominem sequi non patiatur, quùm partes inferiùs extẽduntur. Sed nũc nihilominus oportet crus, quod ab inferiori parte extenditur, propriè à genu prehensum in superiorem partem attrahi, atque ità in diuersa diduci.

NIhil etiam prohibet, si placeat, lora alia ad genu, vel ad femur alligare, aliúmque rotæ modiolum post caput hominis figere, loráq; ad aliquod lignum dare, quod in modiolum demittatur.

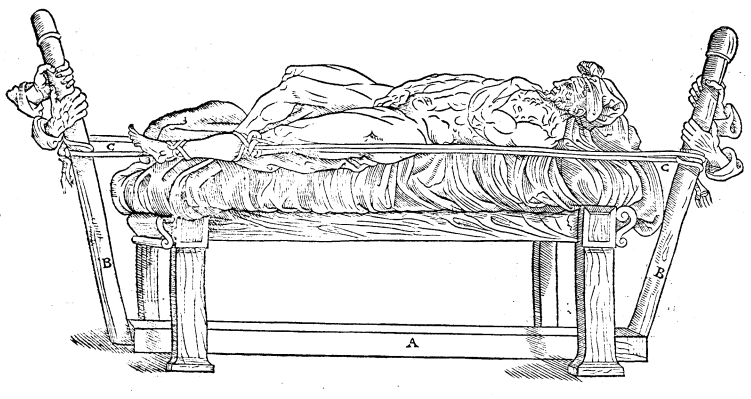
Vbi velis crus à superiori parte extendi, vt in diuersa diducatur, moliri eam rem poteris iniectis loris, quorum capita sursum adducta ad vectem religẽtur: imæ autem vectis parti, quę hærere pauimento debet, necesse est cauũ aliquod subijciatur, cuiusmodi est rotæ modiolus, qui obex vecti sit, vt possit in contrariam partem attrahere.

ET ad contraria, atque ad pedes attrahat.

Ad contraria dixit τἀναντία. Sed si scriptum inueniremus (πρὸς τἀναντία) quidnam obscurum in verbis aut sentẽtiâ esset? Verùm quià legimus τἀναντία, sine præpositione πρὸς, quæ significat ad, duorum alterum existimandum est, aut principio ab eo, qui librũ descripsit, omissam fuisse particulam εἰς, vel πρὸς, aut ab ipso Hippocrate de industriâ, vel, quòd idem significet, vel, quòd vocẽ [τἀναντία] vsurpet pro aduerbio, quasi dixerit ἐναντίως.

„ PRo modiolo etiam poteris lecto mediocrem trabeculam subijcere, eiúsque 1
„ vtrunque caput stabilire, lignísque recuruatis lora extendere.

A Trabecula.
B Ligna recuruata.
C Lora.

Antè, binis modiolis, binísque vectibus in contrarias partes extendebat, vno infra pedem extento, altero supra caput. Sed quoniam (vt retuli) in eo exerceri nos voluit, vt præsidia in promptu habeamus, alium modum docens, in similium inuentione te exercet. nam, si modioli non sint, tignum, quod lecti, super quo ægrotans iacet, longitudinem æquet, subijciendum est. Cætera omnia, eadem atque antè efficienda sunt. lora enim corpori inijcienda eo modo, quo superiùs docuit, vinciendáque ad ligna, quibus, quasi vectibus ad extendendum vtimur. Sed pro modiolis nunc adhibentur extrema longioris ti- 04
gni, quę capita dicuntur, vt modicè vtrinque lectum excedentia, & à capite, & à pedibus, extendentibus lignis, mora sint. trabeculam verò, quod lignum in longitudinem lecto subijcitur, δοκίδα dixit, quasi μικρὰν δόκον, id est, paruam trabem significans.

Commodè

Commodè item extendes per axiculos ab vtrâque parte collocatos. sunt etiam aliæ extendendi rationes, quàm plurimæ.

Axes solitus est appellare ὄνους, quemadmodum, vbi scribit [Axis versatio] nunc verò axiculos nominauit ὀνίσκους, vsus nomine diminutiuo, sicut in superioribus verbis, trabeculam δοκίδα dixit, paruam trabem significans. Exerceri autem debes, non solùm in ijs, quæ prompta sunt, excogitãdis atq; admouendis, sed etiam in machinamentis, quæ parantur à medicis ad has intendẽdi rationes. Axes itaq; collocandi sunt, nõ recti in longitudinẽ corporis, sed transuersi ab ijs, quæ hinc, atq; hinc sunt, partibus corporis, quod curatur. id autem non aliud significat, quàm alterum ab inferiori parte à pedibus, alterum à superiori à capite collocandũ esse. Post hæc iniecta lora extrema ad axes danda, qui versati crus, quod curatur, in diuersas partes diducant.

Optimum autem est, si quis medicinã in magnâ vrbe exerceat, paratũ habere lignũ, per quod vim omnem adhibeamus, ad fracta & luxata omnia restituenda, tum extendentes, tum impellentes. abundè autem erit lignum tale, quales sunt quadratæ columnæ quernæ, quod ad longitudinẽ, latitudinem, & crassitudinem pertinet.

Organi cuiusdam, seu machinamenti, quod haberi voluit, mẽtionem facit: in libro autem de articulis, qui huic subijcitur, docet eius fabricationẽ. nos ibi si quid obscurũ fuerit, exponemus. nunc proximũ est ad ea trãsire, quæ subdit.

Vbi satis extenderis.

Crus videlicet, de crure enim agens circa talũ prolapso inseruit extendendi rationem: sicq; rursus ad sermonem reuertitur, quem initio proposuit.

Articulus facilè reconditur. diducitur enim ab antiquâ sede, sic, vt è regione supra ipsam spectans non hæreat. prominentioribus itaque palmarum partibus dirigendus est, partim, quod extat adurgentibus, partim infra talum repellentibus. Eo restituto crus, si fieri potest, extentum alligandum est: sin lora prohibeant, ea soluenda, & dum vinculum inijcitur, in contrarias partes extendendum.

Hippocrates articulũ ἄρθρον dixit, quo mouentur, qui volunt sic apud ipsum

vocari extrema oſſa, quæ in cauis recipiuntur, ſic, vt totum id appelletur διάρθρωσις, vbi committuntur extrema oſſium, quæ in flexu atque porrectione mouentur. Ex vtroque autem oſſe id, quod inſeritur, ἄρθρον: cauum, quod recipit κοτύλη, vel γλήνη ab Hippocrate dicatur. ſed hęc nominum diſceptatio reijciẽda eſt. Deinceps verò oſtendet luxati reſtituendi rationem vniuerſam, ſicut nos in primo horum commentariorum diximus, vbi intẽdendi vſum explicauimus, demonſtrantes non poſſe luxata commodè reſtitui, niſi ità diducatur, vt alterum alteri non inhæreat. protinus autem terminum habes, ad quem vſq; extẽdere conueniat. namque, vbi iam videbuntur eatenus extenta eſſe, vt altero alteri non inhærente, diducantur, extendere deſines.

DAndum inſuper eodem modo vinculum eſt, æquè capitibus eâ parte, quę extat, impoſitis: ibíque primò & plurimùm circundãdum, & pannis plurimis iniectis potiſſimùm adſtringendum.

Capita ſummatim cõmemorauit illius vinculi ad fracturas pertinẽtis, quod antè declarauimus. Meminiſſe autem oportet, ea, quæ in manu, pede, calce, taliſque, ſuo loco excidunt, eo modo vincienda eſſe, quo fracturæ, atque idcirco in hoc libro omnia comprehendi. Cauſam verò, quamobrem ità vinciendum ſit, ſiue fractum os ſit, ſiue prolapſum, in ſuperioribus habuimus.

TVm hinc atque hinc plurimum obuoluendum.

Hoc etiam docuit in libro de officinâ medici, quùm inquit [comprehendátque vinculum integrę partis quàm plurimum]. Cauſa in prioribus poſita eſt. ſatiùs enim eſt ſuccos, non ſolùm exprimi à vitiatâ parte ad ea loca, quę iuxtà ſunt, ſed repelli ad ea, quæ plurimùm recedunt, & longè cohiberi.

HVnc autem articulum, vbi primò deuincimus, comprimere magis debemus, quàm qui in manu.

Modum comprimendi, & faſciarum numerũ conſtituit pro magnitudine articulorũ, intuitus etiam, quàm neruis contineantur, & quàm acris ſenſus ſint. hos ſiquidem minùs comprimi iubet.

INiecto vinculo pars deligata, reliquo corpore ſublimior habeatur. ſic tamen continenda eſt, vt pes minimè ſuſpendatur.

Pedem continendum eſſe reliquo crure paulo ſublimiorem, ſuprà quoque dictum eſt. Dictum eſt inſuper ipſum eatenus excitandũ, quatenus extẽti muſculi non laborant. Nunc pręceptum adiungit, quod ad tutò continendũ pertinet, vt pes, ne minimùm quidem ſuſpẽdatur. id autem fit, vbi lanâ molli vndique cingitur. quin & pars eius extrema, quâ cutis eſt, ipſi ſubiecta, molli aliquo, vt puluino fulcienda eſt, tum ligno aliquo erecto, ad quod per mollem habenam vinciatur.

EXtenuari autem corpus debet, prout oſſa grauiter ſuo loco excidunt. nonnulla enim leuiter, nonnulla plurimùm mouentur.

In aperto ſanè eſt, quæ paululũ exceſſerunt paruã curam exigere, quę plurimùm prolapſa ſunt, & maiorem abſtinẽtiam, & cætera, quæ corpus extenuãt.

MAgis omnino ac diutiùs extenuare corpus oportet, vbi crus, quàm vbi brachiũ læditur, quùm illud maius ſit, & craſſius, quàm hoc. neceſſe itẽ eſt corpus quieſcere, atq; iacere: ſed ſoluere articulũ, tertio quoq; die, & rurſus alligare, nihil prohibet, nihil item cogit. reliqua omnia eadem fieri debẽt, quę in prioribus poſita ſunt. Quòd ſi homo quieſcat, & iaceat, abũdè ſunt quadraginta dies, modò oſſa in ſuam ſedẽ reſtituta fuerint. ſin quieſcere nolit, ægriùs

crure

crure vtetur, cogetúrque diutissimè vinculum adhibere. Ipse causam reddidit eius, quod præcepit, inquit enim [quùm illud maius sit, & crassius, quàm hoc.] quibus tertium adijcit, quòd homo cubans consanescat, non ingrediens, sicut vbi brachium offenditur. Hæc igitur in vniuersum pertinere ad omnes articulos arbitramur.

VErùm, vbi ossa ex toto in suam sedem non reuertuntur, sed aliquid abest, tempore extenuatur coxa, femur & crus: ac, si in interiorem partem excedant, exterior pars tenuatur: si in exteriorem, interior.

Si qua ex integris partibus diu quiescat, vel leuiter moueatur, tenuior fit, quàm priùs esset. motus enim corpora calefacit, eorúmque vim firmat, quo fit, vt partes meliùs nutriantur. sed, vbi luxatum aliquid non fuerit perfectè restitutum, deteriùs perficiuntur motus, præcipuéque à contrariâ parte illi, in quam venit, quandoquidem locus eâ vacuus relinquitur, quùm os in contrariam moueatur. Homo igitur faciliùs illi parti inhæret, in quam articulus excidit. superiores enim partes sedem requirunt, quam inanis locus non exhibet, sed plenus, quùm nihil possit inani loco hærere, atque eâ de causâ crus ab eâ parte, in quam articulus erumpit sustinere corpus solet, & tantùm musculis, qui eâ continentur suo munere fungi. hi siquidem benè nutriuntur: inexercitatis verò non satis alimenti subministratur, hi autem in contrariâ parte continentur.

PLæraque tamen in interiorem partem promouentur. sed, si integrâ cute vtrunque cruris os comminuatur, validiùs intendẽdum est. si vna pars fracturæ valdè super alteram excedat, aliquo vtendum est ex propositis intendendi modis: abundè quoque est, & per homines extendere. ferè autem satis sunt duo homines robusti, qui in diuersa contẽdant: vnus ab vnâ parte, alter ab alterâ. Extendere autem rectà secundum naturam oportet, & è regione cruris ac femoris: tam si huius quàm si illius fracti ossa extendantur.

Quæ excidunt ab inferiori parte, quâ cum talo committũtur, in interiorem partem magis prorumpunt. cuius rei causa est suræ processus, qui ab exteriori parte talum magis complectitur, quàm tibiæ processus ab interiori.

ATque ita extenta ambo deligare, vtrumuis deuinxeris. at non eadẽ cruri ac brachio accommodãtur. namque vbi brachij vel humeri ossa comminuta deligantur, brachium suspenditur, atque, vbi extentum alligatur, caro alio modo figuratur, dum cubitus flectitur. nequit enim cubitus extentus diu haberi. non enim solitus est sæpè in hoc habitu detineri, sed curuatus. quin, quùm homines ingredi possint brachio comminuto, necesse habent cubitum curuare. crus verò, quià ambulando & stando in inferiorem partem, nunc ex toto, nunc propè ex toto intendi secundum naturam, & ferre etiam reliquum corpus consueuit, idcirco sine molestiâ extenditur, quùm opus est. quid quod & in lecto sæpiùs hoc modo continetur figuratum? Sed, vbi frãgitur, necessitas hominis animũ subigit. nequit enim excitari, quare de curuando crure, aut de surgendo nullum verbum facit, sed ità figuratus quiescit, & cubat.

Siue femur, siue crus alligetur, præcipit, vt vtraque commissura extendatur, scilicet, quæ in coxâ est, & quæ in genu. Cur ità figurari debeat, ipse deinceps adijcit euidenti demonstratione vsus, cuius mentem facilè comprehendes. Horum itaque verborum capita sunt. Consueuit crus, & eorum, qui stant, & eorum qui ambulant, extẽdi. à naturâ enim corporis ferendi gratiâ factum,

ab eâdem ad hunc habitum præparatum est, atque eâ de causâ in cubãdo plærunque extentum seruatur, sed brachia & in ingressu, & alioquin ferè modicè curuata continentur. quandoquidem nemo extentis brachijs ambulat. ac proptereà brachio etiam deuincto mitellâ cubitum excipiẽte ambulare æger potest: at crure perfracto, priusquam callo firmetur, ingredi minimè licet.

OB has igitur euidentissimas causas non conuenit idem habitus brachio, atque cruri extendendo ac vinciendo. Quòd si abundè fuerit per duos homines adhibita vis, frustra laborandum non est. iactantiæ enim est vti machinamentis, vbi res non exigit. At si duo homines non satis extendant, confugiendum ad eum ex propositis intendendi modis, qui expeditissimus sit. Intẽtione satis adhibitâ ossa facilè restituuntur, & in suam sedem compelluntur, prominentioribus palmarum partibus directa atque diducta. Postquàm restituta fuerint, extenta fascijs alliganda sunt, quæ siue à dextrâ, siue à sinistrâ parte magis attrahi debeant, illis primò inuoluendæ sunt. Ordiantur autem ab eâ parte, quâ fractura est, primóque ibi circumeant, deinceps ad partem cruris superiorem porrigantur, quemadmodum ostensum est in alijs fracturis. fasciæ verò latiores & longiores, ac multo plures ad crus adhibeantur, quàm ad brachium. vbi deligatum fuerit, super aliquâ re planâ mollíque collocandum est, ne in hoc, vel illud latus deprauetur, néve in anteriorem, néve in posteriorem partem peruertatur.

Euidentissimas causas appellauit προφάσεις, quamuis causæ, quas proposuit, veræ sint, neque id vocabuli ad falsas causas significandas (vt vsurpari solet) mutuatur: paulo infrà etiam eodem modo ipsum accipit, quùm inquit, [Ob has igitur euidẽtissimas causas, si os, quod ab exteriori parte est, confringatur, maturè homo ingreditur.] Id quod de surâ dixit veram causam reddẽs, cur eâ fractâ crus celeriter moueatur: atque, vbi tibia perfringitur, longo spacio opus sit ad hoc, vt homo vti crure possit.

MAximè autẽ pro valetudine est ceruical subijcere ex lino aut lanâ, quod medium in longitudinem molle sit, vel quidpiam tale.

Crus fulciri iussit eo modo, quem posuit, ceruical magis quàm canalem adhibens, proximè autem subdit, cuius rei illos accuset, qui canali vtuntur.

DE canali, qui fracto cruri subijcitur, incertus sum quid dem consilij, subijci nécne debeat. prodest quidem, sed non quantum existimant, qui illum admouent. non enim quiscere cogit, vt arbitrantur. nam neque si reliquum corpus in hanc, vel illam partem conuertatur, prohibet canalis, quo minùs sequatur crus, nisi ipse homo caueat. Neque item prohibet, quo minùs sine corpore crus in hanc, vel illam partem moueatur. Sed & subiectum lignum immite est, nisi molle aliquid in ipsum indatur: est tamen commodissimum, quando vel sterni lectum, vel desidere hominem oportet. Licet igitur, & cum canali, & sine eo curationem benè vel malè admouere. Vulgò sibi persuasum habent medicum culpâ magis vacare, si canalem subijciat, quanquam res minùs artificiosa est. crus enim rectum prorsus iaceat, oportet, & super planâ ac molli aliquâ re, quùm necesse sit contineri vinculum, ne peruertatur, dũ membrum iacet, quocunque se vertat, & moueatur. Respondeat item, qui deligatus est ead em, quę suprà posita sunt. Nam vinculũ tale esse conuenit, & tumorem in extremis partibus assurgere, & eodem modo laxari, ac tertio quoque die resolui, & rursus deligari: ad hæc id, quod alligatur tenuius inueniri, tum arctiùs

vinciri,

vinciri, & pluribus linteis vti, pedémque non arctè comprehẽdere, nisi fractura ad genu proximè accedat. Debent etiam ossa modicè extẽdi, ac dirigi, quotiescunque vinculum inijcitur. nam, si curatio idonea fuerit, & tumor vt conuenit, procedat, alligata sedes tenuior est, atque gracilior, & ossa faciliùs tractantur, & ducentibus magis parent. septimo autẽ vel nono die ad ferulas veniendum est, quemadmodum dictum est in alijs fracturis.

Quosdam medicos noui, qui etiam nunc cruri vel femori affecto canalem vel glossocomum subijciunt, vbi femur quidem læsum est vniuerso cruri: sed, si quod inter genu & pedem est, lædatur, nõnulli vniuerso cruri lignum subijciunt, nonnulli eam partem duntaxat glossocomo fulciunt. lædunt, qui vnà femur etiam comprehendunt, sed minus quàm alij. noxas docuit Hippocrates sic apertè, vt meâ explanatione non egeant: verùm, si quid iudicauero in verbis eius fore cuipiam obscurum, illud explicabo, atque ante omnia, quid inter canalem, & glossocomum intersit. Glossocomum ab atticis appellatur arcula illa, in quâ seruare homines solent eas res, quas in precio habent, & scripta, quæ recondi volunt, quâ nonnulli ad itinera vtuntur. At nihil refert, siue glossocomium, siue glossocomum nominetur, sicut neque siue per duplex. tt. siue per duplex. ss. Constat autem glossocomum, quod cruri subijciẽdum est, longius esse debere, & angustius, quàm quę in vsu sunt. eius enim latitudo parùm excedere debet cruris latitudinem, seu crassitudinem, seu quomodocunque libeat appellare. vt lanâ vndique adiectâ benè crus firmetur, sic, vt loci angustia, etiam si æger velit, crus moueri non patiatur. sed, ne in dextram partem, vel sinistram moueatur, potest imposita lana efficere: at quo minùs in superiorem vel inferiorem feratur aut excitetur, prohibere non potest. Quocirca Hippocrati huiusmodi ligni vsus non placet, quoniàm præter cætera incommoda durum est. nam immite, quod ipse dixit ἀεγέσδρον, durum significat, & insuaue, quòd nihil cedat, quemadmodũ ceruical, & ille puluinus, qui cùm cubito subijciatur, ὑπαγκώνιον græcè dicitur. Hæc enim modicè cedentia cruri minimè infesta sunt. Commodum autem est machinamentum hoc, quùm desidere homo debet, vel ad lectum alterum transferri, vt ille in quo iacet, sternatur, quâ potissimùm causâ eius vsum admittimus. quáquam alij ceruical adhibentes habenâ transuersâ initio illi protinus subiectâ, atque, vbi crus in id coniectum fuerit, habenæ capitibus inter se aduersis vtrinque ductis in altitudinem cruris, & in superiori parte membri inter se deuinctis, fideliter contineri crus existimant. quoniàm ceruical, vbi homo ex vno lecto ad alterum transfertur, cruri vicem glossocomi præstat. Adiecerũt nonnulli ad imam eius partem lignum rectum lanâ superdatâ, vt pes extremus morã habeat: ne homo videlicet, crus vel ad superiora attrahat, vel ad inferiora demittat. ad superiora enim ferri, vinculum non patitur: ad inferiora verò, lignum, quod plãtæ adijcitur. Verùm, vt hæc à medicis stabilia præparentur, non tamen prohibetur motio articulorum, quùm languens possit articulum tali ac genu paulatim dimouere. De coxæ enim articulo nihil attinet dicere, quùm nec à vinculo, nec à glossocomo comprehendatur. canalis verò in cæteris glossocomo similis est, sed figurâ ipsâ differt. quùm ab exteriori parte teres sit, ab interiori cauus, ad exemplum fictilis canalis, vndè nomen traxit. Videtur autem hic ad propositum vsum maximè idoneus. namque vniuersum crus in orbem complectitur, magis quàm glossocomum, in quo nonnulla loca inania re-

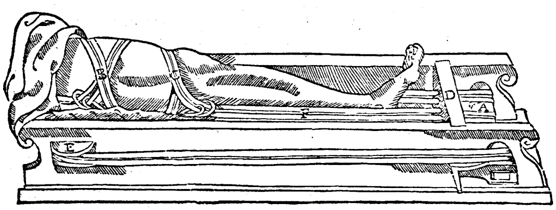
linquũtur,poſtquàm demiſſum crus fuerit. quidam verò medici plures canales paratos habent, vt ad ſingula membra eo vtantur, qui idoneus ſit, id lignum conquirentes, ex quo cauare eos poſſint firmos, albos,& molles. Apud nos autem quidam medicus eiuſmodi canales complures habebat ex tiliâ cōfectos,ſic,vt ad ſingula crura eos adhiberet,qui magnitudini membri reſponderent, non ſine vinculis, quæ (vt recenſui) à quibuſdam ceruicalibus ſuperdantur. Sed vincula in ceruicalibus laxãtur, & compoſitum crus corrumpunt: canales verò,dum homo ex vno lecto ad alterum tranſfertur,ob ligni mollitudinem,ſine vllâ compreſſione id continent.

Ad continendum autem firmiter,Gloſſocomum à iunioribus medicis inuentum eſt,ſeu femur,ſeu crus fractum ſit,cuius ſtructurã vſúmque ſubijciam. id autem non ab re mihi videtur fuiſſe excogitatum, & tam ſi femur, quàm ſi crus comminutum ſit,vbi callus circũdatur,commodiſſimè adhibetur. Habeat ab imâ parte axem, ad quem extremi laquei in diuerſa extendentes deligantur. inijciãtur laquei extremis partibus oſſis,quod curatur, fiántq; ex duabus habenis,ſic,vt quatuor vterque capita habeat,bina à dextrâ parte,totidem à ſiniſtrâ. Ex ijs capitibus,quæ inferioris laquei ſunt, per foramina facta in inferiori parte gloſſocomi ad axem duci debent, quæ ſuperioris, primò procedere ad ſuperiora: deinde ipſa quoque per latera gloſſocomi perforata traijci, quibus foraminibus trochleæ incluſæ ſint. vtrinque autem ab exteriori parte gloſſocomi ſuperioris laquei capita ferenda ſunt ad axem. His enim ità conſtitutis vna axis conuerſio pariter ambos laqueos extendit, deorſum verſus illum,qui ad inferiora fracti oſſis alligatur,ſurſum alterum,ſic,vt,vbi crus iacet, liceat in poſterum cotidiè hanc laqueorum in diuerſas partes intẽtionem corrigere,valentiùs vel leniùs extendendo. Laqueum igitur,qui in inferiori parte eſt,directâ ductione axis extendit, eum,qui in ſuperiori parte,intercedẽte alio motu,græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

A Axis ad quem laquei alligantur.
B Laqueus ſuperior.
C Laqueus inferior.
D Inferior pars gloſſocomij.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte gloſſocomij.

Gloſſocomium.

GLOSSOCOMIVM.

CAuendum eſt, ne ferulæ è regione talorum, vel eius chordæ, quæ à crure ad pedem tendit, imponantur. conferuent autem oſſa cruris quadraginta diebus, ſi rectè curentur: ſed, vbi ſuſpicio ſit, ne quid oſſis dirigi debeat, néve aliqua interim facta fuerit exulceratio, infra hoc tempus ſoluere oportet, tum dirigere, & rurſus alligare. At ſi alterum os abrumpatur, lenius intendendum eſt, ſed non propterea omittenda intentio eſt, aut negligenda. potiſſimùm autem, vel cùm fractura primò deligatur, vel certè quàm celerrimè, extendenda ſemper oſſa ſunt, dum in ſuum locum reuertantur. Quodcunque autem membrum oſſibus non rectè compoſitis ſub vinculo adſtringitur, magis indoleſcit. Reliqua curatio eadem eſt. Ex oſſibus cruris interius, quod conſpicitur in priori parte cruris, quam græci ἀντικνήμιον dicũt, curationem ægriùs admittit, & intentionem poſtulat valentiorem, neque latere poteſt, vbi non rectè oſſa concurrant. totum enim ſe oſtendit, & ſine carne eſt, multóque tardiùs homo ingreditur, vbi hoc fractum eſt: Quòd ſi exterius os abrumpatur, caſus longè tolerabilior eſt, neque id ità facilè deprehenditur, quùm minùs rectè componitur, quoniàm carnoſum eſt, maturiùs item æger pedibus conſiſtit. maximam enim oneris partem ſuſtinet os, quod ab interiori parte ſitum eſt. tum quià magis laborat, & ob ipſum crus, & ob pondus, quod è regione eſt. femoris enim caput ſuperius corpus fert, id autem ab interiori cruris parte ſitum eſt, at non ab exteriori, ſed è regione prioris partis tibiæ: tum quià altera pars totius corporis è regione huc propiùs accedit, quàm ad exterius os. Adde, quòd os interius plenius eſt, quàm exterius, nõ ſecus, atque in brachio, cuius os, quod è regione minimum digitum ſpectat, tenuius eſt, & longius.

Extantes oſſium partes, cuiuſmodi ſunt tibiæ, ſuræq; extrema, ferulas non patiuntur. Cautio igitur eſſe debet, ne his locis circumdentur. [imponantur] dixit ἐνέρσας quaſi ἕρσας, adiectâ prępoſitione ἐν, vt clariùs rem ipſam exprimeret. Hæc itaque oſſa, quùm extent, & carne minimè tegantur, impoſitis ferulis premuntur. Magis autem premi dicantur, non ipſa, ſed muſculi illis ſuperiniecti, tum quidam muſculorum fines & cutis. hæc enim collocata inter duo corpora dura, nempè inter ferulas ab exteriori parte, & os ab interiori, premuntur, atteruntúrque, & ſæpiùs ità læduntur, vt exulcerentur. Calci verò à poſteriori parte verſus priorem innectitur chorda, quæ ab vno diduci-

tur ex musculis,qui continentur in parte cruris posteriori,quæcarnosa prominet.hęc,quùm carnis maximè expers sit,potissimùm in homine gracili,superimpositam ferulam nõ sustinet:sed, quùm acerrimi sensus sit,si comprimatur, inflammatione vrgetur.ea verò,quę tibiæ suræq; tuberculis superiniecta sunt, ob duritiem eorum, quibus(vt dictum est)excipiuntur,compressa eatenus læduntur, vt exulcerentur. summæ autem cutis exulcerationes sub comprimentibus ortæ,ἐκθλίμματα ab Hippocrate vocantur.

» VErùm lõgioris ossis structura in inferiori articulo dissimilis est.non enim
» similiter flectitur cubitus,& poples. Ob has igitur euidentissimas causas,
» si os, quod ab exteriori parte est, perfringatur, maturè homo ingreditur: si,
» quod ab interiori,tardè.

Quùm ipse in prioribus dixerit,suræ os longius, quemadmodũ & in brachio os cubiti, vtrunque autem è regione minimum digitum spectare, & tenuius esse, quàm id, cum quo iungitur: deinceps addidit, quâ ratione inter se distent. Explicauimus autem in commentario de ossibus, præter alia, quomodo se habeat vtriusque commissura:atque insuper radium in brachio cum interiori tuberculo humeri committi, ac circa ipsum moueri in exteriorem vel interiorem brachij partem conuersum: sed in crure,tibiam solam cum femore committi, quià sura nullum motum præstat. Nam, neque hic articulus in latera vllo modo mouetur, sicut articulus cubiti, sed curuatur duntaxat, ídque non eâdem ratione, quâ articulus cubiti, vbi humeri ambitus trochlæam referens in cauo cubiti recipitur. at in genu duo processus femoris in sinus tibiæ se inserunt. Adde, quòd ex cubiti processibus rostrum referentibus, posterior in posteriori sinu humeri recipitur, vbi maximè articulus extenditur: prior in priori, vbi maximè curuatur. quorum neutrum tibiæ accidit,quùm nullum penitus processum habeat rostro similem. nõ enim similiter flectitur cubitus ac poples. cubiti verò eminentiam clarum est vocasse ἀγκῶνα, quo nomine vsus est etiã in superioribus,de cubito agens,quùm dixit [est autem idem cum illo eminentia cubiti, cui præcipuè innitimur.] Eandem eminentiam & ὠλέκρανον dicunt, & κύβιτον. sed nunc ait [non enim similiter flectitur cubitus & poples] idem significans, ac si dixisset, illa commissura, quæ iuxta cubiti eminentiam est,& illa,quæ iuxta poplitem,dissimiliter curuátur. Cuius rei exemplum infrà habet,quâ de luxatis,vbi asserit,quæ in cubiti articulo sunt,molestiora esse. illud autẽ multis in locis meminisse oportet, exquisitam nominum rationem,ne ab vno quidem ex vetustis græcis seruari,quùm quibusdam abutantur, quædam à proprijs rebus ad alias transferant. Atqui poplitis nomen tale est quale ipsa ala, quæ locum significat sub humeri capite.at poples id appellatur,quod à posteriori parte ipsi genu opponitur: genu autem notant, priorẽ partem huius articuli vniuersam. Quare,si cui hâc parte cutis exulceretur, eum hominem inquiũt teneri vlcere in genu. quod si chorda,quę sub cute os cingit, secetur,genu accepisse vulnus dicunt:non secus,etiã si patella vitietur,quam græci & μύλην,& ἐπιγονατίδα vocant. Ad hæc,qui latera corporis exprimunt, modò ab interiori parte genu, modò à posteriori vlcus ortum aiunt.vniuersum enim hunc locum à lateribus, genu vocabulo appellant.eâdem ratione,& poplitem,& alam,& humeri caput: sic etiam cubitum, & talos,& primam palmæ partem ad totum locum significandum vsurpant. sæpè etiam adijciunt,articulum capitis humeri,aut cubiti,genu,coxæ,vel talorum.

lorum.conſtat igitur Hippocratem variè nominibus vti,aliorum maiorum exemplo(vt retuli) contemptâ, quam iuniores excolunt,curioſâ verborum ratione.quæ ab ijs,qui in eâ verſantur,exquiſita diligentia dicitur.

De femore.

AT ſi femoris os fractum eſt, valenter omnino extendi debet, ne minùs q̃ res poſtulat,id fiat. ſiquidem plus iuſto intentum non læditur.Nam oſſa hæc, quæ per vim diducta ſunt, ſi ſic recedentia inter ſe vinciantur, non ſanè poterunt,ità diducta,vinculis contineri,quin celerrimè concurrant,quùm primum,qui extendunt,ex opere ſe receperint.

Quia maximi ſunt muſculi, qui femur circundant, non immeritò veretur, ne(quod ſæpè contingit)non ſatis membrũ extendatur.Ergo,vt audacter extendamus,intentio(ait) iuſto valentior non lædit. fieri enim in hâc parte poteſt, quod ſuſpectum eſſet in alijs. At quid hoc eſt? vt deuinciatur os fractum, dum ipſius partes,quæ pertractantur,inter ſe recedunt,quas non ſecus, atque vbi membrum naturaliter ſe hăbet, coire oportebat nullo relicto inani ſpacio, in quo ex cõtractâ ſanie periculum fit,ne os corrumpatur.Siquãdo enim fracti oſſis partes,quùm vehementiùs intentæ fuerint, diductæ vinciantur,non poterunt poſt iniectum vinculum,vt in cæteris locis cõtineri, in quibus circumactę faſciæ muſculos immobiles ſeruant.quod in femore monet pertimeſcendum non eſſe ob magnitudinem muſculorum.quùm hos vinculum non ſuperet,ſed cedat. quam rem propterea dixit,quòd proprietas eſt,vinculi quidem femur tueri,quomodo deligatum accepit:muſculi verò ad ſuum initium concurrere.Quùm contraria igitur ſit proprietas vtriuſque, ſi vinculum ſuperet, naturalis muſculorũ motus cedet,quùm fracti oſſis partes diductę contineantur:ſed,ſi muſculorum motus vinculo validior fuerit, ipſi ad initiũ cõtrahentur,atq; vnà trahẽt,& ad ſuperiora adducent comminuti oſſis partẽ inferiorẽ.

CRaſſa enim ac robuſta caro vinculum ſuperabit, at non ſuperabitur. Id ergo,quo de agitur, extendi valenter oportet, ſicque, vt in neutram partem conuertatur,néve minor vis,quàm ipſum exigat,adhibeatur. quùm turpe magnopere ſit,atque incommodum,femur breuius reddere.brachiũ namque, ſi breuius fiat, celari poterit, neque noxa magna erit: crus ſi breuius reddatur,hominem claudum demonſtrabit. ab integro enim, quod longius erit, prodetur, adeò, vt illi, qui malè curandus ſit, ſatiùs fuerit vtrunque crus frangi,quàm alterum. æquè enim in vtrâque partem inclinaretur. vbi verò extentum ſit abundè,prominentioribus palmarum partibus, eodem modo,quo ſuprà poſitum eſt, dirigatur,ac deligetur: faſciæq; caput inijciatur,vt antè indicauimus,ipſaq; ſurſum verſus porrigatur:tum itidem reſpõdeat,vt in ſuperioribus:prætereà,& magis vrgeatur,& laxius vinculum ſentiat ijs partibus,quæ ſuprà poſitæ ſunt: ad hæc ſimiliter reſoluatur,ac rurſus deligetur:ferulæq; eodem modo ſuperaccommodentur.cõſeruet autẽ femur quinquaginta diebus.

Hippocrates vſitato vocabulo carnem appellauit, quos in ſuperioribus muſculos diximus. nam quæcunque caro ſentit,muſculi pars eſt, atq; hæc in medijs muſculis potiſſimùm ſe oſtendit,quùm in extremitatibus muſculi neruoſi magis quodammodo ſint,minúſque carnis habeant.

ILlud etiam ſcire licet,quòd femur ab exteriori parte gibbũ eſt,magis quàm ab interiori,& à priori magis quàm à poſteriori.in has igitur partes conuer-

» titur, vbi nō rectè curatur. quin & in his partibus minùs carnosum est, quàm in
» alijs: vt quādo peruertitur, latere minimè possit. Ergo, siquid eiusmodi suspe-
» ctum sit, tale quidpiá moliri oportet, quale traditū est ad humerū peruersum.

Gibbum dixit, γαῦσος. at quòd hæc vox gibbum significet, res ipsa declarat, siquidem femur nō omnino rectum est, sed à priori, atque exteriori parte gibbum, sicut à contrarijs simum. Vtrum verò vox γαῦσος, postremâ syllabâ acui an penultimâ circumflecti debeat, incertum est. non enim frequenti in vsu est apud grẹcos id verbi. quidam à similitudine ducti penultimam circūflecti volunt, quemadmodum, καῦσος, μαῦρος, γαῦρος: quibusdam verò magis placet vltimam syllabam acutam esse. quoniam omnia nomina duarum syllabarum, quẹ affectū significant, acuto sunt accentu in vltimâ, χωλὸς, λορδὸς, στρεβλὸς, κυρτὸς, βλαισὸς, ῥαιβὸς: nec solùm, quæ duabus syllabis constant, sed ferè quæcunque affectum notant, ἀρθριτικὸς, πλευριτικὸς, ἡπατικὸς. Cōcedito igitur, vtro quis velit modo pronunciare. at γαυσὸς, efferenti tibi vltimâ acutâ (eos enim, qui librum legunt ire in hanc sententiam tantùm comperi) si quispiā aduersetur, existimans debere penultimam circumflecti, tu quoque, vtcunque illi placet, pronunciato. Quòd si alium rursus nactus fueris, qui malit vltimam acui, tu itidem facito, nomina, atque accentus paruipendens, vtpotè, quæ nihil ad philosophiam conferát, & multò minùs ad geometriam, arithmeticen, musicen, astronomiam. Quare, si nulli arti ad suum finem importunâ, contemnendáque nominum inquisitione opus est, non modò horum hominum non probare studium conuenit, sed quàm maximè deridere.

» Circundare autem aliquot lintea oportet, eáque in orbem circa coxam &
» ilia. vt inguina etiam, & quod inter anum & naturale est (περίνεον græci
» vocant) inuoluantur. quod & ob aliam causam vtile est, & ne extremæ ferulæ
» nudam partem offendant.

Coxa, id est os illud, in quod se inserit femoris caput, ἰσχίον grẹcè nuncupatur, sicut & ipsius cauum κοτύλη. vtroq; nomine vtitur poëta in hoc carmine.

> –ἔνθά τε μηρὸς
> ἰσχίῳ ἐνστρέφεται, κοτύλην δέ τέ μιν καλέουσι.

Ilia dixit ἰξύας, quæ nonnulli accipiunt pro ilium ossibus, nonnulli pro parte, quæ super ipsa est, quæ λαπάρα propriè vocatur, quod verbum apud poëtam reperitur in eo carmine, –οὖτα κατὰ λαπάρην.

Equidem de vocabulo λαπάρας dicere possem, adductus experimento, & Hippocratis ac poëtæ vsu, tum ipso morbo, eam significare partem, quæ inter ossa pectoris, & quæ propriè appellantur ossa ilium, est interiecta. de quo suo loco agemus. Quæ autem partes ἰξύες nominentur, non est quod multis agam. ob id enim, quod poëta numero singulari ἰξύαν scripsit in illo carmine,

> –περὶ ζώνην
> βάλλετ' ἰξύϊ ἐκαρὸν θυσάνοις ἀραρυίαις.

tum ob id, quod credibilius est zonā dari inter ilia & thoracis ossa, existimet aliquis hác ipsam partē corporis ἰξύαν appellari. Contrà verò ex eo, quod Hippocrates multitudinis numero ἰξύας dixit: quódque ad ilium ossa voluit vinculum pertinere, iure arbitrabitur aliquis ἰξύας hæc ipsa nūcupari. Quod ad hunc locum attinet, quādo superior femoris pars cōminuitur, fascia nō solùm vsque ad inguina ferri debet, sed vltrà aliquam ex superioribus partibus comprehēdere. tales sunt, primum coxa, deinde ossa ilium, postremò ea pars quẹ sine osse

est

est (λαπάραν vocāt) quam, vbivis, complecti licet, dum ilium ossa etiam deuinxeris, quibus omissis, fasciam protinus ad hanc sedem, porrigēdam esse minimè puto, quùm Hippocrates maximi fecerit, nullum relinqui locum nudum, sed ęquè perpetua, donec ex integrâ parte cōprehensum aliquid esse videatur, omnia fascijs alligari. πληχάδα quidam per χ scribunt: quidam per γ, πληγάδα. eo vocabulo significatur, quod inter vtrunque crus spacium est. vnde Hippocrates diuaricari vocat ἐκπεπλῆσθαι καὶ διαπεπλῆσθαι. Nā & poēta τὼ δ' ἐκπλίσσοντο πόδεσσι dixit, significare volens [diuaricabant pedibus.]

A' Quâ semper vtrinque satis recedere debent. semper autem cautio sit, ne imponantur super ossa in articulis naturaliter prominentia, neque in articulorum viciniâ super neruum.

Solet Hippocrates, vbi de vnâ specie pertractat, complura docere ex ijs, quę communia sunt ac generalia, monens ea non esse propria vnius speciei, sed ad omnes, vel multas, vel aliquot pertinere. Adijcit autem orationi modò particulā [semper] vt in propositis verbis: modò [quod intellexisse pertinet ad multa loca:] interdum [hoc ad omnia vtile est.] Est enim reuera, quod nunc ab ipso proponitur, semper commodissimum, non in femore duntaxat, sed in vniuersum in omnibus fracturis, quæ ferulas postulant. Breuiores enim sint oportet, quàm vt ad eam sedem perueniant, quæ fasciâ non excipitur. quod potissimum obseruādum ait, vbi ferularum extremitates proximæ sunt ossium tuberculis.

TVmores verò iuxta poplitem vel pedem, aut alibi sub constringentibus vinculis assurgentes, multâ lanâ succidâ curentur, benè carptâ, & vino, & oleo respersâ: tum cerato inuncti deligentur: atque, vbi ferulæ vrgeāt, citiùs laxentur. extenuarētur autem tumores, si sursum versus ad ferulas tenues fasciæ vincirentur, quæ ab imis partibus orsæ ad superiores intenderent.

Tumores (inquit) sub constringentibus vinculis assurgētes (quos ἐξαιρομένους dixit:) propterea, quod succi expressi magno impetu ferātur, curari debent alligando multum lanæ succidæ benè carptæ, item vino atque oleo respersę. cutem verò, cui hæc superimponuntur, iubet cerato inungi, atque ad eādem rationem vinculum adhiberi à tumoribus sursum procedēs. Fasciandi rationem ipse aperuit, docens à quâ parte quis inceperit deuincire, ab eâdem transmitti materiam, atque depelli. At de facultate medicamentorū, quibus vtitur, abundè dictum est in operibus, quæ de illis sunt: dicentur & nunc capita eorū, quæ in illis fuerunt ostensa. Ergo oleum dolorem leuat, & discutiendi vim habet. Vinum siccare potest, repellere, & concoquere, item mollire & digerere. Constat autem lanam succidam (quam nonnulli οἰσυπηρὰν vocāt) & ceratum præter leniendi vim, digerendo quoque esse & repellendo. Nō sine ratione igitur ab eiusmodi medicamentis præsidium petijt. quoniàm verò tumor fit iusto maior ab ijs, quæ sub vinculis eò exprimūtur, curatio primùm dirigi debet ad id exhauriēdum, quod in tumidâ parte præter naturam subsistit. At, quùm multa sint, quæ hoc efficiunt, quibúsnam vtemur? digerentibus, repellentibus, lenientibus: digerentibus quidem ac reprimentibus, quoniàm apertè exhauriunt: at lenientibus eo nomine, quòd prohibēt, ne materia præ dolore ad vitiatam sedem concitetur, atque ob hanc causam lenius digerētia, ac reprimentia ad inflammatam partem admouemus. nam, quæ horum vtrunque fortiter præstant, dolorē irritant. His ratiocinationibus ductus Hippocrates, lanâ succidâ vsus, hoc est, œsypo redundante, curationi adijcit oleum, vinum ac cera-

tum, lanámque ipſam bene carptam eſſe vult, quo lenior ſit, & dolorem leuet: quæ elota quidem eſt, carpta facilè mollitur : at ſuccida ob ſordem non facilè tractatur,carpitúrque,eóque fit,vt negligẽter carpta,dura dolenti parti inhæreat. quod Hippocrates,quùm aliquando neglectum animaduerteret,addidit [benè carpta.]Iam verò copioſè ipſam adhibet, vt vino atq; oleo madẽs conſeruetur,quùm facilè ſiccescat,quæ exigua imponitur. Ad primum etiam conſilium pertinet ratio vinciendi tumoris, quæ ex tumidis partibus (vt dictum eſt)ad ſuperiora ſuccos expellit.

HAc ſiquidem viâ tumor celerrimè extenuaretur.

Diceret extenuari membrum, non tumorem, qui propriè loqueretur. danda ſiquidẽ opera eſt, vt tumor ex toto euaneſcat. maiores tamen complura ſic loquuntur, prẹſertim,qui eloquẽtiſſimi ſunt contemptâ,quam iuniores excolunt,curioſâ nominum inquiſitione, non exquiſitâ diligẽtiâ,vt ipſi nuncupant,qui in eâ verſantur. Sed digni vtique eſſent, quos laudaremus, ſi hac vel exquiſitâ, vel propriâ (vtcunque ipſi nominent) verborum inquiſitione, rem clariùs aperirent, quàm Hippocrates : ſin obſcura atq; humilis eſt eorum oratio, præſtat maiorum æmulari negligentiam.

ET ad priorem iuncturam ſuperferretur. ad quem deligandi modũ veniendum non eſt,niſi tumor aut puſtulis,aut nigritie periclitetur. Sed nihil tale ſequitur,niſi quis fracturam vehementer adſtrinxerit,aut ſiuerit dependere, aut manu ſcalpſerit,aut aliquid cutem attigerit,quod ipſam irritauerit.

Vna quidem hæc ſcriptura eſt[& ad priorem iuncturam ſuperferretur]putant tamen expreſſo tumore alij materiam depelli ſuper iuncturam, alij ad loca,quæ iuxtà ſunt. quorum cõtrouerſiam diiudicare facile eſt, ſi antè vinciendi ratio conſtituatur. vbi enim ferulis relaxatis,tumida pars(vt ſuprà oſtẽſum eſt)alligetur,aliquid ſanguinis ad loca,quæ iuxta iũcturã ſunt,depelletur:ſed, ſi ferulis ſummotis, atq; omni vinculo penitus reſoluto de integro vinciamus, ſimul & eam iuncturam adhibẽtes,quæ fracturis accommodatur,& eam,quæ à tumore incipit, ſuccus hâc viâ expreſſus vltra partem priùs deligatam ad ſuperiora transferetur.

SI quis femori canalem ſubijciat breuiorem, quàm vt vltra poplitem pertineat,noxam magis quàm opem afferet. quãdoquidem prohibere non poterit,quin corpore aut crure moto,femur quoque moueatur.popliti item infeſtiſſimus erit,vbi adhibeatur,cogẽtque id fieri,quod minimè eſt opus. minimè namque opus eſt curuari genu.omnia enim deuincti cruris ac femoris vincula neceſſariò mouerentur, ſi quis genu curuaret: neq; fieri poſſet, quin muſculi alio atque alio modo figurarentur,comminutáque oſſa dimouerentur.In primis igitur danda opera eſt, vt extendatur poples. videtur autem femur in eum canalem vtiliter conijci,qui à coxâ ad pedem eſt.

A tumoribus ad canalem aggreſſus eſt,quẽ euidẽter expoſuit. mox autem adſcribet canalem vel διαμπερῆ, hoc eſt,qui totum crus excipiat,vel nullo modo ſubijciendum eſſe. Gloſſocomum verò machinamentũ diximus rectè fuiſſe à iunioribus repertum.

DEtur item faſcia lenta iuxta poplitem cum canali, quo modo & infantes inuoluuntur in cunis. ſic enim, vbi femur in ſuperiorem partem, ſiue in latus vertatur, cum canali alligatum meliùs continebitur. Canalis igitur, vel totum excipere crus debet,vel nullo modo adhiberi.

Quod

Quod inquit [cum canali] duobus modis exponitur. nonnulli existimant canalem extrinsecus fasciâ circundandum, ità, vt hæc sit Hippocratis sententia. Fasciam dare laxam conuenit, quę vtrunque complectatur, & hominis poplitem & canalem, qui ipsum excipit, id est, vt ipse poples nō seorsum, sed vnà cum canali comprehendatur. Alij circumligandum esse poplitem intelligunt, vt crus immobile cum canali contineatur, hoc est, subiecto etiamnum canali. quùm neque vinculum per se possit satis fideliter continere, neque canalis, sed ambo simul.

» ITem maximè videndum est, vt in fracturâ tam femoris, quàm cruris, quantum potest, imus calx optimè contineatur. nam, si dependente pede crus reliquum fulciatur, necesse est ossa gibba in priori parte cruris conspici: sin calx iusto sublimior collocetur, reliquo crure leniter suspēso, os in priori parte cruris iusto magis simum necessariò se ostēdet, idque adeò, si calx hominis naturaliter est grandior. Ad hæc omnia ossa tardiùs conferuent, vbi non figurantur naturaliter, neque in eodem habitu detinentur. Prætereà callus infirmior circumdatur.

In superioribus, vbi de cubito mitellâ suspendendo pertractauit, diximus à quibusdam scribi [brachium suspensum] demptâ particulâ [non] à quibusdam eâ adiectâ [brachiū non suspensum] & illos quidem intelligere suspēsum brachium, quod non inhæret, neque subiectæ alicui rei insidet: hos verò id, quod fideliter sustinetur. De crure autē, quod fulcitur ἑρματισμένης dixit ducto vocabulo à fulcris, quæ dicuntur græcè ἕρματα, quorū meminit poeta in eo carmine. —ὑπὸ δ' εἴρεον ἕρματα νηῶν. Sic igitur accipitur vocabulum ἑρματισμένης.

FINIS SECVNDI COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS.

Galeni in Hippocratem de fractu-
RIS COMMENTARIVS TERTIVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

INterueniunt hæc, quibus os quidem fractum est, at non excidit, nec alioquin vulnus accessit.

Hactenus simplices fracturas proposuit, in quibus neq; os cute excidit, sic, vt nudum se ostẽdat, neq; vllo modo vulnus accessit. Constat autem ossa nec excidere, nec nudari, nisi cutis & superiecti musculi secentur, fieri tamen vlcus potest, etiã si nihil ex comminutis ossibus detegatur. Transit ergo iam atque aggreditur ad fracturas, quibus carnis quoque vulnus accessit, siue id solum sit, siue præter id, os etiam nudetur.

QVibus sine fragmentis ossa simplici modo comminuta, eodẽ die, vel certè posteriori reposita sunt, atque in suam sedem restituta, nec testæ alicuius expectatio est, quæ ab osse abscedat: aut quibus vulnus quidem est, sed abrupta ossa non excidunt, neque fractura talis est, vt metuendũ sit, ne testa quæpiam ab osse abscedat. his omnibus aptissima deligandi ratio est, quæ simplici fracturæ accommodatur.

Fracturæ, vbi vulnus quoq; adijcitur, duplicem curationem docet, alteram quatenus aliquid fracti ossis nudatur, vel testa vrget, quæ à contrito osse diducta est: alteram, quùm nihil tale est, sed extra fracturam, quæ rectè cõposita est, vno vulnere solicitamur. Nam, si nudum os cute excidit, quod protinus benè compositum fuerit, & restitutum, mutãdum esse superius genus curationis nõ censet. Verùm alia requiritur curatio, vbi vulneri adiectâ fracturâ os excedens restitutũ est, neque suspicio est, ne aliqua testa à perfracto osse resoluatur: alia, vbi os tegitur cute, sed expectatur testa, quæ resoluta procedẽte tempore à naturâ per vulnus expellatur. In priori casu vtitur iuncturâ, quam posuit conuenire, vbi os integrâ cute perrumpitur: in altero variam curationem adscribit, vt mox euidenter ostendet. satiùs enim est ipsum audire.

NOnnulli (atque hi non admodum proficiũt, aut obsunt) vlceribus imponunt aliquod ex purgantibus medicamẽtis, vt ceratum, quod picem habet, vel quodpiã ex ijs, quæ cruentis vulneribus inijciuntur, vel quoduis aliud, quod componere soleant. Illos autem laudo, qui pannos superdantes vino madefactos, aut lanam succidam, vel eius generis aliquid deuinciũt: vbi verò vlcera pura sunt, & iam glutinantur, tunc lintea complura adhibent, & per ferulas dirigunt. Hæc ratio curandi aliquid confert, neque multum lædit: ossa tamen in suum locum non similiter reponuntur, sed hâc viâ fiunt aliquanto tumidiora, quàm par sit.

Retuli ad eas fracturas, quibus carnis quoque vulnus adijcitur, curationem duplicem ab Hippocrate admoueri: nunc orsus ab eâ, quam primo loco posui, eos primùm reprehendit, qui malè vlceri illi medentur, in quo, quùm fractum os benè compositum est, nihil aliud, quàm ipsum restat, neque vlla suspicio est, ne fragmentum ab osse resoluatur. Quidam (inquit) medici eos, qui sic affecti sunt, inter initia curant, perinde, ac si vlcere solo detinerentur: vbi hoc ad sanitatem

nitatem ſpectat,tunc eâ vinciendi ratione vtuntur, quæ ad fracturas pertinet. Caput igitur propoſitorum verborum huiuſmodi eſt.multus autem eſt in eorum curatione narrandâ ,quâ nonnulli vtuntur. eo quod ſingula perſequatur. Equidem ſcripſi eos ità curare, ſicut,ſi citra fracturam vulneri mederentur : at ipſe, quibus etiam medicamentis vterentur, expoſuit, factâ mentione cerati, quod picem accipit, tum medicamentorum, & quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur,& quæ purgandi vim habent,item panni vino madētis.Rectè autem medicamēta,quæ cruentis vulneribus inijciuntur,ἔναιμα vocat.namque etiam nunc apud medicos id vocabuli eſt vſitatum , quo ea medicamenta nuncupare ſolent,quę vulneribus ſuperdantur, vt primùm illata ſunt, & nondum ex toto ſicca,ſed adhuc cruenta,hoc eſt,cùm cruor(græcè αἷμα dicitur)ex cute ipſâ vulneratâ,ſeu etiam ex carne,in roris ſpeciem deſtillat. purgans verò medicamētum eſt, quod modicè ſiccat (quam rem demonſtratū eſt caput eſſe in vlcerum curatione)ac detergendi facultatem habet, quâ vlcera pura reddit. Huius generis ſunt mixturæ, quæ ex ærugine æris & ſquamâ componuntur, quarum duplex ratio eſt. ſiquidem ærugo ab alijs coquitur, ab alijs adijcitur cruda,quæ crudam accipiunt,virides dicuntur:quæ coctam ruffæ,à colore,qui in vtriſque ſe oſtēdit. Igitur hæc medicamenta purgare vlcera poſſunt,quùm mediocrem habeant detergendi facultatem.huiuſcemodi eſſe,quę ſordem ab vlceribus detrahūt,ſicut contrà,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, carere detergendi facultate indicauimus. variè autem miſcentur ſicuti priora. At,quemadmodum in illis exempli gratiâ,æris æruginem attuli & ſquamam, potui & alia ſimilia eâdem ratione proponere. nūc autem abundè ſit illud indicaſſe, quod ἔναιμα vocata,quibus abeſt detergendi facultas,ſunt, quæ ex bitumine componuntur.Horum exempli gratiâ mentionem faciā,quùm omnia quæ id præſtant, in opere de medicamētis fuerint explanata.Ceratum autem, quod picem habet,inter omnes ferè conuenit, lenire dolorem,& pus mouere. tunc verò cōfert,quùm vlcus iam inflammatione tenetur : alioquin ipſum nemo imponeret,quùm neque detergere ſordem poſſit,neq; vlcus glutinare,aut ad cicatricem perducere.At panni vino madentes ob vinum ipſum repellunt. dantur enim ad continendū ab ijs, qui hoc modo medētur, qui adhibere volunt,vlceris cauſâ eas faſcias,quibus antè iniectis aliæ ſuperdātur.Quæ autem ſcire oporteat eū,qui rectè vlcera curaturus ſit,poſita à nobis ſunt,quo ordine ſingula requirebant,in tertio & quarto libro de ratione curandi, atque etiam abundè in expoſitione libri de vlceribus : quod ad hunc locum pertinet, ſatis eſt hæc retuliſſe.nam de curatione propoſitorum affectuum rurſus tractādum nobis erit,quùm Hippocrates illam exequetur: nunc meminit aliorum medicorum ,quos ait,non ſimiliter grauem noxam afferre, atque illos, quorū mentionem facit.Quid igitur eſt, quod errāt? ſiquidem,quùm primùm id cognitum fuerit,cōſtabit etiam iure ab Hippocrate ſcribi illos non admodum proficere,aut obeſſe,qui vlceri non malè prouident, ſed fracturā initio negligūt, idoneum vinculum, poſteà ſuperdantes , quod proditum eſt ab initio conuenire,quamobrem(inquit)oſſa fiūt tumidiora. Satius igitur eſt per omne tempus curationis comprimi hæc, atque adſtringi , quod præſidij ad non paucos dies initio prætermittūt.aſſerit enim,vbi iam futurum eſt,vt vlcera glutinentur,tunc,qui ſic medentur,incipere deligare eo modo,quo fracturæ conuenit. Conſtat autem vlcera ſuppurare,deinde purgari,priuſquàm glutinanda ſunt,

quod triduo fieri nequit,aut quatriduo.

QVibus tam cruris,quàm brachij vtraque oſſa fuerint cōminuta, breuiora etiam fiunt.

Breuitatis Hippocratis proprium eſt id,quod in propoſito ſermone deſideratur,apertè ex eo, quod ſubiicitur,indicare.quam rem nunc feciſſe perſpicuum eſt. præfatus enim eorum,qui ſuperiori ratione curantur, oſſa reddi tumidiora,nō definiuit,omniúm ne an aliquorum. at nunc ex propoſitis verbis euidenter colligitur,non omnium,ſed eorū duntaxat,quibus alterum fractum eſt,quùm partes,quæ iuxta fracturam ſunt, minimè ipſum contineant, vt,quæ per omne tempus curationis,nec adſtrictæ fuerint,nec coarctatæ. Membrum tamen breuius nō redditur. quandoquidem alterum os integrum manet, quo naturalis longitudo ſeruatur.Sed,vbi vtrunque comminuitur, muſculi(vt antè expoſuimus)contracti,ad ſuperiores partes vitiata quoque oſſa contrahunt. quamobrem extendi ea iubet,antequam cōponantur. Sed,quià ſine cōuenienti iunctura compoſita oſſa nequeūt contineri, eâ de cauſâ,donec increſcat callus,curioſè deligat.Quam rem qui negligunt,& vlceris curationi inſiſtūt,non ſolùm tumidum magis quàm naturaliter conueniat, membrum reddunt, ſed breuius etiam efficiunt.

RVrſus alij reperiuntur, qui lintea in eiuſmodi caſibus à principio protinus circundantes vtrinque deuinciunt: vlcus verò ipſum relinquunt, & nudum eſſe patiuntur:deinde ſuper ipſum imponunt aliquod ex purgantibus medicamētis: tum pannis ex vino madentibus ac lanâ ſuccidâ medētur. Hæc quidem curatio aliena eſt,quâ qui & in his fracturis, & in alijs vtuntur, longè aberrare veriſimile eſt. Maximè enim ad rem pertinet noſſe, quo pacto inijci primò linteum debeat,& quà valentiſſimè coarctari:item quid conferat, quâ potiſſimùm parte conuenit, quùm faſciæ caput ſuperdare , tum adſtringere: quídve ſequatur incommodi,ſi aliâ parte,atque opus eſt,orſa faſcia fuerit, nec quà maximè expedit,ſed hinc vel hinc fuerit arctata. Vtriuſque vinculi effectū in ſuperioribus demōſtrauimus,cuius teſtimoniū eſt ipſa medicina. Illi enim, qui ſic deligatus fuerit,neceſſe eſt vlcus in tumorem aſſurgere.

Eorum nunc meminit,qui ſummopere lædunt, & quæ ab his admoueantur,planè docet:tum errores ipſorum apertè redarguit, ſic,vt meæ expoſitionis non egeant,qui in ijs,quæ ab ipſo afferuntur,laborare non recuſent.

NAm, ſi carnoſa pars,quæ ſana eſt, hinc atque hinc vinciatur, media non comprehenſa,ea pars, quæ relicta ſine vinculo fuerit, maximè turgebit, minúſque erit ſui coloris.Quo pacto igitur vlcus hæc effugiet?

Hippocrates quamlibet carnoſam partem appellat χωστα, vt ſuprà quoque indicauimus. Nunc illud animaduertēdum eſt,quòd qui rationalem medicinam profitetur,vbi præſidium idoneum eſſe comperit,non expectat longum vſum. putant autem,vbi vlcus ſine vinculo dimittentes,vtrinque faſciam circumagunt, excitari inflammationem, & vlcus malè affici ex malâ conditione affectus,at non ex eâ,quam adhibent,curatione. cuius primus auctor ſeipſum falſâ ratione decepit:ſucceſſores verò vſitatam hanc curationem ſeruarunt, eò quod mutare non auderent. ex quo magnum malum ſequitur. id illis meritò euenit,qui artes vſu,ſine ratione pertractant:vna enim ratio eſt,quâ fretus aliquis, rei naturâ demonſtrante mutare tentat, quæ malè fuerant longo vſu recepta. Quâ ergò ratione motus Hippocrates ipſorū curationem mutauit? non

hercle

hercle probabili assumptione, aut alienâ, sed quæ scientiam faceret, ac necessaria esset. Quòd si corporibus benè valentibus, sub eâ vinciẽdi ratione materia vtrinq; in medium spacium inter partes deuinctas expressa inflammationem excitat, quî non longè magis id faciet ægrotantibus?

IGitur necesse est, decoloretur vlcus, & materia ad ipsum exprimatur, tũ lachrymet, ac minimè suppuret: ossa verò, & quę abscessura nõ esset, abscedãt.

Quæ accidant, vbi malè vlcus deuincítur, hoc loco declarauit. Cuncta autem ab inflammationis magnitudine proficiscuntur. quandoquidem ob hanc vlceris labra in exteriora vertuntur, perinde atq; ea, quę propriè oris labra nominantur, vbi inflammatione vexentur. Totus autẽ locus mali coloris non iniuriâ conspicitur, quod & ipsum constat ex immodicâ inflãmatione prouenire. Destillat verò ab vlcere tenuis, & cruda sanies, similiter ac lachrymæ ab oculis inflammatis. inde translatione vsus, dixit lachrymare vlcus, vbi sic afficitur. Prætereà succi, qui inflammationem excitarunt, crudi permanent, dum ea vinculi ratio admouetur. sed & ossa necesse est procedẽte tempore vitiari. his enim crudorum succorum abundantiâ madefactis mirum nõ est, si qua particula abscedat, vbi qui sic medetur, ab alieno vinculo non desistat. Singula, quæ in vniuerso sermone restant, euidentissima fient, si quis (vt diximus) animum adiungat, tum in memoriâ habeat, quę suprà ostensa sunt. eò enim hæc omnia pertinent, & (quemadmodũ ipse Hippocrates admonet) his illa cõfirmantur.

VLcus item pulsu affligetur, atque igneum erit, tumor item coget cataplasmata superdari. quod incommodum similiter afferunt, qui vtrinque deligant. quùm præter alium pulsum, inutile quoque onus adijciant. Fascias tandem soluunt, vbi vlcus recrudescere conspiciunt, & reliquo tempore sine iunctura medentur, nec secus curant quoq;, si aliud vulnus nacti sint. siquidẽ hæc euenire minimè censent, eò quòd hinc atq; hinc deligauerint, & nudum vulnus reliquerint, sed aliquod aliud infortuniũ causantur. Quòd si hãc deligandi viam, penitus alienam esse, frequẽtari verò à compluribus, tum maximè ad rem pertinere eam dediscere, apertè non cognouissem, nõ tam multa scripsissem. Adde, quod hæc testantur, quæ suprà exposita sunt, maximé ne, an minimè adstringendum sit, rectè fuisse tradita. Oportet autem (vt summatim dicam) vbi nullum expectatur os, quod recessurum sit, similiter curare, atque vbi sine vlcere fractura est. extendenda enim æquè ossa sunt, ac dirigenda, & eodem modo vinciẽda. Ad hæc vlcus cerato, quod picem habeat, inungendum, tenuíve panno duplici contegendum, proximæque partes albo cerato illinendæ. fasciæ verò, cæteráque scindenda paulo latiora, quàm si vlcus non esset, & quâ parte primùm dantur, latiora multo danda, quàm vlcus. quùm, quæ angustiora sunt, instar zonæ ipsum cingant, quod minimè expedit. primus enim circuitus totum vlcus complecti debet.

Indicauit paulo suprà sub hâc vinciendi ratione, tumorem exprimi ad ipsa vlcera. tumorem verò οἴδος nuncupat, sic, vt sermo talis sit. Sanguis, qui sub alienâ vinciendi ratione vtrinque ad ipsum vlcus exprimitur, tumorem facit præter naturam, huncq; & οἶδος, & οἴδημα solitus est appellare. Tumori autem, quùm pulsus accedit, atque ardor, inflammationem perficit, quæ propriè φλεγμονὴ superiùs appellata est, quod vocabulũ non sic accipiebatur apud veteres, eo siquidem notabant omnem ardorem, quemadmodum sæpenumerò declarauimus: ab Erasistrati verò sæculo consueuit vsurpari ad illos tumores signi-

ficandos,quibus nō modò ardor accedit, sed renixus etiam & pulsus,necessarióq; rubent. ruborē efficit ingens ardor:renixus & pulsus à multitudine oritur. Poterat Hippocrates igneum vlcus dicere πυρετῶδες, quasi febricitans: dixit autem πυρῶδες, sumpto vocabulo ab igne,quem græci πῦρ vocant,quo ardorem(vt mea fert opinio)nobis reduceret in memoriam. quoniàm & febris, quæ πυρετὸς græcê nuncupatur, ab eodem vocabulo ducitur. quùm nihil aliud sit febris natura,quàm igneus calor.

FEratur item fascia præter vlcus ad partes [illegible] quę suprà sunt,atque infrà.

Veteres quùm superiorem atque inferiorem partem significare volunt, rarò ἄνωθεν καὶ κάτωθεν scribūt. his enim vocabulis plærūq; exprimunt partes vtrinq; à lateribus sitas: Hippocrates tamen hîc antiquā exponendi figurā vsurpauit.

ERgo caput fasciæ inijciatur è regione vlceris, & laxiùs paulo attrahatur, quàm si fractura esset citra vlcus. circumagatur autem eo modo,quo suprà positum est:sintq; fasciæ molliores semper, quàm si integrâ cute os esset abruptum,neque pauciores,quàm priùs diximus,sed aliquanto plures.homini verò,quùm inuolutus fuerit,videantur aptissimè inhærentes, non tamen adstrictæ,afferátque super plagam maximè inhærere. tum eodem tempore,quo suprà indicauimus,ipsas & benè insidētes,& laxiores sentiat.deinde tertio quoque die soluantur,& rursus alligentur. In cæteris similiter agendum, vt in superioribus: hîc tantùm latiùs, q̄ ibi coarctentur. Quòd fiāt,quę rationi consentanea sunt,locus in quo plaga est,& reliqua etiam sub vinculo comprehensa,semper graciliora se ostendent. iam verò & pus ocyùs orietur, quàm si alia curatio admoueatur. Carūculæ prætereà,quæ in vlcere nigrescunt, & emoriūtur,celeriùs sub curatione hâc resoluētur,& recedent,quàm sub aliâ,atq; vlcus celeriùs cicatricem recipiet,si hâc viâ,quàm si alio modo curetur. Cuncta hæc propterea fient,quòd & locus exulceratus:& quæ iuxtà sunt,extenuentur.

ἴξιν semper intelligit Hippocrates[è regione] modò in longitudinem corporis,modò in latitudinem. veluti nunc,quùm voluit primæ fasciæ caput dari super dextram,vel sinistrā vlceris partem, dein super ipsum vlcus inuolui, sic, vt vniuersum complectatur,neque vllam partem nudam relinquat.

REliqua curatio esse debet, perinde ac si ossa citra plagam perfringantur, nisi q̄ ferulæ non sunt imponendę. quamobrem pluribus fascijs hîc opus est,quàm alibi,quùm & minùs adstringendū sit,& ferulę tardiùs circūdandę.

Interdicit, ne ferulæ imponantur, vbi fracto ossi vulnus accessit,veritus ne comprimant,atque ob eam rem præcipit, ne arctiùs super has fasciæ deligentur,sed vtrâque de causâ plures imponantur. Memēto autem, ipsum imperasse, vt plures inijcerentur, propterea,quod & minùs coarctantur,& ad ferulas tardiùs venitur.

TAmen,si ferulæ superaccommodentur,è regione vlceris minimè circumponantur,detúrque opera,vt laxiores sint, ne vehementer adstrictæ premant,quā rem in superioribus quoque proposuimus. Tenuiori autē cibo diutiùs contenti sint,quibus à principio carnis quoque vulnus accessit,vel ossa cute exciderunt, &(vt vnâ complexione complectar) grauissimę fracturę rationem victus tenuiorem amant,& diuturniorem.

E' regione nunc intelligit in longitudinem,in hanc siquidem ferulę imponuntur. Suprà loquutus est,vt,qui ferulas summouebat:nunc,vt is,qui nonnūquam ipsas accipit. Inquit[Tamen,si ferulę superaccōmodentur] Quid ipse in

eiusmodi

eiusmodi casibus facere consueuerit, & in ipso crure etiam, non est, quod contendam, quùm rem minimè definiuerit. Exponam tamen id, quod facio. in illis fracturis, quibus in longitudinem membri, carnis quoq; vulnus accedit, ferulas vtrinque à lateribus vulneris adhibeo: sed si hoc transuersum fuerit, non patitur ferulas superdari, præsertim, vbi grandius sit.

EAndem verò curationem requirunt vlcera, quæ non à principio fracturæ, sed, vel ob lintea nimium arctata, vel ob impositas ferulas, aliáve de causâ, sub curatione posteà oriuntur. Cognoscitur autem, vbi vlcus subest ex dolore, & pulsu, item ex tumore, qui tunc extremis partibus indurescit, & si digito presseris, exprimitur, ac rursus citò reuertitur. Igitur, si quid tale suspectum sit, soluere oportet: atque vbi, vel ea pars, qua superdantur illæ fasciæ, quę primæ inijciuntur, vel altera, quæ deuincta fuerit, pruriat, in vicem alterius cerati inungenda est eo, quod picem habeat.

De vlceribus nunc agit, quæ procedente tempore fracto ossi ob circumpositas ferulas superueniũt. Docet ergò, quibus de causis fiant, quibúsq; indicijs cognoscantur, vbi iam orta sunt: post hæc præcipit, ne per consuetum tempus alligatas esse fascias sinamus, sed celeriùs subtrahentes, idoneam curationem quam ipse euidenter exposuit, admoueamus.

AT si nihil eiusmodi sit, sed ipsum vlcus irritatum, nigrum valdè, aut sordidum reperiatur: tum caro purulẽta, futurúmque etiam sit, vt nerui excidant, hos non conuenit ex toto nudare, neque suppurata hæc timere, sed in cæteris eadem ratione mederi, atque vbi initio vulnus adiectum est.

Nudare dixit ἀναψύχειν, hoc est, vinculum detrahere fracturæ idoneum, vt vlcus nutriatur. non enim vult nullâ re impositâ, nudum prorsus ipsum relinqui, sed adijciens [non conuenit ex toto nudare] mediam curationem indicat. esset autem media huiusmodi quępiam, si in vulnere aliquod ex propositis signis apparet, imperat, vt quàm primùm soluatur iunctura fractis ossibus accõmodata, & vno atque altero die curatio, quã vlcera postulant, adhibeatur, mẽbrúmque rursus deligetur, quemadmodum subiecta verba demonstrant.

TAntùm fasciæ laxæ admodum ordiantur à tumore, qui in extremitatibus est, deinde semper sursum versus circumagantur, neque vllo modo coarctentur: insideant item vlceri commodissimè, alibi verò laxiùs vinciantur. sint autem hæc prima lintea munda, non augusta, & eorum, quæ circumdari solent, vbi ferulæ imponũtur, vel numerũ æquent, vel non multo pauciora sint.

Imperat hoc loci, vt vinculum orsum à tumore, qui in extremis membris assurgit, inde ità feratur, vt nihil nudum relinquat, donec ad ipsam fracturam, quâ parte exulceratio est, porrigatur. ità, vt in vnum committatur vinculum, quod tumorem curat, & quod fracturam deuincit: vnáque sit vtriusque intentio, quæ paucis circuitibus absoluatur. Iubet autem fasciam commodissimè vlceri insidere, hoc est laxam esse eatenus, vt nullo modo adstringatur: super cęteras verò partes, atq; adeò iuxta fracturam magis edicit, vt minimè coarctetur. perpetuum enim esse voluit arctiùs eam partem vinciri, vnde sanguis exprimi debet. monet autem, vt in extremitatibus, quæ tumidæ sunt, fascia laxiùs alligetur, ad id consilium dirigẽs, vt vinculum in vnum committatur. At non propterea vniuersam illi curationem committit. non enim id est, quod in hoc casu remedio sit fractis partibus, vbi nigræ sunt, atque emoriuntur: sed tumori, de quo ad verbum scripsit. [Tumor extremis partibus indurescit, & si

digito presseris, exprimitur, ac rursus citò reuertitur.]Hæc tumoribus superueniunt. iure igitur non æquè eos negligit, atque vbi molles sunt, nec ad eosdem dirigit præcipuum totius curationis consilium.

VLceri abundè est pannum inducere albo cerato inunctum. nam siue caro, siue neruus nigrescat, procidet: his enim acria superdare non expedit, sed mitia, non secus atque adustis. Insuper tertio quoque die soluere conuenit, ac rursus deuincire: tum ferulas vitare, & magis quàm antè conquiescere, atque abstinere. Scire etiam oportet, vbi futurum sit, vt vel caro, vel neruus excidat, hâc ratione vitium minùs serpere, & celeriùs multo excidere, ac proximas partes fieri longè graciliores, quàm si vlcus linteis resolutis, quopiam ex medicamentis purgantibus nutriatur. Iam verò, vbi excidat, quod purulentum est, citiùs caro increscet, & cicatrix maturiùs inducetur hoc pacto, quàm si alio succurramus. Hæc omnia igitur eò pertinent, vt sciamus rectè, & cum moderatione deligare. Eo etiam confert idoneus habitus, reliqua victus ratio, & fascia quàm aptissima.

Declarauit ipse adustorum exemplo, cur acriũ medicamentorum vsus eiusmodi vulneribus noceat. siquidem orta sunt ex calidorum atque acrium succorum mixturâ. Cum quo simul etiam ostenditur, albo cerato acrius esse id, quod picem habet. pix enim eo est acrior cerâ, quo calidior.

AT si quis deceptus recenti vulnere nullo modo existimans fore, vt os recedat, quod recessurum sit, eam vinciendi rationem adhibeat, quam simplices fracturæ postulant, eiusmodi medicinam nõ debet pertimescere. quandoquidem nullum ingens malum apportabit, dum possit modò rectè, & citra noxam manu deuincire.

Timere, inquit, non oportet modum alligandi fracturæ idoneum, quamuis recessuri ossis indicia se ostendant. quænam illa sint, proximis verbis addisces.

DEnunciat autem futurũ esse, vt sub curatione hâc ossa recedant, pùs, quod ex vlcere ampliùs profluit, & videtur ad exitum festinare.

Vbi copiosiùs, quàm pro vlceris modo, pus feratur, verendum est, ne subiectum os vitiatum sit: sed, si præter id videtur ad exitum festinare, quod ὀργᾶν dixit, hoc est, si festinanter à vitiatâ parte expellatur, iam certa res est. At vndè cognoscemus membrum festinare ad expellendum? Primùm ex oris plagę, quę inter se nõ committuntur, sed dehiscunt, & in interiora vertuntur: deinde ex hominis sensu, qui exiguum quendam motum sentire sibi in altioribus partibus videtur, vbi cæteras non sensu, non animo aduertẽs, hanc vnam obseruet, cui hæc superueniunt.

REsoluere igitur ac deligare frequentiùs oportet ob humoris abundãtiam. cùm alioquin febres excitẽtur, & vlcus, cum his, quæ proxima sunt, si nimium vinculis coarctentur, emacrescant.

Humoris abundantiam (vt solitus est) appellat πλάδος, seu tenui habitu sit, seu crasso, quale nunc est pus, quod, quãdo pars quæpiam ab osse recessura est, dixit copiosiùs euadere.

ERgo, vbi expectatio est tenuium partium, quæ ab ossę recedãt, haud multum expedit variare: fascia tantùm laxior circumligetur, ne pus retineatur, sed exitum facilè habeat, &, dum os recedat, sæpiùs soluatur, ac deligetur: ferulæque omni modo vitentur.

In quibusdam

In quibusdam exemplis simpliciter legitur [variare] non adiectâ particulâ [multum.] sed verisimilius fit illam adijci debere. nam, quùm ratio fracturæ alligandæ tribus modis varia sit, mutetúrque, non diceret simpliciter [haud expedit variare] quandoquidem additâ etiam particulâ [multum] dicet aliquis Hippocratem falsa prædicasse, propterea quòd imperet nunc, vt fascia laxior inuoluatur, vt sæpiùs resoluatur, ac deligetur, vt ferulæ non imponantur, & quarto (id quod vbique ab ipso præcipitur) vt fasciarum numerus augeatur, vbi vel laxiùs deligantur, vel ferulæ omittuntur. sed, quod seruatur, est modus ille vinciendi, qui pertinet ad fracturas, cuius habitâ ratione dixit in curatione [haud multum expedit variare.] Fascijs enim vtendum, quę primò inijciuntur, quarum vna à vitiatâ parte orsa, vbi ter fuerit super ipsam voluta, desinat in superiori parte, eóque modo feratur, quo antè proposuit, altera item, quæ super priorem fertur, ab eâdem parte incipiat, tum deorsum ducta ad superiora reuertatur, minúsque arctetur: Panni quoque extrinsecus inducendi ad eundem modum, quo in prioribus declarauit, & super hos fasciæ dandę, quæ omnia docuit, vbi vinculum fracturæ idoneum indicauit. At, si suspicio est, ne grandior ossis testa recedat, non ampliùs ad quem modum fracturæ postulant, deuincit, vt proximis verbis subijciet. Iure igitur hîc scripsit [haud multum expedit variare.] Quòd si detractâ particulâ [multum] legamus, audiemus ipsum asserentem, non mutandam esse rationem deligandi, quæ ad fracturas posita est. nihil enim mouet, quùm similiter atque in eâ fascijs illis vtatur, quæ primò inijciuntur, & deligare incipiat, ac primò circumagat, posteáque adducat, item pãnos æquè inijciat, & alliget, quod nihil aliud est, quàm eandem rationem seruare.

» AT quibus grandius fragmentum expectas ab osse recessurum, siue initio præsenseris, siue posteà cognoueris, non ampliùs eâdem medicinâ opus est. sed quod ad intendendum membrum, ac dirigendum pertinet, idem fieri debet: panni verò duplices sint, non angustiores, quàm vt dodrantis dimidium ęquent (quâ in re contemplari quoque vulnus cuiusmodi sit, oportet) tum, quod ad longitudinem, paulo breuiores, quàm vt bis fractum membrum complectantur, multò autem longiores, quàm vt semel, tótque numero sint, quot res postulat. Tincti autem in vino nigro austero primũ medij superdentur, perinde ac fasciæ, quæ à medijs orsæ in vtramque partem attrahũtur: post hæc ad figuram asciæ dextrum caput ad sinisteriorem partem, sinistrum ad dexteriorem procedat.

In libro de officinâ medici, de circuitu fasciæ inquit [simplex orbicularis ascia.] Est ascia breuis ille circuitus, qui rectus incipiens ad latus attrahitur, nondum tamen est obliquus, desinitq; ad similitudinem asciæ, quâ fabri vtũtur. namque à rectâ lineâ paulum recedens curuatur, vnde nomen asciæ traxit. In hanc igitur figuram præcipit, vt panni super fractum membrum imponantur: eorúmque capita ducantur, non secus atque, vbi fasciæ à medijs orsæ vinciuntur, hoc est, vt panni super membrum medij primùm dentur, deinde eorum capita per vitiatum locum ferantur, non in orbem, sed paululum inclinati sic, vt à contrariâ parte, atque inceperint, ad X literæ similitudinem inter se committantur. quod non fieret, si circumagerentur in orbem. Nam, quæ ità procedunt, planè inter se coëunt. Pannorum longitudinem indicauit, quùm inquit [paulo breuiores, quàm vt bis fractum mem-

brum complectantur, multò autem longiores, quàm vt semel]. præcipit enim membrum ab his sæpiùs excipi, sic, vt singuli semel ipsum amplectantur. At non continerent firmiter, si quâ parte committuntur, eâdem finirentur, neque vltrà procederent, aliámque membri particulã complecterentur. Ferè autẽ totius membri dimidium secundò pannis inuoluendum esse intelligit, quùm inquit [paulo breuiores, quàm vt bis fractum membrum complectantur: multo autem longiores, quàm vt semel] quod sanè continget, vbi hi dimidiũ membri ambitum amplexi desinant. Quare si panni pedalis vtputa longitudinis totum membrum semel inuoluant, duplo longiores esse conueniet ad hoc, vt bis præstare idem possint: sed, si secundò vltra dimidium nõ ferantur, eo longiores sint, quàm vt semel totum membrum excipiant, quo breuiores sunt, quàm vt idem bis efficiant. erunt autem sic sesquipedales. Diligenter igitur contemplari membri crassitudinem oportet, & de ipsâ pannorum longitudinem coniectare, eósque tantos admouere, vt primo circuitu totum, secundo dimidium duntaxat, complectantur. Vbi minùs tuæ coniecturæ confidas, si eos super integrum membrum inducas, ad vnguem longitudinem reperies. Dubium autem non est, quin panni ità cohærere inter se debeant, vt nullum inter ipsos inane spacium relinquatur. Hos docet ex vino madefieri, quod colore nigrum sit, gustu austerum, habitu verò, quale illiusmodi vinum est, plenum videlicet. nam ex cunctis vini generibus ad hæc vitia, id optimum est, quod nigrum & austerum est. communis enim illi gratia est, ob quam in vlcerum vinculis ingeritur, præterquam, quod minùs mordet, quàm aliud vinum ex adstringentibus, quod permagni in eiusmodi curatione refert. ostensum enim est sub dolore inflammationem se concipere. quare potius est, quod modicè, quàm quod vehementer austerũ est. quandoquidẽ hoc dolorem mouet, quùm carnem vltra debitum cogat, comprimátque. Quamobrem, nec id vtiliter adhibetur, quod tenuium partium, quale albũ est, aut flauum, aut rufsum. quùm ad altiores partes exulceratę carnis penetret, dolorĩq; sit, eam comprimens, atque adstringens: at plenum, cuiusmodi nigrum est, ad carnem altiùs non descendit, sed illam refrigerando & contrahendo, qualitatem duntaxat impertit. repellit itaque succos, qui iam recepti sunt, & eos, qui influunt, coërcet. Ratio igitur eligi vinum hortatur, quod nigrum sit & austerum. quãobrem, vbi velis etiam experimento comprobare, periculum faciens eius facultatis in maximis grauissimísque vulneribus, verum dixisse me cognosces. Dictum autem est etiam in superioribus, oportere vlcus ex eo continẽter madere. quandoquidem, vbi superiniecta lintea paulatim siccentur, atque incalescant, vlcus inflammari necesse est, potissimùm æstate. Quo tempore, quùm pontifices Pergami apud nos semper gladiatores darent, eos, qui grauissimè vulnerati fuerant, curaui, multiplicem pannum vulneribus inducẽs, istiusmodi vino madentem: extrinsecus verò superimponens spongiam mollem: deinde totum ferè diem noctémque perfundens. Vulnerato autem membro pellem subieci leniter à pedibus sinuatam, per quam procederet infusum vinum, & quasi per canalem efflueret, atque inani pelui receptum, regestúmque rursus infunderetur. Extra alios vsus, quos vinum hoc præstat, ferè nullum odorem mouet, id, quod inter cætera commodissimum est. cùm ex alijs quod odoratum est, maximè caput tentet. nigrum & austerum, neque etiam eo nomine officit, sed si vllum excitat odorem, ille exiguus est, cùm naturâ frigidum

dum fit. Oſtendimus autem in libro de ſimplicium medicamentorum facultate, vinum auſterum naturâ frigidũ eſſe ac terreſtre. Tale igitur, quùm ex miſturâ conſtet frigidâ terreſtríque, calidos vapores ad ſuperiora minimè tranſmittit. At, quùm plæriſque eorum, qui icti ſunt, huius prȩſidij vtendi copia nõ ſit, quo nos ad gladiatores vſi ſumus, diximus inter initia protinus horum commentariorum inungendum eſſe liquidum ceratum, quo ſimplices fracturæ illinuntur, quod vino longȩ imbecillius eſt, ſatis tamen efficere poteſt id, quod res exigit.

IMponantur autem hi ſuper ipſum vlcus, & hinc atque hinc, neque vllo modo adſtringantur, ſed eatenus inſidant, vt vlcus fulciant.

Nunc rurſus, quùm (hinc atque hinc) ἔνθεν καὶ ἔνθεν dixit, vt longitudinem membri, non vt latitudinem indicet. ſeruat autem commune præceptum, vt vincula non parùm ſuper integram partem ferantur, vbi ingens vitium eſt, vt cum maximè.

AD vlcera verò admoueatur ceratum, quod picem habeat, vel aliquod ex ijs medicamentis, quæ cruẽtis vulneribus inijciuntur, vel aliud ex ijs, quȩ idonea ſunt, quæ perfundantur.

Summa curationis in perfuſione ſita eſt primis diebus, quibus & exprimere ab vlceratâ parte conuenit, quidquid humoris in eâ iam contractum fuerit, & id prohibere, quod à ſuperiori parte concurrit. A tertio dieceratũ, quod picem accipit, expeditius eſt, quo maturãtur, quȩ in vlcere collecta ſunt. At Hippocrates cerato initio, cum vini proprietate vtitur, quòd vlceratas partes attingi nolit à vino puro, ſed medium aliquid interijci, ne qua illis iniuria propter adſtringentem vini facultatem accedat. non enim medetur vulneribus enſis ictu ſimpliciter illatis, ſed quibus iuxtà omnis caro plus minúſve quodammodo neceſſe eſt, atteratur. ſiquidem ſub quo ictu frangitur os, caro etiã atteritur. Meritò igitur ſuper ipſa vlcera imponi quoque voluit aliquod medicamẽtum ex ijs, quȩ ſtatim cruentis vulneribus inijciuntur, vt attrita curet, ac mitiora efficiat. præcipit autem, vt idonea legantur, quȩ id, quod extrinſecus infunditur, admittant. idoneum autem hoc loco ζώφοφοις dixit.

SI æſtas fuerit, panni ſubinde vino madefiãt: ſuperdetur hyeme multa lana ſuccida vino atque oleo reſperſa.

Quia vitia hæc, vbi vehementer frigeſiunt, interdum neruorum diſtentione periclitantur, & vinum tum habitu, tum naturâ frigidũ infunditur, propterea veritus, ne quid hyeme grauius accidat, quùm frigidæ medicinæ temporis quoque frigus accedat, occurrit immodico frigori lanam multam inducens, tinctam vino, cui olei paulum adiectum ſit, imperátque, vt ea ſuccida ſit, quo per œſypum aliquid calefaciat, & modicè refrigeret.

SVbijciatúrque pellis ſic figurata, vt humor per ipſam facilè deſcendat: & quod effunditur, recipiatur.

Pellem ἰξάλην vocauit. quo nomine capriná ne tantùm ſignificetur, an alia quȩuis, quȩrere in arte hâc ſuperuacuum eſt, quùm non verborum expoſitio, ſed vitiorum curatio propoſita ſit, in quâ noſſe id ſufficit, quod ſubijcere pellem oportet raram non denſam, per quam feratur quaſi per canalem, non modò id, quo perfunditur membrum, ſed etiam ſanies, quæ abluitur: eámque à pedibus, vt ſuprà poſuimus, figurare.

MEminisse etiam debemus exulcerari eiusmodi partes, si diu in eodē habitu perseuerent, & ægerrimè ad sanitatem posteà perduci.

Quæ cingunt os sacrum (quod & latum appellant) calefacta, atque exesa in torporem incidunt, & vltra cutem exulcerantur, eáque exulceratio difficulter curatur, quùm sub cute sint cartilaginosę ossium extremitates, quæ nudatæ cicatricem vix recipiunt.

IN ijs, qui aliquo ex superioribus modis, vel ex ijs, qui posteà subijciētur, sub vinculis nequeunt ad sanitatem perduci, eò potissimùm incumbendum est, vt pars comminuta rectè contineatur, atque è regione corporis, eâ obseruatione, vt ad superiora magis spectet, quàm ad inferiora.

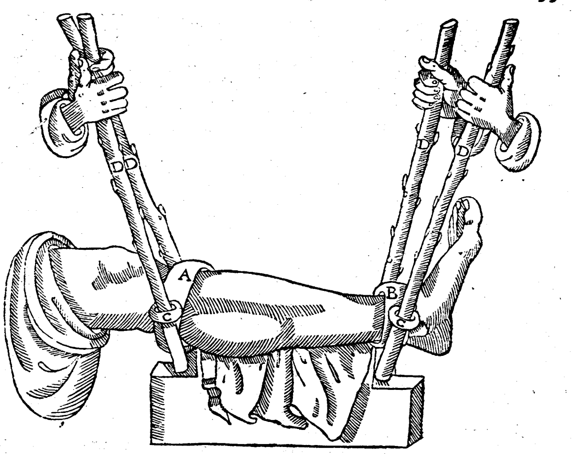
Præcipit, vt crus omnino è regione corporis collocetur, sed extremâ parte paulo sublimiùs. De ijs enim superiùs iam posui ex humiliori habitu ad crus plurimum materiæ concurrere, ex sublimiori dolorem excitari. Hâc igitur de causâ vbique cauendus est humilior membri habitus, superior verò hactenus accipiendus, quatenus cruri dolorem nondum affert.

QVod si benè expediteq; rem agere quis velit, necesse est machinationibus vtatur, vt fracti ossis intentio iusta sit, ac minimè violenta. præcipuè autem ad crura machinationibus opus est. Quidam sanè reperiūtur, qui quoties crus abruptum est, & alligatum, extremū pedem ad lectum deuinciūt, aut ad aliud lignum, quod iuxta lectū defigunt. Hi ergò omnia mala efficiunt, nec quicquam boni. eo ꝙ nihil ad extendendū conferat vinculum pedis. quoniàm nihilominus reliquum corpus ad pedes fertur, atque eâ de causâ non ampliùs extēditur: neque etiam ad continendum è regione aliquid cōducat, sed potiùs peruertat. reliquo enim corpore in hanc, vel illam partem conuerso, vinculum non prohibebit, quo minùs pes, atque ossa quibus cōtinetur, reliquum corpus sequantur. quod si nullo modo vinciatur, minùs vtiq; peruertetur. minùs enim relinquetur, vbi reliquum corpus moueatur.

Intentione, quæ per organa adhibetur, quam in his latiùs, & iam exposuit, & nunc exponit, æquè totum membrum extendi, neque vllam sini particulam peruerti, superiùs ostendimus. Quę verò scribit de ijs, qui pedem vinciūt, plana sunt, pergamus ergò iam ad sermonem de orbibus.

SI quis è corio Ægyptio binos orbes suat, qualibus vtuntur, qui diu in magnis compedibus detinentur, sintq; orbes hi vndique tunicis inuoluti, altioribus quidem à fracturâ, ab articulo humilioribus, tumidiptætereà, & molles, accommodentur autem vnus quidem super talos, infra genu alter, à lateribus verò vtrinq; habeât ex simplici vel duplici loro exiguos quasi sinus, alios vtrinq; à talis, alios à genu, sinusq; superioris orbis, è regione illis respōdeant, qui in inferiori: Deinde cornea bacula eiusdem magnitudinis prehēdat, scilicet digiti crassitudine, & eâ longitudine, vt quùm flectūtur, diducere ossa possint, sic, vt non inhæreant.

A Orbis infra genu.
B Orbis super talos.
C Sinus vtrinque.
D Cornea bacula.

Sermo de orbibus,quos Hippocrates excogitauit,mihi ità clarus videtur,vt meâ explanatione minimè opus ſit.Sed quoniàm nonnulli ſępiùs dixerũt neſcire ſe,quomodo ſe habeant,quæ ab Hippocrate tradũtur, incertum eſt quid agam.ijs enim,qui negarunt intelligere ſe Hippocratem, orbes ipſos mõſtraui,ac librum legens,ſermonem planum feci,ſingula eius verba accommodans ad eam orbis partem,quã monſtrabam,de quâ ipſe tractauerat.In libro autem non licet orbes demonſtrare,ſic,vt neſciam,quâ viâ hanc orationem aperiam. ſi quis enim Hippocratis verba,quæ plana ſunt,comprehendere nequeat, nec mea etiam comprehendet.Ea igitur ſæpiùs legat,ac diligenter conſideret.certum enim ſcio,eum,qui hoc ſæpiùs fecerit,ſi antè nõ intellexit, omnino intellecturum.equidem quicquid lucis addere potero, non omittam. Orbes igitur non debemus tales intelligere,quales ſunt pilæ,quibus pueri ludunt.illæ enim verè orbes ſunt, ſed quos Hippocrates parari iubet à compedibus (vt ipſe retulit)non abhorrent , quorum afferre ſimilitudinem licet . eos enim concipito anguibus ſimiles vel farcimini. ergo,quemadmodum coqui inteſtinorum ſinus ſimilagine infercientes,vel carne conciſâ,vel alio eius generis quopiam, farcimen parant.ſic tu quoq; corium ſuito , quod inane inteſtinũ repręſentet, & molli aliquâ re impleto.Pręcipit autẽ,vt corium ſit Ægyptium,id eſt,validum & molle.quòd ſi in Italiâ,vel Thraciâ, aut vbiuis gẽtium eiuſmodi coriũ habeas,Ægyptium ne quærito.Sit autẽ aſſutum corium ità longum, vt cõpedum modo talos complecti in orbẽ poſſit. Alter præterea orbis ad regionem, quæ ſub genu eſt,ſimiliter detur. his enim binis opus eſt ad ſingula membra, quæ curantur.quorum item multa paria diſparis magnitudinis habeantur , vt prout vnicuiq; conueniũt,huic quidẽ maiores:illi verò minores inijciãtur.hæ autem tunicę,quas σφαίρας,id eſt,orbes vocauit,ex toto eſſe in orbem nõ debẽt, neque paris latitudinis,aut altitudinis,ſed quà cuti hærent paulatim pateſcen-

tes quodammodo: qua verò attolluntur, rotundæ, neque etiam exquisitæ tales, sed ab interiori parte magis in altitudinẽ attollantur, inde in orbis speciem desidant, dum ad cutem perueniant à parte exteriori. ea pars, quæ desidit, in inferiori orbe ad pedem propiùs accedat, in superiori ad genu. Orbibus igitur (vt dictum est) constitutis, quędã appendices innectantur, quas in vtroq; vult duas esse, binas in inferiori orbe, quarum sinus sursum spectẽt ad genu, binas in superiori, quarum sinus contrà deorsum conuertantur. hæ autem à lateribus assuantur ab eâ nimirum parte, quę maximè attollitur, hinc vna, atque inde altera. in quas conijci vult quatuor bacula extrema, quæ, vbi coniecta fuerint, eodem penè momento paulatim curuentur, vt, dum ad naturalem rectum habitum redeunt, orbes compellant, superiorem ad summum mẽbrum, inferiorem ad imum. hoc enim facto fracturæ partes in diuersa extentæ rectè componuntur, seruantúrque. Imperat autem, vt ob firmitatẽ ligni bacula è corno accipiãtur, constátque ad hunc vsum ex eo vtiliùs adhiberi. Glossocomum verò machinamentum membris in contrarias partes diducẽdis aptissimum esse, in superiori commentario indicaui, vbi exequutus sum eius structuram.

MAgnâ curâ, ne imæ fustium partes cuti insidant, sed extremis orbibus. Parentur autem baculorum paria tria, vel plura: sintq; alia alijs aliquanto longiora breuioráve, vt, vbi magis extẽdere volumus, commodè possimus: demittantúrque hinc atque hinc à talis.

Insidere dixit ἐγκέλσαι, quasi inhærere significãs. edicit enim, ne bacula, quę ad orbes data ipsos, alterum ad superiora, alterum ad inferiora compellũt, cutem tangant, sed, sublimiora ipsis orbium finibus inhæreant. Cornea verò accipi iussit ob firmitatẽ, vt, quùm induntur, vehementer inflexa rursus dirigantur, & ad pristinum habitum reducantur. neque dubiũ est, & sursum, & deorsum orbes per hæc eatenus cõpelli, quatenus extenta in longitudinẽ procedẽt.

HÆc, si rectè parentur, iustè intendent, tum pariter è regione, nec fractura aliquod tormentum sentiet. nam, si quid exprimatur, partim ad pedem, partim ad femur trãsmittetur. Commmodiùs autem bacula collocantur à talis hinc atque hinc, ne situm cruris impediant, & vt fractura benè oculis subijciatur & facilè curetur.

Δικαίως, id est, iustè dixi ab Hippocrate poni pro ἴσως, id est, æqualiter. sed idẽ significare videbitur ὁμαλῶς, id est, ęqualiter, & ἴσως, id est, pariter, quod proximè subijcitur. Verùm ἴσως in partibus vnius rei accipitur, sed ὁμαλῶς minimùm in duabus rebus. Nunc autẽ, quod inquit [iustè intendet] intelligendum est de intentione, quæ per duos orbes in cõtrarias partes adhibetur, & de corneis baculis in eos demissis. quod verò subdit [pariter] de eâ intentione, quam singula præstant, puta orbis, qui à talis est, si per se æstimetur, dein is, qui iuxta genu, post hæc ea pars, quæ à dextro baculo, dein, quæ à sinistro.

NIhil autem prohibet, si quis velit, vel duo bacula superiora inter se iũgere. vel aliquid etiam superinijcere, sic tamẽ, vt, quod superinijcitur, à fracturâ attollatur. Si orbes igitur leues, firmi, molles, ac noui suãtur, & bacula rectè extendantur (vt iam proposuimus) machinatio maximè idonea est: sed, si quid horum nõ rectè habeat, oberit magis, quàm proficiet. Perpetuum autem est, alias etiam machinationes, vel rectè, vel nullo modo adhibendas esse. turpe enim est, & ab artificio plurimum abhorret, machinationibus vtentem ipsâ machinatione destitui.

Quatuor erāt bacula, ab vtrâque parte cruris duo, vnū superiùs, alterū inferius. duo (inquit) quæ à superiori parte sunt, alligari inter se possunt, vt maneāt recta, ne, dū magnâ vi curuantur inter se aduersa, ad proxima loca cōuertātur.

Plærique tamen medicorum, fracturę, seu integra cutis sit, seu vulnus etiam accesserit, primis diebus lanâ succidâ medentur, neque id videtur ab arte alienum. Quicunque sanè recentioribus fracturis protinus, vbi lintea nō sunt, coguntur lanam imponere, maximè veniâ digni sunt. siquidem linteis exceptis nihil est, quod multò commodiùs, quàm lana super vitia hæc alligetur. ea verò copiosè danda est, tum benè carpta, non aspera. pauca enim & mala, parùm quoque proficit. Sed, qui vno die, aut altero vinciēdam lanam cēsent: tertio autem, & quarto lintea inijcientes, tunc maximè adstringūt, atque extendunt, medicinalis artis sunt ignari, atq; admodum imprudentes. In vniuersum enim omnia vulnera tertio & quarto die minimè vexanda sunt, omnisq; opera specilli fugienda est his diebus, & quibuscunque alijs vulnera recrudescūt. In summa enim vulnera plæraque tertio aut quarto die recrudescūt, tum quæ inflammatione, tum quæ sordibus grauiter excipiūtur, aut febrem inferunt. quo præcepto nullum aliud tradi potest vtilius. Nam quæ sunt in medēdi arte grauissima, quibus id non sit commune? non enim pertinet ad vlcera tantùm, sed ad alios quoque morbos complures.

Propositum auctoris est prauam emēdare consuetudinem medicorum, qui satiùs existimabant, non protinus à principio fractum membrum extendere, sed primùm duobus aut tribus diebus lenientes, tertio aut quarto die à principio vim adhibere. Hippocrates verò curandi rationē docet huic maximè cōtrariam, nempè initio membrū extendēdum esse, tertio & quarto die leniēdū. Quod si, quę hîc scribūtur, singula cōsideres, plana erūt. apertè enim loquitur.

Nisi si quis dicat, alios quoq; morbos esse vlcera, quod quodammodo verisimile est.

Verisimile dixit ἐπιεικῶς, quasi probabile. id autē propterea posuit, quià nonnulla à ratione prorsus abhorrent. Quo igitur argumēto mouebitur, qui alios morbos vlcera esse affirmet? Morbi sanè, qui dolorem afferūt, probabiliter admodum annumerari vlceribus possunt. indicaui enim dolorem inde oriri, & quod continuū soluatur, vbi secatur, extenditur, aut contunditur: & quod immoderatum incidat temperamentum. Atqui solutionem cōtinui ad vlcus spectare, cuiuis manifestum est: sed immoderato temperamēto, vbi subita mutatio accidat, aliquam fieri cōtinui solutionem, in opere de simplicium medicamentorum facultate demonstrauimus. Calorem quidem constat penetrare, & quasi exedere, quod continuum est: frigus item, quod vehemēs est, cùm subitò cogit, quæ soluta sunt, aliquam creare solutionem, in eodem opere ostēsum est. Iuxta hoc igitur non solùm probabile, sed verum quoque erit dolorem omnem ad vlcerum genus pertinere: at non æquè verè, atque id, quod propositum est, non tamen absurdè morbi omnes poterunt vlceris nomine appellari. quandoquidem, quùm plærisque morbis dolor coniungitur, à quibus sermo transferetur ad omnes, quùm ratione quis contēdet totum corpus omnino, vel immoderato affici temperamento, vel contundi, extendi, aut euidenter secari: deinde conficiet à quolibet immoderato temperamento continuum aliquid solui. id, quod, quanquam euidēter sensui non subijcitur, rationali tamen contemplatione verum esse comprobatur. hoc adeò magis accidit in ijs, quæ ex-

tenduntur,& contunduntur. hæc ſiquidem proximè accedunt ad ea,quæ diuelluntur,quæ res continui ſolutio eſt.

SÆpenumerò alij alijs germani ſunt.

Quos conſueuimus ſimiles dicere,coniūctos, aut cognatos, Hippocrates ſolet appellare germanos.quo vocabulo ſummā rerum cōiunctionem conſortiumq; ſignificat.Nam,cùm multi inter ſe cognati ſint,nulli magis propriè cognati dicuntur,quàm germani.Eos igitur,qui maximè coniūcti ſunt, quaſi eandem coniunctionem habeant,quam germani, eo verbo nuncupat.

QVicunque verò exiſtimant lanâ vtendum eſſe,donec ad ſeptimum diem ventum fuerit,dein extendendum, dirigendum,& faſcijs vinciendum, non ità videntur imprudentes. tunc enim inflammationis impetus cōquieuit: atque oſſa ab his diebus laxantur, & facilè tractari poſſunt. Hâc tamen curatione longè melior eſt, quæ à principio vinculum adhibet, ſub quâ ſeptimus dies membrum exhibet ex toto alligādis ferulis idoneum. quod ſub hâc multò poſterius contingit.

Illis in ſuperiori ſermone reprehenſis, qui tertio, aut quarto die adhiberent vinculum fracturæ accommodatum, ad eos nunc tranſit, qui poſt ſeptimum diem ad id veniunt,quos minùs errare indicat,vt qui partes extendant non ità inflammatas: ſed, qui tertio aut quarto die id efficiunt, quo tempore inflāmatio,quùm maximè vigeat,lenietibus eget,ab eo non mediocriter accuſantur.

ALia etiamnum affert incommoda, quæ omnia perſequi longum eſſet.

Longitudinis temporis accuſauit eam curationem, quæ non niſi poſt ſeptimum diem vinculo vtitur fracturis accōmodato,nunc ſubdit in alia quoque compellere incōmoda,quæ, ne multus ſit, omittit. Nos ſatiùs ducimus ea ſubijcere,moti ab ijs,quę in ſuperioribus demōſtrauimus.vbi fractura mediocris ſit, partes ſub hâc vinciendi ratione tumidiores fiunt, vt ſuprà etiā oſtendimus: quod ſi os aſperius & grauius perfringatur,periculū quoq; eſt in eo caſu,ne corrumpatur, ſi vinculum,quod ad fracturas pertinet, dum tranſeat, ſeptimus dies differatur.hoc enim iubet à primo adhiberi,quoniàm in vtramque partem à fracturâ exprimit ſuperantē ſanguinē,qui,ſi diutiùs ibi ſubſiſtat,nōnunquam efficit,vt oſſa vitioſâ ſanie plurimùm irrigata corrumpantur.

QVibus oſſa fracta & cute excedentia reſtitui nequeūt,hoc modo in ſuam ſedem collocantur.

Solent græci,qui Aſiam incolunt,vſurpare verbum κατασῆσαι,vt ſignificent in ſuam ſedem collocare.vnde mihi videtur Hippocrates ducere nomen κατασέσιος per. σ. tertiam ſyllabam ſcribens, ſic,vt idem ſignificet,quod καθίδρυσις, quod vocabulum nihil aliud ſibi vult,quàm aliquid in ſuam ſedem collocare, quam rem κατάστασιν dixit.Malè igitur ſcribunt nonnulli κατάτασιν, abſque.σ. non enim per intentionem,quam κατάτασις notat,ſed & per impulſum nudata oſſa in ſuum locum reconduntur.

FErramenta facere oportet ad ſimilitudinem vectium,quibus in lapidicinis vtuntur,latiora ex vnâ parte,anguſtiora ex alterâ. quæ terna habeātur,aut etiam plura,vt ſemper adijci aptiſſima poſſint. quibus demiſſis oſſa eodē penè momento,quo intenduntur,impellenda ſunt.Innitantur autē ab imo,inferiori oſſi,à ſummo,ſuperiori:atque(vt vno verbo dicā)non aliter,quàm ſi vectis ad lapidem vel lignum fortiter impellendum admoueatur. ſint autem ferramēta quantum fieri poteſt firmiſſima,ne flectantur.Hæc itaq; curatio maximū momentum

mentum habet, si ferramenta idonea sint, & impulsus conueniens adhibeatur.

Constat fabricanda esse ferramenta ad figuram vectium, quibus in lapidicinis vtuntur, non tamē æquè magna, cùm, quę ad impellenda ossa adhibētur, ab ijs nō abhorreāt, quę ad vrgendos dentes comparantur. Verùm ad ossa impellēda parari multa debent, quorū alia alijs pleniora, vel tenuiora sint, vel minora, ab extremâ parte, quâ maximè suum effectum pręstāt. sed quâ viâ vti eisdem ferramentis conueniat, Hippocrates ipse euidenter declarat. si quis eius verba non intelligit, aliâ expositione, aut interpretatione nō indiget, sed oculorum sensu. quædam enim res naturâ tales sunt, vt aliqui nec discere, nec doceri eas possint, nisi in conspectum adducantur.

EX vniuersis enim machinationibus, quæ ab hominibus excogitatæ sunt, hæ tres sunt omnium valentissimæ, axis versatio, impulsus per vectem, & cuneus adactus. namque homines sine aliquo vno, vel sine omnibus, nullum opus, quod maximā vim postulet, perficiunt. quare non paruifaciēdus est impulsus hic. siquidē ossa, vel hâc viâ, vel nullâ aliâ, recōduntur: sed, si id os, quod super alterum excedit, vecti idoneum locum non præstet: sitque ità acutum, vt vectis effugiat, scalpro excauandum, donec vecti locus fiat, cui firmiter hęreat. Impellere autem oportet, atque extendere eodem die, vel postridie, sed nō tertio: quarto verò, vel quinto minimè. nam, si his diebus lacessita ossa nequeāt in suam sedē reuerti, inflāmatio superueniet, ac nihilominus etiā, vbi restituātur.

Axes nuncupantur ab Hippocrate vocabulo ὄνυ & ὀνίσκου. Horū itaque versationem ait validissimam esse, sicut & vectis impulsum, & cunei admotionem, quam vocat σφήνωσιν, quæ lignorum per cuneos diductionem, diuisionémque significat.

ATqui multò magis neruorum distētio excitabitur, si os restituatur, quàm si restitui nequeat. quod quidem ignorare non oportet. nā, si condito osse neruorum distentio superueniat, in angusto spes est: præstat autem iterum expellere, si potest citra molestiam fieri.

Causam, quamobrem his omnibus vitijs inflammatio accedat, vbi ossa cōdantur, ipse deinceps omnem persequitur, semel ipsam explicasse contētus, nō secus atque alia multa, quæ in medicinâ maximū pondus habent, vt, qui transferendum nobis sermonem censeat ad cætera eiusdem naturæ omnia. Ecce tibi adscribam eius verba, quibus vniuersum hoc, quod ad multa singularia pertinet, exponit.

NEque enim ijs, quæ iusto laxiora sunt, neruorū distentio, aut rigor supernascitur, sed ijs, quæ vltra debitum intenduntur. Quod ad hunc locū attinet, propositis diebus irritare non conuenit, sed operam dare, vt vlcus quàm minimè inflammatione tētetur, & quàm maximè suppuret: atque vbi septem dies, vel paulo plures transierint, si febris non sit, atque vlcus inflāmatione vacet, tunc minùs prohibemur eniti ad reponendū, vbi voti compotes fieri posse non desperemus, quoniàm sine effectus spe non cōuenit, & sibi & alteri molestiam afferre. Ergò, si ossa in suam sedem collocentur, quæ curatio admouenda sit, iam declaratum est, siue abscessura credamus, siue non. Quòd si abscessura esse videantur (vt dixi) fasciæ in omnibus his ordiri à medijs debent, plærūq; quemadmodum illæ, quæ primæ circundantur, in vtramq; partem attractæ.

Ostensum est in libro de motu musculorum singulos musculos suo munere fungi, vbi versus suum initium contrahuntur. quæ res, quando inuitis nobis

accidit ob inflammationis magnitudinē, nerui distenduntur. Cur igitur, si reponantur ossa, quæ fracta aut luxata inter se cesserunt, musculorū distentio sequitur? Quæstio ex eo præsertim diluitur, quod membrum redditur breuius, quùm fractum, vel luxatum os cute excedit: sed postquam in suum locum reposita sunt, quæ nudata erant, suam longitudinem recipiunt. in quo casu coguntur musculi, quos inflammatio exercet, vnà cum toto mēbro distēdi. duobus igitur modis distenduntur, & sub inflammatione, & nunc, quùm ad pristinam longitudinem reuertunt.

ATtendenda insuper est figura vlceris, ne sub vinculo hiet, ac diuaricetur.

Trāslatione vsus duo hæc verba vsurpat, hiare scilicet, quod σιάρεσθ dixit, ducto quidem verbo à labijs oris: & diuaricari, quod ἐκπλήκτεσθ.] à cruribus plurimùm inter se diductis. diducta enim crura diuaricata dicimus: labia verò, quùm sine motu maxillæ inter se distant, hiantia. namque, vbi os sic aperitur, vt labia non coëant, dētes verò inter se committantur, hiare dicitur. Cauet autem, ne orę vulneris diductę vinciantur. vult enim eas cōtrahi cutis partibus suum situm recipientibus. quandoquidem subiectum musculorum vlcus hâc viâ minimè comprimetur, & maximè tegetur. scire enim licet, quæcūque cute conteguntur, hâc eâdē delectari, nihilque nudari innocenter. At quid mirum est, si ea, quibus cutis proprium, atque innatum velamentum est, semper velamento gaudent innato, cæterísque omnibus læduntur? Equidem, quùm nihil ex cute præciderem, sed eam ab vlterioribus partibus super locum inducerem, à quo detracta erat, agglutinatam vidi, & (quod magis admiratione dignum est) quùm locus iam nigritie occuparetur. Illud item lōgè admirabilius, quòd non modò adolescentibus, sed senibus non paucis, cutem ità detractam protinus, vbi in plagâ nigresceret, sæpè agglutinaui. At nuda caro, si sine cute relinquatur, ægrè ad cicatricem perducitur, pręterquam quòd morsum omnino sentit, & sordida redditur. medicamēta enim, quæ inflāmationem coërcent, ac leniunt, cuiusmodi est, quod παλέυγρον, & quod τετραφάρμακον nuncupatur, affectam partem ab inflammatione tuentur, sed vlcus sordidum efficiunt: quæ verò vlcus purgant, ob detergendi facultatē mordent. Sed, vbi pars, à quâ detracta cutis est, eâdē contegatur, nulli eiusmodi noxæ patet. quod simile est, atque vbi pustulæ sub varijs causis ortæ in tumorem assurgunt, & interdum grauem afferunt dolorem. acutâ enim acu (vt nosti) eas aperio, vt exitum habeant, collectóque ibi humore leuiter expresso, superiectam cutē relinquo. Hæ deinde iterum implentur præcluso foramine, impletæque eodem modo aperiuntur, humore expresso cutis ad carnem compellitur, seruatúrq;, dum quod sub eâ exulceratum est, ad cicatricem perueniat. Hæc dixisse volui, vt apertè ostenderem vlcus quodlibet innatâ cute contegendum esse. hîc autem non quodcunque tractatur, sed quod altè penitus insedit, quùm caro tota ab ossibus discussa sit. non enim cute excederent, nisi priùs vniuersam carnem incidissent. Hāc igitur meliùs est proximâ cute velari. namque, vbi nuda sit, contactu medicamentorum, quibus nutritur, si oleum accipiant, & vlcus mitius reddant, sordida euadit: sin purgent sordem, & detergendi vim habeāt, morsum sentit. At, vbi iniecta medicamenta, per cutem, suam facultatem carni exulceratæ impartiant, nullâ ipsorum particulâ penetrante, proderunt quidē, sed nullum afferent ex superioribus incommodis. Iure igitur Hippocrates magni momenti existimat oras huiusmodi vlcerum contrahi, id, quod benè vtiq; cedet, si

det, si diligẽter figura vlceris animaduertatur. si vna enim ora in alterum latus inclinetur, fascia inde orsa ad contrarium conuertenda est: si pariter in vtrumque, media primò inijci debet, atque oræ vulneris inter se committi.

FAscia commodè quibusdam à dextrâ parte attrahitur, quibusdam à sinistrâ, alijs in vtramq; partem ducitur. Quęcunque autẽ ossa reuerti in suam sedem non potuerunt, hæc scire licet abscessura esse, non secus etiam ea, quę ex toto carne sunt nudata. nudatur autem quibusdam pars superior, plęrisque verò emoritur caro, quæ circa fracturam est.

ζωτρόφως dixit, vt commodè significaret, inutili translatione vsus, quod mihi libuit notasse. quandoquidem eloquẽtissimus quisque translationem vsurpat, vt rem apertiùs declaret.

OSsa quædam sub fracturâ diuturnâ alijs putrescunt, alijs minimè, & quibusdam grauiùs, quibusdam leuiùs: tum modò grãdia, modò exigua ossa infestantur. Ob hæc igitur, quæ posita sunt, non licet vno verbo explicare, quo tempore abscessura sint. nonnulla enim, & quòd exigua sunt, & quòd in summo continentur, celeriùs excidunt: nonnulla non excidũt, sed arefacta, & putria squamá remittunt. præter hæc multum curatio alia ab aliâ differt. Ferè tamen ossa illis celerrimè abscedunt, in quibus celerrimè pus apparet, & celerrimè etiam, atque optimè caro increscit. caro enim, quæ in vitiatâ parte succrescit, plærunq; os attollit. Ambitus ergo totius ossis, si quadraginta diebus abscedit, optimè abscedet, quùm nonnulla vsque ad sexagesimum perueniãt. Rariora quidẽ ossa maturiùs abscedunt, firmiora seriùs, alia, quæ minora sunt intra tempus multò breuius, atque alia aliter.

Ossa, quę putrescunt σεσαπρίσθαι dixit, verbo ducto à nomine σαπροῦ. nominant autem quæcunque corrupta sunt, σαπρὰ, ídque non rectè. quæcunque enim & vetusta, & diuturna sunt, ab ipso dicuntur σαπρὰ.

HIs autem de causis os pręcidendũ est, si restitui nequit, & parùm quid excedere videatur, abscindere hoc licet: si noxiũ sit, & carnẽ aliquâ ex parte vulneret, ac molestiam afferat, nudatúmq; sit, hoc quoq; abscindendũ est. Reliqua verò non multum refert, præcidantur nécne. scire enim certum licet ossa, quę carne nudata sunt ex toto, & arida, omnia penitus abscessura. ea verò pręcidi non oportet, à quibus squama resoluẽda est. ex propositis autem indicijs, conijciendum est, quę penitus abscessura sint. Ad horum curationem pannis vtendum est, ac vini perfusione, sicut antè indicauimus in ossibus, quę abscessura sunt: cauendúmq; ne frigidâ aliquâ re à principio perfundantur. nam periculum est, ne cum febre grauis horror sequatur, néve neruorum distentio superueniat. nam frigida semper neruorum distentionem afferunt, præsertim vlceribus. Illud item ignorare non oportet, quòd membra, in quibus vtraque ossa comminuta sunt, dum inter se cedentia curantur, & ea quibus fragmentum à toto ossis ambitu recedit, necesse est breuiora fiant.

Causas appellauit προφάσιας, patet autem ab eo hîc quoque sic vocari, non falsas, sed veras causas. vniuersus autem sermo de ossibus putribus planus est, quùm imperat, vt id ex ipsis præcidatur, quod in causâ est, cur non condãtur, vt quod proximam carnem pungit, atque (vt ipse ait) molestiam affert, hoc est, cum perturbatione, atque tormento reponitur. Addit insuper futurũ prorsus, vt ea ossa abscedant, quæ nudata protinus restituta non fuerunt, ad hæc, quæ inaruerunt.

QVibus femoris vel humeri os excessit, ferè non euadunt. sunt enim ossa hæc grandia, & medullosa. adde, quòd multa ac magna simul lacerentur, nerui scilicet, musculi, ac venæ. Quòd si reponantur, solet neruorum distentio superuenire: si non reponantur, acutæ, biliosæque febres cum singultu, ac nigritie. non minus euadunt, quibus nec reponimus, nec reponere tentamus: magis adhuc euadunt, quibus inferior pars ossis, quàm quibus superior excessit. Euadere etiam possunt, quibus reponnuntur, rarò tamen. multum enim curatio, multúmque natura corporis, alia ab aliâ distat, quod ad facilè ferendum attinet: multum quoque refert, an ab exteriori humeri femorísve parte ossa excesserint. multæ enim, & grandes venæ per interiorem partem feruntur, quarum nonnullę vulneratę hominem iugulant: per exteriorem verò pauciores intendunt. In eiusmodi igitur casibus, periculi meminisse oportet, quod propriè circunstat, ídque in tempore prædicere. quòd si restituere cogaris, sperésque te id assequuturum, neque ossa nimium inter se cesserint, neque musculi contracti sint (consueuerunt enim ad suum initium recurrere) hæc quoque per vectem impellendo, extendendóq; in suam sedem reponito.

Constat quibus ossa hęc nudantur, non tam ossium, quā musculorū, neruorum, arteriarū ac venarum magnitudine periclitari: ad hęc quoniàm propiora sunt neruorum, musculorúmque initijs. diximus autem in opere de musculis, vbi ossa inter se cesserint, eos facilè in seipsos contrahi, id quod sæpiùs adduximus. Cætera, si animum adiungas, in aperto sunt.

VBi restituantur, veratrum molle potui dādum est eodem die, si eodem die restituuntur, alioquin, ne tentare quidem oportet. vlcus verò curandū est, non aliter, quàm caluariæ ossa, vbi comminuuntur. nihil frigidum imponendum, à cibo penitus abstinendum.

Incertum est, quid sibi velit [molle.] patet autem, vel qualitatem potionis, vel modum significare. nemo autem de modo exiguo, molle, propriè dictum existimaret, nec quâ ratione Hippocrates præparari ipsum velit, facilè intelligitur. Nos sanè radiculam ex oxymelle interdum dedimus, in quam veratri radicum surculi duntaxat per totum diem, ac noctem fuissent infixi. Huiusmodi autem purgatio per veratrum leuior est. ipsa autem res comprehendi sanè non potest, quùm non adiecerit, quo pacto dari debeat. scimus enim & veteres medicos, & iuniores, & qui inter hos sunt, sumendi veratri varias rationes prodidisse.

SI homo naturaliter amarâ bile redundat, sustineri debet potione aquę, cui oxyglycis odorati paulum aspersum fuerit: sed, si amarâ bile non redūdet, contentus sit aquæ potu. siquidem continenti febre laboret, non minus quatuordecim diebus hoc victu vtatur: sin febre vacet, septem.

Contrariam huic scripturam habet Artemidorus, qui Capito cognominatus est, volens, vbi amara bilis non superet, dandum oxyglyces: vbi superet, aquam. Scripsit autem hoc modo [si homo naturaliter amarâ bile non redundet, sustineri debet potione aquæ, cui oxyglycis odorati paulū aspersum fuerit: sed, si amarâ bile redundet, contentus sit aquæ potu.] Quidam alij cum Artemidoro scripturam hanc superiori prępositam habent. quanquam in libro de ratione victus in morbis acutis Artemidorus ipse eum locū, vbi Hippocrates agit de potione aquæ, ità scribit [Alioquin, nec sitim tollit, sed amara efficitur. biliosis enim naturaliter bilem facit, & præcordijs aliena est: infe-

stissima

stissima verò est, potissimúmque bilem facit, & vires conuellit, cùm inani corpore assumitur.] Qui locus, quùm à quibusdam ità scribatur [bilem enim naturaliter facit, & præcordijs aliena est] Artemidorus ipse priori scripturæ potiùs subscripsit, in quâ adijcitur [biliosis] atque ità legit [biliosis enim naturaliter bilem facit] volens aquam non simpliciter cuilibet, sed biliosis dũtaxat bilem facere. Quo pacto igitur nunc dat aquã bibere, quibus amara bilis abundat, nisi fortè si existimat amarâ bile redundantes, quos Hippocrates vocat πικροχόλους, alios esse, atque biliosos. sed nemo est, qui nesciat illos vocari πικροχόλους, in quibus amara bilis redundat. namque altera bilis, quæ nigra conspicitur, acida est: quę verò pallida, & flaua, amara. Patet autẽ ob vitia, quibus languens detinetur, vinum remoueri. si quis autem amarâ bile naturaliter redundet, quùm ab aquæ potione plurimùm lædatur, quemadmodum dictum est in opere de ratione victus in morbis acutis, huic tantùm permittit dari paululum omnino oxyglycis, quam misturam nominãt etiam ἀπόμελι. Eligit autem id, quod dulce est, ne tentet partes neruosas. nam, quod magis acidum est, magis nocet, ac præsertim, vbi ex melle cõstat, & aceto, non ex fauis (vt suprà indicauimus) quo modo in Hellade quidem, atq; Eli potissimum componitur, nos in alijs regionibus ex fauis conficimus, acetum melli adijcientes, post hæc incoquentes, donec eorũ qualitates in vnitatẽ coierint, atq; aceti vis frãgatur.

DEinde paulatim pro ratione ad quẽlibet victum reuertatur. quibus item recondita ossa non fuerint, eadem purgatio cõuenit: eodem modo vulnus nutriendum, & eadem abstinentia seruanda: pars item corporis, quæ tumida est, extẽdi non debet, sed contrahi potiùs, vt spacium in vlcere laxius sit. Ossa autem longiori tempore abscedunt, quemadmodum suprà dictum est. Cauere autem hæc oportet, præsertim, si bella cautio est. siquidem spes in angusto est, & pericula multa circunstant, atque vbi ossa non reponantur, medicus videtur arte destitui: vbi reponantur, homo ad interitum magis præcipitatur, quàm liberetur.

Anteà quoque diximus quamlibet victus rationem, quæ exquisitę contraria est ab Hippocrate φαύλην nuncupari.

VBi ossa genu, vel toto loco mota sunt, vel paulum excesserunt, casus multo mitior est, quàm vbi ea, quæ in cubito sunt, vel toto loco mouentur, vel paulum excedunt.

Quùm ossa toto loco mouentur ὀλισθήματα dicit, quùm paulum excidũt διακινήματα. mitiorem verò casum εὐηθέστερον appellauit, iuxta propriam significationem verbi εὐήθους, quo significatur bonos habens mores. nam, si stolidus gręcè vocatur εὐήθης, similiter dicitur, atque γλυκέα & καλλέα. γλυκέαν quidem vocant suem, vbi dijs immolatur, vt blandè rem appellent: καλλέαν verò simiam. nam ab hoc quoque vocabulo cauent, quod testatur Callimachus quùm ait [à vocabulo feræ per horam caueto.]

NAm pro magnitudine tenuior est articulus femoris, quàm humeri.

Commissura genu duobus ossibus continetur inter se commissis, femoris scilicet, ac tibiæ. sed, sicut in cæteris commissuris necesse est quoddam cauum esse, in quod se inserat caput ossis, quod recipitur, atq; ipsum caput rotundum esse, vt promptè faciléque in cauum conijciatur: ità etiam in commissurâ genu, extremum quidem femur insinuatur, tibiæ verò caput recipit. nam, quùm hæc femori subiecta sit, duo eius tubercula, duobus cauis admitti re-

ſpondentibus, quæ media aptè diſtinguuntur cartilagine quadam neruoſâ. Meritò igitur Hippocrates ex oſſibus, quæ inter ſe committuntur, articulum vocat, non id, quod proximum proceſſum accipit, ſed, quod in cauo recipitur. nunc autem inquit [Tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri]. quoniá, vbi articulus hic, id eſt, imum femoris caput cum tibiâ cõmittitur, tenuior eſt, hoc eſt, minùs tumet: non tamen ſimpliciter eſt minor humero, quà cum cubito coniungitur, ſed, ſi pro portione æſtimetur. nam, ſi imum femoris caput magnitudini femoris reſponderet, longè maius eſſet. ſed res aliter habet. multò enim maius eſt femoris os, quàm humeri: imum verò femur paulo maius eſt, quàm imus humerus.

ATque hic vnus iuſtam naturam habet, eámque rotundam.

Femoris articulus, qui in genu eſt ſolus, inquit iuſtam naturam habet. Conſtat autem (vt ſæpenumerò indicauimus) iuſtum ab ipſo intelligi, quod æquale eſt. Si ſcrutemur itaque diligenter, quâ ratione dicat hunc vnum naturam æqualem habere, inueniemus nullas in eo partes excedere, quùm omnes inter ſe ſimiles ſint, quúmque vnam tantùm cõmiſſuram habeant. Igitur, quià femur eâ parte in duos rotundos proceſſus finitur æqualis magnitudinis ac figuræ, qui in duos tibiæ ſinus æquales conijciuntur: & quià vtrunque extremum femoris ſcilicet, ac tibiæ ſitum eſt è regione totius oſſis, eâ de cauſâ iure quis dicet articulum hũc iuſtam naturam habere. ſuperius enim femoris caput, quod cum coxâ committitur, neque è regione femoris eſt. ſiquidem videtur in interiorem partem proiectum, neque magnitudini eius reſpondet, cùm multo plenius ſit femur, quàm humerus, ac nihilominus ſummum caput humeri longè minus ſit, quàm femoris: at neque ipſum humeri caput è regione humeri ſitum eſt. Quòd ſi cæteras ſpectes commiſſuras, nullam inuenies habere omnem æqualitatẽ, quàm in genu propoſuimus. Ac nõ longè abieris, extrema tibia, quæ ſuræ iuncta, cum talo committitur, neque appendices, neque ſinus habet oſſibus reſpondẽtes. neceſſe enim fuit, ſi ità ſe habere debuit, quẽadmodum tibia longè craſſior eſt, quàm ſura, ſic eius appendicem & ab interiori parte cõmiſſuræ, quâ cauſa eſt, & ab exteriori, quâ gibba, maiorem eſſe. ſed res aliter habet. quin & ipſe talus non ſimplicem figuram repræſentat, quà committitur, ſed variam, partéſque habet plurimum inter ſe differentes. Inuenies autem ab his non abhorrere commiſſuram cubiti, & radij cum manu. Quòd ſi omnia perſequi velim, cogar longiùs labi, & multò magis, ſi cæterorum articulorum omnium naturam exponam, vt maxillæ vertebrarum, & oſſis, quòd latum appellatur. ſatiùs igitur duxi rem ſummatim, breuíque ſermone complectens ad alia tranſire. is ſermo ſic habet. De natura omnium oſſium ſcriptus eſt à nobis liber vnus, vbi vniuſcuiuſq; magnitudinẽ, figuram, commiſſurámque explicauimus. quem, ſi quis præ manibus habeat, inueniet verè hoc loco propoſitum eſſe, inter commiſſuras omnes, ſolam, quæ in genu eſt, ad vnguem iuſtam eſſe.

HVmeri autem articulus magnus eſt, & plures receſſus habet.

Quùm propoſitum ipſi fuerit genu, & cubiti commiſſuram inter ſe conferre, quúmque oſtenderit caſus genu mitiores eſſe, quàm cubiti, hanc rem conficere volens, dixit [nam pro magnitudine tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri] & inſuper adiecit [atque hic iuſtam naturam habet]. Quod abundè fuiſſet, ſi genu cum cubiti commiſſurâ duntaxat comparaſſet. ſed quoniàm

niàm orationi adijcit[vnus]quùm inquit [atque hic vnus iustam naturam habet] cogitur articulorum omnium naturã referre, quam nullus simplicem habet,sed tum figuræ ac magnitudinis inæqualis,tum partium dissimiliũ. Nunc igitur,quùm ad cubiti commissuram veniat,ostẽdátque partes eius dissimiles esse,& inęquales,nos quoque verba eius sequuti,quæ proponũtur,singula explicabimus. Magnum ergo esse inquit humeri caput in cubiti commissurâ,ídque non immeritò. latescit enim hâc parte,pluráq; habet capita inęqualia, quę κονδύλους græcè dicunt. at nullum eorum cauo recipitur, quemadmodum euenit in genu,nisi gibbum quoddam,quod inter ea mediũ est,& trochleæ imaginem repræsentat. quùm ex magnis tuberculis humeri,quod interius est,cum nullo osse coniungatur. quod ab exteriori parte est,committatur cum radio in summum eius sinum coniectum. Hactenus humerum videmus excipi cubito ac radio: sed alio rursus modo humerus cubiti processus excipit,cùm ab vtrâque parte quantum satis est, sinuetur, minùs quidem à priori, magis à posteriori, quùm & cubiti processus, quos à rostri similitudine græci, & fœminino genere κορώνας, & neutro κόρωνα vocant, non sint æquê magni, quíque à posteriori parte est,maior sit. Quocirca cubiti commissura varia & inęqualis est, ac dissimilium partium. atque ob hanc causam rectè ait Hippocrates iustum esse articulum in genu,in cubito nõ item. Sed cur dixit [& plures recessus habet]? an eo quia voluit cubitum cum genu cõferre? sunt enim in genu duo recessus tibiæ dũtaxat, sicut & duo femoris tubercula,sed in cubiti commissurâ vnus est magnus cubiti recessus,qui duobus ꝓcessibus terminatur, vno quidẽ breuiori à priori parte,à posteriori altero magis oblongo. ipse autem humerus duobus recessibus excauatur quasi foueis quibusdã,in quos cõijci diximus cubiti processus: exculptus item est alio recessu,qui medius trochleã repræsentat.

» AD hæc ossiũ cruris longitudo similis est, sed quod ab exteriori parte est,
» paululũ excedit,idq; non est animaduersione dignũ,nihilq́; magni mo-
» menti prohibet,ab hoc oritur exterior chorda, quæ iuxta poplitem sita est.

Paulo maius esse ait exterius os,quod περόνην, id est suram dicũt, quod & in superioribus iam posuit,cùm simplicis fracturę cruris curationem tradidit. nos autem,quod eo loco diximus,nunc etiã repetimus, imâ parte suram tibiâ longiorem esse,à genu autẽ magis dicendum est tibiam esse longiorem. nõ enim coniũgitur femur cum surâ,verũ (vt paulò antè diximus) caput suræ, quod ab exteriori parte est in cauo tibiæ, ab eadẽ parte recipitur. Sed quâ de causâ dixerit,à surâ nihil,quod magni momenti sit,prohiberi,manifestũ est ijs,qui librum de vsu partium legerint,vbi ostendimus in omniũ articulorum fabricatione duplex fuisse consilium,nempè, vt permittat membrũ sine impedimẽto suos vsus præstare, prohibeátque (quod Hippocrates dixit κώλυμα) ne suo loco ossa moueantur. vt permittat quidẽ membrum suos vsus præstare,efficiunt,& caua in summo existentia,& ligamenta laxa: stabilẽ commissurã reddunt caua admodum sinuata,altioréſque oras habentia,tum firmioris naturę ligamenta, breuioráque,ad hæc robustæ chordæ valentésque cingentes commissuram à parte exteriori. Sura igitur ad firmitatem commissuræ genu nihil confert,nisi paululum quid, id quod expressit his verbis [ab hoc oritur chorda, quæ iuxta poplitem sita est]. Ad eius autem exquisitam cognitionẽ nõ debes expectare, dum corpus incidatur, cùm in omnibus gracilibus euidẽter quoque se ostẽdat ante corporis sectionẽ. At quamobrẽ chordas,id est, extremos musculos, cùm

in neruos degenerât, τένοντας vocet. sæpenumerò declarauimus. Chorda hæc ab exteriori parte poplitis sita ab eâdem commissuram quoque adstringendo ad huius partis firmitatem conducit, prohibétque, ne femur in eam prorumpat.

» SEd brachij ossa inæqualia sunt, quódq; breuius est, multo plenius est, quod
» tenuius, plurimum vltra articulum fertur, atque excedit.

Inæqualia dixit brachij ossa, non quòd cum crure hæc conferat, quasi crus inæqualia ossa non habeat, quippe, quùm in eo posuerit longius esse, quod ab exteriori parte sitũ est: sed, quod exterius os tibiam excedat, minimùm tamen, cubitus verò plurimùm. nam, si diligenter summa pars cruris inspiciatur, sura videtur paulo minor quàm tibia, eadémque in imo crure apertè longior conspicitur. Ergo, quià sura in summâ parte paulo minor est, præ vt in imâ excedit: cubitus autem totâ suâ eminentiâ radium excedit, idcirco dixit vltra articulum ferri, articulum nominans, vel commissuram vniuersam, vel extremum humeri, quod cauo cubiti C literam referenti inseritur.

» NEruis item illigatur, quâ parte ossa inter se coniunguntur.

Ligamenta nunc neruos appellat, vbique autem eos ità vocat: lata verò ligamenta, & quasi membranas circa commissuram nominari neruos patebit ex ijs, quæ proximè subijcit, sed & absque illis euidentissimum est, nullum ex ijs, qui propriè nerui nominantur, ad os pertinere. hoc siquidem proprium est ligamentorum, ac proptereà chordarum, quùm hæ naturam habeant mixtam ex neruis ac ligamentis. Hæc autem omnia absolutè tradita sunt à nobis in libro de motu musculorum. sed, nunc ad id veniendum est, quod in propositis verbis exequitur. Illigatur (inquit) id cubiti, quod excedit, id est, eminentia cubiti, ligamentis commissuram comprehendẽtibus, quâ parte ossa inter se iungũtur, cubitus scilicet & radius. quod idcirco protulit, quià vltra hũc locum, totum id, quod in posteriorem proiectum est, carnis est expers, neque ligamentis commissuræ aliquo modo comprehenditur. ipsi enim innectitur latescens chorda musculi illius, qui cubiti commissuram extendit.

» PLuribus autem neruis ad humerum alligatur id os, quod tenuius est, quàm
» quod crassius. Natura igitur horum articulorum, atque ossium talis est.

Ex his verbis colligi diximus totius commissuræ ligamẽta νεῦρα, id est, neruos ab Hippocrate nominari, quę quidem ab imo humero orta, summo cubito, ac radio eâ parte innectũtur. euenit enim in omni commissurâ, vt lata ligamenta, quæ ipsam comprehendunt, ità communia sint ossium, quæ inter se committuntur, vt crassæ membranæ videantur. hæc autem capiti radij etiam iunguntur, sed magnâ ex parte cubito. atque eâ de causâ dixit [pluribus autem neruis ad humerũ alligatur id os, quod tenue est, quàm quod crassius] hoc est cubitus, quàm radius. siquidem ambo ad humerum alligantur per ligamenta innexa, quæ nunc retuli νεῦρα, id est, neruos ab Hippocrate appellari, sed pluribus alligatur cubitus.

» OB cuius naturæ modum ossa, quæ in genu articulo sunt, sæpiùs excidũt,
» & faciliùs reconduntur.

Ossium enim, quibus vtraq; commissura continetur, structura arctior est in cubito, laxior in genu. Huc accedit, quòd multi processus multíque sinus inter se commissi, vndequaque cubiti commissuram adstringunt: at in genu femoris tubercula in exiguos ac resupinatos tibiæ sinus conijciuntur. Iure igitur articulus hic magis prolabitur, & celerrimè reuertitur.

Inflammatio

INflammatio verò non magna supernascitur, neque articuli vinculum.

Oritur inflammatio vi, quâ ossa expelluntur, quâq; in suam sedem collocantur. Sed in genu, quùm vtrunque facilè, & sine magnâ vi incidat, inflammatio non oritur, quæ, quùm absit, articuli vinculũ non sequitur. sub quo cùm neque facilè extendatur, neq; facilè curuetur, ægrè post curationem mouetur. Fit autem huiusmodi vinculũ eâ de causâ, quià articulus inflectitur ob neruos ac ligamenta, quibus continetur, quæ sub immodicâ inflammatione extẽduntur. Quocirca articulus ob quasdam inflammationis reliquias ita ægrè mobilis redditur, vt alligatus esse videatur. Nã, quùm chordæ ac ligamenta, quę ipsum illigant, comprehẽdúntque, & extendi, & in omnibus promptè sequi musculos articulum mouentes non possint, sed propter duritiem in contrariam partem attrahãt, affectus vinculo similis proficiscitur. Verùm in cubiti commissurâ, quùm tenues extremitates processuum cubiti interdum confringantur, & vbi excidunt, & vbi conduntur: quúmque multorum concursus sit, vinculum articuli grauius oritur, & curatu difficilius.

PLærunq; autem in interiorem partem mouetur, interdum in exteriorem, nonnunquam in poplitem, quæ mutationes vniuersæ difficiles non sunt. sed, si in exteriorem vel interiorem partem erumpat, super sedile aliquod humile collocare hominem oportet, crure sublimiori quidem, sed non multo.

Quâ parte articulus magis adstringitur, eâ minus elabitur. perfectè igitur à priori parte adstringitur, quâ patella est, quam nonnulli medici, cùm toti genu opposita sit, ἐπιγονατίδα græcè meritò appellant. hãc ab exteriori parte continet lata quædam chorda, cuius initium est à ligamẽtis, quæ à priori parte femoris sunt. ea verò per totam patellam fertur, ac tibiæ capiti innectitur. Priorem igitur partem commissurę genu, & patella, & chorda, quæ (vt dictum est) ad tibiæ caput pertinet, optimè tuentur: sed posteriorem exquisitè rotundam adstringit caput eius musculi, quo curuatur crus. est quidem hic musculus exiguus, atq; ob eam causam ipsâ commissurâ absconditus, latet eos, qui corpora incidunt. maximè autem crassum caput habet, quod validissimis ligamentis annumeratur. Supersunt duæ partes in commissurâ genu, exterior & interior, quæ nullâ tali re sepiuntur, quali prior & posterior. atque idcirco femur in eas prolabitur: magis autem in interiorem, vt que minùs septa sit.

FErè satis est modicè extendere, crus scilicet ab inferiori parte, femur à contrariâ.

Quùm extendendi apertè mentionem fecisset, de reponendo nihil meminit, vt de re, quę plana sit, quòd optimè nouerimus perpetuum esse in articulis omnibus reponẽdis ad cõtrariam partem eius, in quam venit, prolapsum articulum repellere. At, vbi reponimus, si quædam eminẽtia ossis non longa extat, os, quod reponendũ est, dirigere conuenit. quod etiam docet non secus, ac fecerit in cubiti commissurâ. Nihil autem de genu articulo meminit, quùm in poplitem prolabitur, quoniàm eâdẽ ratione conditur, atque vbi in exteriorem vel interiorem partem mouetur. membro enim in diuersa diducto, articulus, qui excidit in priorem partem, adurgendus est.

MOlestiora sunt, quę in cubiti, quàm, quę in genu articulo incidũt, & maiori negocio restituuntur, idque ob inflãmationẽ, & ob naturam ipsam, nisi protinus restituantur. Excidunt quidem hæc minùs quàm illa, sed ægriùs in suum locum collocantur, diriguntúrq; magisq; inflãmatione prehendũtur,

» & callo circumdantur. hæc item ferè paululum excedunt, idque modò ad pectus, modò in exteriorem partem : articulus autem non toto loco mouetur, ſed aliquid ex cubiti proceſſu, quà excedit, in humeri cauo manet. Hæc igitur, vbi in hanc vel illam partem procidunt, facilè reuertuntur. ſatis autem eſt è regione humeri recta extendere, ſic, vt vnus brachium à primâ palmæ parte extendat, alter prehendat hominem ſub alâ: alius item vnâ manu ad os, quod extat, admotâ, prominentiori eius palmæ parte ipſum propellat, alterâ verò prope articulum datâ cogat in contrariam partem. atq; hæc quidem luxata non ægrè in ſuam ſedem reponuntur, ſi priuſquam inflammatio ſuperueniat, recondantur. Plærunque igitur in exteriorem partem veniunt, veniunt & in interiorem. figurâ autem ipſâ exprimũtur, ſæpiúſque hæc licet abſque validâ intentione reſtituere. Neceſſe eſt, vbi in interiorem partem erumpant, articulum ad naturalem ſedem repellere: brachiũ verò magis in pronum habitum conuerſum circumducere. Cubitus ergo plærunque in has partes excidit, ſed, ſi humeri articulus in hanc, vel illam partem moueatur vltra cubiti proceſſum, qui in cauo eius recipitur, quod raròaccidit: ſed, ſi accidat, ad hæc luxata non ampliùs accommodatur directa extendendi ratio. namque vbi ſic extendimus, id cubiti, quod excedit, prohibet, quo minùs ſequi humerus poſſit. Quæ igitur ſic luxantur, eo modo extendenda ſunt, qui antè traditus eſt ad extendendum humerum fractum, quùm alligandus eſt. ab alâ enim conuenit ſurſum verſus extendere, à cubito deorſum cogere. Humerus enim hâc ratione diductus è regione ſui receſſus collocabitur, ſic, vt non hæreat. hoc, vbi accidet, facilè reſtituemus prominentioribus palmarum partibus, partim id humeri, quod extat, impulſum reponentes, partim id cubiti, quod iuxta humeri articulum eſt, à contrariâ parte coactum in ſuam ſedem collocantes, eodem modo in vtroque caſu. hæc autem intentio ad huiuſmodi luxata iuſtiſſima eſt : reſtitui etiã poſſent, ſi recta intentio adhiberetur, minùs tamen, quàm ſi hoc modo intẽdantur. At humero vt in priorem partem erumpat raròadmodum accidit . Sed, quid ſubita vis non expellit? multa enim ſuo loco excidunt, licet magnum ſit, quo prohibentur. In hoc autem caſu grande eſt, quod ſuper os craſſiùs excedit, plurimúmque nerui tenduntur. quibuſdam tamen excidit, cuius rei id ſignum eſt, quod neque minimùm quid curuare cubitum poſſunt, quod etiam articulum contingenti patet. Niſi ergo ſubitò reponatur, graues, vehementéſque inflammationes cum febre oriũtur : ſed, ſi ſtatim occurratur, non magno negocio conditur. Expedit autem linteum durum, implicitum, non magnum, quâ parte cubitus curuatur, tranſuerſum inijcere, tum repentè cubitum flectere, & quantum maximè poteſt, manum ad humeri caput porrigere. hæc enim reponendi ratio, ijs, quæ ſic luxata ſunt, abundè eſt. Poteſt item directus intendendi modus ad hanc reponẽdi rationem aptari . debet autem, qui reſtituit, prominentioribus palmarum partibus id humeri, quod, quà cubitus curuatur, præter naturam extat, retro cogere: alter ab interiori parte cubiti eminentiam adurgere, ſic, vt ad cubitum ipſum è regione ſpectet. Valet autem ad huiuſmodi luxata ille extendendi modus, quem ſuprà narrauimus pertinere ad extendendum humeri oſſa comminuta, quùm vincienda ſunt. Intentione adhibitâ prominentiores palmarum partes admouendæ ſunt, quẽadmodum in prioribus demonſtrauimus. Verùm, vbi humerus in poſteriorem partem erumpat (id quod raròaccidit) maximè omnium dolorẽ mouet,

& febrem, eáque ſub purâ bile continuatur, mortifera eſt, & paucis diebus hominem præcipitat: homo autem extendere brachium nequit. Quòd ſi à principio protinus adhibearis, coge cubitum extendi, ac per ſe reſtituetur: ſi iam febris anteuerterit, non ampliùs reponendus eſt. adhibitâ enim vi dolor hominem interimeret. atque (vt vno verbo dicam) nullum articulum, dum febris eſt, compellere in ſuam ſedem conuenit, ſed minimè omnium cubitum. Obnoxia itẽ eſt cubiti iunctura alijs grauibus noxis. hoc enim os craſſius eſt quúmque ab altero diducitur, ea neque curuari, neque extẽdi ſimiliter poteſt. id patebit, ſi quis priorem iuncturæ partem tangat, quà diuiditur vena, quæ à ſuperiori parte lacerti procedit. quæ res vbi accidit, non facilè reſtituitur. Neque enim alia oſſa, quæ bina inter ſe iunguntur, vbi dehiſcunt, facilè in priſtinum locum reuertuntur. ſed neceſſe eſt oſſibus ſic diductis partem reddi tumidam. rationem verò, quâ deligare conuenit, poſuimus, vbi vinculum eius commiſſuræ, quæ ad talos eſt, oſtẽdimus. Eſt etiam, quùm perrumpitur, interdum os cubiti, quod humero ſubiectum eſt: interdum eius cartilago, à quâ naſcitur chorda, quæ ſita eſt in humeri parte poſteriori. id, quùm accidit, febrem concitat, & malis vitijs annumeratur: articulus tamen ſuo loco remanet. baſis enim eius tota hâc parte excedit. At, quùm ea pars comminuitur, quæ ſubiecta eſt humeri capiti, articulus huc atque illuc mouetur, ſi tranuerſa penitus frangitur. Sed (vt ſummatim rem exponam) leuiora vitia ſunt, ſub quibus os frangitur, quàm ſub quibus hoc inuiolato venæ ac nerui grãdiores ibi conteruntur. hæc enim hominem magis ad interitũ pręcipitant, quàm illa, ſi continua febris accedat, ſed huiuſmodi fractura rarò accidit. Eſt etiam interdum, quùm imum humeri caput frangitur, quà prominet. id autẽ multo grauius videtur vitijs, quæ cubito incidunt, ſed aliquãto leuius eſt. Quâ ergo viâ reſtitui potiſſimùm, curarique luxata ſingula debeant, diximus: atque id etiam, articulum protinus reponẽdum eſſe, ꝙ nerui celerrimè inflammatione prehendantur. nam ſi, vbi excidant, ſtatim recõdantur, nerui tamẽ contrahi ſolent, & aliquandiu conſuetam porrectionem, contractionémq; non pręſtare. Curare autẽ hæc omnia ſimiliter conuenit, & quę cõminuuntur, & quę dehiſcunt, & quæ procidũt. omnia enim pluribus faſcijs pániſque & cerato nutrienda ſunt, non ſecus ac cætera, quæ franguntur. Figuranda autem eſt in his omnibus cubiti commiſſura, ſicut quando humerus & cubitus fractus deligabatur. huiuſmodi enim habitus maximè communis eſt omnium, quæ excidunt, dehiſcũt, aut franguntur: maximè item communis mutationis, quæ poſteà ſequitur, ſiue curuari illa, ſiue extendi debeat. ab eo enim habitu mota ęquè, & curuari, & extendi poteſt. Prætereà membrum ità figuratum citra moleſtiam ægrotantis continetur atque ſuſpenditur. Ad hæc, ſi extento brachio callus obduceretur, continerétq;, ſatius eſſet nullo modo increuiſſe. multum enim eſſet impedimẽto, & parùm proficeret. expeditius autem eſſet callo curuatum brachium firmari. multo autẽ meliùs eſt callum circumdari brachio medio inter hos habitu collocato. Hactenus de figurando. Deligare autem conuenit faſciæ capite ſuper vitiatã partẽ iniecto, ſeu fracta ſit, ſeu prolapſa, ſeu diducta, eáq; primos circuitus dare, ac maximè adſtringere, ſed hinc atque hinc leuiùs, vinculóque & humerum & brachium comprehendi, & vtrunque magis, quàm plęriq; ſoleant, vt à vitiatâ ſede tumor, quàm longiſſimè ad partes, quæ hinc ſunt atque hinc, depellatur. Inijciatur autem vinculum eminentiæ cubiti, ſi eâ par-

te vitium sit, ne tumor ibi excitetur. Cauendum insuper est, quantum potest, ne in vinciendo plurimum vinculum colligatur, quà cubitus flectitur. adstringenda verò est, quàm maximè pars vitiata. reliqua eadem sequantur, quod ad vinculum spectat, arctius ac laxius: atque eodem tempore singula, quo superiùs scripsimus in curatione fracturæ: tum tertio quoque die fasciæ soluantur, ac rursus alligentur, sentiantúrque tertio die laxæ, sicut in fracturis. Ferulæ quoque debito tempore circumdentur. nihil enim alienæ sunt, tam si fractura sit, quàm si non sit, nisi homo febricitet. laxissimæ autem imponantur, ac tum ad humerum, tum ad brachium dentur, neq; crassæ sint: adhiberi item debent inæquales inter se sic, vt vna alteram excedat, quantum conferre ad flexum conijciemus. quin & panni superinijciendi sunt eâdem ratone, quâ ferulas diximus, sed quà vitium est, paulo pleniores. Temporis verò coniecturam facere oportet, & ex inflammatione, & ex ijs, quæ suprà scripsimus.

FINIS TERTII COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS.

1. Galeni in Hippocratem de articulis commentarius primus, Vido Vidio Florentino interprete.

Librum hunc illi proximè subiectum esse, qui de fracturis est, in commētarijs in eum iam diximus, quod nunc paucis etiam dicemus. Eam rem ante omnia planè demonstrat principium vtriusque libri. in illo enim ità orditur [Medicū oportet, quæ suo loco mota sunt, & fracta recto admodum habitu intēdere] vbi apertè de fractis ac luxatis tractaturū se indicat. Sed in hoc rursus, ab initio protinus [δὲ] coniūctionem, quã [autem] vertimus, adiungit. quæ ibi adijci solet, vbi aliquid agitur, cuius antè mentio facta fuerit: nunquam tamen in principio sermonis adscribitur. quanquam nonnulli ad id sapientiæ deuenerunt, vt Xenophontis librum, qui œconomicus dicitur, adducant, inde putanttes fidem facere, veteres solitos esse [δὲ]. coniunctionem in principio sermonis vsurpare: ac propterea Xenophontis libri tale esse initium asserunt, ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ, καὶ περὶ οἰκονομίας τοιάδε μοι διαλεγομένου, non intelligentes eum librum postremum esse inter eos, quos de Socratis dictis ac factis memorabilibus scripsit. Ad hæc ipsa rerum doctrina testatur librum hunc ei, qui de fracturis est proximè subijci. ibi enim pollicitus de fractis luxatisque tractare, quæcunq; ibi explicanda reliquit, hîc exequitur, sic, vt nihil in opere desideretur, atque eâ de causâ dixi Hippocratem iuxta quorundam sententiam vniuersum hoc opus in duos libros non secasse, sed vno colligasse, eúmque inscripsisse de officinâ medici, qui præ magnitudine posteà ab altero distinctus fuit in duos. Nullum autem fracturæ, aut luxati genus fuisse ab Hippocrate prętermissum, exceptis, quę ad caput pertinent, cùm alio libro ab ipso tradantur, euidentissimum est, si in memoriam reuocētur, & quę in libro de fracturis prodidit, & quæ in hoc ipso ostensurus est. In libro itaque de fracturis scripsit de brachio, cubito, crure ac femore comminuto, tum de ijs, quæ pedi incidunt & manui, posteà de illis fracturis, quibus vlcus accedit, & ossa nudātur, postremò de omnibus vitijs genu & cubiti. restabāt adhuc ex luxatis humeri caput, quod cum lato scapularum osse committitur, & femoris caput, quod coxâ recipitur, maxilla & spina: ex fractis, costæ, maxilla, nasus, auriculæ, quæ in hoc libro persequitur. sed & de ossibus, quæ dehiscunt, ac de ijs, quę circa articulos conteruntur in vtroq; libro tractat, & si quid in eo, qui de fracturis est pręterijt, in hoc adiecit, ità, vt nullū supersit genus fracti, prolapsi, aut diducti ossis. scripsit etiam de musculis, venis ac neruis collisis, & de alijs, quę (vt retuli) satis testantur hunc librum illi, qui de fracturis est, subijciendū esse. Huc accedit, ꝙ in hoc ipso exponit vniuersam structuram machinamenti illius, quod in eo voluit paratum haberi medicis, qui in magnâ ciuitate medicinam faciunt, simúlq; in memoriam reducit, illius se antè mentionem fecisse. Id machinamētum à medicis, qui post ipsum fuerūt, scamnum Hippocratis appellatur. sed satis hactenus ostendimus librū hunc proximè sequi eum, qui de fracturis est. Ad expositionē igitur eius veniamus, adhuc illud præfati, quod in enodatione libri de fracturis proposuimus, nempè sermonem Hippocratis planū esse,

minimáque expoſitione indigere apud eum, qui primis diſciplinis inſtitutus ſit, quique fuerit in Hippocratis ſermone verſatus. ſi quis enim ità paratus oſſium hominis, vel certè ſimiæ, cõmiſſuras inſpexerit, faciliùs adhuc comprehendet, quę in hoc opere traduntur. ſi quis autem incidendis muſculis operam dederit, & prudens alioquin naturâ fuerit huic (certũ ſcio) ſuperuacua videbũtur complura eorum, quæ in ijs commẽtarijs poſuimus. quandoquidem verba Hippocratis priùs tenebit, quàm à me exponatur. ſed quoniam non his commentaria ſcribimus, ſatiùs arbitror aliorũ habitâ ratione, ſi quid vel parùm videatur obſcurum, id nullo modo præterire.

Articulum autẽ lati ſcapularũ oſſis noui vno modo excidere, nẽpè in alam.

Oſtẽſum iam eſt in ſuperiori libro Hippocratẽ ſolitũ eſſe mutuari nomen ἄρθρον (quem articulũ interpretamur) ad ſignificandum oſſium, quæ inter ſe committuntur, non cauum, quo proximi oſſis caput recipitur, ſed ipſum caput. nunc verò meminiſſe etiam oportet humeri caput, quod grande eſt, inſeri in extremitatem ceruicis lati ſcapularum oſſis, quæ leniter caua eſt: tum cõſueſſe Hippocratem interdum eiuſmodi res ità exprimere, vt nunc, quùm inquit [articulum autem lati ſcapularum oſſis], interdũ non ità, ſed ac ſi diceret, Articulum, qui cum lato ſcapularum oſſe committitur. quemadmodum in libro de fracturis, vbi ſæpenumerò ſcribit [articulus, qui ad genu]. [vno modo] inquit, hoc eſt, in vnam partem ſcire ſe hunc articulum excidere, quod an verè ſic habeat in ijs, quæ ſequuntur, conſiderabimus.

In ſuperiorem verò locum, aut in exteriorem nunquam.

Cauum id, quod (vt retuli) in extremâ ceruice lati ſcapularum oſſis ſitum eſt, in priorem partem ſpectat. quare vbi humerus in ſuperiorem partem porrigitur, illius caput eo cauo prorſus toto recipitur. At, quùm commiſſuræ vniuerſæ ſex ſint partes circunſtantes, ſuperior & inferior, prior & poſterior, exterior & interior. pars huius commiſſuræ exquiſitæ ſuperior tegitur carnoſâ parte illius muſculi, qui, quùm literam. Δ. repræſentet δελτοειδὴς à quibuſdã nominatur: quà verò ad collum inclinat, ſuperiectum habet dorſum lati ſcapularum oſſis, quà id ſummum cum iugulo coniungitur. ab interiori parte obijcitur proceſſus lati ſcapularum oſſis, quem nõnulli ab anchorę ſimilitudine vocant ἀγκυροειδῆ, alij à roſtri figurâ κορακοειδῆ: hîc itaque prohibet, quo minùs in eam partem articulus elabatur, in poſteriorem quis noſtrum poterit cõcipere, quùm ibi latum ſcapularum os ſit? Reſtant quatuor loca non ſepta, in quæ putare licet articulum erumpere, quorum omnium meminit: inferioris quidem initio libri, quùm inquit [Articulũ autem lati ſcapularum oſſis noui vno modo excidere, nempè in alam]. reliquorum verò trium nominatim, primò ſuperioris, deinde exterioris, tertiò prioris. Conſideremus igitur quid de duobus modis dicat, quos aggreſſus eſt proximis verbis.

Non eſt tamen, quod contendere cupiam, excidát ne an non, &, ſi de eo non deſit, quod dicam. ſed in priorem partẽ elapſum, nec vidi vnquam, nec elabi poſſe exiſtimo. cenſent tamen quidam medici in priorem partẽ plurimum excidere. decipiuntur autem maximè ijs, quorum caro circa articulum & humerum tabe conſumpta eſt. ſiquidem in his humeri caput in priori parte prominens ſe oſtendit. Ego quùm in eam partem procidiſſe articulum negarem, propterea, & à medicis, & à vulgo malè audiui. vnus enim habitus ſum ignarus, cæteriq; omnes periti, vixq; perſuadere illis potui rem ità habere.

Exequutus

Exequutus duas partes,in quas excidit, ſuperiorem ſcilicet, & exteriorem, teſtatuſq; ex vtriſque in neutram ſe vidiſſe articulum luxatum.quaſi de vtrâque pertractás adſcripta nunc verba propoſuit. Quod autẽ poſteà ponit, cùm inquit[& ſi de eo non deſit,quod dicam,] apertè videtur ad alteram propoſitarum partium referri. nam, ſi referri ad vtramque voluiſſet,nõ loquutus eſſet ſingulari numero[de eo].An de ſolo exteriori loco intelligit, ſiquidem verba hæc ab eo loco proximè ſubijciuntur[& ſi de eo non deſit,quod dicam]?Poteſt etiam(vt nonnulli accipiunt)de vtroq; loco id ſcripſiſſe, vſus antiquâ loquendi figurâ,quaſi ità ſcripſerit [& ſi non deſit de eâ re,quod dicam]. Aiunt nonnulli dari poſſe,ſcripturam hanc corruptam eſſe, cùm à primo librario nõ rectè fuerit deſcripta,&, quùm nemo deinde auſus fuerit ipſam corrigere, hactenus corruptam perſeuerare.Nos autem in quodam exemplo ità ſcriptũ inuenimus[& ſi non deſit de ijs,quod dicam] quùm aliquis non dubitarit aliter ſcribere,quàm alibi reperiretur. ſed,ſiue de vtroque loco, ſiue de altero tãtùm dicat [non eſt,quod contendere cupiam],operęprecium nobis eſt vtrũq; contemplari,quod attinet ad eius verba illo duntaxat adiecto, quod verbo ἰσχυρείω ſignificauit contendere cupio. id enim nihil aliud notat, quemadmodum & verbum ὀψέω videre cupio,vnde Homerus deduxit vocabulũ ὀψέοντες,ſignificans cupientes videre, quùm inquit, τῷ ῥ' ὄγ' ὀψείοντες ἀυτῆς καὶ πολέμοιο. Conſideremus igitur cauſam,quamobrem ait nolle ſe aliquid dicere,& ſi non deſit, quod dicat,primò intelligentes,quænam ſint,quę dicere poſſet. Conſtat autẽ, ſi quid dicendum omnino ſibi ſtatuiſſet,ex partium naturâ inueniẽdum fuiſſe.partium autem naturam demõſtrauimus ad vnguem in libro de oſſibus, in eo,qui eſt de muſculis incidendis,& in eo, qui de ratione incidendi corporis. natura enim arteriarum venarum,neruorũ nihil ad hunc locum facit,quià caſus omnes,vbi articuli excidũt,fiunt ac prohibentur, & ob oſſium commiſſuram,& ob muſculos,quibus illa comprehenditur,ad quá rem nihil conferunt, aut prohibent venæ,nerui,& arteriæ. Ac ne longiùs à propoſito diſcedamus lati ſcapularũ oſſis articulus inter cęteros omnes facillimè prolabitur.quoniàm vnius formę eſt,& ſimplex,non duplex,quemadmodum,qui in genu eſt,neq; varius,& nullo modo ſimplex,quemadmodũ,qui in cubito : & quoniàm humeri caput grande eſt,& ſine oblongâ ceruice in ſinũ parùm deſidentẽ conijcitur.femur verò caput paruum habet,& ceruicem oblongam,id verò cauum, quo recipitur,valde ſinuatum eſt,& altis labris cingitur.adde quòd in ſummo capite per validiſſimum ligamentum ad ſuum cauum,quà maximè altum eſt, diſtinetur. Iure itaque femur raròprocidit, ſæpè humerus, vt qui neque ligamentum habeat,neq; in altiori cauo ſe inſinuet.Neceſſe autem eſt,cùm prolabitur,principio in eam partem moueri,in quam compellitur vi illius habitus, quo figuratur,vbi manere neceſſariò nõ poteſt, & quòd ſuopte nutu deorſum feratur, & quòd interdũ prohibeatur anguſtiâ loci, ſiue ob oſſium proceſſus, ſiue ob muſculorum vires.Igitur lati ſcapularũ oſſis commiſſura ſuperiectum habet à ſuperiori parte ſummum lati ſcapularũ oſſis, quà cum iugulo coniungitur,& ideo,quamuis in eam aliquãdo articulus moueatur, quùm ab oſſibus, quæ ibi ſunt,non admittatur,ſtatim pondere inclinatum deorſum feretur : ab exteriori verò magnis muſculis continetur,præterquam quòd articulus deorſum naturaliter inclinatur. interdum tamen violentus habitus, qui muſculos poſſit inter ſe diducere,poteſt in ſpacium,quod inter eos eſt,articulum com-

pellere, quo deinde adstrictus musculis contineatur. atque hâc de causâ dixit Hippocrates nolle se contendere, excidátne articulus humeri, an non. quatenus enim deorsum fertur, manere in priori parte non potest: diductis autē musculis (vt dictum est) nihil alienum videtur adstrictum ibi contineri. Hæc adducere potuit de humeri capite luxato in alium locum, quàm in alam. sed, cùm id nunquam viderit, commentitias causas scribēdas esse minimè credidit, vbique magis fide dignum existimans, quod euidenter apparet, quàm quod à ratione ducitur. Sic & quæcunque ipse ad curationem excogitauit, priusquam nos doceat, experimento comprobat. non sicut nonnulli ex iunioribus medicis, qui in scriptis de ratione medendi, nobis ea imperarunt, quæ ipsi nunquam antè sunt experti. Sed & ipse Hippocrates in hoc libro, quùm tractasset de ijs, quæ spinæ incidunt, subdidissetque posse experimento redargui, quæ ipse excogitasset, inquit [Pulchra enim huiusmodi monumenta sunt eorum, quæ, cùm experti sumus, sine effectu inuenimus, & causarum, propter quas parùm processerint].

SI quis carnem detraxerit ab eâ parte, quæ superiecta commissuræ humeri cum lato scapularum osse ad ceruicem intendit, & ab eâ, quâ situs est musculus, qui versus superiorem partem extendit, & à chordâ iuxta alam, & à iugulo ad pectus humeri caput, quamuis prolapsum nō sit, in priori parte admodum se ostēdet. naturaliter enim humeri caput in priorem partem prominet: reliquum verò ossis humeri in exteriorem conuertitur.

βραχίων, quem humerum vertimus, dicitur ea totius brachij pars, quæ inter duos articulos sita est. duos autem articulos intelligi volo, & eum, qui ad latum scapularum os, & eum, qui ad cubitum est: ἐπωμὶς verò illa, quę superiecta commissurę humeri cum lato scapularum osse ad ceruices intendit. ὦμος enim gręcè nominatur ex totâ commissurâ id, quod oculis subijcitur. nam quod lati scapularum ossis minimè se ostendit, à posteriori parte situm est: ab inferiori omne id, quod apparet, quùm totum brachium sursum porrigitur. ala μασχάλη græcè nuncupatur. Præfatus igitur Hippocrates, vbi in carne, quæ humeri cōmissuram contegit, macies summa oritur, caput humeri ità extans conspici, vt quibusdam excidisse videatur, docet vniuersam eius naturam ex arte corporis incidēdi, præcipiēs, vt si quis apertè intueri ipsam velit, ab eâ parte, quæ superiecta commissuræ humeri cum lato scapularum osse ad ceruicem intendit, carnem detrahat, hoc est, scalpello circumcidat, donec, quæ in cōmissurâ sunt, ossa nudentur: detrahat similiter ab eâ chordâ, quæ iuxta alam est. terni enim hîc musculi sunt, primus à lato scapularum osse ac iugulo oritur, quem à similitudine literæ Δ vocāt δελτοειδῆ. Huius musculi, quod carnosum est, tegit vniuersam commissuram, chorda in longitudinem tendit per os humeri, cui illigatur altera chorda grandioris musculi, qui à pectore incipiens cum superiori cōnectitur, quà sita vena est, quæ sub alâ ad cubitum procedit. Meminit etiam huius ipsius, quùm inquit [& à chordâ iuxta alam]: sed, quùm ait [& ab eâ quâ situs est musculus, qui versus superiorem partem extēdit]. potuit loqui de musculo, qui Δ literam repræsentat, cuius, quod carnosum est, operit vniuersam commissuram. potuit etiā musculum illum intelligere, qui orsus à priori parte ceruicis, à duobus capitibus ligamēta valida habet, quorum alterum à lati scapularum ossis processu anchoræ simili, alterū à sublimiori labro ceruicis eiusdem ossis dependet.

Versatur

VErsatur humerus in cauo lati scapularum ossis à latere, vbi brachiũ iuxta latus extẽditur: at vbi totũ in priorem partem porrigitur, humeri caput è regione caui lati scapularum ossis collocatur, neq; amplius videtur in priorem partem excedere. Ergo, quod propositum est, nunquam vidi humeri caput in priorem partẽ promoueri, non tamen contendere velim, eo nécne promoueatur, Quùm humerus igitur in alam excidat, complures restituendi peritiã habent, quippe quùm multis excidat: callere autẽ omnes modos, quibus medici luxatum reponant, & quâ ratione ipsis vtendum sit, eruditi est. Tunc autẽ adhibere modum validissimum debes, cùm maximâ vi opus esse intelligis. validissimus autem est, qui omnium postremus adscribitur.

Versari dixit ὁμιλεῖν, quod vocabulũ græcè ferè mutuantur antiqui, nõ ad significandũ colloqui, quemadmodũ nunc plæriq;, sed hac voce intelligũt inter se cõuenire, & quasi vnà versari, quod ὁμοῦ εἰλεῖσθαι dicebãt. quin & Homerus eodem modo id vsurpat in ijs, quę scribit in clipeo appicta fuisse à Vulcano, cûm inquit, ὁμίλεον δ' ὥστε ζωοὶ βροτοί. Humerũ itaq; à latere ait versari in cauo lati scapularum ossis, vbi brachiũ iuxta latus extẽditur, ὁμιλεῖν dicẽs versari, vt eo verbo significaret simul esse, & ipsum contingere. At vbi (inquit) brachiũ totum in priorem partẽ porrigitur, humeri caput è regione sinus lati scapularũ ossis collocatur, neq;, cùm erectũ maneat, videtur ampliùs in priorẽ partẽ excedere.

QVibus humeri caput sæpenumerò excidit, ipsi per se restituere possunt.

In commentarijs quoque de fracturis ostẽdi articulos duabus de causis frequenter vel leui occasione erumpere, aut enim ob ipsos sinus parùm desidentes, atque ipsis labris resupinatos: aut ob humorem earum partium, quæ commissuram comprehendunt, ob quem laxantur, & facilè extenduntur. Adieci etiam articulos ijsdem de causis promptè restitui. quamobrem ab ægrotãtibus per se citra operam medici reponuntur.

IN alam enim conijciẽtes tubercula digitorum alterius manus, articulum ad superiorem partem adurgent: cubitum verò ad pectus adducunt.

Primus restituendi modus hic est, quùm seu æger ipse, seu medicus aliquis humeri capitis digitorum tubercula subijcit, nõ quouis modo, sed à parte interiori, vt primò ad priorem partem caput humeri compellat, dein ad superiorem, ipsumq; è regione collocet sui caui. vbi (vt arbitror) musculi, qui cõmissuram complectuntur: ipsi subseruient, & efficiendi socij erũt. ipse enim ait in opere de fracturis, quod & nos in libro de motu musculorum, id propriũ esse atq; innatũ musculis, vt in seipsos contrahãtur. non enim à seipsis, sed quiescẽtes atq; ociosi, ab ijs, qui in contrariâ parte siti sunt, tenduntur. Hic musculorũ motus humeri caput in alam luxatũ nõ patitur in eodẽ loco manere, sed ipsum attrahit ad latus, dũ expellatur, subijciaturq; ceruici lati scapularũ ossis. Quocirca tria in restituendo sunt agenda. primò quidẽ in priorem partẽ impellendum est, deinde in superiorẽ, postremò in posteriorẽ. hoc siquidem necesse est quocunq; modo quis reponere id tentauerit. Igitur, vbi partes, quæ cõmissurã comprehendunt, naturaliter madent, & laxę sunt, humeri caput, vel leuiter intento brachio in priorem partẽ adducitur: at, vbi validę sint, valentiùs intendi debet. Quamobrem plures inuenti sunt restituendi modi, quorũ omniũ caput di vnũ est, quod ego retuli. spectat autem ad ea tria, quæ proposui agẽda. inueniuntur hæc ex eo, quod maximè commune est & generale, positum quidem ab Hippocrate: demonstratum verò à nobis in libris de ratione curandi, quod

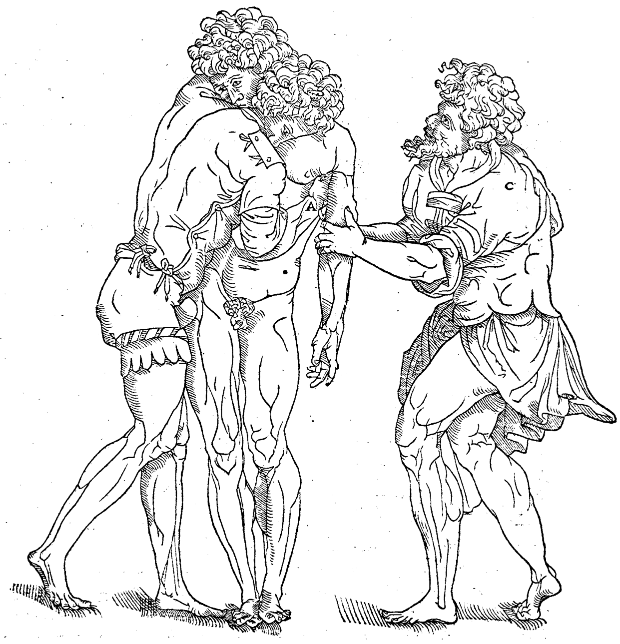
& nunc etiā docebimus,quantū poterit breuissimè, nempè ex ijs,quæ naturaliter habent,nihil esse corrigendum.siquidē ea nobis consilium est nō tollere, sed tueri:quę verò pręter naturā sunt,propositū est in naturalē statū restituere. necesse autem est id,quod in antiquā sedem,vndè excessit,reuersurū est,rursus idem iter facere,quod perinde est,ac si dicas cōtrarium iter facere.nam ijs,qui Athenis Eleusinē proficiscuntur iter contrarium non aliud appellari potest,q̃ Eleusine Athenas.quanquā primum iter,quod fecerunt Athenis abeūtes,postremum est,vbi redeunt. Cōsiderato igitur in singulis luxatis, vndè cœperit articulus expelli,quà ꝓcesserit,& vbi cōstiterit. oportebit enim excidēdi finē, principium esse reuertendi, atq; inde rursus ad excidēdi principiū procedere. Ac ne lōgiùs discedamus in proposito casu , cùm humeri caput suo loco motū in priorē partē venit,ob pondus deorsum fertur, deinde in posteriorē partem ad latus vi musculorū attrahitur.cùm ergo reuerti ad suam sedē debet,inchoari à posteriori regione necesse est, tūcq; primò in priorem partē impelli,posteà sursum adduci:deinde,cùm sitū est è regione sui caui,duorū alterū faciendum est,vel res tota musculis committēda,vel vnà cum ipsis attrahētibus adurgendum est.at,vbi rem musculis cōmiseris,inferiorē locum sine fulcturâ ne relinquito. sustineri enim hîc re aliquâ humerū oportet,ne,cùm musculi nondū sic confirmati sint,vt ipsum attrahant,deorsum feratur,priusquā ab illis in suā sedem adducatur. Ergo,cùm tria hæc itinera sint,optimū est, vnūquodq; ad rectam lineam fieri.primò quidē in priorē partem, deinde in superiorē, tertiò in posteriorē.sępè autē non sic,sed circa ceruicē lati scapularū ossis circūducentes humeri caput restituimus,cuius sanè generis est primus reponendi modus per digitos,vel ipsius hominis,vel medici.Eum modū appellat Hippocrates κατὰ παλίσφαλσιν, qui citra noxā proficit in cōmissurâ humeri cū lato scapularū osse, quippe,quæ nullū oblōgum processum habeat,neq; in capite humeri. ex toto enim rotūdum est,neq; in labris illius caui, quo recipitur. Quibus itaque sæpè ꝓmouetur, necesse est cōmissurā esse laxā,& cauū exiguis labris cōtineri, atq; eâ de causâ ipsi per seipsos articulū restituunt,quibus ità habet,integrę manus digitorū tubercula in alā cōijciētes,sic,vt inter latus & humeri caput demittātur:in quo casu digiti vicē vectis pręstāt,cùm tubercula in acutū desināt ad effigiē summi cunei,hac igitur summitate facilè inter humeri caput, & latus inserūtur,quod si ibi semel admittātur,cùm facilè restitui possit ob humorē partium,quę cōmissurā cōprehēdūt, digiti quidē eâ parte ꝓtinus admissi articulū à latere in priorē partē reducunt.at cubitus,quùm ad pectus adducitur,humerū attollit:cūq; digiti simul interim impellāt,& circūducant iuxta inferiorē & priorē partē cōmissurę,humeri caput ad sui caui orā ascēdit.ꝙ si semel eò fuerit cōpulsum,leui momēto in ipsū cauū reuertitur.hic autē restituēdi finis fuit.

» EVndem restituendi modū adhibere medicus poterit, si sub alâ ab interiori parte articuli prolapsi digitos demittens, à latere ipsum reducat:suū verò caput ad renitēdum obijciat,quà iugulum cum lato scapularum osse committitur,genibus iuxta cubiti iuncturam ad humerum datis ad latus repellat. Expedit autem eum,qui restituet,manu strenuâ esse.vel ipse manibus & capite,quod dictum est,præstet,alter cubitum ad pectus adducat.

A Digiti demissi sub alâ ab interiori parte articuli prolapsi.

B Caput obiectum,quà iugulum cum lato scapularum osse cōmittitur.

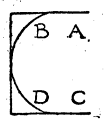
C Alter cubitum ad pectus adducens.

A
C

Medici in reſtituendis luxatis quædam agunt, idiotis quoque communia. id quod nunc faciunt in propoſito reſtituendi modo: quædam propriè adijciunt ijs,quæ communia ſunt. commune eſt medicorum pariter & idiotarum per digitos impellere, & humerum attollere: ſed proprium medicorum,caput obijcere homini,quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, & humerum adurgere genibus ad imum eius datis.Obijcitur autem caput, ne homo ſequatur, quùm humerus digitorum impulſu in priorem partem adducitur,quæ primò fieri debent,tum tertiò genibus adurgẽdum, quod in eo tempore totius curationis,quæ per manum admouetur,opportuniſſimè fit,quùm humeri caput à latere penitus reductum, nõ protinus occurrit ceruici lati ſcapularum oſſis. tunc enim neque oportet articulum in priorem partem adducere,ſed in ſuperiorem compellere.quod optimè continget, ſi quis imum humerum ad latus trudat,quatenus enim in interiorem atq; inferiorem partem fertur, eatenus, quod ipſi opponitur,in contrarias partes ducitur. At,vbi humeri caput in priorem ſimul & ſuperiorem venit,facilè recõditur. Sed,ſi nolit medicus genibus imum humerũ adurgere, imperet alteri, vt ipſum ad pectus adducat.hoc ſuprà oſtenſum eſt fieri ab idiotâ, quòd ſepê articulus excidat,edocto quâ ratione agendum ſit: ſed cui nunc primum excidit, non licet id efficere,niſi ſi generoſus eſt,atq; aduerſis rebus non perturbatur. hic ſiquidem iuſſus à medico per ſe ad ceruicem humerum excitabit.

Reponitur item humeri caput,quùm brachium retrodatur ad dorſum,tum alterâ manu eminentia cubiti ſurſum compellitur, alterâ à poſteriori parte vrgetur articulus.

Hoc reſtituendi modo magis circumducimus,quàm ſuperiori,ſed ſub ipſo etiam neceſſe eſt in tres partes articulum agi,quæ tamen ſingulæ proprijs finibus non circumſcribuntur, neque angulum efficit, quùm ex vnâ parte ad aliam tranſfertur, ſed in orbem deducitur. perinde ac ſi anguli à quadrato retundantur. Quid autem accidat,quùm articulus in orbem agitur,circumducitúrque, planè intelliges ex deſcriptione huius figuræ.

Concipito caput humeri, quem articulum lati ſcapularũ oſſis vocat,quùm primò agitur, ferri à latere ad partem priorem per lineã C.D.inde ſurſum per lineam D B. poſteà in ſuum cauum conijci,vbi A.quòd ſi ità feratur,non circunducitur: ſed,ſi anguli D.B. quaſi infringantur,non ampliùs per tres lineas rectas feretur, ſed per vnam curuam. Sic itaque circumactus humerus ad oram adducitur ſui caui. ad quam vbi venit,modico impulſu in ſuã ſedem reuertitur. Atque hoc commune eſt omnium, quæ circumducendo reponuntur.id quod etiam euenit ei reſtituendi modo,quem nunc exprimit,ſiquidem brachio in poſteriorem partem ducto ad ſpinam, quùm neceſſariò humerus ſequatur,caput huius in priorem ac ſuperiorem partem tranſlatum circumducetur,primò circa inferiorem partem commiſſuræ, deinde circa priorem, donec aſcendat ad oram ſui caui, in quod, vbi conie ctum fuerit, continebitur, túncque reſtituendi finis eſt. Quemadmodum autem in ſuperiori modo reſtituendi,ne homo ſequens in priorem partem conuerteretur, præcepit medico,

vt capite

vt capite obiecto summum lati scapularum ossis, quà cum iugulo committitur, retrò repelleret: ità nũc, ne in posteriorem partem conuertatur, contrarium imperat, vt scilicet manu obiectâ à posteriori parte totius commissurę, hominem in priorem repellat.

» HIc reponendi modus, atque is, qui superiùs positus est, secundum naturam non sunt: circumagentes tamen in suam sedem articulum cogunt.

Dixit non secũdum naturam esse, eo quòd articulus ad rectam lineam non feratur, sed in orbem magis, vt ostensum est. quâ in re periculum est, ne abscindantur processus aliqui. Quod autem inquit [cogunt] vim eorum indicat.

» SEd, qui per calcem reponere nituntur, propè secundum naturam cogunt.

Quâ de causâ hunc reponendi modum asserat propè secundum naturam esse, apertè intelliges, quùm ipsum vniuersum cognoueris: quod fiet, vbi, quæ subijciuntur, animaduertas.

» HOminem oportet humi resupinare, medicum verò ab eâ parte, à quâ articulus eruperit humi sedere, deinde suis manibus hominis brachium affectum prehendere, ac deorsum versus extendere, & calce in alam demisso, dextro quidem in dextram, sinistro in sinistram, in contrariam partem vrgere. necesse autem est in sinum alę rotundum aliquid demittere, quod ibi aptetur, maximè idoneæ sunt pilæ paruæ admodũ, ac duræ, quæ è corio ferè suuntur. nam, nisi tale aliquid indatur, non potest calx ad humeri caput peruenire. brachio enim ab inferiori parte extento, sinuatur ala, quoniã chordæ ab vtrâque parte alam constringunt inter se aduersæ. Oportet autem aliquem ab alterâ parte eius, qui extenditur, sedentem, continere hominem ab integri humeri cum lato scapularum osse commissurâ, ne corpus ducatur affecto brachio ab alterâ parte extento: pòst, loro molli abundè lato pilam in alam coniectam excipere, cuius lori vtrunque caput alter extendat, qui à capite hominis sedeat, pedéque eam partem repellat, vbi iugulum cum summitate lati scapularum ossis coniungitur. Pila verò, quantum maximè potest, intus conijciatur, atque ad latus, & à capite humeri recedat.

A Medicus suis manibus brachium affectum prehendens, ac deorsum versus extēdens, & calce in alam demisso in cō-trariam partem vrgens.

B Aliquis ab alterâ parte sedens, continens hominem ab integri humeri commissurâ cum lato scapularum osse.

C Lorum molle, quod pilam excipit in alam coniectam.

D Alter extendens vtrunque lori caput, & pede repellens eam partem, quâ iugulum cum summitate lati scapularum ossis committitur.

Si quis,quæ ſic traduntur,non intelligat,huic opus eſt non verbo exponere, ſed agendo rem monſtrare. atque idcirco mihi placet,quemadmodum ſuprà retuli,librum ipſum Hippocratis ſæpiùs legi,verbis diligenter conſideratis,atq; adhibito omni ſtudio,vt quod proponitur,intelligatur. Equidem tibi, vt quæ ab Hippocrate ſcripta ſunt tenenti,cauſam adijciam, quamobrẽ hunc reponendi modum propè ſecundum naturam eſſe affirmet, quóſque ſuperiùs poſuit,tanquam non ſecundum naturam reprehendat. Primò quidem hic reponendi modus humerũ extendit,quod neuter ex ſuperioribus prꝑſtitit,quã obrem à quouis meritò laudetur. nos enim ad quem vſum intentio adhiberetur, extẽdendúmque perpetuò eſſe,antequam reſtituere, aut componere tentemus,in opere quoque de fracturis oſtendimus. Deinde,in hâc curatione calce homo retrò repellitur, ne ſequatur, quùm brachium attrahitur. Hæc itaque duo agentes in diuerſa contendimus, loro quidem circa alam iniecto hominem in poſteriorem partem ducimus,pede in priorem repellimus. patet autem eundem eſſe, qui vtrunque efficiens in diuerſa contendit. Hæc in propoſito reponendi modo ſecũdum naturam adhibentur. ſed, quùm impulſus abſit,à conueniẽti modo recedit, eo quòd nequeat exigua pila inter latus & humeri caput penetrare, ac multò minùs etiam calx. At, vbi eo nihil indatur, quomodo impellemus? vbi nõ impellamus, neque reponere ſecundum naturam poterimus.

EST & alius reponẽdi modus,quo ſuper ſummum humerum alterius hominem collocant. maior autem eſſe neceſſariò is debet, ſuper quem collocatur. hic autem apprehẽſo brachio laborantis ſummum humerum ſuum excitatum alæ hominis ſubijciat.

A Homo collocatus super summum humerum alterius.
B Maior, super quem collocatur.
C Leuis puer à posteriori parte appensus.

Primus reponendi modus, quem posuit, per digitos fuit, siue ægrotantis, siue medici: alter per calcem: tertius est, quem vocant διὰ τοῦ κατωμισμοῦ, eo quòd Hippocrates dixit, ὥ κατωμίζουσι ἐς ἄνθρωπον, quùm significare voluit eum modum, quo super summum humerum alterius hominem collocant. Quomodo autẽ hoc fiat, ipse apertè docuit, quùm præcepit, vt qui super summum humerum collocaturus hominem esset, suis manibus prolapsum ipsius brachium prehenderet, atque ità summum humerum suum attollens in hominis alam conijceret, vt cauum, quod in eâ est, eiusmodi eminentiæ locum præstaret.

POsteà conuertatur, quasi sedili velit insidere, eò spectans, vt summo suo humero æger alâ suspendatur: ipse verò seipsum ab eo humero magis excitet, quàm ab altero, suspensique humerum ad suum pectus quàm celerrimè adducat: ità verò figuratus concutiatur, quùm hominem suspenderit, vt reliquum corpus in contrariam partem inclinetur, atque humerus contentus. Quòd si homo leuis admodum fuerit, appendatur ei à posteriori parte leuis aliquis puer. Hi restituẽdi modi omnes ad palæstram sunt aptissimi, quoniàm luxata ibi, vt restituantur, nullum aliud machinamentum desiderant, quibus alibi vti etiam conueniet.

Ὑποστρέφαι dixit verbum [conuertatur] significare volens, summum humerum, super quem homo collocatur, conuerti, sicut quando ad sedile accedimus, vt illi insidamus. Ægrotantem verò, quùm ab humero pendebit, constat à tergo eius, super quem collocatur, suspendendum esse. hac siquidem viâ in contrariam partem ducetur, atque brachium, quod à fronte trahitur. Quòd si leuis fuerit, qui suspenditur, appendi leuem puerum præcipit, vt grauius reddat pondus, quod tendit in partem contrariam. vult etiam concuti articulum humeri ipsius ægrotantis ab eo, super quem collocatur, vt è regione suæ sedis constituatur. sæpiùs enim diximus, vbi articulus ità collocetur, facilè recondi. quùm nobis etiam nihil impellentibus, musculi, quod expedit, efficiant.

SEd & qui super pistillum cogunt, propè secũdum naturam restituunt. Inuoluatur autem pistillũ molli aliquâ fasciâ, minùs enim elabitur: atque inter latus & humeri caput demittatur. Quòd si pistillum breuius fuerit, homo alicubi sedeat, sic, vt vix inijcere humerum super pistillum possit. Ferè autem pistillum adhiberi longius conuenit, sic, vt homo stans penè ex eo pendeat. Deinceps humerus & brachium iuxta pistillum extendatur, corpus verò alter in alteram partem adurgeat, manibus ad collum datis iuxta iugulum.

Atque hi etiam, quatenus in diuersa contendunt, secundum naturam reponunt: quatenus verò humeri caput (vt in sequentibus ostendit) pistillo circumducitur, à reponendo secundum naturam absunt. quæ autem hic scribit, singula in aperto sunt.

HIc reponendi modus moderatè secundum naturam est, ac restituere articulum potest, si rectè adhibeatur.

Hunc modum secundum naturam esse affirmat moderatè, quod significauit verbo ἐπιεικέως, quemadmodum & homo moderatus ἐπιεικὴς græcè dicitur. putarũt nonnulli verbum ἐπιεικῶς vsurpari pro maximè, atque idcirco (vt opi-

nor) in principio huius orationis remouerunt dictionem [propè] itá scribentes [Sed & qui super pistillum cogunt, secũdum naturam restituunt].Debuerunt autem,etiam si Hippocrates id non monuisset,per se intelligere,cuius rei hunc reponendi modum in sequentibus accuset. accusat enim, quùm inquit [licet enim pistillo humeri articulus inhęreat,periculum est,ne corpus in hanc vel illam partem labatur] ac propterea ait eum modum, qui per scalam adhibetur,meliorem esse. Modus igitur,qui pistillo vtitur, ad summum perfectionis non accedit. quare neque verbo ἐπιικῶς[maximè] significatur. magis enim eum probat,qui per scalam est:magis item eum,qui per spatham habentem in summo capitulum rotundum ac leniter cauum.

„ QVin & alius quidam modus est per scalam adhuc melior. quandoqui-
„ dem tutius suspensum corpus non magis in hanc, quàm in illam partem
„ inclinabitur. licet enim pistillo humeri articulus inhæreat, periculum est, ne
„ corpus in hanc vel illam partem labatur.

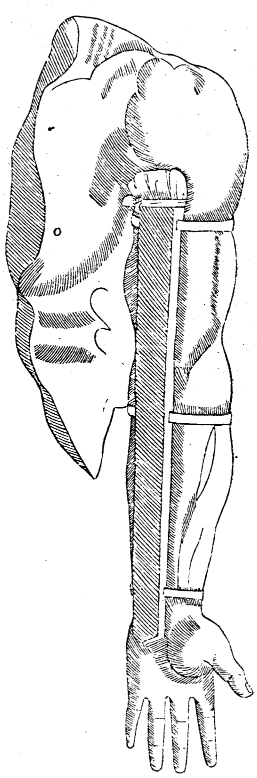
Quintus hic est reponendi modus.ob quam verò causam vtilior sit, quàm qui positus est quarto loco,apertè ipse exposuit.

„ ALligandum autem est super gradum rotundum aliquid, quod alæ sinui
„ conueniat,quo humeri caput in suam sedem compellatur.

Ex eo ipso ligno, ex quo gradus conficitur, tale quidpiam extat initio protinus, quùm scalę machinamentum paratur, quo nos etiam frequenter vtimur. simile autem est ligno, quod proximè subdet, quod summum habet capitulum rotundum ac leniter cauum, vndè apud recentiores medicos ferè omnes græcè ἄμβης nomen inuenit. consueuit autem illis organis adijci, quæ erecta collocantur: cuiusmodi est organum tum Andreæ tum Fabri. neutrius autem structuram adscribere nunc oportet. posita enim est à sexcentis architectis iunioribus, quâ de organis scribunt. nobis autem institutum est Hippocratem explanare, qui ad omnia validissimè in contrarias partes, seu extendenda, seu impellenda, eo machinamento vtitur, quod scamnum appellatur.

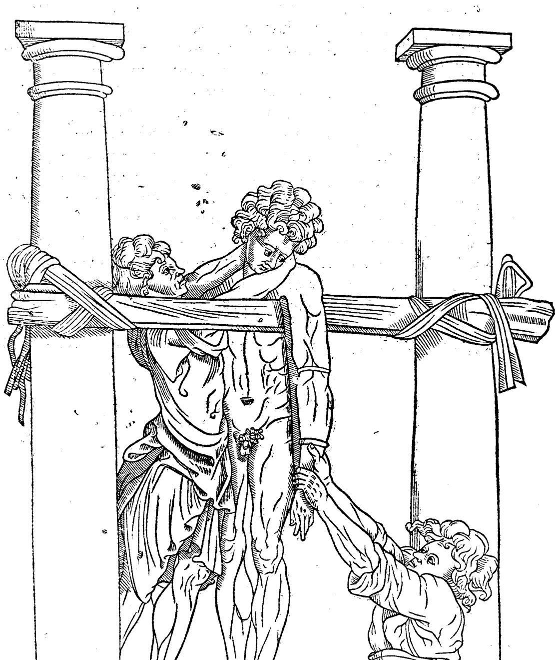
INter omnes reponendi modos hic præstantissimus est. lignum accipitur ad summum quinos, vel certè quaternos digitos latum, crassum verò binos, aut etiam minùs, longum cubitos duos, vel paulo breuius, quod ab altero extremo rotundum sit, angustissimum ac maximè tenue, in summo capitulum rotundum ac leniter cauum habeat, parúmque extet ab vnâ parte, non quidem versus latus, sed versus humeri caput, vt huic subiectũ, alæ iuxta latus accommodetur. Summo item ligno, vel linteum, vel mollis habena agglutinatur, vt mitius sit: deinde caput ligni in alam demittitur intrò quantum potest inter latus & humeri caput: brachium totum super lignum extẽditur, alligatúrque paulum infra humeri caput supra cubitum, & supra manum, vt quàm maximè immobile sit. est autem maximi momẽti extremum lignum vltra humeri caput in alam intimè indere.

Sextum reponendi modum,quem potiſſimum laudauit, hic docere ingreditur,apertè exponēs ſtructuram ligni, cuius extremo ſuperimpoſitum eſt capitulum rotundum ac leniter cauum. Hoc quià ſimile eſt labro, quod græci vocant ἄμβωνα, medici totum lignum ἄμβλω appellant. tale ſiquidem labrum eſt, quale videmus in ollis conuerſum in interiorem partem, verſus cauum. vndè quidam comicus,vt per iocum morderet,dixit quendam ollarum ἄμβωνας delingere. Attici igitur maſculino genere ἄμβωνας, Iones fœminino ἄμβχς huiuſmodi labrorum figuras appellant. Commodiſſimè autem capitulum hoc demittitur inter latus atque humeri caput, vtiliſſimúmque eſt ad impellendum,quùm firmiter, quod gibbum eſt ex humeri capite, excipiat. in vniuerſum autem ſingula ipſius verba plana ſunt.

» POſt hæc tignum tranſuerſum inter duas columnas bene alligandum eſt, » ſupérque id brachium cum ligno imponendum, ità, vt ab vnâ parte bra» chium ſit, corpus ab alterâ,ſed tignum iuxta alam:dein ab alterâ parte circa » tignum attrahēdum brachium cum ligno,ab alterâ reliquum corpus. Vincia» tur autem tranſuerſum lignum ſublime,vt reliquum corpus ſuſpenſum imis » pedibus ſit. modus hic reponendi capitis humeri præſtantiſſimus eſt. Iuſtiſ» ſimè enim impellit, modò lignum retrò magis, quàm humeri caput demit» tatur:iuſtiſſimè item in contrarias partes inclinat,oſque humeri tutum ſeruat. » Vbi caſus quidem recens ſit, articulus citiùs opinione reconditur, priùs item, » quàm extentus videatur.

Columnas conſtat ab ipſo ϛύλυς appellari:tignum verò tranſuerſum, quod ab vnâ columnâ ad alteram peruenit, ϛρωτῆρα.

SEd & quę iamdiu exciderunt, hoc tantùm modo reponi poſſunt, niſi tempore caro in cauum venerit, atque humeri caput locum ſibi tritum fecerit, in quem veniat. Vbi autem luxato humero malum ità inueterauerit, hâc viâ arbitror poſſe reſtitui. nam quid non moueat iuſtus impulſus. manere tamen ſuo loco non puto, ſed prolabi, vt conſueuit. Idem efficies, ſi ſuper gradũ vim adhibeas, hâc reponendi ratione vſus.

Locum tritum & calloſum nominauit τεῖβον, quem efficit humeri caput, quod adſtrictum diu continetur in eâ parte carnis, quæ iuxta commiſſuram eſt, in quam fortè à principio erumpens conſtitit. κοτύλην dixit cauum commiſſuræ, quod (vt dictum eſt) ſuper inſidet extremæ ceruici lati ſcapularum oſſis. Plærunque autem tam ipſe, quàm alij medici κοτύλας appellant alta caua ac magnis oris ſepta: ſed nunc iure ſuo mutuatus eſt hoc vocabulũ ad ſignificandum cauum, in quod proxima caro conijcitur, quùm articulus luxatur, & locum occupat, in quo humeri caput antè recipiebatur. Igitur & propterea, quòd ipſe ſinus capitis humeri obſtructus eſt, & propterea quòd locus, in quem venit, occaleſcens, ſinus vicem præſtat, fit vt, ſi quando reponatur, cõtineri non poſſit. cùm caro, quæ iuxtà erat, ſinum præter naturam occupet, & ea, quæ oſſi locum facit, occaleſcens commiſſuræ ſinum referat.

SAtiſque omnino fuerit, ſi recens adhuc vitium ſit, ſuper magnum ſedile Theſſalum vim adhibere. ſed parari lignum conuenit, quemadmodum dictum eſt, atque hominem in latus conuerſum ſedili inſidere, brachio cum ligno ſuper eam partem ſedilis iniecto, cui ſedentes dorſo inhærent, atque ab vnâ parte corpus attrahere, ab alterâ humerum cum ligno. Idem quoque facere licet ſuper fores bipartitas. His autem vtendum eſt, prout præſto ſunt.

Sedilis quondam hæc figura fuit potissimùm in Thessaliâ, vt ad rectam lineam attolleretur eâ parte, cui sedentes dorso inhærent, super quam adhiberi voluit vim in diuersa extendendi, quemadmodum antè super tignum docuit. Verùm, quomodo collocare languentem super sedile oporteat, ipse apertè explicauit. Idem efficient fores bipartitæ, si super eas vis adhibeatur: inueniuntur autem huiusmodi fores, in quarum medio interiectum est lignũ firmum, quale paulò antè dixit tignũ inter duas columnas. ex his foribus altera ab inferiori parte aperitur, à superiori altera, atque hâc de causâ bipartitas fores vocauit, quasi duplicem quandam duas in se continentem paruas. Docet igitur prolapsum humerum super lignum inter duas fores situm imponi, vt intentio in diuersa admoueatur.

De humero ijs modis prolapso, quos Hippocrates non vidit.

TEstatur quidem Hippocrates humeri caput prolapsum in alam duntaxat se vidisse: quidam verò ex recentioribus medicis scribunt, in alias quoque partes excidere, vt in quas etiam prolabi possit. nos autem quinquies hactenus eiusmodi casum nacti sumus, semel in Asiâ, Romæ quater, nec sæpiùs arbitror Rome accidisse, quoniã medici omnes, vt me consulerent, quæ præter opinionem euenirent, mihi ostendebant. Quater igitur procidit, ac semper in priorẽ partem. erat autem discrimẽ, eo quòd nunc magis ad cõmissuram accedebat, nunc ab ipsâ magis diducebatur in longitudinem, vel latitudinem membri. Mirabar autem quodammodo, quî fieret, vt Hippocrates hoc nũquam viderit. ex recentioribus verò vnus dicat semel se vidisse, alter bis: nemo autem ità sæpè, sicut nos hactenus cõspeximus, & fortè rursus etiam conspiciemus. Existimamus autem non casu, sed ratione id nobis accidisse, vt deinceps ostẽdemus. In Asiâ nostrâ primùm inspeximus humerũ ità prolapsum, quùm Smyrnæ adhuc à præceptoribus erudiremur (est autem hæc vrbs multo maior illâ, cuius vbique meminit Hippocrates) vt qui ibi plurimùm essemus. Post trigesimum & secundum annum Romæ degimus, quam vrbem tot homines habitant, vt Polemo rhetor eam celebrans dixerit terræ habitatæ compendium. Quod autem quater hactenus eiusmodi casus euenerit, patere planè potest, eo quòd omnes medici (vt posui) mecum communicarent, quæcunque præter opinionem nacti essent. ac non modò Romæ nihil me latere huiusmodi potuit, sed neque in portu, atque in proximâ vrbe, quã Hostiam nominãt. quùm omnibus amicis vterer, quicũque illis locis medicinam exercerent, quæ & ipsa frequentissima sunt. At vrbes, quarum meminit Hippocrates, vbi diutiùs egit, non plures incolunt, quàm Romæ vicum vnum. nihil ergo mirum, si in frequentissimâ vrbe plures incidunt in idem malum. Illud prætereà experientiâ discens, ductus sum ad causam inueniendam. nonnullis enim palæstrâ, nonnullis medicorum operâ, visus est articulus eo modo excidere. nam duo quidem ex ijs, quos vidi, articulum in alam venisse mihi retulerũt: medicis autem imperitè vrgentibus, musculorum complexu arctè contentum fuisse secùs ac principio apparuisset. Quocirca, si Romæ has duas causas præter hominum frequentiam adijcias, requires, non quidem cur tot nactus sim, quibus humeri articulus ità prociderit, sed cur non plures. Hippocratis enim seculo medici optimè artis præcepta discebant, atque ea præsertim, quæ ad huiusmodi manus operam pertinent. Ea nunc à medicis, vel nullo modo addiscuntur, vel certè

exiguo temporis spacio: deinde palæstræ vsus mirum in modum increuit, vbi eius magistri membra varijs modis contorquent, atque peruertunt. Requires igitur (vt dixi) non cur tot, sed cur in tot hominũ milibus non plures viderim, quos magistrorum numerus in palæstrâ, & inscitia medicorum in huiusmodi noxam compulerit. Restituũtur autem luxata hæc ijsdem consilijs scilicet extendendo, impellendo, & collocando. Non conuenit autẽ ità impellere in hoc casu, sicut quando in alam articulus eruperat. ibi enim opus erat articulum primò in priorem partem, deinde sursum adducere, dum collocaretur è regione sui caui: nunc autem, quùm penitus in priori parte commissuræ sit, siue in interiorem, siue in exteriorem partem adstrictus à musculis inclinetur, impellere ipsum oportet ad contrariam regionem. in quo faciẽdo periculũ est, ne ipse deorsum lapsus à musculis in alam trahatur. quam rem in diuersa extendentes præcipuè vitamus. non est autem ab re, dum in diuersa contẽditur, locum fæpire, qui sub alâ est, quod nos Smyrnæ fecimus, ad articulum in priorẽ partem elapsum. accidit autem in palæstrâ, quùm brachium cuidam à luctante duplicaretur, sub quo modo potissimùm articulus in priorẽ partem prorumpit. nos verò homine resupinato intẽtionem in contrarias partes adhibuimus similem illi, quæ per calcem fit, quodam à posteriori parte sedẽte, ac loro lato sub alâ iniecto, sinu aliquâ re prius cõpleto. Nos (vt diximus) articulum è musculis, quibus adstringebatur, expellentes, dein remissâ intentione siuimus attractum à musculis in seipsos recurrentibus in suum locum reponi. Hic igitur promptè restitutus est. in palæstrâ enim protinus curationem aggressi sumus, satísq; fuit affectum brachium à nobisipsis extendi, non secus, atque in eo reponendi modo, vbi calce vtimur. Interdum etiam extendendi causâ laqueum inijcimus. fit autem laqueus ex ijs, qui facultatem habent, extendendi æqualiter, qualis est duplex Carchesius, qui ex duabus habenis conficitur. Sed, vbi iamdiu procidit, opus fuit scamno Hippocratis, quod ipse in sequẽtibus tradet. Hęc de articulo prolapso: pergamus iam ad ea, quæ tractat de corporum varietate, quibus magis aut minùs humeri caput elabitur.

ILlud autem ignorare non oportet, quòd in luxatis facilè restituendis, naturæ à naturis plurimùm differunt, & multum cauum à cauo distat. nam hoc quidem facilius, illud verò minùs facilè superatur. multum etiam discriminis est inter eos, quibus neruorum coniunctio laxa est, & quibus tenta.

Cùm sermonẽ de restituẽdo absoluerit, causam docere incipit, q̃obrem nõnullis facilè quiuis articulus excidit, ac sine magno negocio reponitur, nõnullis cõtrà raró excidit, sed magno negocio restituitur. quâ in re nos suprà & ossium cõmissuras causati sumus, & superiniectos musculos valentes, aut laxos.

QVibusdam enim hominibus humor in articulis est propter adiunctos neruos, si naturâ laxi fuerint, & extẽdi facilè patiantur. Cõplures autem videre licet ità humidos, vt vbi velint, sine dolore articulos suâ sede moueant, atque item sine dolore restituant.

Commutasse mihi sermonem videtur, quùm neruosa corpora laxiora fiant ob humorem hominis naturalem: at non propterea quòd laxiora sint, idcirco humor sit in articulis, cuius oppositũ indicant Hippocratis verba. Videtur autem mihi voluisse neruosa corpora propter humorẽ hominis facilè plurimum extendi, non tamen hoc suâ oratione assequitur, sed particulâ [propter] abusus lectorem adducit ad intelligendam causam.

Differunt

DIfferunt etiam inter se corporis habitus, quibus enim membrum boni habitus est, & carnosum, articulus minùs excidit, & ægriùs reponitur: quibus quàm soleat tenuius est, & minùs carnosum magis elabitur, & faciliùs restituitur. cuius rei indicio sunt boues, quibus femur suo cauo magis erumpit, tunc, quùm ipsi emacrescunt. emacrescunt autem boues maximè vltimâ hyeme. Tũc igitur maximè his articuli luxãtur: modò quid tale in medicinâ scribere conueniat, sed certè conuenit.

Naturæ atque articulorum differentię, sub quibus ipsi, seu promptè, seu vix procidunt, & reuertuntur, duæ sunt, quas sæpiùs recensui, cùm in superioribus habeantur. Illis nonnunquam tertia accedit, quam nunc exequitur, à crassitudine vel macie corporis orta, quam ἕξιν, id est, habitum dicunt. hominibus enim, quo habitiores efficiuntur, eo articuli ægriùs excidunt, ac reponuntur. quoniàm carnis copiâ vndique constringuntur: cõtrà ijs, qui emacrescunt, relaxatur cutis eius carnis, quę commissuram complectitur, parúmque prohibet, quo minùs articulus excidat, & reuertatur: nec quidquam deteriùs agitur cum his, qui naturâ graciliores sunt, quàm cum his qui pleniores. Ostẽdimus enim in libro de temperamentis graciliorem esse naturæ siccioris, pleniorem magis madere. Quocirca musculi, quùm gracilibus robustiores sint, commissurã coarctant. plenioribus caro, quatenus magis abũdat, adstringit id, quod articulũ ambit: quatenus autem mollis est, facilè peruertitur, quùm rotũdorum ossium, quæ suâ sede mouẽtur, capita admittat, sic, vt vtriq;, quod ad articulos excidẽtes attinet, ęquales sint. Si quis tamẽ habitior aliquãdo emacrescit, faciliùs huic articulus elabitur, ac rursus recõditur, tunc, quàm anteà: nõ secus etiam, si quis naturâ gracilis, carne impleatur, ei vix procidit, atque ægrè reuertitur. Quam rem cõprobat per ea, quę in bobus apparẽt, ità apertè loquutus, vt nullâ explanatione opus sit, nisi alicubi in vno, vel altero vocabulo, quæ à me notabũtur.

REctè enim scripsit Homerus ex omni pecore boues tẽpore hoc maximè pati, atq; inter boues, qui arant, quùm hyeme laborent. his igitur maximè articulus excidit, quoniàm maximè extenuãtur. Namque aliud pecus pascere exiguas herbas potest: bos non item, priusquã grandiores fiant. aliud enim pecus tenuem habet labrorum prominentiam, tenues item malas: bobus contrà labrorum prominentia crassa est, malæ item hebetes & crassæ, atque idcirco exiguis herbis non possunt eas subijcere.

Pecus πρόβατα. nunc dixit, significare volens vniuersum pecus, quemadmodum & in libro de morbo comitiali, vbi ad verbum legitur [οὐκ ἔστιν ἄλλο πρόβατον οὐδὲ ἢ βόες καὶ αἶγες] Simile quid apud poëtam legitur, vbi ait,

-πολλαὶ ποὶ πρόβατα ἐστι. Vult enim significare gregem pecudum armentúmque, quam vocem è maioribus multi similiter vsurparunt.

VErùm animalia, quæ solidi pedis sunt, vt potè, quę vtrinque sint dentata, vellere possunt, & exiguis herbis dentes subijcere, gaudéntque eiusmodi herbâ magis, quàm grãdiori. omnino enim melior est ac firmior exigua herba, quàm quæ grãdis ẽst, antequam ad maturitatẽ veniat, ac propterea scripsit.

Sicut quando redit gratum ver bobus, in orbem

Crura quibus vertuntur- quoniàm grandior herba iucundissima illis videtur. Sed & bos naturâ hunc articulum laxiorem reliquis habet, atque eâ de causâ pedem circũuoluit, magis quàm cætera animalia. præsertim vbi macie, senióq; confectus sit, quas ob res omnes boui maximè prolabitur. Plurima

» de ipso scripta sunt, quoniàm hæc fidem faciunt eorum omnium, quæ propo-
» sita sunt. sed, vt eò reuertatur oratio, vnde digressa est. gracilibus magis prola-
» bitur articulus, ac citiùs reponitur, quàm ijs, qui bono habitu sunt: minúsq; in-
» flammatione tentantur madentes ac graciles, quàm sicci & carnosi.

Vellere Hippocrates σαρκάζειν dixit, quo vocabulo nonnulli significari volunt labra vehementer inter se coniungere, sic, vt herbæ partem auellant: alij inferioribus dentibus cum superiori labro idē efficere. nam qui derident (σαρκάζοντες græcè dicuntur) dentibus labrum mordent. Verùm illi quidem superioribus dentibus mordēt labrum inferius: animalia verò, quæ ruminant, cùm inferiorem tantùm dentium ordinem habeant, eo ad mordendum vtuntur. ac propterea accipiunt alij vocabulum σαρκάζειν in illis, quæ dentes inter se committunt. quoniàm, quæ carnem vorant (σαρκοφαγοῦντα vocantur) tam superioribus, quàm inferioribus dētibus vtuntur. atque his vidētur fauere verba Hippocratis, quùm σαρκάζειν dixerit, nō de ijs, quæ ruminānt, sed de ijs, quæ vtrinq; dentes habent, quæ ἀμφώδοντα græcè nuncupantur. Hæc quidē pascere exiguas herbas possunt, cuiusmodi sunt equi, asini, muli: at ex ijs, quę ab vnâ parte tantùm sunt dentata, illa duntaxat, quibus labri prominentia tenuis est: atque idcirco inter animalia, quæ herbis vescuntur, soli boues hyeme pastu indigent. quoniàm nequeunt exiguam herbam aut σαρκάζειν, id est, dentibus abscindere, aut labris prehendere. boues enim non habent labra ità tenuia, vt exiguam herbam circumplicare atque comprehendere possint, quemadmodum & capræ & oues. Hæc tria animalium genera multifidos pedes habent: sed solidi pedis sunt, quæ vtrinque sunt dentata. appellantur autem græcè μώνυχα cōtracto vocabulo, vt asserunt, qui nominum interpretationem excolunt à dictione μονώνυχα, eo quòd vnum vnguem habeāt, græci μόνον ὄνυχα dicunt. solidipedum enim pedes extremi vnguibus hominis respondent. [Minúsq; inflammatione tentantur.] Quùm faciliùs articulus excidat, sequitur, vt similiter recondatur. quo fit, vt nulla vel certè quàm minima inflammatio superueniat. namque, vbi magnâ vi procidat, ac reuertatur, musculi dolore vexantur, quem subsequitur inflammatio.

» MInúsque in posterum articulus alligatur. atqui, si citra inflammationem
» mucci iusto plures fuerint, idcirco etiam facilè procidet. ferè autem cir-
» ca articulos mucci redundant magis in gracili, quàm in pleno.

Quod inquit [in posterum] referri potest ad duo tēpora, & ad id, quod reposito articulo proximum est, cùm inflammatæ partes curātur, & ad id, quod deinceps citra molestiam insequitur. eo quidem tempore, quod reposito articulo proximum est, vbi inflammatio fit, articulus ab ipsâ constringitur. quod ipse etiam narrauit: post curationem à validis eiusmodi hominum musculis, & à quâdam duritie, quam musculis ingens inflammatio relinquit, articulus quasi vinculo coarctatur.

» SEd & caro quoque graciliū, qui arte non fuerint rectē extenuati, muccosa
» magis est quàm eorum, qui pleni sunt. Vbicunq; autē mucci cum inflam-
» matione sunt, inflammatio articulum illigat, ac propterea non admodum ela-
» bitur, vbi mucci redundāt, qui lapsurus vtique fuisset, nisi locum vel ampliùs,
» vel minùs inflammatio occupasset. Qui reposito articulo, partibus, quæ iuxtà
» sunt, nullâ inflammatione affectis protinus humero vti sine dolore possunt,
» hi nullâ curâ sibi opus esse arbitrātur. Sed medici officium est præsagire con-

tra eorum

tra eorum opinionẽ.ſiquidem his rurſus prolabitur,magis quàm quibus nerui inflãmatione tentãtur.Hoc in omnibus articulis ità habet, & præcipuè in cõmiſſurâ humeri cũ lato ſcapularum oſſe,ac in genu.namq; hi pręcipuè luxãtur. At quibus nerui inflãmatione vexantur,humero vti non poſſunt.dolore enim prohibentur,atque inflammatione extendente. His itaque mederi oportet cerato panníſque,& multas faſcias circumdare:tum lanã mollem ac mundam in alam ſubijcere,donec id cauum compleatur, vt vinculum fulciat, & articulum ſuſtineat. Continere autem humerum oportet,plærunque in ſuperiorem partem conuerſum.ſic enim fiet,vt humeri caput longè collocetur à loco,in quem proruperat. conuenit autem humeri articulo deligato humerum ipſum ad latus deuincire,faſciâ in orbem circa corpus porrectâ.

Quicũq; ſeu fame,ſeu obſidione, ſeu luctu,ſeu mœrore, ſiue etiã cibi faſtidio alimenti non ſatis ſumentes extenuati ſunt, caro non ſtatim ſicceſcit,ſicut illis, qui arte rectè ſunt extenuati : ſed ferè in omnibus propoſitis caſibus madentior efficitur, quibuſdam tunc ob inopiam liquatis. magis adhuc tabeſcũt, qui in mœrore ſunt,quẽ græci poëtę μελεδῶνα idcirco dicunt,quaſi mẽbra edat, deuoretq́;. ſub hoc itaq; adeps omnis tabeſcit,& quæcũq; caro mollis ac recẽs concreuit. ſed,vbi medicus de induſtriâ corpus aliquod extenuat, per ea,quæ excogitauit,moliri id cõtẽdit:deinceps frictione vtitur,quo tẽpore opus eſt,ſi quid liquatur exhaurire,vel per ſudorẽ,qui ſenſui ſubijcitur,vel p expirationẽ, quę non ſenſu,ſed ratione percipitur. Ad hęc par eſt ipſum eſculenta & poculenta nõ temerè dare,ſed conari per hęc,vt quęcũque educẽda ſunt,benè exitũ habeant,non modò,quæ per deiectiones,ſed & quæ per vrinã.eo enim pacto, ſi quis in corpore humor liquaretur,vndiq; extra corpus efflueret. nam,vbi in corpore maneat,tẽpore muccoſas carnes efficit. Quodcũq; igitur tenue omnino,ac ſeri naturã habẽs liquatur,effertur, & per expirationẽ,quæ ſenſu nõ cõprehẽditur,magis q̃ alio modo diſcutitur:tãtum autẽ ſubſiſtit id,quod aliquatenus craſſum eſt, quod tẽpore glutinoſum efficitur, & à muccis nõ abhorret.

NEceſſe eſt inſuper humeri cõmiſſurã ſenſim,molliterque perfricare. opus autem medico eſt multarum rerum & frictionis etiam experiente.ſiquidem ab eo,quod eodẽ nomine appellatur,nõ idem effectus oritur.poteſt enim frictio laxiorem articulum illigare , & iuſto duriorem ſoluere. Verùm de frictione alibi pertractabimus. Ergo hanc humeri commiſſuram cõuenit mollibus manibus perfricare,tum leniter,quod alioquin vtile eſt.

Efficit frictio ſenſim molliterq́; adhibita,ne quæ remaneant inflãmationis reliquię. variè autem ꝓcedat,oportet,modò manus à ſuperiori parte deorſum, modò ab inferiori ſurſum ferãtur, deinde obliquæ nõ ſolùm ab inferiori parte ſurſum,ſed à ſuperiori deorſum,poſt hęc in orbẽ,& quaſi trãſuerſę à dextrâ in ſiniſtrã,& rurſus à ſiniſtrâ in dextrã,vt muſculorũ fibrę omnes molliãtur. Maiores enim græci ad frictionem ſignificãdam mutuati ſunt vocabulũ ἀνατρίψεως pro τρίψεως.at nolim tibi perſuadeas (quemadmodum nonnulli exiſtimarunt) Hippocratẽ velle manus in perfricandâ humeri commiſſurâ ferri ab inferiori parte ſurſum,quòd τρῖψις frictionem,ἀνὰ ſurſũ ſignificet. nam verbum ἀνατρίβειν vniuerſum frictionis genus exprimit:non eam duntaxat,quę ab inferiori parte ſurſum procedit. quod & ipſe indicauit, quùm inquit, [ſed de frictione alibi pertractabimus]vbi frictionem ἀνάτριψιν vocauit. non enim pollicetur ſe de vnâ ſpecie tractaturum cæteris omnibus omiſſis. Sed in libro etiam de offici-

nâ medici omnes exposuit, genus vniuersum ἀνάτριψιν appellans, quùm inquit, [frictio ad resoluendum valet, & adstringendum, præter hæc ad implẽdum ac minuendum, & quę sequuntur] quæ tum in commentarijs in eum librũ persequuti sumus, tum in opere de tuendâ sanitate latissimè narrauimus.

ARticulus non violẽter dimouendus est, sed quatenus citra dolorẽ moueatur. confirmantur autẽ omnes, alij quidem longiori tẽpore, alij breuiori.

Inflammatione remissâ nihil expeditius est, quàm eiusmodi motus. soluit enim illius reliquias omnes, quibus neglectis articuli cõtracti atq; illigati redduntur vtrisque enim vocabulis appellantur.

HIs autem indicijs exciderit ne humerus, intelligendum est.

In libro de fracturis, antè ad eos, qui errãt, aggreditur, quod nũc quoque facit. nam postquã errantes redarguit, reponendi rationẽ subijcit, quæ nõ solùm sequitur, quod propositum erat, sed eius etiam fidem facit. Eam ergo primùm exequutus, nunc deinceps indicia subijcit humeri capitis luxati, quæ in exercendâ arte necessariò præcedunt, in tradendâ non item necessariò. eorũ verò, quæ præcedũt, aut sequuntur, illud tibi indicio sit, ꝙ non rectè effici potest opus, quod sequitur, aut percipi, quod pręceptum est, antequã intelligatur quod præcedit. Ratio quidem luxati restituendi, antequã intelligatur in quam partẽ articulus eruperit, apertè demonstrari nequit: sed nihil eam addisci prohibet, priusquã notæ enarrentur. Principio itaq; orationis, si id vnũ edocti simus, humerum in alam prolabi, & ipsi inuenire modum reponẽdi possumus, & ab altero etiam doceri: non tamen comprehendere modum reponendi, nisi antè sciuerimus humerũ in alam procidere, sicut neq; quo pacto in alam procidit, nisi priùs nouerimus naturã vniuersæ cõmissuræ. Si quis igitur restituẽdi modum præfatus, deinceps adijciat, in quam partẽ articulum luxatũ restitui docuerit, necessarium ordinem perturbat. id quod accidit etiam ei, qui primò incipit ostendere, in quas partes articulus erumpat, dein transit ad cõmissuræ naturam exponendam. nam, si quis penitus nosset, quomodo articulus in alam excideret, superuacuum esset commissuræ naturam hunc docere: sed, si quis primò audiat, percipiatq;, quonam modo hæc habeat, deinde in quã partem articulus venerit, huic nihil opus est ad hoc, vt restituẽdi modum doceatur. Eodem etiam modo nunc nihil nos prohibuit signorũ inscitia, quo minùs reponẽdi rationem intelligeremus. quæ res communiter euenit in omni curatione tradendâ. potest enim doceri quis, quâ ratione curetur inflammatio iocinoris, seu vẽtriculi, seu renũ, siue intestini crassioris, antequam ipsorũ affectus teneat: non tamen curare potest, priusquã eos intelligat, sicut neq; ratione curationẽ inuenire, aut doceri ab altero, priusꝙ naturã calleat partis, quę curatur.

PArtim quidem, quùm homines iustum habeant corpus, & brachia, & crura, ad exemplum integri extimare vitiatum oportet, & ad exemplũ vitiati integrum, neque spectare alterius hominis articulos.

Quod ab vtraque parte tam dextrâ, quàm sinistrâ æquale est ad vnguem, iustum appellauit. Sed quoniàm membrorum forma in hominibus varia est, imperat, vt affectum membrum cum pari hominis membro conferatur: atque inde quatenus à naturali statu recesserit, coniectura fiat

ALijs enim magis extant, alijs minùs, sed ipsius laborantis, an integer vitiato dissimilis sit.

Eos, quibus articuli naturaliter extant, prominéntque ἐξάρθρους appellauit.

Quæ res

QVæ res rectè quidem oſtendetur, magna autem eius inſcitia eſt. Hâc de cauſâ non ſatis eſt ratione artẽ hanc ſcire,ſed vſu experiri ipſam oportet.

Inſcitiam dixit παρασωήσιας non omnem ſimpliciter intelligens, ſed eam, quæ cõiuncta eſt ac proxima ſcientię.indicabit autem ipſe in ſequentibus,quî fiat,vt interdum decipiantur,qui protinus cum vitiato integrum conferunt.

MVltis enim articuli prę dolore vel aliâ de cauſâ,vt nõ exciderint,nequeũt tamẽ eo modo,quo in ſanis corporibus figurari.Intelligere igitur,ac ſcire huiuſmodi habitum oportet.nam multò magis in alâ ſentitur caput humeri prolapſi, quàm eius, qui naturaliter habet : ad hæc locus, qui à ſuperiori parte ſuper commiſſuram eſt,cauus apparet: item latum os ſcapularum ſummũ,quà cum iugulo cõmittitur,extare videtur, cùm articulus inferiori loco recipiatur.

Inſcitiam, quam ipſe παρασωήσιν dixit,nunc vnam ponit, quæ in figurando accidit.Interdum enim nequeunt affecta mẽbra aliquo modo figurari,quamuis hoc ægris nõ accidat,propterea quòd articulus eruperit, ſed vel dolore, vel muſculorum intentione.deinceps inſcitiam alteram ſubijcit.

IN quo etiam accidit inſcitia , de quâ in ſequentibus agemus . eſt enim memoratu digna.

In eo quòd locus,qui humeri commiſſuræ ſuperiectus eſt,cauus cõſpicitur, quendam incidere errorem ait,quem in ſequentibus dicturum ſe pollicetur.id autem interdum euenit,vbi iugulum à lato ſcapularum oſſe diducitur.

PArtim etiam à latere cubiti eminentia recedere magis videtur ab eo humero,qui prolapſus eſt,quàm ab altero: ſi quis tamẽ cogat, adducitur quidem,ſed cum dolore.

Indicium quoque hoc fallax eſt,niſi ſub alâ humeri caput cõtingas,quod in eam venit.quo fit,vt brachium adduci ad latus ſine dolore non poſſit.

ADde ꝙ cubito extẽto brachiũ iuxta eiuſdẽ partis aurẽ nõ ità porrigi poteſt,quẽadmodũ & integrũ,neq; in latera ſimiliter.Hęc itaq; indicia ſunt humeri capitis luxati.reſtituẽdi verò modi hi,ꝗ ſcripti ſũt, & curationes eędẽ.

Hoc quoque ſignũ ex illis eſt,in quibus eſſe inſcitiam propoſuit. quod euidentiſſimum eſt ex ijs,quę prodidit,cùm inquit,[Multis enim articuli prę dolore,vel aliâ de cauſâ,vt nõ exciderint,nequeunt eo modo,quo in ſanis corporibus figurari].Si quis(vt ipſe ait)promptè brachium poſſit ad latera porrigere, id certum indicium eſt articulũ naturaliter habere : quòd ſi aliquâ ex parte prohibeatur,poteſt huius rei cauſa eſſe dolor,vel muſculorum intentio.

MAximâ autẽ animaduerſione dignũ pręceptũ eſt,quâ ratione curare eos cõueniat,quibus ſępè humeri caput elabitur.cũ multi ob calamitatẽ hãc, quanq̃ alioquin idonei, certare prohibeãtur. multi etiã eâ de cauſâ redditi ſint inutiles ad bellũ,ac perierint. Ob id etiã animaduerſione dignũ eſt,ꝙ neminẽ nouerim,qui rectè curaret:ſed alios quidẽ manus homini nõ inijcere, alios cõtrariũ ei,quod expediret,excogitare moliriq;.Aduſſerunt iã cõplures medici, vbi humeri articulus excideret,eũ locũ, qui à ſuperiori parte cõmiſſuræ eſt, & eũ,qui à priori, quâ ꝓminet humeri caput,& à poſteriori parte paulo infra ſuperiorẽ ſedẽ cõmiſſuræ.Profectò huiuſmodi vſtiones cõmodæ fuiſſent,ſi humeri caput in ſuperiorẽ,priorẽ,aut poſteriorẽ partẽ veniſſet:nũc,cùm in inferiorẽ erũpat, expellũt magis q̃ cohibent. excludunt enim humeri caput à ſpacio ſuperiori. Sic autẽ adurere hos cõuenit.cutis ſub alâ prehẽdẽda digitis eſt, atq; attrahẽda è regione potiſſimũ eius partis,in quam humeri caput elabitur.

In hâc etiam oratione plæraque plana ſunt. quare à me prætermittentur, niſi ſi qua videantur obſcura.

TVm, cute ſic attractâ, ità admouẽdũ candẽs ferramentũ eſt, vt traijciatur.

Imperat, vt ex cute extẽtâ nihil relinquatur, quod nõ vratur, ſed cãdẽs ferramentũ traijciatur à dextrâ parte alæ in ſiniſtram, atq; ab hâc ad dextram.

FErramentis autem adurere oportet, non craſſis, neque nimiũ rotundis, ſed oblongis. celeriùs enim manu impulſâ traijciuntur.

Ferramenta extremitate rotunda appellauit φαλακρὰ, cuiuſmodi ſunt capitulata illa, quibus ad alas vtuntur (πυρῆνες, vel διαπύρινα nuncupantur) atque item ſpatæ capitulatæ: quæ verò his contraria, oblonga ſunt, προμήκη dixit, quorum extremitas non eſt rotunda, ſed acuta. Illis aliquo modo ſimilis, quæ ad perforandum accommodantur.

SIntq; candentia, vt traijci quàm celerrimè poſſint. quæcunque enim plena ſunt, tardiùs traijciuntur, & cruſtæ inde latiores reſoluuntur, periculumq́; eſt, ne vlcera abrumpantur. quod, & ſi nihilo deterius eſſet, turpius tamen atq; expers artis penitus haberetur. Vbi ergo candens ferramentum traieceris, ferè abundè erit in inferiori parte duntaxat aduſſiſſe.

Candentia eſſe voluit ferramenta, quæ ad alam admouentur, quod expreſſit vocabulo διαφανῆ.

AT ſi nullum inſtare periculum videatur, ne vlcera abrumpantur, ſed magnum ſpacium in medio integrum relinquatur, inſtrumentũ, quo ad illinendum vtimur, tenue traijciendũ eſt, ab vnâ vſtionis parte ad alterã, cute adhuc extentâ, non enim poſſet aliter traijci. quo facto remittẽda cutis eſt: poſteà inter vtranque plagam alia media facienda eſt, admoto tenui ferramento candenti, donec ad priùs demiſſum inſtrumentum pertineat. quatenus verò prehendere cutem ſub alâ conueniat, hinc conijcere poteris, quòd glandulæ ſub alâ ſitæ ſunt, atque in multis alijs corporis partibus.

Vlcera vocauit ὠτειλὰς, quemadmodũ & poẽta, qui de recẽti vulnere inquit,

ὄφρα οἱ αἷμ᾽ ἔτι θερμὸν ἀνήνοθεν ἐξ ὠτειλῆς.

Vbi extentam cutem (vt ait) tranſuerſam ferramento traieceris à dextrâ in ſiniſtram præcipit, vt iterum aduras, demiſſo candenti ferramento, non ampliùs trãſuerſo ab vnâ parte ad alteram, ſed prorſus in altitudinem. Oportet autem inter vtramque plagam, quam candens ferramentum fecit, non exiguum ſpacium interijcere. nãq;, vbi exiguum ſit, periculum eſt, ne vlcera abrumpantur, atque vna magna exulceratio fiat. quamobrem & ſi nihil deterius accidat, ſiquidem adurimus, vt partem exiccemus, atque adſtringamus. nõ tamẽ neceſſe eſt magnâ inductâ cicatrice locum deformem reddere, quùm per exigua foramina liceat æquè ſuccurrere.

SEd alibi glandularũ vniuerſam naturam perſequemur, quid ſint, quidq́; & in quibus indicent, aut poſſint. Glandulas itaque prehẽdere non conuenit, nec quæcunque glandulis interiora ſunt, id ſiquidem valdè periculoſum eſt.

Glandularum vniuerſam naturam appellauit οὐλομελίην, quam pollicitus eſt alibi docere. non tamen extat hic liber Hippocratis de vniuerſâ glandularum naturâ. Sed quidam ex medicis iunioribus, qui Hippocratẽ ſequũtur, paruum libellum confecit, quem inſcripſit [Hippocratis de vniuerſâ glandularum naturâ] qui, tam loquutionibus, quàm ſententijs, longè ſuperatur à germanis libris Hippocratis: adde quòd neque vllus veterum medicorum eius libri meminit, neque ab ijs, qui indicem ſcripſerunt, commemoratur.

PRoximæ enim ſunt neruis, qui magnam vim habent. extra glandulas plurimum prehendendum eſt, nam id fit innocenter.

Subiectos eſſe ait glandulis in alâ neruos magnã vim habẽtes, quos nuncupauit τόνους. Ridiculè igitur quidã ex recẽtioribus medicis exiſtimant neruos illos duntaxat ab ipſo appellari τόνους, qui coniugati à cerebro oriuntur. quoniam in ſecũdo de morbis vulgaribus, cùm dixit [duo enim nerui à cerebro iuxta os magnæ vertebræ, & quæ ſequuntur] neruos appellauit τόνους. nerui enim, qui ad brachia intendũt (vt in confeſſo eſt apud omnes, qui incidẽdi corporis peritiã habent) à ſpinę medullâ in ceruicibus dependent, quâ parte ad thoracem accedit, quos conſtat ab ipſo nominari τόνους, tũ in propoſitis verbis, ac deinceps bis, in ijs, quæ ſubijciuntur: tũ infrà rurſus, vbi de ſpinâ agens, neruos appellat τόνους.

ILlud etiam ignorare non oportet, quòd vbi humerum valdè in ſuperiorem partem porrexeris, nihil prehendere ex cute ſub alâ poteris, quod extendere operæprecium ſit. nam, vbi in ſuperiorem partem porrigatur, cutis, quæ ſub alâ eſt, abſumitur. Ad hæc nerui etiã nullâ ratione violandi ſunt. hi ſiquidem in eiuſmodi habitu prominent, atque extẽduntur. Sed, ſi humerus paulum excitetur, multum cutis apprehendi poterit, & nerui, quos cauere oportet, intrò magis recedent, longiúſque aberunt ab eo, quod apprehenditur.

Abſumi in alâ cutem ait, vbi totum brachiũ ſurſum porrigatur. antè ſiquidem laxa erat, ità, vt ſupereſſe videretur. brachio autem ſic figurato extenditur circa partes, quas contegit, ità, vt quod priùs ſupereſſe videbatur, pereat, & quaſi abſumatur, quùm brachium ſurſum porrigitur.

AT nónne in vniuerſâ arte in primis danda opera eſt, vt quo pacto ſingula iuſtè figurentur, inueniamus?

Iuſtè intellexit quaſi æqualiter. hoc autem fit, vbi ſeruatur, quod vnicuique rei conuenit, & proprium eſt. Id nũc, quo de agitur, vſtio cutis in alâ eſt, quam admouere oportet, humero conueniẽter figurato. nam, ſi ità demittatur, vt latus attingat, nimis parùm excitabitur, neque poterit altitudo alæ ſe oſtendere, neque cutis ſanè digitis extendi atque aduri: ſed, ſi humerus plurimùm attollatur, digitis extendi nihil ferè cutis poterit. ſub hoc enim habitu circa ſubiectas partes extenditur. adde, quòd nerui prominent. Eatenus igitur attollere humerum conuenit, atque ab alâ reducere, vt locus in conſpectum veniat: ſitque quà ſubijcere digitos facilè poſſimus, & cutem extendere, atque adurere. Quæ, quùm primùm excitato brachio fieri poſſunt, admouenda manus eſt membro ità figurato, neque vlterius attollendum. non enim aliâ de cauſâ humerus attollitur, niſi vt poſſit cutis ſub alâ digitis extendi hactenus, vt candens ferramẽtum admoueatur, prout ipſe indicauit, ità, vt ſi hæc præſtare potuiſſemus humero demiſſo, eiuſmodi habitu nihil antiquius fuiſſet, quùm laxiorem cutem efficiat. ſic enim plurimùm attrahitur, ac manus ſine vllo periculo penitus admouetur.

HÆc circa alam, ſatíſque eſt ſic prehendere, modò quà conuenit, candentia ferramenta demittantur.

Prehendere dixit de cute.

EXtra alam duæ tantùm ſedes ſunt, quùm aduruntur morbo auxiliantes.

Dictionem [extra] dixit ἐκτὸσθεν, quã poſuit non vt loci differentiã notaret, ſed quemadmodum apud Demoſthenẽ, atq; alios rhetores vſurpatur, qui cùm ἔξωθεν τοῦ πράγματος dicunt, præter rem ſignificare volũt. Id igitur, quod

Hippocrates asserit, tale est. Præter vstionẽ alæ, duæ aliæ sedes sunt morbo auxiliantes, quùm aduruntur. vsus autẽ est vocabulo τιμωρέουσι, quo constat ipsum non aliud significasse, q̃ auxiliãtes. quod fecit etiam Euripides, cùm Orestem induxit hęc loquẽtem ἀνόσια μὲν δρᾶν, ἀλλὰ τιμωρεῖν τῷ πατρί. Differunt autẽ inter se τιμωρεῖν, & τιμωρούμενος, quod vocabulũ cum accusandi casu iungitur, hoc siquidẽ significat cruciãs. eâdẽ ratione & Menãdri fabula inscribitur ἑαυτὸν τιμωρούμενος.

» VNa quidẽ est à priori parte inter caput humeri, & chordã, quæ ad alã est.

Nos quoque vidimus articulum contineri in hoc loco, qui pars totius prioris regionis est. nam, quùm ea lata sit, vna quidem eius in medio ad vnguem est, duæ autem vtrinque: vna ab interiori parte, cuius nunc meminit, altera ab exteriori, de quâ paulo infrà loquitur. Est autẽ admiratione dignus, qui, quùm nunquam viderit humeri caput in aliam partem excidere, quàm in alam, non contẽtus fuerit ipsam tantùm adurere, sed adiungens duas alias regiones, illas cõiecerit, in quibus nos vidimus caput humeri fixũ: ex his in eam, quâ vena sita est, per summũ humerũ procedens, vbi duo musculi concurrunt, & magnus ille, qui à pectore oritur, & qui à literę Δ similitudine δελτοειδὴς nuncupatur, quater vidimus humeri caput prorupisse: in exteriorem verò partem mediæ regionis semel, de quâ tractabit in sequentibus.

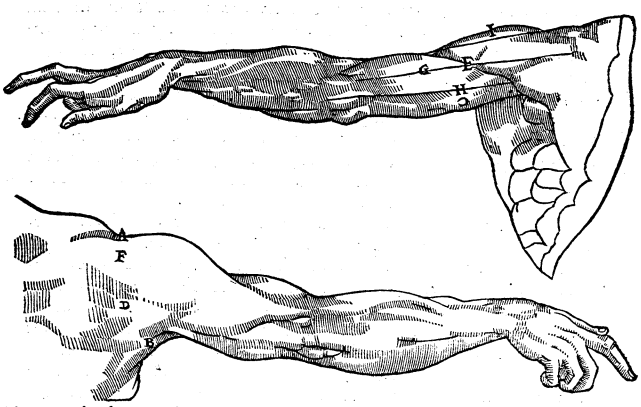
» QVà demittere candens ferramentum cõuenit, vt cutem traijciat, non tamen nimis altè. proxima enim est crassa vena, ac neruus, quorũ neutrum calefaciendum est.

Crassam venã intelligit nunc eam, quę per summũ humerũ fertur ad cubitum ὠμιαία gręcè vocatur, quasi latam vel grandem. cui innectitur coniunctio duorum musculorũ propositorum, cuiq; adiũgitur neruus, qui distribuitur in partes cutis, quę iuxta venam est. cauendum autẽ esse, ne in adurendo neruus, aut vena attingatur, apertè declarauit, non tamẽ ostẽdit, à priorí ne an ab interiori parte venę, vel prorsus super ipsam adurendũ sit. Fieri enim hoc potest, in primis cutẽ attrahendo, quo modo in alâ diximus, dein trãsuersam adurẽdo, post hęc instrumentum, quo ad illinendũ vtimur, traijciendo, atq; in orbẽ iterum adurẽdo. Quemadmodũ autem in alâ, quamuis subsint nerui maximi, & cum ipsis arteria ac vena latissima, tamẽ aduri cutem voluit, securitatem subiectarum partiũ comparans eo instrumẽto, quo illinimus, demisso, sic in propositâ nunc vstione nihil mirum, si cutem venę superiectam aduri iubeat. illos autem neruos dixit ἐπικαιροτάτους, quod vocabulum mutuari solet ad ea, quæ magnam vim habent, quemadmodũ illi, quòd non longè distent à spinę medullâ, & maximè pleni sint. Sed circa venam, quæ ab interiori parte tendit ad cubitum, neruum simpliciter dixit, non adijciens ἐπικαίρους. multum enim distat à medullâ spinæ, atque exiguus est.

» RVrsus alio loco licet adurere ab exteriori parte multo supra chordam, quæ ad alam est, paulo infra humeri caput. traijciatur autẽ cutis candenti ferramento, sed non nimis altè. ignis enim neruis est inimicus.

A Regio superior.
B Inferior.
C Interior.
D Exterior.
E Prior.
F Posterior.
G Linea media sine latitudine.
H Vena ad interiorem cubiti sedem pertinens.
I Linea supra lineam mediam.

Venit ad

Venit ad tractandũ reliquum ex ijs locis, in quibus recipitur humeri caput prolapsum. hic autem est in exteriori parte prioris regionis, in quã semel etiam conspexi humeri caput venisse. non rectè autem in plerisque exemplaribus legitur [Rursus alius locus quem licet adurere à posteriori parte est] hic enim locus non à posteriori, sed ab exteriori parte commissuræ est. Si quis igitur exquisitè definire loca velit, quæ iuxta humeri commissurã sunt latitudinem habentia, hic profectò omnia intuitus in priori regione mediam dicet esse quandam lineam, sine latitudine conceptam in medio ad vnguem, quæ supernè in humeri longitudinem tendat: & vtrinque in latitudinẽ terminari priorem regionem, ab interiori quidem parte eâ venâ, quæ ad interiorem cubiti sedem pertinet, ab exteriori verò aliâ quâdam lineâ, quæ distet à lineâ mediâ, sine latitudine conceptâ, quãtum ipsa vena recedit. Hi sunt ergo termini prioris regionis. duo autem alij vtrinque sunt, quã feruntur chordæ ad alam, vnus interiorem regionem, alter exteriorem finit. eam verò intelligito interiorẽ commissuræ regionem, quæ est inter venam, & chordam, quæ ab interiori parte alam terminat: sed exteriorem, eam, quæ incipiens à lineâ, quæ tantum distabat à mediâ lineâ sine latitudine conceptâ, quantum ipsa vena, tendit ad chordam, quæ ab exteriori parte alam finit. quare iuxta diuisionem hãc quidquid erit superius chordâ, quæ ab exteriori parte alæ sita est, non dicetur vtique à posteriori regione commissuræ, sed ab exteriori. siquidem regio posterior in commissurâ est, quà latum scapularum os simum est: inferior in alâ cõtinetur: superior verò inter lati scapularum ossis summitatem atque humeri caput.

» Porrò mederi in totâ curatione vlceribus debemus, vidẽtes, ne multum at-
» tollatur humerus, sed modicè, quatenus vlcerũ curatio postulat, quoniàm
» frigus eo minùs adspirabit. adusta enim omnia tegenda sunt, non secùs etiam
» moderatè curanda. nam sic minùs hiant, minùs sanguis erumpit, minùs ner-
» uorum distentio sequitur.

Causas ipse exposuit, cur edicat, ne multũ humerus vnquam attollatur. primùm, quòd vsta omnia tegere expedit, sic tamẽ, vt curari possint, & non frigeant, quùm alioquin (vt ipse testatur) frigus vlcera mordeat, cutem induret, pus fieri in dolore non patiatur, ac multo magis in ijs, quæ calor excitauit, sicuti nunc ignis [minus (inquit) hiant] hoc est diducuntur vlceris oræ. ob id enim frigore magis excipiuntur, & tardiùs sanescunt, grandioremq́ue cicatricem recipiũt. Quod autem subdit [minùs sanguis erũpit] communiter ad omnia vlcera refertur, non propriè ad ea, quæ proposita nunc sunt. nam si quis sic cutem vrat, quemadmodum præcepit, periculum nullum sanguinis eruptionis sequetur. fortasse autem nerui tantùm distentione periclitabuntur ob frigus, quod cute nudati contraxerunt, cuius rei in fine orationis meminit.

VBbi vlcera pura sint, & ad cicatricem intendant, tunc sanè oportet humerum diu noctúque semper ad latus deligatum continere.

ὠτειλὰς nunc propriè de cicatricibus dixit, non de vlceribus, quemadmodum antè. monet autem maximè dandam operam esse, ne humerus, nisi paululum duntaxat à latere diducatur, idq́ue, quùm vlcera curantur. quoniàm pura vlcera opportunissima sunt illis omnibus casibus, quos in oratione proximè præcedente narrauit, atque ijs præsertim, qui ab exterioribus causis oriuntur. anteà siquidem sordida erant, atque inflammata, sordémque & humorem prę̀ter naturam superantem pro velamento, ac tegmento quodam habebant, quin & inflammationis calor extrinseco frigori obsistebat: at, vbi inflãmatio conquieuit, & pura reddita sunt, ac sine superante humore, magis quàm antè sentiunt ea, quibus lædũtur. ob hęc igitur omnia facilè sub exterioribus causis ac præcipuè frigidis dolent, & refrigerãtur, propter sensum verò acriorem vehementiori dolore cruciãtur, cui accedunt ea mala, quæ sequi dolorem solent.

AT vbi vlcera conualuerunt, humerus diu debet ad latus similiter deligari. namque hâc viâ cicatrix maximè confirmabitur, atque id spaciũ, in quod maximè humerus procidit, contrahetur.

Hic etiam indicauit, quo consilio hæc præceperit, quùm inquit [namq; hâc viâ cicatrix maximè cõfirmabitur, atque id spacium, in quod maximè humerus procidit, contrahetur] quasi ità dixerit, quo minor cicatrix inducetur, eo magis alæ cutis contrahetur. Quod maximum momẽtum habet in prohibendo, ne in hanc partem humerus elabatur.

QVibus recondi humeri caput non potuit, si adhuc crescũt, humerus non æquè augetur atque is, qui integer est: sed quãuis aliquid augeatur, altero tamen breuior redditur.

Ea nunc persequitur, quæ necessariò ijs accidunt, quibus humeri caput suo loco non est. Primùm ac maximè commune, cui reliqua omnia superueniunt, est, quòd minùs alitur. quam rem, si membrum iam perfectè increuit, gracilitas sequitur: si adhuc augeatur, exiguitas. Nõ alitur autem membrum ob musculorum & venarum, quas continet, deprauationem: eius quoq; rei causa est totus articulus immobilis. nam & integra membra, vbi diutiùs omnino immobilia maneant, apertè graciliora conspiciuntur.

IAm verò, qui à primo natali die humeros breuiores habẽt (γαλιάγκωνες græcè appellãtur) ob duplicem noxam id mali experiũtur, vel quod dum in vtero sunt, humeri luxẽtur, vel aliam ob noxam, de quâ posteà aliquãdo scribemus.

Dicti ne sint γαλιάγκωνες à similitudine felis (γάλη græcè dicitur) an ab alio

quopiam

quopiam,relinquēda quæſtio eſt ijs,qui in huiuſmodi ſtudia incumbunt.medicum verò ſcire conuenit naſci quoſdam vtriuſque humeri articulo luxato, dextro & ſiniſtro,ſicque humeros breuiores eſſe: neque ignorare alteram huius vitij cauſam , de quâ tractaturum ſe pollicetur . Difficile autem eſt alteram inuenire, præter illam , quam ipſe deinceps ait illis accidere , qui teneri ſunt. Inquit ergo.

SEd quibus tenerâ adhuc ætate iuxta humeri caput in intimis partibus, altéque ſuppurationes oriuntur,omnibus ſanè humeri breuiores fiunt: ac ſiue ſecentur, ſiue vrantur, ſiue per ſe pus aperiatur, ſcire licet hæc ità ſe habere. Maximè verò brachio vti queunt, quibus à primo natali die humeri breuiores ſunt: neque ipſi tamen ſurſum ad aurem porrigere brachium poſſunt , cubito extento,niſi multò minùs,quàm ab integrâ parte.

Poteſt hoc etiam,dum in vtero ſunt, accidere : aliam verò noxam, quæ ijs, qui in vtero geruntur, cauſa ſit, vt articulus elabatur , difficile eſt inuenire , ſed has ambas accidere nihil prohibet. poteſt enim, dum infans in vtero eſt, à naturâ ſuppuratio fieri, aperiri , & ad cicatricem vlcus perduci . quod magis adhuc euenit,vbi humeri caput elabitur ob humorem infantis naturalem,& quià cauum commiſſuræ ipſius humeri tale eſt, vt facilè articulum expelli patiatur.

QVibus verò ætate iam robuſtâ humeri caput erupit, neq; reſtitutum eſt, pars,quæ ſuper commiſſuram eſt,tenuatur,& gracilioris habitus fit, vbi dolore liberātur non æquè pręſtare poſſunt opera omnia,quęcunq; requirunt, vt cubitus à pectore diductus in latera attollatur:ad ea autem valent quæcunque efficienda ſunt humero vel in priorem partem , vel in poſteriorem ad pectus adducto.nam terebrâ,ſerrâ, ſecure,ac raſtris vtuntur, dummodo cubitum non admodum attollere neceſſe ſit, atque ad alia omnia idonei ſunt,quæ brachia poſtulant ita figurata.

His,qui hoc vitio tenentur,pars,quæ ſuper humeri commiſſuram eſt, protinus etiam inter initia tenuior apparet, & gracilior , quùm humeri caput lati ſcapularum oſſis cauum reliquerit,ſed & iſtiuſmodi in poſterū adhuc ampliùs conſpicitur.eo quòd procedente tēpore emacreſcañt partes muſculi, Δ literam referentis, quòd redditus ſit imbecillis, quùm ſequens humeri caput, vi deorſum feratur ad alam: & quòd immobilis maneat, neque ſuo munere fungatur, quod erat humerum attollere . quare frigidior & imbecillior redditur , atque emacreſcit.quandoquidem labor firmat,ignauia tabidum reddit.

De ſummitate lati ſcapularum oſſis,quà cum iugulo coniungitur.

QVibus lati ſcapularum oſſis ſummitas diducitur, extare videtur os,quod recedit. eſt autem hæc ligamētum iuguli cum lato ſcapularum oſſe. Diuerſa autem eſt hâc parte natura hominis à cæteris animalibus. medici itaq; in hoc caſu maximè decipiuntur.excitato enim oſſe,quod recedit, humeri commiſſuræ pars ſuperior apparet depreſſa,& caua,ità, vt quaſi prociderit humeri caput,prouideāt. Noui ergo complures medicos alioquin non ignobiles,qui ſummopere læderent,dum niterētur huiuſmodi humeros reſtituere,vt qui luxatos eſſe extimarent,nec priùs deſiſterent,quàm vel rem deſperarent, vel indicarēt per ſe non poſſe humeri articulum reſtituere. His eadem curatio conuenit,quæ cæteris eius generis,nempè ceratum,panni,faſciæ, atque eadē vinciendi ratio: veruntamen deorſum cogendū eſt id,quod excedit,tum eâ parte

» plurimi panni inijciendi, maximéque adſtringendum, humerúſque ad latus
» continendus eſt,ſuſpenſus à parte ſuperiori. Hâc enim ratione id,quod receſ-
» ſit,proximè adducetur.quam rem ſcire optimè licet,atque prędicere,omni pe-
» riculo vacare,ſi alioquin tibi videatur. ex hoc enim caſu,nec paruum, nec ma-
» gnum in humeri commiſſurâ oritur detrimētum, ſed aliquid decoris eo loco
» amittitur. nunquam enim huiuſmodi os in naturalem & antiquam ſedem re-
» uertitur,ſed neceſſariò,ſiue ampliùs,ſiue minùs à ſuperiori parte ꝓminet. ne-
» que enim aliud os vllum in priſtinam ſedem reuertitur, quod receſſerit ab ali-
» quo oſſe,cum quo naturaliter iungeretur.paucis autem diebus à dolore libera-
» tur latum ſcapularum os ſummum,ſi commodè vinciatur.

Indicat lati ſcapularum oſſis ſummitatem eſſe coniunctionem : dicit etiam ipſam eſſe os, quo alligátur propoſita oſſa ambo. conſtat autem ſummitatē lati ſcapularum oſſis eſſe chartilaginoſum os, quod ſitum eſt,quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur,à quo dependent membranę,quibus extrema oſſium colligantur.Hoc,vbi recedat,iugulum etiam ſequi cōſueuit,& idcirco reſtituitur iugulo deorſum compulſo,ſic,vt eâ parte in orbem quodammodo inclinetur.quo fit,vt in iuuenibus faciliùs cogatur.nam,quo magis ętas procedit,eo magis corpora noſtra ſiccantur.Ergo,quemadmodum ſicca ligna minimè idonea ſunt,quę curuentur,madentia autē & viridia facilè id patiuntur.eodem modo & oſſa eorum,qui adhuc increſcunt, coacta curuari poſſunt, ac multò magis,vbi rara ſint,& cauis plena, quale eſt iugulū. Equidem experimento ſenſi iugulum in meipſo curuari. nam,quùm vinculi vi vehemēter compelleretur,altè vrgebat. quod ego pertuli quadraginta dies, quibus iugulum ad humeri caput ità adductum eſt, vt ijs,qui nunc aſpiciunt, nūquam receſſiſſe videatur,quíque tunc quùm receſſit, diductum interuallo trium digitorum viderunt,rem admirentur.Inde tamen factū eſt, vt humerus id temporis minimè nutriretur,ità,vt penitus emacreſceret,cúmque eo brachium etiam nutriri deſineret.Sed his omnibus,vno vinculi præſidio ſuccurrens,non multo tempore à ſoluto vinculo totum membrum refeci. in adoleſcente autem, ac multo magis in puero,os faciliùs vinculo cogitur. ego verò, quùm id mihi accidit in palæſtrâ,annum agebam trigeſimumquintum. nullum tamē alium ex ijs,qui firmiſſimâ ætate eſſent, æquè licuit ad ſanitatem perducere, eo ꝙ vinculi vim minimè ferrēt.Ipſe igitur locum ſenſi frigidum prorſus,ſic,vt totum diem ac noctem perfundere calidum oleum cogerer,pelle toto corpori ſubiectâ, ſuper quâ nudus iacebam, quùm caniculæ æſtus vigeret. A pedibus igitur inani pelue ſubiectâ pellis ità figurata erat, vt oleum per eam commodè funderetur. quidquid autem in pelui coactum erat, in ollam conijciebatur iuxta ignem,vt calefieret, eóq; inde accepto totus affectus locus perfundebatur. at quùm, vel modicum quid aliquando intermittebatur, ſentiebam continuò muſculos iuxta ceruices diſtendi, ſic, vt apertè conſtaret ſequuturam eſſe neruorum diſtentionē,ſi ignaui fuiſſent,qui perfundebant.mihi etiam aliud euenit,quod non parùm in cauſâ fuit,vt muſculi malè afficerentur,atque id quoq; enarraſſe operæpreciū erit,ne quis exiſtimet malè affici muſculos,propterea ꝙ iugulum duntaxat deorſum fuerit coactum. In palæſtrâ enim lati ſcapularum oſſis ſummitate diductâ magiſter intuitus partem ſuperpoſitam humeri commiſſuræ,depreſſam, exiſtimans humeri caput in alam excidiſſe, intentionem tentat,atque impulſum,quę quidem artificioſè agit.at quùm ſine vllo profectu

operam

operam perderet,arbitror peccari aliquid in impellēdo, quamobrem alios adhiberi iubeo,qui cum ipſo humerum,& ab inferiori parte,& à cōtrariâ extendant,atque ipſe integræ manus digitos,quantū poſſum, intrò demitto ad humerum, qui excidiſſe videbatur, vt inditi inter latus & humeri caput, ipſum impellerent: nihil autem inueniens in alâ præter naturam, iubeo, vt extendere ceſſent, qui cum magiſtro ſimul vim adhibebant, eo quod humeri caput non procidiſſet. hi verò exiſtimātes me fracti animi ob dolorem eſſe, hortantur,vt ſibi meipſum committā,nec ab extendendo deſiſtunt,ità,vt muſculum auulſiſſent(quæ res alijs iam accidit)niſi fortè alter adueniſſet,qui optimè nouerat me nullo modo ob mollitiem extendētes prohibere. hic eos remouet,ac me rogat,quid mali ſit,quidque faciendum cenſeam, reſpondeo ſummitatem humeri diductam eſſe,opus autē mihi eſſe oleo, linteis,lanâ. eo igitur ad balneum,multóque oleo perfuſus maneo in labro, quoad poſſum,dū,quæ ad curationem facerent,afferrentur. quare muſculis aſſidua perfuſio neceſſaria fuit, quùm malè affecti eâ ratione fuiſſent.multi autē vinculum non ſuſtinēt,etiam ſi id non accidat, ſed malunt in poſterum, quæ ex eo malo moleſtia ſequitur, ferre,quàm id quadraginta diebus ſuſtinere. neque enim breuiori ſpacio conſequi eos poſſe exiſtimo, vt iugulum ità exquiſitè curuetur. Reliqua Hippoctatis verba plana ſunt.

De iugulo.

IVgulum comminutum,ſi ex toto fractum ſit,faciliùs curatur: ſi in longitudinem,ægriùs. hæc autem contraria ſunt,atque aliquis exiſtimet. Id igitur, quod ex toto fractum eſt, magis vtiq; in ſuam ſedem cōpelli poteſt, ac ſi ſummâ curâ prouideatur,quod ſublimius eſt, magis deorſum cogetur idoneo habitu,ac debito vinculo.quamuis autem ex toto in ſuam ſedem non collocetur, tamen ea pars,quæ excedit, non valdè acuta apparebit: At quibus in longitudinem frangitur,ſimile vitium eſt,atque vbi oſſa diducuntur,de quibus ſuprà tractauimus. non ità enim in ſuam ſedem reſtituitur,extánſque oſſis extremitas aſpicitur admodum acuta.In vniuerſum autem ſcire cōuenit, nihil humeri commiſſuram aliámve partem lędi,quùm iugulum frangitur,niſi(quod rarò accidit) corrumpatur.

Ex toto frangi dicit,quod nullâ parte hæret, cuius cōtrarium eſt,quod non ex toto abrumpitur.Id vno modo fieri expreſſit,quùm inquit[ſi in longitudinem,ægriùs]ſimulq; demonſtrauit,quod ex toto abrumpitur,trāſuerſum abrumpi:quod non ex toto,in longitudinē. ergo,vbi ex toto comminuitur,partes cedere inter ſe plærunque ſolent,atq; vna ſurſum ferri,altera deorſum,tum altera in interiora,in exteriora altera. quâ de cauſâ videtur fractura grauis, & ęgrè ſanabilis. Verùm altero modo,quùm fractura in longitudinem eſt,leuior quidem apparet,ęgriùs tamen curationem admittit.nequit enim iugulum faſciâ excipi in orbem, ſicut membra. quâ viâ duntaxat propelli, atque adduci poſſet,quod in longitudinem fiſſum eſt. Quòd ſi hæc,quæ nunc oſtendimus, in memoriâ habeantur, nihil obſcurum videbitur ex ijs, quæ ab Hippocrate in ſequentibus ponentur.

IVguli fractura deformitatem affert, deformitas autem principio maxima eſt,deinde minor.

Satiùs fuiſſet dicere [minùs apparet] principio enim rei nouitate deformę

vitium videtur: procedente tempore,ſicut alia omnia,quibus aſſueſcimus, ità deformitatem paruifacimus.

SAneſcit autem citò iugulum,atque alia oſſa,quæcũque rara ſunt.quoniàm callo hæc maturiùs obducuntur. igitur, vbi caſus recens eſt, ægri ſolliciti ſunt,putãtes malum grauius eſſe,quàm ſit,medici autem ſedulos in probè curando ſe exhihent:procedente tempore laborantes,vt qui non doleant, neque ingreſſu,neque cibo prohibeantur, rem contemnunt, at medici,vt qui locum reddere decorum non poſſunt,ſe ſubducunt,neque offenſorum negligentiam iniquo animo ferunt.interim callus feſtinat increſcere.Deligandi autẽ ratio ea conuenit,quę plęriſq;,cerato,pannis,faſcijs mollibus,adhibitis.Hæc autẽ prouidiſſe oportet, atque item nouiſſe in hâc præſertim curatione,plurimos pannos quà os extat obijciendos eſſe, ac faſcias plurimas, ibiq́; maximè premendum.Nonnulli exiſtimarunt plumbi aliquid alligandum,quod oneri eſſet,vt deorſum cogeret, quod extaret. fortaſſe autem nec illi ſapiunt, qui ſimpliciter vinciunt.quandoquidẽ neque propoſitus modus fracto iugulo conuenit.nihil enim ferè cogere poteſt, quod excedit. Sunt & alij,qui cognoſcentes vincula ipſa aliena eſſe,neque in naturalem locum adducere,quod extat,deligant quidem eiuſmodi ægrotantes pannis faſcijſq́; ſuperdatis,perinde atq; alij:ſed hominem faſciâ aliquâ cingunt,quâ parte cõmodiſſimè cingitur,vbi pannos obiecerint,quà fractura extat,ſic,vt eâ parte in tumorem aſſurgant, caput faſciæ ad cingulum à priori parte deuinciunt,faſciámque è regione iuguli porrigunt ad partem poſteriorem, & in cingulum demiſſam ad priorem adducunt, atque inde rurſus ad poſteriorem. Alij faſciam in cingulum non demittunt,ſed inter anum & naturale, tum iuxta anum ipſum, dein circa ſpinam ducentes, ſic fracturam comprimunt. Hæc,quùm ab eo audiuntur,qui vſum non habet, propè videntur ſecundum naturã eſſe: at, vbi quis ea experiatur,inutilia comperiet.neq; enim aliquod tẽpus immobiles manent,etiã ſi homo cubet,quanq̃ hoc modo proxima eſſent,tamẽ ſi cubans crus flectat,aut ipſe curuetur,omnes faſciæ mouebuntur.præterquam quod hæc vinciendi ratio alioquin fœda eſt.

Cauſam ipſe adiungit, quamobrem hæc celeriter ſaneſcant : ſed cur callus maturè increſcat,cauſam nõ expreſſit,vt quæ ex naturâ oſſium,de quibus tractatur,percipi poſſit. quoniàm in ijs,quæ rara ſunt, multum humoris cõtrahitur. In prioribus autem demonſtrauimus, effuſo humore ob affecti oſſis vim ſpiſſato,in oris fracturæ callum increſcere, qui,vbi ſatis increuit,fracturæ oras illigat,atque adſtringit.neque enim os altioribus partibus ſolidatur,quemadmodum caro,ſed(vt dictum eſt) in ſummo, quaſi vinculo adſtringitur. quæ ſequuntur,ſi diligenter conſiderentur,omnia plana ſunt.

SIquidem anus comprehenditur, faſciæq́; in hâc loci anguſtiâ colliguntur. Quod verò ad eas faſcias pertinet,quæ in zonã induntur,non ità arctè hęc cingitur,quin ſurſum ferri cogatur. quod vbi accidit, neceſſe eſt totũ vinculũ relaxari. Proximè autem moliri quis ſibi videbitur, quãuis nihil magnũ efficiat, ſi faſcias nonnullas in cingulum demittat, ſed plæraſque ad primum vinculũ adhibeat. hâc enim ratione maximè ſtabiles erunt, & alteri circuitui alter auxiliabitur. Plurima quidem dicta ſunt ex ijs,quæ ad iuguli fracturam attinent.ſcire autẽ licet,iugulum plærunq; ità frãgi, vt ea pars,quę à pectore eſt, ſurſum feratur:quæ à ſummitate lati ſcapularum oſſis,deorſum.cuius cauſa eſt pectus,quod neque admodum ſurſum,neque admodum deorſum mouetur.

Loci angustiam dixit στενυγροχωρίην. quod nomen (vt quibusdam placet) non componitur ex vocabulis ὑγροῦ, στενοῦ, & χώρας, quæ significarent humidũ angustum locum, sed deducitur à voce στενυγρὸς. quæ nihil amplius sibi vult, quàm στενὸν, quod significat angustum. vnde quâdam additione (quam figuram παραγωγὴν dicunt) deducitur στενυγροχωρίη. quæ nihil aliud sibi vult, quàm angustiam. quod ex ijs euidenter colligitur, quæ Simonides, sic scribit οὔπω τὶς οὕτω δασκίοις ἐν οὔρεσιν ἀνὴρ λέοντα λὶν, οὐδὲ πάρδαλιν μοῦνος στενυγρῷ ξυντυχὼν ἐν ἀτραπῷ. effertur autem secundâ syllabâ tenui spiritu.

EXiguus enim est motus articuli, à parte ossis pectoris.

Exiguum motum vocauit κιγκλισμὸν. At siue vocabulũ sumatur à motacillâ aue, quæ græcè κίγκλος dicitur, eo quòd assiduè caudã moueat, siue à quouis alio, non pertinet propriè ad hũc locum: sed magis persequi causam oportet, cur commissura iuguli cum pectore, quamuis sicut aliæ nõnullæ referri inter minimas non debeat, tamen nihil ferè mouetur. sed quam huius rei causam Hippocrates tradat, audiamus de verbis ipsius. Os pectoris στῆθος appellat, quo nomine significasse nunc videtur, non omne id, quod est à priori parte thoracis, sed medium os, in quod se inserunt costæ, quod græcè à iunioribus medicis στέρνον vocatur, de quo rectè dixit.

IPsum enim os pectoris sibi continuatur, & spinæ.

Os pectoris sibiipsi continuari manifestissimum est: sed & spinæ etiam liquidò constabit, si quando in cadauere detractâ carne costas videris à posteriori parte, spinæ, à priori, ossi pectoris inhærere.

SEd, & iugulum prope humeri articulum supernatat. cogitur autem moueri sæpissimè, eo quòd cum summitate lati scapularum ossis iungatur. Maximè autem, vbi perrumpitur, pars, quæ ab osse pectoris est, sursum fertur, neque facilè solet deorsum repelli. quoniàm naturâ leuis est, spaciũmq; ipsi latiùs patet à superiori parte, quàm ab inferiori: latum verò scapularum os, humerus, & quæ his inhærescũt à costis, & osse pectoris optimè soluuntur. quáobrem possunt plurimùm attolli, atque demitti. Itaq; vbi iugulum frangitur, ea pars, quæ est à lato scapularum osse, deorsum conuertitur. faciliùs enim deorsum fertur vnà cum humero, ac lato scapularum osse, quàm sursum. Quando igitur sic se res habet, decipiuntur, qui censent posse, quod superexcedit os, deorsum compelli. namque in aperto est inferiorem partem ad superiorẽ adducendam esse. ea siquidem mouetur, ea à naturali sede recedit. constat autem hanc aliter nullo modo propelli posse. vincula enim nihil magis adducunt, quàm repellant. si quis autem humerum, ad latus, quantum potest, adductum sursum attollat, vt humeri commissura maximè acutâ se ostendat, hoc pacto concurret cum osse pectoris, à quo recessit.

Solet Hippocrates quasdã figuras ac linguarũ proprietates vsurpare, quãuis cõsuetam locutionẽ sequatur. Simile quid apud Xenophõtem legitur. ipse enim, si quisquã est, qui vsitatã locutione vtatur, in his nomẽ profitetur suum. sæpiùs tamẽ inserit vocabula linguæ propria, ac trãslata. quod rariùs apud hũc, frequentiùs apud Hippocratem reperitur. quemadmodum in præcedentibus verbis, vbi κιγκλισμὸν dixit paruum motum, nunc verò, ἐπιπολαιός ἐστι, quod supernatat. id autem quasi sine fulcro significat. cuius rei testimonium facit, quod subijcit, quùm inquit [cogitur autem moueri sæpissimè, eo quòd cum summitate lati scapularum ossis coniungatur]. at summitas lati scapularum ossis rur-

ſus ob humeri articulũ ſæpiſſimè mouetur,quùm ipſe imbecillis ſit,& maximi motus.initio verò ſermonis[propè] dixit. dubium autem eſt ad locum ne, an ad rem debeat referri.vel enim accipiemus,prope articulum,frequenter iugulũ moueri, quam ſententiam magis probo,vel (vt quibuſdam placet) [propè] referemus ad frequẽtem motum,ità,vt mens eius ſit.Iugulum maximè propè accedit ad ea,quæ frequenter mouentur,quùm humeri articulo iungatur.

SI quis igitur legitimum vinculum adhibeat,vt celeriter glutinetur, cætera verò omnia extra huiuſmodi habitũ ſuperuacua exiſtimet,rectè vtiq; ſentiet,celeritérq; hominẽ ad optimã valetudinẽ perducet,quem iacere maximè ad rem pertinet,ſatiſq; ſunt quatuordecim dies,ſi quieſcat,ſummum viginti.

Legitimum vinculum appellat,quod omnibus in conſuetudine eſt, ac iam eſt veluti lex quædam non ſcripta. ſic enim & in vitâ fit,vt quos mores,omnes ſtudent,legibus ſimiles ſint. Vinculum igitur,quod ad fracturas pertinet,huc non admodum accommodatur. atque idcirco fuſiùs de ipſo ſcripſit in primo de fracturis.hîc autem nullum vitium exponitur,ad quod eiuſmodi vinculum adhibeatur. Oſtendimus enim in commẽtarijs in eos libros, & nunc etiam in memoriam redigemus morbos omnes, quibus accommodatur id vinculum, quod ad fracturas pertinet, traditos fuiſſe ab Hippocrate in eo volumine: in hoc autem omnes, qui alteram vinciendi rationem poſtulant. Porrò autem in eo vinculo,quod ad fracturas pertinet, faſcia ſuper affectũ membrũ in orbem circumdatur,ſed in alterâ vinciendi ratione fertur ad alias partes,ac plurimum ad eas,quæ vitiatę ſedi cõtrarię ſunt,quod in libro de officinâ medici teſtatur, cùm inquit [cõſentit autem cum capite humeri faſcia ad alterã alam demiſſa].

SI in iuguli fracturâ(quod raròaccidit)contrariũ eueniat,vt ſcilicet id oſſis, quod à pectore eſt, ſubijciatur id, quod à ſummitate lati ſcapularum oſſis ſublimiùs feratur,ac ſuper alterũ excedat,nullo magno præſidio opus eſt. demiſſo enim lato ſcapularum oſſe, cum humero, rectè oſſa inter ſe concurrent, ac quæuis ratio vinciendi ſatis erit, & callus paucis diebus increſcet.

In ſuperioribus quidem demõſtrauit, vbi totum iugulũ tranſuerſum abrũpatur,ferè quod à pectore eſt,ſurſum conuerti:quod à ſummitate lati ſcapularum oſſis, deorſum.nunc eum modum perſequitur, qui rariùs accidit,ſub quo ea pars iuguli,quę eſt à ſummitate lati ſcapularũ oſſis,ſurſum fertur, quæ à pectore demittitur,atque hic(vt ait)faciliùs ſaneſcit.nam demiſſâ ſummitate lati ſcapularum oſſis, ſimul etiam demittitur ea iuguli pars, quæ ipſi continuatur, ſicque alteri æquata illigatur,curatúrque.

QVod ſi non comminuatur hoc pacto,ſed ab hâc vel illâ parte in latera erumpat,in ſuum locum collocandũ erit, lato ſcapularũ oſſe vnà cum humero excitato, quemadmodum & in ſuperioribus explicauimus. vbi reſtitutum fuerit in priſtinum ſtatum, reliqua curatio celerrimè perficietur. Plærunque igitur, cùm partes inter ſe ceſſerũt,ipſo humero ſurſum coacto reſtituitur.

Quod ab ipſo nunc proponitur,accipere debemus in oſſe,quod in interiorem,vel exteriorem partem prolabitur. intellige nunc,quam dico interiorem partem,eam,quæ altè ſita eſt in corpore:exteriorem,quæ ad cutem.

VBicunque autem, quod à ſuperiori parte eſt in latus, vel in inferiorẽ partem veniat,commodè reſtituitur,ſi homo reſupinetur ſubiectâ aliquâ re inter ſcapulas,quę attollat ſic, vt pectus quàm maximè recuruetur:aliquis item humerum iuxta latus extentum ſurſum adducat:medicus verò alterâ manu ad

humeri

humeri caput datâ prominentiori palmæ parte repellat: alterâ quod diductum est, componat. sic enim maximè in naturalẽ sedẽ restituet, sed (sicut iam diximus) superius os deorsum ferri maximè solet. Plerisq;, vbi alligati sunt, conuenit itâ figurari, vt cubitus iuxta latus cõtineatur, sicq; humeri caput excitetur.

Vbi ea pars iuguli, quæ cum pectoris osse cõmittitur, vel in latus, vel in inferiorem partem prorumpat, tunc ait commodè restitui, si homo resupinetur, subiecto inter scapulas iuxta spinam puluino, seu ceruicali, siue tali quopiam, vt hâc viâ thorax totus recuruetur. hoc autem expressit vocabulo πολυρρηνές, quod poëta etiam vsurpauit, quùm inquit, πολυρρηνὴς δὲ πρατοίζη κατέπεσε. Homine igitur itâ figurato, præcipit, vt medicus alterâ manu humeri ad latus adducti, caput in exteriorem partem repellat, sic enim diductæ iuguli partes plurimum inter se recedẽt, recuruato pectoris habitu multũ ad eam rem conferente: alterâ manu componat, atque in vnum adducat diductas iuguli partes. humerum verò iuxta latus sursum compelli interdum satiùs esse in sequẽtibus adscribit.

Sed quibusdam (vt narrauimus) debet humeri caput sursum vrgeri: cubitus autem ad pectus adduci: manus verò ad summitatem lati scapularũ ossis ab integrâ parte porrigenda est. Quòd si homo cubare nõ recuset, aliquid imponere conuenit, quo fulciatur, sic, vt humeri caput maximè sublime sit: at si in ambulet, fundam à ceruicibus suspendere ex fasciâ oportet, quæ cubiti eminentiam complectatur.

Hæc figurandi ratio efficit, vt humeri caput in exteriorem partem compellatur, cum quo adducitur, & iuguli pars quę summitati lati scapularũ ossis adiuncta est. Sed eiusmodi habitu inquit ferè opus non esse. quod superiori satis restituatur, sub quo humerus iuxta latus extentus adducebatur, cubito ibidem collocato, non quemadmodum nunc pectori superimposito. Abstinere igitur debemus ab imponendo cubito super pectus, non quò hic habitus priori sit deterior, sed quo per illum duntaxat, plæraque præstari possint, quæ ad reponendum idonea posita sunt. Quo modo, si res non succedat, ad habitum transibimus secundo loco ostensum.

FINIS PRIMI COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS.

Galeni in Hippocratem de articulis commentarius secundus, Vido Vidio Florentino interprete.

MAxilla paucis hactenus toto loco mota est.

Qui operam dant corporibus incidendis γνάθον dicũt eam partẽ, quæ genis subiecta est: genas verò, quæ μῆλα vocãt, eas, quæ leniter rotundæ in facie prominent. Quemadmodũ igitur Hippocrates dixit [articulum autem lati scapularum ossis] pro articulo, qui cum lato scapularum osse cõmittitur, sic nũc maxillæ articulum intellexit, quùm maxillam ait, quam γνάθους appellat. Sic etiam poëta dixit, κόπτων ἀμφοτέρῃσι χαμαὶ δ' ἅπαντας ὀδόντας, γναθμῶν ἐξελάσαιμι συὸς ὣς ληϊβοτήρου. vbi videtur appellasse γναθμοὺς malas & maxillam, quas ipse etiam Hippocrates in sequentibus γνάθοις nominat. Atq; hæc de vocabulo. cur autem scripserit paucis maxillam toto loco moueri, ipse deinceps docebit, animum igitur adiungito.

OS enim, quod à malis procedit, cum eo coniugatur, quod ab aure, hoc autem maxillę capita excludit. quorum vnum à superiori parte situm est, alterum subiectum. Item ex maxillæ capitibus vnum quidem ob longitudinem non facilè expellitur, quod rostro simile, iugale os excedit.

Anteà quoque diximus in expositione libri de fracturis, & in primo commentario, si quis non intelligit, quæ ità clarè ab Hippocrate exponuntur, huic opus esse monstratione ossium, præcipuè hominis, vel certè simię. satius autem est non tunc, cùm liber legitur, sed prius per ociũ ossa inspicere. Diximus item scriptum fuisse à nobis librũ de ossibus ad eos, qui primas institutiones addiscunt, in quo antè exerceri melius est eum, qui percepturus est, quę ab Hippocrate scribuntur. Atqui, vt in superioribus scripsi, sic etiam nunc faciam mediam quandam expositionem, inter eam, quæ conuenit ijs, qui inspexerint, & eam, quę ijs, qui nõ inspexerint. Hoc enim pacto, qui inspexerint molestè sermonis longitudinem non ferẽt: qui non inspexerint quasi descriptionẽ quandam habebunt exquisitæ cognitionis, quæ haberi non potest, nisi ossa ipsa inspiciantur. Intelligito igitur ex partibus oris, quæ dentes continent, eam, quæ mouetur, esse maxillam, quæ immobilis est, malas: in vtroque item osse dentes contineri, tam magnitudine, quàm numero inter se æquales. Procedit autem à malis os tenue continuatum illi ossi, quo continetur angulus oculi temporibus propior, cum hoc alterum os iũgitur, in quo situm est foramen auris. quà verò coëunt hæc inter se, cõmissura fit suturæ similis. Hoc igitur os, quod malas capiti annectit, ab ijs, qui incidendis corporibus operam dederunt, iugale os appellatur. quandoquidẽ & ipse Hippocrates [coniugatur] inquiens, ostẽdit duo ossa inter se coniungi, quasi iugo subiecta. huic autem iugo cauum subiectum est non mediocre, in quod se inserit alterum maxillæ caput, quod rostrũ refert. hoc & fœminino genere κορώνην, & neutro κόρωνοις græci appellant. Iuxta hunc processum maxilla quoque alterum exigit, per quem cum capite prope aurem committitur. Sed hic breuior est, alter multo longior, vterque distinguitur iugali osse, quod medium inter vtrunque situm est, longiori humiliùs, breuiori sublimiùs.

ſublimiùs,vtroſq; maxillæ proceſſus Hippocrates nominauit capita,quùm inquit[hoc autem maxillę capita excludit]hoc eſt,diducit,ſeparátque inter ſe,alterum ab inferiori parte,à ſuperiori alterum. Cõſtat igitur pocidere maxillam non poſſe,niſi proceſſus roſtro ſimilis iugali oſſe humilior demittatur. at non propterea ſimpliciter luxabitur,vbi illud accidat, aperto enim ore in ſuũ locũ reuertetur. Ad hoc igitur, vt luxetur, neceſſe eſt reditum prohiberi, eo quòd ipſa in latus conuertatur.Rectè igitur in ſequentibus inquit[luxari autem non poteſt, niſi ore vehemẽter aperto in alteram partem conuertatur] neque enim ferri poteſt ipſe proceſſus infra os iugale,priuſq̃ maxilla à malis plurimũ diducatur.quod accidit,vbi homo maximè hiat, neq; reditu in ſuam ſedẽ prohibetur,niſi in latus cõuertatur.Ægrè igitur prolabitur & ob hęc,& ob muſculorũ robur,quibus ad ſuperiores partes alligatur, de quibus agit proximis verbis.

» IAm verò ab vtrâque harum ſummitatum neruoſæ oriuntur chordæ,quibus
» muſculi illigantur,qui κροταφῖται,& μασσητῆρες dicuntur.

Quæ ante κεφαλὰς,id eſt,capita maxillæ vocauit, nunc ἄκρεα,id eſt, ſummitates appellat,ab vtriſq; inquiẽs neruoſas chordas oriri,quas τένοντας vocat.ſolet autem ſic appellare eas muſculorũ extremitates,quę gręcè ab ijs,qui verſantur in corporibus incidendis ἀπονευρώσεις nuncupantur.ſemper autẽ magis neruoſæ ſunt,q̃ medius muſculus. Verùm inter ſe differunt,eo quòd aliæ naturá magis neruoſam habeant,alię minùs.vbi carnoſa natura plurimum abundat,muſculi extremitatẽ carnoſam vocant,contrâ vbi neruoſa ſuperat,neruoſam.nũc quià neruoſæ magis ſunt,q̃ carnoſę,iure dixit ab vtroque horum capitum neruoſas chordas oriri.Innecti enim inquit ſummitatibus maxillæ muſculos,qui κροταφῖται & μασσητῆρες nuncupantur.Sed incertũ eſt, num eoſdẽ muſculos his vocabulis appellet,an alios eſſe velit κροταφῖτας,alios μασσητῆρας.quoniá,qui poſt Hippocratem verſati ſunt in corporibus incidendis κροταφῖτας vocant eos,qui à tẽporũ oſſibus oriuntur,quos,vbi intenduntur, claudere & contrahere os apertè videmus: eos verò,qui maxillæ,quà lateſcit, illigantur,vtrinque ſcilicet vnus, μασσητῆρας nominãt,eo ꝙ in mandendo maxillá circumagant,quod efficere nõ ampliùs poſſunt,qui à ſuperiori parte oriuntur.hi enim ſurſũ ſolũmodò ipſam adducunt,nõ tamen in latera mouent. Quocirca ipſis opus eſt in cõtrahendo ore, non ſecus etiam, vbi prioribus dentibus aliquid mordentes abſcindimus, vel vbi cõminuere aliquid caninis volumus.Sed,vbi cibum, vt contundamus, conteramuſq;,ſuper maxillares imponimus (quæ actio μάσσησις græcè dicitur) muſculi tunc ſuo munere funguntur,qui maxillá,cui illigantur,quà lateſcit,in latera mouent.Probabile igitur eſt hos muſculos appellari μασσητῆρας: eos verò κροταφῖτας,qui à muſculis iuxta oſſa tẽporum(quæ græci κρόταφους dicũt) oriuntur,qui & neruoſas chordas continent,maxillæ ſummitatẽ roſtro ſimilem circumagentes. Atqui conditum eſt in ore par aliud muſculorum,qui ſupernè ab oſſe,quod ab alarum ſimilitudine πτερυγοειδὲς vocatur,& à toto ſinu iuxtà poſito oriuntur.iungũtur autẽ maxillæ,eâ potiſſimùm parte,vndè proceſſus ad commiſſuram fertur. perueniunt autem hi muſculi ad eos, qui μασσητῆρες dicuntur, quíque(vt dixi)maxillæ inhærent ab exteriori parte,quà lateſcit, quùm ab interiori parte duo,qui propoſiti ſunt, vtrinq; vnus maxillam,quà lateſcit,comprehendant. Ergo,quùm Hippocrates ait [Iam verò ab vtrâq; harum ſummitatum neruoſæ oriuntur chordæ,quibus muſculi illigantur,qui κροταφῖται, & qui μασσητῆρες dicũtur] conſtat nullo modo loqui de muſculis,qui ab exteriori parte

maxillæ superinijciuntur, sed duo musculorum paria indicasse, eos scilicet, qui euidenter ab extremâ fronte oriuntur, & eos, qui iuxta sinum ossis πτερυγοειδοῦς. hi enim alterũ processum attrahunt, quẽ inseri in cõmissuræ cauum diximus: sed alterum musculorũ par, quod (vt retuli) maxillæ extremitatem rostro similem in orbem amplectitur, rursus ipsos maxillę processus sursum ad caput adducit.

PRopterea igitur vocantur, ac propterea mouentur, quòd inde illigantur.

Quùm propositos musculos dixerit nominari μασητῆρας, causam reddidit, cur ità appellentur. inde enim illigantur, hoc est, maxillæ summitatibus: propterea mouentur, quùm mandimus, & μασητῆρες vocantur.

NAm, quùm edimus, loquimur, aut aliter ore vtimur.

Maxilla solũmodò mouetur, quùm à malis ipsam reducãt priores duo ceruicũ musculi, cumq́; μασητῆρες illam adducant. Iure igitur euidenter mouentur, quùm ei ossi, quod maximè mouetur, illigentur. Dicti autẽ sunt ob huiusmodi motum μασητῆρες, à mandendo, quæ maxillæ actio valentissima est, leuiter enim mouetur, dum loquimur.

MAlę quidẽ quiescũt. innectũtur enĩ capiti, sed nõ insinuãtur vt articuli. at maxilla mouetur, vt quę articulorũ modo cũ malis & capite cõmittatur.

Verbum [innectuntur] συνήρτηται dixit, nonnulli scribunt συνήρθρωται, id est, iunguntur, propterea quòd Hippocrates velit συναρθρώσιας esse naturalem ossium iuncturam, interdũ eorum, quę vix, interdum eorum, quæ nullo modo moueri videntur: sicut διάρθρωσιν naturalem commissuram ossium, quæ apertè mouentur. In propositis autẽ verbis commissuram articulorum ἀπάρθρωσιν vocat, quod idem notat ac διάρθρωσις. siquidem & ἀπηρθρῶσθαι διηρθρῶσθαι significat.

AT quamobrem neruorum distentionis, rigorisque hic articulus primus indicio sit, vbi contrahitur: & quamobrem plagæ in temporum musculis graues sint, & stuporem inferant, alibi explicabimus.

Paucis persequi rem potuit, quoniàm hic articulus ad neruorum initiũ propius accedit, primus neruorum distentionem concitat, plagásque habet stuporem inducẽtes: nescio autem quo pacto reseruauerit. fortasse voluit in scribendo demonstratione vti, mentionem faciens neruorũ, qui à cerebro ad hos musculos perueniunt, quod necessarium non fuit, in propositâ doctrinâ, atque idcirco in alium locum, perfectum sermonem distulit.

ATque hæ causæ sunt, cur non admodum prolabitur.

Sed quænam sunt? nempè nõ aliæ, quàm quæ dictæ sunt, quarum duplex est caput, natura ossium (vt narraui) & robur musculorum.

ILlud etiam in causâ est, quòd nulla ferè in edendo necessitas est, quæ cogat hominem aperire os, vltra quàm possit. luxari autem aliter maxilla non potest, quomodocunque figuretur, quàm cùm ore vehementer aperto in alteram partem conuertitur.

Præter duas superiores causas, quæ efficiunt, vt maxilla raro luxetur, tertiam adscribit, scilicet nisi plurimum os aperiatur, luxari minimè posse. Verùm non sæpè fit, vt nobis opus sit ore plurimũ aperto. quandoquidem eiusmodi actio duplici vsui accõmodatur, vel vbi volumus ore magnæ molis quidpiá apprehendere, vel vbi quàm maximè hiamus, quorũ illud raro accidit, hoc delirantibus duntaxat. Quod & aliquádo accidisse vidimus Plusio Placino, cùm quátum poterat, os aperiret, deinde maxillá in latus deduceret. cõsueuerat autẽ sic subinde figurari, ac tanq̃ egregiũ factũ vltro semper hiare amplius conabatur.

Veruntamen

VEruntamen illud etiam efficit, vt maxilla excidat, quòd ex omnibus neruis ac musculis, qui iuxta articulos sunt, vel non longè ab articulis, quibus illigantur, quicunque in vsu frequenter dimouentur, dum extenduntur, maximè idonei sunt, qui extenti sequantur, perinde atque coria, quæ, quùm optimè mollita sunt, plurimum extendi possunt.

Quod ad propositas causas attinet, necesse est maxillã, vel nullo modo, vel raro admodũ luxari. Videtur tamen res aliter habere. excidit enim rarò, at non adeò, vt permulti nostrum eiusmodi casum non viderint, quod in ijs euenit, quæ sunt rarissima. eo enim quòd eiusmodi commissura multũ mouetur, musculi neruíque ipsius tenduntur, & opportuniores sunt, qui extendantur, quàm quibus rarò motis opus est: quemadmodum (ait) & coria εὐδεψητότατα, hoc est, optimè mollita, plurimum extendi possunt. quoniàm poëta verbum δεψεῖν mutuatur ad significandum mollire, quùm inquit κηρὸν δεψήσας μελιηδέα.

ERgo (quod propositum erat) maxilla rarò excidit, mutatur tamen subitò sæpè, quùm homo hiat, vt compluribus alijs musculorum, neruorúmque motionibus accidit.

Mutatur subitò dixit χάσαι, quod verbũ quid significet, intelligemus, si ea, cum quibus in oratione coniungitur, animaduertamus. inquit enim [vt compluribus alijs musculorũ, neruorúmque motionibus accidit]. quare χᾶσθαι vitium est neruorum ac musculorum articulo non erumpẽte. Quidnam hoc vitij sit, aperit, quùm inquit [motionibus]. voluit enim ex naturali situ in alterum mutari, idque subitò. idem & paulò pòst indicat significari verbo χάσαι, quùm ait. [Dein subitò mutare ad tres habitus simul consilio directo] vbi mutare dixit χάσαι, hoc est, subitò mouere priorem habitum. adde, quod nunc etiam in Co, ac ferè in omnibus Græciæ ciuitatibus χασκηρίαν dicunt id, super quod pedem imponentes, protinus efficiunt, vt id in carceribus cadat, cui adstant, qui cursuri sunt. In palęstrâ item verbũ χάσαι significat brachium à priori situ celeriter retrahere. Vbi ergo dixeris maxillam σχάσαι, ad musculorũ vitium referendum est repentè mutantium alias partes, sic, vt musculi antiquam sedem minimè retineãt: sed aliquâ ex parte deprauẽtur, aliquâ etiã extendãtur.

HInc autem euidentissimũ est, cùm excidit. maxilla enim in priorẽ partem proijcitur, cõuertiturq; in contrariã, atq; vndè luxata est, sũmitásque ossis rostrũ referens magis extat iuxta malas, maxilláque cũ malis ægrè cõmittitur.

Diximus etiam in superioribus os, quod iugale appellatur, ità situm esse, vt superinijciatur maxillæ summitati rostrum referẽti: ac nisi in alteram partem prolabatur, maxillã ad suum locũ reuersuram. Necesse igitur est, siquando maxilla excidat, propositam summitatẽ extra iugale os ferri. nullus enim alius locus est, in quẽ impellatur. Quare meritò extat iuxta malas, quà situm est iugale os, sed quà potissimum situm sit, facilè percipies in homine gracili, musculum temporis, genámque intuitus. inter vtrunque enim situm est iugale os. In memoriâ itaque habẽs eius situm, vbi aliquẽ videris, qui os claudere nequeat, maxillâ in priorem partẽ proiectâ, atq; in alterã inclinatâ, conari debes, exquisitè oculis, digitísque summitatem comprehendere, quæ iuxta genam & iugale os extat. At vbi sic habere comperies, optimum indicium erit maxillã excidisse.

HIs quâ ratione apertè reponi debeat, in aperto est. oportet enim aliquo laborantis caput continente, alterum digitis maxillam ad mentũ comprehendere, tam ab exteriori parte, quàm ab interiori, homine hiãte quantũ mo-

dicè poteſt: ac primò quidem aliquamdiu maxillam manu in hanc, atque illam partem adductam dimouere, imperaréque, vt ipſe homo maxillam relaxet, ſimúlque cum medico ipſam adducat, & adducenti quàm maximè pareat.

Ratio reponendi euidentiſſima eſt ijs, qui in corporibus incidendis, partiũ, quas narrat, compoſitionem diligenter inſpexerint, ad quos reſpectum habẽs, hæc ſcripſit. Quę deinceps adiungit de reſtituendo, omnia plana ſunt, niſi ſicubi vnum vel alterum verbum occurrat, quod à nobis notabitur.

DEin ſubitò mutare ad tres habitus ſimul conſilio directo. ſiquidem ab eâ ſede, in quam peruerſa eſt, ad naturalem adducenda, præterea in poſteriorem partẽ adurgenda eſt: tum æger obſequens eam debet cum malis committere, ac minimè hiare. Ratio quidem reponẽdi huiuſmodi eſt, neque reponi maxilla poteſt, ſi aliter figuretur, leníſq; medicina abundè eſt, nempè panni cum cerato, laxiori faſciâ alligati. Tutius autẽ eſt admouere manũ homine reſupinato, capiti ſubiecto ſcorteo puluino, maximè farcto, vt q̃ minimè cedat.

Vbi, priùs neruis & muſculis agitatis, atque emollitis maxillã deorſum traxerimus, & quantũ poteſt à malis reduxerimus, debemus agere, quod ab Hippocrate iubemur, quùm inquit [Dein ſubitò mutare] quod χᾶσαι dixit, id eſt, repentè, ac ſimul articulum collocare è regione ſuæ ſedis: tum ità collocatum rurſus in poſteriorem partem momento impellere, homini imperantes, vt os claudat. Anteà quidem præcipiebat, vt homo hiaret, laxã maxillam præbens, id eſt, nullum muſculum intendens. id enim maximè confert ad neruos muſculóſque agitandos, repentéque ad naturalem ſedem adducendum maxillam deprauatam, atque ad compellendum in poſteriorem partem. Nunc iam, vbi vtraque maxillæ ſummitas ſita eſt è regione ſuæ ſedis, permittit muſculos, qui κροταφῖται dicuntur agẽtes eam totã ad ſeipſos attrahere. agunt enim, vbi æger comprimere, claudereque os velit.

ALiquis autem caput offenſi contineat.

Dũ maxilla agitatur, ac modicè deorſum demittitur, pręcipit, vt caput cõtineatur, ne ſequatur maxillã. quod perpetuũ eſt in omnibus, quæ in diuerſa duci debẽt. Offenſũ appellauit πεφωμένον. Iones enĩ quãlibet offẽſam φῶμα dicũt.

QVod ſi maxilla vtrâque parte elabatur, curatio eadẽ eſt: ſed homo minùs comprimere os poteſt. tunc enim mentũ magis prominet, ſed in neutram partem inclinatur. intelliges autem in neutram partem inclinari, præcipuè ex dentium finibus, vbi inferiores è regione ſuperioribus reſpondeant.

[Maxilla ab vtrâque parte] dixit γνάθοι ἀμφότεραι, videbitur autem γνάθους appellaſſe non maxillam totam, ſed vtrãque eius partẽ, quà lateſcit: mẽtum quoque cùm γένυας dixerit, videri poterit intellexiſſe maxillæ imum, quà nudum os eſt ſine carne, quùm inquit [tunc enim mentũ magis prominet] ſed paulò pòſt maxillam totam nuncupauit γνάθον, quùm ait [ſed ſi maxilla, quà ad mentum iungitur, diducatur. ſola autem hæc iunctura eſt in maxillâ, in malis multæ]. Quare apud Hippocratem ſignificationes verbi γνάθος & γένυος confundũtur. quod tamẽ ait in propoſitis verbis huiuſmodi eſt. Quòd ſi maxilla luxetur ab vtrâque commiſſurâ, magis quidem in priorem partem propellitur, quàm vbi excidit alterâ parte duntaxat, magíſque à malis recedit: non tamen deprauatur, aut peruertitur, ſed naturalem ſedem ſine inclinatione tuetur. id autem indicant dentes, qui è regione reſpondẽt, hoc eſt, inferiores ſuperioribus, qui ſecant ſecantibus, canini caninis, maxillaribus maxillares.

His quàm

HIs quàm celerrimè reſtituenda eſt. quâ autem ratione ſuprà explicauimus.

Celerrimè quidem reponenda eſt, priuſquàm muſculi diſtẽti ob conſortium cerebrum afficiant. modus autem reponendi, quem docuit, vbi alterâ parte prolabitur, mihi non videtur ex toto idem nunc accõmodari. tunc enim paulatim maxilla in alteram partem cõuertitur, nunc pariter in vtramq;. quare ſatis eſt concutere, mentũq; adducere deorſum, vt proceſſus extremitas roſtro ſimilis, iugali oſſe inferiùs collocetur, ſicq; in interiorem partem vtrinque totam maxillam compellere, ſimulq; præcipere homini, vt os claudat.

SI reuerti nequeat, mortis periculum inſtat propter febres continẽtes, atque marcorem, & inexpugnabilem dormiendi neceſſitatem.

Periculo quidem nõ vacat maxilla, etiam ſi alterâ parte luxetur: ſed, ſi vtrâque, ægriùs reſtituitur, quùm muſculi omnes, quibus maxilla cõtinetur, intendantur. ſunt autem quatuor (vt dictum eſt) duo ſcilicet, qui à temporibus incipiunt: duo, qui à ſinibus iuxta os, quod πτερυγοειδὲς nominatur. Habent autem hi muſculi neruos ab ipſo cerebro, ac prope ipſum contingunt, quo fit, vt celerrimè afficiatur. Hi ergo quatuor muſculi, vbi maxilla prorumpit, maximè affliguntur, quùm inter omnes præcipui ſint, vt qui neruos ex cerebro habeant à tertiâ coniugatione, quæ non longè ab ipſo principio ſita eſt. Atqui fit etiam, vt muſculi, qui maxillam extrinſecus cõprehendunt, orti ab vtrâque parte eius præter naturam extendantur, vbi maxilla luxetur, quanquàm non ità præcipui ſint ſicut quatuor prædicti. magis enim à cerebro recedunt, neruúſque, qui in hos diſtribuitur, longiùs oritur, & non ab eâ cõiugatione, vndè nerui ad quatuor muſculos ferũtur, qui & ipſi non parũ vſui ſunt, perinde atq; alij vniuerſi corporis muſculi, & ſi non æquè præcipui ſint, atque hi. Ob hęc igitur omnia, periculũ mortis impendet, quùm pręter naturam muſculi intendantur, ac proptereà doleant, & idcirco inflammatione premantur, ac ſimili vitio cerebrum afficiant, quo affecto acutæ febres ſequuntur, ſimulq; læduntur omnes animi actiones. non enim ſolet, vbi cerebrum inexpugnabili dormiendi neceſſitate prematur, eius vitio ſenſus duntaxat lædi & motus, ſed ratiocinatio, memoria, ſenſus & motus voluntarius corrumpi.

HViuſmodi enim muſculi inexpugnabilem dormiẽdi neceſſitatem inducunt, quùm alienantur, & præter naturam extenduntur.

Poteſt vtrunque ex propoſitis inexpugnabilem dormiendi neceſſitatẽ inferre, & alienatio muſculorum, & diſtentio, quùm vterque affectus ob conſenſum ad cerebrum pertineat. Diſtentio inde proficiſcitur, quòd fibrę, quæ priùs laxæ erant, nunc omnes ad rectam lineam extendãtur. alienatio, vbi vltra modum calefiant, frigeſcant, madeſcant, ſiccentur, inflãmentur, eryſipelâ prehendantur, vel putreſcant, in quibus omnibus eorũ natura alienatur: ſed in diſtentione fibræ duntaxat extenduntur citra naturæ ipſius alienationem.

HIs ſolet aluus bilem puram, atque exiguam reddere, ac ſi euomant, vomitus purus eſt.

In febribus admodum acutis nihil mirũ, ſi pura bilis in corpore producitur, ſiquidem & adeps & caro tenera ac paulò antè concreta, ſub huiuſmodi febribus tabeſcit, & ſanguis aduritur. cõcurrere autem hæc ad aluum, atque inteſtina, quùm tabent, proprium eſt, vbi tantùm neruoſæ partes laborant. cum ipſis enim vitiatur, læditurque os vẽtriculi, quod maximè neruoſum eſt. Rectè autẽ ab ipſo docemur proximas, cõmuneſq; partes primũ potiſſimúmq; affici: præ-

tereà, vbi ventriculi os lædatur, dolorẽ ne leuem quidem posse sustinere. sequitur enim animæ defectio, vbi ipsum malè affligatur, &, quùm animus deficit, omnia, quæ supersunt, tenuia ad ventrem concurrũt. quinetiam, si hoc non accidat, sub vehemẽti dolore, atque mœrore, quæ superant in corpore huius generis, videntur ad vẽtriculum, atque intestina decurrere. quæ in ventriculo coeunt, vomitu excernuntur: quæ in intestinis, deiectione.

DEcedunt autem hi maximè decimo die.

Verbum [maximè] μάλιστα dixit. inuenitur autem, & apud alios veteres ità acceptum, sicut nunc ab Hippocrate accipitur, vt coniecturam numeri eius rei, quæ proponitur, proximè ostendat, quasi ità dixerit. Hi ergo decedũt plærunque circiter decimum diem, ità vt, quamuis nono vel vndecimo intereant, vera oratio sit. Testãtur autem exempla vocabulum [μάλιστα] ità vsurpari. Thucidides quidem in primo libro inquit. [Hæ omnes grecorũ, & inter se, & contra barbarum res gestæ fuerunt maximè quinquaginta annis]. atque ibidem [distat sexaginta stadia maximè] Andocides item de mysterijs inquit [homines maximè trecentos] vbi maximè μάλιστα dicunt, in quam significationem huiusmodi vox à græcis sæpenumerò accipitur.

SEd, si maxilla comminuatur, vbi non frangitur omnino transuersa, sed aliquâ parte icta ossa inter se cohærent, in suam sedem compellenda sunt, digitis vtrinque prementibus, tum ab ore, linguâ in latus adductâ: tum à cute, vt conueniet repellendo. Quòd si peruertãtur dentes ad fracturam moti, vbi ossa in sua msedem collocata sunt, non solùm bini, sed etiam plures inter se ligandi sunt auro potissimum, vel certè lino, donec ossa confirmentur. Quo facto vincire oportet paucis pannis ceratoque iniectis, paucisque fascijs, non valde adstrictis, sed laxioribus.

Vbi comminuto osse nihil integrum relinquitur, partibus inter se recedentibus, ità, vt nullo pacto cohæreant, huiusmodi fracturæ speciem recentiores medici græcè καυλιδὸν à fracti caulis similitudine appellant. eo quòd Hippocrates illud [vbi non frangitur omnino transuersa] dixerit [ἐὰν μὴ ἀποκαυλισθῇ παντάπασι]. Reliqua omnia tam in hâc oratione, q̃ in sequentibus plana sunt. sed, si parum quid offendemus, id quoque explicabimus.

SCire autem conuenit maxillam fractã fascijs parum iuuari, si rectè inijciantur: vbi minùs rectè, multum lædi.

Commune est omnibus fracturis summopere lædi à vinculo, quod non rectè superdetur: at non admodum iuuari maxillæ fracturam vinculo rectè iniecto non pertinet cõmuniter ad omnia ossa, sed ad ea duntaxat, quę fasciâ comprehendi in orbem nequeunt, quà vitiatum os quo modo à medico compositum exceptum fuerit, seruetur. Adde quòd in maxillâ vinculum præcipuè infestum est, quùm semper solita sit nuda esse, ac sine velamento.

SVbinde autem circa linguã altè inquirere oportet, ac diutius digitis vtrinque reprimere, dirigereq; id ossis, quod inclinatũ est. optimum autem esset, si semper id fieri posset, sed non potest. Quòd si os transuersum omnino abrũpatur, quod quidẽ rarò incidit, collocare eo modo, quo dictũ est, os in suam sedem oportet. Quo facto deligare dentes inter se conuenit, veluti suprà ostẽdimus. hoc siquidem maxillam valdè immobilem præstat, si quis capita rectè, vt oportet, suturâ insuper coniunxerit. vniuersam verò manus curationem ad vnguem scribere non facile est: sed ex ijs, quæ scripta sunt, exprimenda est.

ματεῦσαι significat inquirere, sed ἐσματεῦσαι altè inquirere, sicut nunc, vbi altè inquirere ἐσματεῦσαι dixit. præcipit enim Hippocrates digito in os demisso considerari, num fracti ossis partiũ altera super alteram excedat: atq; ità digito adurgeri, quò expedire videatur, id quod in interiorem partem cõuersum est, in exteriorem repellẽdo. In aperto autem esse existimo Hippocratem imperare, non vt medicus assiduè, sed vt æger hoc efficiat.

DEin, si is, quem fractura malè habet, puer sit, satis erit corij Carthaginensis, exterioris partis id, quod durius est, & magis densum, admouere: sed, si robustior fuerit, ipsum corium. Incidenda autem habena est, quæ trium digitorum latitudinẽ æquet, vel quanta conuenit, tum maxilla gummi inungenda. maxillæ enim, quà transuersa fracta est, firmiùs hæret extrema habena agglutinata interposito digiti spacio, vel paulo longiori, idq; ab inferiori parte: incidatúrque habena hæc media in longitudinem vt vtrinque mentum complectatur. altera item habena æqualis, vel paulo latior superiori parti maxillæ agglutinetur, distétque à fracturâ quantum prior. scindatur autem, quatenus possit aurem comprehendere.

Molle accipi voluit corium, cuiusmodi tunc fortasse fuit Carthagini. huius enim exempli causâ nominatim meminit, quemadmodum Ægyptij corij anteà in opere de fracturis. constat autem in eo corio partis, quæ maximè summa est, id quod durius est, ac magis densum, nunc λιπῶν ab ipso nũcupari. At quo modo illud adhibeat, vt maxillæ fractæ partes in diuersa extendat, ipse nobis aperiet, si quorsum de his agat intelligamus. vult siquidem fracti ossis alteram partem deorsum à mento extendi, alteram à capite sursum.

ACuantur autem habenæ, quà coniungi, alligaríque inter se debent.

Præcipit hîc, vt habenæ, quodammodo angustiores sint, paulatim latitudine imminutâ, quo iunctura firmior reddatur. capita enim, quæ lata sunt, quamuis summâ curâ vinciantur, non tamen fideliter continentur.

IN glutinando corij caro cutem contingat, sic enim magis inhærescit.

Corium fit ex pelle animalis duplicem naturam habente. id enim ex ipsâ, quod exterius est, cùm ambienti aëri obiectũ sit, magis densum euadit, & neruosum est: quod interius, mollius & rarius, atq; ex hoc ipso minùs id, quod ad exteriorem partem magis accedit: quod ad interiorem quà id tangit, quod cuti subijcitur, rarius est & carnosum, quod sanè corij carnem nominauit, à quâ parte glutinari voluit. nam, quùm rarius & mollius sit, ad eiusmodi vsum magis accommodatur.

DEinceps extẽdenda est huiusmodi habena, magis autem, quæ à mẽto sita est, vt potissimùm cautio sit, ne maxilla in acutã figuram ducatur. in vertice autem iungendæ sunt vtręq; habenę, dein circa frontem fasciâ alligandæ.

Vtræq; habenarum extremitates dari debent ad caput laborantis, atque in vertice deligari. magis autem extẽdi voluit inferiorem, ne maxilla (vt ipse dixit) ἀποσμιλαίνῃ, id est, in acutam figuram ducatur.

ALiquid etiã super omnia extrinsecus inijci debet, vt fieri solet, quo vincula immobilia reddantur. cubet autẽ homo in maxillam integram, nõ tamen huic, sed capiti innixus. corpus verò extenuandum est, vsque decimum diem: posteà reficiendum est non tardè. nam, vbi primis diebus inflammatio non oritur, maxilla viginti diebus conferuet. celeriter enim callus increscit, sicut in alijs ossibus, quæ rara sunt, nisi corrumpãtur. sed restat alius sermo lõgus

» de cunctis oſſibus,quæ corrumpuntur . intentio autem, quæ per gluten adhibetur,firmiter manet,intendi & minui poteſt,& ad multa dirigenda ſępenumerò proficit. Medicorum verò, quicunque incogitantes ſunt, & in alijs caſibus, & in maxillæ fracturâ promptè manus admouent. comminutam enim maxillam variè,& benè,& malè deuinciunt.

Quod ſuper omnia extrinſecus inijcitur κατάδελκμα appellauit, ſiue panniculus ſit,ſiue aliud eius generis. vocat autem panniculum πάραρμα,ſicut etiam nunc dici ſolent παράγματα, quę ex veſtimentis præcidūtur ab ijs,qui ea ſuunt. hæc ſiquidem ad propoſitum vſum propter mollitiem commodiſſima ſunt, quæ vbi non ſint,licebit aliquid ſimile admouere.

» OMne enim vinculum maxillæ ità abruptæ ad fracturā oſſa inclinat, magis quàm ſecundum naturam.

Maxillæ inquit ità abruptæ, hoc eſt,quæ tranſuerſa fracta ſit,vinculum ad fracturam magis oſſa conuertit,q̃ dirigat. propterea,ꝙ faſciæ in orbem circūdari nequeant,circa ſedem affectam,ſed ab exteriori parte duntaxat imponi.

» SEd, ſi maxilla,quà ad mentum iungitur,diducatur,ſola autem iunctura eſt hæc in maxillâ,in malis multę,ſed à propoſito ſermone diſcedere cōſilium non eſt,in alijs enim morborum generibus de ijs dicendum eſt,ſi iunctura inquam,quæ in mento eſt,diducatur,componi à quouis poteſt.nam quod extat, intus repellendum eſt digitis ſuperdatis : quod in interiorem partem conuertitur,in exteriorem adducendum digitis adurgendo. hæc autem faciēda ſunt oſſibus in diuerſa diductis.

Maxilla quidem ex duobus oſſibus conſtat,quæ in imo mento ad vnguem inter ſe iunguntur: Malæ verò,ex multis,quæ iuncturam habent omni motu carentem, κατὰ ϛυνάρθρωσιν dicunt. ſed curioſum hoc huiuſmodi vocabulorum ſtudium apud veteres non fuit, atque idcirco Hippocrates iuncturam oſſium malarum ſub ξυμφύσιος genere poſuit,id tantùm in ipſis indiciū ſpectans,quòd in eiuſmodi oſſium iuncturis nullus ſit motus,qui ſenſui ſubijciatur.

» OSſa enim faciliùs ſic in ſuum locum reuertentur,quàm ſi quis tentet altero ſub altero condito compellere,quod ſcire licet in omni commentario. compoſitâ maxillâ alligare inter ſe dentes conuenit,qui hinc ſunt atque hinc, ſicut anteà quoque dictum eſt,mederíque cerato,ac pannis paucis faſcijſque.

Conſueuit Hippocrates in ijs præceptis,quæ ſingulis communia ſunt,cùm ſemel vnius mentionem facit,exponere vim rei communem eſſe omniū ſimilium. quemadmodum & nunc volens maxillam priùs extentam ità componi, ſubijcit [oſſa enim faciliùs ſic in ſuum locum reuertentur,q̃ ſi quis tentet altero ſub altero condito cōpellere].Hoc autē,quod nunc proponitur,attinere cōmuniter ad oſſa omnia,quæ componuntur,propoſitis verbis indicauit.

» VInculum autem exiguum variúmque maximè huic loco accommodatur. propè enim ſine inclinatione eſt, quanq̃ non ex toto ſine inclinatione ſit.

Pars exquiſitè ſine inclinatione eſt, vbi ſimillimam cylindro figurā repræſentat.voco autem cylindrum,non quo pueri ludūt, ſed qui columnæ imaginem refert: hæc autem ex toto in nullo oſſe reperitur, magis tamen in femore atque humero , quàm in alijs oſſibus conſpicitur. In maxillâ autem conſtat non eſſe huiuſmodi figuram. quocirca eam inclinatione vacare non protulit, propè tamen ſine inclinatione eſſe, eò quòd ſiniſtra eius pars dextræ ex toto ſimilis ſit,& æqualis,atque idcirco,quod ex vtrâque componitur ſine inclinatione

tione est, & in neutram partem inclinatur. admittit autem maxilla varia vincula, sicut in fasciando, quæ exercitatio omnium prima est, didicistis.

» ATtrahi autem fascia debet, si maxilla à dexto latere extat, à parte dextrâ. tunc autem à dextrâ parte esse indicatur, cùm dextra manus fasciam ducit: sed si ab altero latere maxilla excedat, alio sanè modo attrahēda fascia est. vbi autem rectè componatur, atque, vt oportet, immobilis seruetur, citò sanescit, dentésque integri remanent: sin secus, longiori tempore confirmatur, tum peruertitur, dentes autem vitiantur, atque inutiles redduntur.

Anteà quoque dictum est in vlceribus, quibus oræ excedunt, caput fasciæ secundum oram excedentem inijciendum esse, atque ità fasciam voluendam, vt ad alteram oram vlceris, ipsam adducat. est autem hoc perpetuum in omnibus, quæ restitui ad pristinam naturam debēt, quod commune etiam nunc seruandum est, quo excedens pars repellatur, cogatúrque. id autem continget, si ea fascijs ad alteram adducatur. adducetur autem, si dextrâ parte, vt puta, excedente fascia inde orsa porrigatur ad sinistram: si sinistra læsa sit, ab hâc incipiens ad dextram feratur. Hippocrates igitur, vbi à dextrâ parte incipiens ad alteram fascias adducit, huiusmodi vinculũ à dextrâ parte nuncupat, attēdens non quo ferantur fasciæ, sed vtrâ præcipuè manu attrahantur. namque, vbi intuearis medicũ è regione eius, qui deligatur, collocatũ, fascia, quæ à dextro latere maxillę ad sinistrũ procedet, à dextrâ manu attrahetur: cōtraria, à sinistrâ.

De naso.

» QVod si nasus perfringatur, fracturæ modus non est vnus.

Ipse deinceps modos adscribet, aut enim pars eius abrũpitur, ipse tamen seruatur perpetuus, sic, vt neq; deorsum inclinetur, nec in alteram partem conuertatur: aut horum alterum fit, idque aut in parte eius, quæ cartilaginosa prominet, aut in reliquâ, quæ ossibus continetur.

» SEd, qui præstantia vincula amant sine mente, complura alia lædunt, atque adeò nasum.

[Præstantia] καλὰ dixit irridens, non quò verè significauerit præstātia, quorum consilium est affectam partem ad suam naturam restituere, sed pulchra & aspectu iocunda. qualia hæc sint, in sequentibus ostendet.

» INter omnia enim vincula hoc maximè varium est, ac plurimis locis asciæ imaginem refert, & aliquod spacium cutis nudum, ac sine fasciâ intermittit, quo rhombi variè admodum repræsentantur. Igitur (vt dictum est) qui sine mente huiusmodi vinculis student, comminutum nasum libenter deligāt, sed vinculo iniecto, vno, vel altero die medicus lætus est, lætus item, & qui deligatur, deinceps ægrum citò satietas capit, inuentio enim noxia est, abundéque medico est, ostendisse peritiam, quam habet, nasum variè deligādi. Efficit autem hæc vinciendi ratio omnia contrà, atque oporteat. tum quòd, qui ob fracturam simi fiunt, si à superiori parte adstringantur, magis adhuc simi euadent: tum, quòd quibus in hanc, vel illam partem, seu quà cartilago est, seu suprà nasus conuertitur, nihil superposito vinculo iuuandos, sed magis lędendos esse manifestum sit.

Asciam appellat, vbi fascia à transuerso circuitu recedens paulULum inclinatur, vt suprà ostensum est. spacium verò, quod fascia intermittit, dixit διαῤῥωγάς: rhombi verò figurā, eam, quæ ęqua latera habet, sed angulos non rectos.

nam & Euclides ità rhombum finit. nosti autem ex fascijs primam ferè nominari rhombum, quùm eam figuram potissimum repræsentet.

» SIc autem panni à latere nasi haud benè aptantur. quanquàm neque hoc fa-
» ciunt, qui alligant.

Nihil cõferre ait vinculum ad nasum sub fracturâ in latus conuersum, cùm id præstare non possit, quod vtile esse videtur. videtur auté vtile esse per pannos nasum fulcire ab eâ parte, in quâ iacet, sed neque ad hanc rem inquit id prorsus accommodari.

» PRoximè autem vinculũ mihi videtur occurrere, si in medio naso, quà acu-
» tus est, caro iuxta os conteratur, vel paululum etiam os ipsum lædatur, nõ
tamen multum. his siquidem nasus callo obducitur, & aliquanto asperior fit, neque tamen vinculo egent magni negocij, si sanè alligandi sunt.

Commune vinculũ nasi proximè ad salubre accedere videtur, vbi in medio cutis contusa fuerit, vel os parumper vitiatum. sequitur auté, vt promineat, quà callo circumdatur. Vinculum itaque in huiusmodi casibus coercens, repellénsque affectum locum, prodesse aliquid videbitur. sed neque his vllo modo necessarium est. conari enim debemus, quæ contusa sunt, maximè ab inflammatione defendere: atq; vbi inflãmẽtur, celerrimè inflãmationem tollere. quin & callus, quûm paruus increscit, nihil profectò huiusmodi vinculis eget.

» SAtis est ad contusum, pannum admouere cerato inunctum, dein semel fa-
» sciam circumdare, quæ in vtramque partem ducatur.

Media fascia medio naso inijcienda est, cuius vtraque capita ad posteriorem capitis partem non magnâ vi adducenda sunt, atque inde fronti circumdata inter se vincienda.

» OPtimum tamen præsidium est illinere hæc farinâ tricitici huius anni, lo-
» tâ glutinosâ, respersâ, paucâ.

Qui optimè videntur verba Hippocratis enodare, asserunt σητάνιον triticum ab ipso appellari, id quod satum est σῆτες, quod attici vtrâque syllabâ per τ. prolata τῆτες dicunt, quo verbo significari volunt [hoc anno] id est, quod vere satum est, quod & duorum mẽsium, & quadraginta dierum appellatur. Equidem in Co, & in totâ Græciâ Asiæ vidi tritici genus σητάνιον appellatũ, sed parũ furfurum habet, & eius farina ex aquâ subacta plurimum glutinosa est. quam rem nunc Hippocrates maximè exigit, quemadmodũ ipse deinceps narrabit, qui vbi farina hæc nõ sit, imperat, vt puluis qui ex concusso thure habetur, vel gummi admisceatur. seritur autem eiusmodi triticum vere ineũte, vt duorum mensium sit, rectéque sic dicitur. quoniàm summum ad id temporis perducitur, cuius farina ex aquâ subacta maximè glutinosa redditur, vbi molito tritico furfures ex toto detrahantur, id quod fit, & cribris tenuibus, & tritico antè eloto. Nam idem tritico euenit, atque hordeo, ex hoc enim, vbi ptissana præparanda est, cortex magis remittitur, si anteà madefactum fuerit. Quo pacto igitur dixit [lota]? quùm non idẽ sit madefieri, & lauari. in quolibet enim pistrino madefit triticũ, priusquàm molatur: non tamen lauatur in quolibet, sed in compluribus Asiæ ciuitatibus, vbi calathos habent magnos intextos ex tenuibus iuncis exigua spacia intermittentibus, per quæ excerni puluis possit & arena, sed triticum retineatur. Id ergo triticum, quod molendum est, primò in calathos conijciunt, atque excutiunt: deinde calathos in aquam demittunt, sic, vt triticum lauetur, ac modicè madefiat: calatho ex aquâ recepto humoris

plurimum

plurimum effluit. tantum autem in tritico remanet, quantum idoneum eſt, vt moli poſſit. nam niſi madefiat, cortex circumpoſitus, qui tanquam innata cutis eſt, ſub molâ in tenues partes diſſipatur, atque ità, cum farina per cribrũ excernitur, educitur aliquid etiam ex furfuribus in tenues partes diuiſis: ſed tritico priùs madefacto, furfures, grandiorum partiũ quùm ſint, manẽt, & cum farinâ non excernũtur. atque idcirco tritico priùs madefacto farina magis purgatur, & quod ab interiori parte eſt tritici huius anni, lotum (vt ait) & glutinoſum, quod ſcilicet poſt cutem eſt, veluti caro ipſius, in farinam, vt propoſui, redactum, valdè glutinoſum redditur. Puto itaque ab ipſo lotam farinam appellari, vbi ex tritico fit, ſic purgato, & priùs madefacto. nam, niſi ità accipiatur, reſtat, vt intelligamus farinam, vbi ex aquâ madefacta variè agitatur, deinde ſinitur conſiſtere, tum ſuper innatãs aqua excipitur, ac decoquitur, quod in farre etiam fit, ſed huic repugnat, quòd reſpergi farinam iubet, decoqui enim dixiſſet, non enim reſpergitur huiuſmodi humor, ſed coquitur dũtaxat. Ex verbo igitur[reſperſâ]quid ſibi voluerit magis demonſtratur.

» VTi autem conuenit ad omnia hæc huiuſmodi farinâ, ſi ex optimo tritico
» fuerit, faciléque duci poſſit: ſed, ſi nõ omnino benè ducatur, modicũ pul-
» ueris illius, qui ex thure concuſſo habetur, in tenuiſſimum pollinẽ redacti, &
» aquâ diluti farinæ adijcere, vel paulum omnino gummi ſimiliter admiſcere.
Quibus igitur fractus naſus in inferiorem partem demittitur, ſimúlq; effici-
» tur, ſi ab inferiori parte, quà cartilago eſt, deſidat, poteſt in nares indi aliquid,
» quod dirigat: quod vbi non fiat, omnia hæc excitanda ſunt digitis, ſi fieri
» poteſt, in nares coniectis.

Optimum triticum dixit ἀγαθοὺς πυροὺς, maiores enim ſoliti ſunt ἀγαθοῦ vocabulo vti, ad notandum id omne, quod in ſuo genere primum eſt. nũc autem omnes, qui in panificijs verſantur, aſſerunt optimum triticum eſſe, quod denſum eſt. nam quod rarum, multis furfuribus continetur, farináque eius ex aquâ ſubacta non æquè efficitur glutinoſa, atque illius, quod dẽſum eſt. glutinoſum autem expreſſit, cùm ait[facilè ducitur]eâ loquutione ſumptâ ab eo, quod ipſi accidit. quandoquidem à nobis in diuerſa attractum, ſeruatur perpetuum, neque diſſipatur: contrà quod minimè glutinoſum eſt, quùm ità tractatur, diuellitur, ſed ſi diuellatur, quo pacto ſequi dicetur, cùm manu trahitur? ac ſi non ſequitur, quînam dicetur facilè duci? id verò quod nõ diſſipatur, ſed perpetuũ eſt, iure quis dicet facilè ſequi, quemadmodum & viſcum, hoc ſiquidem manibus noſtris prehenſum in cõtrarias partes plurimum attrahitur. quare ex his conſtat velle Hippocratem farinam ex aquâ ſubactam glutinoſam eſſe, atque, vbi huiuſmodi non ſit, gummi vel puluerem ex cõcuſſo thure collectũ (quem μάννας appellat) adijci iubet, vbi eius pulueris copia non ſit, contundere thus ipſum eâ de cauſâ oportet, atque ex eodẽ id, quod maximè pingue eſt. Ego interdum, quùm nec thuris, nec gummi copia eſſet, reſinâ liquidâ vſus ſum, hãc fortè nactus: at vbi, neq; hæc ſit, melle vti poteris, ſed vtilius puluis ex concuſſo thure vel gummi adijcitur. nam mel & reſina quodammodo calefaciũt, ſed talia ab initio aliena ſunt: procedente verò tempore remanentibus inflammationis reliquijs, vt ſi quid aliud commodiſſima. Quemadmodum igitur in ſuperioribus gratiâ exempli meminit priùs corij Ægyptij, ac rurſus Carthaginenſis, ſic etiam nunc tritici huius anni, quaſi ità dixerit. Farinâ vti debemus, quæ ex aquâ ſubacta glutinoſa ſit, qualis efficitur ex tritico huius anni, quod

σητάνιοις appellauit. fortaſſe eiuſmodi vocabulo ſignificare volens triticum omne,quod denſum eſt,& farinam reddit glutinoſam,ità,vt nomẽ ab eo,quod ipſi accidit magis,non ab aliquâ ſingulari ſpecie ſumptum fuerit.

VEl certè eo inſtrumento,quo ad illinẽdum vtimur, pleniori digitis compulſo,non in priorẽ partẽ,ſed quà deſidet.extrinſecus autẽ digitis vtrinq; compreſſis impellere ſimul conuenit,& excitare.ſed,ſi fractura omnino in inferiori parte fuerit, licet aliquid in nares inſerere, ſicut iam diximus, vel linamentum,vel aliud linteolo cinctũ,vel magis Carthaginenſi pelliculâ,circũſutumq; & ità figuratũ,vt idoneum ſit,quod in hunc locum demittatur. At,vbi fractura fuerit ſuperior, nihil demitti intus poteſt. nam,ſi in inferiori parte id præſidium alienum eſt,quî non in ſuperiori? Primò itaq;,& ab interiori parte dirigere naſum oportet, & ab exteriori vtrinq; cõpellere, atque in priſtinã ſedem reſtituere.commodiſſimè enim reſtituitur naſus fractus,præcipuè eodem die,vel certè paulò pòſt. ſed torpent medici, & primò molliùs rem pertractãt, q̃ opus ſit.vtrinq; enim digitos, qui naſo accommodentur, demittere oportet, quantum fieri poteſt in imũ, & ipſum ab inferiori parte ſurſum cõpellere, atq; excitare,ſimulq́; ab interiori parte dirigere.ad quam rem nullus alius medicus magis idoneus eſt, ſi homo id dare operã velit, audeatq́;, q̃ ipſius digiti indices. hi enim maximè ſecundũ naturam ſunt. admouere autẽ vtrũque digitum conuenit, vt toti naſo inhęreat,atq; ita quieſcere, potiſſimũ,ſi fieri poſſet aſſiduè, donec glutinaretur,vel certè plurimũ tempus, vt dictũ eſt:aut ſi non ipſe ægrotans, ſaltẽ puer,vel mulier aliqua digitos demittat. mollibus ſiquidẽ manibus opus eſt,vt optimè naſus curetur. Verùm,vbi nõ reddatur ſimus,ſed deorſum ſpectans,in neutram partẽ inclinetur.equidẽ nullũ vnquam naſum vidi ità fractum, qui non poſſet protinus cõponi, ſi priuſq̃ callus increſceret, compelleretur, modò quis rectè mederi vellet. Atqui deformitatẽ homines maximè oderunt: curationẽ verò partim ignorant, partim non ſuſtinẽt,niſi dolore premãtur,aut mortem pertimeſcãt. quanq̃ in naribus callus citò increſcit,nam decẽ diebus ſaneſcit, niſi corrũpatur. Quibus os à latere abrũpitur, curatio eadem eſt. dirigere nimirũ oportet,nõ ęquè ab vtrâq; parte,ſed eã,quę inclinat, ad naturalẽ ſitum adurgere ab exteriori parte cõpellendo: in naribus item altè conquirere, quod in interiorem partem conuerſum eſt,dirigẽdo aſſiduè,dum reſtituatur,cum eo,vt ſciamus naſum, niſi protinus dirigatur,dirigi poſteà nõ poſſe,ſed peruerti. Quo ad naturalẽ ſedem compulſo, ad eum locũ admouẽdi ſunt digiti,vel vnus,vel plures,ſeu ipſius hominis,ſeu alterius, vt quà excedit, repellatur, dũ fractura ſaneſcat. ſed & minimus digitus in naſum ſubinde cõijciendus eſt,quo componãtur,quæ declinant.vbi his inflãmatio ſuperueniat, farinâ vti conuenit ex aquâ ſubactâ: digitoſq́; ſimiliter dare,eiuſmodi etiã farinâ inductâ. Verùm,ſi quà cartilago eſt,naſus à latere perfringatur,neceſſe eſt extremum peruerti.itaque oportet ad extremũ naſum aliquid ex ijs,quæ dicta ſunt adhibere, quod ipſum componat,vel aliquid tale demittere. multa enim inueniri poſſunt accommodata,quæ odorem non mouent,& alioquin mollia ſunt.Ego interdum fruſtum pulmonis ouilli cõieci, id enim fortè nactus ſum. nam ſi ſpongiæ indantur,humorem combibunt.

Si nequeant(inquit)digiti in nares demitti,adhibendũ eſt id inſtrumentũ, quod nũc ſicut in ſuperioribus etiã ὑπάλειπτρον appellat.quo verbo intelligitur omne id,quo ad illinendum vtimur,qualia ſunt ſpecillum,ſpathę,idq́; inſtrumentum,

mentum,quod διαπύρηνον dicitur, quæ omnia in ſummo capitulum habent rotundum, ſed quemadmodũ in ſuperioribus ad alæ vſtionẽ opus fuit tenuiſſimis,ita nunc plenioribus.quandoquidem & digitos,vbi licet,admouemus, & in nares conijcimus,eos nempè,qui aptantur,& qui fractam naſi partem componant.quâ ratione autem vti cõueniat hoc inſtrumento, ipſe apertè expoſuit imperans,vt indatur in cauum,non in inferiorem partem naſi,ſed quà potiſſimum fracta pars in eius cauum decidit. ea ſiquidem eſt,quæ impulſu eget, vt excitata poſſit in ſuam ſedem reuerti.nihil enim aliud eſt componere quamlibet partem,quàm vnamquamque eius particulam in ſuum locum compellere. Quæ ſubijciuntur,per magnam partem orationis plana ſunt.

AD hæc ex parte exteriori corij Carthaginenſis incidenda habena eſt,quę vel pollicem lata ſit,vel quantum conuenit,& extrinſecus naſo,quà declinatur,agglutinanda:poſt hæc intendenda eſt,quantũ expedit,paulo autẽ magis quã vt naſus dirigatur, intendi debet:tum ſub aure(longa enim eſſe habena debet)ſurſum circa caput adducẽda. licet autem fronti extremam agglutinare:licet & vlterius ferre,& circa caput volutam vincire. hæc ſiquidem iuſtè naſum dirigit,& intendi,& remitti poteſt,atque vbi velis,naſum in contrariã partem,ac iacet,magis aut minus repellere.Nam & quibus à latere naſus abrũpitur,in cæteris eadem curatio cõuenit,quæ propoſita eſt.plæriſque autẽ opus eſt naſo extremam habenam agglutinare,vt in cõtrariam partẽ repellatur,atque inclinet.Quòd ſi fracturę vlcus accedit,nihil ſollicitare nos debet,ſed nutriendum eſt cerato,quod picem habeat, vel aliquo ex ijs medicamentis, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur. hæc ſiquidem facilè curationem admittunt.Æquè etiam,vbi oſſa receſſura ſint, primò dirigere aſſiduè conuenit, nullâ re prætermiſſâ, & in poſterum digitis compellere laxiùs ſuperdatis, ſuperdatis tamen.naſus enim ex omnibus corporis partibus facillimè componitur. Atqui habenâ agglutinatâ, & impulſu in contrariam partem, atque naſus declinatur,nihil vti omnino prohibet,neque ſi vlcus ſit,neque ſi inflammatio. innocenter enim eiuſmodi præſidia adhibentur.

[Appendatur]dixit ἀπτῆ, quo verbo ſignificauit vniuerſam rationẽ extẽdendi,& quaſi dirigendi naſum peruerſum,per ea, quæ agglutinantur. quod autem nunc pręcipit,experimẽto imbecillũ comperi.nam,ſi habena vehemẽtiùs intẽdatur,gluten diſcutitur,reſoluitúrque:ſi modicè,nihil ferè proficitur.

De aure.

IN fracturâ auris quodlibet vinculum inimicum eſt,neque enim ità laxũ circumdabitur,quòd ſi magis adſtringatur,plurimum officiet. quãdoquidem integra auris ſub vinculo adſtricta dolet,pulſu vexatur, atque inflammatione.

Vbi continuum ſoluitur græcè in carne ἕλκος appellatur,in oſſe κάταγμα,in cartilagine non habet proprium vocabulum, ſed eam fracturam Hippocrates abuſus κατάγματος nomine nuncupauit.

SEd & cataplaſmata,quæ maximi oneris ſunt,penitus aliena ſunt:plæraque etiam noxia ſunt,atque abſceſſum concitant, & muccos plurimos, ſuppurationémque infeſtam reddunt.quibus minimè opus eſt auri comminutæ.

Omnia ſigillatim ijs conſentanea ſunt,quæ oſtendimus in libro de ratione curãdi. namque Hippocrates etiã nunc lædi aurem aſſerit cataplaſmate,quod experimento conſpicitur.abundè enim ſiccari eam voluit,quùm naturâ ſiccíſ-

ſima ſit,eo quòd ex cute conſtet,& cartilagine.Oſtẽſum autem eſt vnãquamque partem,quatenus ſiccior eſt,eatenus ſicciorem curationem requirere.

PRoxima quidem eſt(modò quid ſuperimponi cõueniat) farina glutinoſa. Hęc autem neceſſariò grauis ne ſitac minimum contingat. interdùm enim optima medicina eſt, medicinam non facere,& ad aurem,& ad alia multa.Cauere inſuper homo debet, ne in eam partem dormiat. extenuare autẽ corpus expedit,illi potiſſimum,qui auris ſuppuratione periclitatur,& aluum mollire.

Proximũ inquit eſſe ei,quod non obeſt,cataplaſma ex farinâ glutinoſâ.conſtat enim hoc magis ſiccare,quàm alia.diximus autẽ paulò antè, vbi de illinendo naſo tractauit,qualem appellet farinam glutinoſam.huic ſimillimũ cataplaſma conficiunt experimento edocti, qui in palæſtrâ verſantur, ex farre in aceto madefacto,dum maceretur, atque ità temperato.

SEd,ſi homo facilè vomat,vomere debet,vt modicè exhauriatur.

Veteres appellabant συρμαισμὸς, quùm modicè homo exhauriebatur,ſeu vomitu,ſeu deiectione,tale quid nunc fieri iubet eodem vocabulo vſus. Multa autem ſunt medicamenta,quæ hoc præſtant. nam & mel copioſè aſſumptum, & mulſa minùs diluta,vel cremor ptiſſanæ ex aquâ decoctus, ſeu per ſe, ſeu cũ melle,magis adhuc vomitũ citat radicula,& bulbus narciſſi. His efficacior eſt, nondum tamen valens radicula,in quâ ſurculos radicum veratri albi defixeris, data poſtridie,ſiue per ſe,ſiue ex oxymelle.

SEd,ſi ad ſuppurationẽ veniat,nõ eſt celeriter aperiẽda.multa enĩ ex ijs,quę vidẽtur ſuppurare,interdũ abſorbentur,etiã ſi nullũ cataplaſma inducatur.

Cauendum eſt,ne auris incidatur ob cartilaginẽ cuti ſubiectã.nam,niſi,vbi inciſa eſt,conſolidetur & glutinetur,periculũ eſt, ne cartilago obeſa reddatur. [Abſorberi] (quod ἀναπίνεσθαι dixit)hoc eſt,diſcuti ac digeri pus ibi collectũ,nõnunquam per ea,quæ ſuperimponuntur ſimplicia medicamenta, ac leuia ſine morſu ſiccandi vim habẽtia.cuiuſmodi eſt muccus cochleæ adiecto thure: ac, ſi valentiùs ſiccare opus ſit, vel aloë,vel myrrhâ,vel vtriſque. Eodẽ modo ſiccare poteſt mel atticum inunctum inſperſo quouis ex propoſitis medicamentis,benè contrito.voco autem ſine morſu thus,aloën & myrrham.

AT,vbi incidere coactus ſis, celerrimè ſaneſcit, ſi candens ferramentum ab vnâ parte ad alterã demittatur. ſcire autem certum licet aurẽ curtam reddi,& mancam magis quàm altera,ſi candens ferramentum traijciatur.

Curta neceſſariò fit,& manca,cùm non exigua pars & cartilaginis,& cutis ipſam comprehendẽtis,vſtione abſumatur.Ad quod præſidiũ monet,vt confugiamus,nonnunquã veritus,ne cartilago ægrè ſaneſcat. namque vbi nudatur,cicatricem non recipit,præſertim ſi res aliquot dies protrahatur,neque cutis à ſectione protinus coëat & glutinetur.

SEd ſi candenti ferramento non traijciatur, incidere conuenit, quod magis excedit,ſectione non admodum exiguâ.

Ne quid ſuperſit puris, quo cartilago lædatur,incidi non parum iubet.

QVandoquidem pus altiùs inuenitur,quàm quis exiſtimet.

Decipiuntur,qui ſecant,in cognoſcendo pure,quod ſubiectum eſt,ità, vt exiſtiment id in ſummo contineri,& cutem tenuem eſſe. Quo pacto autem in hunc errorem incidant,ipſe Hippocrates proximè demonſtrabit.

VErùm(vt ſummatim dicam)cætera quoque omnia,quæ muccoſa ſunt, & muccos producunt, vtpotè glutinoſa,vbi tangãtur citò in hanc,vel illam

partem

parte͂ digitis elabuntur.quáobrem altiora hæc medici reperiunt,q̃ existiment.

In dignoscendo loco suppurante,vbi in affectâ parte, quùm tange͂ti moderatè cedit,sectione adhibitâ contentũ pus inuenitur, medici postquam eũdem cedendi modum in quâuis aliâ parte comprehenderint,putantes eam similiter suppurare,vt illæ,quas priùs intuiti fuerint,venientes ad sectionem erra͂t,ísque error interdum duplex est,& quòd nullo modo ibi pus inueniatur, quùm hæc multo crassiora sint quàm opinentur,& quòd medicis ea suppurare videa͂tur, quæ muccosum humorem in se contine͂t. id, quod euenit,quoniàm huiusmodi humor(vt ipse ait)vbi tangatur,citò elabitur. contrahi autem solet in cartilagine,chordis,neruis,ac ligamentis,vt deinceps ostendet.

QVandoquidem,& ea tubercula,quę ganglia dicuntur,cùm humida sunt & muccosâ carne continentur, à multis aperiuntur inde fluxurũ humorem putantibus. Medicum itaq; in sectione animus fallit:sed ei,qui sectus est, nullum affertur detrimentum.quæ autem loca aquosa sint,vel muccorum plena,quibúsve partibus singula,quæ aperiuntur, hominem interimant,vel alter us noxæ causa sint,alibi exponentur.

Hæc enim ganglia circa cartilaginosas partes, & circa neruos ex horũ alimento increscunt,oriuntúrque ex humore glutinoso ac muccoso.hoc enim est proprium neruorum alimentum.

VBi quis igitur aure͂ secuerit, abstinere ab omni cataplasmate, atque omni linamento debet,mederíque vel medicame͂tis, quæ protinus crue͂tis vulneribus inijciuntur,vel alio,quod neque onere lædat,neque molestiam afferat.

Auris quià sicca est,idcirco siccantia medicamenta requirit,non tamen plus iusto siccanda est, vbi à sectione protinus medicame͂ta inducuntur. diste͂dunt enim,cùm nihil habeant,quod leniat.Sed neque onerari auris debet mole eorum, quæ superimponuntur. dolet enim & infestatur. Optimum est igitur à sectione medicamentis vti,quæ modicè siccent,cuiusmodi sunt, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur.Cataplasmata leniunt quidem,sed resoluunt, atque effœminant.superantem verò humorem non discutiunt,pręsertim cùm glutinosus sit & crassus.

NAmque,vbi cartilago nudari incipiat, coitúmque habeat purulentum ac muccosum,res infestissima est.

Adijcere orationi oportet[humorum]sicut nonnulli adscribunt, vt vniuersa sit huiusmodi[Namque, vbi cartilago nudari incipiat, coitúmq; humorum habeat].Vocat autem ἐπιστάσεις coitum humorum,qui intus contine͂tur,& excerni debent puris videlicet & mucci.res (inquit)infestissima est,hoc est, dolorem affert,quod patet,quùm cartilago vitiatur.

CVius illa curatio quoque causa est.In omnibus autem, quæ recrudescunt, maximè abundè est candens ferramentum traijcere.

Quam curationem damnat?eámne,quam paulo suprà indicauit, præcipie͂s vt cataplasma,linamentum,quod onerat,quod dolorem excitat,vitemus?

FINIS SECVNDI COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS.

Galeni in Hippocratem de articulis commentarius tertius, Vido Vidio Florentino interprete. 1

De spinæ vertebris.

Spinæ autem vertebræ.

Adiecit [spinæ] non quòd in alijs corporis partibus vertebræ reperiantur, omnium enim vertebrarum compositio vocatur spina: sed quasi ità dixerit vertebræ, quarum situs est in spinâ. Quibusdam tamen ex iunioribus placet spinam nominari, non vniuersam vertebrarum compositionem, sed earum tantùm, quæ ad thoracē sunt, & lumbos. iuxta quos Hippocrates nunc de vertebris agere videtur, quæ in lumbis tantùm, & dorso sitæ sunt, non de ijs, quæ in ceruicibus. vertebrarum verò compositionem vniuersam in libro de ossibus ad eos, qui primas institutiones addiscunt, ad vnguem narrauimus, in quo exerceri illum volumus, qui percepturus est hæc commētaria, intuitum exquisitè qualia sint singula ossa in cadauere arefacto hominis, vel certè simiæ.

QVibus ob morbos trahuntur, vt gibbum efficiant.

Gibbum dixit κύφος, vocatur autem spina gibba, quùm in posteriorem partem conuertitur, quod vitiū ὀπισθοκύφωσις græcè nominatur: sicut curua, quādo in priorem partem. dicitur autē hoc grçcè λόρδωσις: sed σκολίωσις, cùm deprauatur à latere. Nōnulli autem existimant spinam in posteriorē partem peruerti (quod vitium κύρτωσις quoque græci nominant) vbi in eâ fuerint cruda tubercula magna, dura, ac diuturna, quorum onere vertebræ in posteriorē partem compellantur. neque intelligunt, si supinus homo iaceat, non posse subiectas vertebras tuberculis onerari, neque etiam si stet, aut sedeat, ac neq; si in latus cōuersus cubet. Ad hæc absurdum est, existimare tubercula ad tantū pondus, ac duritiem peruenire, vt ossibus grauiora fiant, & duriora: sed, & à crudis tuberculis spinam in priorem partē conuerti Hippocrates ipse paulò pòst docebit. Illud item animaduertendum est, non solùm eos, qui librum hunc exponunt, sed Hippocratem in propositis verbis dixisse [trahūtur, vt gibbum efficiant] quùm dicere potuisset [impelluntur] quemadmodum his placet. Absurdum verò videbitur asserere vertebras, quç in posteriorem partem erumpunt, trahi à morbo in priorem. hoc siquidem magis propriū est illius vitij, sub quo spina in interiorē partem conuertitur. Quonam igitur pacto res vera sit, quidque Hippocrates sentiat, conabor exponere. Vertebrarum quidem ossa per se, neque peruertuntur à tuberculis, neque trahūtur; sed primum vitium est in ijs corporibus, quibus vertebræ alligātur. Igitur, vbi ad vertebras tuberculū oriatur, cùm in tumorem assurgit, atq; augetur, ab interiori siue priori parte, vtroque enim vocabulo appellatur, necesse est, vt tuberculum sequantur ligamenta, atque hæc rursus vertebræ. Itaque, si in vnâ parte dūtaxat tuberculum oriatur, vbi hçc in interiorem trahatur, spina in priorem partem conuertetur: sed, si in duabus, vbi aliqua interiecta sit inuiolata, gibba euadet. vtroq; enim tuberculo adiunctam vertebrā trahente, quæ in medio sunt, à posteriori parte gibbç fiunt. quod euidenter intueri licet omnibus euenire, quæ curuari modicè possunt,

ſunt,cuiuſmodi ſunt virides rami,& ex ſcriptorijs calamis plęriq;,quos ſi quis dextræ digitis ab vnâ parte,ſiniſtræ ab alterâ, prehẽdens ad ſe traxerit,mediũ in contrariã partẽ attractũ gibbúmque cõſpiciet. Atqui neq; aliâ de cauſâ ſpina ad latus conuertitur,q̃ ob crudum tuberculũ,quod à latere eius ſit. Hęc autem tria vitia in ſpinâ incidunt,cùm vertebræ loco mouẽtur.nã vel κύφωσις fit, vel λόρδωσις,vel σκολίωσις.cùm in poſteriorem quidẽ partem conuertitur, κύφωσις, quùm in priorem, λόρδωσις,quùm in latus inclinat, σκολίωσις. Extra hæc quartum vitium in ſpinâ incidit,quod σεῖσις vocatur,vbi vertebræ loco manent,ſed earum compago dimouetur,

» PLærunque ſolui nequeunt , præcipuè, vbi ſpina ſuprà ſepti tranſuerſi coniunctionem gibba fiat.

Nonnulla(inquit)quæ in ſpinâ incidunt,ægrè ſoluuntur,præcipueq́ue vbi ſupra eam regionem,quâ cum ſepto tranſuerſo cõiungitur,gibba fiat,hoc eſt, in vertebris thoracis.dixit autem ϖοτί, ſignificare volens [præcipuè] quemadmodum etiam in principio huius libri,quùm inquit[Omnino enim melior eſt ac firmior exigua herba quàm grandior, præcipuè antequam ad maturitatem veniat]. vbi verbum præcipuè dixit ϖοτί. Sed quâ ratione ægrè tubercula ſoluantur,proximis verbis intelliges.

» INfrà verò quędã ſoluuntur cũ varices in cruribus fiunt.illi autẽ magis gibbã ſpinam ſoluunt,qui in venâ poplitis oriuntur,fiunt etiã & in venis inguinũ.

Quædam(ait)vitia infra thoracẽ,nempè ad lumbos, à varicibus vel torminibus ſoluuntur,cùm ſucci,qui ea faciunt,primò ferantur in venam maximam ipſius ſpinæ,deinde in eas,quę ab eâdẽ diductę ad crura intendunt. huiuſmodi autem in thorace nulla vena eſt,quæ poſſit vitiatos ſuccos recipere. quãdoquidem vtrinq; octo coſtis vna alimentũ ſubminiſtrat: ſed ſuperioribus, duæ aliæ tenues,ſcilicet ab vtroq; latere vna.quæ omnes per thoracem diſtribuuntur,diſſipantúrque.Idcirco,ſi ſuccus aliquis ad ipſas ex tuberculis transferatur, excerni non poteſt, prꝺterquàm ꝙ ęgrè etiam admittitur. ſucci enim,qui cruda & dura tubercula faciunt,glutinoſi ſunt,& craſſi,quare nõ facilè per tenues venas ferũtur:ſed vena,quæ ad lumbos eſt, latiſſima eſt, & ſanguinẽ ad venas omnes tranſmittit.ergo,cùm hos craſſos ac glutinoſos ſuccos receperit,ſi affectæ partes viribus adeò valeant, vt quod ſuperat, expellant, ad venas hîc ſitas tranſmittit.quo fit,vt lateſcant,& in varices aſſurgant,vbi quidẽ ſucci craſſiores fuerint,id accidit in inguine protinus,ſin mediocriter craſſi,in poplite. nãque,vbi primùm,eo ꝙ craſſi ſint,& glutinoſi,conferti ſubſiſtunt,ibi venã diſtendũt,dilatántq;. Etenim,quibus citra cauſam hâc varices in cruribus oriuntur, videre licet venas pro portione ſuccorũ craſſitudinis lateſcentes,vbi craſſiſſimi ſint,latiſſimas,cuiuſmodi venę ſunt in inguine:vbi minùs craſſi,minùs latas,quales in poplite. Interdum enim,quùm maiores venas obſtruunt,hunc affectum excitant: interdum ad inferiores concurrunt, quæ anguſtiores ſunt. in vniuerſum autem in varicibus craſſus ſanguis cõtinetur.nam id vitiũ plærunque à ſucco melãcholico,interdũ etiam ab alijs crudis craſſiſque cõcitatur.

» SOlutum quoque iam id vitium eſt à torminibus diuturnis.

Vbi ſucci,qui præter naturam in corpore ſunt,ad inteſtina transferuntur,tormina fiunt, quùm abradãtur inteſtina ob ſuccos acres,qui ad ipſa confluunt, nempè, vbi tubercula ſuppurant, neque enim aliter ob ſuam craſſitudinem confluere ad inteſtina potuiſſent. ſed in ſuppurationibus craſſi ſucci

ſ

extenuantur, & naturam affectæ partis ad expellendum excitant id,quod in eà contentum iam moleſtum eſt.

QVibus verò adhuc pueris ſpina gibba fit, antequã corpus perfectè increſcat,his corpus ad ſpinam non augetur:ſed crura & brachia dũtaxat perficiuntur,quæ ſunt ad ſpinam,non complentur.

Nihil mirũ eſt, ſi in his morbis ſpina nõ increſcat, quẽadmodũ ſuprà in luxatis tradidit,cùm inquit,[Quibus recondi nõ potuit].Nam & propter venas peruerſas,& propterea,ꝙ ægriùs mẽbrum moueatur,naturaq; in eiuſmodi affectibus langueat, læſæ partes neceſſariò deteriùs, q̃ antè nutriuntur. Quo fit, vt quæ iam perfectè increuerunt,emacreſcãt,quæ adhuc increſcunt,incremẽto iuxta ſpinam prohibeantur.Sed,quæ à vitiatis partibus longiùs abſunt,vt brachia,& crura, ſine noxâ omnino ſeruantur. ea enim, quæ ſic vitiata ſunt, non totum corpus,ſed ſolummodò proximas partes afficiunt.

QVibus item ſupra ſeptum tranſuerſum gibba ſpina fit, coſtæ in latitudinem augeri non ſolent,ſed in partem priorem.pectus verò latum non fit, ſed acutum:ſpiritus difficulter mouetur,& cum ſono,quùm cauum, quo ſpiritus recipitur,atque emittitur,anguſtius reddatur.

De ijs agẽs,quæ adhuc increſcunt, dixit,quę iuxta ſpinã ſunt,his augeri nõ cõſueſſe.Ergo,vbi ſpina gibba fiat in vertebris thoracis,hę maximè increſcere in longitudinẽ ꝓhibentur. Hâc igitur de cauſâ,& illâ etiam,ꝙ vertebræ, cùm ſpina gibba ſit,in poſteriorẽ partẽ conuertãtur,neceſſe eſt thoracẽ anguſtum reddi,atq; acutũ:& idcirco interiora caua,quæ ſpiritui accõmodantur,minora effici,ſic,vt,vbi ſpiritũ attrahunt,corpus minori modo ipſius fruatur.Diximus autẽ, & in libro de difficultate ſpiritus, vbi is minùs attrahatur,quàm opus ſit, neceſſe eſſe breuiori temporis interuallo proximè rurſus attrahi, quàm ſi priùs ſecũdum naturã attrahi cœpiſſet. ſpiritus autẽ,qui breuiori interuallo attrahitur, creber redditur, in quo conſiſtit id genus ſpiritus difficultatis, ſub quo & exiguus,& creber cooritur.ſonus autem adijcitur, ob anguſtiam iuxta fauces, & aſperam arteriam.auget anguſtiam hanc id,quod proximè ſubijcit.

ATqui cogũtur etiã ceruices iuxta magnã vertebam in priorem partẽ conuertere,ne caput in eandem proijciatur, hoc autem fauces reddit admodum anguſtas.nam ijs etiam, qui naturâ recti ſunt,id oſſis, ſi in interiorẽ partem inclinetur,ſpiritus difficultatem affert,dum repellatur.Ob id igitur,quòd ità figurentur,guttur his hominibus magis extare videtur, q̃ benè valentibus.

Cùm vertebrę,quæ ad pectus ſunt,vbi gibba ſpina fit,in poſteriorẽ partem ſpectẽt,neceſſe eſt collũ in priorẽ cõuerti.quare & ipſũ caput,illi enim è regione ſuperimpoſitũ eſt. Accidet igitur ijs,qui gibbi ſunt, ambulare ità figuratis, ſicut cæteris omnibus,cùm totũ collũ ſpinãq; inclinãt,& vtrũq; curuãtes à poſteriori parte gibbi terrã ſpectãt.quod vt euitẽt,qui gibbi ſunt cogũtur collũ in poſtriorẽ partẽ recuruare,eius vertebris,vt quę minimũ moueẽtur,ad hoc parũ cõferẽtibus: ſed,quà potiſſimũ moueri aliquid poſſunt,valdè recuruatur. poſſunt autẽ quà duæ primæ vertebræ inter ſe,& cũ capite cõmittũtur.Quemadmodũ igitur figurãtur iuxta capitis cõmiſſurã illi,qui benè valẽtes caput in poſteriorẽ partẽ cõpellunt,ità gibbi,cùm erecti ſunt.prętereà,vt ijs,qui naturaliter habẽt,guttur extat,vbi caput in poſteriorẽ partẽ recuruatur,ſic gibbis,cùm rectũ cõtinetur.vocauit autẽ ἐξεχεβρόγχους eos,quibus extat βρόγχος,quo vocabulo veriſimile eſt,vel aſperã arteriã totam,vel guttur dũtaxat appellaſſe. hinc autẽ

maximè

maximè fit,vt ſpiritus cum ſono reddatur,quandoquidẽ maximè etiã ſtertunt, qui ſic figurati dormiũt. quãobrem ſcribit [nam & ijs,qui naturâ recti ſunt,id oſſis,ſi in interiorẽ partem inclinetur,ſpiritus difficultatẽ affert].dicit autem id oſſis,ad illud referẽs,quod principio orationis propoſuerat,cùm inquit[Atqui coguntur etiã ceruices iuxta magnã vertebram in priorem partem cõuertere]. vndè poſſet quis conijcere magnam vertebram appellari ſecũdam, quæ magis poteſt in priorem partem vrgeri,atque inde rurſus repelli. Cõſtat autem eandem regionem,& priorem,& interiorem ab ipſo vocari.priorẽ quidem,quùm vertebræ à poſteriori parte in eam erumpant: interiorem,quùm ſit in profunditate corporis,ſi ſpectetur ſumma pars ſiue prior,ſiue poſterior.

HIs tubercula plærunque circa pulmonem ſunt, eaq́; dura & cruda.plærisque enim eiuſmodi tumores ſunt cauſa gibbi, & diſtẽtionis, quibus proximi nerui afficiuntur.

Quibus ſpina ſupra ſeptũ tranſuerſum gibba eſt. his plærunq; ait tubercula fieri circa pulmonem: cõſtat autem,& quibus ad lumbos gibba fit,his eâ parte tubercula verſari.Dixit[plærunq;] ꝓptereà ꝙ & caſu,& ictu ſpina gibba redditur,& tum in priorẽ partem,tũ in latus conuertitur.At cùm inquit[plærunq; enim eiuſmodi tumores cauſa gibbi ſunt, & diſtẽtionis] eandẽ ſentẽtiã tradit, quã à principio,cùm ait,[ſpinę vertebræ,quibus ob morbos trahũtur,vt gibbũ efficiãt]. Quod autẽ nunc ſcribit [quibus proximi nerui afficiuntur]ad neruos dorſi refertur,ac vertebrarũ.nos verò anteà cauſati ſumus vertebrarũ ligamenta attrahẽtia,quibus cum & ipſę vertebræ trahũtur.non enim arbitramur neruos,qui à ſpinę medullâ oriũtur,attrahere ſecũ vertebras poſſe, cùm & propter exiguitatẽ,& ꝓpter mollitiẽ longè imbecilliores ſint, q̃ vt præſtare id poſſint. quippe,qui ab oſſibus nõ depẽdẽt,quemadmodũ ligamẽta, quę firmiora ſunt, & neruis coniuncta,ac,ſi tuberculis afficiantur,ſecũ trahere vertebras poſſunt.

VErùm ex his quibus ſub ſepto tranſuerſo gibba ſpina eſt,nonnullis renum & veſicæ vitia ſuperueniunt. ſed & abſceſſus ad ilia & inguina, qui diu manent,& ægrè ſanantur,quorum neutrum gibbum ſoluit.

Ob cõſenſum ſanè propoſiti affectus ſuperueniunt. cõſenſu autẽ afficiũtur, & quæ ſunt eiuſdem generis,& quæ vicina,quę ſuprà ſignificauit, quùm proximos dixit,ſed quę cõmunia primò ſunt,maximè lędũtur. Tormina igitur,& varices,quorũ cauſa erat ſuccorũ tubercula excitantium trãsfuſio,gibbũ curãt: ſed ex ijs malis,quę cõſenſus cauſâ oriũtur,nullũ eſt,qđ priorẽ morbũ depellat.

HIs autem coxæ extenuantur,magis quàm quibus ſpina ſuprà gibba eſt.

Quibus ſpina ad lumbos gibba eſt,his coxę graciliores ſunt,q̃ quibus ad pectus.hinc autem manifeſtum eſt coxas, quibus ſpina ad pectus gibba eſt, graciles modicè reddi,propter conſenſum,quem habent cum ſpinâ.

TOta autem ſpina longior his eſt,quàm quibus à ſuperiori parte gibba eſt.

His qui ætate nõdũ robuſtâ ſunt,pręterq̃ ꝙ cõmunis eſt macies,accedit ꝙ affectæ partes nõ augẽtur,quẽadmodũ & anteà dictũ eſt: Nũc diſcrimẽ aliud adiũgit,non ab ętate,ſed à locis affectis.nam ſpina,quo magis verſus ſuũ initium vitiatur, eo minùs augetur,cũ habeat & originẽ & incremẽtũ ſupnè.

PVbes autem & barba ſeriùs increſcit,& minùs completur,minùs item fœcundi fiunt,quàm quibus gibba eſt pars ſuperior.

Ad communem rationem conſenſus accedit differẽtia ex naturâ locorum. Communis igitur ratio eſt,vt quę vitiatis locis proxima ſunt,cõſenſu afficiant-

tur: propria autem, vt,vbi hæ partes læduntur, quæ ſpiritui accommodantur, ſequatur,vt ſpiritus ægrê,& cum ſono moueatur, vbi,quæ infra ſeptum tranſuerſum,pubes ſeriùs increſcat,lædatúrque etiam barba.

SEd quibus corpore iam robuſto gibba ſpina fit,his euidenter ſoluit morbũ tunc exiſtentem. tempore tamen eius aliquid ſe oſtẽdit, ſicut & ijs,qui iuniores ſunt,aut plus aut minùs. plærũq; autem,hi affectus minùs maligni ſunt.

Euidenter ἀπαυλακεῦ nunc dixit,quod nonnulli alij ex veteribus dixerũt ἀντικρυς. Apertè igitur,&(vt dixerit quis)quaſi res manu teneatur,gibba ſpina admittit ea, quæ quùm morbus iudicatur,id eſt,ſoluitur,expelluntur,videtúrque ex toto morbus ſummotus.ſuperſunt tamen reliquiæ paruæ, quæ irritantur, ſi quid vel in ratione victus peccetur,vel noxium extrinſecus occurrat.

MVlti quidem gibbi, facilè,& nõ ſecus,quàm benè valentes iam vſque ad ſenectutem id mali ſuſtinuerũt,præſertim quibus corpus carnis plenum & pingue effectum eſt: pauci tamen ex ijs ad ſexageſimum annum peruenerunt,plærique enim citiùs moriuntur.

Ob validas vires,ob morbum leuẽ,iamq; ob vniuerſam victus rationẽ, quâ viuunt,nonnulli gibbi quaſi ſani ad ſenectutem vſque vitam degunt.

NOnnullis etiã vertebrę ab hâc vel illâ parte in latus mouentur. Hæc tamẽ vel omnia,vel cõplura incidunt,eo ꝙ ſpina ab interiori parte deprauetur.

Anteà iã diximus ſpinã ad latus conuerti orto ab eius latere tuberculo,quod ad ſe traheret ligamẽta.hoc Hippocrates fieri dixit διὰ τῶν τόνων,id eſt,ꝑ neruos.

QVoſdam etiam in id vitium compellit, vnà cum morbo habitus ille, quo iacere conſueuerunt.

Cõcurrit ad ſpinã gibbã efficiendã,& quod materia magis confluat ad id, quod humilius eſt,& qđ pars,in quã quis cubat,magis cõprimatur. Prima autẽ & præcipua cauſa,& tuberculi, & cuiuſlibet vitij eſt partiũ natura morbo opportunior. Demonſtrauimus enĩ ad eiuſmodi partes cõcurrere ea,quę ſuperãt.

VErùm de his agemus,quà de diutinis affectibus pulmonis.ibi enim de his futurorum pulcherrimæ prognoſticationes traduntur.

Multa quoq; alia in hoc libro ſcripturũ ſe pollicetur,quæ nũc non extãt. Ea fortaſſe vel non ſcripſit,vel interierunt, quemadmodũ & multa alia antiquorum volumina,quæ nunc non extant, de quorũ interitu complures ſcripſerũt. De diutinis igitur affectibus pulmonis multa habentur , & in maiori libro de morbis,cuius initium eſt . [Si pulmonis arteria exulceretur]. atq; etiam in primo libro de morbis, qui non rectè ità inſcribitur,cuius initium eſt, [Qui vtiq; interrogare de curatione rectè velit,rogatúſque reſpõdere]. Sed in neutro horum plenè exequitur,quæ hîc pollicetur.

QVibuſcunq; cadẽtibus gibba ſpina fit, paucis ità cõualeſcit,vt dirigatur.

Adhuc ſcripſit de ſpinâ citra exteriorẽ cauſã deprauatâ.quę deinceps adſcribit,oĩa ſũt de vertebris,quę ob caſũ vel ictũ aliquẽ lędũtur. Plęraq; autẽ plana ſunt,niſi ſicubi opus ſit omiſſã cauſã adijcere,quẽadmodũ & nũc,cũ aſſerit raro luxatã ſpinã reſtitui.cuius rei cauſam,& ſi nũc afferre potuiſſet,in ſequẽtibus demõſtrat, cũ ſcribit vertebras cardinis modo ĩſtructas,ità, vt,vbi vna aliqua quouis modo exciderit,ĩ ſuã ſedẽ magno negocio reuertatur,cũ in ſingulis multi ꝓceſſus ſint,multi ſinus.hoc autẽ & aſpectu ipſo in oſſibus didiciſtis.

IAm verò intẽtio,quæ ſuper ſcalam adhibetur,nullum,quod ſciam,reſtituit. Eâ potiſſimùm vtũtur medici, qui apud vulgus videri volunt magnum aliquid

quid moliri. Apud hoc enim admirãdum est suspensum hominem intueri, vel proiectum, vel tale quidpiam, sempérque hæc ab ipso laudantur, cui nec vltrà curæ est, quínam effectus sequatur ex huiusmodi præsidio, bonúsne an malus. medici verò, qui hæc student, rudes sunt, quos quidem noui. Inuentio quidem vetusta est, atque ego sanè primum auctorem laudo, non solùm huius, sed cuiusq; machinamenti secundũ naturã excogitati, minimè enim diffido nõnulla restitui posse, si quis rectè præparans concutiat. sed turpe existimaui eiusmodi morbis ità mederi, quùm eiusmodi machinationes magis sint impostorum.

Quoniàm (vt ostendimus) in omnibus articulis restituendis, pręcedere debet in diuersas partes extentio, eandem quoque ad spinę ossa necesse est adhibere. quâ verò ratione intendere in diuersa conueniat, in sequentibus docebit. nunc de eâ intentione loquitur, quæ minùs rectè adhibetur, quod facere consueuit, sicut in prioribus iam monstratũ est. Primò enim reijcienda sunt, quæcunque malè à quibusdã medicis fiunt, deinceps tradenda sunt salubriora. Igitur, quùm medici complures luxatam spinam per scalam extendant, asserit in primis eiusmodi inuentionem nihil proficere: si quis tamen eâ vti velit, docet, quomodo facere id optimè possit. Ergo in intendendâ spinâ propositum est superiorem partem intendere per vincula prope affectum locum iniecta, inferiorem, per corporis pondus. Ad hoc itaque spectans, quę ab ipso subijciuntur, percipies, maximâ enim ex parte clara sunt.

QVibus ꝓpe ceruices spina gibba fit, par est minùs succurri intẽtione adhibitâ per caput deorsum demissum, parũ enim ponderis habẽt caput, & vtrinq; lati scapularũ ossis summitas, cùm deorsum spectant: sed hos verisimile est in pedes deorsum cõcussos magis restitui. in eã enim partẽ demissi maius pondus habent. At quibus infrà gibba fit, hos concutere magis cõuenit capite deorsum spectãte. Si quis igitur cõcutere velit, rem sic rectè molietur, scalã sternere scorteis puluinis transuersis debet, vel ex lanâ benè alligatis, ac paulo plus, & longitudinis, & latitudinis scalæ tenentibus, q̃ occupet hominis corpus.

Quùm spina vel prope initium lędatur, vel prope finẽ, vel in medio spacio, primò agit de noxâ ipsius prope ceruices. Ergo in hoc casu, si quis super scalam à pedibus hominem suspendat, sicut nonnulli medici Hippocratis seculo consueuerunt, nulla ferè intentio fiet ab inferiori parte, quùm parum ponderis sit in capite, & ceruicibus: sed, si in imâ vitium sit prope os sacrũ, maximè sperare quis poterit huiusmodi vim ab inferiori parte abũdè futuram. subdit deinceps, quâ ratione id optimè fiat.

POst hæc homo super scalã resupinetur, dein pedibus non diuaricatis iuxta talos ad scalam alligetur vinculo, quod quidẽ firmiter ac sine cõpressũ teneat, sed molle sit: vinciatur itẽ, & ab inferiori, & à superiori parte circa vtrũq; genu, & tũ circa coxas, circa ilia insup & pectus habenâ ità latâ, vt cõcuti nõ ꝓhibeatur: sed brachia iuxta latera extenta ad ipsũ corpus, nõ ad scalã religẽtur.

Exprimit omnia euidenter. vinculum, quod firmiter ac sine compressu teneat ἀθλίβως dicit.

SCala ità præparata attrahenda est ad turrim altam, vel ad culmen domus.

Turrim dixit πύργον, culmen verò domus, id est, altissimam partem ipsius ἀέτωμα. ità enim appellãt eam tecti partem, quæ attollitur in speciẽ trianguli. Si quis enim solarium faciat, pro tegulis tectum struet planum, quod calorem nõ prohibeat: sed, si tegulæ imponantur, propositũ est, vt pluuialis aqua possit ef-

fluere. Hâc igitur de causâ medium tectum in longitudinem à priori & posteriori parte attollitur, vtrinq; autem à parietibus humile est. Maiores igitur ad exemplũ alarum demissarum hanc partem domus ab aquilâ videntur ἀετὸν appellasse, quo vocabulo tectum appellat & Pindarus in pleiadibus, vbi ait,

χρύσεα δ' ὀξύπτερα αἰετοῦ ἄεισδον κλιδόνες. & Euripides in Hysipyle, cùm inquit,

ἰδού πρὸς αἰθέρα ἐξαμιλλῆσαι κόραι γραπτοὺς ὅισι προσβλέπων τύπους. quòd τύρσις turrim significet, idoneus testis est Diocles Charistius, qui iuxta verba (παράφρασιν græci dicũt) locũ hũc exponit ĩ libro de fascijs. Inquit igitur [attrahẽda scala est ad turrim altã, vel ad culmẽ domus] vbi turrim, quã Hippocrates τύρσιν, πύργον dixit.

LOcus autem super quem concuti homo debet, renitatur: qui verò sursum attrahunt, non ignari sint, vt æqualiter, rectè, & in neutram partem inclinantes repẽtéque demittant, ne scala in alteram partem inclinata ad terrã perueniat, néve ipsi in priorem partem conuertantur.

Summam scalam à sublimiori loco suspensam, quæ (vt dictũ est) alligatum hominem habeat, in pauimentum subitò demittit, vt cadente hâc, atque concussâ recondantur spinæ vertebræ suo loco motæ. Meritò autem ad hũc vsum duro & renitenti pauimento opus est. nam, si ità molle sit, vt cedat, spinæ concussus remittetur, ac sine vllo effectu res erit.

VBi verò à turri demittas, vel à malo, qui carchesiũ habeat annexũ, cõmodiùs adhuc rem parabis, si à trochleâ, vel ab axe funes demittas, sed molestum est in his longiùs immorari. Per has tamen machinationes concuti quis maximè poterit. Quòd si spina in parte admodum superiori gibba fuerit, atque omnino concuti hominem oporteat, expedit in pedes concuti, vt iam dictum est. hoc siquidem pacto magis in inferiorem partem compelletur.

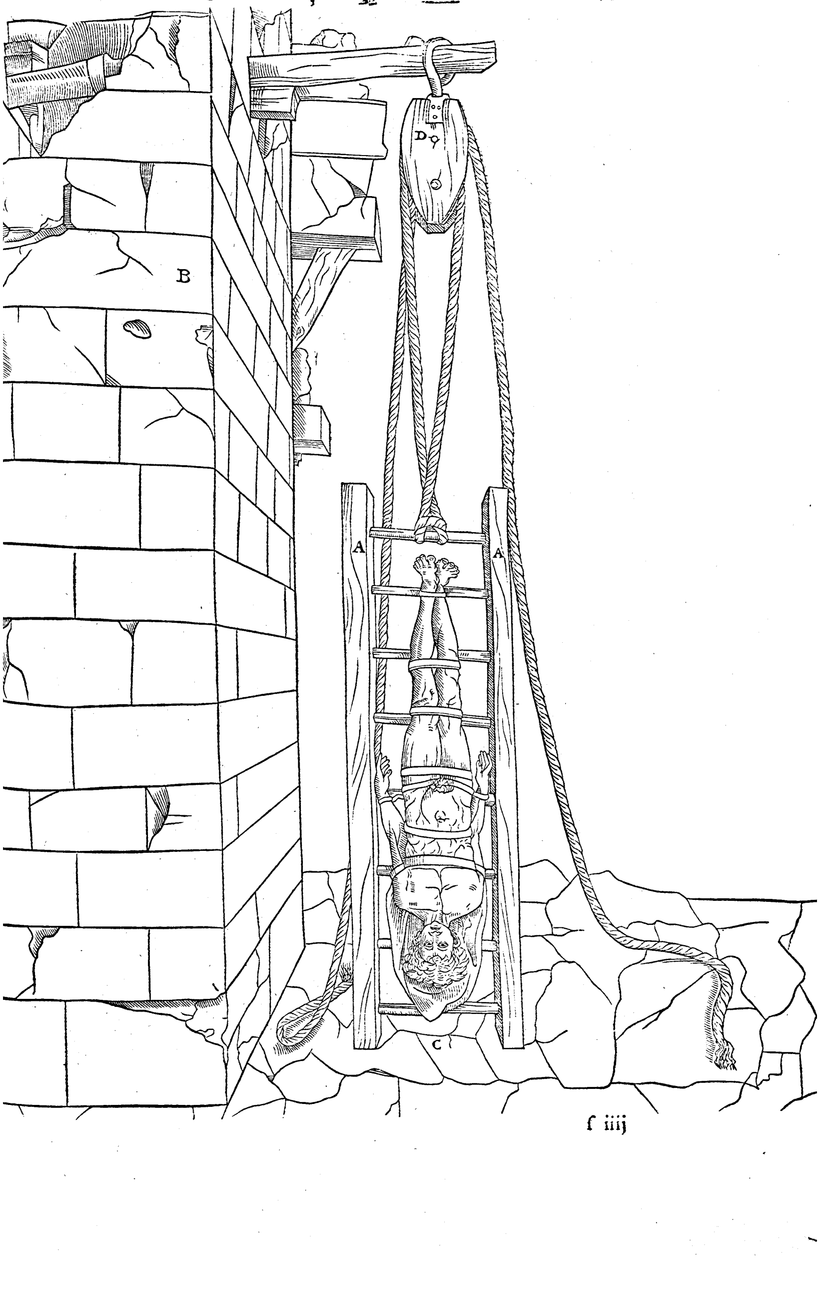
Quùm scala ex sublimiori aliquo loco suspensa in terram demittenda sit, repentè, æqualiter, & in neutram partem inclinata, satiùs est, inquit, vincula ipsa circa trochleas volui, sic enim facilè, æqualiter, & sine inclinatione ducentur. Antea turris tantùm, & cacuminis domus mẽtionem fecit, nunc malũ adiungit, quem ἱστὸν appellat, significãs maximũ atque erectum tignum, cui summo superpositum est aliud lignũ transuersum, à quo suspenditur velum, quod ἱστίον græcè nuncupatur. Differunt enim inter se ἱστίον trium syllabarũ, & ἱστὸς duarum. hoc siquidem vocabulo malus significatur, qui (vt retuli) tignum est, quod in naui erectum affigitur: sed illo linteũ, quod à vẽtis inflatur. funes verò in summo malo carchesij nominantur. Ergo vbicunque ad suspendendam scalam malo vtendum est, id efficiendum est per trochleas, & carchesios. nihil etiam deterius esse affirmat ad hæc vti axiculis, quos appellat ὀνίσκους.

FVlcire autem pectus debes ad scalam fortiter alligans, atque item ceruices habenâ valdè laxâ, quatenus, quod excessit in suum locum reuertatur: atq; insuper caput à fronte ad scalam deuincire, ac brachia extenta ad corpus non ad scalam. reliquum tamẽ corpus solutum sit, nisi quòd pluribus locis habena laxa circumdetur, quatenus, quod excessit, in suum locum reuertatur.

In superioribus quoq; ostendimus ἕρματα dici ab Hippocrate fulcimenta, & ἐρμάσαι fulcire: atque hoc esse, quod à poëtâ scribitur, ὑπὸ δ' ἔρεον ἕρματα νηῶν.

A Scala cum scorteis puluinis.
B Turris alta.
C Locus, super quem homo concuti debet.
D Trochlea.

Sed videndum

D
B
A
A
C

SEd videndum est, ne huiusmodi vincula concuti hominē non sinant. crura verò non ad scalā, sed inter se vincienda, vt è regione spinę dependeant. hæc siquidem ità admouere cōuenit, si homo super scalā omnino concutiēdus sit. turpe autem est in omni arte, nec minùs etiā in medicinâ sine vllo profectu magnam adhibere turbā, magnū spectaculum polliceri, & multa verba facere.

Quòd si homo, qui concutitur, nullis corporis partibus, exceptis superioribus, ad scalam vinciatur, facilè in latera deuoluitur: at rursus, si fortiter alligetur, vt immobilis sit, concussu nihil leuatur. Ambo hæc igitur spectantes ità hominem vinciemus, vt neque immobilis sit, quùm cōcutitur sub vinculis firmiter adstrictus: neque ità laxè super scalā contineatur, vt in latera deuoluatur. Hippocrates autem huiusmodi extendendi rationem contemnens, quo tamen modo optimè adhiberi posset, adscripsit. Quandoquidē vidit, qui eâ vtuntur, nescire ipsam optimè adhibere. huc accedit quod superiùs dixit [minimè enim diffido nōnulla restitui posse, si quis rectè præparās extendat].

IN primis quidem cognoscendum est, quæ sit natura spinæ. ad multos enim morbos eâ opus est.

Notare semel alicubi volumus, atq; in memoriā reducere, quę à nobis dicta sunt à principio in primo libro de ratione corporū incidēdorum Hippocratis, in quo empiricorū impudētiam cognosces, qui audēt Hippocratem appellare empiricū. Fuit enim omnium, qui medicinam exercuerūt, maximè experiens, maximéque experimentorum spectator, iisque omnia comprobauit, quę multis fretus rationalibus argumentis inuenit. potissimúmque rationi corporum incidendorum operam dedit, vt quæ mirum in modum ad artem conferat, quod nunc apertè docet, cùm spinæ naturam intelligi velit, quam empirici non secus quàm cæterarum partium omnium esse inutilem dicunt.

VErtebræ igitur ab interiori parte, quà ad ventrem spectant, inter se sunt æquales.

Vertebræ à posteriori parte processum exigunt acutum, extremâ parte cartilaginosum, qui spina nuncupatur: à cōtrariâ verò priori scilicet, siue interiori (vtroq; enim vocabulo nuncupatur) æquè cartilaginem superiectam habent, quà rotundæ sunt, & leues nullúmq; acutum processum exigunt, neque prorsus eminētiam aliquam, vel breuissimam, quemadmodum & à posteriori parte, & à latere. Quales igitur singularū vertebrarum processus sint ex cadauere arido intelliges. ex quo planum etiam fiet id, quod ait vertebras ab interiori parte esse æquales, hoc est, æquari singulas, quà inter se iunguntur. Quoniàm igitur eâ parte nullum processum habent, aptissiméque inter se conueniunt, æquales esse inter se dixit, hoc est æquari, eâ parte, quâ cohærent.

ALligantur autem inter se muccoso ac neruoso ligamento, quod à cartilagine orsum vsque ad spinæ medullam progreditur.

Naturam commissuræ vertebrarum ad vnguem indicat. non enim altè admodum in vnitatem coëunt à parte interiori, sicut nonnulli existimarunt. nam sic vbi in posteriorem partem plurimum curuanda spina esset, vel ex toto reniterentur, vel diuellerentur. nunc autem res aliter habet. quùm non coëant in vnitatem, sed veluti vinculo alligētur muccoso, neruosóque, atq; idcirco leniter aliquid hâc parte mouētur, quâ nullo modo motæ fuissent, si continuarentur. At neque vinculum earum ad spinę medullā vsque pertinet. Sed interiecta aspera membrana in orbem medullam ipsam complectitur, quæ non secus, ac

cerebrum

cerebrum tenui membranâ primò velatur, posteà crassiori. sed hoc tegmento spinæ medulla septa est præter ea, quæ in cerebro sunt, ne doleat, quùm vertebrarum ossibus offenditur, vbi spina mouetur. Circa ipsas autẽ vertebras innatum est vinculum muccosum, hoc est glutinosum, & quasi pituitę plenum, vt vertebræ promptiùs moueantur, ipsúmque vinculum minùs lædatur. In vehementi enim motu abrumpũtur, quæ sicca sunt, & sine humore, atque idcirco qui loris ad vehicula, & iumenta vtuntur, ipsa inungunt. quanquàm eiusmodi muccosus humor in omnibus articulis ob eandem causam inuenitur.

QVædam alia etiam ligaméta neruosa, perpetua adnascuntur, & hinc atq; hinc à lateribus ipsarum intendunt.

Perpetua ligamenta intellexit, quæ à superiori parte deorsum feruntur plurimum longa, nihil tamen habeo, quod scribam, quamobrẽ ligamenta, quę iuxtà intendunt, neruosa dixerit. dicendum enim fuit, nõ neruosa, sed nerui, nisi si valida appellauit neruosa. nerui autem euidenter per vniuersum thoracẽ iuxta vnamquanque vertebram intendunt, quorum superiorem originem in corporibus incidendis demonstrauimus. ad ceruices autem & lumbos super vertebras musculi sunt, per quos feruntur nerui.

DE venis autẽ & arterijs huc pertinentibus alibi tractabimus, quot & quales sint, vnde inchoentur, quídque in quibus possint.

Has quoq; didicistis in corporibus incidendis. sed & in libris, quos de venis & arterijs, de neruis item incidendis habetis. quæ omnia diligentiùs tradidimus in libro de ratione incidendi corporis. quare pluribus hîc de illis agere operæprecium non est. quùm neque ipse Hippocrates persequi in hoc opere vniuersam earum naturam velit, sed eam sicut alia multa in alium locum differat. licet, quæ de venis & arterijs scripta nunc pollicetur, non extent. de neruis autem iuxta vertebras tendentibus in secũdo libro de morbis vulgaribus, non plenè quidẽ, sed in commẽtarij modũ tractauit, tanquã de alijs, quę nos ostẽdimus in eo libro commẽtarij modo, & nõ plenè ab Hippocrate scripta. solũmodò enim primũ & tertiũ librũ de morbis vulgaribus absoluit, ità, vt edi posset.

TVm de medullâ spinæ, quibus tegmentis tegatur, vndè originem ducẽtibus, quâ parte finitis, quibus cum coniunctis, quídque valentibus.

Tegmenta ac velamenta alicuius rei veteres appellant ἔλυτρα, atque idcirco Hippocrates nunc medullæ spinæ tegmenta ἔλυφα nuncupauit, quæ nos paulò antè narrauimus. duo quidem intrinsecus omnino sunt: extrinsecus verò communia omnium vertebrarum ligamenta. Oriuntur autem membranæ à membranis, quæ cerebrum tegunt, sed tertium velamentum, quod extrinsecus eas complectitur, originem habet à caluariâ, quà cum prima vertebra committitur. Huiusmodi autem ligamenta nõ secus, atque ipsa medulla ad imam spinam finiuntur [finitis] Hippocrates dixit κραίνουσι, sicut poëta quùm inquit, ἔπος δὴ κραίνεω γε καὶ ἐκτελεσμένον ἔσαι. quid verò possint, exquisitè iam ostendimus in opere de ratione corporum incidendorum, atque etiam in proprijs libris, inter quos præcipuus est, qui de vsu partium inscribitur. nunc autẽ scripsisse abundè est membranas, quę cingunt spinæ medullam, eundem prestare vsum, atque in cerebro, quod crassâ membranâ defenditur, ne à circumpositis ossibus lædatur. Est & aliud cerebri velamentũ, & quasi cutis innata, quo hæc nectuntur, nempè tenuis membrana. de tribus autẽ his tunicis in medullâ spinæ paulo suprà pertractauimus.

IN vlteriore autem parte, vertebræ cardinis modo commissuras habent.

Quùm explicare spinæ naturam instituerit, orsus ab interioribus partibus ipsius, quâ vertebræ aptè inter se cohærẽtes ad ventrem spectãt, & inter se sunt æquales, iure nunc subdit, [In vlteriore autẽ parte vertebræ cardinis modo cõmissuram habẽt]. vlterior enim pars ijs, quæ propositæ sunt, erit posterior, quâ inquit vertebras cardinis modo inter se cõmitti. non debes autẽ intelligere posteriorem partẽ eam, quę sita est contra ligamentum propositum, quod scilicet à iuncturâ vertebrarum procedit, is enim locus medius exquisitè posterior est, vbi spina tantùm est: sed eam, quæ vtrinque est à commissuris ipsarũ vertebrarum. quæ, si ad spinam referatur, erit à lateribus spinæ: si ad priorem partem, in quâ dixit vertebras inter se colligari, posterior. scripsit autem eas commissuras cardinis modo esse, quoniàm quatuor exigunt processus, quibus cõmittuntur, duobus quidem admittunt eminentias proximæ vertebræ, duobus se in alteram insinuant. efficitur autem quodammodo structura cardinum similis.

NErui omnium cõmunes, & ad exteriorẽ partẽ, & ad interiorẽ procedunt.

Pars vertebrarum, quæ ei opponitur, quâ illigantur, posterior & exterior appellari potest: sicuti ea ipsa, quâ illigãtur, interior, & prior. verùm à posteriori parte non reperiuntur nerui, quos nunc τόνους dixit, si nerui intelligãtur, qui motum voluntarium præstant. quà enim vertebræ inter se committuntur, foramen est, per quod vnusquisque neruus à spinæ medullâ traiectus, protinus distribuitur, cuius aliæ partes ad priorem regionem intendunt, aliæ ad posteriorem, atque in musculos dissipantur, qui, quùm spinæ superiecti sint, ῥαχῖται græcè nominantur.

SIngulæ autem vertebræ, tam maiores, quàm minores in exteriorem partem singulos processus exigũt. his autem processibus adiecta est cartilago, atq; ab eâ germen oritur ligamentorum, quæ neruis exterioribus germana sunt.

Singularum vertebrarum processus per medium dorsum intendunt, atque vniuersam spinam componũt. extremo autem processui cartilago innexa est, à quâ oritur germen ligamẽtorum, quæ (vt ipse ait) neruis germana sunt, quo significauit, vel simillima, vel inter se coeũtia, immixtaq;, vtrũq; enim verũ est.

ADiunctæ autẽ costæ sunt capitibus in interiorem partem spectãtibus magis q̃ in exteriorem, quæ sigillatim cum vnaquâque vertebrâ cõmittũtur.

Costæ, id est, thoracis ossa, quæ à spinâ intendunt transuersa ac modicè obliqua ad pectus, græcè non modò ab Hippocrate, sed ab omnibus iunioribus medicis, nominatę sunt πλευραί. Has inquit cum vertebris committi, quod προσαρθροῦσθαι dixit, quasi dicat διαρθροῦσθαι, quod vocabuli apud iuniores medicos magis in vsu est. eo enim significãt ossium commissuras quibus talis inest motus, vt sensu aliquatenus percipi possit. Costarum capita vocauit extrema, per quæ cum vertebris coniunguntur, in radices processuum à lateribus se insinuantes. Exquisitè autem dixit ipsas magis in interiorem partem spectare. nostis enim rem ità se habere. ipsarum verò commissuram quodammodo duplicem conspeximus. quam rem Hippocrates pretermisit, vel quòd non ex toto vniuersam naturam commissurę fuerit intuitus, vel quòd tam diligentem eius inquisitionem ad propositum pertinere non existimauerit.

MAximè autem flexæ sunt hominis costæ, & modo eorũ, quæ curua sunt.

Inter omnia animalia homo costas habet maximè curuas, quoniàm & pectus omnium latissimum: ex cæteris verò animalibus, alia magis, alia minùs acuto

nùs acuto pectore sunt. latissimi autem pectoris est homo, dein simia, quæ pectus habet angustius homine, latius quàm cætera animalia. Commune est autem omnium animalium, quæ thoracem habent, costis esse ab exteriori parte, quà tangimus, gibbis, à cõtrariâ, intrinsecus scilicet, simis. Id enim necessarium hominibus fuit, vt thoracis spaciũ latum redderetur, quoniàm iuxta os pectoris dirigi costas oportuit: reliquas earum partes, quùm deberent ad spinæ vertebras peruenire, opus fuit plurimum curuari. Res igitur, quam proponit, ex eo apertè intelligitur, quod ipse ait costas maximè curuas esse, quódque earum figura talẽ se ostendit. Restat quæstio, quę ad rem non pertinet, sicut prior, sed ad vocẽ, quùm Hippocrates explanationis, vel exempli causâ vsus fuerit verbo ῥοιβοειδέα, quod maiorẽ affert obscuritatẽ, q̃ res ipsa, cuius gratiâ id exẽplũ affertur. tunc fortasse vox erat vsitata, alioquin verba hæc [modo eorum, quæ curua sunt] non dixisset ῥοιβοειδέα φόπολς: deinde vsu explosa, obscura effecta est. Vox quidẽ ῥοικοειδέα per κ, apud Theocritũ curuũ significat in eo carmine, vbi inquit,

ῥοικὸν δέ κεν ἀγριελαίας δεξιτέρᾳ κορύναν.

Idem quoque significat apud Archilocum, quùm scribit,

ἀλλά μικρός τις εἴη, καὶ περὶ κνήμας ἰδεῖν.

ῥοικὸς ἀσφαλέως βεβηκὼς ποσὶ καρδίης πλέως. Apud Nicandrum similiter,

ἄλλοι δὲ ῥοικοῖσιν ἰσήρεες ἂν τὰ παγούροις, γυῖα βαρύνονται.

Per β autem scriptum ῥοιβὸν nescio quid sibi velit. Quanquàm in nonnullis exemplaribus per β scribatur, sed in magis probatis, per κ.

QVod autem inter costas est, quódque inter processus ossium vertebrarũ, vtrinq; complent musculi, qui à ceruicibus orsi vsq; ad nexũ intendunt.

Quod in corporibus incidẽdis apparet, non admodum consentit cum verborum sententiâ. nam quod apparet huiusmodi est. à costarum capitibus, quà cum vertebris committuntur, musculi sunt à posteriori parte, qui ῥάχῖται nuncupantur, alij in longitudinem spinę tẽdunt vsque ad initium crurum: à priori parte in longitudinem musculi non procedũt, sed transuersi inter costas, quos μεσοπλεύριους appellant: deinde ad aliquot costas pertinent musculi, qui stomacho subiecti sunt, à quibus totum collum in priorem partẽ attrahitur, & paululum etiam annuit, vbi capitis commissura non moueatur. ipsa enim per se maximum habet motũ in annuendo, & abnuendo, si quis eam cum vertebris conferat, quæ post primas sunt. aliarum enim inter se commissuræ paululum mouentur: sed & à regione iuxta lumbos procedunt ad extremas thoracis costas eorum musculorum summitates, qui ψόαι dicuntur: in medio autem thoracis ad costas musculi non pertinẽt, qui siti sunt ad vertebrarum processus à lateribus positos, quà cõmitti costas posui: sunt & alij duo musculi angusti, atque exigui, qui ab exteriori parte per vniuersum thoracẽ iuxta musculos, qui ῥάχῖται dicuntur, intendunt à priori parte, non à posteriori versus spinam. Hæc igitur est positio, ac natura musculorum circa vertebras, quę ex corporibus incidendis inuenitur. Videamus deinceps de quibusnam Hippocrates meminerit. ac de ijs quidem, qui inter costas sunt, patet ipsum minimè egisse, quùm ait [musculi, qui à ceruicibus orsi] superest igitur, vt eos intellexerit, vel qui ῥάχῖται dicuntur, vel, qui iuxta hos siti sunt. sed neutri rectè dicentur, quod inter costas est, quódque inter processus ossium vertebrarum, complere. ῥάχῖται quidem musculi vniuersis propositorum ossium commissuris in toto thorace superiniecti sunt à posteriori parte, nihil relinquentes, quod non contegant, sed

omnes costarum radices,& vertebrarum processus,qui à lateribus sunt,ad hæc quod inter ipsas radices est,complectuntur. Angusti autem musculi,qui iuxta hos versus priorem partem siti sunt, protinus post commissurã sunt, ad extremitates eorum processuum,quos vertebræ à lateribus exigunt:quinetiã, quod in fine propositorum verborũ adiungit [vsque ad nexum] si de angustis musculis intelligatur, necesse est ad septi trãsuersi nexum referamus,sin de ijs, qui ῥαχῖται vocantur,ad crurum nexum, quem πρόσφυσιν dixit, crurum fortasse iuncturam intelligens.Equidem verba hæc nequeo accõmodare ad id,quod sensui apparet,arbitrórque initio protinus errasse primum librarium,sicut in alijs multis veterum scripturis.Sed,quùm ità habeant,quę in corporibus apparent, quæstio idoneæ expositionis communiter omnibus proponatur.quod autem distinctũ,& aliquatenus probabile videtur,huiusmodi est. Costas accipiemus pro ipsarum costarum capitibus : processus ossium vertebrarum , pro ossibus, quæ spinam constituunt:sed musculos complentes vtrinq; eam regionem,quę interiecta est, ῥαχίτας intelligemus:nexum septi transuersi. Pelops autem præceptor noster costas,nunc ab Hippocrate voluit nominari omnes vertebrarum processus,qui à lateribus sunt:sed nexum retulit ad septum transuersum.

IPsa autem spina in longitudinem rectè obliqua est.

Obliquam dixit σκολίαν eam sic appellare solitus,quæ in latus inclinata est: nunc autem nõ in latus, sed in posteriorem & priorem partem significare vult. spina enim in lõgitudinem recta paululum in posteriorem & priorem partem inclinatur,vt ipse deinceps docebit.

AB osse sacro vsque ad magnã vertebram, quà inhæret crurum nexus, spina caua est. quoniàm vesica , partes naturales, & id intestinum , quod laxum est supra anum,hâc parte continetur.

Crurum nexus,multis modis intelligi potest, maximè quidem propriè fortasse is,qui à coxarum commissurâ est,quùm scilicet femoris caput coxarũ ossi per lata ligamenta illigatur, & per id, quod rotundum est, quo altissimis partibus caui ipsius coxæ innectitur,tum per musculos,qui commissuram femoris mouent . meritò vtique dici potest crus necti superioribus partibus:deinde per neruos,posteà per arterias,& venas. Videtur autẽ hic Hippocrates nexum per neruos exponere, quùm ab extremâ lumborum vertebrâ, quæ cõmittitur cum osse,quod & latum & sacrum nuncupatur,oriantur nerui,qui tendunt ad crura. comprobatur autem,vel ex eo,quod in corporibus incidendis apparet, vesicam,& partes naturales, & id intestinũ, quod laxũ supra anum est,hâc parte contineri,quamobrẽ ab xteriori parte gibba structa est. Naturales partes quas γονὰς dixit, intellexit eas,quæ generationi accommodantur, vterum in fœminis , quæ semini aptantur in maribus , γεννητικὰ nuncupantur . id autem , quod laxum est supra anum dixit χαλαρὸν ἀρχὸν. id siquidem sacro ossi superimpositum est,& reuerâ laxum est,quùm non habeat musculos,qui extremum intestinum rectum adstringunt.

AB hâc ad septi transuersi nexum, recta in interiorem partem recuruatur.

Hâc parte nihil tale spinæ insidet,quales in inferiori vterus & vesica. Quare non necesse fuit ab interiori parte simam esse, atque idcirco, neque ab exteriori parte gibbam, sed hâc parte spinam paululum intus spectare. fulciri enim ab ipsâ magnam arteriam,ac venam oportebat.

ATque hic locus solus ab interiori parte adiunctos habet musculos, quos ψόας appellant.

Ex his potissimum verbis conijcere quis posset, Hippocratem spinę non annumerasse vertebras ceruicũ. quasi enim spina vniuersa lato osse & vertebris, quæ ad lumbos, & quæ ad thoracem sunt, contineatur, dixit [Atque hic locus solus ab interiori parte adiũctos habet musculos]. Nam, si spinæ ceruicũ quoque vertebras annumeret, falsum vtique erit hunc locum dũtaxat habere adiunctos musculos, cùm & in ceruicibus ab interiori parte grãdes musculi cõtineantur. quos, quùm grandes sint, non latuisse Hippocratem nemo ignorat. quandò etiam, si exigui fuissent, nullo modo ipsum latuissent. horum tamen musculorum, qui ψόαι nominantur, particulam vsque ad eam regionem pertinere, quà septum transuersum innectitur, propositis verbis non notauit, vt qui operæprecium esse tam exquisitè docere non existimarit.

AB hoc item ad magnam vertebram, quæ sita est sublimior cõmissurâ humeri cum lato scapularũ osse, recta in gibbum vertitur, sed magis adhuc videtur, quàm sit. habet enim spina in medio ossium processus altissimos, ab vtrâque autem parte humiliores.

Vertebræ, quæ ad costas sunt, ab interiori parte simæ paulùlum videntur, à posteriori gibbæ multum propter spinæ processus. vertebram autem, quã magnam dicit sitam super commissurã humeri cum lato scapularum osse, nouistis, & reminiscẽdi causã habetis in commentario, quem de ossibus scripsi. His autem, quę proponuntur, accommodanda illa sunt: neque opus est me vlterius explanãte, nisi si quod verbũ alicubi occurrat, quod expositionẽ requirat, cuius causã huiusmodi cõmentaria scribuntur. queàdmodũ euenit in hoc ipso loco.

IPsa verò ceruicum commissura in interiorem partem spectat. Quibus igitur vertebræ gibbę fiunt, magnâ vi coniũctione abruptâ expellitur, vel vna vertebra, vel plures. quæ res non accidit multis, sed paucis. non enim facilè incidũt huiusmodi casus. nam nec facilè in exteriorem partem veniunt vertebrę, nisi à priori per ventrem vehemẽti ictu trudantur, sic autem homo interiret: aut nisi quis ex superiori loco decidens in coxas, vel scapulas cadat, sed & sic quoque expiraret. A posteriori autẽ parte non facilè expellitur vertebra in interiorem, nisi aliquid graue admodum super ipsam incidat. ossa enim, quæ ab exteriori parte procedunt, singula talia sunt, vt potius frangi possint, quàm coactis ligamentis, valdè in interiorem partem erumpere.

Spectat in priorem partem, dixit λορδὸν. ità enim conspicitur. Duæ autem sunt primæ vertebræ, quibus ceruicum commissura efficitur, post quas relinquuntur tres, quarum non meminit, quomodo collocatæ sint inter secundã, & sextam, nempè tertia, quarta, & quinta, quę maximè videntur rectum positum habere. hæ autem vertebræ longè minores sunt duabus, & præcipuè tertia, quarta enim hâc maior est, sicut his rursus quinta, sexta verò non his duntaxat maior est, sed septimâ etiam. Ab hâc autẽ vsque ad extremam spinam pro ratione altera maior alterâ est. si hæc in homine perpendãtur, vel in eã simiã, quę hominis faciem magis repræsentat, & magis quàm cæteræ, recta inambulat. namque hæc, & in alijs, & in ossibus homini simillima est. vnũ autem in spinâ habet aliarum quoque quadrupedum commune, quod in homine non reperitur, nempè lumbos pro magnitudine reliquarum partium corporis lõgiores, quàm homo, cui ad lumbos quinque duntaxat vertebræ sunt. In simijs au-

tem ſicut in alijs quadrupedibus ſex. Illud autem animaduertere in propoſitis verbis oportet, quod Hippocrates, quùm de ſpinæ figurâ tractare cõſtituiſſet, orſus hoc modo [Ipſa autem ſpina in longitudinẽ recta obliqua eſt] in extremâ oratione adiecit [ipſa verò ceruicum commiſſura in interiorem partẽ ſpectat]. videbitur enim hîc rurſus ceruices ſpinæ partem poſuiſſe.

ET articulis, qui alios recipiunt, & in alios conijciuntur. medulla item ſpinæ laboraret, ſi parumper loco mota inclinaretur, vertebrâ hoc modo expulſâ: luxata inſuper vertebra medullam cõprimeret, ſi non laceraret. hæc autẽ compreſſa, detentáque multis locis grandibus, & præcipuis, torporem afferret, ità, vt medico nõ ampliùs curæ eſſet, quâ ratione dirigere vertebram deberet, circumſtantibus multis alijs malis violẽtis. ſed manifeſtum quoque eſt reſtitui non poſſe, neque concutiendo, neque aliâ viâ.

Vertebrarum articulos dicit in proceſſibus à lateribus ſitis, quorũ alter alterum excipit. eos autem ait recipere, & in alios conijci, eo quòd vtraque vertebra duobus proceſſibus ſublimioribus cum ſuperiori vertebrâ committatur: duobus humilioribus cum inferiori, ſic, vt alijs proximæ vertebræ proceſſus admittat, alijs in alterius proceſſus conijciatur. quæ perfectè exequuti ſumus in libro de oſſibus.

NIſi hominem ſeces, deinde manu altè in ventrem inditâ ab interiori parte in exteriorẽ compellas. quod quidem mortuo fieri licet, viuente, nullo pacto. Quorſum igitur hæc ſcribimus? quoniàm nonnulli ſibi perſuadẽt ſe ſanaſſe eos, quibus vertebræ articulis ex toto excedentes in interiorẽ partem venerunt. Quanquàm nonnulli facillimum exiſtiment vertebris eo modo luxatis euadere, nihilq; opus eſſe reſtituere, ſed eas per ſe reſtitui. Multi ſanè ignari ſunt, & ob imperitiam lucrum faciunt, vulgo enim ſuadent. hoc itaq; pacto decipiuntur. ſpinã, quæ in dorſo extat, putant eſſe ipſas vertebras, nam ſingula tactu ibi rotunda ſentiuntur: neque intelligunt hæc oſſa à vertebris procedere (de quibus paulò ſuprà tractauimus) ipſas verò vertebras multo magis in priorem partem ſitas eſſe. Siquidem ex omnibus animalibus homo pro magnitudine ventrem habet anguſtiſſimum à poſteriori parte in priorem, pręcipuè ad thoracem. Ergo, vbi aliquod ex ijs oſſibus, quæ valde excedunt, comminuatur, ſiue vnum, ſiue plura, is locus humilior fit, quàm qui hinc eſt, atque hinc. ac propterea errant putantes vertebras in interiorem partem procidiſſe. quos item fallit habitus eorum, qui icti ſunt. nam, ſi curuari velint, dolent, cùm quâ parte percuſſi ſunt, cutis tendatur, ſicq; oſſis fragmẽta carnem magis vulnerẽt: ſin ità figurari, vt ſpina à poſteriori parte caua ſit, leuãtur. cutis enim, quà fractura eſt, laxior efficitur, & oſſa minùs vulnerant. quin ſi eâ parte tangantur, cedunt, ſpinam in priorem partem compellẽtes, íſque locus inanis & mollis tangenti apparet. Hæc omnia, quæ dicta ſunt, medicos fallunt. citò autem, ac ſine aliquo detrimento huiuſmodi homines per ſe ſaneſcũt. Hæc enim oſſa omnia, quæ rara ſunt, callo celeriter glutinantur.

Manũ altè indere in ventrẽ, cauſâ conquirendi, quæ ibi ſunt, dixit [illegible].

IAm verò ijs, qui ſani ſunt, obliqua ſpina fit pluribus modis: namque & naturâ, & vſu ſic habet, ſed & ob ſenium, & ſub dolore. hæc ſiquidẽ colligandi vim habent. Gibba autẽ plærunque fit, quùm homo vel in coxas, vel in ſcapulas cadit. neceſſe enim eſt in ſpinâ gibbâ vnam aliquam vertebram reliquarum omnium conſpici maximè ſublimem. eas autem, quę hinc atq; hinc ſunt,

minùs.

minùs. Nec plurimum huiusmodi vertebra ab alijs recedit, sed parum, quando singulæ subitò plurimum cedunt. Hâc igitur de causâ, & spinæ medulla facilè fert, quùm ità peruertitur, quùm fiat gibba in orbem, non ad angulum.

Vbi spina gibba fit, hoc est, in posteriorem partem conuertitur, κύφωσις appellat. λόρδωσιν vbi curua spectatq; in priorem: vbi obliqua & in latera σκολίωσιν, quo verbo vtitur alio modo ad omnẽ spinæ deprauationem significãdam, indicans verbum generale magis esse quàm alia. in quâ significatione nunc quoque ait spinam σκολιοῦσθαι, quasi dicat quouis modo peruerti: atq; in superioribus etiam dixit, [Ipsa autem spina in longitudinem rectè obliqua est] obliquã vocans σκολίην, vbi eam inclinare in priorem & posteriorem partem indicauit.

OPortet autem restituẽdi rationem huiusmodi præparare. commodè quidem lignum firmum ac latum, quod in longitudinem incisum sit, foditur: commodè etiam pro ligno paries in lõgitudinem excauatur, quod cauum à pauimento, vel cubitum, vel quantum res exigit, attollatur. Dein veluti quadrata columna querna transuersa adhibetur, quæ à pariete eatenus recedat, vt aliquis inter vtrũque vbi opus sit, transire queat. sternitur columna hęc, vel tunicis, vel quâpiam re, quę mollis sit, & non admodum cedat. Homo fouetur, & si sustinet multâ aquâ calidâ lauatur: deinde in ventrem iacet, extẽtus brachijs secundum naturã porrectis, atque ad corpus alligatis. Lorũ item molle latúmq; abundè, & longum, quod cõstet duabus habenis, medium medio pectori iniectum bis circumdatur, quãtum potest iuxta alas, posteà, quod ex loris superest, circa alas humeri capiti obuoluitur, capitáque ad aliquod lignũ cuiusmodi pistillum est, alligantur. eorum enim longitudo aptatur longitudini eius ligni, quod subiectum est, vt hoc pistillo extendenti mora fit. Huiusmodi etiam aliud vinculũ super genua, & super calces datur, capitáque eius ad aliquod tale lignum vincitur. Aliud insuper lorum latum molle ac valens habenæ modo conuenienter longum, ac latum coxis in orbem firmiter deuincitur, quàm maximè potest prope coxas: deinde lori, quod superest vtrumque caput simul ad lignum, quod ad pedes sit, alligatur. Homine ità figurato intentio in diuersa adhibetur, sine vllâ inclinatione simul, & recta. nullum enim magnum detrimentum inferre eiusmodi intentio potest, si rectè præparetur, nisi quis de industriâ id agat: medicus verò vel alius quiuis modò præualens sit, & nõ imperitus, sublimiori vnius palmæ parte, quà spina gibba est, datâ, atque alterius palmæ sublimiori parte superiniectâ comprimit, intuitus num rectâ deorsum versus caput, vel versus coxas debeat comprimere. Adhibetur autem hoc modo vis maximè innocenter: innocenter etiam, si quis super eam partẽ, quà spina gibba est, sedeat, simúlque vbi homo extenditur, se attollens concutiat: sed & pedibus consistere super spinã, quà gibba est, sustinerique & leniter concutere, nihil prohibet, ad quam rem satis idoneus est quilibet palæstræ assuetus. Aptissimè autem cogitur, si paries, qui excauatur, vel lignum, quod foditur, quatenus conuenire videbitur, infra hominis spinã incidatur: asser verò è tiliâ, vel ex altero ligno non tenuis secetur. tum super spinã, quà gibba est, vel multiplex panniculus, vel paruus aliquis puluinus scorteus imponatur, sed quantum minimè potest, conuenit hæc subijcere, videndum est solummodò, ne asser præ duritie frustra dolori sit: ea autem pars spinæ, quæ gibba est, sit maximè è regione eius partis, quà paries excisus est, vt asser, quà maximè spina extat, superimpositus maximè premat: adhibitus verò asser à ministro vno, vel

altero si opus fuerit, cogatur, alij (vt suprà ostẽsum est) hinc atque hinc in longitudinem corpus intendant. Licet & per axes extendere, vel iuxta lignum defossos, vel contentos in quibusdam lignis in ipsum defixis, quæ erigantur, siue vtrinque à lateribus paululum extantia, siue in vtrâque eius extremitate. Accommodatur autem vis, quæ per hæc adhibetur, & vbi vehementiore, & vbi leniore opus est. tantum enim roboris habet, vt si quis non in medicinâ, sed ad torquendos homines eam adhibeat, præstanter ad id valeat. ità, vt, siue tantùm extendamus in longitudinem, hinc atq; hinc nihil vltrà cogentes, siue citra intentionẽ asserem duntaxat admoueamus, abundè fit. Optimum autem est vti eiusmodi viâ, quam in ipso vsu, & intendendo, & remittendo moderari potes, quæ've secundum naturam est. Quæcunque igitur extant compressa, in suum locum redeunt: quæ præter naturam coierunt, intenta secundum naturam compelluntur. Equidem cogendi alium modum meliorem, aut iustiorem habeo nullum.

A Quadrata columna palmi vnius altitudine pannis strata.
B Pistilla ad caput & pedes.
C Laquei pectus circumdantes, qui feruntur ad superius pistillum.
D Laqueus super genu & talos.
E Lorum coxis firmiter alligatum.
F Paries excauatus.
G Asser è tiliâ spinæ, quà maximè gibba est, superimpositus.

t

Quæ subijcit, plane omnia explicat. quare si quis non percipit, quæ proponuntur, huic non explanatione opus est, sed monstratione. quin & commentaria ad eos scribuntur, qui eiusmodi curationes iam inspexerint. Monui etiam in superioribus, vt, si quis primâ lectione nō intelligat, quæ ità clarè ab Hippocrate scribuntur, iterum & tertiò, & sæpiùs diligenti animaduersione relegat. quòd, si hoc faciat, quæ planè ab ipso traduntur, omnino intelliget.

NAm quùm è regione ipsius spinæ intentio adhibetur, ab inferiori parte, & iuxta os, quod sacrum appellatur, non est locus, qui prehendi possit: à superiori iuxta ceruices & caput, est quidem, sed aspectu indecorus, præterquàm quòd, si corpus ab hâc parte valentiùs extēdatur, alia quoque noxa afferetur. Expertus aliquādo sum vtrem non inflatum, quem resupinato homine spinæ, quâ gibba erat, subieci, dein fistulâ æneâ demissâ inflaui, sed parū processit. cedebat enim vter, quùm homo benè extendebatur, neq; spiritus impellere quidquam poterat, sed alioquin vter promptè labebatur, quùm se compellerent & gibbus spinæ locus & repleti vtris tumor: at contrà, quùm non valdè homo extēdebatur, vter ob spiritum in tumorem assurgebat, sed homo magis quàm expediret, in priorem partem cōuertebatur. De industriâ autē hæc scripsi. pulchra enim huiusmodi monumenta sunt eorum, quæ, quùm experti sumus, sine effectu inuenimus, & causarum, cur parum processerint.

Locum, qui prehendi possit ἀντιλαβὴν, quasi ἀντιλαβὴν, & ἀντίληψιν dixit, eo quòd obex, & mora sit iniectis laqueis, sic, vt hæreant, quà eminet, & minimè decidant. Ab osse sacro nullus talis locus est: à superiori parte, quamuis ceruices sint, & caput. homo tamen strangulari videbitur, si hâc parte prehendatur, atque idcirco ea intendendi ratio indecora habebitur, sed & noxam inferet, si laqueus ad guttur delabatur.

QVibuscunque autem vertebræ in interiorem partem cōuertuntur, vel quòd homo ceciderit, vel quòd graue aliquid super ipsum inciderit, plerunque nulla vertebra valdè ab alijs recedit. vbi non valdè recedat, siue vna, siue plures, hominem non præcipitat, sicut anteà dictum est, cùm spina in orbem, non ad angulum peruertatur. his quidem vrina, & aluus magis supprimitur, quàm quibus vertebræ in exteriorem partē conuertūtur, pedésque, & crura tota magis frigescunt, atq; hæc magis mortifera sunt, quàm quæ posita sunt, quibus, si euadunt, vrina sine voluntate magis prorumpit, cruraq; magis resoluuntur, & torpent. Quòd si superior spina in priorē partem conuertatur, vniuersum corpus resoluitur ac torpet. Machinationem autē nullam habeo, quâ spina restitui possit, vbi sic luxatur. quòd si nihil proficiat concutiēdi modus, qui per scalam admouetur, vel alia similis curatio, seu extendēdi via, qualis paulò antè dicta est, nullum noui impellēdi simul & extendendi modū, qui id prǽstare possit, quod asser, vbi spina gibba erat. nam, quî fieri poterit, vt à priori parte per ventrem impellatur? Ergo, neq; hoc licet, neque tussis, aut sternutamentū vim aliquā habet, quâ ad extentionem cōferat. Nihil etiā proficies, si spiritū in vētrem indas. quin, & qui magnas cucurbitulas defigunt, vt sursum attrahāt vertebras, quę in interiorem partē exciderūt, summopere aberrant. expellūt enim magis, quàm attrahant, quam rem ignorant, qui eas defigunt. nam quo maior cucurbitula est, eo magis spina caua fit, quùm à superiori cute vrgeatur. Alios item concutiendi modos præter iam positos adducere possem, quos existimet quis ad vitiū magis pertinere, sed eos (vt porè quibus parum cōfidam) omitto.

Illud

Illud autẽ in vniuersum, vt summatim dicamus, intelligere oportet, quòd, vbi spina in interiorem partem conuertitur, ad interitum ægrotantem præcipitat, & infestissima est: vbi in exteriorem, vacat mortis periculo, vrinam non supprimit, & plærunque torporem non infert.

De vertebris agens in interiorem partẽ luxatis, inquit casum asperiorẽ esse, quàm si in exteriorẽ ferantur. causam esse in aperto dicit. nerui enim omnes, qui à spinæ medullâ oriuntur, in interiorem partem procedũt. Premũtur ergo magis, vbi spina in hanc partem conuertitur, quàm vbi in exteriorem. cúmq; ijs vrgentur, quæcunque partes spinæ superinsident. quo fit, vt interdum superior quoque pars vesicæ comprimatur, & quæ cum his consortium habent, omnia inflammatione occupentur. Quamobrem neque vesica vrinam, neque aluus deiectionem reddit. expellentis enim facultatis, quæ vna ex naturalibus est, vitium est vrinam atque aluum supprimi. torporis autem membrorũ causa est, neruorum affectus. sed vesicâ & intestinis affectis, periculum est, ne homo interim decedat, dum tollitur inflammatio, quæ efficit, vt nec aluus, nec vrina respondeat. Quemadmodum autem musculus, qui vesicam adstringit, cùm nimium suo munere fungitur, nõ patitur vrinam euadere, ità verisimile fit affici musculum ani, quem græci ab adstringendo σφιγκτῆρα nominarunt.

QVùm nec alui itinera distendat, nec prohibeat, quo minùs facilem exitum habeãt, spina, quùm in exteriorem partem conuertitur: sed quùm in interiorem, vtrumque hoc efficiat, accedántque alia complura.

Quùm proximè proposuerit his vrinam & aluum magis supprimi, quàm quibus vertebræ in exteriorem partem conuertuntur, nunc causam adiecit his verbis, [quùm nec alui itinera distendat], id est, exitum eorum, quæ per vesicam & per anum expelluntur. Distendi autem partes, per quas hæc ferũtur, & à compressione vertebrarum, & à consortio, quod cum neruis habent, à ratione minimè abhorret.

MVlto autem pluribus crura, & brachia resoluuntur, corpus torpet, vrina supprimitur, quibus vertebræ nec in exteriorem partem, nec in interiorem exciderint, sed concussæ vehementer fuerint, manentes è regione spinæ. quibus spina deprauatur, minùs hæc patiuntur.

Vt deprauationem exprimat, mutuatur ὕβωμα vocabulum tanquam generale, agens de vertebris, quomodocunque suo loco motis. vniuersa autem oratio clara est. venit enim ad quartum genus vitiorum spinæ, quod græci à concutiendo σεῖσιν appellant. Id autem est, quùm vertebrarũ spinæ compago vniuersa dimouetur, periculúmq; est, ne conuellatur atteratúrque spina vehemẽter concussa, quod malum ipse testatur multo deterius esse, quàm, spinâ non concussâ vertebræ peruertantur. In sequentibus ad costas pergit, quibus abruptis huiusmodi quidpiam accidit.

De fracturâ costarum.

MVlta quoque alia in medicinali arte quis inspiciet, quorum, quæ vehementia sunt, quùm morbi momentum omne in se contineant, non nocent: quæ leuiorem offensam afferunt, mala concitant diuturna, & reliquum corpus plurimùm afficiunt.

Locutus de vitio, sub quo spina concutitur, vertebris nullo modo suâ sede excedentibus, subijcit multa in medicinâ leuiora esse re verâ, quanquàm

grauiora videntur. multa enim, quæ minùs afficiunt partes cum vitiato loco consortium habentes, vt,quæ nullam ex præcipuis partibus lædant, sed in se morbi momentum habeant, minùs molesta sunt, quamuis grauiora videantur. In sequentibus gratiâ exempli de costarum affectibus meminit, indicans eorum alios graues apparere,alios esse.

QVin & costis abruptis tale quidpiam accidit. quibus enim costa vna, vel plures abrumpuntur, sicut permultis abrumpi videmus, si comminuta ossa, neque in interiorem partem compellãtur,neque in superiorem,pauci adhuc febricitarunt:sed neque multi etiam sanguinem spuerunt,nec multis item contractum est pus in thorace, aut linamentis opus fuit,aut vitiatum os est. victus autem quiuis idoneus est.

Ex propositâ oratione,quæ longa est, non parum intelligi potest orationis modum ad facilitatem cõducere. Nos priorem partem suprà attigimus, quam Hippocrates longiùs labens obscuram fecit, paucis autem ità loqui potuit. Vbi costa abrumpitur,si fractura simplex & sola sit, casus quidem asperior videtur, licet leuior sit, quàm vbi atteritur. celerrimè enim curatur, & sine periculo, sed absque fractura, vbi caro circa costas atteratur, in maximo interdum periculo reuoluuntur,qui sic affecti sunt. Caput quidem orationis huiusmodi est,singula autem deinceps videamus. Si primam partem huius orationis paucis Hippocrates explicasset,quemadmodum ego, quùm dixi, vbi sola & simplex costarum fractura sit, apertiùs scripsisset. verùm ipse,quasi exponens ait, [Si ossa abrupta, neque in interiorem partem compellantur]. vocauit autem interiorem partem interius spacium thoracis, in quod erumpere os abruptum, per se non potest, nisi nudetur à totâ carne superiectâ, nisi item scindatur mẽbrana,quæ costas cingit. per hæc igitur simplicem fracturam indicauit: deinceps notauit casus leuitatem, quùm ait, paucos febricitasse,raros item sanguinem expuisse, aut pus in interiori thoracis regione contraxisse, raróque opus fuisse linamentis,vel costarum os vitiatum fuisse, & idcirco abundè esse victus rationem quãuis. hanc ipse (vt didicisti) vbique φαύλω nominat,eam,quæ exquisitę cõtraria est,significans. Propositę igitur partis orationis vniuersus sensus huiusmodi est. ad reliqua igitur pergamus.

QVin, & vbi continẽs febris non inuadat,deterior est inedia,quàm cibus, & dolorẽ,febrem,ac tussim magis concitat venter enim modicè repletus costas dirigit,quas inedia suspendit. at vbi suspendantur,dolorem inferunt.

Tumor ventris costas fulcit. Quare, vbi hæ rumpuntur, qui magis ventricosi sunt, minùs dolent: quibus gracilis venter est & contractus, dolore magis vexantur, quùm costas sentiant sine fulcro suspensas. Quòd si continens febris hominem occupet, inediâ vti debet (quod ipse significauit verbo κενεαγγεῖν) quoniàm magis læditur à cibo,quàm à costis nõ fulctis. At si nulla febris sit, expedit eatenus cibum sumere,vt venter in eum tumorem assurgat,vt costis sedes sit,ac fulcimentum citra offensæ partis compressionem.

AB exteriori parte vincire quouis modo satis est:tantùm cerato,pannis,fascijsque leniter adstrictis debemus æquale vinculum reddere, aut etiam lanę aliquid superinijcere. Conseruet autem costa viginti diebus. in huiusmodi enim ossibus citò callus increscit.

Vinciendi modum,quemuis φαῦλον vocat,quemadmodum & victum,qui contrarius est ei,qui summâ diligentiâ adhibetur.

At carne

AT carne circa costas detritâ, quòd homo percutiatur, cadat, re aliquâ vrgeatur, aut alio tali modo, multi iam sanguinem expuerunt.

In memoriâ habendus est hic sermo propter eos, qui existimant in lateris dolore necessarium esse, aliqua ex fibris pulmonis afficiatur. nam, quùm proximus sit lateri inflammato, asserunt aliquid ad eum transmitti ex tenui sanguine, qui in inflãmatione subsistit. pulmone ergo nihil violato, sed costâ affectâ, quosdam ait sanguinem expuere. quo pacto autẽ hoc fiat, licet per ocium requirere. Nos sanè quæstionem hanc perpendimus in his, quæ scripsimus in librum Erasistrati de sanguinis sputo: nunc illud duntaxat intellexisse abundè est, quosdam sine vitio pulmonis sanguinem spuere, propterea, quòd morbus circa costas versetur. Vidistis sæpè, & in alijs inuiolatâ cute, quæ fracturam tegit effundi cruorem, sic, vt fascias impleat, quamuis cutis membrorum densior multo sit, quàm membrana, quæ costas amplectitur. Quare nihil mirum est, si sanguis per hanc ab affectâ costâ in interiorem regionem ducatur, dein protinus in ipsâ expiratione in asperam arteriam, quæ in pulmonem distributa est, transferatur, quemadmodum in ijs videmus, quibus membrana hæc vulneratur. quicquid enim per vulnus in thoracem instillaueris, per os continuò reddetur. quã rem, quùm Erasistratus ignorasset, absurda scripsit in libro de sanguinis sputo. sed quâ in re decipiatur, eius scripta de me audientes sæpenumerò didicistis.

VEnæ enim & arteriæ, quæ per id, quod est inter costas, intendunt, & nerui, ex ijs, quæ in corpore præstantissima sunt, oriuntur. Multi igitur sæpè tussi, tuberculis, pure in thorace collecto oppressi sunt, & ad id venerunt, vt linamentis egerent, costáque vitiaretur: sed & quibus nihil tale superuenit, carne circa costas attritâ, tardiùs dolore liberantur, quàm quibus perfracta costa est, atque in eiusmodi casu dolor sæpiùs locum repetit. Verùm nonnulli longè magis hæc mala contemnunt, quàm si abrupta costa esset.

Arterias & venas ὀχετοὺς vocauit: quod autem est inter ossa singularum costarum λαπαρὸν dixit, quâ parte musculi sunt, qui, quùm medijs costis interiecti sint, μεσοπλεύριοι grecè nominantur. neruos verò appellauit τόνους. Oriri autẽ ait hæc omnia ab ijs, quę pręstantissima sunt, quoniam initium harum venarum, perinde atque arteriarum est in viciniâ cordis: neruorum autem ad spinæ medullam. quæ ad thoracẽ est, quibus aliquid cognationis est, cum alio pari neruorum, qui à cerebro proficiscuntur. Quæ deinde adscribit, euidẽtissima sunt ijs, qui meminerint, quæ prodita sunt in prioribus commentarijs.

SEd & curatione egent magis exquisitâ, si sapiant. conuenit enim inediâ extenuari, corpore quàm maximè conquiescere, abstinere à venere.

Exquisitiorem vbique appellat σκεθροτέραν, cui contraria est simplex & quæuis, quam φαύλην nominat.

ITem ab esculentis pinguibus, & fauces exasperantibus, ac tussim mouentibus, & ab ijs, quæ valentissimæ sunt materiæ.

Esculenta, quæ fauces exasperando tussim mouẽt, κερχνώδη nuncupat. huiusmodi autem sunt pinguia, acuta, atque acria. valentissimæ materiæ intelligit, quæ ægrè concoquuntur. In exemplaribus autem magis idoneis, verbi κερχνώδεως secunda syllaba scribitur per υ, ducto vocabulo à milio, quod Iones κέγχρον appellant. id accidit, vbi in faucibus aspera quædã milij modo exigua sentiuntur. Quod autem in superioribus dixit, de ijs, quibus circa pulmonem tu-

bercula ſunt, diuturna, quæ ægrè ad maturitatẽ perueniunt,& ſpiritus redditur cum ſono. κορχώδεις abſque ν, ſcribitur. ducitur autem à verbo κέρχειν, quod ſonum notat, qui, vel anguſtiâ loci, quo ſpiritus redditur, vel humoris multitudine accidit, plærunque tamen vtroque concurrente, quem ſpiritum nonnulli δασέα, id eſt, aſperum vocant. ſed quâ de cauſâ abſtinere hominem velit ab eſculentis tuſſim mouentibus manifeſtum eſt, quùm affectæ partes omnes quietem poſtulent, atque idcirco ſilentium rurſus imperat: manifeſtum item eſt, cur caueri voluerit ea, quæ vehementer dimouent vniuerſum corpus. quandoquidem cum toto pars etiam dimouetur.

AD hæc venam ſecare in cubito conuenit,& quàm maximè ſilentium habere, induceréque ſuper ſedem attritam pannos nõ multiplices, ſed complures,& multo latiores quàm ſit attritus locus, cerati inũctione adhibitâ, linteíſque latis, ac faſcijs item latis,& mollibus alligare, modicéque adſtringere, ità, vt qui deligatus eſt, dicat ſentire ſe vinculũ nõ valdè adſtrictum, neq; item laxum. inde autem ordiri debet, vbi locus eſt attritus, ibiq; maximè inſidere.

Meminiſſe huius loci oportet aduerſus eos, qui exiſtimant venam ſolũmodo ſecandam eſſe, vbi ea concurrunt, quæ multitudinẽ denunciant. E quorum numero eſt Menodotus Empiricus. oſtẽdimus autem in opere de venę ſectione,& in eo, quod de multitudine ſcripſimus, falſam eſſe eiuſmodi opinionem, quæ præter alia multa, vel ex eo reijcitur, quod, vbi quædam partes eiuſmodi plagas acceperint, medici ad venæ ſectionem confugiunt, quanquàm, qui icti ſunt, multitudine nõ tentãtur. eo ꝙ, niſi ijs ſanguis detrahatur, maximę inflãmationes oriũtur, quod, cùm euenit, alia inſequũtur, quę morbo accidere ſolẽt.

INijciendum verò vinculum medium eſt,& in vtramque partem attrahendum, ne cutis circa coſtas in alterutram partem inclinet, ſed ſine inclinatione ſeruetur. deligandũ autem, vel ſingulis diebus, vel tertio quoq; die. ſatiùs item eſt aluum mollire leui aliquo medicamento, quod deiectionem citet: ac decem diebus inediâ vti, dein corpus reficere & implere.

Cutis ſuperiecta coſtis plærîſq; laxa eſt, præſertim, ſi quo tẽpore homo plagam acceperit, plenior nõ fuerit. his ergo ait magis quàm alijs opus eſſe faſcijs, quæ mediæ primùm injciantur. nam cutis peruertitur, ſi ab vno capite faſcia ordiatur. quòd ſi, vt cautior ſis, craſſos quoque ità alliges, nihil lædes, præcipuè vbi regio prope alam atteratur, ibi enim cutis ſemper laxa eſt.

AD hæc dum offenſus inediâ vtitur, arctiùs alligandus eſt: vbi pleniore victu, laxiùs. Quòd ſi ab initio ſanguinem expuat, quadraginta diebus habenda cura, alligandúmque eſt: ſi ſanguinem non expuat, ferè viginti abundè ſunt. conijcere autem tempus ex vi caſus oportet.

Cõmune hoc eſt omnibus fracturis, quod vnà cum multis alijs, quæ hîc ab ipſo traduntur, antè etiam expoſui, quùm librum de fracturis explanarem. Ea igitur magis ſunt vobis in memoriam reuocanda, ꝗ ſæpiùs à me repetenda.

QVicunque autem rem parui fecerint ob huiuſmodi ictum, ſub quo atteruntur, quæ circa coſtas ſunt, quamuis in aliud malum deterius non incidant, carnem tamen magis muccoſam habent in loco attrito, quàm priùs. At, vbi talis relinquitur, nec curatione ad bonum habitũ reſtituitur, res peior eſt, ſi muccoſa circa os ipſum relinquatur, quùm caro non ampliùs ſimiliter os attingat,& ipſum os morbis opportunius reddatur. ob eiuſmodi autem cauſas oſſa multis vitiantur, quod malum diutius extrahitur.

Muccoſum

Muccosum humorem appellare consueuit glutinosum & album, qui colligitur in partibus exanguibus, vt in osse, & cartilagine, vbi ipsorũ natura rectè concoquere alimentũ non possit. relinquit enim quasi quoddam semicoctum, quemadmodũ relinquũt infirmæ oculorũ membranæ pituitã crassiorem, quæ λήμη græcè nominatur. vis autẽ imbecillior redditur, vel ob suam temperationem immoderatam, vel ob multitudinem concurrentis humoris, quod etiam euenit in tumoribus præter naturam. cætera omnia orationis huius clara sunt.

QVòd si nõ, quę iuxta os sunt, sed ipsa caro muccosa fiat, nihilominus subinde morbus & dolor reuertit, si quis corpore laborauerit. quocirca dare vinculum expedit, & bonum, & valdè accommodatum, donec siccetur, discutiaturque sanguis in attrito loco suffusus, & caro integra ibi augeatur, augetur autem ossis caro.

Caro & quælibet pars, sanguinem habens non per se muccosa fit. id enim, quod propriè in ipsis superat, tale est, quale in fluxu, atque in deiectionibus ob iocinoris imbecillitatem cõspicitur. Quocirca, vbi ossa, cartilago, membranæ læduntur, muccosus humor sæpe cõtrahitur: carne affectâ rarò, idque vel propter cõsortium, quod hęc habet cum eiusmodi partibus. vel propter humorem copiosè defluentem, vbi muccosus succus, aut pituita in eâ contrahitur. constat autem eiusmodi succũ maximo negocio excerni, eo ꝙ nec perfusione, cataplasmate, aut medicamẽtis euocari, digeríque possit: neq; alio præsidio educi, nisi ex toto anteà tenuetur, atque in vapores resoluatur. Ergo, quià succus glutinosus in vapores soluendus est, idcirco ægrè mouetur. vbi verò tale aliquid superans relinquitur, leui de causâ pars affligitur, cùm ob infirmitatem quidquid in reliquo corpore qualitate, vel modo superans collectũ fuerit, promptè recipiat.

QVibus autem neglectus morbus inueterauerit, & locum dolor exerceat, caróque muccosa fit, his ferramentũ candens medicina optima est. quòd si caro ipsa muccosa sit, adurere conuenit vsque ad os, eâ obseruatione, ne hoc ipsum calefiat: vbi inter costas hæc fuerit, neque sic, in summo cõuenit adurere. cauendum tamen est, ne candẽs ferramentum penetret vsque ad partem interiorem. vbi sedes iuxta os attrita esse videatur, sed recens casus sit, neque os adhuc vitiatum fuerit, si exiguum vitium sit, ità vrere conuenit, sicut dictum est: sin oblongum sit, quod in osse attollitur, pluribus in locis adurere expedit. De costis autem vitiatis dicemus, simulátque de ijs tractabimus, ad quorum curationem linamentis est opus.

Muccus glutinosus cùm dissipari per medicamenta non potest, reliqua curatio est adurere, quæ quo pacto admouenda sit, apertè declarauit.

De femore ex coxâ prolapso.

QVòd si femoris articulus è coxâ prorumpat, prorumpit autem in quatuor partes, sępissimè in interiorem, deinde in exteriorem, in priorem & posteriorem excidit quidem, sed rarò.

Qui coxæ cauum inspexerit, non est, quod desideret causam à me doceri, quamobrem in interiorem partem sępissimè moueatur, deinde in exteriorem. quùm imum caui, non sit omnibus partibus æquale: & articulus, quâ parte ora humilior est, faciliùs elabatur.

VBi ergo in interiorem partem venit, crus longius est, si cum altero conferatur, idque iure duplici de causâ. ossi enim, quod à coxâ sursum procedit

ad pectinem femoris caput inhæret, ceruíxque articuli cauo ſuſtinetur, rurſus ab exteriori parte clunis cauus apparet, vt potè quùm femoris caput in interiorem partem exciderit.

Orationem hanc ferè vniuerſam initio orſus ipſe ità euidenter adſcripſit, vt nemo loqui poſſit euidentiùs: ſed & eorum, quæ tradit, cauſas etiam adiecit. Quare quod ſæpiùs dicere conſueuimus, nunc etiã adducemus, ſi quis conſideret, quę proponũtur, ea, ſi non vbi primò, ſaltem vbi ſecundò, vel certè tertiò legerit, percipiet.

EXtremum rurſus femur iuxta genu ſpectare cogitur in partẽ exteriorem, ſimiliter crus & pes. Ergo, quùm pes in exteriorẽ partem conuertitur, imperitus medicus, quùm hoc alterum confert, non hunc cum ſano, atque idcirco crus læſum multo longius videtur, quàm integrum.

Hoc etiam communiter pertinere ad omnia oſſa luxata anteà quoque demonſtrauimus, quùm altera extremitas ſpectet ſemper in contrariam partem, atque ea, quę prolapſa eſt. Nunc igitur femoris capite in interiorem partẽ prolapſo, altera extremitas, quæ ad genu eſt, meritò in exteriorem conuertitur.

MVltíſque alijs modis error in his accidit.

Errorem παραζώεσιν dixit, quo vocabulo conſueſſe Hippocratem appellare non quemlibet errorem, ſed eum, qui vero proximus eſt, & eâ de cauſâ probabilis, ſuprà quoque indicauimus. Errant ergo nunc, quatenus in conferendo affectam partem cum integrâ in naturali habitu decipiũtur. debuerunt enim integrum cruri recto ſtatu extento, quod vitiatũ eſt comparare, ſed contrarium faciunt, integrum enim æſtimant ad exemplum vitiati.

QVin, nec ad inguen flectere crus poſſunt, ſimiliter atque ab integrâ parte. Adde, ꝙ femoris caput, ſi contingatur, inter anum & naturale prominẽs ſentitur. ex his itaque indicijs colligitur in interiorem partem femur veniſſe.

Flectũt quidem, ſed cum dolore, ac minus perfectè. cuius rei cauſa ſunt poſterioris partis muſculi illis, qui femur inflectũt, oppoſiti. quòd donec ex toto femur curuetur, ſine dolore non ſequantur. quoniàm, vbi ſic femur exciderit in maximo flexu ſinguli plurimum præter naturam extenduntur.

QVibus ergo articulus prolapſus fuerit, neq; repoſitus ſit, ſed reponi non potuerit, neglectúſque ſit, dum ingrediuntur, crus circumagũt, perinde ac boues, plurimúmque integro pede nituntur.

Quùm vitiatum crus lõgius reddatur femore ità prolapſo, neceſſe eſt hominem bouis modo ingredi. ille ſiquidem coxæ articulum laxiorem habet, ſicut ipſe ſuprà in principio huius operis teſtatur. fortaſſe autem nõ oportuit laxiorem duntaxat articulum cauſari, ſed mouẽtium quoq; muſculorum imbecillitatem. nam, ſi validi fuiſſent, facilè vtique cõmiſſurã curuaſſent, quo facto non neceſſe eſſet crus in exteriorem partẽ circumagere. ambulamus enim vtrumq; crus in vicẽ ſiſtentes, mouentéſq;, vbi enim ſiniſtrum ſiſtimus, tũc dextrum ex poſteriori parte in priorẽ agimus, quod vbi in priori parte ſtabiliuimus, alterũ rurſus à poſteriori parte in priorẽ transferimus, ſicque rurſus hoc in priori parte ſiſtentes ad dextrum mouendum reuertimur, altero crure recto humi innixo, altero, quod mouetur, excitato. Quòd ſi crura nec ad inguen, nec ad genu curuarentur, cogeremur prorſus vtrumque transferre ligni modo, aliquantiſper altiùs excitãtes, & circumagentes: at quùm poſſint ad vtramq; cõmiſſuram curuari modis inter ſe cõtrarijs, qui tamẽ cruri toti aptiſſimi ſunt, ambulamus,

hæc neque circumagentes, neque tanquam ligna excitãtes. quoniàm commissura, quæ ad inguen est, attollit femur in partẽ priorem, quæ ad genu id, quod inter ipsos & talum est, in posteriorem. Quare crus, quod transfertur, si longius esset, quàm quod humi insistit, nihil oporteret in exteriorem partem circumagere, modò haberet idoneos musculos, qui celeriter flectere vtramque commissuram possent: sed, quùm ob imbecillitatem flectere promptè nequeant, & ob dolorem recusent, superest, vt in orbem circumagant, quùm infirmi ac dolentes musculi nihil excitare sublime possint, quòd ligni exẽplo nequeat curuari. Hâc igitur de causâ, magis quàm quòd crus longius redditum sit, circumagi in orbem, dum homo ingreditur, euidenter intelliges, de exemplo, quod ipse Hippocrates adijcit. in sequentibus enim ait, [Quandoquidem quicũque vlcus habent in pede, aut crure, non ità possunt crure vti ad ambulandum, & pueri quoq; ità inambulant]. his enim licet crus longius non reddatur, accidit, vt ità ambulent ob superuenientem dolorem, vbi cõmissuras flectant, pręcipuè circa inguen & circa genu, ac tertiò, eam, quę ad talos est, cùm necesse sit iuxta cõmissuram hanc, extremum crus simum in ingressu euadere, & sublimẽ ferre pedem vniuersum. nam, nisi hoc fiat, offendet, ac potissimũ in solo inæquali.

„ COgũturq; regionem iuxta eius partis ilia, & iuxta articulum prolapsum, cauam ostendere & obliquam.

Necesse habent ità figurari, non vbi crus integrum sistẽtes moueant quod luxatum est, & in orbem transferunt: sed, vbi vitiato innixi, quod integrũ est, transferunt. nam, quod vitiatum est, superpositi corporis fulcrum esse non potest, erectum, sicut quando naturaliter se habebat ad rectã lineam solo hærens, sed obliquum, ità, vt ab inguine in exteriorem partem conuertatur, in quam etiam inclinant id corporis, quod è regione est affecti cruris, quùm periculum sit, ne in contrariam cadant. quo fit, vt corpus circa ilia prehendant. ilia autem vocat κενεῶνα, eam regionem intelligens, quæ est inter ossa coxarum, & costas nothas, quæ omnino sine osse est. sed, quùm neque sic vitiatum crus ferre corpus possit, & propter imbecillitatem, & propter habitum, ope indiget, quam afferunt nonnulli ægrotantes, qui re ipsâ docti affectũ crus manu fulciunt, quà maximè opus est, ab exteriori parte femoris insidẽte. quæ res, quùm eos cogat spectare in regionem cruris affecti, eius partis ilia obliqua magis reddit, quæ si crure etiã in exteriorem partem non cõuerso, ità figurentur, caua videbuntur.

„ CLunem verò integri lateris necesse est ab exteriori parte rotundum esse. si quis enim ambularet pede integri cruris in exteriorem partem conuerso, reliquum corpus à vitiato crure ferri vtique cogeret, à quo sustineri minimè posset. nam quo pacto? necesse igitur est hominem ambulare integri cruris pede in interiorem partem conuerso, non in exteriorem. sic enim integrum crus, & partem suam, & eam, quæ ad vitiatum pertinet, maximè feret

Explicandi ordine permutato paulo obscurior fit: conuenientem verò ordinem seruasset, si ità scripsisset, sicut ego nũc. Clunem verò integri lateris necesse est ab exteriori parte rotundum esse, eo quòd homo inambulet crure hoc in interiorem partem spectante. nam, si in exteriorem spectaret, reliquum corpus vitiato crure ferri vtique cogeret, quod fieri minimè potest. siquidem hoc modo integrum crus (vt dictum est) maximè corpus fert, scilicet quando homo ambulat integro pede in interiorem partem conuerso. sic enim corpus totum ità sustineri ab ipso poterit, vt nequeat facilè peruerti.

AT quùm regio iuxta ilia eius partis,& iuxta articulum sinuetur, parui apparent,& à latere cogũtur ligno inniti ab integro crure.eâ enim parte indigent aliquâ re,quæ obiecta resistat.in hanc enim clunes conuertuntur, & ab eâdem onus corporis sustinetur.

Quia vitiatum crus corporis partẽ sibi superiectam ferre nequit, propterea integro toto maximè in interiorem partẽ compulso nituntur,& in id spectant corpore vniuerso.Euenit igitur,vt in alteram partem inclinati in periculo sint, ne cadant in eam partem,quæ vitiatę cõtraria est.quemadmodum igitur,cùm vitiato cruri innixi sanum transferunt ad priorem partem, vitiatum manu fulciunt:ità,quùm periculum sit,ne conuersi in integrum grauiter in terram cadant,ad baculi præsidium confugiunt.

COguntur item inclinari. necesse enim habent manu, quæ è regione affecti cruris est,à latere femur fulcire,quoniàm,vbi transferenda crura sunt, non potest,quod vitiatũ est ferre corpus,nisi cõtineatur, deorsumq; vrgeatur.

Rursus hic etiam obscurus fuit,quùm nõ præfatus sit pergere se ad alteram partẽ ambulationis.hactenus enim de eâ parte tractauit,in quâ crus,quod naturaliter habet,humi cõsistit,affectum in priorem partem fertur:nunc agit de alterâ , in quâ affecto cruri innixus, sanum transfert, de quâ parte ambulationis paulo suprà tractatum est.

HIs itaque modis figurari necesse est eos, quibus articulus in interiorẽ partem elapsus, reconditus non fuerit, homine nullum consilium capiente quomodo aptissimè figuretur,sed calamitate ipsâ edocto, ex his figurãdi modis,qui dantur,eum eligere,qui sit commodissimus.quandoquidẽ quicunque vlcus habent in pede, aut crure,non ità vti crure possunt ad ambulandum, & pueri quoque ità ambulant. ingrediuntur enim affecto crure in exteriorem partem conuerso.

Quùm non vno tantùm,sed duplici statu in ingressu vtantur,qui sic affecti sunt,meritò dixit[His itaque modis figurari]vnus quidem status est, cùm femur manu fulciunt:alter, quùm integro cruri innixi in id toti inclinantur, atque idcirco baculo egent;quo fit,vt in contrarias partes corpus inclinent, modò in dextram,vbi dextro pede insistunt,modò in alteram,vbi altero.hi quoque magis indecorè ambulant,quàm quibus femur coxâ excidens in exteriorem partem prorupit,quos in sequentibus persequetur.

DVo autem lucrantur,duobus enim indigent. nam corpus in ingressu non æquè fertur eo crure, quod in exteriorem partem conuertitur, atque eo, quod in interiorem,quùm onus nõ sit è regione illius, sed multo magis huius, è cuius regione in ambulando & cruribus transferendis onus collocatur. Prætereà,si ità figurentur,vt affectum crus spectet in partem exteriorem:quod integrum est,in interiorem,integrũ vicem alterius,q̃ citissimè subibit. Quod ad propositũ attinet,magni momẽti est inuenire statum corpori cõmodissimum.

Vbi læsum crus in exteriorem partem circumagunt, & integro spectãte in interiorem,nituntur,duplex sibi lucrũ comparant. Siquidem quod læsum est, nec toto corpore superiori oneratur,nec diu subseruit,cùm quod integrum est paulũ interualli moueatur. nam,si diligenter intueri tempus volueris,quo crus vtrumq; subseruit,non modò duplũ,sed & triplum reperies. per breuissimum enim spacium celeritérque rectà duntaxat integrum crus fertur:per multũ tardéque,quod affectum est.siquidem conspicuum est,quanto longior sit ambulatio in

latio in orbem,quàm quæ recta eſt,quamuis vtraque ijſdẽ finibus terminetur.

» HIs autem,qui nondum perfectè increuerunt,ſi excidens non recondatur, breuius redditur femur,crus,& pes.neque enim oſſa, ſimiliter in lõgitudinem augentur,ſed breuiora fiunt,femur præſertim.

Minus ait reddi crus totum, quibus nondum auctis, femur luxatum relinquitur.quod (vt in ſuperioribus oſtẽdimus) omnium quoque articulorũ commune eſt.Communis autem rei nunc cauſam aſſignat,quemadmodum ſolitus eſt.ſemel enim,vbi aliquod ſingularium tractat,eius meminit, quod commune eſt.hâc igitur de cauſâ inquit crus his non augeri,neq; ali, partim quòd articulus loco motus ſit:partim,quòd nequeat ſuo munere fungi. Ego autem in ſuperioribus retuli ocium cauſam eſſe,cur partes neque augeâtur, neque alantur,quę ambo eueniũt articulo luxato. quare non video quo pacto Hippocrates luxatum articulum cauſatus,ocium ſubijciat.luxata enim non poſſunt primò prohibere, quo minùs partes alantur, ſed intercedente venarum & arteriarum deprauatione,atque ocio.

» CRus item vniuerſum ſine carne, & ſine muſculis efficitur, ad hæc effœminatum,tenuiúſque.partim quòd articulus loco motus ſit:partim quòd nequeat ſuo munere fungi,quùm naturalem ſtatum non retineat.

Partes,quibus muſculorum natura cõtinetur,caro ſunt, vt in muſculis incidendis ſæpè vidiſtis,quùm duo eſſe eorum principia demonſtrarem,quę ſenſu comprehenduntur,nempè fibras neruoſas,& carnem ſuper ipſas ſpiſſatam. Ergo,vbi quis exercitatione,& frictione robuſtior euadat, fibræ meliùs aluntur,caro gracilior fit,ſed firmior.ignauis cõtrarium ferè accidit,graciles enim fibrę ſunt:at caro admodum quidem abundat,ſed ob humorẽ mollis eſt.eiuſmodi enim carne caſeus,qui adhuc cõcreſcit,repræſentatur: ſed carne eorum, qui exercentur,ille,qui iam ſpiſſatus eſt. quocirca his muſculi duri neruoſi, & proprijs finibus circumſcripti conſpiciuntur:inexercitatis verò molles,& carnoſi apparent,ac vel nullo modo,vel vix circumſcripti. quibus propterea ſine carne crus reddi Hippocrates aſſerit, ſed quùm hoc quoque fieri ex multâ exercitatione intelligeret,vbi dixit [ſine carne]proximè ſubiecit [ſine muſculis] quaſi muſculis non circumſcriptis à finibus,qui ſenſu comprehendantur. nullus ſiquidem ex ipſis muſculis ex toto corrumpitur,ſed,ſicut corpus ſine venis dicimus,vbi venæ non apparent,ità ſine muſculis, cùm muſculorum fines penitus deliteſcunt. Ad hęc,quùm clariùs oſtendere vellet,in his cuiuſmodi forma cruris ſequatur, adiecit effœminatum, hoc eſt madens, molle, non adſtrictum,ſed laxum, quales ſunt fœminæ, de quarum carne conuenienter hæc omnia dici poſſent,à quibus tranſlatione vſus mutuatur verbũ [effœminatum]. Adiungit autem in extremâ oratione [tenuius] indicãs partes eius omnes extenuari,quã rem in principio dixerat his verbis [breuius redditur]. nam quòd ait[ſine carne] ad ſolã carnis carentiam refertur:quod verò dicit breuius reddi crus,ad partes omnes,quæ breuiores redduntur.

» NAmque vſus aliquis id, quod valdè effœminatum eſt, confirmat, ſoluit etiam aliquid ex eo, quod augeri membrum in longitudinem prohibebat.potiſſimum autem lęduntur,quibuſcunque,dum in vtero ſunt,hic articulus elabitur:deinde quibus id accidit,dum in ętate ſunt admodum tenerâ,minimè, quùm iam robuſti ſunt. Quâ ratione autem ingrediantur, qui robuſti ſunt,iam oſtendimus.

Verbum[aliquis] μετεξέτερος dixit,quod apud Iones nihil ampliùs ſibi velle,quàm quod nobis dicitur ἕτερος,id eſt alter,licet ex Herodoto colligere. vtitur enim eo frequenter,ſicut & verbo μετεξέτεροι,quo ſignificat id,quod nos vocabulo τινὲς,id eſt aliqui:ſed & nunc quoq; μετεξέτερος tale quidpiam ſonat. præfatus enim ob ignauiā crus ipſis minui, ne quis fortaſſe rem minus benè accipiens exiſtimet quemlibet partiū motum efficere,vt alantur, aſſerit nō omnē, ſed quendā hoc præſtare, nēpè moderatum,ſicut cętera omnia in vniuerſo victu ſalubri. quod ipſe,& alibi, & in vno capite in ſexto de morbis vulgaribus teſtatur,cùm inquit,[labor,cibus,potus,ſomnus,venus,omnia moderata].

QVos tenerâ ætate calamitas hæc inuaſit, plærique in dirigendo corpore negligentes ſunt,maléque ſuper integrum crus circumuoluuntur,manu, quæ è regione eius eſt,deorſum vrgentes. negligentes item nōnulli ſunt in rectè ambulando,quibus poſtquàm ætas induruit,hoc vitiū accidit. Sed, qui tenerâ ætate huiuſmodi calamitatem experiuntur,ſi rectè educētur,integro crure rectè inambulant, baculum tamen alæ, quæ integro cruri reſpondet, ſubijciunt:nonnulli baculum ad vtrumque brachium admouēt,vitiatum verò crus ſuſpenſum habent.

Quùm homo ætate iam robuſtâ eiuſmodi calamitatem experitur, crure vti poteſt,quanquàm claudicante:paruulis pueris (qui,quamuis crura naturaliter haberēt,quonam ijs pacto vti poſſent?)ſuperuenit ignauia quædā circa membri actiones,atque eâ de cauſâ καταβλακεύουσιν ὀρθοῦσθαι, id eſt,in dirigēdo corpore negligētes ſunt,atque ignaui. At quid mirum, ſi ambulantes pueri rectè claudicare non ſtudent,quādo ij,qui iam robuſti ſunt, non ſuſtinent interdū claudicare,ſed(vt ipſe dixit)ſuper integrum crus circumuoluuntur? manifeſtè autem aperuit modum motionis ipſorum verbo[circumuoluntur].

EO autem faciliùs agunt,quo affectum crus breuius habent.

Faciliùs agentes appellat eos,qui promptiùs ingrediuntur,quod cōtingit,vbi vitiatū crus breuius habent. non enim cogūtur id circumagere, quemadmodum,qui ętate firmâ ſunt,quùm luxatus articulus non reponitur,quibus crus ob prolapſum articulum longius efficitur, coguntúrque (vt ipſe anteà indicauit)ipſum,dum ambulant, in orbem circumferre.

ATque integro crure nihilominus valent,quàm ſi vtrūque integrum eſſet.

Meritò hoc adiungit, iure ſiquidem integro crure vtuntur, æquè ac ſi vtrumque integrum eſſet,vt quod eundem vſum præſtet,atque vbi vtrumque integrum erat,ſimiliter nutriatur,& robuſtum ſit.

IAm verò his omnibus caro cruris effœminatur, plærunque autem magis ab exteriori parte,quàm ab interiori. nōnulli autem ferunt Amazonas ſuis maribus protinus infantibus articulos ſuâ ſede expellere, alias ad coxas, ad genu alias,vt claudi fiant,ne ſcilicet mares fœminis inſidientur, ſed operarum loco ſint,& ſutoriam,fabrilem aliáſve ſedentarias artes exerceant. Quæ vera nécne ſint,ignoro:ſed hæc ſequi certò ſcio,ſi,dum infantes ſunt,articuli expellantur.

Omnibus ait effœminari carnē ab exteriori parte,magis quàm ab interiori,vbi in interiorem partem prorumpat. quandoquidem ea pars magis in ocio eſt:nam femoris caput ab interiori parte,licet præter naturam moueatur, mouetur tamen aliquantum,vbi femoris caput interiori parte continetur.

IN coxis quidem multum refert, in interiorém ne partem articulus excidat, an in exteriorem: in genu refert quidem,ſed minùs. ſuus verò claudicandi

modus vtriusque est.nam quibus in exteriorem procidit,vari magis fiunt:minùs autem recti stant,quibus in interiorem partem luxatur.similiter, vbi circa talos articulus prorumpat,siquidem in exteriorem partem,vari fiunt, sed stare queunt:si in interiorem,valgi,& stare minùs possunt.

Varos dixit κυλλὸς, quo nomine quidam significari volunt deprauationem quamlibet,generale ipsum existimantes:alij,eam solummodò, sub quâ membrum in exteriorem partem cõuertitur,in quo casu necesse est extremum eius, pedem scilicet,in interiorem partem spectare. quæ res non mediocriter ad id cõfert,vt pes firmiter insistat,ità,vt ij,qui naturaliter curuis sunt cruribus(ῥαιβοὶ aut ῥοικοὶ græcè nominantur)firmiùs pedibus insidant,& maiori negocio subuertantur, quàm ij,qui recta penitus habent crura. id vel ex Archilocho patet, quùm inquit,[Imperatorem magnum non probo cruribus diuaricantibus,sed paruum cruribus curuis,pedibus firmiter insistentē,& animi audacis]. Verùm curiosa inquisitio significationis verbi κυλλοῦ, nihil ad præsentem locum confert.ex ipsâ enim oratione ità planum fit,vt Hippocrates nullo modo obscurus esse videatur. Ergo quibus in exteriorem partem articulus procidit, stare magis posse affirmat,quàm quibus in interiorem venit. nam quibus coxæ articulus in exteriorem partem excidit,pes è regione totius corporis collocatur:recedit autē à situ, qui è regione est, vbi articulus in interiorem partem cõuertitur. constat autem omnes homines,qui naturaliter valgi sunt,deteriùs stare,neque posse celeriter currere, tum paruo momēto,ac leui de causâ cadere. Hoc igitur rerum discrimen in coxâ maximum est,deinde in genu,tertiò ad talos.cõmissuræ enim magnitudinem noxæ quoque magnitudo consequitur. hinc ergo manifestum est eos meliùs stare,atq; ingredi,quibus femoris caput in exteriorem partem prolapsum est,de quo paulo inferiùs tractabit.

RAtio autē incrementi ossiũ hæc est.quibus ad talos crus exciderit, his pedis ossa minimùm increscũt.hæc enim vitio finitima sunt: in crure augētur,neq; multo minùs, caro tamen minuitur, sed quibus articulus,qui ad talos est,suo loco manet,ille,qui ad genu,elabitur,his cruris ossa nõ æquè increscũt, sed breuissima fiunt,vt quæ vitio proxima sint, at in pede minuũtur quidem, sed non similiter,quemadmodũ paulò antè dictum est.quoniàm articulus,qui ad pedem est, inuiolatus seruatur. quod si vti pede liceret, sicut cùm varus est, minùs adhuc his minuerētur pedis ossa.quibus verò coxæ articulus promouetur,his femoris os non pariter increscit.proximè siquidem vitium attingit,sed integro breuius euadit: his tamē ossa cruris & pedis etiã,non æquè increscere prohibentur.id autem euenit,propterea ꝙ & femoris articulus, qui cum crure committitur,& cruris,qui cum pede,suo loco manet:crus tamē vniuersum his gracilius redditur. Quòd si crure vti possent,ossa magis adhuc augerētur,sicut anteà quoque dictum est,femore excepto,& minùs caro minueretur,multo tamen magis quàm in sano crure.huius autē rei indicio sunt illi, quibus humeri luxati,vel à primo natali die, vel dum increscunt,priusquam robusti sunt, breuiores redduntur,hi humeri os breuius, brachium verò & manum sanis paulo minora habent ob causas superiùs dictas. quià humerus læso articulo propior est,idcirco breuior redditur. brachium verò eiusmodi noxæ non similiter cedit,quoniàm humeri articulus, qui cum brachio committitur, in pristinâ sede manet:manus item longiùs distat à vitio,quàm brachium. Ob propositas igitur causas,quæcunque ossa vitiũ attingunt,incremento prohibentur,quæ non

attingunt, nō prohibentur. Multum autem facit ad bonū habitum totius brachij labor manus. nam qui humerū iam luxatum breuiorem habent, plæraque ex manuum operibus non minùs præstare possunt, manu eius partis, quàm integræ. neque enim, quemadmodum cruribus, ità manibus ferēdum corpus est, sed earum opera leuia sunt. propter vsum verò ijs, qui luxatum iam humerum breuiorem habent, caro manus, ac brachij non minuitur, sed & humerus inde aliquâ parte impletur. Vbi verò in interiorem partem coxæ articulus excedit, vel in vtero matris, vel adhuc infātibus caro magis minuitur, quàm in brachio, eâ de causâ, quià crure vti non possunt.

Sermo hic, qui sequitur, vniuersus perspicuus est, doctrinæ autē capita huiusmodi habet. Quę ad prolapsos articulos propiùs accedunt, magis incremēto prohibentur, emacrescúntque, minùs, quę longiùs absunt: femore autem luxato multo magis membrum incremento prohibetur, atque emacrescit, si in interiorem partem, quàm si in exteriorem prorumpat. siquidem deteriùs mouentur, & claudicāt magis. meminit autem eorum, quos γαλιάγκωνας vocat, quo vocabulo retuli apud ipsum significari eos, qui ob humeri caput in alam prolapsum, dū adhuc increscunt, humerum breuiorem habent. his ait minùs lædi brachium totum, quàm crus totum illis, quibus luxatur articulus, qui in coxam inseritur. quoniàm in multis vitæ operibus satis laborant: at non similiter vti crure possunt, quibus femoris articulus in interiorem partem promouetur.

HÆc ità habere id testabitur, quod paulo infrà subijciemus.

Quænam sunt, quorum testimonium adducturum se pollicetur? hæc sanè, quòd ex ijs, quæ præter naturam habent, quæ minùs mouētur, magis alimento, incrementóque prohibentur. Pollicetur ergo ipse Hippocrates ostēsurum se in ijs, quę paulo infrà subdet, eorum testimonium. ego, quùm ad locum veniam, vbi eam rem agit, hanc ipsam orationem in memoriam reuocabo.

De capite femoris in exteriorem partem luxato.

QVibus in exteriorē partem femoris caput elabitur, crus, si cum altero extendatur, breuius est, idque non immeritò. quùm femoris caput non feratur super os, sicut quando in interiorem partem procidebat. sed iuxta os, quod non prominet, sed naturâ residet, in carnem humidā cedentémque infigatur. hâc itaque de causâ breuius apparet. interior autē regio, quâ crura diducuntur, caua magis conspicitur, & gracilior fit: exterior verò gibba, vt in quam venerit femoris caput. sed & clunis apparet superior, quùm, quę ibi caro est, cedat capiti femoris. femoris item extremitas, quę ad genu est, intrò spectat, non secus etiam crus & pes.

Agit nunc de coxæ articulo in alteram partem luxato, narrátque mala, quę ibi apparēt, & causas adijcit, quemadmodum in omnibus fecit, nihílque præterit ex eâ doctrinâ, quæ in experimento consistit. quæ oratio vniuersa similiter in aperto est.

SEd neq; curuare crus possunt, perinde ac sanum. hæ sunt ergo notæ femoris in exteriorem partem excidentis.

Hoc verò accidit ob musculos posteriores, qui flexui pugnāt, quoniàm ità figurati plurimùm extendi non sustinent.

QVibus ergo ætate iam robustâ prolapsus articulus non reuertitur, totum crus breuius fit, calx ingressu terram non cōtingit, sed planta ima, extremíq;

» mique digiti parum in interiorem partem ſpectant, meliúſque id crus ſuperius corpus fert, quàm quibus in interiorem partem exceſſit. partim quià femoris caput, & articuli ceruix, quùm naturâ à latere contineatur, magnâ ex parte coxæ ſubijcitur: partim quià extremus pes non cogitur in exteriorem partem inclinari, ſed propè è regione corporis eſt, & aliquantum magis in interiorem partem conuertitur.

Imam plantam dixit στῆθος, quam πέδιον appellant, qui corporibus incidendis verſantur, ea eſt ad radices digitorum. nam pedis medium naturaliter cauum eſt, quod calce extremo à poſteriori parte terminatur, à priori plãtæ principio. ſic, vt pes humi inſidat calce imâ plantâ, & eâ carne, quæ extremis digitis ſubiecta eſt, reliquis partibus omnibus, quæ propoſitis interiectæ ſunt, attollatur, exceptâ pedis parte exteriori, quâ humi totus inſidet. Habent autem nonnulli pedum ſtructurã prauam, vt quibus medius pes ab interiori parte nõ ſit cauus, quos à pedibus planis græci nominant λειόποδας. ſed hos, vt qui ſimilem valgis pedum ſtructuram habeant, in hoc ſermone præterijt. Quæ ſequuntur igitur animaduertens in ijs, qui naturaliter figurati ſunt perpende. namque hi, quùm moderatè progrediũtur, toto calce imâ plantâ ac digitorum parte carnoſã humi hærent. ꝙ ſi enitantur maximè progredi, principio calci inſidunt: deinde, quùm iam transferunt in priorem partem alterum crus, tunc imæ quoque plãtæ innitũtur: poſtremò, vbi plurimùm ſimiliter altero pede progreſſi ſunt, calce terram contingere incipiunt, túncque pedis antè conſiſtẽtis calcem quidem attollunt, extremos verò digitos in ſolo collocant. Eorum igitur, qui naturaliter habẽt, ambulatio huiuſmodi eſt. ſed, vt quibuſdã ex vitio aliquo crus longius ſit, aut breuius, vtrumque duplici de cauſã accidit. longitudinis cauſa eſt humor multus neruorum, vel articulus luxatus, quo modo ſuprà diximus: breuitatis ſiccitas, & articulus luxatus in eam partem quam nunc propoſuit. priores quidem ingrediuntur ad eum modum, quem paulo ſuprà indicauit: reliqui ſicut nunc docet, primò oſtendens femoris caput carnoſo loco excipi, & non oſſe, vt in primo caſu femoris erumpentis, quem propoſuit. Cedit igitur in hâc parte caro, ſingulíſq; muſculis ad ſuum initium attractis fit, vt totum quoque femur ſurſum trahatur. Meritò itaque crus breuius altero ſe oſtendit, neq; terram cõtingere ſimiliter poteſt, atque vbi naturaliter habuit. hi ergo, quùm ingredi neceſſe habent, contrario modo pedem figurant, atq; ij, qui antè propoſiti ſunt, quibus affectum crus integro lõgius reddebatur. illi enim iuxta talum pedem ſimum figurabant digitos excitantes: contrà hi pedem inclinãt, inflectuntq;, & terrã contingere extremis digitis cupiũt, atq; hâc de cauſâ ab affectâ coxâ ſe demittũt, vt humi innitantur, non ſolùm extremis digitis, ſed magnâ ex parte imâ plãtâ, quã retuli ab ijs, qui in corporibus incidẽdis verſantur, vocari πέδιον: Hippocrates autẽ eam dixit στῆθος. ꝙ ſi velint calce terrã cõtingere, demitti multũ ab affectâ coxâ cogentur, periculũq; erit, ne inclinati in alteram partem cadant. quâ de cauſâ neque vti calce eiuſmodi homines tentant.

» VBi caro, in quam articulus exceſſit, iam trita eſt, & glutinoſa euaſit, dolor tempore conquieſcit, quo ceſſante, ingredi abſque baculo poſſunt, ſi alioquin velint, poteſtq; affecto crure ferri corpus. his ergo, cùm crure vtantur, caro minùs effœminatur, quàm paulò antè propoſitis. effœminatur autẽ, vel magis, vel minùs: ferè autem magis ab interiori parte, quàm ab exteriori. alij verò ex ijs nequeunt calceamenta ſe induere, propterea quòd crus nõ curuetur, alijs

id licet. Quibus autē seu in vtero matris, seu vi dum adhuc increscūt, huiusmodi articulus iam exciderit, neq; repositus fuerit, quibus itē morbo elapsus fuerit, expulsúsq; (complura enim talia eueniunt) vbi aliquibus horū femur corrūpatur, suppurationes habent diuturnas, & linamētis indigēt, atq; ossa nōnullis nudantur, & femoris os, tam vbi corrūpitur, quàm vbi non corrumpitur, multo breuius redditur, neque ad sani exemplū augetur. præterea ossa huius cruris breuiora fiunt, q̃ alterius, parū tamen ob easdē causas, quæ antè expositæ sunt.

Locum tritum dixit trāslatione vsus à locis ambulatione tritis. est autē eius oratio talis. femoris caput suo loco motū in exteriorem partem figitur in carnem: ijs verò, qui sic affecti sunt, à principio dolet caro, quam premit femoris caput, procedente tempore occallescit, perinde quasi fossorum manus. vbi id accidit, sedes fit commissuræ similis, quùm femur trito loco vtatur, non secus atque anteà cauo coxæ. nam præter cætera quidam eâ parte humor colligitur, qui principio quidem copiosè ob inflammationem coit, dein tenuiori sui parte, & aquosâ magis à superiectis medicamentis dissipatâ, reliqua remanet, quæ glutinosa est, & muccosa, hæc ad motionem capitis femoris maximè confert. ob quem humorem trito hoc loco, tāquam articuli sinu vtuntur. magis autem inclinantur in exteriorem partem, quàm in interiorē. Dictum autem est in superioribus quoq; partes cōtrarias ijs, quæ luxatum articulum recipiunt, graciliores fieri, & molliores, quatenus magis in ocio sūt: eas verò in quas prolapsus articulus figitur, quamuis præter naturam, aliquantum tamen mouentur: illæ, vnde recessit, per se quidem non mouentur, sed paululum per alias, quæ primò motæ sunt, quùm partes in quibus articulus erat, effœminētur. atque hoc est id testimonium, quod allaturum se pollicitus est. in sequentibus de partibus, quæ plus minusúe emacrescunt, extenuantúrque.

INgredíque huiusmodi homines possunt, nōnulli quidem eo modo, quo illi, quibus ætate iam firmâ articulus excidit, neque repositus est: nonnulli verò toto pede insistentes, coguntúrq; ob cruris breuitatem in ingressu à recto habitu, & qui sine inclinatione est, in affectam partem inclinari, & ab inclinatione, quæ in affectam partē est, rursus attolli, atque erigi. Hæc itaq; sic eueniunt, vbi, & quod ad figurandi rationē attinet, & quod ad cætera, quæ conueniunt, fuerint diligenter à pueris instituti, priusquàm ità confirmentur, vt inambulare possint, diligenter item ac rectè postquàm cōfirmati fuerint. Summam verò curam postulant, quibus ętate maximè tenerâ hoc infortunium accidit. nam, si negligantur, quùm teneri sint, crus vniuersum inutile efficitur, & minimè increscit, caro item totius cruris magis minuitur, quàm in sano, multo tamen minùs ijs, quàm quibus in interiorem partem excessit, idque vsus ac laboris causâ. quùm statim vti crure possint, quemadmodū suprà de ijs diximus, quibus ob humeri caput iam in alam prolapsum humerus breuior redditur. Inueniuntur autem nonnulli, quibus in vtero penitus, alij, quibus sub morbo vtriusque cruris articulus in exteriorem partem prolabitur. his ergo ossa eiusmodi vitio vexantur, sed caro minimè effœminatur. crura autem habitiora fiunt, nisi si ab interiori parte parum emacrescant. eâ verò de causâ habitiora sunt, quià hi vtroque pariter vtuntur.

A recto habitu, & qui sine inclinatione est, in affectam partem inclinari, & rursus ab inclinatione attolli atque erigi, διαῤῥέπειν dixit, quod quid sibi velit, & in superioribus ostendimus, & hîc quoque ostendemus. namque vbi femur in exteriorem

in exteriorem partẽ promouetur,à muſculis,qui ibi ſunt,ſurſum attractũ(quẽadmodum antè dictum eſt)innexum crus totum ſublimius reddit,atque eâ de cauſâ vix terram contingit.quamobrem coguntur imâ tantũ plantâ humi inſidere,dum ambulant vniuerſo corpore in affectum crus conuerſo, quùm huic innitũtur.neceſſariò itaq;,vbi ſano inniti debent,cùm quod lęſum eſt in priorem partem transferunt, in ſanũ rurſus conuertũtur femore erecto. ità,vt ſemper in ingreſſu duos habitus inuicem mutent,varientq́;.nam,quo tempore integro crure inſiſtunt,erecto corpore attolluntur ſimul & ambulant:quo rurſus læſo nituntur,demittunt ſe,atq; in id inclinãtur. Mutare igitur corpus modò à recto habitu,& ſine inclinatione in affectam partem inclinando,& ab inclinatione, quæ in affectam partem eſt, rurſus attollendo, atque erigendo διαῤῥέπειν dixit,vno verbo propoſitam habitus mutationem exprimens.

» SImiliter enim ab vtrâque parte in ingreſſu agitantur, clunibúsque apparẽt » admodum in exteriorem partem prominentibus, propterea quòd articuli » exceſſerint.

Quibus vtrique crurum articuli in exteriorem partem exciderunt,mutatio totius corporis,dum ingrediuntur,in vtroq; crure ſimilis eſt habitui,qui accidit,quùm altero dũtaxat luxato æger ipſo innititur,atque ad ilia curuatur,deprimitúrque. altero enim tantùm luxato, quùm homo affecto cruri inſiſtit, eo modo,quem nunc diximus figuratur:ſed contrario, cùm alteri nititur, corpus enim attollit,erigítque,& ilia recta continet.conſtat ergo eum tunc diſſimiliter figurari,ſed in hoc caſu ęgri eodẽ ſtatu ab vtrâque parte tam dextrâ quàm ſiniſtrâ continentur.agitantur autem hic nihilominus, dum inuicem vtrique cruri innituntur,quod ipſe dixit [σαλεύουσιν ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ, id eſt, in ingreſſu agitantur]agitari expreſſit vocabulo σαλεύειν, quod idem ſignificat,ac διαῤῥέπειν.accidit igitur hic,vt ſimiliter vtræq́ue corporis partes figurentur, quùm vtrũque crus inuicem terræ innitatur.quod(vt oſtenſum eſt) ipſis antè non eueniebat.

» SEd, niſi his oſſa vitientur, neque gibbi ſupra coxas fiant (nonnulli enim » huiuſmodi vitijs prehenduntur)niſi inquam tale quid eueniat, in cæteris ſatis ſani degunt.

Nonnulli ex ijs, quibus crura ſic luxantur propter communitatem gibbi fiunt.nempè,quùm inflammatio in vertebrarũ ligamentis primò oriatur,tum duræ quædã reliquiæ remaneãt.id ſiquidem & extrinſecus accidere videmus popliti, cubito,& digitis non raro, quùm articulus contrahitur, ἀγκύλην græci dicunt, patétque in huiuſmodi caſibus articulum præ tumoris duritie contrahi,cùm chorda muſculos,qui eam partem tendunt,minimè ſequatur, ſicuti cùm ob durũ tumorem flectentes non ſequitur, cõmiſſura, quæ ſic affecta eſt, tenditur,quod malũ gręci nominãt ὀρθόκωλον. Poteſt igitur ob talem quendam durum tumorem ſpina deprauari: poteſt & propter cõſortium ſub crudo, duróque tuberculo idem vitiũ experiri. Sed quo pacto eiuſmodi affectibus ſpinæ peruerſio ſuperueniat,ſuprà poſuimus,vbi de ipſâ propriè tractauimus.

» MInùs tamen toto corpore increſcunt capite excepto.

Quibus coxę articulus in exteriorẽ partem prolabitur,meliùs ingrediũtur,quàm quibus in interiorem,vbi inflammationis periculũ effugerint,& præcipuarum partium,cui opportuniores ſunt,quàm illi. articulus enim,cùm in interiorẽ partem luxatur ſuper os fertur,quod nõ premitur,cùm durum ſit, neque huic malo patet:at exterior femoris regio,cum maximis muſculis com-

prehendatur,ingenti dolore torquetur. premũtur enim articulo in eam prolapſo,teruntúrq;,& extendũtur tumore præter naturã,nempè femoris capite, & ſentiunt omne id, quo vexantur,ac proptereà dolent. Ergo propter muſculos, qui articulum admittẽtes teruntur, premuntúrque, atque idcirco inflãmantur, & cæteræ partes adiunctæ,& quæ circa ſpinamſunt,afficiuntur,quæ ſiquando afficiantur,& æger adhuc increſcat,non ſecus ac femur incremento prohibentur,& minores fiũt,atque omnino deteriores. Illius autem meminiſſe oportet, quod iam ſępiùs dictum eſt,& eorum teſtimonium eſt,quę paulò antè propoſita ſunt. vbi,qui adhuc augentur,ſic lædũtur,partes minùs increſcunt: quibus verò ætate firmâ id accidit,minùs aluntur, & molliores euadunt, ſpinâ minùs auctâ, ſequitur, vt reliquũ corpus huiuſmodi hominibus minus reddatur. infrà enim crura afficiuntur, ſuper crura vſque ad caput ſpina ſita eſt. Itaque, vbi hæc minor fit, minus item crus totum, meritò dicit his hominibus vniuerſum corpus minùs increſcere excepto capite.

De femoris capite in poſteriorem partem luxato.

AT vbi in poſteriorem partem femoris caput prolabitur, prolabitur autem rarò,extendi non poteſt crus,neque ad articulũ luxatum,neq; admodum ad poplitẽ:ſed ex omnibus partibus,in quas hic articulus excidit,vbi in poſteriorẽ excidat,cõmiſſura,quæ ad inguen,& quæ ad poplitẽ,minimè extẽditur.

Femoris caput ob cauſam, quam ſuprà declarauimus, in propoſitam nunc partem rarò excidit, quoniàm ſcilicet caui altitudo inæqualis eſt. quocirca quà minor eſt, magis procidit, atque eâ de cauſâ magis in interiorem partem: quà maior, rarò, & ob id in poſteriorem rarò procidit,in quam vbi mouetur, crus ad inguen nullo modo extenditur, ad genu non ex toto. vtriuſque cauſa eſt muſculorum ſitus, quorum naturam perfectè indicauimus in opere de muſculis incidendis, & in ſecundo libro de ratione corporum incidendorum. vt autem in memoriâ habeatis, quæ ſæpiùs intuiti eſtis inciſâ ſimiâ. (hoc enim animal ſtructuram habet maximâ ex parte homini ſimilem) primùm meminiſſe debetis muſculi,qui à lumbis ortus ad paruum femoris tuberculum pertinet,deinde alterius, qui ab oſſe, quod pubi ſubeſt ad idem tuberculum intendens,cum ſuperiori coniungitur. hi ergo vehementer extenduntur, quùm femoris caput in poſteriorem partem elabitur,ibi implicati,& circa coxę cauum in orbem voluti. atque, vbi is, quem hoc vitium exercet, extendere articulum tentet,oportebit vniuerſum femur in poſteriorem partem circumuolui. in quo caſu propoſiti duo muſculi potiſſimùm lædentur,vt qui plurimùm trahantur, extendantúrque. nam,quùm longiores, quàm antè facti ſint,vlterius extendi citra dolorem nequeũt,cúmque longiores fieri non poſſint,commiſſuram extendi non patiuntur. Hâc igitur de cauſâ,qui ſic affecti ſunt,extendere crus ad inguen non poſſunt,neque etiam ad genu. proptereà quòd femoris caput ſuo cauo prolapſum continetur in poſteriori parte illius oſſis,à quo recipi ſolet. ꝗ ſi futurùm eſſet, vt femoris caput extentum ad genu, inguine penitus curuato multum attolleretur,neceſſe eſſet,vt femoris caput à coxâ plurimùm in poſteriorem partem excederet. quod fieri nõ poteſt,niſi conuellatur muſculus, quo exceptus eſt,quùm ex naturali ſede procidit. In cõmiſſurâ ergo,quę ad inguen eſt,neutrũ fieri poteſt ex ijs,quæ fiebant,priuſquam articulus procidiſſet,nam neque perfectè extendi, neque perfectè curuari poteſt. Quid ergo Hippocrates alterum

tes alterum duntaxat adſcripſit? An quià,poſtquàm luxatus articulus eſt,crus curuatum protinus apparet, vt potè, quùm imum femur ad genu eatenus in priorem partem excedat,quatenus ſummum in poſteriorē,& quatenus ad inguen crus curuatur.quo fit,vt poſteriores muſculi,qui ad poplitem ſunt,ſuperioribus capitibus extendantur, quùm femur ſic retrò prolapſus eſt. his autem supernè extentis,extenditur vnà reliquum eorū corpus vſque ad chordas, quæ perueniunt ad crus, quibus extentis poples curuatur. quocirca quibus ſic articuli luxantur, curuatæ meritò vtræque commiſſuræ conſpiciuntur. igitur quià extendere ipſas nequeunt, præcipuè eam,quæ ad inguen eſt,idcirco non dixit ſolummodò has commiſſuras non poſſe extēdi, ſed in eâ, quæ ad coxam eſt,id ſimpliciter protulit,in eâ,quæ ad genu adiecit κάρτα,hoc eſt admodum, vt potè,quæ extendi poſſit,non admodum tamen.nam,ſi id poſſet,nihil à naturali ſtatu recederet.ſuperuenit autem hæc noxa ob eādem cauſam,ob quam ab articulo luxato protinus poples curuatur. Illud enim ſcire licet commune omnium deprauationum, quòd,vbi partes aliquæ extendantur, quæ cum his continuantur, ſequentes ad ipſas conuertuntur. nulla enim ex ijs,quæ ſic ſuo vitio conuerſæ ſunt,naturalem ſedem relinquit, ſed ab eâ,cum quâ continuatur,attrahitur.hęc autem attrahit cōmuni vnâ ratione quòd tendatur,ſed tenditur,non vnâ de cauſâ,ſiquidem intēdi ſolet,vbi vltra debitum humore impleatur, ſiccescat,inflammatione,vel duro tumore teneatur, vel locum mutet. quare cuncta hæc Hippocrates in ſequentibus latiùs adſcripſit, cuius nos ſermonem ſequuti verba omnia enodabimus.

» ILlud etiam ignorare non oportet,vtiliſſimū enim, & maximi momenti eſt,
» ac plærosq; latet,quòd nec qui benè valēt, extendere poplitis commiſſuram
» poſſunt,niſi ſimul extēdant eam,quæ ad inguen,præterquam, vbi pedem ad-
» modum attollunt,ſic enim poſſent. hi ergo poplitis articulum curuare non ſi-
» militer poſſunt,ſed multo ægriùs,niſi inguinis quoque articulum curuent.

Coniunctionem,quam poſuit in partibus, quæ moueri aliquo modo prohibentur,non ſuo vitio, ſed earum,cum quibus conſortiū habent, nunc docere incipit in muſculis,qui naturaliter habēt,quorum nullus initium ſumit à femore,quanquā multi ſunt.nonnulli enim ab oſſe,quod ad ilia pertinet,oriuntur: nōnulli à coxâ:vnus tantùm ab oſſe,quod pubi ſubeſt. hâc igitur de cauſâ commiſſuras moueri ſimul neceſſe eſt, ſicut nunc in pede & poplite oſtenſum eſt,in quibus apparet etiam conſortium,quod cum inguine habent.nam(ſicut demonſtratum eſt)quemadmodum muſculi,qui poſteriorem ipſorum partem mouent(vt dixi) in imo femore ad radices tuberculorum incipiūt, ità,qui per priorem cruris partem feruntur,ex eodem imo femore dependēt.quare neceſſe eſt intendi poſteriores quidem,quùm poples extenditur,priores,quùm curuatur,vbi ergo tendantur magis,quàm eorum naturæ conueniat, oppoſiti renituntur,& minimè ſequuntur. voco autem oppoſitos eos,qui extendunt ijs, qui curuāt,id eſt priores poſterioribus. Duobus autem muſculis gratiâ exempli contentus ero ad huius loci explanationem, quùm qui in corporibus incidendis omnes cruris muſculos intuiti ſunt,ex his poſſint de reliquis facere cōiecturam: alijs verò, qui nullo modo intuiti ſunt,neq; ſermo de duobus clarus erit.hi ergo orſi ab eo oſſe,quod ad ilia pertinet,procedūt,primò quidem per femoris commiſſuram, quæ ad inguen eſt,dein, vbi per femur totum ad alteram eius commiſſuram,quæ ad genu eſt,intenderunt, alter,qui anguſtior eſt,

fertur iuxta interius femoris tuberculum, quod humilius eſt, tum ſpectans in priorem tibiæ partem, cruri ex interiori parte innectitur: alter, qui magnus eſt, lateſcit degenerans in valentiſſimam chordã, quæ miſcetur cum alterã chordã dependente à maximo ex muſculis prioris partis, qui à clune inchoatur. patellæ autem primùm ſuperinijcitur, dein fertur ad crus. Itaq; ſi crus ad inguen flectatur, eâ parte muſculi breuiores reddentur: ſi extendatur, longiores. commiſſura verò genu ac poplitis, vbi extendatur, qui ſuper patellam fertur, breuior fit: qui ab interiori parte, longior. quare cogetur maximè extendi, qui à priori parte eſt, ſi extendentes commiſſuram, quæ ad inguen eſt, conemur poplitem curuare: qui à poſteriori, ſi poplite extento inguen curuetur. ex ſublimiori enim loco per priorem partem femoris deſcendens flectitur, inde conuertitur obliquus, & ad priorem tibiæ partem porrigitur. meritò igitur ipſe longior euadens primas partes cruris ac femoris longiores reddit, vbi excitantur. oſtendimus enim in libris de motu muſculorum ſummã contractionem, ſummámq; extentionem dolori eſſe, & muſculos quidē contrahi, dum agunt, extendi verò, dum ab oppoſitis attrahūtur. ſiquando autem, quùm muſculi in ſeipſos cōtracti agunt, oppoſiti non dolent, ſimul extendūtur, naturaliter quidem in commiſſuris, quæ propoſitum conſortium habeant, præter naturã verò in illis, quæ deinceps adſcribentur. complures autē medici decipiuntur, putántque eos muſculos affectos eſſe, quorum prohiberi actionem viderint, quod magis adhuc perſpicuum eſt in ſequentibus.

MVlta quoque alia in corpore inueniuntur, quę ſimiliter germana ſunt: de neruorum item extenſione & muſculorum habitu multa etiam ſunt, & magis ſcitu digna, quàm quis exiſtimet: præterea de inteſtinis ac ventre vniuerſo, de vtero, qui huc atque illuc fertur, cōtrahitúrque. Sed alibi de his verba faciemus germana his, quæ nunc tradūtur. quod ad hunc locum attinet, & extendi crus nō poteſt (ſicut iam dictum eſt) & breuius apparet duplici de cauſã, tum quòd non extendatur, tum quòd articulus in carnem clunis eruperit.

Anteà quoq; diximus conſueſſe Hippocratē eas partes nominare germanas, quę inter ſe conſortiū & cognationem habent, quarum id caput eſt, quod vnã parte vitiatã alterius actio, ſitus, habitus, vel magnitudo læditur. communis horum omnium cauſa eſt in contrariam regionem extenſio. In ſitu exempli cauſã (vt ab euidentiſſimis ordiamur) multos vidimus, qui mederi aggrediuntur, quod non ritè didicerunt, & protinus, vbi aliqua pars cōtraheretur, & breuior fieret, priſtinúmque ſitum penitus non ſeruaret, ad eam ipſam remedia adhiberēt, quamuis nullo vexaretur affectu, qui curatione indigeret. itaq;, vbi muſculi ab alterã maxillæ parte reſoluãtur, fit, vt altera breuior appareat, & quaſi contracta, ſed, quę læſa eſt, eam ſequuta, extendi videatur. nam, cùm muſculi omnes vnam propriã habeãt actionem, quã ſcilicet ad ſua initia cōtrahūtur, quãdo illi, qui à ſiniſtrã parte maxillę ſiti ſunt, agendi poteſtate priuantur, qui à dextrã ſunt robuſti, ac naturaliter habētes agunt, dextrã maxillã vniuerſam, & labra ad ſe contrahentes, atq; ità conſpicitur ſiniſtrū labrum extētum, & longius redditū: dextrum breuius, & contractū. ergo in hoc caſu breuius fit, quod integrum eſt, attrahens ad ſeipſum maxillæ partē, quę reſoluta eſt. Alibi verò ab eo, quod affectū eſt, attrahitur, conuelliturq; id, quod ſanum, ſicut vbi muſculus vel chorda, cùm induruit, nequit ſimul cū oppoſitis, dū agunt, extēdi. Multa quoque ſimilia euenire conſtat, in digitis manus, cubito, poplite, cùm

cōtrahūtur

contrahunt propter vitia musculorum & chordarũ interiorum,sed,vbi extenduntur gręci ὀρθοκώλους dicunt,ità enim appellare medici solẽt articulos,qui extenti sunt,& curuari non possunt. Huiusmodi quid accidit cicatricibus magnis ac duris,quæ,quùm ab interiori parte sunt, articulum contrahũt, cùm ab exteriori(vt dixi)sic extendunt,vt curuari non possit,quod ob siccitatem,& ob ingentem humorũ vel spiritus inflantis concursum euenire etiã solet.nam,quùm partes,quę sic affectæ sunt,in seipsas contrahũtur, sequitur,vt oppositi musculi agere nequeant,quùm,qui contrahũtur,partes in contrariũ auellant.sic neruorum distentiones fiunt, quùm ipsi musculi primò ac præcipuè seipsos, deinde partes,ad quas perueniunt,ad suum initiũ contrahunt.Sic & vterus interdum sursum fertur,nonnunquam in latus cõuertitur.non quòd ipse suâ actione naturalem sedem relinquat,sed quòd ab alio trahatur.multa verò sunt,quę attrahunt,nam & ea,quibus appenditur,& nerui, & arteriæ, & venæ, quæ cum eo iunguntur, efficere id possunt, vbi in tumorem assurgentes eatenus breuiores fiunt,quatenus in latitudinem augẽtur. namque hoc commune est corporum omnium,quę extenduntur,contrahuntúrque,non modò animaliũ,sed eorum, quæ inanima sunt, cuiusmodi sunt vtres, sacculi, calathi. Vterus igitur hâc de causâ sursum,ac deorsum fertur: & quædam intestina,musculíque complures, ac propterea membra,& maxilla. simile quid suprà ostensum est in spinâ, vbi gibba,caua,vel obliqua redditur.

EST enim hæc natura ossis coxæ,vbi & caput, & ceruix femoris recipitur, quod,quùm hoc luxatum in exteriorem partẽ natium decliue fertur, curuare quidem homo crus potest,si dolore non prohibeatur.

Tenuis est natura ossis coxæ,in quo cauum continetur. patet autem, quùm femoris caput in posteriorem partem prorumpit,ab eâ parte, quæ post cauum est,sustineri,vt inter cauum & femoris caput id os sit, quod à posteriori parte cauum complectitur.hoc quidem est pars coxæ, cuius nunc meminit,quùm ait, [in exteriorem partem natium decliue fertur]. Manifestum est autem ijs, qui viderint eiusmodi locorum sectionẽ,femoris caput vi cum totâ ceruice expelli in magnum musculum natium,qui commissuram hâc extẽdit, à quo musculo chorda oritur,quæ à membranâ non abhorret, coniungitúrque cum eâ chordâ,quam paulo suprà diximus,quæ ex duobus musculis orsa à priori parte femoris vltra patellam tendens cum tibiæ capite connectitur. Ergo hic musculus prolapsum femoris caput admittens omnium maximè torquetur, quùm sub ipso prematur,distẽdatúrque.quare necesse est inflammatione ipsum prehendi, sursúmque ad se trahere chordam, quam paulò antè commemorauimus à membranâ non abhorrentem.quod quùm accidit,consequẽs est,vt homo doleat,vbi poplitem flectit, quatenus enim hic flectitur, hactenus chorda extenditur,atteritúrque à patellâ.hæc autem extenta musculum extẽdit,à quo dependet,nempè magnum illum, quo(vt retuli)recipitur femoris caput. procedente tempore, quùm musculus hic ab inflammatione soluitur, cõtrahítque humorem quendam glutinosum, pars eius, quæ articulum contingit, occallescit,& poples citra dolorem extenditur.ad quam rem faciunt & alia,quę priùs posita sunt de cruris musculis.

TVm crus & pes modicè recta se ostendunt, neque multum in hanc vel illam partem inclinata.

Hippocrates modicè ἐπιεικέως dixit.quo verbo significari,neq; perfectè, aut

omnino vehementer,neque ex toto, sed mediocriter, ex ipsius verbis colligi-
tur.ipse enim subiungens[neque multum in hanc, vel illam partem inclinata]
apertè demonstrat,quùm adscripserit[multum], id cruri accidere,vt non mul-
tum,sed,vt parum peruertatur,deprauetúrque,atque ob eam rem dixit, [tum
crus & pes modicè recta se ostendunt], quasi dixerit has partes apparere me-
diocriter rectas.

„ PRæthereà in inguine caro mollior sentitur, præsertim si tangatur, vt potè,
„ quùm articulus in alteram partem exciderit : sed in natibus,si tangatur fe-
„ moris caput, videtur magis prominere. his ergo notis indicatur femoris caput
„ in posteriorem partem procidisse. Cui autem ætate iam robustâ prolapsum,re-
„ stitutum non fuerit, ambulare quidem potest, quùm tempus processit, & do-
„ lor cessauit, atque articulus volui in carne consueuit, cogitur tamen,dum am-
„ bulat vehementer ad inguina curuari, ídque duplici de causâ, quià ob ea, quæ
„ proposita sunt, crus multo breuius redditur, & multum calx abest, vt terram
„ contingat. nam si vel paulum tentet eo pede sustineri, nulli alteri rei innixus,
„ cadet vtique in partem posteriorem . coxæ enim , quùm magis in posteriorem
„ partem , quam pedum basis excedant , in eam plurimum inclinabunt, & spi-
„ na item in coxas, vix quæ ima planta consistet, neque hoc accidet, nisi ad in-
„ guina se curuet,& alterius cruris poplitem flectat . quandoquidem necesse est,
„ vt manu,quæ à parte affecti cruris est, in quolibet passu super femore hæreat.
„ quę res cogit ipsum flecti aliquid ad inguina.nam quùm in ingressu crura per-
„ mutentur, nequit corpus affecto crure sustineri,nisi id crus manu deorsum ad
„ terram compellatur . quoniam articulus corpori non subijcitur , sed in poste-
„ riorem partem ad coxam prominet: ambulare tamen offensus sine baculo po-
„ test,si alioquin assueuerit. propterea, quòd basis pedis è regione pristinâ spe-
„ ctat,neque in exteriorem partem conuertitur.idcirco igitur nihil egent bacu-
„ lo,quod renitatur , quicunque velint femur non amplius comprehendere, sed
„ in vicem baculo inniti, quod alæ ab affecto latere subijciatur . quod si longius
„ baculum admoueant, magis erecti ambulant , pes tamen terræ non innititur,
„ si inniti velint,breuius admoueant.cogentur autem ad inguina curuari. Ema-
„ crescit etiam ijs caro pro ratione,quemadmodum anteà diximus.nam quibus
„ suspéditur crus,miniméque laborat,maximè extenuatur: sed,quùm in ingres-
„ su vsui admodum est, minimè gracile fit . integrum tamen crus non iuuatur,
„ sed potiùs deformius redditur,si vitiato vtantur terræ innixi.nam dum sanum
„ vitiato subseruit,coxam & poplitem curuari necesse est.quòd si vitiatum crus
„ terram non contingat, sed suspensum sit, & homo baculo innitatur , hoc pa-
„ cto integrũ robustius reddetur,quùm naturaliter habeat, & exercitatione ma-
„ gis firmetur. At dicet quis hæc præter medicinã esse.nam,quid vltrà scire no-
„ bis conuenit de ijs,quæ curationem non admittunt?conuenit tamen summo-
„ pere.intelligenda enim hæc sunt ab eodem professore, quùm tanquam aliena
„ seiungi nequeant . siquidem tractare debemus, quæ curationem recipiunt, ne
„ insanabilia euadant, intelligentes quâ potissimũ ratione occurramus, quo mi-
„ nùs insanabilia efficiantur:illa verò in quibus medicinæ locus non est,digno-
„ scenda sunt,ne maximè noxia reddantur.Præclara autem, & ardua prædictio
„ in eo consistit, vt intelligamus,quo,qualiter, & quando singula terminentur,
„ ac siue in ea mala vertatur,in quibus remedio futurus locus sit,siue euadere in
„ insanabilia debeát.Cæterùm quibus vel à primo natali die, vel alioquin, dum

increscunt,

increscunt, articulus similiter in posteriorem partem excidit, neque reconditus fuit, seu vi, seu morbo exciderit (multis propter morbos sic articuli luxātur) cuiusmodi verò sint hi morbi posthac indicauimus. Si prolapsus (inquam) reuersus non est, femoris os breue efficitur, vitiatur itē crus vniuersum, minúsq; increscit, & gracilius redditur, quùm nulli vsui sit.

Præsertim πολὺ dixit, quam vocem in superioribus etiam retuli ab Hippocrate vsurpari, vbi intendere velit, quod proponitur. est autem eius oratio talis. In inguine caro mollior sentitur, si aspiciatur, & multo magis si locus tangatur. Quæsequuntur omnia patent ijs, qui in memoriâ habeant, quæ antè posita sunt.

VItiatur enim his & articulus, qui ad poplitem est, quoniàm nerui ob propositas causas intenduntur. quare, quibus sic coxa exciderit, extēdere poplitem non possunt. nam (vt summatim dicam) quæcunque in corpore ad aliquem vsum fabricata sunt, si quis moderatè vtatur, exerceátq; in eo laboris genere, cui singula assueuerint, eo pacto benè valent, augentur, & ad longam senectutem perducuntur: si in vsu non sint, sed ociosa degant, morbis patēt, non augentur, & maturè senescunt. id præcipuè accidit neruis, atque articulis, nisi quis illis vtatur. his igitur de causis vitiantur magis, quùm hoc modo articulus luxatur, quàm cum alijs. totum enim crus incremento prohibetur, & quod ad carnem, & quod ad ossa pertinet. Huiusmodi ergo homines, quùm ætate iam robustâ sunt, suspensum, curuatúmque crus tenent, sed altero feruntur baculo innixi vno, vel etiam altero.

Euidentissimum est Hippocratem dixisse coxam excidere, pro coxæ articulo. sæpè enim narrauimus maiores nostros nondum tenuisse exquisitam tenuémque nominum rationem, in quâ posteriores exercētur, sed sat existimasse in ijs, quæ explicabant, eò tantum incumbere, vt quæ dicerent, ab auditore intelligerentur. Quod inquit igitur huiusmodi est. quibus femur in posteriorem partem prorupit, vitiatur nõ solùm articulus luxatus, sed & qui ad poplitem est. propterea [&] coniunctionem adiunxit, neque simpliciter dixit [vitiatur articulus, qui ad poplitem est]. quo autem vitio occupetur, ipse apertè exposuit, cùm ait, [nerui intenduntur] sed neruos ne intellexerit eos, qui propriè nerui sunt, quíque à spinæ medullâ oriuntur, vel in quas musculi degenerant chordas, quæ ad crus pertinent, in hoc loco nihil interest, cùm vtraque fidem facere possint rectè à nobis exposita fuisse, quæ ab Hippocrate dicta sunt, vbi asserit non posse poplitē extendi, quibus hoc modo femur promouetur. Quādam prætereà communem rationem adiecit, nempè partes aliquas variè lædi, quod ad habitum pertinet, magnitudinem, positionem, ac motum, quamuis ipsæ nullo proprio morbo lædantur, sed à quibusdam alijs afficiantur, quibus cum consortium habent. Intentionem verò in huiusmodi affectibus præcipuè causatur, quam persequutus tribus modis indicat, vno, quùm musculus aliquis resoluitur, tunc enim, qui integer est, contrahi videtur: altero, quùm oppositus tenditur: tertiò, vbi quod integrum est, trahitur ab aliquo eorum, cum quibus coniūgitur, sicut accidit, quùm vterus mouetur. Nunc ergo, quùm posteriores nerui, musculi, & chordæ tendantur, curuatus poples extendentibus musculis non paret. Cæterum de chordarum, musculorúmque extēsione anteà dictum est. nunc de neruis, qui à medullâ spinæ orti ad crura intendunt, quorum initia tria sunt: vnum à priori parte iuxta magnū foramē ossis, quod pubi subiectum

eſt:alterum ad inguina:vbi neruus fertur,& cum magnâ venâ,& abſque ipſâ à priori parte femoris,atque hæc parua ſunt: maximũ autem neruorum initium à poſteriori parte fertur ad vniuerſum crus,primúmque procedit ab eâ regione,quæ eſt inter os latum,& id,quod ad anum terminatur,κόκκυξ grçcè dicitur. hoc igitur initium,vbi articulus in poſteriorem partem elabatur,premitur,tẽditúrque. atque idcirco diximus Hippocratem hoc loco poſſe intelligere eos tendi,qui propriè nerui vocantur.

De femoris capite in priorem partem luxato.

» AT quùm femoris caput in priorem partem erumpit (quod quidẽ raròac-
» cidit)perfectè extendi crus poteſt,ſed ad inguen minimè curuari.laborat
» enim homo, etiam ſi flectere poplitem cogatur, ad calcem verò,& in vniuer-
» ſum crus æquè longum conſpicitur.

Propter cauum,quod non æquè vndique altum eſt,articulum in aliam partem raròin aliam frequenter luxari , anteà ſæpenumerò demonſtrauit. nunc autem de femore differens in priorem elapſo,cõtrario modo affici ait eos,quibus in hanc luxatur,atq; eos,quibus in poſteriorẽ.illi enim extendere crus non poterant, hi, cùm in ipſo flexu nunc ſit femoris caput ac ceruix,curuare ad inguen non poſſunt , nec ad poplitem propter muſculum priorem, qui oritur ab oſſe,quod ad ilia pertinet. ille enim comprimitur, tenſúſque attollitur à femoris capite,cúmq; extendi ampliùs non poſſit,renititur,ſi quis flectere poplitem conetur,apparet autẽ cruris lõgitudo conſimilis.In ſuperioribus autẽ de femore luxato in partem interiorem ſic ad verbũ ſcripſit [os enim,quod à coxâ ſurſum procedit ad pectinem,femoris capiti inhæret, ceruixque articuli cauo ſuſtinetur]à quo priùs non ſuſtinebatur ex toto, ſed magnâ ex parte in eius caui altioribus partibus inſidebat:in caſu autem,quem nunc ponit,in inguine prominet,atque is locus intentus apparet, cùm femur nunc à ſuo cauo recedens in priorem partem & paulo inferiùs venerit.quo fit, vt vitiatum crus ſani longitudinem æquet.id,quod præſertim ipſis accidit ad calcem,extremũ enim crus minùs demitti in terram poteſt. cuius rei canſa in ſuperioribus explicata nunc rurſus ſummatim etiam enarrabitur.

» SEd pes extremus ſpectare minùs poteſt in partẽ anteriorẽ, crus verò totum
» rectam poſitionẽ naturaliter ſeruat,nec in hanc aut illam partẽ inclinatur.

Poteſt,dixit ἔθελε, vbi verbum ἐθέλειν, id eſt [velle] pro [poſſe] vſurpauit, quemadmodũ etiam Homerus,cùm ait, οὐδ' ἔθελε προῤῥέειν,vbi ponit, οὐδ' ἔθελε, id eſt[noluit]pro[nõ potuit].Extremum pedem appellauit eam partem pedis, quæ à plantâ ad digitos eſt,& vngues.accidit enim(quẽadmodũ ſuprà oſtenſum eſt)vt extento poplite non benè articulus tali in priorem partem inclinetur.Hæc itaq; nunc exponere volens ait[ſed pes extremus minùs ſpectare vult in partem anteriorem] indicans digitos, quibus continetur extremus pes non facilè extendi poſſe,aut deorſum conuerti,& terram contingere.

» FErè autem his dolor protinus accedit,& vrina ſupprimitur,magiſq; quàm
» ſi articulus in aliam partem luxetur.

Quamobrem hæc ſequantur,ipſe cauſam adiungit.

» VEnit enim femoris caput maximè prope neruos magnam vim habentes,
» & in inguine prominet,atque is locus extentus apparet, in clunibus rugæ
» conſpiciuntur,& ſumma gracilitas. Quas quidem diximus, notæ ſunt femoris

in priorem

» in priorem partem prolapſi.

Neruos appellauit τόνους, eos intelligens, qui cum venâ & arteriâ per inguen feruntur [magnã vim habẽtes] vocauit ἐπικαιροτάτους, ſicut in ſuperioribus etiam didicimus. habẽt autem hi magnam vim, quùm medullæ ſpinæ proximi ſint, atque inde oriantur, vndè initiũ ſumũt nerui, qui ad veſicam feruntur. quo fit, vt femoris capite in hanc partem luxato, veſica quoque afficiatur, inflammetúrque, & reddere vrinam nequeat. fortaſſe etiam aliquando ob inflammationis magnitudinem, quâ veſicæ ceruix affligitur, vbi muſculus eſt, qui eam adſtringit, vrina ſupprimitur. eo ꝙ inflãmatis partibus excæcatum iter claudatur.

» QVibus verò ætate iam robuſtâ articulus in hanc partem elapſus, minimè reſtituitur, hi quùm dolor finitur, & articulus aſſueſcit in eo loco cõuerti, in quẽ procidit, recti protinus ingredi poſſunt ſine baculo, ac recti ex toto. quùm vitiatum crus, neque ad inguen, neque ad poplitem facilè complicetur. Ergo, quùm ad inguen non flectatur, crure in ingreſſu magis recto vtuntur, quàm quùm integrum erat.

Quo tẽpore articulus excidit, dolorem dixit protinus accedere, & vrinam ſupprimi: procedente verò tempore, vbi hæc ceſſant, ingredi hominem poſſe. at quâ de cauſâ hęc finiantur, quanquàm femoris caput maneat, comprimatq́; & ſimiliter neruos extendat, docuit, quùm orationi adiecit [& articulus aſſueſcit in eo loco cõuerti in quem procidit]. Videtur enim in eâ re cõſuetudinem cauſari. quoniàm, quę ab aliquo premuntur, quùm tempore occalleſcant, id faciliùs ferunt, & ea, quæ tunc tẽdebantur, quùm huic moleſtiæ aſſueuerint, dolere ceſſant. Cur verò ſine baculo recti ingrediantur, ipſe ſubiecit. caput autem orationis id eſt, quod crus erectum ſeruatur, & neutra commiſſura, nec quę ad inguen, nec quæ ad poplitem eſt, flectitur.

» NOnnunquam etiam pedem per terrã trahunt, vt, qui ſuperiores cõmiſſuras non facilè flectant, quanquàm pede toto inambulant. namque hi minùs calci, quàm priori parti pedis in ingreſſu nituntur.

Superiores commiſſuras nominat, eam, quæ ad inguen eſt, & eam, quæ ad poplitem. quatuor autem cõmiſſuræ ingreſſui accõmodantur, quæ ad inguen eſt, quæ ad poplitẽ, quæ ad talum, & quæ ad digitos, poſtremam quãuis multiplex ſit, vt vnam tantùm annumero, quùm vſum atque actionẽ communem præſtet. hæc non admodũ confert, dum per æquale ſolum ingredimur: ea verò, quæ ad talum, ad progrediendum, atque ad crura transferenda nihil proficit, maximè tamen efficit, vt pes humi hæreat, ad quam rem parum faciunt digitorum commiſſuræ. Vniuerſa autem cruris actio, dum ingredimur, & multo magis dum currimus, à commiſſurâ, quæ ad inguen eſt, & ab eâ, quę ad poplitem proficiſcitur. his enim curuatis crus à terrâ attollitur ac facilè trãſfertur. At nunc, quùm neutra flectatur, iure per terram trahi pedem, ait. adiecit [nõnunquam] propter ſoli differentiam, & vim noxæ. illi enim, qui per æqualia & decliuia loca ingrediuntur, ſi vel parum quid crus ad ſuperiores commiſſuras inflectant, pedem haud trahunt: ſed, qui per inæqualia ambulant, & accliuia, miniméque eas curuant, tantùm ab eo abſunt, vt pedem non trahãt, vt etiã offendant in eâ, quæ in ſolo eminẽt. [quiq; pede toto inambulent] inambulant pede toto, qui calce, plantâ & extremis digitis terram cõtingunt. illi enim, quibus in poſteriorem partem femoris caput elabitur, de quibus ante hos tractauit, cùm breuius crus redderetur, non vtebãtur calce in ingreſſu, ſed terram contin-

bant imâ plantâ, duntaxat, quæ (vt diximus) ab ijs, qui in corporibus incidendis verſantur, πεδίον dicitur. Verùm quibus in priorem partem coxæ articulus promouetur, calce primùm in terrâ conſidēte, quùm eâ parte pedis, quæ ad digitos eſt, ingredi nequeant, quâ poſteà vtuntur, quùm iam affecto cruri inſiſtentes transferre alterum incipiunt.

» VErùm, ſi valdè progredi poſſent, calce admodum ingrederentur. nam & qui benè valent, quanto maximè procedunt, tanto maximè calce ingrediuntur, quùm vni pedi inſiſtunt, & alterum attollunt.

Eos, qui valdè procedunt, calce terram contingere ſuprà oſtendimus, quod euidentiſſimè apparet: non minùs etiam in aperto eſt, nō poſſe omnino valdè procedere, qui ſuperiores commiſſuras curuare ob quamuis cauſam nequeunt. id autem ipſis accidit, propterea quòd moleſtiam non ferant, quâ, dum transferunt extremum crus, vexantur. nihil enim aliud prohibet, ne maximè procedant. quod ſi ſano cruri inſiſtentes id facere vellent, poſſent quidem, ſed nō ſine labore. quamobrem ſatiùs fortaſſe fuit hanc orationem, ità explicare. Quibus coxæ articulus in priorem partē erupit, his nihilominus quàm imâ plantâ & digitis, ad ambulandum vti calce licet: ac ſi ſuſtineant longiùs affecto crure procedere, & calce omnino ingredientur, verùm non ſuſtinent, quoniàm, vbi extentum crus cum difficultate transferunt, dolore torquentur.

» PRętereà, quibus ſic procidit, magis adhuc calci inhęrent, quàm priori parti pedis.

Inhærere dixit ἐγχρίπτειν, quod vocabulum mutuari ſolet ad ea ſignificanda, quorum alteri alterum inhęret, iuxta quam ſignificationem eo vtitur, quùm in fracturis componendis imperat, vt fracta oſſa priùs intenta inter ſe diducātur. ſic enim ait faciliùs componi, quàm ſi ἐγχρίπτοντα, id eſt, quùm alterum alteri inhæret, propellantur. Quod igitur paulò antè propoſuerat, clarè in hâc oratione demonſtrauit. namq; hi nihilominus calce ingrediuntur, quàm priori parte pedis. quod clariùs adhuc & meliùs dixiſſet hoc modo. [non enim minùs hi calce ingrediuntur, quàm priori parte pedis, ſed magis etiam]. non tamen adiecit in ſuperiori oratione [ſed magis etiam].

» PEdis enim anterior pars, quùm reliquum crus extentum eſt, non æquè poteſt in priorem partem curuari, atque vbi flexum eſt: neque item ſimus pes redditur, vbi crus inflexum eſt, ſicut vbi extentū. crus igitur naturâ, quùm benè valet, ſic ſe habet, vt diximus. vbi verò articulus luxatus reſtitutus non fuerit, homo ob propoſitas cauſas inambulat, ſicut oſtenſum eſt, crus tamen altero gracilius redditur, & à clune, & à carnoſâ parte, quæ in poſteriori crure prominet, & è regione poſterioris partis. quibus itaque tenerâ ætate articulus elapſus minimè reſtituitur, vel à primo natali die id mali incidit, femoris os magis minuitur, quàm tibiæ, aut pedis.

Pars pedis, quæ ad plantam & digitos eſt (quam priorem appellat) extento poplite contingere terram non poteſt. vocauit autem huiuſmodi pedis habitum καμπύλον, id eſt curuum. nam commiſſura, quæ ad talum eſt, neque extēta dici ſolet, neq; flexa, ſicut ea, quæ ad poplitem, & ea, quæ ad inguen. Ergo, vbi priores muſculi eam partem pedis, quæ inter talos & plātam eſt, attollunt, dici ſolet aliquo modo pes σιμοῦσθαι, id eſt, ſimus fieri: vbi verò poſteriores calcem ad ſe trahunt, vnà cum eâ parte, quæ inter talos & digitorum radices eſt, nullum eſt nomē vſitatum, quo iſtiuſmodi habitus nominetur. quare Hippocrates (vt oſtendimus)

ostendimus) eum appellauit κάμπυλος, vocem inueniens rei, quam exprimit, accommodatam. neque enim potest pes simus fieri, attolliq; à prioribus musculis, quod non aliud est, quàm simum fieri, quùm crus inflexũ est, sicut quãdo erat extentum: quemadmodum nec curuus fieri, nisi crus flectatur, potest autem vtroque modo figurari, sub vtroq; cruris proposito habitu, sed paulum, & violenter, multũ & sine vi, non potest. Ergo, cùm musculi (vt diximus) orti à posteriori parte cruris, quæ carnosa prominet, nõ ab anteriori calcem & vniuersum pedem trahunt ad partem posteriorem, eiusmodi habitum pedis, grecè nonnulli κάμψιν, nonnulli ἔκτασιν nuncupant, quemadmodũ, vbi pes in contrariam partẽ à prioribus musculis mouetur, alij ἔκτασιν, alij κάμψιν nominant, in quo casu (vt retuli) dici solet pes σιμοῦσθαι, id est, simus fieri: in cõtrario nullum est nomen, de quo inter omnes conueniat, sed nihilo deterius habet rerum peritia propter vocabulorum dissensionem. Equidem absque vocabulis, de quibus non cõueniat inter omnes, oratione vtrũque mihi clarè videor explanasse.

» MInimum autẽ femur minuitur, quùm in hãc partem promouetur: minuitur tamẽ caro vbique, à posteriori parte præsertim, sicut in superioribus quoque dictum est. Ergo quicunq; rectè educati fuerint, vti crure possunt, cùm increscunt, quanquàm aliquanto breuius altero est, baculo tamen fulciuntur à parte cruris vitiati. nequeũt enim absque calce imâ plantâ cõsistere, quod quibusdam aliâ de causâ claudicantibus licet, quamobrem nequeant, paulo suprà declarauimus. idcirco igitur baculo egent. Iis verò, qui negligenter habiti fuerint, neque crure terram contingant, sed id suspensum habeant, ossa magis minuuntur, q̃ alijs, qui crure vtuntur: circa articulos autem crus, quod ad rectum habitũ pertinet, magis deprauatur, quàm quibus articulus alio modo luxatur.

Quidam ex ijs, qui huiusmodi dictiones exponunt, tãtam videntur earum habere peritiam, vt [minimùm] arbitrentur [nullo modo] significare: [non minimùm] [maximè]. hi ergo Hippocratem dixisse existimarent his, qui sic affecti sunt, femur nullo modo minui. At minui ipsum constat, non æquè tamen, atq; vbi in alias partes prolabitur. causæ enim, ob quas minuitur, leuiores sunt in hoc casu, quàm in illis. Duas autem causas reddidimus, instrumẽtorum deprauationem, & actionum noxam, ob quam parum crure vtũtur. sed, quùm in hanc partem femoris caput erumpit, præterquàm quod instrumenta non admodum deprauantur, actio ipsa cruris non multum læditur.

FINIS COMMENTARII TERTII GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS

Galeni in Hippocratem de articulis commentarius quartus, Vido Vidio Florentino interprete.

VT summatim igitur dicamus articuli, qui excidũt, & elabuntur, non eodem modo semper excidunt & elabuntur. modò enim multo plus, modò multo minùs. vbi quidem multo plus, & elabuntur, & excidunt, in vniuersum maiori negocio restituuntur, ac nisi reuertãtur, ossa, caro, atque habitus, & magis, & apertiùs deprauantur, vitiantúrq;: At, quùm minùs excidũt & elabuntur, ossa hæc faciliùs cõduntur, & vbi vel negligantur, vel reponi nequeant, minùs debilitantur, & cum leuiori detrimẽto in hoc casu, quàm in eo, quem proximè posuimus. In reliquis ergo artticulis multum interest, magís ne an minùs suâ sede excedant: sed vtrũq; caput tam femoris, quàm humeri semper omnino æquè prolabitur: quoniàm absque vllo excessu simpliciter rotundum est, & cauo recipitur, quod in orbem est, & optimè sibi aptatur. quocirca euenire non potest, vt in his articuli dimidium procidat. nam, cùm rotũdus sit, vel totus erumpet, vel intrò reuertetur. Id ergo, quo de agitur, ex toto suâ sede mouetur, alioquin non excideret, interdum tamen magis, interdum minùs à naturali sede recedit, quod magis femori euenit, quàm humero.

Non modò huius orationis, sed & omniũ, quæ sequuntur, caput vnum est, luxata non mediocriter inter se differre, quatenus magis, aut minùs à naturali sede recedunt. nonnulla enim multum, nõnulla parum absunt, vtrumq; autem magis, aut minùs patiũtur. In alijs quidẽ articulis res clara est, vt in cubito, manu, crure, pede, digitis: sed humeri & femoris caput indicat non posse paulum suo loco excedere (quod vitium græci παλέθρημα dicunt) quùm rotundum sit, & in cauum inseratur, quod oras in orbem habet, in quibus consistere caput nequeat. necessariò enim, vel protinus recõderetur, vel ex toto excideret. vtrũque tamen caput ait interdũ longè, interdum paululum à naturali sede recedere. vbi verò & plurimum & minimum datur, non paucas, quod ad plus & minùs attinet, differentias intercedere manifestum est.

QVandoquidẽ nonnulla ex ijs, quæ à primo natali die suâ sede mouentur, si parum excesserint, restitui possunt, præsertimq; ad pedis articulos.

Quod ait [primo natali die] nonnulli ad eos referunt, qui in vtero sunt, alij ad eos, qui non multo antè nati sunt. horum sententiam comprobant, quæ sequuntur: sed illi proculdubio errant, qui accipiunt in ijs tantùm, qui in vtero sunt. satiùs enim est ad vtrosq; orationẽ referre. Prætereà, quæ sequuntur cum alijs facere paulò pòst demonstrabimus, vbi eum locum aperiemus.

QVibus à primo natali die crus varum est.

Crus varum, id est, in exteriorem partem conuersum, suprà etiam nũcupauit κυλλόν, vbi spectare intrò pedẽ ait. dixit autẽ pedis articulos, quoniàm plures numero sunt omnes iuxta tali commissuram siti, cum quo non vnum os tantùm cõmittitur. sura enim ab exteriori parte, ab interiori tibia, vtraq; magno processu cõplectitur talum, cuius pars prior, quæ rotunda est, & quasi caput habet rotũdum ceruici superimpositum, à cauo excipitur illius ossis, quod

scaphæ

ſcaphæ ſimilitudinem refert, quâ parte commiſſuræ pes potiſſimùm & ſurſum extenditur, quùm ſimus efficitur, & in poſteriorem partem ducitur : ſed & ab inferiori parte talus cum calce committitur, quomodo in libro de oſſibus explanauimus, in quo exerceri iuſſimus eũ, qui debeat in his expoſitionibus verſari. Verùm pes tunc potiſſimùm varus redditur, cùm tibia in exteriorem partem creuit, ſic, vt inferior ſuræ proceſſus, quo talum ab exteriori parte complectitur, ſine vllâ fulcturâ ſuſpendatur.

PLæriq; ſanabiles ſunt, niſi ità magnus exceſſus ſit, aut pueris iam adultioribus res incidat. Cõmodiſſimum itaque his eſt celerrimè ſubuenire, antequàm & pedis oſſium, & carnis in crure magna admodum defectio ſequatur.

Adultiores vocat eos, qui plurimum increuerunt, quorũ oſſa non æquè tractari & componi poſſunt, atque infantium propter mollitiem. Hinc itaq; colligitur Hippocratem de ijs agere, qui nati iam ſunt : at loquatúr ne de illis, qui in vtero ſunt, nõ ſimiliter manifeſtum eſt, ſed in ſuperioribus ſæpiùs retulit in vtero matris articulos luxari.

MOdus ergo eius vitij, ſub quo pes varus fit, nõ ſimplex eſt, ſed multiplex. plærunque autẽ varus redditur, non quòd articulus ex toto luxatus fuerit, ſed quòd pes conſueuerit re aliquâ exceptus figurari.

Modum τρόπον dixit, quod verbum plęrunque mutuari ſolet, quùm de vnoquoq; eorũ loquimur, quę inter ſe differunt ſingula: ſed nunc agere poteſt, quâ ratione pes varus fiat, quod multis modis accidit. namque id, quod ſubijcitur, vtramque ſententiam comprobat, quùm ait, [plærunque autem varus efficitur non quòd articulus ex toto luxatus fuerit, ſed ꝙ pes cõſueuerit re aliquâ exceptus figurari]. nam, quùm inquit [non ꝙ articulus ex toto luxatus fuerit] vnum quendam vitij modum expreſſit: quùm verò dixit, [ſed quòd pes conſueuerit re aliquâ exceptus figurari] vndè is fiat, oſtendit. Neq; enim alienũ eſt deprauari tenera, & veluti cerea infantiũ oſſa, prauè à nutricibus figurata, cùm in cunis collocantur quodãmodo cõtorta, vel pluribus velamentis inuoluta, vel ſic, vt à quibuſdã etiam vrgeantur, à quibus omnibus deprauationes fiunt.

HÆc autem in curatione animaduertẽda ſunt. os cruris, quod ad talos extat, ab exteriori parte in interiorem propellendum, dirigendumq́ue eſt: calx contrà è regione eius in exteriorem repellendus, vt oſſa, quæ exceſſerunt, inter ſe concurrãt, & in medio, & à latere pedis : digitiq; omnes vnà cum pollice repentè in interiorem partem inclinandi, atque ità cogendi ſunt.

Scribit ipſe in libro de fracturis [crus binis oſſibus continetur, quorum alterũ altero tenuius eſt, ab vnâ parte multo, paulo ab altera]. ſolent autẽ recentiores hoc os, quod ab exteriori parte ſitũ eſt, gręcè nominare περόνην. iubet igitur, vt illud in interiorem partem cogatur, ſimulq́ue calx repellatur in exteriorem, idq; præſertim ex calce, quod è regione eſt, cruris videlicet, quod ſuper ipſum naturaliter ſitũ eſt. De hâc autem reſtituendi ratione anteà ſępiùs mentionem fecit, quæ omnium communis eſt. ſiquidem neceſſe eſt, quod naturali ſede exceſſit, in priſtinum locum propellere, vt oſſa inter ſe concurrant. Quæ ſubijcit de ipſis dirigendis euidentiſſima ſunt ijs, qui in memoriâ habeant, quæ ſuperiùs diximus in expoſitione huius libri, & antè, eius, qui de fracturis eſt. ſiquid autem occurrat, quod obſcurius videatur, illud duntaxat enodabimus.

DEligare item conuenit adhibito cerato, quod reſinam copioſè acceperit, & faſcijs mollibus, non paruis, neque admodum arctatis.

Partibus compoſitis aptatur ceratum,quod reſinam acceperit.quoniàm faſciæ cuti meliùs inhęrent,& partes corporis magis ſiccantur.ex eo quòd faſcię inhærent,ſequitur,vt partes,quæ curantur,immobiles,vt compoſitæ ſunt, ſeruentur:ex eo quòd partes ſiccantur,vt ſpiſſentur,& confirmentur. quę res etiã compoſita fideliter tuetur. Porrò autẽ faſcias molles adhibet ob corporũ mollitiem,quę infantium corporibus propter ætatem ineſt,quas leniter adſtringit cauens,ne vehementer arctatæ comprimãt,pręcipuè cùm corpora mollia ſint. ſed quià minùs adſtringit,idcirco imperat,vt plures faſciæ inijciantur. ſcripſit enim vinculi firmitatem,vel preſſu comparari,vel numero faſciarum.

» NOn ſecus autem circũagenda faſcia eſt, quàm ſi pes manibus dirigendus
» ſit,vt paulo magis valgus appareat.

Hoc item præceptum cõmuniter ad luxata fractáque omnia pertinet,quod ſæpiùs ab ipſo memoriæ proditur.non enim vult in dirigendo,quę compoſita ſunt in naturalem ſedem exquiſitè reſtituta,ità relinqui,ſed paulo vltrà cõpelli,vt ad contrarium eius loci,in quem diu peruerſa ſpectarunt,à nobis impulſa, conſiſtant in medio,quod prorſus ſecundum naturam fuit.nam ſi collocata in hoc dimitterentur, ad diuturnam deprauationem redirent.Cõſtat autem pręceptum hoc ad id conſilium pertinere, quod in curando maximè cõmune eſt, in quo contraria cõtrariorum eſſe præſidia docuit. quùm nec refrigerata,moderatè calefaciamus,nec calefacta,moderatè refrigeremus.ſed eatenus à medio in contrariam partem recedamus, quatenus in alteram morbus receſſit. Nunc quià pes varus eſt, cui vitio contrarium id eſt, ſub quo valgus efficitur, idcirco Hippocrates iubet, dum componitur, vt in valgum conuertatur,ſcilicet vltra ſedem prorſus naturalem.

» SOlea item conficienda eſt,aut ex pelle non multum durâ,aut ex plumbo.

Hoc etiam ad ſtabiliẽdam iuncturam molitur,quamobrem iubet ipſum poſtremum omnium ſuper iuncturam deuinciri,vt eam totã contineat,& carnem ipſam non comprimat,id quod in ſequentibus expreſſit,inquit enim.

» ALligandáque non vt cuti inſidat,ſed cùm poſtrema lintea circumdantur.
» vbi iam alligaueris,caput vnius ex faſcijs, quibus vincitur, è regione mi-
» nimi digiti aſſuendum eſt,illis faſcijs,quæ ſub pede ſunt, vt dum moderatè ſe
» habere videatur,faſcia ſurſum ducta circa poſteriorem cruris partem,quæ car-
» noſa prominet, voluatur, atque ità firmiter maneat. ſed(vt vno verbo dicam)
» quaſi ceram fingamus, debemus & manibus in naturalem ſedem compellere,
» & vinculo ſimiliter non magnâ vi,ſed leniter adducere.

E' regione minimi digiti, hoc eſt,ab exteriori parte pedis faſciam appẽdit, quam attrahit ad poſteriorem partem cruris,quæ carnoſa prominet. quandoquidem pedi varo medetur,quòd ſi valgum curaret,ab alterâ parte faſciæ caput aſſueret. quoniàm inclinare pedem oportet in contrariam partẽ atq; conuertitur, ſic,vt,quæ extrà ſpectant,compellantur intrò: quæ intrò, ſimiliter in contrariam regionem cogantur.

» ASſuendæ autẽ faſciæ ſunt,vt quomodo opus eſt,ſuſpendantur.Alia enim
» deprauatio aliam ſuſpendendi viam poſtulat.

Quod ego nuper poſui,ipſe nũc declarat alijs deprauationibus alias ſuſpendendi rationes accommodari. cõſtat autem,vbi pes in interiorem partem ſpectet,ità ſuſpendendum eſſe, vt extremum crus in interiorem partem compellatur,pes in exteriorem: vbi pes in exteriorẽ inclinatur,ità, vt crus in exterio-

rem

rem, pes in interiorem vrgeatur. vbi in vtramuis partẽ paulum excesserit, appensa fascia moderatè in cõtrariam partem cogi debet: qui longè à naturali situ recessit, validiùs repellendus est. Ideo deprauationem (quam χώλωμα dixit) commune nomen omnium prauitatum accipito.

CAlcei verò è plumbo instruantur, qui super iuncturam obligentur, ad eam formã, quam Chiæ crepidæ habebant. quibus opus non est, si quis manibus rectè componat: rectè item fascijs alliget: rectè suspendat. Curatio igitur hæc, neque sectionem, neque vstionem, neque aliam varietatem requirit. celeriùs enim opinione huiusmodi vitia curationi cedunt, tẽpore tamen superanda sunt, dum corpus iusto habitu increscat.

Quænam fuerit chiæ crepidæ forma, non satis patet. quoniàm neque Hippocratis sæculo in vsu erat, atq; idcirco inquit [ad eam formã quam Chiæ crepidæ habebant] quùm potuisset dicere [habent]. Constat autẽ infantibus, cùm diriguntur, id calciamẽti genus maximè idoneum esse, quod ad vnguẽ pedem excipit, & carnem non comprimit, ad quã rem spectantes parare nũc idoneum calciamentũ poterimus, quãuis cuiusmodi chię crepidę fuerũt, nõ requiramus.

VBi autem ad calceos veniatur, aptissimi sunt, qui per loca luto plena gestari solent, πηλοπατίδες nuncupantur.

Veniũt ad calceos pueri, qui curantur, quùm pars, quę dirigitur, confirmata fuerit, & aliquid increuerit, atque ossa ipsa non ampliùs mollia sint. nã nec permittendum est, vt priùs inambulẽt, ne pars ad priorem deprauationem iterum reuertatur: at vbi tutò ingredi possunt, calceis vtantur licet, quos Hippocrates ἀρβύλας appellat. est autem calciamẽti genus cauum, quod arctè pedem vniuersum exquisitè vsque ad talos complectitur. Manifestũ est autem eiusmodi esse, ex eo, quod Hippocrates subijcit, quùm inquit, [πηλοπατίδες nuncupantur]. hoc enim nomẽ inuentum est. quod si per π, scribatur, πηλοπατίδες, ductum erit à luto, quod πηλὸς græcè dicitur. quùm ab ipsis lutum calcetur, calcari enim πατεῖν dicunt: si per β, πηλοβατίδες, à luto similiter, & à verbo ambulare, quod βαίνειν dicunt, quùm, qui ijs vtantur, tutò in luto ambulent.

NAmque hoc calciamenti genus à pede minimè coërcetur, sed magis ipsum coërcet.

Et naturâ, & vsu, alius homo alio modo inambulat, alius enim pede prorsus recto, alius in interiorem partem inclinato, alius in exteriorem, atque insuper alius plantâ imâ, alius calce magis ingreditur, alius æquè toti pedi insidit. quin & calcei videntur semper inambulãdi modo similes reddi, vbi neque alti sint, neque exquisitè pedem comprehẽdant, quorum calceorum si quem intuearis, conijcere licet quomodo ingrediatur, qui illis vtitur. calceus enim rectus, & in neutram partem inclinãs, sed talis permanẽs, qualis structus est à sutore, hominem recto pede ingredi denunciat: sed, si vel intrò, vel extrà spectet, inambulantis pedem cõuerti in eam partem demõstrat. Idem euenit, vbi calceus vel in posteriorem, vel in priorẽ partem vergit. Non secus etiam claui, vbi attriti magis sint, vel ad calcem, vel ad plantã, vel ad exteriorem partem, vel ad interiorem indicio sunt ambulantis pedẽ in eas partes conuerti. Hunc igitur calceum Hippocrates coërceri ait à pede, hoc est superari: sicut à contrario, qui rectus seruatur, & in neutram partem declinat, coërceri pedem, cogíque rectũ, ac sine inclinatione terræ insidere. caput autem huius structuræ, id est, vt calceus vniuersum pedem arctè contineat, & abundè altus sit. arctè autem complecti pe-

dem non poteſt, niſi multis locis findatur. Quamobrem venatores huiuſmodi calceis induuntur, cùm per inæqualia loca, & ſaltare, & currere neceſſe habeãt, in quibus obtorquētur conuelluñturq; iuxta talos, niſi calcei ex toto cuti hęreãt.

» IDonea item eſt ratio calciamenti Cretenſis.

In Aſiâ noſtrâ, & non minùs in Cretâ nunc calciamenta in vſu ſunt, quæ ad mediũ vſq; crus pertinent, in quibus fiſſa pellis eſt multis locis, & ab vtrâq; parte dextrâ ſcilicet & ſiniſtrâ æqualiter extenta : extremis partibus foramina habet, per quæ traiectum lorum partes pellis inciſas inter ſe contrahat. In aperto autem eſt huiuſmodi calceis pedem cum vniuerſâ commiſſurâ, quę ad talos eſt, contineri, atq; adſtringi. his autẽ vtuntur apud nos venatores potiſſimùm, quùm feras ſectãtur. quandoquidem in aſperis, atque inæqualibus locis nõ ſolùm currere, ſed ſaltare etiam coguntur. Eadem cauſa Cretẽſes ad talium calceorum vſum impulit ob vaſtos inſulæ montes, atque aſperitatem.

De oſſibus, quæ excidunt ſimul, & nudantur.

» VBicunque cruris oſſibus luxatis accedente vulnere articuli, qui ad pedem
» ſunt, ſiue in interiorem, ſiue in exteriorem partem penitus excedant, re-
» ponendi non ſunt, ſed ſinendũ eſt, vt cui placet medico, eos reponat. ſcire enim
» conuenit, vbi repoſiti ſeruentur hominem decedere, pauciſq; diebus vitã tra-
» here. nam pauci ſeptimũ diem excedunt, cùm neruorũ diſtẽtione abſumãtur.

Oſſa κνήμης, id eſt, cruris, ſuram intelligit, ac tibiam, quæ κνήμη græcè dicitur, & cognominis eſt cum eo toto, quod inter genu & pedem eſt. nudantur autem hæc & cute excedunt, ad vtramque cruris commiſſuram, cum pede ſcilicet & cum femore. antè igitur tractat de commiſſurâ cruris cũ pede, imperans, vt, vbi tibię os luxatum nudetur, à reponendo caueamus. propterea, quòd neruorum diſtentio ſuperueniat. Quod vbi incidat, dictũ eſt in opere de fracturis muſculos alios conuelli, alios contineri, & continuatos ſeruari. vbi ergo ad ſuũ initium contrahantur, vniuerſum membrum breuius redditur. ſequitur enim, quùm à muſculis attrahitur. quare ſi quis extendẽs os extans reponat, muſculi, & ipſâ intentione non mediocriter lædentur, & longitudine mẽbri ſimul diſtenti dolorẽ ſentient intolerabilem. atque idcirco, quùm muſculi grandes ſint, neruorum diſtentionem ſequi neceſſe erit. nam & vbi exigui eſſent, quemadmodum in digitis, neque ſic res periculo vacaret. Multi tamen ex his ob ſummam in curatione diligentiam ſeruantur. hactenus, quod curationi vtile erat, ſupereſt quæſtio quædam ad locutionẽ ſpectans, quę curationi nõ prodeſt, aut officit. vt ſi requirant aliqui, cur Hippocrates de cruris oſſibus ἐξαρθρεῖν, id eſt, luxari dixerit, quùm id vitium eſſe eorum oſſium affirmet, quæ in cauis ſe inſinuant, non eorum, quæ proceſſus accipiunt. hos enim vocat ἄρθρα, id eſt, articulos, vt antè ſæpiùs oſtendimus. non debuit igitur (inquiunt) dicere ἐξαρθρεῖν de crure, ſed de talo. Iis, qui hæc requirunt, reſpondendum eſt, id quod in prioribus ſæpenumerò diximus, Hippocratem eo tantùm intẽdere, vt propoſitam rem exprimat, quod ipſe Plato & præcipit, & primus exequitur. Alibi autem demõſtrauimus veteres non aliò quàm huc ſpectaſſe. ſolus enim Prodicus ſtuduiſſe videtur tenui huic nominum inquiſitioni, quam qui Prodicum ſequuntur, ſolent exquiſitam diligentiam nũcupare. Hippocratem verò nihil obſcurius rem expreſſiſſe, ex verbis eius apertè conſpicitur, quùm inquit [vbicunque cruris oſſibus luxatis articuli, qui ad pedẽ ſunt, penitus excedũt]. nam, ſi omnino dẽpſeris

no dempſeris verbum luxatis, apertum eſt quod proponitur. ſed Hippocrates hoc adiecit nihil reſpiciens ad tenuem huiuſmodi nominũ inquiſitionem, cui qui ſtudent, plærunque non ſunt eloquentes. nam,qui dicendi facultatem habent,ad vim enunciationis reſpicientes.verba ſingula non attendunt,ſed grę corum more illis vtuntur,quorum copiã habent.quomodo videtur nunc Hippocrates loqui volens oſſa cruris à commiſſurâ recedẽtia cute excedere. ſi quis enim id, quod extat, & extra commiſſuram valdè prominet, luxatum dicat, clariùs rem exponet, auditorémque imagine rei docebit.

PEdẽ inſup & crus gãgręna prehẽdit,quę ſic futura eſſe certũ ſcire cõuenit.

Gangręnã quoq; his ſuperuenire ait,ob inflãmationis ſcilicet magnitudinem,vbi excedentia oſſa recõdita fuerint.inflãmatæ ergo partes, cùm rubor inflãmationis recedit,liuidæ euadũt,minuiq́ue dolor videtur,eo ꝙ ſenſus torpeat:ſed,vbi,quæ ſic affectę ſunt,ex toto ſentiẽdi facultate carẽt,græcè id vitiũ non ampliùs gãgręna,ſed ſphacelus vocatur.Inter hũc autẽ & magnã inflãmationem media gãgręna eſt,quę tãto grauior eiuſmodi inflãmatione eſt,quãto leuior ſphacelo.ſub hoc enĩ natura mẽbri vniuerſa corrũpitur,ideq́;,vbi iã hęret,curationẽ nõ admittit, ſed ſolùm à principio,cùm nondũ ſphacelus eſt,ſed magna gangręna ſphacelo vicina.Verũ abutimur interdũ vicinorũ affectuum nominibus,ad eos ſignificãdos,qui ad hos accedũt,quanquã nondum ex toto ipſorũ ſpeciẽ & naturã habent.ſic igitur & ingentẽ inflãmationẽ,cùm nõ ampliùs ſuũ colorẽ tuetur,doloriq́; eſt,interdũ nominare gangrænã cõſueuimus, quę quãuis gãgręna nõdũ penitus ſit,futura tamẽ eſt paulò pòſt,ſi negligatur.

NEc mihi etiam videtur idoneum eſſe veratrum eodem die datum & rurſus epotum,ſed vt quoduis tale ad idoneum proximè accedere,cui tamen confido.quòd ſi neque ab initio reponantur, neque tentet aliquis ea reponere, plærosque ſe explicare manifeſtum eſt.

Tractauimus de vſu veratri ad eiuſmodi vitia ĩ cõmẽtarijs ĩ librũ de fracturis.

FVlcire autem crus & pedem oportet eo modo,quo ipſe velit.

Fulcire crus & pedem ἡρμόσθαι dixit,hoc eſt,ſtabiliter collocare,quo ſpectans imperat, vt membrum figuremus, quemadmodum maximè cubantem iuuat.nam,quod ait [eo modo quo ipſe æger velit]huc euadit.

TAntum ne dependeant,néue moueantur.

Eius quod nũc ait[néue moueãtur]vim antè ꝓpoſuit,cùm fulcire pręcepit,qđ ſignificauit verbo ἡρμόσθαι.neq; enim aliud eſt fulcire mẽbrũ,q̃ ab omni parte ſtabiliter collocare,ſic,vt nullo pacto moueri poſſit.rectè autẽ adiecit[ne depẽdeãt].pręfatus enĩ cõtinendũ à nobis mẽbrũ, queãdmodũ cubantẽ iuuat, nõ ignorãs cõtineri mẽbrũ poſſe etiã depẽdẽs,edicit,vt eiuſmodi habitũ vitemus,cùm ad affectũ locũ materiã cõcitet,quę cauſa inflãmationis eſt.Meminiſtis quidẽ eius,qđ narrauit ĩ ſuperiori opere de crure figurãdo,vbi extẽtũ pedẽ collocari voluit,paulo ſublimiorẽ,q̃ vt exquiſitè rectus ſeruaretur:nũc verò ꝑmittere ęgris videtur,vt ipſum rectũ habeãt.nã cũ tribus modis figurari poſſit, dependẽs,rectus,ac tertiò in ſuperiorẽ partẽ ſpectãs,permittit ęgrotãti,vt quo pacto velit,crus figuret,modò nõ depẽdeat:ſed anteà pręceperat,vt ſublimiorẽ dũtaxat cõtineret.Perſpicuũ itaq; eſt Hippocratẽ in huiuſmodi affectibus,eò potiſſimũ ĩcũbere,vt dolor vitetur,veritus ne ſequatur neruorũ diſtẽtio,quã in neruoſis partibus dolor maximè infert.q̃obrẽ,ſi quę hoc modo vitiata ſũt,neq; refrigerẽtur,neq; dolore tentẽtur,neruorũ diſtẽtione prehẽdi,minimè poſſũt.

MEderiq; cerato, quod picē habeat, paucis pānis ex vino madētibus non valdè frigidis, quādoquidem frigus in his neruorū distētionem cōcitat.

De his quoq; iam loquuti sumus. nam ceratū, quod picem habeat, vlceribus accōmodatur: vinum, præsertimq; (vt ipse docuit) nigrum & austerū affectas partes inflāmari non patitur. quod autē inquit fugiēdum esse frigus, cùm neruorum distētionem efficiat, in carnosis partibus fortè aliquā expositione indiget, in neruis euidentissimū est, quibus vtrūque inest, nam & facilè refrigerantur, vt qui naturâ frigidi sint, atque exangues: &, cùm læduntur, in distentionē incidunt. cùm neque in aliâ parte distentio incidere possit, nisi nerui afficiantur. cōmissuras verò inter alias partes maximè neruosas esse manifestum est, in quibus musculi positâ carne, quam alijs suis partibus habebāt, in chordas degenerant. Quare magis inquirēdum est, cur vtatur modicè frigido, quùm non mediocriter frigidum, sed calidū adhibendū videatur. cuius ratio sic habet. In curandis partibus exulceratis propositum est, vt ab inflāmatione defendātur: defendentur autē, si nullus humor ad eas concurret, quā rem eas refrigerando consequemur. nam, si admoueantur, quæ calidū & humidū corpus efficiūt statim rubicūdius, paulò pòst tumidius ipsum exhibebunt, & in alium affectū inflammationi similē cōpellent. cōtraria omnia præstāt, quæ refrigerāt, cùm non modò nihil humoris à superioribus partibus ad refrigeratū locū concitent, sed quod in eo subsistit, exprimāt, & ad proximas partes depellāt. Est autem refrigerantium duplex genus, quædā aduentitiā qualitate tactu frigida sentiuntur: quędam innatā refrigerādi facultatē habent. adstringentia quidē frigida sunt, sicut in opere de simpliciū medicamentorū facultate demōstrauimus, vbi reliquum genus refrigerantiū ab his diducitur, ad hoc spectat papaueris lachryma, mādragoræ succus, cicuta, & cætera, quæ madefaciunt simul & refrigerāt. nāq; austera omnia terrenā naturā habēt cū facultate refrigerādi. De vsu autē horū medicamētorū nō pauca scripsimus, in eo volumine, quod est de ratione curādi, necnō in cōmentarijs in librū Hippocratis de vlceribus. Sed qđ ad hūc locū pertinet, id nouisse abūdè est, qđ madefacientiū & refrigerantiū medicamētorū vis penetrat omnino ad altiores partes eorū corporū, quibus admouetur, citoq; ipsas vltra debitū refrigerat, torporēq; affert potētiæ corpora administrāti. Quę verò cū refrigerādi vi terrenā naturā habēt (vt ostēsū est in libris, quos cōmemoraui) ad cōfluētes succos depellēdos maximè aptātur, atq; hâc de causâ illis vtimur. sed quià calor ad se humores cōcitat, ideò aduētitiâ qualitate frigida admouemus, neq; illa calefacimus. Nūc verò qđ spectat ad exulceratarum partiū affectū, Hippocrates frigidis vteretur, quēadmodū & ī alijs vulneribus: sed quatenus neruorū distentionē timet, quā afferre frigus solet, veretur ex toto frigida īponere, atq; idcirco adijcit, cū de his loqtur [nō valdè frigidis].

REctè etiam folia betæ, vel tussillaginis, vel cuiuspiam alterius talis in vino nigro austero semicocta, vlceri atque adiectis partibus imponuntur.

Tussillago herba quædā est proposito affectui salutaris, quùm modicè siccet, id quod in omnibus vlceribus requiri demōstrauimus. De vino autem nigro atque austero loquuti sumus in cōmentarijs in librum de fracturis. hoc repellendi facultatem habet, similiter vt alia vina, & cùm crassiorum partium sit quàm ipsa, exulceratas partes non mordet, eâ de causâ præstantius est.

TEpido item cerato vlcus inungitur.

Admouet nunc ceratum, non vt vlceri medeatur, ostendimus enim in expositione

expositione libri de vlceribus, vitari ab Hippocrate huiusmodi medicamenta, quæ vlcerum glutinationem prohibent: sed quoniàm nunc vlceri quatenus vlcus est, non succurrit, quùm neque id glutinare propositũ sit, sicut alia recẽtia vulnera. primum autẽ curationis consilium eò spectat, ne homo neruorum distentione prehendatur. quocirca neque reponẽdum articulũ censet, sed magis permittendum, vt crus ex vlcere turpiter claudicet. non tamen simpliciter adhibet lenia medicamenta, quæ vocat in libro de vlceribus μαλθακώδη, quamuis possint inflammatas partes lenire. primò enim eò incumbit, vt inflammatio minimè oriatur, atque idcirco repellentibus vtitur, neque his rursus per se, quemadmodum in alijs casibus. timet enim neruorum distentionem, sed compositam curationis rationem indicat, per medicamenta contrariꝯ facultatis iusto modo inter se mixta, quo maximè tendere in sequentibus videtur, ad quæ iam animum adiungito.

„ QVòd si hybernũ tempus fuerit, lana quoque succida madens ex vino atq; „ oleo tepido imponenda est. & perfusione insuper vtendum.

Neque medicamenta tepida adhiberet, neque oleũ prorsus adijceret, si loco subueniret, quasi simpliciter vlcerato, sed (quod suprà retuli) veretur neuorũ distentionem, atque ob eam rem oleum admiscet, & tepida cũcta superimponit, nec, vt qui tantùm pugnet contra neruorum distentionẽ, vlceris curationẽ relinquit: sed neque ad vlcus spectat duntaxat. mixti enim morbi mixta quoq; præsidia exigunt, quocirca præcipit, vt lana succida inducatur, quã οἰσυπηρὰν dicunt, propterea quòd œsypũ habeat. quãdoquidẽ (vt in libro de simpliciũ medicamentorũ facultate ostẽdimus) huius medicinæ proprietas simplex nõ est, sed mixta ex contrarijs qualitatibus ac viribus, adstringendi scilicet & modicè calefaciẽdi. Perfundi autẽ voluit hos affectus, non hyeme tantũ, sed ęstate etiã. hoc siquidẽ, quod in fine subdit, cõmune est totius propositæ curationis, quoniàm huiusmodi affectus non hyeme duntaxat assiduam perfusionem requirunt, quùm ęstate quoque magis eam postulent quàm hyeme, quò tunc his lana imposita magis siccescat. imperat igitur, vt hæc omnia assiduè perfundantur: id verò quo perfundimus tale esse debet, quale in principio protinus curationis admoueri iussit, nempè vinũ æstate per se, hyeme cum oleo. caloris autem modum conijcies ex temperamento aëris, in quo viuimus, vbi enim valdè frigidum fuerit, humoris, qui perfunditur, calorem augebis: vbi calidũ, remittes. ad calidi enim vsum nunquam venit, quocirca caloris modum augens atq; remittens, pro ambiẽtis cœli temperamento variabis. in quibus omnibus meminisse debes eorũ, quæ in vniuersum dixit, nec omnia vbiq; velle percipere. At quænam hæc sunt? nimirum ea, quæ in commentarijs in eas sentẽtias Hippocratis, quæ aphorismi inscribuntur, & in alijs compluribus recẽsenda duximus, quorum, vbi vnum aliquid positũ fuerit, omniũ, quæ eandem vim habẽt, meminisse oportet, existimareq; sermonem in omnibus accipiendũ esse, quasi omniũ cõmunis sit. Sic igitur & nunc Hippocrates hyberni tẽporis meminit: tu verò regionẽ, ætatem, vsum, corporis naturam reuocare in memoriã debes, nempè regionẽ frigidam, ætatem senilem, vsum eorũ, quæ corpus refrigerant, corporis naturã frigidiorem. siquidẽ hæc omnia idem hortãtur, ac tẽpus, cuius Hippocrates meminit. Sed quemadmodũ hyeme curationem calidiorẽ adhibet, sic æstate cõtrà tu frigidiorẽ admouebis, & sicut in ęstiuo tẽpore, ità in ętate, regione, consuetudine, & naturâ corporis calidâ. ꝙ si omnia calefaciẽdũ esse

denunciẽt,calidioribus pręsidijs vteris,si refrigerãdũ,frigidioribus:sin alia ad calefaciẽdum,alia ad refrigerandũ hortentur, ipsorũ numerum ac vim spectabis.sic enim maximè conuenientẽ calefaciẽdi & refrigerandi modũ conijcies.

NEque vllâ re quidpiam deuincies,neque aliquid impones.scire enim licet huiusmodi vitijs omnibus modis alienum esse pressum & onus.

Subtrahit in hoc casu nõ modò eas fascias,quæ primę inijciũtur,quas vbiq; ad comminuta,& ad luxata ossa adhibuit,sed & eas,quę super lanam voluuntur.cuius rei causam ipse reddit,cùm inquit [huiusmodi vitijs omnibus modis alienum esse pressum & onus].sufficit autem ipsis solũmodò lanam imponere, quæ cũ mollis sit,& leuis,oneri esse non potest.hoc autẽ timet,nõ vt qui vlceri medeatur:sed, vt qui nudatis attritisq; chordis ac neruis caueat,nę distẽdãtur.

AD hæc autem pertinent nonnulla ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus inijciuntur,ea scilicet,quæ idonea sunt, quibus imposita lana vino perfusa,longiorem moram trahat.

Medicamẽta,quæ vulneribus statim inijciuntur,& in his libris,& in eo,qui de vlceribus est, ἔναιμα appellat. inter hæc,quæ longiori tẽpore resoluuntur,& interim,dum soluãtur,perfundi possunt,admoueri potissimũ debẽt.siquidem constituit,quemadmodum in totâ reliquâ curatione eò spectãdum esse, vt leniendi vim habeat.hâc enim de causâ neq; vinculum imponit, neq; frequẽter soluit.ex medicamentis autem, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, ea longiori tẽporis interuallo soluere licet,quę validiorem siccandi facultatem habent,eâ tamen cautione,ne ob vehementem vim contrahendo lædant. duo autem medicamẽta,quæ nota vobis sunt,gratiâ exempli cõmemorabo.leguntur enim in omnibus libris de medicamentorũ compositione,quales sunt duo Andromachi,& vnus Heræ,& aliorũ permulti.componũtur medicamẽta hęc ex bitumine,alterũ barbarum, Cyzicenũ alterum nominatur, hoc cùm magis siccet,q̃ opus sit medicamentis,quæ cruentis vulneribus inijciũtur, obest magis q̃ prosit,cùm membra contrahat,& dolorem afferat:alterum verò medicamentum idoneum est,si moderata mixtura fuerit. ex ijs siquidẽ nonnulla plus iusto exiccãt,& dura sunt.verùm de huiusmodi medicamentorũ discrimine in opere de cõpositione ipsorũ fusiùs tractauimus. quæ post hæc ab Hippocrate scribũtur,magnâ ex parte plana sunt,si quę suprà,& in cõmẽtarijs in librũ hũc de articulis,& antè in eũ,qui de fracturis est, ꝓdidimus,in memoriâ habeãtur.

QVæcunq; autem ex ijs medicamentis, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur,paucorũ dierum sunt,vel picem accipiunt, non æquè atq; illa proficiunt,quãdoquidẽ vlcerum purgatio porrigitur in longius tẽpus,diutius enim madent.horum tamen nonnulla vtiliter deligãtur.scire autẽ apertè conuenit necesse esse hominem turpiter claudicare,quùm versus partẽ superiorem pes trahatur,& ossa luxata ab exteriori parte promineant.ferè enim nullum ex ijs ossibus nudatur nisi paululum quid,neq; recedit, sed cicatrix inducitur tenuis,atque infirma,eáque non nisi multũ temporis conquiescant. alioquin periculum est,ne remaneat vlcusculum,quod curationem nõ admittat.Sed,quod ad propositum malum attinet , si hâc ratione curentur, seruantur : si articulus reponatur,maneátque,in exitium præcipitantur.

Quænam ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur,paucorum dierum vocet,non magno negocio inuenies,si in memoriâ habeas,quæ in explanatione proximè positę orationis tradidimus.patet enim eũ

sic appellare,

sic appellare,quæ ex paucorum dierum interuallo soluuntur. ex interuallo autem paucorum dierum soluere conuenit, quæcunque ex propositis infirmiora sunt. patiũtur enim in vlceribus multum colligi saniei,eo ꝙ nõ satis exiccent. hæc à nonnullis ex veteribus resinâ extrinsecus excipiebãtur, quorsum nescio. multa enim dici possent:sed,quùm Hippocrates ab omnibus his medicamentis abstineat,longiùs labi operæpreciũ non est. in opere enim de medicamentis,quę de his scire conuenit,omnia exequuti sumus:nunc autem,quod attinet ad proposita,satis hęc sint. Quæ sequuntur omnia prẹteribimus,quùm manifesta sint ijs,qui eorum meminerint,quæ antè explanauimus.

EAdem ratio est, si brachij ossa ad manũ adiecto vlcere, siue in interiorem partem,siue in exteriorem excedant.certum enim scire cõuenit,hominem paucis diebus interiturum tali genere mortis,quale suprà posuimus,si reposita ossa fuerint,cõtineantúrque:sed,si nemo hæc,vel reposuerit, vel reponere tentarit, longè sæpiùs liberatur. cui malo mederi eâdem ratione expedit, quâ suprà diximus: deprauationem verò deformẽ reddi,ac digitos manus infirmos, atque inutiles fieri necesse est.

Quemadmodum in crure totum id, quod inter talum & genu est, duobus ossibus contentum κνήμην appellant,sic brachium,quod inter manum & cubitum est πῆχυν,quod similiter nõ ex vno osse,sed ex binis constat,quorum alterum κερκὶς,id est radius,alterũ græcè πῆχυς propriè nominatur,id est, cubitus, quod similiter euenit κατὰ τῆς κνήμης,hoc est,in crure.commissura igitur,quæ ad manum est,commissurę tali respondet:quę ad cubitũ,illi,quæ ad genu. Maiorum tamen partium mala, seu fractæ, seu prolapsæ sint, semper grauiora sunt. quam rem si animaduertas,exiguâ expositione ad sequentia indigebis.

NAm digiti,vbi ossa in interiorem partem luxentur,curuari non possunt, vbi in exteriorem,extendi.

Cur luxari dicat in superioribus ostendimus, vbi cruris ossa adiecto vlcere dixit ad pedem luxari:nũc reddere causam volo,quamobrem,cùm brachium accedente vlcere in interiorem partem prorumpit, digiti curuari nequeant. in hoc casu sanè accidit,vt brachij ossa ab interiori regione ossibus,quæ in primâ palmæ parte sunt,superinsidant,ab exteriori subijciantur,quùm prima palmæ pars tendatur à chordis,quæ ab exteriori parte ad ipsam perueniunt, sursumq; ad humerũ tendunt.quod,quùm euenit, necesse est digitos versus exteriorem regionem trahi,quo fit,vt extendãtur,idcirco neq; flecti ex toto possunt,cùm exteriores musculi,& chordæ flectẽtibus renitãtur. sæpiùs enim diximus perfici actionẽ non posse,nisi oppositi musculi ijs pareant,qui agere nitũtur.hinc etiam fit,vt digiti minimè extẽdantur,cùm brachij ossa in exteriorem partem mouẽtur.interiores enim musculi,& chordæ vehemẽter intenduntur,atq; idcirco cùm cedere exterioribus nequeãt,necesse est exteriorũ actio intereat.Sed & ipsorũ ossium positus,cùm brachiũ in interiorẽ partẽ elapsum primę palmę parti insidet,ꝓhibere flexũ potest:cùm in exteriorẽ promouetur,porrectionẽ.

VBicunque autem cruris os ad genu cute, siue in interiorem, siue in exteriorem partem excedit,quibus reconditur, maturiùs intereunt,quàm alij, quamuis illis quoq; vitæ periculũ instet: sed,si curationem adhibeas reponere minimùm tentans,hâc viâ tantùm spes salutis superest.hæc autẽ ossa eo magis periculosa sunt, quo superiora sunt & robustiora, & à robustioribus prolabũtur. Quòd si femoris os ad genu luxetur,vbi ponatur,maneátque,maiori vi,&

citiùs adhuc homo absumitur, q̃ superioribus casibus: si non reponatur, res longè periculosior est, quàm in superioribus. hæc vna tamen salutis spes superest.

Hoc etiam, & id, quod proximè subdit, non parum comprobat, quæ paulo suprà indicauimus de ossibus, & ad talum, & ad manum cute excedentibus. neque enim talus in commissurâ cruris, quæ ad pedem est, nudatur, neque prima palmæ pars in commissurâ cubiti cum manu, sed in crure ossa cruris, & in brachio similiter ossa brachij. iure igitur excedere hæc, & luxari dixit, vt, quæ extra commissuram excedant. Nunc itaque crus interdum excidere inquit ad tali commissuram, ac modò ab exteriori parte, modò ab interiori, quanquàm subdit, non crus, sed femur luxari, idq; non immeritò. nam in commissurâ genu modò crus, modò femur excidit, ad pedem verò crus dũtaxat, sicut ad manum brachium. cætera, quæ in hâc oratione sunt, ijs patent, qui in memoriâ teneant, quæ superiùs dicta sunt.

EAdem ratio est articulorum, qui ad cubiti commissuram sunt, nempè cubiti & humeri. quicunque enim ex his cùm luxantur, cute excedunt, si restituantur, omnes mortiferi sunt: sin minùs, res non omnino desperationẽ habet, sed ijs, qui liberantur membrum remanet deprauatum. magis autem mortiferi sunt, si recondantur, articuli superiores, sed & ijdem, si non recondantur, alijs similiter sunt periculosiores. Si cui ergo superiores articuli luxati, cum vlcere cute excedant, vbi restituantur, celerrimè in exitium præcipitant: vbi non restituantur, cæteris periculosiores sunt. curatio autem, quę mihi commodissima videtur, iam exposita est. At quibus digitorũ pedis, vel manus articuli luxati adiecto vlcere cute excesserunt, osse quidẽ non fracto, sed ab ipsâ cõmissurâ recedente, si repositi maneant, neruorum distentionis periculum impendet, nisi rectè attendantur. expedit tamen, vbi prædixeris summâ curâ & diligentiâ opus esse, eos reponere. facillimè autẽ & maximè promptè, magnóq; cum artificio reponũtur, si adigatur paxillus, quemadmodũ suprà diximus in ossibus fractis, luxatísq;. quo facto quiescere homo debet, cubaréq;, & modico cibo vti, satiúsq; est leui aliquo medicamẽto, quod vomitũ citet, ipsum purgare.

Meritò hic articulos dixit multitudinis numero, quemadmodum in genu: vbi verò de commissurâ, quæ ad talum, & de eâ, quæ ad manum loquitur, non posuit articulos multitudinis numero. propositam verò nunc partem non vno tantùm articulo contineri in tertio commentario in librum de fracturis ostendimus, eandem inquit rationem esse huius commissuræ, & eius, quæ ad genu, de quâ priùs tractauit. nam quemadmodum ibi modò tibiam, modò femur excidere dictum est, ità nunc modò cubitus, modò humerus in idem malum compellitur. Quæ sequuntur, omnia plana sunt.

AVxilium aduersus vlcera in medicamentis est, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur. in illis scilicet, quæ perfusioni accommodantur, aut in buphthalmo herbâ, aut in ijs, quæ fractis caluariæ ossibus succurrunt. nihil autem induci debet valdè frigidum. ac primi quidem articuli minimè periculosi sunt: superiores magis periculosè læduntur. Eodem autem die restituendi sunt, vel certè posteriori, tertio aut quarto minimè. si quidẽ quarto die malum recrudescere maximè videmus. vbi ergo non protinus recondantur, his diebus supersedendum est, contineri enim solet, quod intra decem dies conditur. Quòd si reposito articulo neruorũ distentio supernascatur, citò expelli debet, & subinde calido humore perfundi.

Quænam ex medicamentis,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, idonea ſint,quæ perfundantur, anteà declarauimus.præcipit autem, vt herbæ buphthalmi(quam πολύοφθαλμον appellat) non ſecùs atque antè,tuſſillaginis, quæ eandem vim habet,folia imponatur.huius quoque herbæ meminit Diocles in libro de oleribus. Totius autem curationis caput ait id eſſe debere, quod in libro de vulneribus capitis demonſtrauit,in quo oſtenſum à nobis eſt curationem requiri ſicciorem,quàm quæ in vulneribus circa articulos præſertim.

COnuenit item vniuerſum corpus magis curuatum eſſe, quàm extentum. expectandum tamen eſt fore, vt repoſiti digitorum articuli abſcedant. plerunque enim ità accidit,ſi quæuis inflammatio ſuperueniat. Quare,niſi vereretur medicus, ne vulgo imperitus haberetur, nihil reponere prorſus deberet.oſſa igitur,quæ ad commiſſuras ſunt,ſi cute excedant,vbi recondantur(ſicut oſtenſum eſt)periculoſa ſunt.

Extentum eſſe non idem ſignificat,atq; extẽdi, ſicut neque curuari,& curuatum eſſe.ſi quis enim membrum extentum dicat,vnũ tantùm exprimit eius habitum,rectum videlicet,qui neque plus,neque minùs admittit: ſi curuatum omnes eius habitus, qui poſt extenſionem ſunt, notat vſque ad vltimum flexum,qui quatenus maiores,minoréſque ſunt inter ſe differunt.ſi quis extendi, & curuari dicat, motum,qui accidit,vbi mutatur habitus membrorum, ſignificabit.nempè,quùm extendi ait,eum, qui euenit in mutatione,quæ fit à ſummo flexu ad ſummam extenſionem:quùm curuari,eum, qui à ſummâ extenſione rurſus ad ſummum flexum. Nunc ergo Hippocrates curuatum inquit corpus eſſe magis conuenit,quàm extentum, verbo [extentum] rectum habitum notans,quem ſolum vitandum cenſet:ſed,cùm ait curuatum,habitus medios inter hunc & extremũ flexum ſignificat,inter quos ille eligendus eſt, qui maximè accõmodatur,modò qui parum,modò qui longiùs ab extremo flexu abeſt.quo tempore,vterq; accipiẽdus ſit,licebit, & ex ſuperioribus conijcere.

De oſſibus præcidendis.

QVæcunque circa digitorum articulos ex toto abſcinduntur,plerunq; detrimentũ non afferunt,niſi,dũ ſecantur,homo animi defectione lędatur.

Nunc tractare incipit de oſſibus præcidendis.apertè autem,ſic omnia narrat, vt meâ explanatione opus non ſit. illud duntaxat me præfari abundè eſt, quòd ferè quæcunque ab ipſo traduntur,intelliges,ſi id ſpectes,quod oſtẽſum eſt in articulis cute excedentibus(iuniores medici ἐκβύρσωματα dicũt)dimetiẽdum,ſcilicet eſſe periculi magnitudinem, pro magnitudine articulorũ. quod ſicut in illis euenit,ſic & in oſſibus,quę præciduntur,euenire ſolet.adijciemus tamen eorum,quæ obſcura videbuntur,expoſitionem.

HIs autem vlceribus,quæuis curatio idonea eſt.Sed & quæcunq; oſſa,non ad articulos,verùm ad aliquã aliam regionem præciduntur, ſimiliter ſine noxâ ſunt, & alijs promptiùs adhuc curationem recipiunt:ſimiliter quæcunq; oſſa fracta in digitis cute excedunt, non ad articulos, hæc quoque innocenter reponuntur.ex toto autem oſſa,ad articulos,in manu,in pede,& in crure nonnullis ad talum,atque in brachio,nõnullis ad primam palmæ partem,plærunque citra noxam præcidũtur,niſi protinus anima deficiat, vel quarto die continens febris ſuperueniat.caro tamen corrupta,& in vulneribus ſanguinẽ fundentibus, & in his, quæ valentiùs adſtringuntur, tum in oſſium fracturis plus

iusto compressis, in ijs item, quæcunque vinculis violenter comprehensa fuerint, compluribus decidit, quorum plæriq; liberantur: liberantur & illi, quibus in femore pars aliqua carnis & ossis decidat, & quibus in humero, sed citiùs adhuc & faciliùs ad sanitatem perducuntur, quibus aliquid in brachio & crure decidat. Quibus verò fractis ossibus aliquid protinus alienatur, & nigrescit, his citò abrumpitur, & quibus casurum est, citò cadit, quùm ossa iam cesserint: at quibus osse inuiolato nigrities accidit, his celeriter caro emoritur, os verò tardè abscedit, & quà nigrities terminatur, & quà nudatum os est.

Curationem quamuis φαύλην dicit, quo vocabulo iam sæpiùs ostendimus Hippocratem nuncupare eam, quæ exquisitæ contraria est.

CÆterùm partes, quæ citra finem nigritiei fuerint, vbi iam prorsus emoriantur, & dolorem non sentiant, iuxta articulos excidēdæ sunt eâ animaduersione, ne quid violetur. nam, vbi qui secatur, dolet, quùm nondum quà secatur, emortuum corpus fuerit, maximum periculum est, ne sub dolore anima deficiat, eiusmodi autem animæ defectio plurimos repentè iam sustulit. At femoris os hoc modo nudatū vidi octogesimo die abscedere. crus tamen huic homini ad genu vigesimo excisum est, mihi verò propiùs etiā videbatur, cùm non eodem tempore, sed antè prouidendū existimarem. cruris verò ossa, quęcunque nudata fuerūt, circa medium omnino ex huiusmodi nigritie sexagesimo die deciderunt. curatio enim à curatione distat, quantum ad id pertinet, vt, nudata ossa maturiùs, vel seriùs decidant: pressus item à pressu distat, quatenus vnus altero validior est, aut imbecillior, ad efficiendum, vt nerui, caro, venæ citiùs, aut tardiùs emoriantur. nam, quæ emoriuntur, quamuis non fuerint adstricta, non omnia ex altis ossium partibus decidunt, sed quædam ex summis. Quocirca tempus, intra quod singula hæc soluuntur, certum definire non licet.

Quùm dixerit necessarium esse, vbi nigrescat & corrumpatur caro, quæ sita est circa ossa, vt ossibus tempore idem eueniat, atque eâ de causâ imperauerit, vt præcideretur, nunc præcipit, vt excidantur, eâ cautione, ne integræ partes violentur, ne præ dolore animâ admodum deficiente homo ægerrimè reficiatur. Ad articulum autem, si fieri potest, præcidi membrum voluit ad celeritatem spectans. namque, vbi medium præcidatur, multum temporis absumitur, quùm ossa secantur, sed iuxta articulum affecta membri pars intacto osse abscinditur.

ACcipiendæ prorsus eiusmodi sanationes sunt, magis enim terrent, dum accipiuntur, quàm dum adhibentur, atque hæc omnia lenem medicinam requirunt, ipsa enim per seipsa soluuntur. Est autem victus expeditissimus ille, qui febri aduersatur.

Hippocrates consilium dirigit, non solùm ad ægrotantes, sed etiam ad medicos, vt apud ægrotantes à culpâ semper vacui sint, & laudem plærunque inueniant. quamobrem mala, quæ grauia videntur, monstrat, discernítque ab ijs, quæ verè talia sunt: in ijs enim, quæ verè grauia sunt, non tamen talia se ostendunt, monet, vt medicus se subducat, illis manum inijciat, quæ grauia videntur, quemadmodum & hæc, quæ nunc proponuntur. vbi enim pars aliqua ex toto emortua sit, non ampliùs grauiter afficit, quæ vicina sunt: hanc si præcidas, cauens ne, dum manus curatio adhibetur, animæ defectio sequatur, malum aliud non afferes vllum.

AD hæc iusto habitu figurare corpus oportet, iustus habitus est, vbi nihil suspensum est, nihil deorsum spectat, sed sursum magis, præcipuè donec ex toto resolutum fuerit. periculum enim est, ne interim sanguis erumpat. Quamobrem vulnera inclinari in inferiorem partem non debent, sed superiora haberi.

Ostendimus iam sæpè [iustum] apud Hippocratem vocari id, quod potentiâ æquale est. hoc autem illud est, quod vnicuique conuenit. quandoquidem & iustitiam huiusmodi quid esse manifestum est. Quod quidem ad musculos attinet, ille iustus habitus est, sub quo tam qui membrum flectunt, quàm qui extendunt, in neutram partem trahuntur: quod verò ad collocandum membrum in inferiorem, vel superiorem partem spectans, iustus habitus videri poterit, qui medius erit inter eum, qui sursum, & eum, qui deorsum spectat, hoc est, qui ad rectam lineam prorsus extentus est. hic autem, vbi nullum periculum sit, ne sanguis erumpat, & facillimè ab ægrotãte feratur, eligendus est. de quo etiam paulo suprà tractauimus, vbi ossa cute excedẽtia persequuti sumus. At nunc in ossibus abscindendis, sicut dum manus adhibetur, vnum periculum est, ne præ dolore intolerabili anima deficiat, ità postquam adhibita est, vnum aliud circumstat, ne videlicet sanguis erumpat, id quod euenire solet, vbi putrescentes corporis partes resoluuntur. Constat autem habitum, sub quo membrum dependet, eruptioni sanguinis esse opportunissimum. Quãtum ergo spectat ad sanguinis eruptionis periculum penitus tutóque euitãdum, præcisum membrum superiùs omnino habendum esset, sed quià status hic dolori est, idcirco moderatè in superiorem partem conuertitur. Manifestũ item est, quùm in ijsdem verbis augere vellet, quod proponitur, adiecisse vocabulum [præcipuè] quod μάλιστα dixit, quasi ità scripserit, vbi nihil suspẽsum est, nihil deorsum spectat, sed sursum magis, potissimum, vbi putria ex toto resoluta fuerint, periculum est, ne interim sanguis erumpat.

NAmque, vbi tempus processerit, & vlcera iam pura sint, non ampliùs accommodatur huiusmodi status: sed ille, qui rectus est, & interdũ ille, qui versus inferiorem partem inclinatur. tempore enim nonnullis ossa abscedunt, & illæ fasciæ necessariæ sunt, quæ primæ inijciuntur.

Non secus, atque vbi sanguinis eruptionem cauebat, rectum membri statum, quamuis medius & iustus esset, eatenus in eum, qui sursum spectaret, cõuertebat, quatenus membrum sine dolore excitabatur, nunc quoque præcipit, vt membrum moderatè in inferiorem partẽ inclinetur, vt sanies effluat. quandoquidem, vbi nullum periculum est, ne vel sanguis erumpat, vel propter consortium aliqua pars afficiatur, vel inflãmatio superueniat, atque vlcera iam pura tantummodò ad cicatricem perducenda sunt, danda in primis opera est, vt nec pus, nec sanies aliqua tenuis tunc subsidat, sed omnia exitum habeant. At si qua ibi pars sinuetur, hoc enim accidit sub sanie, quæ illas partes erodit, dum nos cauentes ne sanguis erumperet, membrũ sublime habuimus, ad fascias veniendum erit, quę primę inijciuntur, quibus sinus coërceatur. Vinciẽdi autem ratio in eo casu contraria est illis omnibus, quæ suprà dictæ sunt, in quibus fascię ab inferiori parte orsę in superiori terminãtur, sed in propositis affectibus, vbi eò cõsilium tẽdit, vt pus excernatur, à superiori parte incipiũt, & deorsum versus intẽdentes paulo supra os ipsius sinus finiũtur, vt quicquid in imo sinu residet, sub hâc vinciendi ratione exprimatur, & ore aperto protinus euadat.

IN his autem procedente tempore expectandæ sunt deiectiones cruétæ, cùm 1 plærisque & ex nigritie, & ex sanguine ab vlceribus fuso, cruentæ deiectiones superueniant. fiunt autem plærunque, vbi nigrities & sanguinis eruptiones solutæ sunt.

Cruentam deiectionem Hippocrates δυσεντερίην vocauit, quo nomine vsus videtur, non vt exulcerationem intestinorum, quemadmodum plæriq; medici: sed vt cruentas intestinorum deiectiones significaret. sic, vt, vbi propter iocinoris imbecillitatem cruentum descendat, id quoque vitium δυσεντερίη appelletur. quod à medicis vsurpari, ac dici nouimus, sępiúsque homines ità affectos medentium inscitiâ perijsse vos non latet. interdum enim, quùm propter deiectiones acres, principio quidem pinguedo, processu temporis quædam strigmenta, quæ ab intestinis deraduntur, vnà excernantur, plærique medici neglecto iocinore, vlceri duntaxat intestinorum medentur, atque idcirco ægrotantes præcipitant. Est ergo morbus & iocinoris imbecillitas, & vlcus intestinorum: cruenta verò aluus communiter superuenit non propriè causis propositis, quùm intestinorum venis præ sanguinis copiâ adapertis, cruentum deijciatur, sic, vt similis affectus sit, atque vbi ora venarum non in ano, sed in intestinorum anfractibus, aut ad initium recti intestini longè ab ano aperiuntur. Permultos autem videmus experiri hoc malum, quibus membrum excisum fuerit, qui ve repentè vehementes exercitationes omiserint, quibus antè assuerant. quùm nonnulli certarent, alij foderet, vel quid huiusmodi laboriosum vitæ genus sequerentur. nam, nisi, quemadmodum exercitationi, ità aliquid dempserint cibi, aut potionis abundantiæ, quâ vtebantur, dum exercerentur, nonnullos celeriter inuadunt ea mala, quæ à multitudine fiunt, alijs, qui minùs aduersâ fortunâ vtuntur, aluus cruenta deijcit, quam rem Hippocrates proposuit δυσεντερίας vocabulum vsurpans, quo (vt retuli) cruentam deiectionem significat. quosdã ego iam vidi, quos sanguinis per nares eruptio liberauit: alios, quos tentauit cholera. his autem omnibus æquali ferè tẽporis circuitu sanguis effunditur. languentes enim repentè exhausti, refrigeratíque in posterum victus ratione curiosã non vtuntur, sed rursus inordinatè viuunt, rursus multitudinem colligunt priori æqualẽ, & æquali tempore. Horum ergo affectuum communem causam in multitudinem referemus, quæ adapertis venis, vel in naribus, vel in ano, aut intestinis eijcitur. colligitur autem multitudo in illis, qui liberaliter, vt soliti erant, cibum sumunt, sed sanguinem, quem ex assumpto alimẽto contraxerunt, minimè absumunt. ad communem horũ affectuum rationem spectat, quod ab Hippocrate proponitur. quibus enim aliquod mẽbrum abscissum fuerit, alimentum, quod antè trãsferri ad ipsum solebat, in venis coit, & sanguinis multitudinẽ producit. Hos itaque omnes monere oportet, vt minus cibi capiant, quàm ante, ísque infirmior sit: subinde aluum ducãt, & quantum possunt, exerceantur: multam frictionem adhibeant: à cibo non lauentur, sed antè sæpiùs. rectè autem consulent, si digerente aquâ vtantur, vbi eius copia fuerit. Hæc præter propositam rem adieci, quùm tamen ab re non sint. Cur autem nõnullis, quibus copiosè sanguis effunditur, aliquo interposito tempore cruenta deiectio superueniat, adijcere sermoni oportet. fit ergo in his, vt ob vehementem sanguinis profusionem corpus refrigeretur, atque idcirco minùs quàm antè per cutem exhauriatur. quod verò non exinanitur in corpore subsistens sanguinis multitudinem auget, quæ (vt suprà ostensum est) efficit,

efficit, vt, vel cholera superueniat, vel sanguis per nares erumpat, vel αἱματώδης δυσεντερία sequatur (ità enim appello clarioris doctrinę gratiâ) hoc est, cruentum deijciatur. Proficiscitur autem huiusmodi deiectio ex multitudine sanguinis, quem natura tentat magis ob virium robur, quàm ob infirmitatem expellere, quæ res contrario modo se habet, quàm in iocinoris affectibus, in quibus sanguis per intestina ob visceris imbecillitatem descendit. Quòd si per ora venarum, quæ ad anum, intestina, aut nares pertinẽt, natura, quod superat exinaniret, benè ageretur cum eo, cui hâc viâ multitudo detraheretur. vbi multitudo non recipitur his locis, sed ad thoracem, vel pulmonem confluit, malum iam graue est. alterutrum enim, vel pulmonis inflammationem, & lateris dolorem, vel sanguinis sputum superuenire necesse est.

„ MAgno autem impetu concitantur, sed nec diuturnæ sunt, nec mortiferę. „ nam neque homo valdè propter cibi fastidium abstinet, neque alioquin „ exhauriendus est.

Adiungit hæc Hippocrates, non vt historiam conscribat eorum, quę sic affectis euenerunt, quemadmodum Thucidides, vbi pestilentiam illam recenset, sed vt cruentas has deiectiones distinguat à torminibus, quæ alijs de causis accidũt. Quare hæc, quamuis ad propositum opus propriè non pertineant. exponere tamen alienum nõ fuerit, quùm medici complures morbos, sub quibus sanguis deijcitur, discernere nõ possint. nonnulli enim existimant vbique cruentam deiectionem ex intestinorũ vlcere prouenire, quos magnopere animus fallit. Sanguis itaq;, quùm ab ore venarum, quæ in ano sunt, funditur, neque laborantes ipsos latet, sed, vbi cruenta deiectio à superiori parte ad anum feratur, quædam protinus à principio descendit, quædã pręcedente aliquo tali. Quòd si repentè cruor multus deijciatur, scire conuenit, adapertum esse os venæ naturâ id, quod põdere molestum est, depellente, cuius generis est, quam nunc Hippocrates proponit, cruenta deiectio, quæ magno impetu concitatur, & citò quiescit, præter quàm quòd homo ob cibi fastidium non admodũ abstinet, sicut quando ob iocinoris imbecillitatem aluus cruenta est. quáquam rarò initio, quùm iecur afficitur, huiusmodi aluus se ostendit. plærunque enim à principio tenuis sanies cruenta deijcitur aquę similis, in quâ lota caro sit: interdum tamen incipit iocinoris affectus cum subitâ sanguinis deiectione, vbi videlicet visceris imbecillitati sanguinis multitudo accesserit: post principiũ verò vtrouis modo res accesserit, & æger maximè cibũ fastidit, & sanguis modò purus & non multus, modò flauæ bili immixtus simul, cum derasâ intestinorum pinguedine deijcitur, posteà quasi fex sanguinis descendit, vbi iecur iam pessimè habet. Sub huiusmodi ergo deiectionibus, præsertim vbi aliquid bilis admixtum fuerit, quædam ipsius intestini partes excernuntur, quæ, quùm deradantur, ξύσματα vocant. nam, quæ per intestina descendunt, eo quòd acria sint, summam ipsorum partem eradunt. in quo casu quãta maximè potest, abstinentia imperanda est: sed ijs, qui superantem sanguinẽ deijciunt, conueniẽti modo cibus dari debet, quùm iecur valeat, & possit ipsum conficere.

Quâ ratione femur in coxæ cauum reponatur.

„ VBi femur à coxâ elabatur, si in interiorem partem venerit, hâc viâ restituendum est.

Reprehendũt Hippocratem, quòd ponere tentet femur à coxâ prolapsum,

quùm iterum protinus elabatur, primò quidem Ctesias Gnidius eius cognatus.nam ipse quoque ex familiâ fuit Asclepiadarũ,post Ctesiam verò alij nonnulli.Sed,quùm hæc omnia duplici viâ iudicētur,alterâ,cùm ipsis oculis comprehenditur,quod requiritur:alterâ,cùm non expectato longo vsu aliquid demonstramus,iudicio ex ipsius naturâ sumpto,nos quoq; vtrâque viâ iudicabimus.Natura igitur rei sic habet.in hâc ipsâ commissurâ ligamentum rotũdum validissimum inclusum est, quo summum femoris caput altissimis atque intimis caui partibus innectitur,itâ,vt quis,licet ligamentũ ipsum nō viderit, possit ex hâc narratione intelligere id breue esse.nam,cùm femur semper cõuertatur, quod Poëta retulit, cùm ait, in coxâ conuertitur,nec vnquã caui oris excedat,necesse est ligamentum breuissimũ esse.Hoc ipsum igitur,dum naturaliter habet,excidere femur non patitur. Potest autem nō abrumpi solum, sed & ob humoris copiam in cauo collectã præter naturam adeò extendi,vt sinat femur suâ sede moueri,quod vbi accidat,quamuis statim positum fuerit, non poterit suo loco manere,nam,quùm cauum deuexum sit,onus verò totius cruris,quod appenditur graue, leui momento rursus suo loco excedet, si quis in ingressu tentet paulo celeriùs moueri, vel aliquid transgredi,quod ob pedes fit,itâ,vt si quis æquali solo paulũ moueatur, hoc modo fortasse tueri naturalem positum assiduè poterit.sed videtur id fieri minimè posse,nam si non ad aliũ vsum,certè quùm lauatur, cogetur homo pedem attollere, vt ingredi in labrum possit. Hoc igitur pacto rei naturâ monemur, vbi ligamētum abrumpatur, femur repositum in suâ sede cōtineri non posse.Sed & illud verè adijceretur,quod cōmissura genu ab exteriori parte neruosis quibusdam ligamētis continetur: femur verò hoc vno,neque vllum aliud habet tale, quo commissura ab exteriori parte illigetur,sed nec musculos etiam,qui non parum quoq; conferũt ad continendos articulos,ne procidant, præsertim vbi boni habitus fuerint ac validi. Quamobrem athletis,quamuis in palæstrâ vehementiores ictus patiantur,cadant,distēdantur,contorqueantúrque ad articulos, nihilominus membra non luxantur, eo quòd validis, & grandioribus musculis vndique circumdentur. Scripsit etiam Hippocrates inter initia huius libri,bobus potissimùm coxę articulum luxari,vbi senes sunt,& graciles.Femur igitur abrupto ligamēto,quo continebatur,etiam,si in suam sedem collocetur,manere nō potest,ijs præsertim,qui graciliores fuerint.Spectemus deinceps,si ligamentum humoris copiâ relaxatum excidere femur sinat, idque reponatur,quid futurum esse credibile sit.mihi quidem,& in hoc casu res manifestissima videtur. namque,vbi idem humor maneat, similiter erumpet: sed,si inarescat, ad naturalē firmitatem reducetur. femur verò ob humorem excidere,& ipse Hippocrates docet, qui in sententijs illis,quæ Aphorismi inscribuntur,sic inquit,[Quoscunq; coxæ dolor exercet, his si coxæ articulus excidat,& rursus recondatur, mucci superueniunt]. muccis autem in commissurâ collectis,hoc est, glutinoso humore, madesit ligamentum ac relaxatur.nihil autem interest,seu ligamentum, seu neruus illigans vocetur.quæcunque enim ligamenta neruorum exemplo rotunda sunt,ab ijs,qui in incidendis corporibus versantur, vocari solēt nerui illigantes.sed & nos quoq; femur hâc de causâ luxatum bis iam restituimus, neq; ampliùs posteà procidit.diu autem oportet siccantibus medicamentis commissuram circumdare,dum neruus illigans abundè siccetur,ne ampliùs itâ extendatur,vt femur oris caui possit excidere,sed intus in naturali situ ipsum cōtineat.

Manere

Manere autem interdum femur, vbi repositum fuerit, idoneus testis est Heraclides Tarentinus, homo, qui nec, vt sectã cõprobet, mentitur, sicut soliti sunt rationalium plęriq;, nec medicinę vsus est expers, sed optimè, vt quiuis alius in medendo exercitatus. Audiamus ergo, quæ ab ipso tradũtur in quarto libro de ratione curandi ea, quę sunt extrinsecus, sic autem ad verbum habent. [Errant, qui censent femur repositum nõ manere, quòd abruptus sit neruus, qui ad coxam ipsũ alligabat, cùm in vniuersum ré negent. neq; enim Hippocrates, Diocles, Philotimus, Euenor, Nileus, Molpis, Nimphodorus, & alij nõnulli de restituẽdi ratione tractassent. Sed & nos quoq; id cõsequuti sumus, vt duos pueros sanaremus, quibus sæpiùs, & magis q̃ iis, qui ætate iam robustâ sunt, excidere articulus solet. Rem igitur ratione iudicare non oportet: sed, quùm interdum maneat, existimare non semper neruum abrumpi, sed relaxari, & iterum contrahi. quoniàm expedit hoc requirere, quanquàm non omnino commune est]. Adiecit hoc Tarẽtinus in fine orationis, vt quam profitebatur Empiricorum sectam tueretur, quorum ea sententia est, vt in iis, quæ ità manifestè apparent, vt inde proferre vtilitaté ad artem iam possimus, inutile sit causam quærere. Sed & post Heraclidem multi alii ex iunioribus restitutũ à se femur perpetuò seruatum esse in suâ sede testantur.

HÆc quidem restituendi ratio bona, iusta, & secundum naturam est, per quam subitò ferè ad finem peruenitur, si quis ostẽtationi studeat. Homo per pedes ab eo ligno grandiori, quod transuersum ab vno pariete domus ad alterum peruenit, vinculo suspendatur, firmo, molli latóque. pedes autẽ habeat quatuor digitos, aut minùs etiam inter se distantes: vinciatur item super genua loro lato ac molli, quod ad propositum lignum adducatur.

Qui cum ostentatione aliquid efficiunt, ab atticis κομψευταὶ dicuntur, quemadmodum nunc ab Hippocrate, qui ostentationem exprimere volens vsus est verbo κομψευόμενος. nam & anteà, vbi hominem super scalam resupinauit, ad id præsidium eos venire dixit, qui vulgo videri volunt magnum aliquid moliri. id tamen scripsit, quià viderat multos sui sæculi medicos, qui eo minùs rectè vterentur. ità etiam nunc ostẽdere voluit, quâ viâ crure per scalam optimè extento femur reponatur, quâ vti fortasse non erit ab re, vbi non sit scamnum, de quo posteà tractabit. Præcipit igitur, vt scala, super quâ homo loris alligatus fuerit, suspendatur à ligno grandiori, quod transuersum ab vno pariete domus ad alterum pertinet, μεσόδμην vocat, id videre licet in magnis diuersoriis, vbi iumenta habentur, & ruri similiter in ædibus rusticorum. vult ergo pedes ad tignum sursum spectare, caput verò deorsum versus non multum recedere à terrâ, ità, vt ille, qui articulum reponit, stans ad reponendum suis vti manibus possit, quomodo in sequentibus docebit.

SEd affectum crus duobus digitis magis quàm alterũ extendatur, caput verò recedat duos cubitos à terrâ, vel paulo plus, aut minùs: brachia deligata sint ad latera molli aliquâ re. quæ omnia paranda sunt homine resupinato, vt quàm minimo tempore suspensus maneat.

Partibus, quas commemorauit, quomodo iniicienda vincula sint, apertè exposuit. Illa igitur, quibus affectum crus appenditur, robustiora esse voluit & mollia, idque non iniuriâ, cùm tota intentio ad ipsius curationem adhibeatur, eâ ratione, quæ communiter requiritur in luxatis omnibus reponendis. Igitur femoris caput, quùm cauo excidens in interiorem partem eruperit, à musculis,

qui ibi ſunt,attractum primò in inferiorem partem attrahendum eſt,vnà ſcilicet cum femore, deinde in exteriorem impellendum: cumq; è regione ſui caui collocatum fuerit, tunc vel ſolis muſculis committendum eſt, vel ſimul etiam adurgendum. Sepiùs autem diximus,muſculos naturalem vim habere, quâ ad ſua principia contrahuntur. attrahunt igitur ſimul & femur, quod attractum ſuo capite in cauum coxæ conijcietur.

HOmine iam ſuſpenſo peritus aliquis,& nō imbecillus traijcere manū debet inter femora eius,qui curatur, collocaréque brachium inter caput femoris luxati,& eam regionem,quę inter anum & naturale media eſt,tum traiectam manum alterâ prehendere,& rectus aſſiſtens repentè corpori ſuſpenſo appendi, ità,vt ſublimis maximè æqualiter ſuſpendatur. In hâc reponendi ratione omnia ſecundum naturam ſunt.nam corpus ipſum ſuſpenſum ſuo pondere deorſum verſus extenditur:is, qui appēditur in inferiorem partē extēdit, & femoris caput excitari cogit,è regione ſui caui, ſimúlque oſſe brachij ipſum vrget,trudítque, ſic,vt in priſtinā ſedē reuertatur. neceſſe autem eſt aptiſſimè vincula inijcere,eâ animaduerſione,vt is,qui appenditur,validiſſimus ſit.

Solet Hippocrates eam regionē,quæ eſt inter inguen vtriuſque cruris nuncupare πλιχάδα,cuius medium περίναιον vocat,quæ ab initio naturalis ad anum pertinet,quà ceruix veſicæ ſita eſt,inter hanc itaque regionem, quam πλιχάδα nominat, in medio eius in longitudinem , & caput femoris, iubet, vt,qui trahit femoris caput,manum demittat,cum quâ alterā coniungat,ſicut ipſe apertè declarauit, atque ità ſuſpendatur. quo fiet, vt femoris caput, non ſolùm trahatur, ſed in exteriorem commiſſuræ partē impellatur,vt è regione caui,quod in coxâ eſt,collocetur.

AT(quemadmodū ſuprà narrauimus) homines plurimum naturâ inter ſe differunt,quantum ad articulos attinet facilè, vel vix reſtituēdos. Quamobrem plurimum differāt,diximus quà de humeri capite. nam femur quibuſdam abſque vllâ præparatione reuertitur. ſiquidem leui adhibitâ intētione,& exiguo motu manibus in ſuam ſedem compellitur.

Antè κιγκλισμὸν maſculino genere dixit,nunc fœminino κίγκλισιν,quod vocabulum διακίνησιν, id eſt,exiguum motum ſignificat. quoniàm verbū διακινῆσαι mutuatur ad id ſignificandum, quod leuiter dimouetur, cuius meminit, cùm tradidit quâ ratione luxata maxilla reponeretur.

COmpluribus etiam,quùm crus ad commiſſuram hanc flecterent,circumactus iam articulus reuerſus eſt: ſed plærunque non paret cuiuis præparationi.quamobrem,quæ ad ſingula efficaciſſima ſunt,in vnaquaque arte ſcire conuenit,& ea vbique adhibere,quæ accommodata videbuntur. Suprà extendendi modos diximus,vt quilibet eo vtatur,cuius copia ſit.oportet enim præſtanter ab vnâ parte crus extēdere,ab alterâ corpus. nam,ſi benè extendamus, femoris caput è regione ſui caui excitabitur,quod,vbi ſic excitatum fuerit,nō facilè prohiberi poterit,quo minùs in ſuam ſedem reuertatur, ità,vt iam quouis modo impellere,ac dirigere abundè ſit. Sed minùs extēdunt,quàm par ſit, idcirco maiori negocio reponunt.

Vbi crus ad inguen curuatur,femur vniuerſum ſuſpenditur. in quâ actione prolapſum femoris caput dimouetur, circumactúmque reſtitui nonnunquam ſolet. Quid ſit circumagere,quod accidit,vbi prolapſus articulus,vel qui in latum ſcapularum os inſeritur, vel qui in coxam reſtituitur, ipſe in ſuperioribus

declarauit,

declarauit, vbi docuit non posse articulum in his commissuris suo loco paululum excedere, vt ad cubitum, ad manum, ad genu, ad talos. nam, cùm & femoris caput rotundum sit, & oræ caui in quo recipitur in orbem, nullo pacto fieri potest, vt caput partim in cauo sit, partim extrà, vel oræ caui hæreat, quoniàm vbi primùm voluetur, vel intrò reuertetur, vel excidet. igitur quià paruo momento in vtrãuis partẽ caput cõpellitur, hoc quod fit circũagendo fieri asserit.

NOn solùm autem pedibus inijcienda vincula sunt, sed etiam supra genu, ne hoc magis, quàm coxæ articulus vinculo intendatur. sic itaque extendere à pedibus conuenit. Verùm, vbi alterâ parte vis adhibetur, nõ solùm circa pectus, & alam iniecto laqueo in cõtrariam partem attrahere debemus, sed lorum longum, duplex, validum, molle, inter anum & naturale demittere, à posteriori parte ad spinam, à priori iuxta iugulum adducere, & religare, atque ità in diuersa contendere, alijs ab vnâ parte, alijs ab alterâ ducentibus. Animaduertẽdum autem, ne lorum, quod inter anum & naturale demittitur, super femoris caput extendatur, sed inter femoris caput, & eam regionem, quæ inter anum & naturale media est. Dum intentio adhibetur, femoris caput in exteriorem partem propellendum, pugno ipsi inhærente. vbi, qui extẽdit, suspenditur, vnâ manu traiectâ, & alteri iunctâ, simul & extendere debet, & in exteriorem partẽ vrgere, sed alius ad genu femur in interiorẽ partẽ leuiter dirigat.

Vbi homo per pedes appendatur, capite deorsum spectante, omnes articuli extenduntur. At propositum est eum solùm extendere, qui ad inguen est. Iure igitur super genu vinculũ inijcit, quod femur sursum extendat. nam, si permittamus attrahi crus solùm à vinculis, quæ infra genu sunt, fiet vt genu, non minùs, imò magis quàm coxæ articulus extendatur, quùm propiùs sit vinculis sub se extendentibus.

SVprà etiam diximus expeditissimum esse ijs, qui in frequenti ciuitate medentur, lignum habere quadratum, sex cubitorum, aut paulo lõgius, latum cubitos duos, cuius crassitudo, si dodrantem impleat, abundè est.

In opere de fracturis huius machinamenti meminit, ità, vt huic quoque testimonio innitantur, qui aiunt compositum fuisse principio ab Hippocrate librum vnum, inscriptúmque [De officinâ medici], deinde in duos diuisum ob magnitudinẽ, eiusq; priorem partem inscriptã [De fracturis]: alterã verò [De articulis]. quale autem strui velit machinamentum hoc, manifestum est ijs, qui id viderint, quod scamnum Hippocratis nuncupatur. sic enim ex multo iam tempore à medicis appellari consueuit. Plærique autem formulas paruas habent, ad eius exemplũ fabricatas. sæpissimè verò adhibetur, articulísque restituendis per se abundè est. si quis autem velit alijs quoque vti, est πολύσπαστον ità appellatum, quòd multis orbiculorũ circuitibus, facilitatem præstet, quod iterum facientibus maximè idoneum est. refertur autem ad Archimedem auctorem. in vrbibus verò non alienum est Fabri vel Andreæ organum, vbi erecto opus est: vbi plano, scamnum hoc Hippocratis præcipuè aptatur, quod à nonnullis ex recentioribus medicis variè iam struitur, sicut machinatio spathæ, quæ in summo capitulum habet rotundum ac leniter cauum. Deinceps igitur ad organi structuram, quæ ab ipso traditur, animum aduertite, ea, quę Hippocrates scribit, ijs, quæ in scamno inspexistis accommodantes. hæc enim, sicut anteà quoque dictum est, solâ monstratione aperiuntur. Equidem ijs, qui apud me librum legunt, rem facilè demõstro, organo iuxtà collocato, sæpè ipso ma-

gno,sæpè paruo aliquo ad magni exemplũ fabricato, cuiusmodi ad hunc tantùm vsum paramus,vt ostendere legentibus possimus, quùm per tales formulas nequeant articuli in suam sedem vrgeri. nunc autem monstrari hæc minimè possunt,sed exponere licet,si quid ex verbis Hippocratis obscurũ sit.quod & in superioribus feci, & nunc etiam faciam.

EXcauetur prætereà hinc atque hinc in longitudinem,ne machinamentum iusto sublimius sit.

[Hinc atque hinc]dixit ἔνθεν καὶ ἔνθεν,quod accipit pro à dextrâ parte,& sinistrâ,id vel eo patet,quod adijcit[in lõgitudinem]quod idem significat, atq; longum. nam,si excauari voluisset suprà à capite, vel infrà à pedibus,transuersum potiùs dixisset,non in longitudinem. mens autem totius orationis huiusmodi est, quam non ab re est perspicuitatis causâ non longè à verbis recedentem exponere. Excauetur prætereà hinc atque hinc in longitudinem ligni,ídque cauum eam altitudinem habeat,quæ ad impellendum accommodatur,ne machinatio iusto sublimior sit. Verbum[iusto]ipse scribit τοῦ καιροῦ, græci enim ità dicunt, & interdum etiam τοῦ προσήκοντος, quod [debito]significat.ergo altitudo caui tanta esse debet, vt vectis, qui ad impellendum aptatur, illis inhærere, atque obijci possit.

POstes item ab vtrâque parte adijciãtur,breues,robusti,qui axes cõtineant.

Nominat axes ὀνίσκους:postes verò,quæ sunt ligna,quibus axis sustinetur φλιάς.hęc magno ligno adijci voluit,ab vtrâque parte,à superiori scilicet & inferiori. Religantur autem ad axes extrema laqueorum , qui quo tempore conuenit in diuersa diducere,laboranti inijciuntur.

SAtis autem est in dimidio ligno,nihil etiam prohibet in toto,paruas quasi fossas quinque,aut sex excauare,quæ palmum inter se distent,& trium digitorum latitudinem atque altitudinem æquent.

Fossas dixit καπέτους, quod verbum non pauci ex veteribus græcis in eâdem significationem acceperunt. id mutuatur nunc Hippocrates translatione vsus, ad ea caua significanda, quæ in scamno eâ de causâ fiunt , vt illis obijci vectes possint,quę caua præcipit,vt in alterâ ligni parte magis,hoc est in inferiori exculpantur . nihil etiam(inquit)prohibet, quin in superiori quoque parte sint, quanquam non necesse est. hoc siquidem machinamentum,quod nunc exponimus,non solùm ad coxæ articulum pertinet,sed & ad vertebras quocunque modo luxatas,& ad humeri caput reponendum. Cõplura autem sint caua hęc oportet,quandoquidem,qui curantur,ætate,magnitudine,& vniuerso corporis habitu inter se differunt.quàm magna esse debeant,& quàntum inter se distare, ipse euidenter exposuit.

MEdium insuper lignum altè in quadratã figuram trium digitorum excauetur,in quod cauum,vbi opus esse videatur,defigatur lignum,quod cauo conueniat,& superiùs teres sit. figatur autem,quùm ad rem pertinere videbitur,medium inter femoris caput & eam regionem,quę inter anum & naturale media est.quod lignum extans corpus sequi non permittit, quùm à pedibus trahitur.interdũ enim hoc sufficit,absque intentione,quæ,vt membrum in diuersa diducatur,à superiori quoque parte adhibetur.Interdum autem,vbi crus ab vtrâque parte extendatur, lignum hoc versus hâc,vel illam partem laxum demittitur,vt femoris caput in exteriorem partem impellat. hâc enim de causâ & caua exculpta sunt, vt cuneus, vel vectis ligneus, in quod expeditiùs sit,demissus,

ſit demiſſus, aut iuxta articulorum capita, aut ipſis prorſus inhærens, eodẽ momento impellat, quo intentio adhibetur, ſeu in exteriorem partem, ſeu in interiorem impellere opus ſit.

Excidi voluit in ſcamno quoddam cauum, quo recipi id lignũ poſſit, quod erectum collocandum eſt, inter prolapſi femoris caput, & eam regionem, quæ eſt inter anum & naturale. Cur autem lignum hoc, dum extẽdimus, adhibendum ſit, ſicut cætera omnia, quæ deinceps ſubdit, ipſe apertè indicauit. ob eos tamen, qui hebetioris ſunt ingenij, verba hæc aperire aliquantulum non grauabor. Hoc igitur lignum, quod erectum collocatur inter caput femoris prolapſi, & eam regionem, quæ media eſt inter anum & naturale, renixus cauſâ obijcitur, quùm ab inferiori parte crus extenditur. ſæpiùs enim oſtẽdimus, vbi membrum extenditur, niſi à contrariâ parte tendatur, ſequente ægro intentionem reſolui. tenditur autem, & per laqueos ſuperioribus partibus iniectos, ſed firmitatis cauſâ lignum hoc adhibet, quo nonnunquã minùs firmiter hærente ad impellendum vtitur.

AC ſeu teres vectis eſſe debeat, ſeu latus, alius enim alij articulo conuenit, huiuſmodi impulſus. ſi intentio quoque accedat, ad omnes crurum articulos reponendos efficaciſſimus eſt. propoſito autem articulo vectis teres accommodatur. Quòd ſi per hoc machinamentum vis adhibeatur, fieri non poſſe exiſtimo, vt aliquis ſit articulus, qui non reponatur. Reperiet quis, & alios reponendi huius articuli modos.

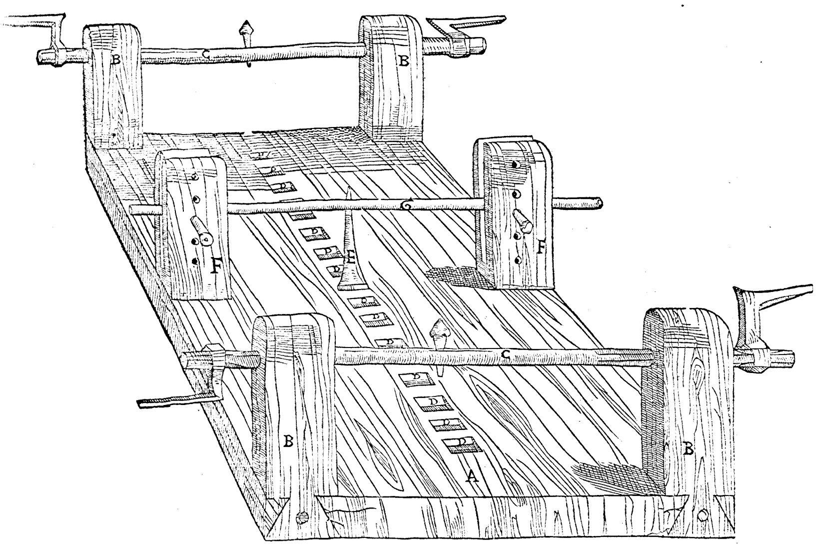
Ipſe deinceps oſtendet tereti vecte tunc vtendum eſſe, quùm femur in interiorem partem impellitur, quod nunc inſtituit, quùm femoris caput in interiorem partem prolapſum reponat. nam, ſi in exteriorem luxatũ ſit, latum vectem admoueri iubet. Nunc quidem præcipit, vt medium inter caput femoris prolapſi, & eam regionẽ, quæ eſt inter anum & naturale, inſeramus, conemúrque ſublimiùs paulo, quàm femoris caput demittere: ſed, quùm in exteriorem regionẽ articulus veniet, vbi ſatis ſpacij eſt, latus vectis firmiùs obijcietur, quod ipſe paulo infrà oſtendet, vbi aget de ipſo ſeparatim.

NAm, ſi magnum hoc lignum medium duos poſtes habeat pedales, eius altitudinis, quæ idonea videatur, ab vtroque latere vnum: tum ſuper hos duos poſtes tranſuerſum lignum in ſpeciem gradus ſtatuatur: deinde integrũ crus inter poſtes traiiciatur, quod læſum eſt ſuper gradum cõmodè collocatur, ſupérq; aptatur, quà articulus exceſſit. gradum verò iuſto ſublimiorem ſtabilire oportet, & multiplicem veſtẽ, prout cõuenire videbitur, corpori ſubijcere.

Poſtes nominari ab Hippocrate, non ea ligna tantùm, quibus axis ſuſtinetur, apertè ex hâc oratione colligitur. in mediâ enim regione longitudinis totius ſcamni ſitum eſt lignum tranſuerſum, quaſi gradus, quod à dextrâ parte ad ſiniſtram pertinet, ſuper quod crus, quod luxatum eſt, extẽditur, non ſimpliciter, ſed cum altero ligno alligato, quod in longitudinem à ſuperiori parte cruris ad inferiorem porrigitur, ità, vt ſuper gradum crus cum eo ligno cogatur. Conſtat autem integrum hominis crus ſuper gradum habendum eſſe inter φλιάς. ſic enim vocauit poſtes, ligna intelligens, quæ gradum ſuſtinent, quorum vtrinque vnum ſtruit in ipſo ſcamno. Hippocratem verò vſum tranſlatione à portarum poſtibus ità nominare ligna, quæ in ſcamno ſunt, perſpicuum eſt.

A Lignum ſex cubitos longum,latum duos,craſſitudinis nouem digitorum.
B Quatuor ligna pedem longa extremis partibus rotunda.
C Axes habentes in medio clauos, & in extantibus capitibus manubriola ductaria.
D Foſſæ,quarum altitudo tres digitos æquat.
E Priapiſcus ſuperiùs teres,demiſſus in medium lignum altè in quadratam figuram excauatum.
F Duo poſtes.
G Tranſuerſum lignum in ſpeciem gradus.

Scamnum Hippocratis.

" POſt hæc lignum,quod conuenientem latitudinem habeat, & longitudine 1
" vſq; ad talum perueniat,cruri ſubijciẽdum,ſic,vt vltra caput femoris,quã-
" tum poteſt,feratur: crurique alligandum,quot locis opus eſſe videbitur.

Lignum alligandum eſſe ad totum crus, ſuprà etiam oſtendimus, ſed nunc ſuperiorẽ ligni extremitatẽ,ſuperiorem capite femoris collocãdam exiſtimat, adijciens orationi[quantum poteſt]ſi quidem,quod nunc fieri iubet,difficillimum eſt, niſi ea pars longi huius ligni, quæ inguini hæret, humilior ſtruatur, quæ ſpectat,

quæ ſpectat in exteriorem partem,ſublimior. nam,ſi æquale ſit,parémque altitudinem habeat, difficile admodũ fuerit ipſius ſummitatem ſimul in inguine ſtabilire,& ſuperiorem femoris capite demittere.

QVo facto,dum crus intenditur,vel per lignum,quale piſtillum eſt,vel per aliud ex ijs,quæ idonea ad extendẽdum ſunt,ſimul oportet crus cum alligato ligno ſuper gradum deorſum compellere,& ad coxam ab aliquo hominem contineri.hâc enim viâ femoris caput intentionis vi è regione ſui caui ſuperiùs collocabitur,& ſimul ob impulſum in ſuam ſedẽ trudetur.quæ cogendi rationes validæ ſunt:& ſi rectè admoueantur,vitium ſuperant. ſed(quemadmodum antè dictũ eſt)articulus hic,imbecilliori vi,& plærunque quâuis præparatione in ſuum locum reuertitur.

Femore ſuper gradũ extento prolapſus articulus humilior redditur,quę res ad reſtituendũ aptiſſima eſt. nam ſic ora caui humilior femoris capite cõtinetur. Sed,quùm elapſus articulus, niſi caui ora ſuperior ſit, reponi nequeat, vbi ſublimior fuerit,optimum erit humiliorem collocare,atque ità extendere. Cęterùm laquei,quibus crus extenditur,religandi ſunt,vel ad lignũ,quale piſtillũ eſt,cuius ima pars firmiter in pauimento oppoſitæ moræ obijciatur: vel ſi huiuſmodi ligno vti ad intendendum nolis, lori capita ad axem,qui in ſcamno à pedibus eſt,vincienda. id enim ſibi voluit,quùm ait,[vel per aliud ex ijs,quæ idonea ad extendendũ ſunt] [ex ijs]intelligẽs,quæ propoſita ſunt diuerſa à ligno,quale piſtillum eſt,quæ ſubijcit in hâc oratione manifeſta ſunt.

AT vbi in exteriorem partem femoris caput exciderit,ab vtrâq; parte,quo modo antè diximus,extendendũ eſt: ſed impellẽdum per latum vectem, ſimulq; dum intentio adhibetur,ab exteriori parte in interiorẽ vrgendum,vecte ad clunem,ac paulo ſuprà accõmodato, &,ne corpus cedat, aliquo integræ partis clunem repellẽte, vel manibus,vel alio huiuſmodi vecte ſuperimpoſito, qui cauo illi,quod magis in rem erit,obijciatur:femoris itẽ luxati,quod ad genu eſt,ab interiori parte leuiter in exteriorem cogendũ. Suſpendere tamen,vbi articulus in hâc partem erumpat,alienum eſt. quãdoquidem cubitus illius,qui appenditur,articulum à ſuo cauo reduceret: impulſus autem per ſubiectum lignum videbitur alicui ad hoc genus luxati pertinere , in quo caſu ab exteriori parte accommodandũ eſt.quid plura? ſi commodè rectéque extẽdamus:rectè item impellamus,quis articulus ità luxatus non reuertetur?

Si crus valenter extendatur,non neceſſe erit per lignum impellere.manibus enim prehendentes femoris caput totum iuxta clunẽ cogere, ab exteriori parte in interiorem poterimus,donec è regione ſui caui collocetur. Patet autẽ teretem vectem ad huiuſmodi impulſum inutilem eſſe. quùm & latus etiam nõ ſufficiat,niſi quà clunem attingit, talis ſtruatur,quale ſtrui voluit capitulũ rotundum ac leniter cauum ſuper eam ſpatham,quæ ad reponẽdum humeri caput aptatur, ἄμβη dicitur. Ipſe autem ad verbum ſcripſit [vrgendum vecte ad clunem ac paulo ſuprà accommodato] . reſimum autem hunc eſſe neceſſe eſt, quà clunem complectitur,non ex toto rectum. quæ ſequuntur in hâc oratione omnia clara ſunt.

AT ſi in poſteriorẽ partem femur exciderit,extẽdere oportet,& in diuerſa diducere,eo modo,quo diximus:imponereq; ſuper lignũ, veſtem multiplicẽ,vt molle admodũ ſit,& homine prono extendere.eodem autẽ momẽto, quo extẽditur,per aſſerem cogẽdum,non ſecus atq;,vbi ſpina gibba eſt,ità,vt

aſſer è regione clunis, ſeu ſupra, ſeu infra coxā magis collocetur. cauum in pariete è regione aſſeris non ſit, ſed magis deorſum ſpectet ad pedes. hæc reponendi ratio articulo in poſteriorē partem luxato maximè ſecūdum naturā eſt, ac ſimul etiam valentiſſima. Satis fortaſſe fuerit aliquē pro aſſere inſidere, vel manibus vrgere, vel pedibus repētè cōſiſtere, attolliq;, quo tēpore intētio adhibetur. nulla autē alia reſtituēdi ratio femori ità luxato ſecundū naturam eſt.

Hæc etiam, quæ de femore ſic luxato tradit, ijs, qui eorum, quæ propoſita ſunt, meminerint, in aperto omnia ſunt. edicit enim, ne hos vt priores reſupinemus, ſed in ventrem conuertamus. hic ſiquidem eſt habitus pronus. Valenti ergo intentione adhibitâ à poſteriori parte in priorem compellere articulum oportet. nā, cùm homo ità iacet, vt præcepit, poſterior pars ſublimior collocatur, prior ſubijcitur. quocirca neceſſe eſt, vt qui reſtituit, femoris caput deorſum compellat, quod commodiſſimè præſtat impulſus, qui per aſſerem adhibetur. idem efficeret, qui quà prominet femoris caput inſidēs, magnâ vi cogeret. ſed, niſi clunis eminentia luxato capiti hæreat, nihil hominem iuuabit. Hæc igitur curatio virum ſummæ diligentiæ ac prudentiæ poſtulat.

SI in priorē partē venerit, idem conuenit extendēdi modus: ſed aliquis manu admodū ſtrenuâ, & maximè peritus, ſublimiori vnius palmæ parte inguen adurgeat, eandemq; manum alterâ cōprehendat, ſimulq; quod exceſſit, in inferiorem partem trudat, & verſus priorem genu ſubigat. hic extendendi modus, vbi femur ſic luxatur, maximè naturę conuenit: ſed & ille, qui hominē ſuſpendit, propè etiam naturæ aptatur, in quo neceſſe eſt, vt is, qui appenditur, nō ignarus ſit, ne brachio articulū impellat: ſed inter partes naturales & anum iuxta os, quod ſacrum dicitur, appendatur.

Ad quartum genus luxati femoris aggreſſus eſt, de quo euidētiſſimè omnia prodidit, ijs præſertim, qui in memoriâ habeant, quæ anteà dicta ſunt. Quare nihil eſt quòd nugas hic agamus.

INuenias etiam laudē, ſi ſine vtre articulū hūc reſtituas: ſed quoſdā noui, qui eum præ inſcitiâ, & vbi in exteriorē, & vbi in poſteriorē partē erūperet, reponere per vtrē tentarēt, neq; intelligerēt, hâc viâ expelli magis q̃ in ſuā ſedem reſtitui. primū verò auctorē cōſtat vtrem adhibuiſſe, vbi articulus in interiorē partem elaberetur, ſcire tamē licet alia multa ex vſu magis eſſe q̃ vtrem. Datur ergo inter femora vter nō inflatus, ſic, vt quantū maximè poteſt, ſublimis inter anum & naturale collocetur: tum femora inter ſe vinciūtur habenâ, quæ à patellâ ordiatur, & vſq; ad dimidiā femorū partē intēdat: poſt hæc inflatur vter, diſtēditurq; demiſſâ æneâ fiſtulâ in vnū ex pedibus, qui ſolutus ſit, & æger in latus cubat, vitiato crure ſurſum ſpectāte. Præparatio igitur huiuſmodi eſt, ſed plęrique hanc adhibent deteriorē, quàm ego dixerim. cùm non alligēt bonam femoris partem (vt propoſui) ſed genua duntaxat. adde ꝙ intentionē, quę maximè neceſſaria eſt, omittunt. nōnulli tamen luxatū iam reſtituerūt, vt qui rem facilem nacti fuerint, ſed huiuſmodi impulſus nō magnopere tolerabilis eſt. ſiquidem inflatus vter, quà maximè tumet, eam regionē nō attingit, in quâ prolapſum femoris caput iacet, quà potiſſimū impellendū eſt: ſed infrà illud, vt qui in medio femorū, vel interius etiā contineatur. ad hæc femora naturaliter ſunt curua, à ſuperiori enim parte carnoſa ſunt, & ꝓpè inter ſe iungūtur, ab inferiori tenuātur. quare & femorū natura vtrē expellit ab eâ parte, quâ præcipuè admouēdus eſſet, ità, vt ſi paruus vter inſeratur, cū vim exiguā habeat, nullo mo-

do vrgere

do vrgere articulũ possit. Oportet ergo, si vtendũ vtre sit, femora ad magnam partẽ inter se deuincire, & vtrem inflare, eodẽ momento, quo corpus extẽditur, cruráque extremâ parte inter se colligare, vbi hâc ratione articulus reponitur.

Docet quâ ratione quis vtatur modo restituendi per vtrem, quamuis eum non probet. cuncta autem planè explicat.

IN totâ arte medicinali id in primis dare operam oportet, vt quod malè habet, ad sanitatem perducatur. quod, vbi cõtingere possit pluribus modis, ille eligẽdus est, qui omnium minimo negocio comparatur. hoc siquidem magis officium est probi viri, & plus habet artificij, nisi quis in popularem auram incumbat. sed, quod ad hunc locum attinet, quidam modi extendendi corporis per ea, quæ domi habentur, parari possunt, sic, vt ex ijs, quæ præsentia sunt, inuenire liceat, per quæ promptè curatio adhibeatur.

Oratio hęc postrema est, in quâ iubet, vt in ijs exerceamur, quę promptè ad curationem accõmodãtur, ità, vt quamuis nec scamni copia sit, neque alterius, ex ijs, quę proposita sunt, excogitare per te aliquid simile possis. sed de his euidentissimè in sequentibus tractauit, vt neque breuissimâ expositione opus sit. omnia enim perspicua sunt ijs, qui meminerint quæ proposita sunt. explicabo tamen, si quid mihi obscurius esse videatur.

QVòd si vincula ex loris non sint mollibus, & quæ facilè tractẽtur, sed tantùm vel catenæ, vel rudentes, vel funes, necesse est antè fascijs vel panniculis è lanâ eam partem inuoluere, quâ potissimum inijci vinculum debet, & vlteriorem quoque, posteà deuincire.

Nauium rudentes græci vocant ὅπλα, quod Poëta indicat in eo carmine,

κεῖτο δ' ὑπαιθούσῃ ὅπλον νεὸς ἀμφιελίσσης.

Constat etiam Hippocratem, quùm rudentes ὅπλα dixit, eos funes intellexisse, qui in nauibus habẽtur. nam eos, qui in vrbibus, & qui in agro communi funium vocabulo appellauit σχοινία.

AD hæc super lectũ, qui ex ijs, quorũ copia est, firmissimus sit, & maximus, rectè homo extendatur. lecti autẽ pedes, vel qui à capite, vel qui à pedibus sunt, vel ab exteriori, vel ab interiori parte fulciãtur, ità, vt fulcra limini firmiter hæreant: sed ad alios pedes collocetur lignum quadratũ transuersum, quod perueniat ab vno pede ad alterũ, ac si tenue sit ad pedes lecti deligetur, si crassum, sine vinculo relinquatur: post hæc vinculorũ capita tam eorũ, quæ versus caput procedunt, q̃ eorum, quæ versus pedes, vtraq; ad pistillũ, vel ad aliud tale lignum vinciãtur. vincula autẽ vel recta iuxta corpus porrigantur, vel paulo etiã superiora conuenienterque à pistillis intendãtur, quę erecta sint, sic vt vnũ limini obijciatur, alterum ligno, quod adiectũ est, sic igitur per pistilla ad se attracta adhibere vim oportet. satis autẽ esset loco liminis & ligni appositi scala, quæ gradus firmos haberet, lecto subiecta, vt pistillis hinc & inde admotis, vincula extẽderentur. Reponitur item hoc modo femoris articulus, siue in interiorem, siue in priorẽ partem eruperit. Scala defoditur, cui homo insidet integro crure, leniter extẽto, & quà cõmodè poterit alligato: vitiato cruri vas fictile appenditur aquæ plenũ, vel calathus in quem coniecti lapides fuerint. Est & alter reponendi modus ad eos, quibus femoris caput in interiorem partem luxatur. transuersum lignum inter duas columnas deuincitur, quantum res postulat sublime, & ab vnâ parte extra columnam cubitũ porrigitur, deinde homo vestimẽtis pectore obuoluto super eam partem transuersi ligni, quæ extat, collocatur, ac pectus per latam habenam ad columnã deuincitur, integrũ crus

ab aliquo tenetur,ne ſubuertatur,ſed affecto appenditur res aliqua,quæ grauitatem habeat conueniētem, vt ſuprà quoq; dictum eſt. Ante omnia igitur ſcire licet omnium oſſium commiſſuras plærunque ſinu & capite contineri,& in alijs ſinum cauum eſſe,& oblongum:in alijs parum deſidētem.Semper autem reſtituere conuenit omnes articulos,qui exciderūt,protinus,quùm adhuc calidi ſunt, vel certè quàm celerrimè.nam,qui reponit faciliùs,& citiùs reponit,& ęger minorē moleſtiam ſentit,vbi priuſquam locus intumuerit,articulus reſtituatur.Perpetuò item, vbi reponendus articulus eſt,emolliri antè debet,& dimoueri , ſic enim promptiùs reuerti conſueuit . vbicunque autem reponitur, imperanda abſtinentia eſt maxima,vbi maximus fuerit,& difficillimus ad reponendum:minima,vbi exiguus,& facilè recondatur.

De digitis luxatis.

QVòd ſi digiti articulus excidat,ſeu primus,qui ad manū pertinet, ſeu ſecundus,ſeu tertius,eadem eſt & æqualis reponendi ratio, maximi quidē articuli ſemper ægriùs reſtituuntur.excidunt autem in quatuor partes, vel ſurſum,vel deorſum,vel vtrinque ad latera, ſed maximè in ſuperiorem partē,minimè in latera,quod accidit,vbi vehemēter moueantur.ꝙ ſi à latere prorūpāt, ab eâ parte,in quam veniunt,quaſi capitulum rotundum conſpicitur,& leniter cauum:ſi in ſuperiorē vel inferiorem partem prolabātur,quùm hic locus leuior ſit,quàm qui à lateribus,ſimulq́; procidētium articulorū exceſſus paruus, faciliùs reconduntur. Reponendi ratio ſic habet.ſummus digitus faſciâ vel aliquâ tali re inuoluitur,ſic,ne dum intēditur,extremâ parte prehenſus elabatur. quo inuoluto vnus eam regionem,quæ ſuper primā palmæ partem eſt, alius inuolutam partem,ad ſe vterq; valenter attrahat,ſimulq́; excedēs articulus in ſuam ſedem compellatur.Si à latere excedat ratio extendendi eadem eſt.namq;, vbi videbitur loco exceſſiſſe,ſimul dum intentio adhibetur,protinus in ſuā ſedem cogendus eſt:ſed interim alius ab alterâ parte debet digitū repellere,cauēs, ne in eam rurſus prolabatur. Cōmodè quoq; reſtituuntur per digitorum tegmēta ex palmis intexta,quæ à lacertis σαῦραι græcè nuncupātur:vbi in diuerſa digitum extenderis,prehendens alterâ manu primā palmæ partē, alterâ tegmētum,poſito articulo,debes quàm citiſſimè deuincire faſciâ tenuiſſimâ,inunctâ cerato,quod nec nimis molle ſit,nec nimis durū,ſed moderatè, cùm quod durum eſt,à digito recedat, quod liquidum & molle digiti calore tabeſcat & reſoluatur.Soluendus autem eſt digiti articulus tertio aut quarto quoque die.atque in vniuerſum,ſi inflāmatio locum occupauerit,frequentiùs ſoluendus eſt, ſin minùs,rariùs,quod communiter de omnibus articulis intelligi volo. cōfirmatur autem digiti articulus decimo quarto die. eadem verò curatio eſt digitorum manus ac pedis. Quicūque articulus recondatur, debet homo inediâ ac tenui victu vſque ad ſeptimum diem vti, ac, ſi inflammatio ſit,frequentiùs reſolui,alioquin rariùs. ſemper autem quieſcere vitiatum articulum conuenit,& quàm optimè figurari.

FINIS COMMENTARII QVARTI
GALENI IN HIPPOCRATEM
DE ARTICVLIS.

Galeni in Hippocratem de officina MEDICI COMMENTARIVS PRIMVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

OPus hoc ad medicum pertinens inſcripſit [De officinâ medici],ſatis autem fuerat[De ijs,quæ in officinâ medici]ſicut nõnulli Dioclis,Philotimi & Mantiæ opera inſcribũt. nam,cùm ſinguli horum de eâdem re libros confecerint,legitur quidem in plæriſque inſcriptio ſine præpoſitione, atque pronomine [Officina medici]:in paucis autem præpoſitis illis[De ijs,quę in officinâ medici].ſed eorũ volumina præceptis plena ſunt: Hippocrates verò,vbi in ſuo libro ea recenſuit,quæ medicinam manu curãtem perficiunt, faſciandi rationem exequitur,cui voluit medicum primò aſſuefieri,quę res in ligno, quod in hominis ſpeciem exculptum ſit, vel certè in puerili corpore fieri poteſt. Hæc liber ipſe priuſquam ſingularum partium explicationem aggrederer,præfari me coēgit:iam venio ad ea, quæ me impellit non liber,ſed quicunque maiorum ſcripturam promptè immutat, ad quamcunque ſententiam voluerit,ipſam traducens. Quidã igitur conati ſunt vetuſtiſſima volumina inuenire,trecentos abhinc annos ſcripta,quæ partim habent in membranis,partim in tilię libris,ſicut Pergami apud nos videre licet.conſtitui ego omnia ęſtimare,quæ tradita à primis expoſitoribus fuerũt, vt de plurimis ac maximè fide dignis germanam ſcripturam comperirem, quod mihi longè melius ceſſit, atque putaueram.nam omnibus ferè tum exemplis,tum expoſitorum cõmentarijs,animaduerti inter ſe conuenire, ità,vt admiratus fuerim audaciã eorum, qui vel nuper exponũt, vel ſuo iure omnia Hippocratis volumina edunt,quēadmodũ Dioſcorides & Artemidorus, qui Capito cognominatus eſt, qui cõplura in vetuſtiſſimis ſcripturis innouarunt. Sed longiùs labi mihi videor,explicando,ſi ſcripturæ cuiuſlibet fecero mentionē. melius igitur duxi antiquas ſolùm adſcribere,paucis quibuſdam,quæ immutatæ paulum fuerunt,adiectis, de quibus præſertim conueniat inter eos,qui antè libros enodauerint.qui,cùm quatuor ſint, duo,Zeuxis & Heraclides omnia Hippocratis opera explicarũt: at non omnia,ſed obſcura tantùm,Bacchius & Aſclepiades. Ac de his quidem hactenus. quo tamen clarius exordium ſit, à principio repetentes breuiſſimè agemus,quaſi nihil præfati.

Liber Hippocratis, qui[De officinâ medici]inſcribitur,primò totius artis commune procœmium habet, vt mox indicabo,atq; eâ de cauſâ nonnulli ante omnes libros iure legendum eſſe exiſtimarunt, quippe,qui talē docendi viam polliceantur,qualem in ſuis libris, quos primas inſtitutiones appellant, recentiores aliqui tradiderunt: proximè à communi procœmio ſubijcit,quæ medicinalem artem nunc primùm addiſcentibus vtiliſſima ſint,ex ijs, quæ in officinâ medici fieri poſſunt. Quam rem ità eſſe liquidò conſtabit,ſi ad verborum ipſorum enodationem animum adiunxeris.

- AN ſimilia,an diſſimilia,principio à maximis, à facillimis, à quibuſcũque,
- quomodocunque cognitis.

Siue quis benè valere, ſiue bonam valetudinem, ſiue aliud quid tale, medi-

nalis artis finem conſtituat,hunc ipſum propter ſe ſtudent,qui in hâc arte verſantur.Neque vlli dubium eſt,quin contemplatio quædam ſit,cui operam dare oporteat eum,qui reſtituere velit naturalem noſtrum ſiue habitum,ſiue adminiſtrationem,ſeu ſtructuram,ſeu quod eſt aliud verbum,quo placeat nominare:at non propter ſe cætera omnia,quę ad artem ſpectant,addiſcimus,docemus,aut deniq; audimus,ſed quod ad finem ſingula eorũ conducant. Quemadmodum in propoſito ſermone eam partem,quæ ad indicia pertinet (recentiores græci σημειωτικὴν dicũt)tractari neceſſe eſt,quibus rectè mederi propoſitum eſt,antequã eam,quæ curat,aggrediantur,vt,quùm ſimile quid nacti fuerint,morborũ diſcrimina ad vnguem in ęgrotantibus teneant.Nihil autem in ſequentibus intererit,habitum noſtrorum corporum naturali adminiſtrationi contrarium,morbi vel affectus vocabulo nuncupare,ſicut græci omnes cõſueuerunt,interdũ νόσημα, interdum πάθος genus hoc vniuerſum appellantes.Nunc igitur docet,partis,quæ ad indicia ſpectat,maximè generale propoſitũ,quemadmodum fit in parte,quę medetur.nam ſicut in hâc curationis cuiuſq; cõmune conſilium eſt contrarijs per cõtraria ſubuenire: ità in illâ poſſe cognoſcere, quatenus ea,quæ in affecto corpore conſpiciuntur,benè admodũ valentis ſunt ſimilia. Quod Hippocrates ipſe in prognoſticis indicauit,cùm inquit,[Maximè ad rem pertinet intueri,an ſibi quis ipſe aliquâ ex parte ſimilis ſit].Idem in libro quoque de articulis propoſuit, quùm vitiatam corporis partem ad eam, quæ integra eſt, conferri iuſſit,vbi ſimiliter voluit non ſimpliciter comparari, ſed affecti hominis dextram partem cum ſiniſtrâ conferri, nihil alienis articulis,hoc eſt aliorum hominũ inſpectis. Quod etiam nunc faciẽdum duxit,cùm ait [An ſimilia,an diſſimilia,principio à maximis,à facillimis]ac ſi ità dixiſſet, laborantium corpora ab initio protinus inſpici debẽt,quatenus ſimilia ſint ſanis,quatenus diſſimilia.quam rem,quùm agemus,ex ijs,quæ maximi mométi ſunt,& in quibus expedita admodum cognitio eſt, morborũ notas intelligemus. quandoquidem nos ignorare non oportet, non eſſe alia maxima, alia facillima:ſed ijſdem ſignis contingere potentiâ maximis eſſe,& cognitu facillimis.huiuſmodi ſunt,quæ in prognoſticis ſtatim à principio traduntur his verbis,[Nares acutæ,oculi concaui,collapſa tempora,& quæ ſequuntur]. Namq; hæc maximi eſſe momenti in prænotione,eorum, qui mediocriter in medicinali arte fuerint exercitati,nemo eſt,qui neſciat:eſſe verò cognitu facillima,omnes ſanè vel artis expertes intelligunt, quùm nullam corporis partem prius facie protinus videat, qui ad cubantem accedit. Ergo ipſe cubans,ſi cum ſeipſo conferatur(vt præcepit)certiorem quoque notam exhibet.atque hac ratione ab ijs,quæ facillima & maxima ſunt,initio ſumpto,iam poterit,quod ad artem attinet æſtimari. Fortè autem interdum fiet, vt decipiatur quis homine, qui naturâ habet nares acutas,oculos concauos,collapſa tẽpora.ſed,ſi laborantis corpus plæriſque hominibus ſimile comperiemus,nullo pernicioſo morbo, aut affectu detineri hominẽ facilè intelligemus. vbi,quod ab Hippocrate ſcribitur,notabimus,ſi reliquæ totius corporis notæ ſalutẽ denunciẽt, confiſi eam eſſe naturalem hominis faciem,vt rem magis perſpectam habeamus,de ijs,qui antè ipſum nouerunt,percontabimur,qui vbi idem aſſerẽt,noſtram prænotionem confirmabunt.non perinde tamen ſciemus,ac ſi ipſi hominẽ nouiſſemus, atq; adeò,ſi vſi familiariter eſſemus.eo enim quòd benè valẽtem ſæpenumerò viderimus,in ſignis,quæ in ipſo apparent, nunc,vbi aduerſa valetudo eſt,diſ-

criminis modum certiùs deprehẽdimus. Vt enim audiuerimus, cõieecerimúſq; hominem acutis naribus eſſe, concauis oculis, familiaris duntaxat modũ intelligit, quæ res medico in primis neceſſaria eſt. non enim id ſolum nouiſſe opereprecium nobis eſt, quòd corpus à naturali habitu receſſit, ſed quatenus nares acutiores ſint, oculi magis concaui, tempora collapſa, & alia ſingula, quę deinceps exequitur, è quibus, quod ſimili maximè contrarium eſt, non ſimpliciter graue dixit, ſed grauiſſimum, eſt autem maximè contrarium, quod à naturali habitu diſtat longiſſimè. ergo, quemadmodum, quod maximè contrarium eſt, non ſimpliciter graue, ſed grauiſſimum poſuit, ſic graue magis minúſue dixit, quatenus plus minúſue contrarium ſe oſtendit. Notæ igitur, quæ in facie ſunt, nullo negocio percipiuntur, & plurimum ponderis habent, tum quas à principio protinus recẽſuit, tum quas de oculis ſubiecit. Complura autem ex ijs, quæ in prognoſticorum libris tractauit, ſi mentem adhibeas, intelliges partim non maxima eſſe, partim non facillima, partim quibus vtrũque abeſt, vis ſcilicet & facilitas. quæ in eorum librorũ expoſitione latiùs perſequuti ſumus, perſequemur & nunc exempli cauſâ nonnulla. Nam, quòd æger ſupinus cubet brachijs cruribúſq; ſimiliter iacentibus, vt reſolutis, non modò ob grauem affectũ euenire poteſt, ſed ob mollitiem quoque hominis, delitiáſque vltra modum. quare niſi mores ægri cognitos habeamus, facilè decipiemur. At fieri minimè poteſt, vt quos curamus, omnium nobis mores innoteſcãt. quamobrem percontari hos oportet, præterquam in paucis. comperimus quidẽ aliquando non magni momenti rem denunciari, vt in ijs, quæ ad cubandũ pertinent: interdum maximi, vt in viro ornato, vbi trucem vultum habeat, aut vocem. Spiritus itidem cum crepitu dolorem, aut mentis alienationem ſignificat, ſi in eo ſit, quem id facere audiente aliquo puderet: ſed ſi nullam præſentium rationem haberet, nihil is prorſus oſtenderet. Quocirca hic etiam nouiſſe hominis mores conuenit, non ſecus atque conſuetudinem in ventrem cubantium, eorúmque naturam, qui per ſomnum dentibus ſtrident, vel quorum palpebræ non committuntur. namque hæc, vbi cubantis mores, vel naturam medicus nouerit, aut ab altero quęſierit, qui eos cognoſcat, indicium faciunt, idq; modò bonũ, modò malum. In vrinâ verò nigrâ, nigro itẽ ſputo, tum in atrâ bile morbi initio maxima vis ineſt, & expedita cognitio, ſicut è cõtrario in acutis morbis ſummam ſecuritatem pollicetur facilè ſpirare, ſubſidere in vrinâ albũ leue & æquale. Hæc de ijs, quę ad cognitionem pertinent, poſuiſſe voluimus, vt ſint exempla eorum, quę maximã vim habent, & cognitu facillima ſunt, tum quorumcunq; quomodocunq; nobis innoteſcant, ſeu experimẽto, ſeu ratione. quanquã non tãtam vim habent, nec æquè facilè percipiuntnr, niſi ęgri vſus, natura, mores, vel ſciantur, vel quærantur. Deinceps mihi ſermo erit de ijs, quę attinent ad chirurgiam, vt autem res magis in aperto ſit, quoddã exemplũ apponemus, quod habetur in libro de articulis inter initia protinus, vbi de prolapſo humero agitur. in quo, idem quod maximum eſt, nullo negocio comprehenditur. nam, ſi quid rotundum ac durum ſub alâ ſe oſtendat, id ibi eſſe nullâ ratione poteſt, niſi humeri caput ſuo loco motum in alam exciderit. Sed ſinus in eâ parte, quę humeri iuncturæ ſuperiecta eſt, cõmune indicium eſt, & humeri prolapſi, & lati ſcapularum oſſis, quatenus ſummum à iugulo recedens, attollitur, atque idcirco debemus affectam partem integræ comparare, quæ vbi non ſuæ naturæ deprehendatur, exiſtimare licebit humerum excidiſſe. In hoc igitur ſigno, non æquè

magna vis ineſt,& expedita cognitio,atque in tumore ſub alâ.imbecillius adhuc eſt, quod ex motu colligitur,humerus enim ſurſum non porrigitur,& vbi huius partis muſculi atteruntur, tenduntur, inflammantur: & vbi aliquæ ipſorum fibræ altiùs abrumpuntur. Ego autem huiuſmodi caſum aliquãdo nactus ſum. latum ſcapularum os ſummum antè à iugulo receſſit: deinde alterius brachij humerus loco ſuo motus eſt, quod accidit in palæſtrâ. intuitus autem medicus ſedem iuncturæ humeri ſuperiectam ab vtrâque parte æqualem inconſideratè dixit eum ipſum locum plagam accepiſſe, & iure hominem dolere,iuncturam verò illæſam eſſe.quocirca pręcepit,vt in balneum iret quàm celerrimè, & multo vſus oleo in ſolio moraretur, atque vbi exiret lanâ tinctâ in oleo,cui paulum cæræ adiectum eſſet, ictam partem obtegẽs,ſe contineret in lectulo,quieſceretq;. His factis homo,quùm totam noctẽ dolore vrgeretur, mane eundem medicum,& quoſdam alios acceriuit ex iis, quos non ratio,ſed ſola ſuſtinent experimenta. Qui pridie ob temeritatem deceptus,articulum benè ſe habere protulerat, vbi ad ægrotantem acceſſit, videns duos alios medicos ſe ignobiliores, vt qui paruipẽderetur,iniquo animo tulit,id tamen diſſimulãs promptius adhuc ob indignationem. dixit articulũ nullo modo læſum eſſe,quùm vtramque partem iuncturæ humeri ſuperiectam ſimilem inueniret, cúmque inflammatio iam ictum humerum occuparet. Perfundens igitur hominem multâ aquâ calidâ ſubinde oleum copioſè immiſcẽs,iuſſit, vt lanâ rurſus circumdatus eâdem ratione conquieſceret. At,quùm per hæc nihil proficeretur,ego tertio die adhibeor, cõſpiciẽnſque partem iuncturæ ſuperiectam magis cauam eſſe ab eo humero,qui dolore vacabat,quàm ab eo,qui dolebat,nimirum inflammatione auctâ,humerũ,qui integer videbatur,diligenter inſpexi, viſumq; eſt mihi ab eâ parte ſummum lati oſſis ſcapularum in ſuperiorem partem receſſiſſe. Hoc igitur adductus, & eo quòd per idoneam curationem homo nihil leuaretur, ſub inflammati humeri alam digitum demittens,ibi humeri caput inueni.quo tamen res certior eſſet, animaduerti alterius humeri alam, in quâ, vbi nullum huiuſmodi tumorem repperi, pronunciaui humerum quidem luxatum eſſe,medicos verò id latuiſſe.eò quòd ignorarent latum os ſcapularum in altero brachio ſummum à iugulo receſſiſſe, compararéntque percuſſum locum ad illud perinde, ac ſi in ſtatu eſſet naturali. Nobis inquam diſcere licet ex homine percontantibus, num ab altero brachio, quà cum iugulo latum os ſcapularũ iungitur,aliquãdo plagam acceperit. ille principio non habet,quod dicat: dein,quùm ſibi in mentem veniret,ſe quondã ex vehiculo decidẽtem percuſſum fuiſſe fatetur, ſed paruo negocio liberatũ lanâ oleo tinctâ tribus aut quatuor diebus ſuper ictam partẽ impoſitâ. Sed quorſum hæc? vt oſtendam quantum dignitate inter ſe diſtent indicia,per quæ innoteſcunt morbi manus curationẽ requirẽtes. Non poſſe enim affectum brachium ſurſum porrigi multis quoque alijs commune,quùm & chordæ muſculorum, qui eâ parte ſunt, & ſæpenumerò ipſi quoq; muſculi, vbi indurati, aut inflammati ſunt,tum contuſi,aut altè abrupti, vel vbi aliquæ ipſorum fibræ perrumpuntur, ſurſum ferre brachium non ſuſtineant, neque ſolùm ſub hoc, ſed ſub omni etiã motu indoleſcant. Sinus verò eâ parte,quæ iuncturæ humeri ſuperiecta eſt,& ipſe communiter recedentis quoque oſſis facit opinionem. At rotundus, durúſq; in alâ præter naturam tumor abundè humerum loco ſuo motum teſtatur. quare is minimè decipietur,qui ei tantùm confidet.quid quòd & ipſum

ipſum cognitu facillimum eſt, ſolúmque oportet tumorem contingere digitis in alam coniectis, quà humeri caput euidenter ſe oſtẽdet. Sed muſculorũ affectus, ſub quibus neque ſurſum porrigere humerũ poſſunt, neque citra dolorem mouere, exercitatam rationem, ſummámque animaduerſionem exigunt. Has igitur notas illis annumeramus, quę plurimum valent, & facillimè comprehẽduntur, ſiue quis rationalẽ, ſiue in experimentis poſitam medicinã profiteatur. Empiricus enim inſpiciẽs quas συνδρομὰς appellat, quæ nihil aliud ſunt, q̃ cõcurſus eorum, quæ morbis ſuperueniunt, vbi ſępiùs eadem notauerit, æquè omniũ ſimul in tempore meminit: dein, quùm ex hâc obſeruatione multorũ concurſuum vſũ habet, tunc ex ijs, quę morbis ſuperueniunt, quę nã in multis concurſibus viderit, & quę in vno duntaxat, dignoſcit: atq; hoc pacto communia intelligit, & propria, quam rem ſequitur rurſus notitia ſignorum, quatenus inter ſe viribus diſtẽt. nam, quod in multis, vel omnibus concurſibus fuerit animaduerſum, longè ijs cedit, quæ notãtur in vno tantùm: quod autem in paucis minùs vincitur, ac præcipuè, quod in duobus. medicus autem, qui ſpectat experimenta communia, perinde ac propria intuetur, & in memoriâ habet. cùm hęc, quæcunq; ſint, & quocunq; modo cognoſcantur, vnà cum proprijs venientia obſeruauerit. Qui ratione nititur, multo magis celeriúſq; ſingulorum morborum indicia comperit, & vbi cõmunia ſint, & vbi propria, nec Empirici modo diu moratur, ſed ne diem quidẽ aut horam. concipiens enim humeri caput in alam excidiſſe, id ſimul intelligit, primò quidem quòd tumor eâ parte non naturalis apparebit: deinde quòd ſinus erit ſuper humeri cõmiſſurâ, cùm humeri caput, vt quod in alam venerit, inde abſit, vbi eſſe cõſueuerat: tum quòd ceruix lati ſcapularum oſſis humero ſuperimpoſita ſurſum porrigi brachium non ità ſinet, & quòd muſculi admodũ dolebunt, quùm vehementer extendantur, vbi attollere humerũ conentur, quódque non abſimile tormentum ſentient, cùm ad latus tentant affectum membrũ adducere. Atque ità quæcunq;, & quomodocunque cognita, nec, quæ magnam vim habẽt ſolùm, ſed cętera etiã intelliget. quoniam hâc vnâ viâ cunctã inueniuntur, quùm alterâ in obſcuro ſint, quę non ſunt facillima, ſed indicatione comprehenduntur. Humeri quidem caput in alâ magnã vim habet, & nullo negocio cognoſcitur: at muſculorũ affectus maiori egent cogitatione, ideò & à tumore, qui in alâ conſpicitur vtroque viribus ſcilicet & facilitate ſuperati, eâdem contemplatione artificioſo medico innoteſcunt. Meritò igitur Hippocrates ante alia artis opera, id eſt, ante prænotionem & curationem, eam partẽ, quæ ad morborum indicia pertinet (iuniores σημείωσιν nuncupant) intelligi ex ſimilium ac diſſimilium notatione voluit: meritò etiam ex valentiſſimis, & cognitu facillimis, item tertiò ex quibuſcunque, cum his quomodocunque cognitis, dignitate verò & cognoſcendi facilitate inferioribus. Hactenus itaque præfatus à quibus vitia indicentur, nempè ab ijs, quæ rectè habentibus ſimilia ſunt, aut diſſimilia, deinceps cuiuſmodi illa ſint, ea nunc perſequitur ijs verbis.

QVæ & videre, contingere, atque audire licet.

Quùm voluerit eam medicinæ partẽ, quę de morborum notis eſt, per ea exerceri, quæ in affecto corpore ad exemplum ſanorũ ſimilia ſunt, aut diſſimilia: item quædam maxima eſſe & facillima, quędã cum ipſis neceſſariò percipi, nunc iam (quod ſuprà commemoraui) quænã illa ſint, exequitur inquiẽs, [Quæ & videre, cõtingere, atque audire licet]. Videre quidem licet, quæ con-

ſpectui ſubijciuntur, contingere,quæ tactu,audire,quæ auribus comprehendi poſſunt.Ergo,quæ inter prognoſticorũ initia de facie proponũtur [nares acutæ,oculi cõcaui,collapſa tempora]ſentiuntur viſu:tactu,frigidæ aures:tactu ſimul & viſu,cutis faciei dura,arida atque extenta:quæ eodem libro ſequuntur, auditui ſubiecta ſunt,nempè ſternutamẽtum,tuſſis,crepitus, ſtrepitúſque hominis præter naturam loquentis, vel quòd mens non conſtet, vel quòd vox ſit ſtridula,rauca,aut huiuſmodi quopiã vitio affecta. In morbis autem, quæ manum poſtulant,oculis expoſita ſunt,quæ nigreſcunt,rubent.tum quę quamuis ratione ſuum colorẽ variant aut retinent.adde exempli cauſâ in humero,quòd ſinus in parte eius articulo ſuperiectâ,& extremitas lati ſcapularum oſſis elata, viſu percipitur,caput in alâ contingitur, auribus accipitur ſtrepitus in corpore ægrotãtis,quẽadmodũ,vbi thorace perforato è plagâ fertur ſpiritus cum ſono.

QVæ item oculis,tactu,auribus,odoratu,guſtatu,mente ſentiuntur.

Subiecit hîc omnibus ſenſibus mentem,quam dixit γνώμην (græci cõmuniter νοῦν & φρένα vocant & λόγον, hoc eſt rationem) ſed quoniàm & in voce quædam ratio eſt,philoſophi illam dixerunt ἐνδιάθετον, hoc eſt, interiorem,vt ab hâc ipſam ſeiungerent.Comprehenditur interiori quid cuique conſequens ſit,quídque contrarium, ad hæc diuiſio, compoſitio,reſolutio,demõſtratio,& ſi quid eſt generis eiuſdem.Requiritur autem non immeritò,cur olfaciendi & guſtandi ſenſus antè ſeorſum mentionem non fecerit, quùm dixit [quæ & videre contingere,atque audire licet]poſteà verò omnes quinq; proponẽs,mentem quoque adiunxerit. Multi ſanè dixerunt nonnulla abſurda, & quæ ſcribi non merentur:alij verò probabilia,ac memoratu digna. hinc autem ordiũtur, Hippocratem dicunt præcepiſſe,vt ex eorum,quæ ſub ſenſus cadunt,ſimilitudine ac diſſimilitudine, morborũ notas intelligeremus. Propriè autẽ ſub ſenſus cadere volunt ea,quę,vt comprehendantur,non aliam potentiã requirunt, ſed vna ſenſuum cõprehenſio ſufficit:ſub ſenſus cadere ſimiliter, ſed non propriè, quæ pluribus ſenſibus ſimul, & tum memoriâ,tum ratione,quam vocant componentẽ,& colligentem, accipiuntur. Colorem verò ex eorũ numero eſſe exiſtimãt,quæ propriè ſub ſenſus cadunt,itidem ſuccum,vaporem,vocẽ, prætereà duritiem, mollitudinem, calorẽ, frigus, & vno nomine qualitatẽ omnẽ, quæ tactu comprehẽditur:at mali,mali punici,piri,aut cuiuſuis alterius rei totam naturam ſenſu minimè percipi,ſed(vt Plato dixit)opinione cum ſenſu rationis experte,omniáque eſſe opinabilia arbitrantur,& propterea quoſdã ſæpiùs in ipſorum cognitione decipi,cùm vel colorem tantùm, vel figuram, vel vtrũque naturali non abſimilẽ intueantur. mala enim,mala punica,pira,vuam, nucem iuglandem, & plura alia ex ijs,quæ edendo ſunt,vbi ex cerâ cõponũntur,priuſquam vel ad nares admoueantur,vel guſtentur,tangantúrque,à veris abhorrentia non videri, eum verò falli non poſſe, qui ipſorum vſum ſingulis ſenſibus æſtimet,omnibus autem rem diſcutere ſine memoriâ & enumeratione non licere,& hanc non ad ſenſum,aut memoriam pertinere,ſed ad mẽtem. nominant autem enumerationem,nõ ſolùm διαρίθμησιν, ſed etiã συγκεφαλαίωσιν.Hippocratem ergo,quùm inquit, [Quæ & videre,cõtingere,aut audire licet]volunt eorum,quæ ſenſibus ſubijciũtur,meminiſſe,vt exemplum aliquod in medium afferret,atque vbi ab ijs,quæ ſenſibus ſimpliciter,& propriè ſubiecta ſunt, ad totam naturam tranſijt iure tunc ſenſus omnes, & mẽtem quoque commemoraſſe,ità,vt vniuerſa oratio ſit huiuſmodi. Aggredi medicus debet

ad vitiorum

ad vitiorum notas,orſus à ſimilium ac diſſimilium inſpectione,interdũ ſolam qualitatem,interdum tota conferens corpora. quæ quidem expoſitio ratione non caret. Eſt & altera hunc in modum,Hippocratem,quùm inquit,[Quæ & videre,cõtingere,atque audire licet]de medico loquutum eſſe: quod verò addit[quæ item oculis,tactu, auribus,odoratu, guſtatu,mẽte ſentiũtur]ad ægrotantem ipſum referri,ità,vt medicus nõ modò indicia colligat ex ijs,quæ ipſemet,ſed ex ijs,quę æger videt,tangit,olfacit,guſtat,tum ex eius mente,quatenus labat aut conſiſtit.quòd autem medico ad cognitionem expediat, nouiſſe mente,ne homo labatur,an ſui compos ſit,in aperto eſt. Placet alijs,quod ſcribitur[quæ item oculis,tactu,auribus, odoratu, guſtatu] ad ægrotantem, quod adiungitur[mente]ad medicum pertinere.ſiquidem ex ijs, quæ cubans videt, audit,contingit,guſtat,medici mens aliquid ratiocinatur.conijcit enim de laborantis guſtatu aliquid ad ipſum pertinens,non ſecus ac de morbo.nã,ſi guſtanti amara omnia videantur, quemadmodum ijs, quos morbus regius malè habet,redundat in linguâ bilis:ſi ſalſa,pituita ſalſa: ſi acida,acida ſimiliter pituita plurima in eâ eſt.ſicq; hominem dicunt qualitatem ſui ſudoris interdum in os deſtillantis percipere. Hoc pacto enodãtibus aduerſari videtur,quòd olfactum medici præterierit,quamuis eo ſæpiùs vtatur,cum indicia ex deiectione,vrinâ,ſputo,vlceribus,ſpiritu ęgrotãtis collecta olfactu à medico æſtimentur. Porrò autem à ratione non abhorret, fuiſſe hunc à librario prætermiſſum, ſicut alia multa in plurimis Hippocratis, aliorúmque voluminibus, partim omiſſa inueniuntur,partim euidenter deprauata.Nec abfuerunt,qui locũ hunc ità explanarent,non idem ſcilicet ſignificari his verbis[Quæ videre,cõtingere, & audire licet], atque illis[oculis, auditu,tactu ſentiuntur].poteſt enim videre quis cõtingere,aut audire nullo modo re comprehenſâ: ſentire verò ſine comprehenſione non poteſt.Refertur huiuſmodi explicatio verbi[ſentire]ad Semium ſtoicum, cui propterea ſubſcripſit Iphicianus Quinti diſcipulus, qui ſtoicam philoſophiã ſequutus eſt. Quod cenſent igitur huiuſmodi eſt. priora verba ſolũmodo in rerum genere,ex quibus notæ ſumuntur,accipi debent:ſequentia in eodem ad vnguem habito atque comprehenſo, quaſi ita ſcripſerit. Colligendæ notæ ſunt ab ijs,quæ in corpore ægrotantis ſuæ naturę ſimilia & diſſimilia ſe oſtendunt.Sunt autem hæc ea,quæ ſubiecta ſunt ſenſibus,atq; ex ijs ipſis, non quæ non benè videntur, aut audiuntur,vel quouis denique ſenſu non benè ſentiuntur,ſed,quæ ſingulorum ſenſuum comprehenſione & mente percipiuntur. abuſum verò Hippocratem dicunt vocabulo [ſentiuntur] de mente verba facientem.Ità,vt in prioribus verbis ſenſum vnum vel alterũ prętermiſerit,vniuerſum enim eorũ genus ſub exemplo demõſtrauit: in ſequentibus omnium meminerit,& mentem adiecerit,magis exquiſitã, firmiorémque enunciationem reddens. nam commune eſt omnibus comprehenſi obiecti ſpeciem imprimere. Sed,cùm,quod polliciti ſumus,præſtiterimus,referentes,quæ nonnulli probabilia attulerunt, ne videretur Hippocrates eadem ſæpiùs repetere,proximum eſt,vt ad ea,quæ ſequuntur,veniamus: tu verò ſuperiores ſententias ſcrutatus optimam eligas.Vſurpat autem γνώμης vocabulum more priſcorum,quod idem ſignificat,atque mens,ſiue intelligentia.quã rem, & ſi poſſem multorum teſtimonio confirmare,pauculos tamen adducam, qui mentem γνώμην dixerunt. Critias igitur in primo aphoriſmo hæc ſcribit,[Nec quæ reliquo corpore ſentit, nec,quæ mente intelligit]. & iterum, [Intelligunt

homines mēte an ſanus aliquis ſit]. Et in primo libro,qui de colloquijs inſcribitur,[Si ipſe excitatus ità fuiſſes, vt mente valeres, non ſic ab ipſo tibi iniuria fieret],& in eodem ſæpenumerò,& in ſecundo colloquiorū γνώμης ſępiùs mentionem fecit,ſenſibus ipſam in diuiſione opponēs. Ad hæc Antipho in primo de veritate,[Qui hæc intelligit,nec oculis longitudinē comprehendit,nec qui longitudinē intelligit,ſine mente eam intelligit].prætereà, [Omnes enim homines,tam in ſecundâ,quàm in aduerſâ valetudine,atq; in alijs omnibus mēte vtuntur]. Et Plato,ſicut priùs ſępè,ità in quinto de rep.[Huiuſmodi igitur cogitationem,vt cognoſcentis mentem,ità opinantis opinionē rectè dicere poſſumus]. Et Lyſias in Polyuchū[Ille enim,in omnibus rebus, quas ſuâ vſus mēte,pro noſtro populo geſſit,multorum bonorum in noſtrâ ciuitate cauſa fuiſſe videbitur,& multa hoſtibus attuliſſe incōmoda]. Æſchines item Socraticus in Miltiade,& Hyperides in Dioclem,& alij rhetores,medici atque poëtæ.quorum omniū meminiſſe ſuperuacuum eſt, eodē modo id vocabulū vſurparunt.

QVæ item omnibus,quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt.

Iure etiam hîc quæritur,quas præter ſenſum,& mentem natura nobis potentias dederit ad percipiendū obiecta exteriora. Adiungit enim [quæ item omnibus,quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt]perinde quaſi non enumerauerit omnes. Explicabo igitur,quamobrē hęc adſcribi ab ipſo exiſtimem,illud præfatus, quod & ſequentibus neceſſarium eſt, & memoriæ proditum fuit à multis veterum,quibus placet ex opinionibus,quas vidētur ſectarum auctores inueniſſe nullam eſſe nouā,ſed,quæ priori ſęculo tradita fuerūt,vnà cum aliorum mente interijſſe. Si quis in opinione ad res ipſas animum aduertat,neque Pyrrhonis ſectam,neque Academicam,Stoicam,Peripateticam,nec quamuis aliam,poſt Hippocratem ſumpſiſſe initium iudicabit,quùm ipſi Pyrrhonei ad vetuſtiſſimos auctores ſuam referant ſectam. Quocirca veriſimile eſt,vel adeò non veriſimile, ſed neceſſarium Hippocratis ſęculo de naturalibus iudicandi potentijs diſceptatū eſſe,& quoſdam nullam talem poſuiſſe, quemadmodum poſteà Pyrrhonei,quoſdam ſenſum duntaxat,alios nihil huic tribuētes id verum putaſſe,quod vulgatum eſt.[Mens videt,mens audit,cætera ſurda ſunt & cæca] alios vtramque dediſſe iudicandi potentiam,ſenſum in ijs,quę ſenſibus ſubijciuntur,mentem in ijs,quæ comprehenduntur intelligentiâ,quoſdā alias animi noſtri potentias concepiſſe. Itaq; Hippocrates,vt eorum vitaret importunitatem,generatim duarum potentiarum meminit, ſenſus & mētis,quas ſolas in nobis(vt ſcitis)vbiq; docui cognoſcendi,ac iudicandi vim habere: propter cauillatores autem orationi adiecit, [Quæ item omnibus,quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt]. Iam verò aliqui cenſent aliam eſſe naturā intelligentiæ,aliam mentis,aliam illius rationis,quam διάνοιαν vocant,atque harū plures adhuc potentias introducūt. Nos autem in libris, qui de communi ratione ſunt,tres hominibus in vniuerſum ineſſe potentias demōſtrauimus,quibus ad artes conſtituendas,libróſque conficiendos vtuntur, ſenſum, mentem,memoriam:atque in memoriâ quidem hærere,ſeruariq; quicquid ſenſu ac mente conciperetur,quùm ſingularum rerum naturam non inueniat,ſed eorum,quæ inuenta ſunt,receptaculum quoddā ſit,ad ea verò,quæ inquiruntur inuenienda,iudicandáque naturā nobis mentem dediſſe ac ſenſum. Sed,vbi de his verba fiant,demus,ſi qui ita ſentiant,aliam vim eſſe intelligentiæ, rationis aliam, rurſuſq;,ſi velint,aliam mentis,aliam conſilij,quùm aduerſus eos id nobis ſufficiat,

ficiat,quod omnes homines euidẽter cognoſcunt,malum,meſpilum,vuam,& alios fructus,ſiue vnâ animi potentiâ,ſiue alterâ,ſiue tertiâ,ſiue pluribus comprehendantur. Omnes autem homines æquè ſibi perſuaſum habent ſenſum, mentem,memoriã & voluntatẽ eſſe. quæ Aſclepiades, quaſi nulla ſint,præter alia multa conatus eſt funditus euellere. His igitur propoſitis ſatis planam eſſe cauſam exiſtimo,quur ijs,quæ poſtremò perfectè docuerat, adiunxerit,[Quæ item omnibus,quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt].Inire medicus debet artis opera,initio ab affectuum cognitione accepto,comparans ea,quæ in ægrotante apparent,ad ea,quæ in ſanis conſpiciũtur,intuitus,quæ ſimilia,quę item diſſimilia,& hæc atque alia omnia ſenſu ac mente comprehendere: tum,ſi qua ſit præter has potentia,quæ communiter poſſit ſecũdum naturam de omnibus iudicare,hâc etiã perinde,atq; illis de inuentis iudicare. ſicut etiam cognoſcere omnes homines poſſunt, quemadmodũ nos in medicinæ operibus, principio habentes pro materiâ,quę ſenſu cõprehenſibilia ſunt,his verbis,[Quę contingere atq; audire licet]: potentiã verò hæc iudicãtem duplicẽ,ſenſum ſcilicet & mentẽ,quam oſtẽdit,cùm inquit,[Quę item auribus,odoratu, guſtatu ſentiũtur]. vtrique autẽ euidenter memoria ſubſeruit. ſi quis aliam quãuis potentiam introduxerit, nihil pugnabimus, modò ſubiectæ materiæ vtilis videatur. His enim verbis,[Quæ item omnibus, quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt], & mentem complectitur,& permittit,vt ſi quis aliam iudicandi potentiã eſſe arbitretur,illam quoque nobis declaret. Hactenus igitur,quæ in hoc libro tradita ſunt ab Hippocrate cõmuniter ad vniuerſam medicinæ artem pertinẽt, atq; idcirco ea eſſe prooemium totius artis propoſui. Proximè autem trãſit ad medicinæ partem,quæ manu medetur, & ex ijs,quæ huius partis ſunt,ad ea, quæ in officinâ medici diſcere poſſunt,aut tractare, qui in arte primùm exercentur. Nemo autem exiſtimet expoſitionem me lõgiorem præter meum morem feciſſe. ſiquidẽ,quę totius artis communia ſunt,pluribus verbis explicari debent, quàm quæ propriè ad ſingula pertinent, vt quùm maximè, vbi quis in aliquo opere ipſa pertractet,nunquam aliàs commemoranda,id quod ego cõſtitui in horum librorum Hippocratis expoſitione, vbi de mẽte ac ſenſu omnia perſequutus,eorum,quæ proximè retuli,nullam ampliùs faciam mentionem. Quin hæc dixi paucioribus fortaſſe,quàm res petebat,quià quùm proponere poſſem agitatam de numero potentiarum animi,controuerſiam,ac de eâ pronunciare, magis operępreciũ duxi eum,qui harum abſolutã notitiam requirit,ad librum de communi ratione reijcere. Aliud etiam vertitur in dubium,vbi præcipit,vt ab inſpectione illius,quod ſimile eſt, & diſſimile inchoemus. propterea, quòd non ità diſtinctè omnibus notum ſit,quo ſimile & idem inter ſe diſtent. quod ipſum de induſtriâ omiſi alibi explicatum. Attinent ad eandem cõtemplationem,& alia multa,quæ ſimiliter præterij,& hoc vtrum,qui medicinam in vſu poſitam profitentur,eorundem vel ſimilium obſeruatione vtantur. ex ijs enim quidam ſimilia cenſent animaduertenda: alij cautiores ea, quæ ſuæ ſectæ vniuerſæ conſẽtanea ſunt tenentes,omnia eadem obſeruari volunt,ſeu ad morbos ſignificandos, ſeu ad prognoſtica, ſeu ad curationem pertineant, & Dionem phreneticum eundem eſſe, atque Theonem phreneticum, quatenus ambo febricitantium inſaniâ opprimuntur: alij neque ſimile vno modo vſurpari dicũt atque intelligi,ſed duobus,vno quidem ſimile ſignificat, quod nullâ cõditione differt, vt Caſtor & Pollux: altero non huiuſmodi, ſed id,in quo maius &

minùs conſpicitur. Quin & apud vetuſtiſſimos medicos ac philoſophos, quorum ſcripta adhuc extãt, videre licet ſimile ità vſurpatum. vt qui confusẽ ipſo citra omnem diſtinctionem vtantur, & modò eandem formam habentia nullâ ratione diſtantia ſimilia dicant, vt dextrum oculum & ſiniſtrum, cùm vterque in eodem homine conſideratur: modò, vbi vnus glaucus, cæſius alter eſt, aut niger, vel quatenus oculi ſunt in diuerſis quoq; hominibus, ſimiles vocẽt. Magis tamen conſuetum eſt apud ipſos glaucum glauco, & cæſium cęſio non ſecus ac naſum adũcum adunco, ſimum ſimo, rectum recto ſimilem appellare.

QVæ autem ad chirurgiam, in officinâ medici.

Huiuſmodi breuitate conſtat eos de induſtriâ vti, qui volunt obſcurè quid enunciare. nam, vbi interdum vno nomine, aut verbo adiecto, interdum altero aut ſummum tertio, lucida reddi oratio poterat, cur neget quis eius auctorem operam dediſſe obſcuritati? Equidem verborum formam adiungam, quâ quis claram feciſſet orationẽ, ea eſt. Medicinalis ars vniuerſa in affectuum cognitione ad ea commune conſiliũ dirigit, quę ſanis ſimilia ſunt, aut diſſimilia, ex illis, quę mente ac ſenſu apertè comprehẽduntur, inueniens atq; diiudicans, è quibus, quæ chirurgi tantummodò ſunt, exequar, atque ex his ipſis, quæ in officinâ medici oſtendi addiſcẽtibus, aut præſtari ægrotantibus poſſunt. Sic igitur diceret, qui clarè loqui vellet. Officinâ medici κατ' ἰητρεῖον appellat, cuius nonnulli poſtremam ſyllabam per .ν. ſcribunt, quo modo ſi ſcribatur, ſignificabit, in arte medicinali, non in loco, quem ἰατρείοις appellamus, quaſi ità dixerit. Quę in medicinali arte eius partis ſunt, quæ manu curat, talia ſunt. In ſequẽtibus autem patet eum, qui librum compoſuit, ſeu Hippocratẽ ipſum ſeu Theſſalum eius filium non explicaſſe omnia chirurgi munera, ſed neq; omnia, quę in medici officinâ aguntur, ſed ex his ipſis, quæcunque addiſcere debent, qui primas inſtitutiones aggrediũtur. Quin & inde originem traxit inſcriptio libri, quam poſteà ſequuti ſunt Diocles, Philotimus, & Mantias. Satiùs autẽ fuit ſic inſcribi, περὶ τῶν κατ' ἰητρεῖον, hoc eſt, de ijs, quæ in officinâ medici fiũt. Miror autem Aſclepiadẽ, qui κατ' ἰητρεῖον ſcripturam ſeruans, putauerit ſignificare artem medicinalem, quam κατ' ἰητρείην ſignificat, at non κατ' ἰητρεῖον, ſic, vt ἰατρεῖον pro officinâ accipiatur, ἰατρεία ad morbos curãdos pertineat. Sed huiuſmodi contẽplationes attinẽt ad nomina, quibus parum inſiſtere debent, qui in rerũ veritatem incumbunt. Ea verò, quæ propoſita ſunt, proximis verbis docere incipit.

AEgrotans, agens, miniſtri, machinamẽta, lumẽ, vbi, quomodo, quot, quibus, quomodo, quando, corpus, inſtrumenta, tempus modus, locus.

Omnia hîc percurrit à quibus, per quæ, quibus cum, & circa quæ chirurgia exerceatur: deinde narrat quale eſſe prædictorum vnũquodq; debeat, & quomodo, aut quo tẽpore adhiberi. Ex his pleraque in aperto ſunt, ſicut ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen: ſed & in ſequentibus ab ipſo quoq; auctore exponũtur, quùm referat, quomodo æger ſe medico exhibeat, quâ ratione medicus agere circa ipſum debeat, & aſſiſtẽtes ſubſeruire. Non ſecus etiam quæcunque de machinamentis, & lumine nouiſſe nobis neceſſarium eſt, in ſequentibus perſequitur. Poſt hæc vberiùs de faſciandi ratione pertractat, non quo multa verba faciat, in toto enim libro ſtudet breuitati: ſed quo nihil, quod vtile ſit, voluerit præterire. Ergò quæcunque propoſitis verbis continentur, præterquam [ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen] examinanda ſunt, atque ante omnia [Vbi], quod primò propoſitum eſt ὅκου dixit, cuius di-

ctionis

ctionis posteriorem syllabam Iones per κ, nos per π scribimus. hâc significat locum, in quo quis situs est. quocirca non absurdè dicet aliquis ad omnia, quæ dicta sunt, eam referri. Siquidem ægrotanti idoneo loco opus est, vocantur autem ægrotantia, quibus manus curatio adhibetur, ijs non minùs idoneum locum requirunt, medicus & instrumenta. ex luminibus verò, quod artificiosum est, licet vbi volumus collocare. Quod deinceps adiungitur [quomodo] ὅκως dixit, nos per π scribimus ὅπως. notat autē non modò apud nos, sed apud Iones quoque rerum, quæ traduntur, veluti qualitatem. eos enim qui artem addiscūt, non solùm scire locū conuenit, vbi æger iacens, aut sedens manu curandus est, sed quomodo figurandus, quomodo item, qui agit, & qui agenti subseruiunt. Machinamenta item non solùm debent loco idoneo collocari, sed in ordinem quoque disponi. singula enim & medico & eius ministro, sic erūt maximè ad manum. Videtur autem hîc omisisse instrumēta, vt quæ intelligi ex machinamentis possint: sed quamobrē inordinatè eorum meminerit, mox cōsiderabimus. nunc autem explanare cōuenit, quæ proximè subijciuntur [quot, quibus, quomodo]. Singula hæc ad ea referuntur, quæ superiùs dicta sunt, quæ ad chirurgiam præparata scire debent addiscentes, quot sint, & quibus ex ipsis quomodo vtendū. sic, vt particula [quomodo] quùm paulo superiùs particulę [vbi] subijciebatur, situm: nunc vtendi rationē significet. Ibi ergo ponitur [quomodo] iuxta aduerbium loci [vbi]: hic autem iuxta relatiuum ad exponendum, quibus instrumentis machinamentísque agendum sit. Quod adijcit [quādo] occasionē apertè demonstrat, per quam vti singulis conueniat. Quæ subijciūtur his verbis [corpus, instrumenta, tempus, modus, locus]. non immeritò requiritur, quid sibi velint. nam, quùm [ægrotans] dixit ægrotantis corporis, similiter verbo [quando] temporis, verbo [quomodo] modi, verbo [vbi] loci vim notauit. cur igitur hæc repetit, & turbato ordine instrumēta inserit, cùm proximè à machinamētis ordine poni magis potuissent? quanquàm, & si nullus eorum meminisset, intelligi ex machinamentis poterant. Sed his occurrere possumus affirmantes instrumenta nunc intelligi scalpellum, terebram, hamum, scalprum, laminam membranæ custodem, & quæ similia sunt, quæ possumus etiam ex machinamentis comprehendere, quùm sint eiusdem generis. Huiusmodi instrumenta, quia propriè parata sunt curationis gratiâ, idcirco ἄρμενα nuncupauit. quod vocabulum in opere de ratione victus in morbis acutis, quà de balneo vsurpauit, quùm inquit, [quippe in paucis domibus, vel instrumenta (quæ ἄρμενα dixit,) vel ministri inueniuntur]. scaphia igitur, rotas, peluim, labra, & quæcunque accommodantur ægrotantibus, sub eo nomine comprehendisse credibile est. Restat adhuc absurdum in reliquis, quorum vna fit mentio cum instrumentis. Fortasse autem corpus nunc dixit affectam partem: tempus verò id, quod ipsi adiungitur. nam, vbi manus curatio admouetur, scire conuenit, quamdiu inceperit affectus, qui curandus est. Ipse enim cauit, ne tertio aut quarto die membra extenderentur, aut articuli reponerentur. Potest item [tempus] nunc dixisse, dum manu curatio fit. quandoquidem conari in quibusdam debemus manu quàm celerrimè vti, quùm periculum maximum ex frigore iam sequatur, sicut in ijs, qui suuntur, celerrimè enim intolerabili dolore prehenduntur, qui manu curantur: in àlijs autem, vt suffusionibus longiori tempore agenda rès est, quûm demissa acus diu contineri eâ parte debeat, quâ non fluere, sed vehementer insidere suffusionem volumus.

At modus vitiorum originem nunc significare potest, quùm ipse censeat cognoscendum esse medico, quomodo os fractum est, aut suo loco motum, sicut ipse etiam in libro de vulneribus capitis indicauit,quibus modis illata plaga fuerit,vbi ait, [Vulneratur autem caluariæ os tot modis].& rursus [suntque vniuscuiusque modi species fracturæ plures]. addit prætereà [collidi etiam os potest,quamuis in suo statu seruetur, & colliso rima non accedat, atque hic est secundus modus]. tum alium adijciens, inquit [tertius hic modus est]:& rursus[quartus hic modus]. Illud insuper à ratione videtur alienum, quòd locum iterum adscribat, quùm suprà dixerit [vbi] quo aduerbio locus significatur. Quare nonnulli eam dictionem aliter exposuerũt,simúlq; scripturam immutarunt,sic,vt pro [locus] iterum [vbi]legatur. hæc tamen scriptura libri expositores non latet, quam non ignorant plurimi eorum, quos experimenta sustinent.Sed,vt res magis perspicua sit,eam repetam.habet autem sic,[Ægrotans, agens,ministri,machinamenta,lumen,vbi,quomodo,quot,quibus,quomodo, quando, corpus , instrumenta, tempus, modus, locus]. volunt igitur, quando inquit primùm [vbi]id simpliciter intelligendum, quùm liceat id verbum referre ad ægrotantis corpus & instrumenta,vocarísque hîc instrumenta credunt ea, quæ suprà machinamenta dixerat:at quùm secundò repetit [vbi] definisse laborantis corpus, & instrumenta idoneo loco collocanda. Sed, si prior scriptura,& superior expositio maneat,locus in fine totius orationis affectam corporis partem significabit. Consuerunt enim medici tam locos dicere, quàm corporis partes, & à quibusdam confecta sunt integra volumina de locis affectis.Hactenus percursa sunt sola capita rerum,quæ tractari debent:docere verò proximis verbis ingreditur. quapropter ad ea adiungendum animum existimo.nam, si quid eorum non rectè intelligatur, in arte exercendâ detrimento erit : ex ijs, quæ adhuc proposita sunt, si quid non benè acceptum fuerit, non admodum officiet.

„ AGens, siue sedeat,siue stet, commodè,tum sui habitâ ratione, tum illius,
„ qui curatur,ac luminis.

Anteà exposui illa ab Hippocrate recenseri, à quibus, per quæ,quibuscum, circa quæ chirurgia exerceatur: [A' quibus ergo] intelligere debemus medicum & ministros: [per quæ] instrumenta:[quibuscum]lumen & locum: [circa quæ]corpus totum laborãtis,& vitiatam partem,quæ & propositis verbis & sequentibus singula exequitur, qualia esse oporteat, non tamen eo ordine,quo enumerauerat. quandoquidem orsus fuerat ab ægrotante, quod ab antiquis omnibus fieri solet,atque,vbi velis,sexcenta legas exempla apud omnes. quod autem pertinet ad hunc locum, satis erit, quod à Poëtâ secundo Iliados in enumeratione profertur,

Dic mihi Musa,virùm,quis maximus est,vel equorum,
Atridas pariter,qui sunt in bella sequuti?

Primò enim proposuit viros,deinde equos, non tamen primò de viris respondit,sed inquit,

Prima Pheretiadæ debetur gloria equarum,
Quas auium in morem celeres Eumelus agebat
Æquales ætate,pares tergóque pilóque.
Monte in Pierio,quas enutrirat Apollo.
Insignes ambæ,& martis terrore carentes.

Maximus

Maximus at longè fuit Aiax ille virorum.
Indignatus adhuc,dum nulla ſubibat Achilles
Prælia,nam pugnans omnes virtute prębat. Alibi rurſus,cùm dixiſſet,
Triſtis erat gemitus toruo & iactantia vultu.

Subiecit prius ſatiſfaciens illi,quod ſecundo loco propoſitum fuerat.

Cædentum,& durâ miſeri,qui morte peribant.

In ſeptimo autem Iliados volens quaſi de induſtriâ indicare, non eſſe habendam huiuſmodi ordinis rationem, quùm perpetua quinq; tradidiſſet, primum de ſecundo tractauit, tum de quinto, poſthæc de quarto, deinde de tertio.qui locus ab his verſibus incipit,

Beotij hic,Iones,prolixâ veſte decori
Et Locrij & Phthij,& qui reſplendebat Epeus.

Hæc de ordine orationis nunc ſemel dixiſſe ſufficiat, ne quis alibi de huiuſmodi re cupiat audire. Quæ igitur ad agentem attinent,id eſt ad chirurgum, clara ſunt omnibus,qui ad ea volent animum aduertere. Oſtendit enim agentem,ſiue ſedeat,ſiue ſtet,dum manum adhibet, cõmodè figurandum eſſe,tum quod ad ſeipſum pertinet,tum quod ad ægrotãtem & lumen. Quod cõſilium quùm perpetuum ſtatuerit in ſingulis,quę dicta ſunt,commodã deinceps collocãdi rationem demonſtrat orſus à lumine,quod poſtremum poſitum fuerat.

» LVminis quidem duæ ſpecies,vna communis,altera artificioſa. communis non eſt in noſtrâ poteſtate:quæ arte comparatur,ſita eſt in nobis.

Speciem dixit εἶδος, quod vocabulum nunc ſemel intelligens vbiq; in memoriâ habeto. Maiores enim græcè ſoliti ſunt appellare, & διαφορὰς, & εἴδη, & τρόπους partes,quæ generi ſubijciuntur. Dixit igitur nunc Hippocrates luminis eſſe duas ſpecies,quaſi differentias duas,& modos dixerit. Eſt autẽ commune lumen,quo omnes homines vtuntur,ſub dio potiſſimùm, deinde in ampliſſimis ædibus,quibus patentiores fores ſunt,ac luminis plenæ,quales nunc habitant in multis ciuitatibus,qui medicinalẽ artem exercent,quas à medico ducto vocabulo medicinas appellant: artificioſum lumen maximè fit, vbi lucernas, faces,lampadas,aut tale quid accẽdimus,deinde,quùm totas feneſtras, aut earum partem patefacimus,ſeu alias claudimus,alias aperimus.quod æquè in foribus accipiendum eſt.

» QVarum vtriuſque duplex vſus lumine aduerſo,aut auerſo.

Duplicem proponit vſum vtriuſque ſpeciei luminis,& communis, & eius,quod arte comparatur,aduerſi ſcilicet,aut auerſi.aduerſum nominans πρὸς αὐγὴν, vbi ſcilicet id, quod à chirurgo curatur, aut inſpicitur,ad lumen ſpectat: auerſum verò ὑπ' αὐγὴν,vbi à lumine paulum declinat,quod in ſuffuſione fit,& vno nomine in omnibus vitijs oculorũ,quorum affectus neque benè cognoſci, nec curari queũt,vbi homo ex aduerſo luminis collocetur.atq; idcirco fugiendum eſt aduerſum lumen : auerſum autẽ ità ſit oportet, vt is,cuius oculi à chirurgo tractãtur,vel à lumine auertatur,vel ad ipſum ſpectet obliquus. Loquor autem nunc de ipſis oculis, nõ de palpebris,ſiquidem hæ tractari poſſunt,& ſi homo aduerſo lumine collocetur, ſicuti quando aquoſa veſica extrahitur, vel pili laqueo excipiuntur,aut ſutura palpebris inijcitur, aut denique vbi medicus diductis palpebris nõ eget.Igitur,ſi lippiẽs aliquis vehemẽter exulceretur, vel id morbi experiatur,ſub quo figura in oculo fit acino ſimilis,auerti ex toto à lumine debet per omne tẽpus, niſi quando medicus oculis remedia adhibet,

cùm eorum pars, quæ læsa est, sine lumine subijci curantis cōspectui non possit. id quod etiam accidet, si in oculo excidere vnguē velit, suffusionem deducere, vel manu tale quid pręstare. sed obliquus ad lumē spectare debet, cui manus inijcitur, ità, vt nec lumen pupillam feriat, nec medicus prohibeatur arte, hoc est aspectu earū partium, quibus medetur. Gręcè autem apertè dicetur, qui auersus à lumine est, non πρὸς αὐγὴν, non ὑπ' αὐγὴν, sed potiùs ἀπὸ τῆς αὐγῆς, aut λοξὸς πρὸς αὐγὴν: Hippocrates tamen vsurpare ὑπ' αὐγῆς maluit, quàm ἀπ' αὐγῆς.

AVersi quidem luminis exiguus vsus, & euidens moderatio.

Hoc suprà demonstratū est, nulla enim pars exceptis oculis in eiusmodi lumine manus curationem desiderat. sed quoniàm (sicut diximus) nullo pacto admoueri manus potest, vbi æger ex toto auersus est à lumine, præcipit, vt inter aduersum lumen, & auersum figuretur. at nō propterea ęquè in omnibus morbis à lumine auertēdus est, sed quatenus res ipsa cogit. nam, si exulceratio est, aut pus subest, aut in oculo figura similis acino fit, aut ingens inflammatio, seu acris materiæ cursus oculum exercet, lumen vel modicum infestissimū est, sic, vt momento, materiæ cursum excitet, & dolorem moueat: leuiorem offensam sub lumine sentiūt, quibus curatur suffusio, vnguis, vel tuberculum in angulo, quod parum palpebras diduci patitur. Iam verò quā moderatione auertendus homo sit à lumine, facilè comperies, si in hæc duo incumbas, vt & chirurgus id, quod agit, in oculo apertè videat, & ægrotans non magnopere affligatur. quod si vtrumque contrariè figurari hominem hortetur, ei, quod magis vrget, insistito: si neutrum superare iudicaueris, hominē prorsus medium collocato inter lumen aduersum, atque auersum. Nos sanè tibi viam indicauimus: hâc vsus inuenies, quā moderatione æger à lumine sit auertendus. Hippocrates verò ità loquitur existimans omnibus euidentem futuram, si qui inuenire ipsam studeant. non enim rudes docuit, quemadmodum nos nunc, sed admodum in disciplinis assuefactos, sic, vt ex eorum, quæ suprà ostensa sunt, consequutione, talia per se nullo negocio assequantur.

QVod verò ad aduersum attinet, ex luminibus, quæ dantur, conferúntque, conuerti ad illustrissimum oportet, cui manus adhibetur.

Vt planè cōspicari chirurgus possit, quicquid in corpore ægrotantis molitur, in omni corporis parte, oculis exceptis, eligere locū debet maximè lucidū. Est autē maximè lucidus sub dio in sole, vbi nihil officit eius luci. sed talis locus interdum nullus est in ædibus ægrotantis: sępiùs est quidem, collocare tamen ibi hominem nō expedit, hyeme propter frigus, æstate propter ardorem. vtriusque enim sua noxa est. adde, quod cauere perflatum oportet, cuius causā sæpè non modò idoneo aëri hominem non cōmittimus, sed cauemus, ne prope portas & fenestras ducatur, si vehementior perflatus accedat. Vitamus autem, vt quùm maximè perflatū, vbi veremur, ne quid neruosum patiatur, sicuti rursus solem in ijs, quæ putrescūt, vt potè quibus periculum subest, ne sanguis erumpat. Rectè igitur adiecit [ex luminibus, quæ dātur, conferuntq;]. nō enim simpliciter ex luminibus, quæ dantur, eligendum est maximè lucidum: sed intueri etiam oportet an illustrissimum sit, ex ijs, quæ conferunt.

NIsi vbi quidpiam, aut latere oportet, aut conspici non decet.

Sententiā suā his verbis auctor minùs euidēter expressit, ità, vt partes, quæ tractātur, nō videātur in aduerso lumine collocandæ, quandocūq; aut latere quidpiā oportet, aut cōspici nō decet, at longè aliter sensit, idcirco subijcit.

In quo

IN quo casu id,quod manu curatur, ad lumen conuertendum:chirurgus autem ad id,quod curatur,cum eo ne lumini officiat.

Debuit enim ipse totã sentẽtiam aperire hoc modo.quod verò ad aduersum attinet ex luminibus,quę dantur,conferuntq;,cõuerti ad illustrissimũ oportet, cui manus admouetur,nõ tamen purũ ac sine vllis tenebris lumen seruare:sed, vbi latere quidpiã oportet,vel conspici nõ decet, seipsum ità collocare,vt partes,quæ curãtur,sibi conspicuę sint,cùm cæteros omnes lateãt. Vniuersa igitur orationis sentẽtia sic habet. Roget fortasse quis causam, quãobrẽ medicus velit assistentes cælare.an quià docere magisteriũ chirurgię aliquos ex præsentibus nolet,tanquã indignos,qui id percipiãt. quin & ab ægrotantiũ necessarijs est etiã cauendũ,quod nõ ferant id incidi,quod necessariũ est corporibus,quæ eiusmodi manus operã requirunt.indignantur enĩ,& chirurgo quasi carnifici succensent. Quid quod res sæpenumerò cogit,vel putrẽ testẽ abscindi ex toto, vel neruum transuersum secari,ne homo neruorum distẽtione prehenderetur. quidã verò idiotæ,nec videre suppurationẽ sustinent:alij ne suppurãtem quidem locum planè aperiri à medico permittũt, in quo casu medici propositum est, vt his minimè aduertẽtibus abundè affectũ locum secet, & pus vniuersum effundat.id quod & ob laborantis timorẽ nobis interdũ accidit,nõnulli siquidem ità manus curationẽ pertimescũt,vt exanimẽtur metu ipso tormẽti,priusq̃ incidãtur. in quo casu medicus dicere probabiliter debet, quãtum spectat ad manum adhibendã,postero die se cõsideraturum, nũc se nolle manum inijcere, sed perfundere aquâ,vel spongijs fouere,vt locũ cataplasmati, aut medicamento idoneum reddat,atq; interim timidum hominem nec opinantẽ secare. Hęc quidẽ medicus assistẽtes cælat,vt ipsos aspectu prohibeat:alia verò ob laborantis pudorẽ,vbi graui animo fert videri à multis,quo vitio in ano vel obscœnis partibus affligatur. has enim partes inuitissimus quisque alteri ostẽdit: fœminæ verò clunes,pectus,ventrem, atque adeò magis pubem. Porrò autem quidam Hippocratẽ reprehendens,hæc ait ab ipso ridiculè apposita.nam,qui has partes cælari volunt,quæ manu curantur,his in procliui est omnes eijcere foras,& medico dũtaxat, aut vni cuipiam, vel alteri ex ijs,qui adsunt maximâ familiaritate coniuncti,rem committere. Verùm qui hęc profert,ignorare videtur complures,quos ęquè pudet prohibere pręsentes aspectu,& missos facere,atq; suos affectus cõspici. Fit etiã sæpè,vt,& si iussi fuerint discedere,curiosi quidã aut nonnulli ex familiaribus atq; amicis solliciti studio cognoscẽdi quæ ad ægrum spectãt,remaneant impudẽter.per huiusmodi ergo occasionẽ,ineat medicus gratiã apud ęgros,quę nihil obest,polliceatúrque ipsis seorsum nullo audiẽte,se manũ ità adhibiturũ,vt multos lateat.potest enim(vt dixi)dum vel aquam perfundit,vel spongijs fouet,quasi nondũ sit manum admoturus, momento effectum perficere,ijs,qui videre cupiunt,aliam rem agentibus. Verùm huiusmodi quæstiones præter medicinæ præcepta sunt, quæ nos eorum, quæ dicta sunt,consequutione impulsi, & contradicẽtium importunitate commemorauimus.Sed proximum est,vt ad sequentia transeamus.

HAc enim viâ,qui agit,videt,quod tractatur conspectui non subijcitur.

Hîc quoque, perfecta oratio huiusmodi est. [Hâc enim oratione, qui agit,partem cernit, quæ manu curatur,eáq; ipsa cerni ab alijs non potest].neque enim,quod parti accidit,quę curatur,vtrumque ad medicum refertur,nẽpè,vt oculis exposita sit,& lateat.

» VErùm sui habitâ ratione, dũ sedet, pedes habeat è regione genuum deorsum ad rectam lineam, quódque ad interuallum spectat, non magnopere inter se coniunctos: genua verò, paulo supra inguinum regionem, diducta sic, vt cubiti insidere illis possint, & vtrinque dari ad latera.

Postquàm modũ expressit, quo chirurgus respectu luminis debeat figurari, ad habitum venit, quo sui ipsius habitâ ratione cõmodè collocetur. supra enim inquiens, [Agens, siue sedeat, siue stet, commodè, tum sui habitâ ratione, tum illius, qui curatur ac luminis]: deinde primò exequutus, quod postremũ positũ fuerat, & necessariò simul mentione factâ moderationis, quà collocari debeat, ratione eius, qui manu curatur, iam docet, quo pacto seipsũ intuitus debeat cõmodè figurari. cõmodè autem respectu habito ad seipsum collocari nihil potest, quod simplex sit, & quasi articulis distinctum: sed, si partes consideres, variè potest aliàs alio modo figurari, sicque interdum etiam commodè collocari. Ergo, si quis seu cõsidat, seu stet, crura plurimũ inter se diducat, erit eorũ habitus à moderatione alienus, perinde, ac si ex toto hæc committat, efficiatq;, vt se cõtingant, vel alterũ alteri superimponat, atq; adeò, si in longitudinẽ crus totũ extendat, vel si pedem non statuat è regione genu, sed versus partẽ posteriorẽ, multum à rectâ lineâ declinantẽ. Meritò igitur Hippocrates docẽs quâ moderatione, sedẽs chirurgus sui habitâ ratione, vtatur in singulis partibus collocãdis, præcipit, vt pedes è regione genuum contineat. Sed, cùm [è regione] accipi bifariã possit, modò in his, qui mẽbrum in lõgitudinẽ extendunt, modò in ijs, qui ipsum rectà deorsũ cõtinent, sicut, vbi stamus, iure [deorsum ad rectã lineã] addidit. vt semper autẽ consueuit, sitũ è regione ἶξιν appellat. Iubet igitur pedes modicè inter se diduci, genuaq; paulo inguinũ altitudinem excedere, eo cõsilio vbiq;, vt decorè figuretur, vt paratus ad opera sit, vt sic stabilis sedeat, ne labet. quare genua & femora tota vsq; ad ĩguina, eatenus inter se diduci iussit, vt decorè, vt tutò sine curationis impedimento, cubitis & aliquâ brachiorũ parte modò femoribus ĩsidat, modò vtrinq; porrectis vtatur. quã rem his verbis expressit, δοῦναι significauit femoribus insidere: verbo παραδοῦναι dari vtrĩq; ad latera.

» VEstis succincta, distincta, æquè, similiter, in cubitis atque humeris.

Succinctam dixit pro collectâ, vt neque fluat, neque medicũ strãgulet: verbum [distincta] ad vestẽ refertur, cuius nullã partẽ voluit duplicari. Quod postremis verbis adiũgitur [æquè, similiter in cubitis atque humeris] ambiguũ est: aut enim [ęquè] & [similiter] vtriusque brachij, & cubitũ & humerum veste velandũ existimat, ità, vt brachia inter se conferãtur, quod græcorum plerique συγκρίνεσθαι dicũt: aut cubitos cum humeris comparat, volens cubitos æquè & similiter, vt humeros in vtroq; brachio circũdari. Constat autẽ noluisse vestem supra cubitos terminari, cùm eos nudari turpe sit, nõ solùm medico, qui artem adeò honestam exercet, sed & forenses causas publicè agentibus, quos pudere manifestum est athletarũ more supra cubitos vestẽ reijcere, sed & huiusmodi genus amictus expelli alioquin debet, vt potè sub quo non modò ad cubitum, sed ad totum brachium frigus aspiret: non tamen ostendit, quatenus vltra cubitum velari brachium debeat. an id omisit, quià manifestum erat, & inueniri à nobis omnibus facilè poterat? quùm in quâlibet operâ, nõ magno negocio conijciatur, quatenus vltra cubitum tegendum veste brachiũ sit, si in decus, & propositæ manus curationis vsum hîc quoq; incumbamus. Verùm, quod paulo suprà, vbi latere quid oportet, contraria consilia esse proposui, nẽpè obscuro

aëre

aëre opus esse, ne quod curatur, oculis patere possit, claro lumine, vt id chirurgico conspicuum sit: illud autem sequendum esse, quod superat, ac si vtrunque idem posse videatur, medium prorsus accipiendum: idem hîc faciendum est, & vbicunque consilia contrarias res hortantur. medium siquidem inter vtrũque semper est eligendum, si alterutrum superabit, ad illud vergendum. Quod igitur ad manus curationem pertinet, ipsa per se nudari totum brachium exigit: contrà, decus velari totum. quamobrem deligi semper vtriusque medium conuenit, atque in id, quod vrget, inclinari.

AT ratione habitâ partis, quæ tractatur, quod pertinet ad longe vel prope, ad supra vel infra, ad hinc vel hinc, ad medium. quod quidem ad prope vel lõge termini sunt cubiti, qui in priorem partem vltra genu, in posteriorem vltra latera ferri minimè debent: quod ad supra & infra, non superiùs quàm vt manus ad mammas perueniant, non inferiùs quàm vt pectore super genua incumbente, manus cum humeris ad rectum angulum figurentur, quæ quidem in medio sunt, ità se habent: sed, quod ad hinc vel hinc, porrigatur corpus, & huius illa pars, quæ agit, quatenus inclinari conuenit, modò sede non excedat.

Cùm medico imperauerit, vt tum sui habitâ ratione, tum illius, qui curatur, ac luminis, commodè vel sederet, vel staret, & primò commodã pro vno quoq; horum trium sessionem aggressus fuerit, orsus à lumine, deinde ad sessionem medico idoneam transiens, hanc ipsam exposuerit, venit ad tertium, quod restat, sedendi moderationem ostendẽs, quantum spectat ad eum, qui manu curatur. neq; enim sedere chirurgum maximè prope hominem conuenit, ne loci angustiã manus ab agendo prohibeantur, neque ità recedere, vt vix ad illum perueniant. hic igitur terminos quosdã constituit, quos chirurgus in priorem aut posteriorem partem excedere non debet. illud autem obliuisci non oportet, quod primò sedentis mentionem facit. Chirurgum igitur iubet adeò recedere ab ægrotante, vt cubiti nec in priorem partem quàm genua, nec in posteriorem quàm latera porrigatur. hos itaque fines statuit interualli, quod ad priorem & posteriorem partem refertur, id quod in longitudinem appellatur: in reliquis verò duobus, vno in latitudinem, altero in altitudinem, siue profunditatem (vtroque enim vocabulo dici) altitudinis eum finem chirurgo posuit, ne superiùs quàm sit mammarum situs, manus porrigat, nec inferiùs quàm vt pectore super genua incumbente ad rectum angulum cum humeris figurẽtur, quem habitum ἐγγώνιον appellat, hic autem medius est, inter vltimum cubiti flexum, vltra quem flecti, & vltimam porrectionem, vltra quam extendi brachium non potest: latitudinem, quæ ad vtrunque latus pertinet dextrum scilicet & sinistrum, eo finit, vt eatenus inclinari vtile sit, dum sedes non moueatur, hoc est illæ partes corporis, quibus sedemus, sedilique innitimur. Scripsit quidem terminos perpetuos non eodem tempore, quià non licuit, quando egit de longitudinis interuallo, latitudinem aut altitudinem docere, sicut nec vbi de alterâ, reliquas duas. vult autem (vt arbitror) medicum ipsum animo hæc, quæ commemorauit, omnia quocũque tempore persequi. quùm, quicquid agatur, omnia simul vsui sint. Sed, quùm medius quidam sit sessionis habitus, vbi medicus nihil intuetur, nihil agit, in eo figurari decorum magis atque honestum est, quasi pingi debeat eius imago, aut fingi. At, quùm ad chirurgiam venit, mouere manus debet interdum in priorem & superiorem partem simul, tum in sinistram priorem ac superiorem: rursus ab eo habitu in posteriorẽ par-

tem, vel vtramque manum, vel alteram tãtùm adducere, sic & in inferiorem interdum & rursus in superiorem, aut in dextram vel sinistram. interuallis enim inter se cõiunctis, variè status mutantur. commune est omnium sessionem tueri, quam nonnulli relinquunt ex interuallorũ termino excedentes. nam, si pars, quæ tractatur, adeò sublimis sit, vt medicus manus ferat super mammas, cogetur interdum sublimior à sede leuari, vt quasi consurgens, neque sedeat, neque stet, sed situs sit in medio vtriusque, neque hæreat. at si plurimum in dextram vel sinistram partem inclinet, ob id sedili mouebitur, ità, vt periculum sit, ne de eo cadat. quid attinet dicere, si in priorem vel posteriorem partẽ conuertatur idem ipsi in vtrâque euenturum esse? Tantùm, vbi in inferiorem partem inclinet, præterquam quòd indecorè sedebit, lumini etiam officiet.

STantẽ verò oportet pariter ambobus pedibus benè insistere, sed agere altero insistẽtem, at non eius partis, cuius manus agit: tum genu inguinis altitudinem æquare, perinde atque vbi sedet: in cæteris seruare eosdem fines.

Quùm sessionem absoluerit, ad standi rationem venit, eadem prorsus iubens obseruare stantem, quæ sedenti suprà imperauit, excepto quòd id, cui pedes insistunt, non debet æqualem vtrunque pedem sustinere. alterũ enim vult sublimiorem haberi, qui tamen non sit è regione manus agentis, in quo statu perseuerãdum esse, quoad manus operâ vtitur, modò pars, quæ curatur, neque erectior sit, neque multum in longitudinem aut latitudinem recedat, nulli dubium est, qui eorum, quæ dicta sunt, meminerit. Pars enim, quæ adeò sublimis sit, vt medicus cogatur super suarum mammarum regionem manus admouere, illum plus iusto sursum trahendo, loco dimouebit: eũdem loco excedere similiter coget, si longè rursus adeò distet, vt in priorem partem ferri necesse sit. Quoniàm verò alterum pedem voluit rei cuipiam inhærere, hîc quoque altitudinis modum declarauit, præcipiens genu eodem modo ad inguinis altitudinem figurari, quo in sedentibus dixit. ibi enim ait genua habenda esse paulo supra inguinum regionem, quandoquidem huiusmodi sessio stabilis maximè est, & ad agendum honestissima, atque expeditissima. Sed nunc alterũ genu tantùm vult haberi sublimius ad inguen spectando: ibi multitudinis numero genua posuit, quùm vtrumque crus æquè altum contineretur.

AEgrotans autem ceteris corporis partibus chirurgico subseruiat, stans, sedens, aut cubans, sic, vt in eo habitu facillimè perseueret, obseruans fluxum, statum, inclinationem ad latera, inclinationẽ deorsum, ità, vt conuenientem habitum, speciémque affectæ partis tueatur, in porrectione, in tractatione, in habitu, quo contineri posteà debet.

Non immeritò expositores huius libri variè hunc locum explanarunt. nam & quatuor vocabulorũ obscuritas ὑποῤῥύσιος (inquã) quo ipse fluxũ indicauit, ὑποστάσιος, quo statũ, ἐκτείψιος, quo inclinationẽ ad latera, & καταιλίας, quo inclinationẽ deorsum: & quòd paucis significare multa voluerit, in causâ fuerunt, vt de propositis dissiderẽt. quippe qui auctoris sententiam, vt potè obscuram opinione, & cõiecturâ magis, quàm scientiâ persequuti in varias dissensiones incurrerunt. Equidem, quod in huius generis omnibus facere consueui, nunc quoq; conabor. omissis enim, quæ minimè sunt probabilia, referam, quæ mihi non sine ratione excogitata esse videbuntur, simúlque, quid ipse in hâc re sentiam, explicabo. initium verò faciã ab obscurorum nominũ enodatione. siquidem simplex composito prius est: & sæpè simplicium cõpositio facit obscuritatem,

tatem,quãuis ipſa plana ſint,id quod videre licet in propoſitis verbis. Namq; ὑποῤῥέουσας quidam in humoribus acceperunt,atque hi bipertiti ſunt.nõnulli referunt ad eos,qui extrinſecus infundũtur:alij ad eos,qui ex corpore fluunt. Sed & horum quidam loqui Hippocratem aiunt de ijs, qui educũtur, dum manus curatio adhibetur:quidam poſtquàm adhibita eſt. Eadem diſſenſio eſt de vocabulo ὑποστάσιας. nam,cùm ſtatus humorũ fluxui aduerſetur, iure de hoc quoque controuerſia eſt. Alter expoſitorum grex nõ de humoribus, ſed de ſolidis corporis partibus vocabulum ὑποστάσιας & ὑποῤῥύσιας dictum exiſtimat, volens ὑπόστασιν ſignificare erectiorem ſitum,vel partis,quæ tractatur,vel corporis vniuerſi:ὑπόῤῥευσιν verò inclinationẽ deorſum,perinde quaſi κατάῤῥευσιν dixiſſet. vſurpauit enim in hanc ſentẽtiam vocabulum καταῤῥεῖ in prognoſticis, vbi inquit, [Id verò grauius eſt,ſi ſeipſum æger continere non valens in lecto, ſubinde ad pedes delabitur]vbi delabitur dixit καταῤῥέει.cum hâc expoſitione faciunt vocabula ἐκτρέψιας & κατανεύσιας,quæ ſuperioribus proximè ſubiecit.namq; inclinationẽ ad latera ἔκτρεψιν appellauit,ſiue totius corporis ſit,ſiue partis quę curatur. κατάνευσιν verò dicunt accipi propriè in membris,non ſecus atque ὑπόῤῥευσιν in toto corpore. vbi enim corpus vniuerſum in eâdẽ ſede cõtineatur crure aut brachio immobili,& deorſum delabatur,eiuſmodi ſitũ aiunt κατάῤῥοπον appellari.quæ ipſa per ſe vera dicũt,quamuis ſibi non ſatis in vniuerſâ oratione conſtẽt. Aliter enim omnes iterũ inter ſe diſcrepant,quòd eum habitum,qui quatuor verbis,nempè ſtatu,fluxu, inclinatione ad latera, inclinatione ad inferiora ſignificatur,alij ſeruandum eſſe,alij cauendum ægris velle Hippocratem arbitrantur. Nihil autem intereſt, quod attinet ad totius orationis ſententiam , triplicem ſcripturam eſſe vocabuli ἐκτέψιας. quùm nonnulli ſecũdam eius ſyllabam per τ. ρ. ε. ſcribant,nonnulli. σ. quoque primò adijciant ἔκστρεψιν ſcribentes,alij & ἔκτειψιν per τ. ρ. ι. nos enim ſuprà vnam duntaxat adſcripſimus. Propoſita igitur vocabula manifeſta ſunt, à verbo enim ἐκτρέπεσθαι ducitur ἔκτρεψις, à verbo ἐκτείβεσθαι ἔκτειψις. quùm ſcriptura nihil aliud velit,quàm vt hæc ab ægrotantibus obſeruentur. videntur tamen omnes, qui hunc locum explanarunt,auctoris ſententiam perſpexiſſe ex parte: totam tamen ad vnguem comprehendere minimè potuiſſe.ſi quis enim animaduertat, quod poſtremò additur, [in porrectione, in tractatione, in habitu,quo contineri poſteà debet], omnes verum dixiſſe videbuntur. quùm tribus temporibus aliter alia ſint ægrotantibus profutura, ſcilicet in porrigendo, in manu adhibendâ,in continendo poſt curationem. non tamen poterunt omnia coniungere,quod liquidò conſtabit, ſi hęc tria tempora diſcernãtur. Primum eſt,quùm ægri ſeipſos medicis tradunt, vt,vitiũ benè cognoſcatur, quod ἐν παρέξει, id eſt,in porrectione dixit:alterum deinde,quùm medicus circa vitiatam partem aliquid agit,quod vocauit χειρισμὸν, id eſt,tractationem:tertium,quod dixit ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει,id eſt,in habitu,quo contineri poſteà debet.tunc enim ad id conſilium dirigitur,vt homo affectam partem eodem modo contineat figuratam. Deduxit ergo vocabulum habitus,eo quòd ſe habeat in eodem. In omnibus autem tribus temporibus,quoddam commune eſt omnium, quoddam proprium ſingulorum. commune eſt ſeruare vitiatam partem immobilem, quod requiri dictum eſt, niſi medicus aliquo modo mouere ipſam tentauerit: inde ad perfectam curationem ſingulorum proprius eſt vſus, in porrectione, vt medicus exquiſitè quid curaturus ſit, intelligat, in manu admouendâ, vt, vbi oſſa fracta ſunt in diuerſa ex-

tendat,rectè componat,atque deuinciat:vbi prolapſa,in diuerſa extēdat,reponat,vitiatam partem idoneo vinculo complectatur:vbi ſcalpellum adhibet,vt pus vel ſaniem effundat,vel quod putre alicubi eſt,excidat,aut candenti ferramēto adurat. His igitur vtilis eſt humorũ fluxus,ac ſtatus,ille,ſi excitetur, excerni ſiquidē oportet humores à naturâ alienos:hic,ſi euitetur, cùm ſubſiſtere intus noxium humorem nõ expediat. ſed interdum ſubſiſtere cōmodum eſt, ſicut vbi in magnâ ſuppuratione ſubitò excerni pus, aut humorem aquoſum volumus.Multo autem magis in membris, quæ tractantur, dum manus adhibetur(vt diximus)obſeruari ſtatum,ac fluxum conuenit,ſimiliter & in ſolidis partibus animalis obſeruari,quæ dicta ſunt,à laborantibus debent, vt eâdē ratione fiât per tria tempora,nimirum porrectionis,tractationis,& eius habitus, quo contineri poſteà conuenit. Pars enim, ſi dum inciditur,nimis porrigatur, chirurgum coget alieno loco ſecare,ac nec modũ aliquando,nec,quę ſeruanda ſunt,tueri,propterеà quod æger anteueniat ſcalpellum atque anteuertat:ſi retrahatur,efficiet,vt curatio minùs abſoluatur, & à medico interdum dimidia, interdum quoq; minor relinquatur.quod accidet ægrotantibus,interdũ etiam deligatis,vt,vbi,dum ad ventrem manu curantur, aut ſe attollunt ad ſpinam, aut conuertũtur in latus,quod ſignificauit,quùm dixit[in latera inclinationē]: aliquando autē nihil tale moliuntur,ſed muſculos vehementer intendunt,atq; hanc ipſam mutationem mihi videtur indicaſſe, quùm ait, ἰδέᾳ, id eſt,[conuenientem]vbi inquit, [Ità,vt conuenientem figuram,ſpeciémque affectæ partis tueatur].Cuilibet autem in aperto eſt,quod malũ afferat æger,vbi oculus perforatur,ſi habitum ſpeciemq; non ſeruet,aut tranſmutetur vel intendatur, ità, vt facies ſanguine ſuffundatur: æquè etiam exquiſitam manus curationē corrumpit, ſi medico caluariæ os excidente , paulùm caput attollat, aut demittat, vel in latus inclinet,id quod etiã euenit,ſi ſe vehementer extendat, moto enim habitu mouetur quoque ſitus partis,quæ curatur. Efficiunt autem intentiones in alijs quidē partibus,vt ſanguis erumpat,in muſculis non ſolùm hâc ratione nocent, ſed & partem interdum ſublimiorem præſtãt, interdum humiliorem. vbi enim ſubiectũ os eſt,muſculus attollitur : vbi inane ſpacium,cõtrahitur ac deprimitur,ſicut euenit in ſede,quæ inter coſtas eſt,& in eâ, quæ iuxta ventrē.

„ VNgues,neque longiores,neque breuiores ſint, digitorum ſummitatibus.
„ In exercendo vtendum digitis quidem ſummis,plęrunque indice cũ pol-
„ lice:totâ autem manu pronâ,ambabus verò aduerſis.

Quùm de ægrotãte egerit,quatenus illi cum cæteris cōmunitas eſt, iterum his verbis ad chirurgum reuertitur,indicans quãti eſſe vngues debeãt,& quales digiti,tum quâ ratione illis vti oporteat. Vngues igitur ad ſummorum digitorum opera,quæ propriæ digitorũ ſunt,neque ipſos exuperare,neque exuperari optimum eſſe vberiùs in primo de vſu partium explicauimus,vbi totam manus naturam oſtendimus.quod ad hunc locum attinet,ſatis erit verba dũtaxat exponere. duplex autem ſcriptura,quùm ſit,vtramque explanabo. Altera huiuſmodi eſt,[Vngues neq; lõgiores, neq; breuiores ſint digitorum ſummitatibus]. exigua ſi quidem corpuſcula,quæ ſummis digitis capiuntur,& ad quæ ſummorum digitorum opera egemus, hâc ratione faciliùs legẽtur: deinde ab altero capite exorditur[In exercendo vtendum digitis quidem ſummis, plærunque indice cum pollice]ſic, vt prioribus verbis magnitudinē vnguium digitorum complectatur, ſed his digitorum vſum: Altera verò ſic habet,[Vngues,

gues neque longiores, neque breuiores sint]. Dehinc alterum principium est, [digitorum summitatibus in exercẽdo vtendum] vocabulo summitatibus sexti casus posito, vt vniuersa sententia sit huiusmodi. Vngues neque excedant oportet digitorum longitudinem, neque exuperẽtur ab hâc, sed prorsus ipsam æquent, siquidem eorum summitatibus vtimur. Videbitur hoc falsum, nisi, vt congruum est, accipiatur. nonnulla quidem opera totis manibus præstamus, brachium femur crus aut aliud quid huiusmodi vtrâq; manu prehendentes, in diuersa ducimus, intendimúsque, in quibus operibus digiti agunt tanquã particulæ manuũ, perinde atque prominẽtiores palmæ partes, & aliæ particulæ: at vbi in oculum demittimus acum, vel superiorem, inferiorémue palpebram, aut oculi vnguem incidimus, tunc digitis vtimur, vt digitis, non vt particulis manus, similiter, vbi scalpello, vel quopiã alio tali quid agimus. in omnibus igitur digitorũ actionibus summis ipsis vtimur, ac propterea dixi rectè scriptum esse digitorũ summitatibus vtendum. Deinde ab altero capite incipit, [digitis quidem summis plærunque indice cum pollice] vnâ oratione declarans plærasque musculorũ actiones fieri, vbi index pollici (quem ἀντίχειρα vocant) è regione occurrit, sic videlicet, vt quod comprehendendum est, summis ipsis vtrisque capiatur. tunc enim duntaxat propositis digitis vtimur: quin, & si tribus digitis aliquid cõprehendatur, vt, vbi specillo illinimus, aut acum demittimus in oculum, maximam partem operæ duo illi præstant, aliquid etiam confert & medius. Sed totâ manu pronâ vtitur chirurgicus, eius sinu id prehendẽs, quod curatur. digiti quidem affecti abundè alterâ manu extẽduntur, componuntúrq;: at non abundè brachium, femur & crus, sed exigunt huiusmodi partes ambas manus ex aduerso concurrẽtes, vt membrum vniuersum in orbẽ complectantur. Insuper manu pronâ opus est, vbi cucurbitulam defigimus, & vbi paruum, quo adurimus, ferramentũ comprimimus, & spongiam imponimus: sed & in multis medicinæ operibus, quæ fortasse euidentiora sunt, quàm vt necessaria sint, quæ proposuimus. cuilibet enim per se venire in mentem potest omnium actionum, & digitorum, & manuum, quas partim vtrâque manu, partim alterâ tantùm, digitis partim molimur.

» Optima autem digitorum structura est, vbi ipsis magnum spacium interiectum est, & è regione pollex cum indice concurrit.

Non enim fieri aliter posset, vt in agendo è regione pollex cum indice concurreret, nisi spacium esset inter eos latius, quod & in alijs digitis commodissimum est, vt, vbi vastius quidpiam oporteat vndique in orbem comprehendere, plurimum inter se distantes id præstare valeant.

» Morbus, quo & læduntur, quibus à primo natali die, vel in educatione assueuit pollex sub alijs contineri, patet.

Cùm eadẽ sit vtriusq; scripturę sententia, duæ enim reperiũtur, ad eam, quæ dilucidior est, primò aggrediar. Arbitrantur nonnulli, qui rationem ignorant, referendum hoc esse ad consuetudinem eorum, qui solẽt pollicem sub alijs digitis tenere, quo fit, vt laboris expers paruus sit, & interuallum inter ipsum & indicem minimè augeatur, quæ res in morbum manus, quod perinde est, ac si noxam dixerit, terminatur. Placet alijs referri rem ad morbũ, oriri verò hunc, vel pollice suâ sede excedẽte, vel loco, qui inter pollicem & indicem est, exulcerato & in curatione durâ cicatrice inductâ, itâ vt musculus, qui inter eos est, induratus, vel quopiam vitio tabescens alimento, incremẽtóque prohibeatur.

interdum etiam carne inter digitos, quòd valdè putruerit, abſumptâ, ac durâ poſtmodum cicatrice inductâ, interuallum anguſtum inter pollicem & indicem redditur, & ipſi inter ſe, quaſi vinciuntur, ac præcipuè, vbi locus (vt dixi) duram acceperit cicatricē. quin & huiuſmodi vitia in pueris negligi plærunque veriſimile fit: eos verò, qui firmâ ætate ſunt, iuſſos à medicis mollire pollicem, mouereque, interuallum, quod inter ipſos eſt, alimēto idoneum reddere. adde, quod ijs totum corpus increuit, & ſi quid lædatur, ali dūtaxat deſinit: at infantibus, vbi primò increſcunt, cùm morbo ipſo opprimuntur, præter id vitium, quòd digitos nō moueant, affectæ partes nō augētur, & propterea, quod inter digitos eſt, interuallum contrahitur. Quibuſdam hoc inquiunt euenire, alijs verò ob cicatricē duram, & aliquod eius loci, quod in medio eſt, vitiū durum. quare quaſi aliquo vinculo continetur, hoc eſt, prohibetur pollex ab alijs diduci. ſic enim accipiunt aliqui verbum [contineri] & ſi his illud maximè aduerſetur, quod iuxta hanc expoſitionē non debuit Hippocrates [ſub alijs] dicere ὑπὸ τῶν ἄλλων, quod cauſam, ſed ἀπὸ τῶν ἄλλων, quod loci interuallum ſignificat, cùm mala, quæ inter ipſos incidūt, interuallum contrahant, atq; alligent. De his igitur, vt tibi videbitur, iudicabis, eligens, quod maximè probabile ſit. verba enim ità obſcura diuinationem magis exigunt, quàm ſapiētiam: nos autem ad antiquam ſcripturam reuertemur, quam Aſclepiades fortaſſe vitiatam ſuſpicatus integram hoc modo habere coniecit. [Morbus, quo & lędūtur, quibus à primo natali die, vel in educatione aſſueuit, & quæ ſequuntur]. fortaſſe autem hæc fuit germana Hippocratis ſcriptura. Putauit Heraclides Tarētinus intelligēdos eſſe affectus, vt perfecta oratio tota ſic ſcribatur [morbus à quo, & lædens affectus, quibus à primo natali die, vel in educatione], & quæ ſequūtur.

AGens vti vtrâq; manu ad omne opus debet, & ambabus ſimul, ſiquidem ambæ ſimiles ſunt, id ſpectans, vt rectè, vt decorè, vt celeriter, vt iocundè, vt eleganter, vt promptè.

Præſtari quoduis iubet vtriuſque manus auxilio: id enim ad celeriter ac decorè agendum maximè accommodatur. poſſet quidem medicus tētare dextrâ, vbi dexter hominis oculus curatur, acum dimittere, vel excidere vnguem, vel aliud quid tale, & idcirco adducit [id ſpectās vt rectè, vt decorè, vt celeriter, vt iocundè, vt eleganter, vt promptè] quoniàm hæc conſequemur, ſi, quâ ratione propoſuit, exerceamur. quale autem vnumquodque eſſe debeat, mox indicat. Quod verò ad hunc locum attinet, illud meminiſſe conuenit, quòd omnium, quæ hîc habētur, caput eſt [quomodo] id vnum ex illis eſt, quæ primâ diuiſione comprehenduntur. Illud etiam obliuiſci non oportet, quòd manus ſimiles appellauit, quanquàm ſpecie non diſtant.

MAchinamenta autem, quando, & quomodo exponentur, vbi oportet, ne operam impediant, néue longiùs diſtent, quàm vt prehendi poſſint, ſed collocentur iuxta eam corporis partem, quæ tractatur. quòd ſi ab altero præbeantur, is paulò antè paratus ſit, exequatur autem, vbi imperaueris.

Non ſolùm ſpatham habentem in ſummo capitulum rotundum, cauumq;, & ſcamnum, cui ab vtrâque parte axes ſunt, & alia, quæ machinationum ſtructurâ continentur, ſed & quæ communi nomine ἄρμενα, id eſt, inſtrumenta vocantur, venire ſub ὀργάνων, id eſt, machinamentorū appellationē planè hîc oſtēdit, quùm inquit [q̃ vt prehendi poſſint] deinde [quod ſi ab altero præbeātur]. namq; hęc, dū manū abhibemus, & nos ipſi prehēdimus, & ab alijs accipimus.

Iam

IAm verò assistentes,id,quod curatur,eo modo præbere debent, quo traditũ fuerit,reliquum verò corpus continere sic,vt immobile prẹstent,item habere silentium,& ei,qui præest, auscultare.

Clariora hæc verba sunt,quàm vt explanationem desiderent.

FINIS COMMENTARII PRIMI GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI.

Galeni in Hippocratem de officina MEDICI COMMENT. SECVNDVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

VInculi ratio duplex, altera illius, quod inijcitur, altera illius, quod iniectum est.quod inijcitur,vt celeriter,iocundè,promptè,eleganter. celeriter quidem,vt opus expediatur: iocundè, vt facilè prẹstetur:promptè,vt vbique sit in promptu:eleganter,vt oculos delectet. quâ verò exercitatione hæc assequamur,dictum est.

Quẹdam communia sunt vtriusque rationis vinculi: quẹdam propria alterius.promptè,& celeriter propriè ad vinculum pertinent, quod inijcitur:rectè, & decorè,ad id,quod iam iniectum est(ipse autem id,quod inijcitur,vocat ἐγχαζόμενον,quod iniectum est, ἐγχασμένον)iocundè,& eleganter vtriusque sunt cõmunia,iocundè quidem,tam voce,quàm significatione:at eleganter,quod ad vocem spectat,commune est vtriusq;,quod ad significationẽ nõ ità. nam elegantia vinculi,quùm adhibetur, in manuum motu consistit: quùm iam adhibitum est, in ambitu linteorum. Possumus autem dicere fascias eleganter circumdari,loquẽtes de vinculo,quod inijcitur. At iocunditas num magis etiam attenditur, cùm adhibetur,quàm quùm iam adhibitum est, siquidem hoc solo fasciarum pressu dolorẽ affert, at quod adhibetur,& eo nomine, quod membrum incommodè continetur, interdum enim eâ de causâ comprimitur, licet fascia rectè circumdetur? Neq; alienum est etiam censere communem vtriusque esse compressum eorum,quibus tanguntur,quæ vel comprimunt, vel non comprimunt,eius quidem, quod inijcitur,quatenus pars,quæ curatur, premitur,vel non premitur sub continentibus : at eius, quod iniectum est, quatenus suspenditur,vt quùm brachium mitellâ excipitur,vel quatenus continetur, vt quùm ea cruri subijciuntur, quibus fulciatur. Non mediocriter autem confert ad vinciendi iucunditatem,agendi celeritas: celeritati verò maximè promptitudo conducit.quin & hæ sunt perfectiones vinculi, quod inijcitur,potissimũ propriẹ,vt & sine pressu contineat,& promptũ sit,atque paratum.namque error in collocando ad partem quoque alligatam spectat,sed nunc agit de membro vinciendo , vbi commodè figuratur. Statui verò suæ sunt perfectiones & vitia, non secus ac fascijs,quarum, omisso statu,in præsentiâ mentionem facit.

Ergo, vbi paratum vinculū adhibeatur, opus maturè perficitur. ipse enim, quid sibi vellet promptitudo, expressit, cùm inquit, [promptè, vt vbique sit paratū] quod euenit, vbi, qui deligat, prouidit, vt nihil ambigere, nihil scrutari debeat in agendo, hoc ne, an illo modo circumagere fasciam conueniat. promptitudo igitur, quæ idem est, atque præparatio, operam facillimè absoluit. Iocunditatem ipse docuit sitam esse in facilè agendo: sed celeritatē constat cum præparatione & agendi velocitate coniungi. Iocūditas igitur illis annumeratur, quæ magnopere ei conducūt, qui manu curatur: atque ob eam celeritas, quā promptitudine, dum agimus, facilè consequimur: elegantiā verò aspectu gratam (sicut ipse deinceps adscripsit) præter ea, quæ necessaria erant, in chirurgico posuit, vt quæ ipsius gloriam augeat apud vulgus, cui obnoxius est ambitiosus, perinde quasi amore captus. hâc quanquàm non capitur, qui humanus est, non tamen laudem aspernatur, eò incumbens, vt magis apud ægros valeat auctoritate. quandoquidem sibi magis obsequentur, quæ res illis vtilissima est. Huius ergo auctoritatis apud vulgus gratiâ non modò medicus illam nō aspernatur, sed ne philosophus quidē. magis enim homines iuuat, vbi apud eos in honore & admiratione est, vt qui magis ipsius facta imitētur, & iussis eius obediāt, non secus ac numinis cuiusdam. [Quâ verò exercitatione hæc assequamur, dictum est], quâ exercitatione celeriter, iocūdè, facilè, promptè agamus, (inquit) dictum est. id potissimum docuit, vbi ait, [Agens vti vtrâque manu ad omne opus debet, & ambabus simul, siquidem ambæ similes sunt]: tum vbi ostendit in exercendis digitis plæraque agenda esse pollice atque indice, totâ verò manu pronâ, & ambabus aduersis.

QVod iniectum est, vt rectè, vt decorè. Decorè quidem, vt simpliciter, vt distinctè, aut similibus & æqualibus, æqualiter & similiter: aut inæqualibus & dissimilibus, inæqualiter, & dissimiliter. Species autem simplex orbicularis, ascia, sima, oculus, rhombus, dimidiatus. aptetur verò species speciei, ac morbo illius, qui deuincitur.

Quùm duplicem proposuerit vinculi rationem, vocās quod inijcitur ἐργαζόμενον, quod iniectum iam est, εἰργασμένον proximè præfatus quâ viâ, quod inijcitur optimè inijciatur, nunc id exequitur, quod iniectū est, vbi decorè ait iniectum esse, si simplex sit, si distinctum. simplex est, vbi linteum non implicitum est, non duplicatum, non rugosum, sed ęquè ab omni parte extenditur: distinctum, vbi iterum aut tertiò circa idem conuenienter datur. ex duobus autem in quibus consistit iniecti vinculi decor, alterum, nempè simpliciter, tanquam clarum, mihi videtur sine expositione prætermittēs in enodationē verbi [distinctè] sequentia omnia adiecisse, ad quę animum adiungas oportet, non oblitus me dixisse dudū, distinctè, idem significare, quod conuenienter. Siquidem propositum est, vt alter fasciæ circuitus primò interdum æqualis ad vnguē sit, ac nullo modo impar, interdum inæqualis. fit autem æqualis, vbi extremæ fasciæ partes in latitudinem eodem loco ità finiantur, vt neque exuperent, neque exuperentur, sed in vtroque circuitu desināt non aliter, ac si iniecta sit ima fascia duplicata: eadémque ratio sit tertij circuitus, & quarti, si hoc quoque opus sit. Ergo & in eo, qui rhōbus, & in eo, qui semirhombus dicitur, exquisita hæc obseruatio adhibenda est: sed vinculi fracturis accōmodati, quùm ad brachiū, humerum, aut femur datur, item distincta ratio est, in quo priorem fasciam iubet sursum ferri, secūdam verò priùs deorsum, deinde sursum ductā, quà prior

definit finiri,quod fieri nõ potest,nisi,quod spectat ad latitudinem lintei,orarum altera alteram excedat. hæc igitur æqualis erit, si tota æquè in eâ inclinatione perseueret, quâ à circuitu in orbem recedens orsa est. Vocatur autem orbicularis, quæ affectam partem ex toto in orbem sine inclinatione complectitur,in quo orę fasciæ secundo & tertio circumactæ alijs insident,sic,vt neque excedant,neque exuperentur:at in eo,qui declinat,necesse est fasciam,vel ferri ad vitiatę partis regionem superiorem,vel ad inferiorem dimitti,quòd,si vbique similem inclinationem habeat,distinctũ vinculum præstabit. Quare,si ea, quæ dicta sunt, diligenter consideraueris, planè intelliges circuitus in orbem vnam duntaxat esse rationẽ,vbi nihil plus est aut minus:at non vnam eius,qui declinat,quùm alter altero declinare plus possit aut minus. Hîc tamen translatione vsus illum,qui paulum inclinat, asciam,qui multum,nuncupauit simum. asciam fabri dicunt instrumentum quoddam extremâ parte, quâ ligna incidunt,modicè incuruum,& labrosum in speciem labri: simum græci appellant locum,vbi planities cùm colle coniũgitur,quà enim committuntur, simũ efficiunt,quùm neutrũ per se simũ sit.cùm planities ipsa recta sit,& æqualis:collis, accliuis, & altus. at vbi inter se coëunt simam figurã representant, eadẽ figura fit,quà decliuis via,cum accliui committitur, eodẽ modo in naso sima pars illa dicitur,quæ vtrinq; sublimioribus partibus terminatur,iamq; ab hâc parte totus nasus nuncupatur simus. Cõstat enim plura vocabula in totis vsurpari corporibus,à nonnullis ducta,quæ partibus accidunt,quo modo simus homo dicitur. siquidem non eodẽ modo vocatur simus,quo plenus,ac tenuis,aut albus, aut niger, sed sicut glaucus, cæsius,vel gibbus. nasus igitur, vel via propriè simi nominantur: vinculum verò simum ab Hippocrate appellatur eâdẽ ratione,quâ ἄμβη spathæ capitulum rotundum & leniter cauum,& σκέπαρνος,id est ascia,genus quoddam circuitus ipsorum linteorũ.namq;,vbi præcipit,vt panni in ascię figuram imponãtur,diducit ab orbiculari circuitu eum, qui fabrorũ asciæ modo declinat. non enim censet pannos ità obliquè circumponẽdos,vt ab orbiculari circuitu nimiùm absint,sed paulùm declinent,sic,vt fideliter cõminuta ossa contineant. Patet autem in vtroque horum circuituum maiorem & minorem esse inclinationem,cùm neuter simplex sit & vnius formæ,cuiusmodi est orbicularis, quem cum simplici coniunxit:sed asciam verò,& simum seorsum per se,quasi distinctos subiecit. [Distinctè]autẽ significat,vt sit,quasi discretum,& minimè implicitũ.fit autem(vt dixi) cùm quilibet fasciæ circuitus eosdem habet latitudinis fines, vel inclinationem ordinatam. voco ordinatam inclinationem,quùm,quę ex latitudine vinculi conspiciuntur,æquè inter se distant, quod vtiq; fiet, vbi, qui deligat,quam ab initio instituit,æqualẽ vbique inclinationem seruet. Artemidorus autẽ & Dioscorides,sic,vt alibi antiquam scripturam nouant,transponũntque, ità hîc casum mutant, nempè dictionem simplex orbicularis, simplex in orbem scribentes. benè autẽ rem intelligunt,sed audacter scripturam immutant,plurima tamen,quæ non satis intellexerunt,ausi sunt immutare,atque eâ de causâ eorũ nunc mentionem facio, quãuis sexcenties hactenus, vbi scripturã immutarunt,silẽtio pręterierim.cùm hoc rectè intellexisse,& clarius mutatione reddidisse mihi videãtur,quãquàm in paruis,non eo modo accipientes,quo auctor voluit, decipiuntur. sed de his satis est semel dixisse. Præfatus autem Hippocrates decorè quidem, vt simpliciter, vt distinctè, deinde subijciens aut similibus, & æqualibus,æqualiter, &

ſimiliter:aut inæqualibus & diſſimilibus,inæqualiter & diſſimiliter,quaſi cõmuniter docuit,quo conſilio diſtinctè vinculum adhibeatur. æqualia enim, & ſimilia corporis membra faſciam vniuerſam æqualiter, & ſimiliter per omnes partes circumactam requirunt:inæqualia & diſſimilia,inæqualiter & diſſimiliter. Hęc autem verba in vetuſtis exemplaribus,& in libris expoſitorum pręciſè leguntur,non adiectis inæqualiter & diſſimiliter,ſed,cùm ſolùm ſcriptum ſit,aut inæqualibus & diſſimilibus,intelligi etiam volunt inæqualiter & diſſimiliter,idq; ab Hippocrate prætermiſſum fuiſſe,quòd manifeſtum videretur, eo quòd propoſitis conſequẽs eſſet. Verùm hæc ratio ſcribendi non breuitatẽ, ſed errorem manifeſtum præ ſe fert. Satius ergo fuerit,ſi ità ſcriptum inueniamus,exiſtimare hæc veluti complura primorum exemplariũ eſſe corrupta,ídque propterea fieri,quòd librarius ea præterierit,atque error hucuſque manſerit. Ergo ſuper humerum ſimiliter & ęqualiter circuire faſcia poteſt,minùs autem ſuper femur & brachium, ſed paulo magis ſuper crus : at in capite humeri,& in coxâ contrarijs partibus indigemus,quemadmodum & vbi caput à latere vinciendum eſt.frons quidem & naſus ſimilem & æqualem amat orbicularem faſciæ circuitum,non ſecus ac vertex,qui etſi in orbem circumdatam faſciam non poſtulet, æqualiter tamen & ſimiliter procedentem requirit. de his autem diligentiùs in ſequentibus tractabitur, nunc ad verba, quæ reſtant pergamus. Hippocrates poſitis tribus ſimpliciũ vinculorum formis, nempè orbiculari,aſciâ, ſimâ, deinceps trium compoſitorũ meminit, oculi rhombi & dimidiati,dimidiatum ſemirhombum etiam appellant,quibus adiungit[aptetur verò ſpecies ſpeciei ac morbo illius,qui deuincitur].commonẽs,vt accommodetur,& vitiatæ partis formę,& vitio,quo detinetur.ſpecies enim vinculi,quã oculum appellamus, ad oculum adhibetur,vbi vel periculum eſt, ne procidat: vel contineri quippiam volumus ipſi ſuperimpoſitum. rhombus verò,vbi vel capitis ſuturas diductas adducere in vnum oportet, vel hians vlcus interdum contrahere,& valde reſolutam cutem adducere atque agglutinare.nõ abſimilem effectum præſtat ſemirhombi vſus. Verùm enimuerò hæc ſcripta ſunt ab Hippocrate tanquam exempla, ad quorum ſimilitudinem inueniẽdum nobis eſt,vel ab his,qui compererũt diſcendum, quod vinculum ad quamuis corporis partem atq; valetudinem accommodetur. expedit autẽ doctorem non imperare ſimpliciter,ſed viam exponere,quà ipſe vinculũ inuenerit. eo enim fit, vt diſcipulus,ſiquando obliuiſcatur,in memoriã redeat, & quæ ab altero non didicit,poſſit cogitare.quocirca non ab re fortaſſe fuerit,ſi librum cõficiamus, vbi de faſcijs & corporis parti & vitio accommodatis pertractemus.

" Rectè iniecti vinculi duæ ſpecies,firmitas in preſſu, & linteorum multitu-
" dine conſiſtit.

Dictum eſt in ſuperioribus cõſueſſe Hippocratem τὰ εἴδη, id eſt,ſpecies appellare διαφορὰς,id eſt differentias.præbuit autem maximã quæſtionem diſſenſionis cauſam inter huius libri expoſitores, quùm duas ſpecies nominatim nõ poſuerit, quod antè in alijs fecit. vna quidem in vinculi modo ſita eſt, quam ipſe firmitatem dicit,eam explanauit,quùm inquit,[Firmitas in preſſu,vel linteorum multitudine conſiſtit]. eſt enim moderatio quædam in vinculi firmitate,quam ſi partes comprimens excedat,dolorem ægrotantibus affert: ſed laxiùs continet,ſi ad eam nõ perueniat. Alteram verò ſpeciem rectè iniecti vinculi non poſuit,ſed ijs,quæ de robore loquutus eſt,ſubijcit.

» VInculorum aliud per se remedio est, aliud ijs,quæ remedio sunt,subseruit.

Hæc profectò non sunt altera species rectè iniecti vinculi, vt potè, quæ cõmunẽ vsum cuiuslibet vinculi cõprehendant.quin & post hęc de omni vinculi moderatione agit, quâ ratione seruetur,deinceps de nodo, tũ quod subiectum est docẽs sic incipit[licet quidẽ benè scientẽ ad partes decliues,& quę in extremitate tenuãtur, labi fasciã omnẽ,vt in capite, sursum, in crure,deorsum, & quæ sequuntur]. Ab ijs trãsit ad qualitatem vinculi,cuius item,quùm partes sint,nosse,vnde incipere fascia in singulis vitijs ac partibus debeat, & quà nouissimè finiri,tum quâ viâ, dum circuit,circũagi,& obuolui singulis partibus, hæc quoq; indicauit.nam,vbi inquit,[Quę mouẽtur,vt articuli,quà curuãtur] obuoluẽdę fascię rationẽ exequitur,post hæc adscribit, quomodo extremę fasciæ fideliter in ijs cõtineantur, inde pergit ad fasciarũ vsus exponẽdos, sic,vt rectè iniecti vinculi altera species,quę firmitati opponitur,totius vinculi qualitate cõtineatur. Fortasse autẽ ꝙ difficile sit cõmuni vno vocabulo cõplecti singulares differẽtias,eius speciei, quæ è regione firmitatis est,eã nõ tentauit vno verbo notare.Rem autẽ ità habere verba ipsa testãtur, quibus ostẽdit,quæ varietas insit in singulis capitibus à me cõmemoratis. sed, vt rem clariorẽ magis ac breuiorem faciamus,vocetur totũ ipsum genus qualitas vinculi.[Firmitas in pressu & linteorum multitudine consistit]. quemadmodum potentiæ nomen interdũ imbecillitati contrariũ dicunt,interdum ad id significãdum,quod roboris & imbecillitatis commune est, vsurpant , sic & magnitudinis vocabulo vtuntur,& alijs q̃plurimis,partes & totũ cõmuni nomine appellantes,ità nunc quoq; vsurpat firmitatis vocabulũ.debẽt enim affectę partes fascijs, neq; valẽter adstringi,neq; ità leuiter,vt homo iniectũ vinculũ non sentiat,quin & linteorum multitudo pro numero accipiẽda est,at non ità intelligẽda multitudo, quasi è regione sit paucitatis,siquidẽ moderatio rectum vinculũ præstat.rectũ appellat,quod confert,iuuátq;. At dum cõparantur inter se duo vincula, vt ea, quæ ex comparatione spectantur,quod adstrictius est, validius, reliquum infirmius dicemus.neque absurdum est,si vinculum habitâ ratione subiecti vitij moderatum sit,sed comparatum,cum altero validum dicatur,aut imbecillum. Quando autem soluere,aut arctare vinculum expediat, vel fasciarũ numerum augere,aut minuere,ipse in opere de fracturis demonstrauit.

» DE quibus lex quidem est.

Lex in ciuitate ratio est,quę iubet ea,quę faciẽda sunt,ꝓhibetq́; cõtraria.his legibus similia dicit,quę nũc proponũtur,cũ cõiecturale nihil cõtineãt, aut ambiguũ,vt quędã alia ad medicinã pertinẽtia. Idẽ quoq; dixit in opere de fracturis,liberã orationẽ moderatus.non enĩ scripsit simpliciter[de quibus lex quidẽ est]sicut nũc,sed oratio hęc veluti lex iusta fertur de curatione fracturæ.

» IN ijs autem maximè ad vinculum pertinet,vt arctetur,quidẽ,sic,vt quæ iniecta sunt,neque recedant, neque comprimant,sed fulciãtur,non tamen cogantur,ídque minùs quidem in extremis partibus,minimùm in medijs.

In his inquit,quæ traduntur de eâ specie,quæ ad firmitatem attinet,potissima vinculi præcepta sunt,vt quæ vitiatæ parti inijciuntur, hoc est lintea, neq; à corpore diducantur, neq; ipsum premant,sed fulciãtur,hoc est firmiter insidant,at non cogant. dicitur autem vinculũ cogere, quod ità arctè affectis partibus circumdatur,vt dolorem afferat. Hæc autẽ præcepta de modo premendi,quà vitium est,minimè omnium conuenit præterire.quod & in extremita-

tibus quoq; prorſus eſt attendendum,ſed minùs q̃ in medio.ſiquidē optimum eſt artem culpâ vacare:ſi quid tamen peccet, id in illis partibus ac vitijs euenire, vbi detrimenti minus affertur,minimè verò errare,vbi noxa ingens eſt.

NOdus & filum non ferantur deorſum,ſed ſurſum,in porrectione,in pręparatione,in vinciendo,in habitu,quo poſteà continetur.

Cur hæc ſine ordine adijciat ijs,quæ de vinciendi ratione pertractat, paulò pòſt perſequemur:nunc id primùm ſtudēdum,vt quod propoſitum eſt, intelligamus.Diſſentiunt expoſitores inter ſe,cùm[deorſum & ſurſum]alij ſimpliciter ad longitudinis ſpacium referant, alij ad affectū,ſed neutri dictionem [ferantur]nec quod ad nodum,nec quod ad filum ſpectat,explanant. Conſtat autem omnibus id appellari ἄμμα, id eſt nodum, quod fit in faſciis,cùm ambo capita implicata inter ſe vinciuntur,vel alterum ſcinditur,vel tertiò,quùm extrinſecus ad continendū adijcitur id,quod gręcè κατάλημμα vocatur: ῥάμμα verò id eſt filum id vocari,quod in acum conijcitur,vel vt inciſæ corporis partes inter ſe coniungantur, vel vt extrema pars faſciæ inferioribus aſſuatur,quin & nunc loquitur de filo ad hunc vſum parato.iubet quidē ſurſum hoc ferri,quod ipſe dixit τὴν νομὴν χεέσθω. quid autem appellet νομὴν ab ipſo diſcere oportet,qui eo verbo ſæpiùs vtitur ad faſcias,quùm à principio ad finem ferūtur. Itaque in fracturis iuſſit, vt vtriuſque faſciæ caput ſuper fracturam inijceretur, ſed prior faſcia ſurſum ferretur,altera verò antè deorſum,poſteà ſurſum,νομὴν vocās quaſi iter quod faſciæ tunc faciunt, cùm à principio ad extremum laborantis corporis obuoluuntur.ſimile eſt id,quod νομὴ ſignificat in filo,nam,cùm liceat acū à ſuperiori parte deorſum,& cōtrà ab inferiori ſurſum trāſmittere, & præterea in neutram partem inclinatam,ſed ſine inclinatione,aut à dextrâ in ſiniſtram, aut à ſiniſtrâ in dextrâ demittere,præcipit omnino,vt ſurſum feratur.Quòd ſi extrema pars faſciæ dūtaxat inferioribus aſſuenda ſit,in eo quidē vinculo,vbi contrarijs partibus nō indigemus,vt in brachio,humero,femore,crure,in quibus etiam neceſſe eſt vel à ſiniſtrâ parte in dextrā acum immittere, vel contrà, vtrobiq; nobis enitēdum eſt, vt ſurſum tendētes extremā faſciam hâc ratione cum inferioribus partibus cōiungamus:vbi cōtrariâ parte opus eſt,vt in capite humeri,& in coxâ,dāda opera eſt,vt faſcia,dum ſurſum fertur,finiatur,ibique acu ab inferiori parte ſurſum traiectâ hoc modo aſſuatur , neq; debet ſuperior vinculi pars deorſum attrahi,ſed inferior ſurſum,vtrūq; enim fieri poteſt,dum faſcia ſuitur.Ergo trāſmiſſâ acu filum ducēte,inferior pars fili ſurſum adducēda,non tamē ſuperior deorſum, cōſilio ad id directo,vt inferiores vinculi partes à ſuperioribus trahantur,quod facere ab ipſo iubemur,& quo tēpore homo affectam partem videndam medicis porrigit,& quo manus curatio paratur, ac tertiò, quo vinculum iniicitur, quod & ipſum ad manus curationem pertinet, & quartò,quo poſteà membrū continetur. vocauit primum ἐν παρέξει, id eſt in porrectione,alterū ἐν χρήσει, id eſt in pręparatione, tertiū ἐν ἐπιδέσει, id eſt in vinciendo,quartū ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει, id eſt in habitu,quo cōtineri poſteà debet.quanquàm alij ἐν πιέξει, id eſt in compreſſione ſcribāt, ſed priorem ſcripturam magis probo.nam in ſuperioribus dixit id temporis ἐν ἕξει,id eſt in habitu.Neq; dubiū eſt,quin,ſicut eandem figuram partium,quæ vinciūtur, ijs omnibus temporibus ſeruari iubet,ſic & filum & nodum,quùm feruntur,ſemper ſurſum attrahi velit, in primis quidem extremitate faſciæ ſurſum firmiter attractâ,& contentâ,atque ob ipſam faſciâ totâ.Illud verò animaduerſione dignum ab expoſitoribus

toribus Hippocratis intactum relinquitur,quòd nodum & filum ad superiora affectæ partis ferri voluit,dum ægrotãtes seipsos medicis tradũt,nõ secus atq; in alijs tẽporibus. pro suo enim arbitratu, quidam ad medicum pedibus eunt, quidam gestantur,modò affectâ parte suspensâ,aut deuinctâ,modò vtroq; facto. Nodus igitur & filum in eorũ potestate est,nõ medicorum à quibus inspiciendi sunt,aut curandi. censet fortasse tunc quoque interdum laborantes medicis vti. nam in itinere & ruri nonnunquã tenuioris fortunæ homines,plagas accipiunt,vulnerãturq;,vel ossa ipsis suo loco mouẽtur,in quo casu ad curationem pluriũ medicorũ conuentu opus est,tum diligenti inspectione, machinamentis quibusdam,aut instrumentis,aut linteis,aut etiã laqueis,quæ ruri vel in itinere nulla sunt. quare si eo tempore medicus adsit,læsam partem suspendet, & deligabit linteis illis quorũ copia erit. constatq;,siue nodo, siue suturâ opus erit,medico hæc aptè efficienda esse. Quo facto in ciuitate rursus ęger consuetos medicos adhibebit,primùm vt diligenter vitiũ cognoscãt: deinde,vt prolapsum articulum restituant,vel fractum os componant,aut plagam suant, aut collisis rectè opem ferant: post hæc medici idoneum vinculum admouent: postremò, quod deuinxerũt, prouident,vt eodem modo figuratum contineatur.

PRincipia & nodus inijcienda sunt,non quà vlcus,sed hinc,vel hinc.

Quid nunc vocet ἄμμα,id est nodum inijcere,ostensum est,in prioribus enim verbis è regione ἐξάμματος, id est,fili ponebatur, nũc alterius tãtùm meminit,ꝙ possit & filum desinere in nodum. nam in quauis suturâ in hunc finitur, cùm acu non solâ, sed sequente filo traijciantur, quæ suuntur, & nodo inter se adstringantur. Sępè quidẽ euenit,vt inter se proxima sint fili capita, & nodus, sicut,vbi cutem suimus: interdum distãt, quod sæpè in vinculis accidit,vbi fili partes longè adducũtur, vt cõmunem nodũ accipiãt. Verisimile ergo est nunc ipsum edicere, ne fili principia, quà vlcus est, inijciantur. quo præcepto illud quoque intelligitur, ꝙ neque nodus super vlcus collocetur, vrgeretur enim nõ solùm nodo,sed fasciâ à nodo fortiter pressâ,eo ꝙ vehementiùs esset coarctandus,vt fasciam cõtineret. Eodẽ modo si citra filum fasciæ extremitates inter se complicatę nodũ accipiant,vel aliquid extrinsecus vlceri superdetur,nõ debet nodus super vlcus imponi,impositus enim ipsum cõprimeret, præsertim si fascia antè obuoluta tenuis esset,& absque lanâ circũdata. Nunc sanè mihi videtur Hippocrates de filis agere,siue habenulis,quæ inter se cõplicatę in nodum finiuntur: sed censent alij velle ipsum principia fasciarum super vlcus non imponi. ex quibus nõnulli variarũt scripturã,verè quidem,sed propositę orationi parum conuenienter,cùm non de fascijs, sed de filo tractare nunc propositum sit,quam quidem scripturam veram & artificiosam esse non inficior. sic autem habet [fasciarũ principia inijcienda sunt,non quà vlcus,sed hinc vel hinc] hoc est,ab vtrâque parte eius,vel dextrâ vel sinistrâ. sic autem fiet, vt id verum sit, quod ab ipso traditur in opere de fracturis,& huic loco minimè repugnet. Imperat enim ibi,vt fasciarum capita affectæ parti superimponantur, siue fracturâ,siue vlcere laborent,non tamen suprà,aut infrà. in eo enim libro de dimensione in longitudinem loquitur: nunc,quùm non ad hanc sed ad latitudinem respiciat, principia inijci dixit, non quà vlcus, sed hinc vel hinc, hoc est, ab vtrâque parte eius. cui non aduersatur,quòd neque suprà neque infrà inijci debent,quod tamen latet expositores huius libri. Meritò igitur dubitant, quùm Hippocrates inquit[principia & nodus inijcienda sunt, nõ quà vlcus,sed hinc

vel hinc]. Placuit etiam quibusdam principia fasciarũ intelligi τὰ πέρατα, quãuis τοῦ πέρατος nomen latiùs pateat, τῆς ἀρχῆς, id est, q̃ principij, quod & Plato nos docuit, asserens τὰ πέρατα principium esse & finem. Ergo, si liceat latiori vocabulo pro eo, quod angustius est, rem appellare, licebit nobis tam principium, quàm finem nominare πέρας, non tamẽ finem nuncupare principium. Iam verò principia, ad nullum aliud referri possunt, quàm ad fascias fila & habenulas. cúmq; nullo modo fieri possit, vt hîc de fascijs loquatur, necesse est principium in filis accipi, & habenulis, & si placet etiam in panniculis. quandoquidem hi quoque comprehendere vinculum possunt, non secus atque habenulæ, quarum extrema inter se complicata vinculi vicem exhibent.

NOdus non eâ parte sit, cui innitimur, non eâ, quâ agimus, non quâ inanis esset, ne inanis collocetur.

Quùm proximè in præcedentibus iusserit, vt qui futuram adhibet, principia super vlcus nõ ponat, sed aliâ parte, quâ nodus etiam collocandus est, nunc docet, quibus locis ponere nodũ oporteat. Docemur autem res interdũ per ea, quæ ipsis non accidunt, sic enim appellãtur, quæ, cùm accidere possint, non tamen accidũt. Vis autẽ orationis huiusmodi est. Nodũ non cõuenit ponere quâ parte vlcus est, sed quâ ferri possit versus superiorẽ regionẽ, cum eo, vt caueatur pars, cui innitimur, quâ agimus, & tertiò, quæ inanis est. Vocat autem quâ agimus eam partẽ, quâ vtimur, cùm extendimus, curuamus, vel ad latera porrigimus. pars verò cui innitimur, in ambulando quidẽ est planta pedis, in cubãdo totũ dorsum, atq; eius pars potissimũ, quę in eo extat, pręterea capitis partes posteriores, in sedendo, ima pars natium. si quis autẽ deligatis brachijs aliquid agere debeat, considera quídnã illud sit, & circa quę externa, in eâ actione poteris partem, cui innititur, inuenire. agunt quidẽ articuli, quamobrem vbiq; vitandi sunt, atq; illi præcipuè, quibus agere vinctis ægrotantibus cõuenit. Constat autem rectè ipsum edicere, ne nodus, qui continere totũ vinculũ debet, super eam partem ponatur, quę in motu figurã mutat. necesse enim erit nodum, vbi super articulos collocetur, modò iusto laxiorẽ fieri, modò coarctari. Quod in fine orationis dixit ἀνεόν, id est, inanis omnes accipiunt pro superuacuo, perinde ac si dixisset nullũ ad vsum. gręci enim ἀνεὼς, dicunt eos, qui à primo natali die surdi sunt, & voce citra verborũ conformationẽ obstrepunt. quẽadmodum igitur hi ad vitæ actiones prorsus inutiles sunt, sic aiunt ab Hippocrate appellari ἀνεόν, quod nihil ad vinculum conducit. Potuit id verbi ab ipso scribi per. κ. κενεὸν, corrũpi verò ab initio protinus atq; ità seruari. sed, quod ad sentẽtiã pertinet, idẽ hęc scriptura significat, siquidẽ κενεὸν est, quod à nobis dicitur κενὸν, & ματαῖον, hoc est inutile. sed quià multos videmus, vel ob inscitiam, vel q̃ velint diligẽtes videri, nodos adhibere fascijs inutiles, idcirco Hippocrates nũc pręcipit, ne ponantur εἰς τὸ ἐνεόν, hoc est inanes, quod videlicet inutiles significat, & superuacuos. Putauit quidam ex ijs, qui hunc librũ explanarunt, Hippocratem intellexisse inane, locum inanem, vt puta alam, poplitẽ, inguen, ex aduerso capitis humeri, genu, coxæ, ea diducẽs. inhærere enim dixit oportere nodũ corpori, at nõ perinde collocari, quasi suspensus sit, quod eueniret in alâ atque inguine. Si quis autẽ & hoc probabile iudicabit, ipsum poterit accipere. Nam in obscuris, vel eo quod mediocriter probabile est, conuenit acquiescere.

NOdus & filum, molle, & non magnum.

Hic rursus, sicut principio duo vocabula proponit, cùm & res inter se diductæ

diductæ ſint,quibus illa indita eſſe videntur. ῥάμμα, id eſt,filum vocatur,quod vnà cum acu traijcitur, cuius materia linum eſt, ſiue lana, ſiue quid aliud eius generis: ἅμμα, id eſt nodus, qui ex habenulis, vel ſciſſis faſciæ extremitatibus implicitis efficitur. Patet autẽ vtrunque molle conuenire,ſi futurum eſt,vt non comprimat.quòd verò non magnum eſſe expediat,indicio eſt celeritas,quam ipſe in agendo laudat,eam prohibet lõgitudo,vel fili, vel ſeparatim etiam habenularum ſciſſæ extremitatis,aut eorum,quæ continẽdi vinculi cauſâ ſuperinijciuntur. Pendebunt igitur hæc à nodo fruſtra, præterquam quòd tædium afferent, quùm nonnunquam vulnera contingant,dum complicantur. exquiſitiùs autem ſcripſit [non magnum] quùm potuiſſet ſcribere[paruum],verùm ſicut magnum vitari oportet propter ea, quæ retuli,incõmoda,ſic & paruum, quùm in agendo prehendentes digitos effugiat,atque ob id remorans tempus producat,tum in vinculo propter breuitatẽ ſæpiùs ab eo, cum quo deuinctum eſt,elabatur, atq; idcirco nos cogat in eodem iterum verſari. Adde quòd cùm opinionem aliquando faciat rei deligatæ, nodus exiguus poſteà ſoluitur, vbi contineri debet. Meritò igitur cauendum eſt, tam quod omnino paruum eſt, quàm quod magnum: & hîc perinde atque in alijs, quod modicum eſt eligẽdum.id alterius extremi negatione nõnunquam appellât,quemadmodũ nunc Hippocrates[nõ magnũ]qui ſi non paruum dixiſſet.idem vtiq; ſignificaſſet.

Licet quidẽ benè ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuãtur,labi faſciam omnem,vt in capite ſurſum,in crure deorſum.

Si pro[ſcientem]ſcriberetur[ſcire]perfecta foret oratio,at nunc pendere videtur,& cum aliâ coniungi,eóque fit,vt nonnulli copulent,quæ ſequuntur,ſic vt tota ſit huiuſmodi. [Licet quidem benè ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuãtur labi faſciam omnem , vt in capite ſurſum in crure deorſum. deligare dextram partem ad ſiniſtram, ſiniſtram ad dextram, præterquam in capite] ſed nullo modo continuari videtur,quùm non propterea deligare eo modo conueniat, quià nodus conſueuerit ad partes labi decliues, & quæ in extremitate tenuantur. aliâ enim de cauſâ iuſſit (vt in ſequẽtibus oſtẽdemus)dextram partem ad ſiniſtram,ſiniſtram ad dextrã deuinciri. quoniàm cum his[licet quidem benè ſcientem ad partes decliues,& quæ in extremitate tenuantur labi faſciam omnem] connectuntur ea , quæ ſic tradit [quæ autem adijciuntur ad continendum quidem,quæ circa hæc ſunt : ad ſuſpendendum verò faſciam omnẽ,quâ corpus quieſcit,& magis cauum eſt,ſuperimponenda, & quæ ſequuntur] quæ paulò pôſt exponemus hoc ipſum clariùs demõſtrantes:nunc quæ interiecta ſine ordine ſunt,per ſe conſideremus.

Deligare dextram partem ad ſiniſtram,ſiniſtram ad dextram,prȩterquam in capite. hoc enim è regione.

Præceptum hoc potiſſimùm ad fracturas ſpectat. perpetuò enim in contrariam partem inclinandũ eſt. vbi vlcus ab alterâ fuerit,vt ſi dextra pars læſa ſit, in ſiniſtram,ſi hæc,in contrariam,ſicut vbi totum os tranſuerſum fractum eſt, vinculum in neutram partem inclinãdum, quùm panni in orbem ſuperimponentur. Huiuſmodi igitur eſt, quod proponitur. Quùm deligamus,ſi dextra pars affecta eſt,in ſiniſtrã inclinare debemus, & contrà ſi ſiniſtra,in dextram. quod fit, vbi caput faſciæ ſuper affectam partem ponimus, non exquiſitè quidem ſuper fracturã,aut vlcus, ſed vtrobique hinc vel hinc : reliquâ verò faſciâ, quod affectum eſt,in contrariam partem attrahimus,& ſimul etiam adſtringi-

mus. At quùm hanc ad contrariam partem adduximus, ibi non ampliùs æquè adſtringimus,& multo minùs etiam inclinamus, donec in orbem circumacta, ad ſuum principium reuertatur. ibi enim id manu prius tenebamus,cui rurſus faſcię partem,quæ ipſum contingat,ſuperpoſitā valēter continemus ſic,vt iterum incipiat circuire ſuper partem priùs inuolutā ſimiliter adſtricta,& in contrariam partem inclinata,tum eodem modo circumdata,vbi rurſus ad principium redierit,æquè faſciam alterâ manu continemus,alterâ coarctamus,atque in contrariâ vitiatę ſedis attrahimus.Nō ſolùm autem hoc modo membra deuincimus,ſed & latera.nam,ſi affecta ſit pars dextra, orſi ab ipſâ faſciā eo modo,quo dictum eſt,ducimus ad ſiniſtram: ſi vitium ſit in ſiniſtrâ,ab hâc,faſciâ incipientes,quaſi iter facimus verſus dextram.ſed caput non licet ità in orbem comprehendere,quòd non patiantur id ceruices,quà cum ipſo committuntur. Quamobrem ſiue dextram, ſiue ſiniſtram partem occupet vitium, quod vinculum poſtulat, faſciam è regione, hoc eſt,rectam ducimus per ſummum quidem caput porrectam,inde ad extremam maxillā demiſſam , poſt hæc iterum ad affectum locū ſimiliter datam, ſiue iterum, ſiue tertiò ipſam circuire abūdè putamus,& dum finiatur,circumactā. finiatur autē in vertice prorſus, is enim locus maximè idoneus eſt,qui fideliter contineat.

" SEd in contrarijs faſcia in vtramque partem attrahatur , quòd ſi ab vno ca-
" pite incipiat,ſimiliter quà firmiter cōtineatur,vt in medio capite,& ſiquid
" aliud eſt huiuſmodi.

Duplex eſſe poteſt huius loci ſententia, vt vel ad omnes corporis partes,vel ad caput tantùm referatur.quià, quùm dixerit[præterquam in capite dextram partem ad ſiniſtram,hoc autem è regione deligādum eſſe]cæteras eius partes, quæ inter ſe contrariæ ſunt,quarum quidem hæc poſterior eſt,& in occipitio, illa verò prior,& in fronte deuinciri iubet,faſciâ in vtráque partem ductâ. ducitur autem in vtramque partem,vbi mediâ affectę ſedi iniectâ, vtrūque caput æqualiter ad cōtrariam attrahitur. Ergo faſciarum,quæ ſic volutæ ſunt, extremitates valentiùs continentur,ſi in fronte,quàm ſi in occipitio collocētur.Verùm, ſi de omnibus corporis partibus loqui Hippocratem ſtatuamus,cōtrarias dicemus partes, quarum vtriuſque ſtructura eſt ſimilis, nempè dextram & ſiniſtram,priorem & poſteriorem,quę vbi pariter vitiatæ ſint,ſicut in tranſuerſâ fracturâ euenit, faſcia in vtramque partem attrahenda eſt, quemadmodum faciendum diximus in pannis,qui in figuram aſciæ ſuperdantur. Quòd ſi(inquit) ab vno capite incipiat, perinde ac ſi in vtramque partem duceretur, circumagenda eſt,ſicq;, quà firmiter contineatur, adducenda,vt ibi finiatur.pro exemplo autem loci,vbi firmiter contineatur,attulit medium caput, cōtentus nunc eo ſolo, quùm paulò pòſt, perfectè vniuerſam orationem ſit explanaturus,docens quâ parte deſinere faſciam conueniat, vt iuncturam totam fideliter tueatur.Particula autem [ſimiliter] in vtroque accipi poteſt, & in toto faſciæ circuitu, & in fine.

" QVæ mouentur, vt articuli, quà curuantur, minimis , & maximè colle-
" ctis, veluti poples : quà extenduntur, ſimplicibus, & latis,veluti patella
" circumdari debent.

Minima lintea danda eſſe docet circa poplitem, cæteráque eius generis, & maximè collecta,hoc eſt,cōtracta in anguſtum:partem verò popliti cōtrariam ſcilicet patellam,contrariâ viâ.eſt autem contraria via,vbi lata ſunt,&,quantū

minimè

minimè potest, cõtracta. quod omnibus articulis cõuenit, quà curuantur, quẽadmodum popliti: quà extenduntur, quemadmodum patellæ, quam nonnulli vocant ὑπογονίδα, sicut alij ἐπιγουνίδα. super hanc igitur dixit latam fasciã extendendam esse, sic, vt ipsam vniuersam cõplectatur. nam, quę non sic obuoluatur, sursum vel deorsum facilè feretur. ad vtramq; enim partem labetur, propterea quòd patella gibba est. At poplitem contractâ fasciâ, inuoluẽdum censet. nam neq; admittere, neque seruare eam potest, quæ in latitudinem explicatur.

» QVæ autem adijciuntur ad continendum quidem, quæ circa hæc sunt: ad » suspendendum verò fasciam omnem, quà corpus quiescit, & quà magis cauum est, superimponenda, vt supra vel infra genu.

Laudare eiusmodi breuitatẽ decet, quæ vno vocabulo apertè id notare potest, quod oratio. Quemadmodum & nunc, vbi [ad continendum] κατάληψις dixit, quo verbo significatur oratio, quã proferre sic possemus, vinculorũ, quæ ad articulos adhibentur, extremitas firmiter tenẽda est extra articulum aliquo insuper vinculo addito: [ad suspendendum] verò ἀνάληψις, quo monemur, vt magnopere prouideamus, ne fascia ad partes decliuiores delabatur, néue sursum tẽdat ad gibbas, quas ipse suprà dixit ἀπέξει, id est, in extremitate tenuatas, quùm inquit, [licet quidem benè scientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur labi]. planè autẽ constat ex verbis ipsius, rectè id à nobis dictum esse, quòd quæ nunc proponuntur, continuata illis sunt, quibus ait, [licet quidem benè scientẽ ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur labi]. quin & breuissimè sedes commemorauit idoneas, quibus fascia finiatur, duobus vocabulis eas comprehendẽs, quùm inquit, [quiescit, & cauum est]. Quiescunt quæcunque extra articulum sunt, in vtroque ossium, quæ inter se cõmittuntur, vt, quod ad genu pertinet, quæ in femore sunt, aut crure, hæc siquidem magis caua sunt. Caua autem, λαπαρώτερα dixit, partes significans, quarum contrarius habitus est, atque extantiũ, hoc est, quæ depressæ sunt ac desidũt. omne enim, quod cauum est, desidit. Propriè autem vox λαπαρὸν, inane significat, sicut λαπάξαι, exinanire. nam illud Ἴλιον ἐξαλαπάξαι εὖ ναιόμενον πτολίεθρον, exinanire vrbem Troiæ frequentem significat. λαπαρὰ item dicunt illas corporis partes, quæ inter costas nothas positæ sunt, & ossa, quæ ad ilia pertinent. Iam verò omne quod desidit, λαπαρὸν appellant, translato vocabulo ab eo, quod communiter accidit. siquidem omne, quod vacuum est, necessariò desidit.

» COnsentit autem cum capite humeri, fascia ad alteram alam demissa: cum » inguine, ad alterum ilium: cum crure, super partem huius posteriorẽ, quæ » carnosa prominet. Quibus autem sursum labitur, ab inferiori parte suspẽden- » da est: quibus deorsum à superiori.

Vbi vinculum non eorum commoditate, quæ laboranti particulæ superimponuntur, sed propter se adhibetur, eo consilio primùm potissimúmq; inijcitur, vt affectam partem, & quo modo composita est, seruet, & ab inflãmatione tueatur, quod plenè ostensum est in opere de fracturis. sed quià præstare hæc vinculum nequit, nisi contineatur, ne ad superiora vel inferiora corporis procedat, idcirco necesse est fascias dare ad partes integras: & vbi verisimile est vinculum totum sursum ferendum esse, à contrariâ parte suspensum deorsum attrahere. In quibusdam igitur partibus à contrarijs suspendimus vtiliùs, sicut in capite humeri, & in inguine. exquisitiùs verò ait in capite humeri, nõ ad alterum humeri caput, sed ad alam: in inguine ad alterum ilium ducendam esse

fasciam. cùm neque humeri caput, neq; nates fideliter seruare iuncturã queant, sicut ala, atque ilia. Vocatur autem (vt mox retuli) κενεὼς, quod inter thoracem est, & os, quod ad ilia pertinet, ità dictũ propterea, quòd inane sit, hoc est, desidat. Iam verò cõstat consentire, quod ὁμολογεῖν dixit, positũ fuisse pro cõgruere & conuenire. nam, qui benè factis cõsentiũt, non modò nihil cõtrà faciunt, aut dicunt, sed perficiendi socij sunt, sic ex locis, quæ proposita sunt, alia, quùm ad hæc quoque fascia pertineat, alia adiuuant. similiter & in crure, cuius partem, quæ carnosa prominet, facilè iũctura effugit, ad superiorem partem fascia vtiliter datur, vbi videlicet carnosam ipsius prominentiam vinculo comprehendi necesse est. Locus similiter, qui iuxta talos est, fortiter vinculum continet, quùm inter duas eminentias positus sit, nempè suræ, tibiæque extremitates, quas nonnulli perperam vocant ἀστραγάλους. idem quoque pręstat superior locus per eam cruris partem, quæ posterior carnosa prominet.

VBi nihil tale est, quemadmodum in capite, quà maximè æquale est, contineri fascia debet, & duci quàm minimè obliqua, vt postremò obuoluta, quà valentissimè hæreat, vagos circuitus contineat.

Quâ ratione partes vinciri debeant, iuxta quas nulla talis sedes est, qualẽ in crure dixit, quibúsue non est contraria pars altera, quemadmodum humeri capiti, & inguini, ostendit nominatim capitis mentionem faciens, iubétque quà maximè æqualitas est, totam iuncturam contineri, nempè extremitatẽ in neutram partem inclinantẽ, rectam finiri, vel in fronte, vel in medio capite, vbi ea pars est, quę βρέγμα vocatur. nam, vbi ad mentum fascia ducitur, cõmodè finitur in medio capite attracta sic, vt nullo modo inclinet: vbi verò in orbe circũdatur, in fronte similiter citra omnẽ inclinationem. nam, quę sic circuit ad posteriorem partem feretur, quà occipitium est, quod inter collum est, & gibbã à tergo caluariæ partẽ. Dixit autẽ postremò fasciam quàm minimè obliquè circumagendã esse, idcirco, quià priores ambitus, vt diuersis locis affectã sedẽ inuoluãt, sępiùs necesse est obliquos duci: sed postremus minimè obliquus priores continet, qui morbi causâ obliquè sunt adhibiti. hos itaq; constat hoc modo contẽtos immobiles permanere. Quemadmodum igitur in capite, & supra vel infra genu postremus circuitus seruari penitus sine inclinatione debet, sic in vinculis, quæ dantur ad inguen, vel humeri caput, vbi ad contrarias partes porrigere fasciam cogimur, extremi circuitus citra omnem inclinationẽ in orbem esse debent, in ilibus quidẽ ab vtrâq; parte, vbi deligare inguen volumus: ab vtrâq; alâ, vbi caput humeri. quod similiter seruãdũ est in cubiti cõmissurâ.

VErùm, vbi nec contineri, nec suspendi commodè potest, cõtineri filis debet, vel subiectis, vel ad suturam adhibitis.

Quod proponitur, huiusmodi est. in quibus vitijs, aut partibus difficulter extrema lintea continentur, aut suspenduntur, in his oportet filis, vel in orbem datis, vel suturâ adhibitâ ad extremũ vinculum, efficere vt contineatur. Vtrum verò fieri possit, vt aliqua pars, quâ difficulter extremum linteum contineatur, & suspendatur, filum facilè ferat, nihil cum expositoribus dicere possum: nescio autem an aliquæ sint partes, quæ huiusmodi iuncturam non sustineãt, sed quosdam noui, qui, vbi paulùm vitiata pars mota esset, intolerabili dolore premerẽtur, sicut is multo antè, cui, quùm ex alto caderet, regio iuxta spinam icta est, ità, vt ne si paulùm quidem moueretur, ferre magnitudinẽ doloris posset. necesse ergo fuit tunicã illi primùm detrahere, non exuẽdo, sed suturas omnes

ſcindendo,deinde tradere hominem plurimis,qui totum corpus continerent, & ſuſpenderent ſic,vt in neutram partem inclinaret,tum extendere ſuper lato ſcamno panniculũ,lanæ hapſo ſuperiniecto.quod imperauimus,vt,quùm primùm homo ab ijs,qui illum cõtinebant,à cubili attolleretur, celeriter ſuper id imponeretur,ſubijcereturq; in latitudinẽ ſpinę hominis ſublati.nos verò alterum lanę hapſum,calido oleo madentẽ,vbi dẽpta tunica fuit,ſpinę abſq; morâ ſubijcientes,ſuper ſubiectum panniculum, cui alter hapſus lanæ ſuperimpoſitus erat,hominẽ collocauimus.poſt hæc madẽtis hapſi extremitatum ab vtrâque parte vnam ad priorẽ corporis partẽ adduximus, deinde ſuper ipſas attraximus extrema ſicci hapſi,tum lintei,quę ſuturâ coniũximus.Quòd ſi non ſuturâ, ſed filis contineri quis iuncturã voluerit,primũ illa ſub pãniculo extẽdat, oportet.hoc ſiquidẽ fieri nõ debet vinculo iam iniecto, quod ſimiliter in coxâ cõuenit,tum in femore,in humero,& interdũ in ceruicibus à poſteriori parte.

FAſciæ mundæ,leues,molles,tenues.

Materiam nunc docet faſciarũ,eas adhiberi iubens,mundas,leues,molles,tenues.mundas quidem, ne ob ſordes ſenſum mordentium excitent, néue humorum,qui ſuperinfunduntur,vim penetrare vſque cutem prohibeant: leues,ne vitiatus locus oneretur:tenues,vt leuiores ſint,& molliores,facileq; per eas tranſeat,quod infunditur:molles,ne premant. Cõſtat autem hæc omnia ad id valere,ne inflammatio affectas partes inuadat.

CIrcumagendæ autem,vel ambabus manibus,vel vtrâque in vicem.

Quod ſuprà dixerat cõmuniter de omnibus operibus chirurgiæ,præſtari ea volens vtrâq; manu,vel ambabus ſimul, id nũc de ſolâ circũagendi ratione ſcripſit.huiuſmodi enim manuũ exercitatio celeritati,quæ in dolore potiſſimùm requiritur,magis eſt accõmodata.Ergo ambabus manibus ſimul circumagitur faſcia,quæ in vtrãq; partem attrahitur:cæterę,alterâ tantùm.ſed & in his vtraq; in vicem faſciam prehẽdit, nam,vbi in vtrãq; partem attrahitur, ambæ eodem tẽpore ſimiliter agunt: in reliquis in vicem, altera maximã iuncturæ partem efficit circumdans,cui miniſterio vtiliter altera ſubſeruit.

IDoneis verò vtendum,partium latitudine,craſſitudinéque inſpectâ.

Imperat,vt idoneam faſciam inueniamus, partiũ,quas deuincimus,latitudinem,craſſitudinẽq; intuiti.Sed,quùm rectè faſcia adhibeatur per ea,quę dicta ſunt,in quibus docuit,vnde incipere debeat,quâ ratione affectæ ſedi circũdari,quaſq; partes cũ ipſâ cõprehendere,tum quà finiri,& quomodo adhibere ibi nodum & filum expediat,ſcire conuenit nihil indicari ex his.ſiquidẽ nihil ex ijs,quæ propoſita ſunt ex partiũ,quæ vinciũtur, latitudine,aut craſſitudine colligitur,ſed ex ipſo morbo,& ex figurâ partis,quã morbus occupat. nũc igitur par eſt ipſum tradere,quíſnam ſit profectus faſciarũ,vbi partium,quę vinciuntur,latitudinẽ & craſſitudinem attẽdimus.hinc enim ipſorũ linteorũ longitudo ac latitudo intelligitur. Paruulo puero exempli cauſâ cõſentaneum eſt faſcias inijciẽdas eſſe,quæ,quod ad lõgitudinem ſpectat, breues ſint, quod ad latitudinẽ,anguſtæ,vt magnæ ſtaturæ iuueni longas,& latas,proq; eorũ proportione cęteris corporibus,quę inter magna ſunt,& parua.ſi quod enim corpus vinciatur,quod penitus mediã inter vtrãque latitudinẽ & craſſitudinẽ habeat, faſcias adhibemus,quod ad lõgitudinẽ & latitudinẽ attinet, medias inter eas,quibus ad magnũ corpus,& quibus ad exiguũ vſi ſumus:ſed ſi ad alterũ extremũ magis accedat,augẽtes vel minuẽtes pro eo illarũ modũ variabimus.

Circuituum capita, dura, æqualia, diſtincta ſint.

Vtraq; faſcia circuitũ habet, & quæ laborantis corpori nondũ circumdata eſt, & quæ locũ affectum comprehendit. Capita verò faſciarũ, quæcunq; illa ſint, vtriq; cõmunia ſunt, ſeu capita nunc intelligãtur principia faſciarum, ſeu fines, ſiue vtraque, & præter hæc etiã extremitates in latitudinẽ, hęc omnia attinent ad vtrumque faſciæ circuitum, vbi ſcilicet per ſe glomerata eſt, & vbi laborãtis corpori obuoluta. quare hoc explicare nullo pacto difficile eſt, quãuis de eo huius libri expoſitores inter ſe diſſideant, vera enim oratio eſt, ſeu referatur ad glomeratam, ſeu ad eam, quæ corpori ſuperdata eſt. Quin & omnes extremitates intelligimus, non, vt quidã æſtimarunt, eas, quę in longitudinem, vel, vt alij, eas, quæ in latitudinem: illi ad ſolas faſcias, quæ extra corpus ſunt referentes: hi arctatum faſciæ circuitum indicari ab Hippocrate cenſentes. conſtat autem faſciam per ſe, priuſquam corpori inijciatur, arctãdam eſſe. ſic enim faciliùs prehẽdetur, quùm & tenuior ſit, & circuitus habeat tenuiores, eo quòd in globum intenta coarctetur, quùm adſtringi aliter nequeat. ſola verò capita adſtringenda eſſe apertè falſum eſt, quùm non hæc tantùm, ſed tota faſcia debeat coarctari. Ergo velut in re ambiguâ id, quod ſentio, iam explicabo. Capita intelligenda ſunt omnes tam in longitudinem, quàm latitudinem faſciæ extremitates: exiſtimandúmque eſt minus propriè dicta fuiſſe, dura, atque eâ de cauſâ orationem eſſe obſcuram. præfatus enim ſuprà [faſciæ mundæ, leues, molles] qui nunc rurſus eas duras inquit? Equidem arbitror vſum fuiſſe σκληραί, id eſt durę, vocabulo rei, quæ ſignificatur, accommodato. nam ſępiùs in extremitatibus linteorum, quæ quaternæ ſunt, binæ in lõgitudinem, totidem in latitudinem, vel ſolum ſtamen conſpicitur, cui ſubtegmen vſque finem nõ connectitur, vel ſolum ſubtegmen ſine ſtamine. eſt etiam interdum, vbi alterum eorum laxiùs extremâ parte reſidit, vel aliâ parte reſidit, aliâ extat. In his igitur linteis circuituum capita molliora ſunt, quàm in quibus ſtamen & ſubtegmen perpetua vſque ad finem procedũt. His, quæ hoc modo molles ſunt, duræ aduerſantur (vt dixit) conuenienter glomeratæ. ſatius autem fuiſſet dicere non molles, vt ſuprà dixit de nodo [non magnum]. quæcunq; enim media ſunt inter immodica (vt retuli) proferri negatione alterius exuperantiæ ſolent. capita igitur dura iure ſic accipi potuerunt, tum quòd nihil aliud, vel mediocriter probabile afferri poſſit, tum quòd Hippocrates de huiuſmodi errore circa lintea nullo alio loco pertractet. Æqualia ſignificãt ea, quę tota ſine vllâ varietate ſimilia ſunt, id quod fit, vbi nulla pars lintei durior eſt aut latior, nulla itẽ mollior, aut anguſtior, tũ vbi nihil deeſt, nihil corroſum eſt, (παρύφασμα græci dicunt) ſicuti videmus in telis, quarum textura inæqualis eſt. Diſtincta verò fieri accipimus, quùm æquè omnes partes extentę ſunt, neq; vna extenta & ſimplex eſt, altera duplex, atque implicata.

Caſura ſanè deteriora ſunt, quùm citò cadunt: hæc autem ſic, vt neq; premant, neque decidant.

Hæc loquendi ratio perturbata omnino eſt, quomodocunque accipiatur verbum ἀποπιπτόντων, quo [cadunt] expreſſit, ſiue iuxta atticorum cõſuetudinem dictum exiſtimemus, qui genitiuum participij pluralem pro tertiâ perſonâ pluralis imperatiui ponunt, cuiuſmodi illud eſt ἵπποι δ' ἐς δόλιχους παριόντων: ſiue genitiui caſus, cuius rectus ſit ἀποπεσόντες, oratio perturbata eſt. nam, ſi prius ſignificatum admittamus, talis erit, [Caſura deteriora citò cadant, vel ſi mauis cadat]

cadat] cùm dictio, caſura, neutri generis ſit. hoc autem in numero multitudinis acceptum græcè verbo iungitur tam ſingulari, quàm plurali: iuxta alterum ſignificatum, eiuſmodi reddetur oratio [caſura deteriora ſunt, ipſis citò cadentibus] ſed ſatius fuit ſic ſcripſiſſe [Caſura ſanè deteriora ſunt, quùm citò cadunt]. Colligitur autem euidenter ex hâc oratione, & alijs quibuſdam, librum hunc rudem adhuc editũ fuiſſe, propterea quòd partim auctor ipſe vnam vel alteram literam prætermittendo, addendo, aut variando errauit, quemadmodum plures ſcribunt: partim peccauit primus librarius, qui quędam ab auctore obſcuris literis ſcripta minùs perſpiciens, non benè coniecit. adde, quòd litera perierit, vel confuſa fuerit abruptâ chartâ, vel alio caſu interueniente. fortaſſe etiam alij errauerunt, literas præpoſterè componentes, & nonnulli veterẽ ſcripturam immutantes. ex quibus omnibus fit, vt magnus errorum numerus, in multis exẽplaribus accumuletur. Hæc profectò vel ſemel habita, memoriâ tenenda ſunt: in ſingulis enim erroribus eadẽ repetere lõgum eſt. Dantes autem integra verba ſic habere [Caſura ſanè deteriora ſunt, quùm citò cadunt] inquiremus, de quibus hæc dicantur, num de quibuſdam corporis partibus caſuris: an de faſcijs: an de ijs, quæ affectæ parti ad ſanitatem comparãdam imponuntur, qualia ſunt cataplaſmata, medicamina, linamenta, laquei. nãque extra hæc tria genera nihil videtur ab ægrotantium corporibus poſſe cadere. quin & ab ijs, qui librum hunc explanauerunt, ſigillatim vnumquodque dictum eſt, non tamen omnia tria, quanquàm, ſi cui ſingula probabilia viſa fuerint, poterũt & omnia videri. Equidem non alienum exiſtimo accipere orationem hanc in linamentis, quæ, vel per ſe ſæpiùs imponuntur vt ad ſanguinis eruptionem, vel, vt medicamenta excipiant, vel, vt eadem ſuperdata contineant. expedit enim prorſus ea decidere, at nõ citò, ſicut neque laqueos: ſed, vbi ſuppuratione factâ perfectè caro producta fuerit, & circa venas ſanguinem fundentes increuerit. At neque cruſtas etiã candẽti ferramento, vel adurentibus medicamẽtis inductas conuenit citò cadere. Sed complura medicamenta, quę partim liquida putreſcentibus partibus infunduntur, partim inſpergũtur arida, partim ad lienoſos dantur, & ad aquam inter cutem ſummopere proſunt, quùm non celeriter decidunt: medicamenta item, quæ, ꝙ benè inhæreſcant, ἐχέκολλα dicuntur, ad alias partes, atque affectus impoſita valdè proficiunt, ſi diutius cõtineantur: ad fracturas etiam, & ad humeri caput frequenter excidens, tum ad pedum, coxarum, renum, omnium articulorum tormentum, capitíſque dolorem acutũ experti ſumus admodũ conferre, niſi citò decidant. è quibus quæcunque dicuntur ἐχέκολλα, cùm ità glutinentur, vt vix reſolui poſſint, & corpori inhæreſcant, vinculum non requirunt: alia verò decidunt, niſi faſcijs cõtineantur, de quibus nunc loquitur. inquit igitur [hæc autem ſic, vt neque premant, neque decidãt] quaſi ità ſcripſerit, quæcunq; medicamenta non expedit citò cadere, ità vincienda ſunt, vt affectâ parte ſub vinculo nõ coactâ valenter teneantur, quod idẽ ſignificat ac non decidant. In his igitur, quæ extrinſecus ſuperdãtur, ſatis verba hæc excuſſa ſunt: conſideremus rurſus, num de partibus corporis, illud verè dicatur [Caſura ſanè deteriora ſunt, quùm citò cadunt] nonnulli ſiquidem orationem hanc falſam exiſtimant, quos fallunt partes putreſcentes, quæ celeriter excidantur neceſſe eſt. quod ipſum per ſe verum eſt, nihil tamen illi repugnat, multũ enim intereſt inter ea, quæ caſura ſunt, & quæ excidi debent. ſæpè enim oſſis teſta, vel ſquamula tempore decidit, quas præſtat à naturâ cõpulſas

tempore paulatim abſcedere, quàm ſub irritantibus præſidijs, aut ſub inſtrumentis reſoluentibus cadere. quæcunque enim ſubitâ vi extrahuntur, ſinus fiſtulis ſimiles relinquunt: vbicunque caſura ſubcreſcente calloſo quopiam, vel carnoſo remittuntur, locus quamprimùm plenus conſpicitur, & celeriter ad cicatricem perducitur, ſi medicina modicè ſiccans, atq; adſtringens adhibeatur. Atqui nonnulla etiam neruoſa, & à membranis non abhorrentia, ſæpiùs excidunt, paulatim tutò longo tempore ſuppurantia, quæ ſi cogantur vehementibus medicamentis, id eſt acrioribus, vel ſi inſtrumento quopiam, ſeu digitis noſtris euellãtur, reliquas partes afficiunt, inflammationem, febrem, delirium, neruorum diſtentionem concitantia. Iam verò ad reliquum, nempè ad tertium genus eorum, quę cadere diximus, pergamus, hę autem ſunt (vt nonnulli cõcipiunt) faſciæ, quas aiunt, vbi laxæ ſunt, futurúmq; omnino eſt, vt cadãt, vtiliùs longiori tempore cadere, ſed hoc falſum eſt, ſiquidem, quæ malè affectis partibus circumdatæ ſunt, ſatius eſt cadere quàm celerrimè, ne dum tempore: atque adeò expectare non debes, dum illæ cadant, ſed citò ipſe iuncturã ſoluens rurſus moderatiùs deligare. quare nonnulli ex ijs, qui ſic exponunt, fatẽtur expeditius eſſe, laxas faſcias citò cadere. Sed, quod ab Hippocrate effertur, præciſè dicitur, niſi quiddã aliud intelligatur, vt vniuerſa oratio ſit huiuſmodi [caſura, quùm diutius manent, deteriora ſunt ijs, quę celeriter cadunt]. ſed, ſi hoc detur [cadere] minimè probabiliter refertur ad alias faſcias. Ecquis tamdiu expectat in ijs, quæ ſponte ſunt caſura, cùm poſſit celeriter ſoluere, & rectè deligare? alij verò in contrariam partem inclinantes, veram quidem dixerunt orationẽ, ſed explanando verba contorſerunt. nam, quî non contorta eſt hæc expoſitio? Caſura deteriora ſunt, quàm non caſura, pręſtat tamẽ ea citò decidere, vt vna ſententia contineatur priori parte orationis hactenus [caſura deteriora ſunt] & rurſus ab alio principio orſi legamus [ταχέως ἀποπεσόντων, hoc eſt citò cadant]. At contorta eſt (vt diximus) hæc expoſitio iuxta figuram loquutionis συνάρθρον appellatam. Adde quòd ſi illud [caſura ſanè deteriora] in vniuerſum accipiatur, falſum eſt, compluribus enim cadere bono eſt. melius eſt igitur (vt narrauimus) orationem ad ea referre, quæ ſuperimponuntur, & ad partes caſuras: faſcias verò, & poſtremam expoſitionem reijcere.

„ AD quæ autem faſciæ ſpectant, vel quæ ſuper alias dantur, vel quæ primæ
„ inijciuntur, vel vtræque.

Supplendum eſt, [hæc ſunt] dein protinus legẽdum [faſciæ, quæ primæ inijciuntur, efficiunt, vt quæ abſceſſerunt, propellantur] & quæ ſequuntur. [Spectant] dixit ἔχεται eo ſignificans, quaſi deſiderant, & ſibi vendicant, & ſpectant, quæ rurſus omnia idem ſibi volunt, nempè, quæ vinculi vires ſint, quæ'ue opera. Voco autem nunc opera, non operas, ſed effecta, quomodo domus opus eſt ædificatoris, fabri lectus, textoris veſtimentum. In vinculis itaq;, præſertim quę ad fracturas adhibentur, binæ faſciæ obuoluuntur, antequam panni inijciantur, ſecundum hos reliquæ. Priores duas Hippocrates proprio nomine dixit ὑποδεσμίδας: iuncturam verò, quæ ex his fit, nuncupauit ὑπόδεσιν. Audiamus deinceps ipſum dicentem, quæ præſtare poſſint tam illæ faſciæ, quæ primò inijciuntur, quàm faſciæ communiter. debuit autem primùm explicare cuius gratiâ vincula à medicis inijciãtur, quomodo primùm partitus eſt, afferens alia ſanare, alia ſanandi ſocia eſſe: tum quâ viâ iniectum vnumquodq; eorum ſanet. ad curationis enim conſilium reſpiciẽtes idoneam iuncturam inueniemus.

niemus.indicabit autem consiliũ valetudo,quæ curabitur.Hippocrates tamen non ità scripsit,sed hactenus præfatus,qualem adhibere iuncturam debeamus, transit ad opera,& vires ipsius.

FAsciæ,quæ primæ inijciuntur,efficiunt,vt quæ abscesserunt,propellantur: hiantia coniungãtur:contracta separẽtur:peruersa dirigãtur:aut cõtraria.

Abscessisse nunc dicit,quæcunque corpore integro cũ alijs partibus iungebantur,hæc,cùm aduersa valetudo est, vnitatem & contactum nõ ampliùs retinent.Vnitas quidem abest omnibus fracturis,vlceribus,fissis,contusis:contactus verò abscessibus,sinibus,inflationibus,tumoribus.Hiantia dicit,quę plurimum inter se recedunt,quod fit duobus modis, vel vbi ipsa tota, vel vbi oræ duntaxat inter se distant.Ergo consilium curationis est,quę abscesserunt propellere:hiantia coniungere:peruersa dirigere,quod communiter ad omnia superiora pertinet.græci hoc ἐπανορθοῦσθαι,& διορθοῦσθαι dicunt significantes, quæcunque aliquo modo excedant,in statum restituere moderatum . consilia igitur in vinculis adhibendis, hæc sunt: quanquam eorum vis non modò hæc præstat, sed interdum etiam contraria,cùm rectè inijciuntur,hæc: quùm malè,contraria. Meritò igitur in extremâ oratione adijcit [aut contraria] .constituit enim ostendere,quid fasciæ,quæ primò inijciuntur,efficiãt, & non tantùm de rectè adhibitis tractare. In principio sanè huius orationis [Ad quæ autẽ fasciæ spectant,vel quæ super alias dantur,vel quæ primæ inijciuntur] loquitur de omni vinculo,non de optimo tantùm : si quis tamen de optimo tantùm velit ipsum agere,quod in extremâ oratione additur,hãc sententiam habebit.Sicut in habitu præter naturam alia diducta,hiantia alia,nonnulla peruersa conspiciũtur, sic videre licet alia vitia his cõtraria.corpore enim benè valente, quùm moderata cuncta sint,omne vitium inde oritur,quòd moderatio corrumpitur.Ergo, sicut quæcunque naturali habitu sunt, vbi cum quibusdam continuantur, vel quædã contingunt,amissâ vnitate,& contactu ægrotare,& habere præter naturam dicimus,ità etiam,quæ neque continuabantur, neque se contingebant, vnitas,& contactus morbo implicabit.quare,quùm hæc contraria sint,vbi curentur,contraria consilia exigent.Illa verò videbuntur rationi repugnare,quæ contraria sunt peruersis,directáq; nuncupantur.oportebit enim,& hęc(quantum ex propositâ oratione colligitur) peruertere, qui effectus non ampliùs est vinculi idonei,sed alieni. verùm,si quis meminerit eorum,quæ ab Hippocrate de femore,& de humero traduntur, comperiet his rectum habitum præter naturam esse, quùm secũdum naturam in exteriorem & priorem partem gibba sint.Sed quendam hoc latuit,qui femur humerúmue transuersum fractum, primò quidem rectum composuit,tum callo glutinãdum in eo habitu deligauit: sed,quùm naturalem ossium habitum animaduerteret, eúmque seruãdum esse intelligeret,sentiens fractum os nondum callo solidatum,aquâ calidâ perfudit oleo copiosè adiecto,dein vehemẽter extendens, primò quidem perfregit, vt initio fractum fuit,tum naturali figurâ seruatâ composuit, post hæc ità figuratum naturæ commisit callo glutinãdum. Quare verũ est non solùm imprudentes medicos ob alienum vinculum contrariam vtilitatem superioribus afferre,sed optimos etiam de industriâ. quoniàm, quæ præter naturam duplicata sunt,ad contrarias partes conuertunt:in ijs,quę coalescunt,cõiunctionem soluunt. videmus enim quibusdam exulceratos digitos cohærere, ità labra, & palpebras.Spectare igitur hęc oportet in huiusmodi vitiorum curatione,quo-

rum ſingulorum propriam iuncturam ſubijcit, primò proximis verbis agens, quâ viâ parari faſciæ debeant.

IAm verò faſciæ parentur leues,tenues,molles,mundæ,latæ,ſine ſuturis,ſine eminentijs,ità valentes,ne extentæ rumpantur,& paulo ampliùs,non ſiccæ, ſed eo humore madentes,qui ſingulis ſit idoneus.

Scripſit iam antè de faſcijs,ſed mutila quædã,ex quo colligitur librum hũc, neque ab Hippocrate fuiſſe adeò politè limatum,vt edi poſſet,neq; à filijs.nemo enim poſt obitum Hipppocratis eadem, vel breuiſſimâ etiam oratione attigiſſet,ſed vel hęc,vel quæ antè propoſita ſunt,reſecuiſſet.dixit enim ſuperiùs [faſciæ mundæ,leues,molles,tenues]nunc adiungit opus etiã eſſe, vt latæ ſint, ſine ſuturis, ſine eminentijs, tum valentes, non ſolùm ſic, vt non rumpantur, quùm vehemẽtiùs extenduntur, ſed eo etiã ampliùs,hoc eſt validæ ſint,& firmæ,quo fidelius teneãt. Pręcipit autem,vt ſine ſuturis ſint inæqualiter prominentibus,& ſine eminẽtijs,quæ ſunt in ijs,quæ texuntur,interdũ de induſtriâ, interdum inuito textore,oblongis quibuſdam extãtibus, modò ex ipſo ſubtegmine,modò etiam ex purpurâ.ſed & fœminæ in iis,quas vocãt παρυφὰς,datâ operâ omnino hoc faciunt,quæ omnia caueri iubet. At quod inquit[faſcię parentur latæ]iis annumerari poteſt,quæ minus accuratè proferũtur. nam,ſi anguſtis comparentur, poterit quis redarguere, conferens eas cum iis , quæ iuſto latiores ſunt:ſed ſi ad moderatas,quod à moderato in vtramuis partem recedit,ſiue amplius ſit,ſiue minus,id omne vitioſum eſt. Quorſum adhibeantur, tenues,leues,molles,mũdæ,ſuperiùs dictum eſt. quod addit[non ſiccæ, ſed eo humore madidæ,qui ſingulis ſit idoneus] ad faſcias quoq; refertur.quo autem motus argumẽto id præcipiat, euidentiſſimum eſt. in nullo enim vinculo ſiccas admouẽdas cenſet,ſed ex eo humore madefactas,qui σωσφοφος,hoc eſt idoneus ſit ſingulis vitiis,quę curantur.Siquidem cerato liquido ſimplici,& quod picem habeat, & vino nigro auſtero madefieri has docuit in opere de fracturis,& de articulis. Quòd ſi iniiciantur ſiccæ,præterquam quòd eâ ope carent, quam afferunt madefactæ, comprimẽdo ipſas partes, quibus ſuperdantur,earum calorem augent,atq; eâ de cauſâ proximorũ locorum humores euocãt ad ſedem affectã,quod cũ tumores excitet,cuiuis conſtat maximo eſſe detrimẽto.

QVę abſceſſerunt quidem,eatenus,vt quę ſublimia ſunt,ſedẽ contingant: at non premant.incipiendum verò à parte ſanâ, & quà vlcus eſt finiendum,vt quod ſubeſt,effundatur,neque aliud vltra coëat.

Siue fracti oſſis partes pręter naturam inter ſe receſſerint, ſiue quę coniũcta ſunt,inter ſe dehiſcant,ſiue magnum vulnus ſit,coniungẽda ſunt,dum ſe tangant,non tamen vrgeant.quãdoquidem partes,quę ſic deligarentur,inflãmatio & dolor inuaderet.De his autem nunc potiſſimùm loquitur,quę ventriculi nuncupãtur, idque exempli cauſâ, hoc enim ipſe explanauit in ſequentibus. Illud verò[eatenus,vt quę ſublimia ſunt,ſedem cõtingant,at nõ premãt]communiter refertur ad alia omnia,quorum naturalis contactus,vel coniunctio ſoluta eſt: ſed,quæ proximè ſubiicit,cùm inquit[incipiendũ verò à parte ſanâ,& quà vlcus eſt,finiẽdum]patet de tumoribus dictum eſſe.ab iis enim ſaniem effundi oportet, & glutinationis tempore nullum ſuccum cõcurrere ad partem. quod ſanè continget,vbi imum ſinum adſtringamus, dum comprimatur: tum paulatim vinculum laxemus,vſque ad os ſinus,quod ſeruari apertum debet,& deuexum.ſinus itaque,vbi puros reddiderimus,glutinare volentes,eâ ratione deligabimus.

deligabimus. At vbi latum os scapularum summum à iugulo recesserit, sublimior ipsius pars valẽter comprimi, & cogi debet, nullum enim afferet incommodum eiusmodi pressus, quemadmodum, vbi iugulo comminuto altera pars eius sublimior fit, minus tamen comprimemus hanc quàm latum scapularũ os summum, alias insuper fracturas minimùm, veriti ipsam inflammationẽ. Nos itaque de omnibus, quæ abscesserunt, locuti sumus, Hippocrates autẽ exempli causâ de solis sinibus, in quibus deligandis, moderationem apertè docuit, cùm ait [quæ sublimia sunt] hoc est, quæ abscesserunt [sedem contingant, at nõ premant] sedẽ videlicet id nuncupãs, quod abscedenti corpori subiectum est: perpetuò autem debet inhærescere, insideréque quod admouetur. siquidẽ priusquam partes se contingant, nullo modo possunt inter se glutinari, glutinantur enim, cùm se contingunt, & non vrgent. In aperto sanè est neminem simpliciter imperaturum, vt sinus, qui glutinatione indigẽt, ità vinciantur, cùm primò vindicãdi sint ab inflammatione, dein purgandi, aut siccandi: prætereà si quid carnis tabuerit, reficiendum: at nec fissa, nec contusa, quę ad vlcera simul & sinus spectant, per propositum vinculum conuenit purgare, quùm primò incidunt, sed simul atque inflammatione vacant, & sicca sunt. In vtrisque autẽ dixit cõtinui solutione carnosas partes afflictari, cum eo quòd aliquid sanguinis inter eas subsistit, quod commune est abscessus & sinus. pars enim, quę sic afficitur, quousque aperta non est, abscedere dicitur, ídque vitium nominatur abscessus. Verùm, si quà aperiatur, vt humor, qui receptus est, exitum habeat, vitium iam nõ amplius abscessus, sed sinus vocatur. Omnia igitur hæc mala perpetuò iuncturam postulant, cæterùm nõ perpetuò similem. quoniàm superueniente inflãmatione iunctura ne per se quidem expetitur, sicut neque vbi suppuratio fit: quùm sinus iam est factus, & caro increuit, moderatã admodũ opus est, ità, vt quæ abscedunt, sedem non contingãt, per eos enim demittenda sunt purgantia, & aperientia medicamẽta: vbi glutinãdi tempus est, quod Hippocrates nunc agit, necessaria est vinciendi ratio, quam tradidit. Sed neminẽ decipi velim existimantẽ velle Hippocratem sinus omnes ità deligari. ostensum enim est non omnes, sed quibus nullum aliud accessit malũ, nempè, quùm nec inflãmatio est, nec putrescit caro, nec sordes aut succus subsistit. quoniàm ipsi vnius generis soli per se suam curationem admittunt. Hęc autem abundè fuerunt à nobis diffinita in libris de ratione curandi.

Atqui obligentur recta rectè, obliqua obliquè, eo modo figurata, & quo minimè lædantur, & quo fasciæ non premant, nõ laxẽtur, quem habitum non mutabunt, quùm suspendendi, aut collocandi causâ mouenda erunt: sed similiter hæc omnia se habebunt musculi, venæ, nerui, ossa, benè contenta, & benè suspensa.

Recta & obliqua nunc dicit non partes corporis, sed abscedẽtia, de quibus agit exemplo dũtaxat sinus adducto, qui ad lõgitudinem eius, in quo fit, relatus, prorsum vel rectus est, vel obliquus. Rectum igitur nũc intellige decliuem, obliquum verò eũ, qui talis non est. Vocauit autem rectũ sinum, cuius os in inferioribus partibus situm est, imum in superioribus: obliquum verò, vbi spectat ad latera. Verũtamen fiunt etiam sinus, quorũ situs his cõtrarius est, quippe quorum imum ab inferiori parte sit, os à superiori, quos, vt detur exitus saniei, imos aperire rursus oportet. quòd si os ab inferiori parte penitus non fuerit, sed à latere, necesse est commodum partis habitum & vinciẽdi modum, vt

inde sanies excernatur inuenire. tanta enim in talibus est habitus vis, vt sæpenumerò nos, eo variato, os, quod à superiori parte videbatur, in inferiori collocauerimus. Femur itaq;, in quo sinus versabatur, os habens prope ingué, imum prope genu, sanauimus, quùm ita figuraremus, vt inguen genu superius esset, quod facilè cessit, ac sine dolore popliti subiecto puluino molli: eàdem quoque viâ sinus in posteriori parte cruris, quæ carnosa prominet, quorum os popliti finitimum erat, ad sanitatem perduximus, extremũ pedem sublimioré poplite collocantes: brachium prætereà sinu detentum mitellâ suspendentes, sæpè curauimus, manum cubito altioré constituentes: cubiti articulo similiter offenso, sic, vt sinus iuxta ipsum insidens à superiori parte humerum, ab inferiori brachium occupet, maximè accommodatur, qui nũc dictus est habitus, in quo articulus vtroque osse humilior collocatur, cubiti scilicet & humeri, in quo casu, duabus vtimur fascijs, quarum vtraque à vitio orsa ad os, quod in articulo est, finitur. Ergo, vbi sinus rectus omnino sit, iũcturam adhibebis, quę in neutram partem inclinet, perinde, ac si fractum membrum deuincias, quod rectum debeat contineri: sed, si ad latus conuertatur, vinculum æquè eodem spectet, & is habitus seruetur, quo sanies exitum habeat. deligare autem debemus affectam partem in eo statu, quo continenda est, scientes ea, quæ mutantur magnopere lædi, ità, vt necesse sit, nonnulla ex his, quæ attollebantur, subsidere, quædam, quæ deprimebantur, assurgere, quo necessariò fiet, vt quæ attolluntur, vrgeantur à fascijs, quæ subsidunt, cùm fasciæ relaxẽtur, non contineantur. Dixit autem Hippocrates in fascijs, quæ premunt ἀπόσφιγξιν, in ijs, quæ laxantur, ἀπόσασιν, imperauítque, vt propriam sinui iuncturam inijciamus, eum habitum deligentes, sub quo neque fasciæ premant, neque laxentur. nam, vbi laxentur, coguntur affectæ partes mutari. Quòd si vinciẽdi tempore simpliciter obliquum sinum duntaxat spectemus, obliquam iuncturam admouebimus in eo habitu, in quo durare vitiatæ partes non possunt, vbi contineantur, aut suspendantur. vbi autem alligatæ partes moueantur, nonnullæ adstringentur, nõnullæ laxabuntur. quæ in figurãdo mutentur, ipse nominatim exposuit, cùm inquit [musculi, venæ, nerui, ossa] his enim continetur corporis moles. Intelligẽdæ autem venæ sunt iuxta maiorum consuetudinem, non solùm, quæ nunc venæ nũcupantur, sed etiamnum arteriæ. Mens igitur totius orationis hæc est, cuius singula verba non admodum obscura sunt, fortasse tamẽ non ab re fuerit ea paucis declarare. ἀναλήψεως, hoc est suspendẽdi vocabulum accipit in brachio, quod, vbi deligatũ est, collocatur in mitellâ, quæ à cubito ad manum excipiẽs, ipsum sustineat: θέσεως, hoc est continẽdi in crure. Patet autem id, quod suspenditur comprehendi sub genere eorum, quæ continẽtur. In fine orationis [benè contenta] εὖ θέτα dixit, [bene suspẽsa] εὖ χέτα, illud ad crura, hoc ad brachia refertur.

» TVm eo modo figurata suspendantur, & iaceant, quo minimè lædant, &
» secundum naturam sint.

Non aliud est, quod minimè lædit, q̃ quod secundũ naturam est: sed vni & eidem contingit secundum naturã esse, & minimè lędere. quid hoc sit in opere de fracturis satis ab ipso expositum est. quod & hîc etiã suo loco exponetur.

» QVæ verò non abscesserunt, contrariâ ratione.

Quidam adiectâ negandi particulâ [non] scripserunt [Quæ verò non abscesserunt] asserúntque, vbi abscesserit aliquid, vtẽdum esse vinciẽdi ratione superiùs positâ, vbi non abscesserit, contrariâ. Ratio superiùs posita, incipiebat

à parte

à parte ſanâ,& ſuper vlcus deſinebat,coarctãdi vim remittens.contraria igitur incipiet ab vlcere ac fracturâ,& ſuperiùs procedet laxiùs adſtringens. Sed qui verba hæc declarãt citra negationẽ ſcripta,cõmonere ipſum aiunt,vt,vbi operam damus,vt quæ præter naturã cõtracta ſunt,aut cõmiſſa,abſcedãt,ſuperiorem vinciendi rationẽ immutemus. Perſpicuũ autẽ eſt,vbi ea,quæ admodum inter ſe iuncta ſunt, quocũq; modo nõ conueniẽter inter ſe cõcurrerint, deducere volumus,cõtrariâ vinciẽdi ratione opus eſſe.quin & in multis magnis vulneribus,in quibus,imâ parte nõ ſaneſcẽte, cutis agglutinatur, vel ex duplicatis oris altera ſuper alterã excedit, item ad ſimilitudinẽ orarũ cutis, in illis fracturis,vbi fracti oſſis extremitates altè ſunt diductæ, quæ concurrerunt,abſcedere debere,id quoq; in aperto eſt.quod ipſum illis quidem oſſibus accidit,quæ intrinſecus multum caua ſunt.Hęc quidẽ per ſe vtilia eſſe certò ſcimus, quæ quis nunc reprehẽdere poſſet,vt malè adducta, eo ꝙ propoſitis verbis nullo modo accõmodentur,ità enim habent[quæ verò abſceſſerunt cõtrariâ ratione] at nõ idem ſignificatur his verbis[quę verò abſceſſerũt]atq; illis,[quę verò vt abſcedant,operam damus]debuerunt hi ſicut priores negationem pręponere verbo [abſceſſerũt] ſicq; orationẽ ſuæ ſententiæ conſonã reddidiſſent,ſcripturáq; ità mutatã potuiſſent ſuo iure exponere,nam,ſi ità habeat,vt nunc habet,eorũ explanatio aliena eſt.Ne putes igitur hîc de ijs tractari,quæ operã damus,vt abſcedant,hæc ſiquidẽ in ſequẽtibus oſtendet:ſed de ijs,quę abſcedũt, & nondũ perfectè abſceſſerunt,vel quãuis perfectè abſceſſerint,nõdum tamen verſa ſunt in ſinum.amant enim hæc primò curationẽ,quę dolorem leniat,concoquat,& pus moueat:ſed poſtq̃ ad ſuppurationem venerunt aperiẽda ſunt,vt exitũ habeant,tum ſi quę remaneãt inflammationis reliquię,quâ parte continetur pus, quod effunditur,ſoluẽdę ſunt ex toto:deinde(vt poſui)ſiccare cõuenit,& carnem producere:quibus factis,vbi vnus ipſe relinquitur ſinus nulli vitio iũctus, ac neq; inflãmatio eſt,nec ſordes,nec ſuperat humor,aut deeſt caro,ad glutinationem veniendũ.Ergo nihil mirũ eſt,ſi iubet contraria fieri in his,quę abſcedũt.nouit enim quilibet,qui medicinalẽ artem profeſſus in operibus eius verſatus ſit, abſceſſibus,qui maturari poſſunt,inimicum eſſe,ſi quid eius humoris in pus verſum effundatur, magis enim ad rem pertinet,expeditiúſq; eſt intus ſubſiſtẽtem reliquum iuuare. in quo caſu affecta pars, quod ad morbũ attinet, vinculũ nõ requirit,cùm hoc abhibeatur,nõ quo per ſe curet,ſed quo iuuet curantia. Diſtat ergo abſcedentiũ curatio à totis ſinibus,in abſceſſibus enim expedit priusq̃ ad maturitatẽ peruenerint,nihil effundi:cõtrà in ſinibus,excretis omnibus nihil intus relinqui.Pręttereà abſceſſibus nullo ore prorſus eſt opus:ſinus os requirunt,idq; apertũ.Itẽ quę abſcedũt,ſub calido cataplaſmate,& madefaciendi vim habẽte coqui debẽt:ſinus per vehemẽter ſiccãtia puros reddere,ſiccoſq; oportet.Ad hæc ſinus propoſito vinculo curãtur: abſceſſus nõ alio nomine vinculũ poſtulant,q̃ ſanãtiũ præſidiorũ cõmoditate.Sed Aſclepiades illud.[quæ verò abſceſſerũt cõtrariâ ratione]referẽs ad vinculũ,eius mẽtẽ vniuerſam eſſe autumat.Quòd ſi partẽ ſic figuratã deligaueris,vt faſcię neq; premãt,neq; laxẽtur,hoc totũ ſecũdũ naturã eſt:in ijs verò faſcijs, quę abſceſſerũt cõtraria efficito,hoc eſt cõtrario modo figurans deuincito.Scribit autẽ ad verbũ ſic[Si quo modo parte figuratâ vinculũ abſcedat cõtrario figuratã alligato, vt ſi,vbi extẽto cubito humerũ deuinxeris,faſcia nõ maneat,ſed recedat,cõtrà, atq; vbi extẽtus erat figurato, hoc eſt cubitum inflectẽs ipſum denuo vincito.

quoniàm verò ſecundum naturalem habitum crura extenta ſunt, ſi, quem ijs curuatis deuinxiſti,extẽdere ipſa iuſſeris,cùm muſculi locũ mutent,diducetur faſcia ab illis locis,à quibus muſculi receſſerunt,ꝙ contrario modo figurentur, atq; vbi curuata erãt.ſiquidem crura extẽta vinciẽda ſunt,eoq; modo figurata cõtinenda]. Hactenus Aſclepiades, ꝓximũ iam eſt,vt ad alia verba trãſeamus.

» VBi verò hiantia coniungenda ſint,in cæteris eodem modo,tantùm ab vlterioribus aliquid adducẽdum erit, & paulatim cõprimendũ.primò quidem minimum,deinde magis,maxima compreſſio contactu terminetur.

Reducamus in memoriã,id,quod ſummatim Hippocrates à faſcijs,quę primæ inijciuntur,fieri dixit his verbis,quorum principiũ eſt[Faſciæ,quæ primæ inijciuntur,efficiunt,vt abſcedentia propellãtur]tum ea,quæ hactenus ab ipſo prodita ſunt.ſupplebimus enim hâc viâ id, quod ꝓpoſitę orationi videtur deeſſe,ſic,vt eo adiecto talis fiat[Vbi verò hiantia coniungere oportet,in cæteris eadẽ agemus,tantũ ab vlterioribus aliquid adducemus]& quę ſequũtur. Hiãtia verò nunc ab ipſo dici exiſtimandũ eſt,quæ,prętérquã ꝙ vltra debitũ inter ſe recedũt,vtrãq; etiã oram habẽt in exteriorẽ partem cõuerſam, quod in vulneribus fieri cõſtat,vehementi interdũ inflãmatione accedente,vbi cùm carne altè admodum vulneratâ trãſuerſus muſculus incidatur, deinde nõ glutinetur, iungaturq;,ſed magna inflãmatio ſequatur,ſub quâ extenta cutis vtrinq; proximã oram attrahat,ab vtrâque parte vulnus hiabit.Eiuſmodi figuram repręſentant labra inflãmata palpebræ,& cutis, quæ glandem tegit: in capite etiam cùm aperta cutis eſt,vt locus terebræ ſit,adiectâ inflãmatione hiantiũ ſpeciem videmus,idq; ſæpiùs accidit,potiſſimũ,vbi cute coactâ ſpaciũ, quod in mędio eſt,linamẽtis implemus.id quod interdum facimus,vbi,aut muſculorũ vulnus tranſuerſum altè inſederit,aut ſanguis eruperit,lintea carpta (quæ μοτῶν vocãt, id eſt linamenta)inſerẽtes,atque vbi timemus, ne cutis ſaneſcat,vtrinque contracti muſculi partibus nõ glutinatis.Poſtulãt ſanè cũcta hæc vitia & alia præſidia,quæ inflãmationem ſubmoueãt, verùm ipſe nunc non quãlibet cuiuſque morbi curationẽ exequitur,ſed eam, quæ propriè vocatur chirurgia. Hiãtium igitur vinculũ idem eſt,quod abſcedẽtiũ,quod ad reliqua ſpectat, orſum enim à parte ſanâ paulatim ad cutem venit apertè vlceratã, ſed eo diſtat, ꝙ in his ab vlterioribus incipit,q̃ in abſcedentibus, quódque cõpreſſionem intẽdit vſque ad hiatũ.In ſinibus igitur vinculũ ab imo incipiebat:at in hiantibus non rectè inde orditur,vbi quaſi radix eſt,ſed lõgiùs à parte ſanâ.pręterea cutẽ paulatim adducit ad vlcus,quã cõpreſſionem non remittit,ſed paulatim intẽtum primo ambitu cutẽ premit,deinde magis. Vocabulũ[primo]nõnulli accipiunt in vno vinculo,nonnulli in pluribus.ꝙ ſi ad vnũ referatur,notabit vinculi principiũ: ſin ad plures,primũ vinculum vniuerſum oſtẽdet. vtrũque autem verè dicitur aliter in alijs affectibus,nõ genere,ſed magnitudine inter ſe diſcrepantibus,ſiquidem oras leuiùs in exteriorẽ partem cõuerſas vno tantùm vinculo reducere ad naturalẽ habitum conabimur:vbi ampliùs hient,vi non cogemus,cùm primò deligabimus,tunc enim magis ad rem pertinet inſiſtere inflammationi, q̃ cõponere hiãtia. Adijcitur autẽ poſtremis verbis [maxima cõpreſſio contactu terminetur]quoniã hiantia magis adduci poſſunt,q̃ vt ſe cõtingant,ſed vbi ſic adducta ſunt,alterum altero vrgetur,& dolet,eóque ipſorum inflãmatio augetur.ducenda ergo ſunt,quæ hiant,vt ſe contingant,ſed non vltra id.Hæc autẽ ſcriptura dupliciter legitur,in quibuſdam exemplaribus [maxima compreſſio

contactu

contactu terminetur]quã agnouit Asclepiades:in alijs autem[maior compressio cõtactu terminetur]. quæ[maxima]habet,ficut potior est,ità etiã vetustior.

IN diducendis ijs,quæ contracta sunt, si inflammatio est,cõtrariã ratione vti oportet:si ea non est,præparatione eâdem,sed vinculo contrario.

Contraria ratio est contractionis,atq; hiatus,siquidẽ sub hoc labra plurimũ inter se in cõtrarias sedes recedunt,sic,vt alterũ in dextram partẽ, reliquum in finistrã cõuertatur:contrà ità inter se cõcurrunt quæ contracta sunt, vt vel vnũ alteri insidat,vel inter se duplicẽtur quodãmodo,vel instar eorũ,quæ inuoluta sunt,implicẽtur, id, quod interdũ ob inflãmationem accidit,non aliter q̃ contrarium malũ, sub quo hiantis corporis partes plurimũ inter se diductæ in cõtrarias sedes recedunt.neq; mirũ est, si ab eodẽ morbo inflãmatione videlicet, hi cõtrarij casus oriũtur,cùm non iisdẽ particulis vehementer inflãmatis vtrũq; accidat,vt hient & cõtrahãtur. in oculis enim,vbi exteriorẽ palpebrarũ cutem ingens inflãmatio malè habeat, & intẽtione quadã proximum locum afficiat, palpebra ob inflãmationẽ intenta,in exteriorẽ partem conuersa apertè deprehenditur:vbi non cutis,sed interior tunica,quæ vsque ad nigrũ oculi pertinet, valde inflãmetur,palpebra tunc in interiorem partẽ trahitur. quę res,cùm ambabus accidit palpebris,morbũ facit,quẽ χήμωσιν dicunt,sub quo aperire æger oculum nõ potest. quod vitij genus labris interdũ incidit,tum cuti,quæ glandem tegit,& ano,quorũ causa eadem est,exteriores enim eorũ partes inflãmationis vi in interiora vertuntur. eadẽ vitia & in fœminarũ naturalibus versantur.simile quoddã accidit & vulneribus,& ijs,quæ vtcunq; vlcerãtur, interioribus enim partibus inflãmatis peruertuntur vlcerũ labra in interiorẽ partẽ:sed concidunt etiã intrò, in quo casu extenuari & emacrescere ac putrescere eadẽ labra necesse est.nã, quî aliter fieri posset,vt promptè introrsum cõuerterẽtur? Deficit etiã pars interior,vel ꝗ non subministretur alimẽtum, quæ res ad tabẽ perducit, vel ꝗ subiectæ carnis scalpelli operâ plus iusto excisum fuerit, vel ꝗ putrescens absumatur.Ergo huiusmodi affectibus succurrit idoneũ vinculum, quod vbi inflãmatio accedat,nõ solùm per se non iuuat,sed onere etiam lædit. Adhibetur autem cõmoditate medicamentorũ inflãmationem curãtium.quò spectãs dixit Hippocrates debere nos,quæ cõtracta sunt diducentes,vbi inflãmatio quidẽ est contraria ratione iuuare,hoc est à vinculo cauẽtes.quoniã,nisi magna necessitas vrgeat,vt quædã teneantur inflãmatis partibus superiniecta, nullo modo deuincimus, cumq; hæc cõfidimus posse sine vinculo manere fascias ad continẽdum non inijcimus. Accipimus autẽ lintea q̃tenuissima, & leuissima,ac circuitibus,quantũ fieri potest,rarissimis,vel vno tãtùm etiã cõtenti sumus,quę res plures medicos latuit inflãmatis partibus,quà tumor esset,super cataplasmata imponẽtes duros & graues panniculos,multã lanã,plures fascias, quę per se omnia sunt inflãmationibus aliena,cùm onere potissimũ offendantur.Iam verò in ijs,quæ citra inflãmationem contracta sunt,iubet,vt fasciarum præparatio eadẽ sit,quæ priùs:vinculum verò contrariũ,atque in hiantibus.siquidem in illis fascia longè orsa,à parte sanã,euoluta ad ipsum hiatũ procedebat,paulatimq; compressio eius intendebatur : at in contractis ab affecto loco incipientes fasciam euoluimus super cutẽ,quæ iuxtà est. Adiungi verò hîc debet, quod ab Hippocrate prætermittitur, vt qui non cõstituerit ipsorum, quos memorat,affectuum vniuersam curationẽ docere, sed eam duntaxat,quæ manu adhibetur.nos verò vt sermo absoluatur,quod restat adscribemus. Vbi quid

eorum,quæ cõtracta ſunt(vt dictũ eſt)diduxerimus ſubiectũ locũ,in quẽ labra inciderũt,implere linamentis debemus,vel idoneo medicamẽto,donec cõtractæ partes proximę cuti æquentur,tum propoſitã vinciẽdi rationẽ admouere.

DIrigere item vbi peruerſa oporteat,cætera fieri eadem debẽt.In ijs autem, quæ receſſerunt,adducendis,vincire opus eſt per faſcias, quæ primò inijciuntur,tum glutinare,atque ſuſpendere,in contrarijs verò contrà.

Corpus peruertitur,vbi aliquid ſuâ ſede,modò in exteriora corporis,modò intrò in ſpaciũ quodpiam laxius mouetur,quemadmodum in naſo,qui,ſi quid vel oſſis,vel cartilaginis in exteriorẽ partem recedat,ab exteriori parte deprauatur: ſin in foramen interius, ab interiori, ad cuius exemplum reliquæ partes peruertuntur.Cõſtat autẽ & in ijs cõmune cuiuſq; curationis conſilium pręſidia oſtenſurũ. eſt autem cõmune vbiq; conſilium contrarijs contraria curare, quocirca nunc etiam,quæ receſſerũt,& per alia auxilia (de quibus tractare nũc propoſitum non eſt) & per faſcias coniungẽda ſunt.docuit autẽ ipſe deligandi modos huc pertinẽtes,iuncturã(vt ipſe anteà ſcripſit)ad ea quę abſceſſerũt,quę hiant,& quæ contracta ſunt:glutinationẽ,vt in opere de articulis ad naſum & maxillam:ſuſpendendi rationẽ,quemadmodũ,vbi in libro de fracturis inquit [Quod ſi vtroq; oſſe cõminuto,vel eo,quod ſubiectum eſt tantùm,deligatum brachiũ mitellâ ſuſpẽdatur, eaq́; plurima circa fracturã detur, partes verò hinc atq; hinc ſuſpenſæ ſint,homini neceſſe eſt os ad ſuperiora peruerti: ſin oſſibus ſic fractis,mitella manum duntaxat,& cubitũ excipiat,reliquũ verò brachium ſuſpenſum ſit,deprauatũ ſpectabit deorſum. debet ergo brachiũ ſuſpendi per mitellã latam mollẽq; multũ brachij cũ primâ palmæ parte æqualiter ſuſtinẽtem].Hæc igitur verba alienã ſuſpẽdendi rationẽ,deprauantemq́; indicantia, deprauatorũ quoq; curationẽ demonſtrãt. Demus brachiũ cupiã in inferiora peruerti,ſuſpendendũ erit mitellâ anguſtâ ab inferiori parte exceptũ: at ſi ſurſum intendẽs deprauetur,eâ vtendũ erit ſuſpendendi ratione,quæ in inferiora peruertit,per quã & regione iuxta primã palmæ partẽ,& cubito mitellâ comprehenſis, quod inter hæc eſt,nullâ re fulcitur. Cõſimili modo,vbi prima palmæ pars in ſuperiora conuertatur,iuncturã adhibebimus, quæ deorſum inclinet,hâc complexi,quæ in viciniâ cubiti ſunt,alterã extremitatẽ à primâ palmę parte ſine fulcturâ relinquimus . itidem cubitum in ſuperiorem partem intendentem ſic ſuſpẽdemus ,vt ipſum ſine fulcturâ relinquamus. quæ ſuſpendendi ratio efficiebat,vt,cùm nondũ peruerſus eſſet in inferiorẽ partem inclinaretur. Sed (vt ſummatim dicam)quæcunque deprauare poſſunt,quæ deprauata non ſunt,eadem dirigũt, quæ in contrariã partem ſunt peruerſa. Ad horum autem ſimilitudinem deprauantur,diriguntur q́;,quæ in femore,& quæ in crure,cùm totum crus iacet. quod enim in brachio efficit ſuſpendendi ratio, id iacendi in crure. ſed ſupplere oportet[iacere]vbi Hippocrates inquit [ſuſpendere] . Illud autẽ in fine ſermonis[in contrarijs verò contrà]poteſt ad prædictos deligandi modos referri,intelligemus enim ipſum velle vitia,quę ijs contraria ſunt,contrario modo vincta curari, hoc eſt iis ,quæ peruertunt ea, quæ præter naturam recta ſunt,quorum in ſuperioribus mentionem feci.

FINIS COMMENTARII SECVNDI GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI.

Galeni in Hippocratem de officina MEDICI COMMENTARIVS TERTIVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

IN fracturis, quod ad pannorũ attinet longitudinem, latitudinem, crassitudinẽ, numerum, lõgitudo quidẽ, vinculi longitudinẽ æquet: latitudo trium sit, vel quatuor digitorũ: quod verò attinet ad crassitudinẽ, triplices dẽtur aut quadruplices: tot autẽ numero, vt neq; plures sint, neq; pauciores, q̃ vt ambiãt.

Scripsit in opere de officinâ medici, primò de naturalibus iudicandi potentijs, quibus vniuersi homines & ad tractationẽ omniũ artium, & ad totius vitæ rationẽ vtuntur, necessariæ siquidẽ fuerunt, nõ solùm ad propositam medicinæ partẽ, quæ manu medetur, sed ad omnes in medicinâ morborum notas (σημειώσεις græcè vocãtur) quę sanè iudicãdi potentijs discernũtur: proximè in proposito opere docuit, quibus constet medicinæ pars, quæ manu curat: tertiò, qualẽ adhibere vinciendi rationẽ debeamus, tum ab affectę partis naturâ, tum ab ipso affectu indicium sumentes. In propositis autem verbis de fracturis agit, quę spectant ad cõmune vitium continui solutionẽ. sic enim ego solitus sum hoc morbi genus appellare: sed Hippocrates corpora, quæ huiusmodi malo torquentur, abscedẽtia dicit, quare & malum non iniuriâ abscessus nuncupabitur, fiẽtq; abscessus morbi quædã species, quã græci ἀπόστασιν propriè vocant & ἀπόστημα. Hæc diximus, vt in memoriã redigeremus, quæ in superiori expositione narrauimus: sed iam pergamus ad reliqua. De fracturis verba faciens, pannos ante omnia proponit, iubens, vt horũ longitudo sit ęqualis vinculo, quod cõstat ex fascijs, quę primò inijciũtur, cùm eo nomine illi adhibeãtur, vt has fulciãt, atque immobiles teneãt: latitudo trium, aut quatuor digitorum, hominis videlicet qui deligatur: tum quod ad crassitudinem pertinet, triplices sint, aut quadruplices. quoniã, vbi fasciæ, quæ primò inijciũtur, fulcturâ egent firmiori, quadruplices, vbi non tantâ opus sit, triplices obijci abundè putat. Illud autem euidentissimum est, quòd, quo magis cõminuta ossa sunt, eo debent firmiùs contineri. Numero autem tot, inquit, esse oportet, vt affectũ membrum complectantur. at iugulum fractum, & costa comprehendi in orbem nequeũt, sed magnitudo fracturæ in quibusdam pannorum numerum indicabit. iugulo ternos pannos quadruplices plærũque imponimus. duos quidem primos ad similitudinem literæ. X. vt medium vtriusque, quà inter se committuntur, fracturæ obijciatur. tertium extendimus super reliquos duos in lõgitudinem iuguli, vt ea, quæ subiecta sunt, adstringat, & fracturam ipsam adurgeat.

AT quùm hi complendi causâ inijciuntur, longi sint, vt ambiant: latitutudinis & crassitudinis cõiectura fiat de eo, quod deest, id autem compleatur non confertim.

Miror Hippocratem non docuisse priùs vsum pãnorum, deinde viam, quâ quis eum possit cõparare. Vsus quidem duplex est, vt contineantur fasciæ, quæ primò inijciuntur, & vt impleantur partes, quę in extremitate tenuantur, quas ipse nominare solet ἀπόξυ & ὑπόξυρα, cuiusmodi brachium est iuxta primã palmæ partem, & crus iuxta pedem, quibus iubet pannos in orbem circumdari, vt

postquam iniectæ illæ fasciæ fuerint, quæ alijs superdantur, iunctura sit æquè crassa. Ergo, quùm panni duplici de causâ superdentur, & ad continendum, & (quod διόρθωσιν dixit) ad complendum, commonet, vt ità longi adhibeantur, vt corpus quod alligatum est, complecti in orbē possint: lati verò, & crassi pro eo quod complendum est. nam, si longiores sint, quàm vt partis ambitum æquent, necesse erit extremitatum alteram alteri insidentem reddere membrum tumidum magis eâ parte, quàm vtrinque, sic, vt iunctura inæqualis fiat, atque idcirco laxior: sin breuiores fuerint, quàm, vt extremi se tangant, quùm inter ipsos aliquid inanis spacij relinquatur, iunctura itidem contrariâ ratione inæqualis erit. siquidem locus in ijs necessariò reddetur inanis & cauus, perinde atque vbi longiores erant, gibbus & eminens. Edicit, ne huiusmodi panni semel subitò inijciātur, sed paulatim, tenuiores quidem à superiori parte, crassiores ab inferiori. quòd si vnum subitò inieceris, locus talem habitum acquiret, qualem primò habuit membrum.

„ EX fascijs, quæ primò inijciuntur duę sunt, prior ab affectu orsa in superiori parte desinit: altera ab affectu deorsum procedit, inde sursum finitur.

Suprà quoque ostendi fascias, quæ ante pānos affectæ parti primò inijciuntur, ὑποδεσμίδας ab Hippocrate nominari. Scripsit autem in libro de fracturis quorsum vtraque imponatur. prior namque ex ipsis non modò prohibet, quod concurrit, sed & eius quod in affecto loco receptum est, sursum aliquid expellit: altera nonnihil sanguinis in vitiatâ parte superantis ad extremū membrum transmittit. Commune est vtrique compositū os sine deprauatione continere.

„ ADstringendę autem maximè sunt, quà morbus est, extremis partibus minimè, alibi pro ratione.

Horum item ratio in commentarijs de fracturis exposita est. In vniuersum autem sub omni vinculo, vbi subiecta caro magis adstringitur, humor in eâ contentus ad proxima loca propellitur: vbi verò leniùs, admittitur quod procedit ab ijs, quæ vehementiùs comprimuntur.

„ COmprehendátque vinculum integræ partis quàm plurimum.

Quâ ratione hoc quoque consilium dederit, manifestum est, quia cùm vinculum integræ partis multum complectitur, firmiùs continetur, & humor ab affectâ parte ad ea, quæ iuxta sunt, magis expellitur, reprimitúrq; valentiùs, quod à superiori parte descendit.

„ AT quod ad fasciarum numerum, longitudinem, latitudinem spectat. numero quidem tot accipiantur, vt à vitio minimè superentur, vt ferulas comprimere non sinant, vt onere non lædant, vt inclinationis causa non sint, nec effœminent.

Alij ferè omnes sub eodem nomine fascias habent, quæ primæ inijciuntur, & quæ his superdantur: sed Hippocrates priores appellat ὑποδεσμίδας, quæ pannis superdantur ἐπιδέσμους. has igitur quot, quàm longas, quàm latas adhibere conueniat, nunc persequitur. imperat itaque, vt tot sint, quot compositū os fideliter contineant. illud enim [vt à vitio minimè superentur] id sibi vult quòd, vbi non superent, in contrarium incident, nempè vt cedant, & à vitio, hoc est vitiatâ parte superentur. quòd si tunc vincunt, quùm compositam partem immobilem conseruant, si quid hæc moueatur, iure dicet quis eas superari. Quod autem inquit [vt ferulas comprimere non sinant] nihil ampliùs notat, quàm ꝙ ferulæ, vbi fascię iusto pauciores sint, membrum prement, hoc est, cogent atq;

vrgebunt,quæ noxa violatam quoque ſedem afficiet:quin ſi tot adhibueris,vt laborãtem oneres,ſic quoque peccaueris,quùm modum excedas. quæ duo cauentes faſciarum numerũ conijciemus, eâ obſeruatione adhibitâ, vt neq; premant,neque onerẽt. Sed ne faſciarum numerus (inquit)cauſa ſit inclinationis, quam dixit περιῤῥέψειν verbo inde ducto,ꝙ iunctura tota in alteram partem dextram vel ſiniſtram περιῤῥέπῃ, id eſt,inclinetur,id quod accidit ob exuperantem numerum faſciarum. Vſurpat autem verbum effœminare,quod ἐκθηλύνειν dixit, quidam in partibus vitiatis accipiũt, vt quas redditurus ſit infirmas & molles ſuperimpoſitorum linteorum numerus:alij in ipſo vinculo, quod imbecillum fiet,quùm ferulæ,ſub iniectorum linteorum numero laxiùs contineantur.

» QVod verò ad longitudinẽ & latitudinem pertinet, impleant trium quatuor,quinque,aut ſex,lõgitudinem quidem cubitorum: latitudinem verò digitorum.

Tot igitur digitorum, & cubitorũ illius ſcilicet, qui alligatur, ſuperdari vinculum iubet. neque vnum ſtatuit longitudinis & latitudinis terminum, eo ꝙ nullum ſit vinculum,quod adhiberi omnibus æquè lõgum debeat,ſed numerum,longitudinem,& latitudinem faſciarum pro magnitudine fracturę definit, atque hoc eſt poſtremum vinculum, quod in opere de fracturis inijci voluit,quo tempore inflãmatione à ſede affectâ ſublatâ veniẽdum eſt ad ferulas.

» AMbitus itaque panniculorum totidem ſint,nec vrgeant.

Imperat,vt panniculi toties faſcias cingant, quoties earum vnaquæque circuierit.Illud autem[nec vrgeant]ad modum refertur adſtringendi. eatenus enim coarctari panniculi ſuper faſcias debent,vt firmiter maneant, ſed nõ vrgeant. At quid magis præſtat, quàm coniunctè hanc partem contexere cum priori, vt tota oratio ſit huiuſmodi[Ambitus itaque pãniculorũ totidem ſint, vt ne vrgeant].quandoquidẽ premunt,vbi ſæpiùs circumdentur. Expedit fortaſſe pro τοσαῦτα, id eſt totidem, legere τοιαῦτα, id eſt talia.σ.tertiâ literâ ſcilicet verſâ in.ι. nam ambitus panniculorum qualitate potiùs, quàm numero vinculum exhibent moderatum.

» MOllia autem adhibeantur,& minimè craſſa.

Hæc omnia videlicet præcipit mollia adhiberi,& non craſſa, cauens, quemadmodum ſuprà de linteis diximus, ità etiam nunc ne ſubiecta corpora comprimantur.

» OMniáque hæc pro longitudine,latitudine,craſſitudinéque ſedis affectæ.

Idem quoque iam ſuprà dictum,vbi alia res agebatur,nõ huic diſſimilis.Meminiſſe autem vbique conuenit ad vitiatæ partis longitudinem,latitudinem,& craſſitudinem referri, quidquid de longitudine linteorum, tum latitudine,craſſitudine,numeróve propoſitum fuerit.

» CÆterùm ferulæ,leues,æquales ſint,ab extremo reſimæ, ab vtrâque parte vinculo paulo breuiores,craſſiſſimæ,quà fractura extat.

Spectant tam ferulæ, quàm panni ad ſtabilitatem vinculi,ac firmitatẽ. panni quidẽ,vt faſcias tueantur,quæ primò inijciuntur:ferulę verò,vt omnia,quæ ſubiecta ſunt,muniant,ſic vt in vniuerſum quatuor ſint,quæ ſingula ſuũ vſum præſtant.In primis enim faſciæ,quæ primò inijciuntur,compoſitum os continent,& affectum inflammari non ſinunt:deinde panni,qui ſuperdantur,delabi ipſas non patiuntur: tum ferulæ firmant, quas circumponi Hippocrates iubet leues,& planas.eſt autem contrariũ leui aſperũ,inęquale æquali,idq; quod

asperum est,omnino inæquale est:at nō sequitur, si quid inæquale sit,id prorsus asperum esse,quemadmodū nec via idcirco aspera est, quià inæqualis. potest enim cùm ascensu & descensu contineatur non aspero inæqualis & esse & appellari.quin & ferulas nihil prohibet leues esse,non tamen ęquales,nam,vbi in latera,vel sursum,aut deorsum spectent, æquales vtique non erunt, poterūt tamen esse leues.Fracturis itaque saluberrimum est ferulas nec asperas esse,nec peruersas,vtrâque enim de causâ comprimunt,prӕterquā quòd,quæ peruersæ sunt,vinculum quoque peruertunt,quo deprauato pars etiam,quę comminuta est,deprauatur. Monet autē,vt ab extremo resimę imponātur. resimas intelligere possumus leniter ab inferiori parte derasas,cùm,quę ad finem vsq; æquali crassitudine sunt,vinculum ibi æquè atq; in cęteris partibus cōtineant,quod minimè opus est facto. placuit enim ipsi medium arctiùs adstringi, inde versus extrema laxari,extremísque partibus omnium esse laxissimum:tum ferulas vinculo ipso breuiores superaccōmodari,ne vltra ipsum vllâ in parte cutē tangant,quæ sæpiùs intumescit, eò quòd humorē admittat sub fascijs depulsum. Crassiores item ferulas imponi voluit,quà fractura est,quandoquidem ad hūc locum potissimùm pertinent.

ATq; vbi partes gibbę sunt,& naturâ minimum carnis habēt,vereri oportet,quæ eminent,vt iuxta digitos,aut talos,vel imponendo,vel breuitate.

Cauere iubet, ne iuxta ossium eminentias ferulæ superaccommodentur, id quod duplici ratione fit, vel vbi nullo modo ab illâ parte ipsius vinculi dātur, vel vbi adhibentur breuiores,quàm vt ad eminētiam pertineant,priusque desinunt,quàm illam attingūt,quod expeditius est. In quibus autem vitamus ferulas,ne quid lædant, ab illis planè abstinentes, dixit[imponen do]:at [breuitate] cùm longitudini aliquid demimus,quasi ità dixerit.Cauere debemus,ne ferulæ tangant,quod eminet,vel non imponentes,vel breuiores dantes.

PAnniculi verò fulcire debent,at non comprimere primò.

Paulo suprà proximè à fascijs panniculorum mentionem fecit, non tamen expressit panniculos illis superinijciēdos esse, sed illud nobis cōsequutio ordinis indicauit:nūc autem ait[fulcire debent]id est firmare ac stabilire,cum eo vt ne premant.idq; vbi primò vinculum inijcimus,ità,vt si homo sequētibus diebus rogetur,respōdeat se nihil sentire,quod comprimat,cùm liceat nobis per panniculos ferulas coarctare. Scripserunt quidam [primò] non in fine propositorum verborum,sed in principio sequentiū,ità vt habeant[Primò inuoluere oportet ceratum,molle,leue,purum]:satiùs autem fuit cerato molli,leui,puro,in sexto casu accipere,ità,vt oratio reddatur.Primò circa fractam partem cum ipso circumdare fasciam oportet.

CEratum,molle,leue,purum.

Non enim fascijs ipsis aridis iniectis solam vitiatæ partis cutem cerato inungēdam censet,sed subinde singulos etiam fasciarum ambitus.nam,si cute tantū illitâ siccas fascias dederis,eo præsidio affectas partes priuabis,quod per ceratum erant consequuturæ,cùm lintea ceratum ipsum,quod cutem madefaciat,absorbeant,& eam ob id siccam reddāt. Patet autem quam ob causam ceratum esse molle velit, cùm eo in vicem perfusionis vtatur, quæ perficere quidem hoc ipsum potest,sed tutius id ceratū præstat, præsertim vbi tunc assidere vsq; medicus non potest,nec ministrū nouit hominem laboriosum,quíue sedulo det operā ægrotanti. Iubet insuper,vt ceratū illinatur non solùm molle,

sed & purum, hoc est, cui nihil sit immixtum propolis, sordium, aut terreni vel arenosi, præter ceram. id autē protinus etiam leue erit, nisi propter eas, quę vocantur ἐγκηρίδες, latius pateat leue, quàm purum. Leue autem λείη ab Hippocrate dicitur. quod verbum non solùm inuenitur sic scriptum, sed λίβη etiam, adiectâ litera. β. ante. η. túncque non leue, sed liquidum significat. Sic autem magis scribendum putant, quicunque significatione verbi [purum] censent leue quoque contineri. liquidum verò dicunt è regione aridi esse, quod non est tale.

" QVod ad aquæ calorem pertinet, & copiā, calor vehemētior non sit, quàm
" vt infusa ferri possit à manu: copiam, vbi relaxandū, extenuandúmq; est, esse conuenit maximam, vbi caro producenda est, aut molliendum modicam.

Exigit fracturæ curatio, vt de aquâ nonnihil etiam dicamus. Vbicunq; igitur fascię resoluuntur, consuerunt medici omnes fracturas aquâ calidâ perfundere, vt potè eius opem euidenter experti. Verùm in duobus peccare solēt, qui eâ vtuntur, in modo & qualitate. in hac quidē, quòd calidiorem infundant, vel frigidiorem, quàm opus sit: in modo ꝙ lōgiori, vel breuiori tēpore faciant huiusmodi medicinam. Temperamēti igitur in qualitate iudicem constituit manum ipsius curātis, qui manum suam aquâ perfundens, quam infusurus fracturæ est, potest pro fracturâ temperationē iustam conijcere. latè autē patet, quam dico temperatio: & ad communem hominum speciem, non ad offensum duntaxat refertur. ea enim interdum, & ipsi iusta videbitur. Ergo, vbi primùm fascias solueris, hâc perfusâ poteris de homine quærere, nimísne calida, an gelida sibi videatur: atque ità calidiorem vel frigidiorem perfundens pro ægrotante appositè temperabis. Tēperatum ergo aquę calorē iudicari primò nostrâ manu voluit, quem quidem propriè admodum perfectissiméque & omnium optimè iudicat sensus ægrotātis. Iam verò quamdiu in perfusione aquæ calidæ perseuerādum sit, ex eisdem colligitur animaduersionibus, quibus frictio, & quoduis præsidium calefaciens. hæc siquidem admota, non modò euocare possunt ad affectam partem, quod iuxta continetur, sed etiam digerere. quocirca aquæ calidę, & ob corporis modum, & ob diuturniorem & breuiorē vsum contrarij esse effectus videtur. quoniàm toto corpore inani digerit magis quàm euocat: contrà repleto, magis euocat, quàm digerit. tum paruo tēpore admota implet ampliùs quàm detrahat: sed si longior mora in perfusione sit, digerendo plus potest, quàm implendo. Iure igitur dixit, vbi relaxandū tenuandúmq; est, maximam copiam requiri: modicam, vbi molliēdum, & caro producenda. Extenuantur protinus, quæ exinaniūtur: non tamen ità protinus relaxātur, quæ extenta sunt, sed alijs medijs interiectis. quęcunque enim multitudine distēduntur, cuiusmodi sunt omnia, quæ inflāmatione tenētur, vbi exinanita sunt, relaxantur: quæ verò frigore spissante, vbi calefacta sunt: quæ siccitate distenduntur, vbi madefacta, relaxantur. Rectè ergo ait aquam calidam laxare, vbi plurima corpori infunditur, cùm hæc præstare valeat. Mirari verò te nolim, si diximus aquam calidam posse, & superātem humorem detrahere, & solidū corpus madefacere, alibi enim vtrumque esse verum demōstrauimus. Hæc igitur aquæ calidæ vis est, quę, vbi pauca sit, quid pręstare possit, proferre simpliciter non licet. si quis enim iterum vel tertiò infudisse, aut per spongiam fouisse cōtentus sit, operam penitus luserit: sed, si modicè perfusione vtatur, Hippocrate auctore carnē ꝑducet, mollietq; quibus eiusmodi præsidio opus fuerit. Quorsum verò adiecerim [quibus opus fuerit] cognosce. moderata aquæ calidæ per-

fuſio graciliori corpore,ac repleto ſuperanti humore calefactá partẽ implebit: ſed,ſi corpus macrum ſit,& minimè repletum,carnem ſimul producet,& molliet.creatur enim caro in illis partibus,in quibus ali,& creſcere debet,quùm tẽperatam naturam inter frigus & calorem habẽt,& ſanguis ſincerus iuſto modo ad illas confluit.vtrumque efficit calidæ aquæ moderata perfuſio.quandoquidem ſanguinem concitat ad ſedem perfuſam:& ibi priùs exiſtentẽ carnem temperat,ſi frigida priùs erat,calefaciendo,ſi calida,refrigerando, quùm calorem euocat ad exteriora,& vtili humore madefacit, atque idcirco etiam refrigerat.quemadmodũ balnea aquæ dulcis,hæc ſiquidẽ eos calefaciũt,qui ex itinere immodico frigore emoriũtur:exuſtos verò non lædunt.vidẽtur enim tẽperatæ aquæ ſolio delectari,& vindicari poſt balneum à ſiti. Id etiãnum valet perfuſio aquæ calidæ,quæ ſi moderatè adhibeatur,carne implet, & ob id particulã reddit molliorẽ.caro enim nuper coacta mollis eſt,vt potè, cùm ſanguis haud ità pridẽ concreuerit,quoniàm caſei modo,qui recẽs cogitur,generatur.

IN eo quod perfunditur;hâc moderatione vtendum, vt, dum intumeſcit, finiatur,priuſquam reſidat.primò enim attollitur,poſteà extenuatur.

Modus eius perfuſionis, quæ carnẽ producere,& mollire debet, eſt,vt deſiſtamus,antequam perfuſus locus incipiat reſidere.primò enim attollitur,hoc eſt in tumorem aſſurgit naturali maiorem, tum quià funditur ſanguis, qui in ipſo continetur, tum quià à ſuperioribus partibus eò deſcendit:poſt hæc extenuatur:quià multum ſanguinis diſcutitur,tam eius,qui à ſuperiori parte concurrit,quàm eius,qui ibi ſubſiſtebat.

COntineantur autẽ molliter, æqualiter, & altiùs excitata quæcunque extant in corpore, cuiuſmodi calx eſt,& coxa, ità, vt neque curuentur, neque peruertantur:

Orationem hanc alij legunt,quaſi totam coniunctè contextam:alij in duas partes ſeiungunt, & vtramque ſeorſum explanant. Prior itaque pars ità circũſcripta eſt,vt ſuum habere abſolutum ſenſum per ſe poſſit.Ergo,ſiue contineri partes communiter intelligamus, vt ſub continendi verbo comprehendantur etiam quæ ſuſpenduntur, veluti brachium:ſiue ad ſolum crus referamus,optimum erit molliter contineri,& æqualiter,& ſublimiores. molliter quidem,ne laborans eo loci prematur, & ob prementiũ ſenſum inflãmatione periclitetur, néue coactus ſtatum mutare,fractũ membrũ peruertat,quod ſeruari immobile debuit,& ex toto cõquieſcere: quæ verò inæqualiter continentur,dolẽt ſimul, & deprauãtur,cùm aliâ parte ſine fulcro ſint, aliâ vrgeantur, non iniuriâ itaq; cenſet æqualem habitum eſſe deligendum:ad hæc,vbi altiùs excitẽtur,defenduntur à materiæ curſu,cui,quùm opportuna ſint,quæ in inferiorem partẽ inclinantur,inflammatione prehendũtur.Conſtat igitur prioris partis orationis ſenſum vnum eſſe poſſe,rectéque ità explanatã eſſe. Alterius verò partis,ſiquidem per ſe legatur,mens hæc erit.Quęcunque in corpore extant,vt in calce & coxâ,rectè contineantur,vt neq; curuentur,neque peruertantur. Sed quià non adiectum eſt[rectè contineantur] idcirco nõnulli eam pręciſam exiſtimãt,coguntúrque cum priori parte ipſam coniungere.Rurſus,ſi coniunctè ambæ legantur,oratio non ampliùs manet communis,ſed ſolùm ad continendum extantia pertinet.Qui in omnibus hæc accipiunt, communẽ orationem fieri dicunt,eo quòd cum extantibus partibus,& reliqua intelligantur. quin,& Hippocratem oſtendunt,non in hoc libro tantùm, ſed & in alijs multis, ex vnius,

vel alterius rei exemplo res vniuersas cōplecti. quùm id, quod proponitur, euidentiâ antecellat ea, quę sunt eiusdem generis, sic, vt ex ipso intelligantur, quēadmodum nunc ex calce, & coxâ. Etenim, cùm omnes eiusmodi partes, quando affectæ sunt, molliter, & æqualiter iacere, & sublimiores haberi debeant, in extantibus qualis coxa est & calx, id maximè seruandum esse perspicuum est. Sępiùs autem diximus huiusmodi loquutiones prębere ansam alijs ad alia traducendi, sic, vt quod cuique visum fuerit, probabile credatur. quare de opinione, quæ vera videatur, non conuenit sentētiam proferre. Hoc igitur meminisse nos oportet, illud etiam non ignorantes in discrepantibus expositionibus, vbi in sententiā non peccetur, nō diu esse insistendum, satius enim esse, transire ad id, quod ad artem maximè pertinet, atque in eo immorari, quod nunc facere præstat. Ergo, quùm conueniat partes omnes molliter collocandas esse, tum æqualiter, & sublimes, potissimùm quę extāt, qualis coxa est, & calx, ad ea, quę restant, veniamus, vbi inquit, itâ, vt neque curuentur, neque peruertātur. Rursus hoc loci ijs, quæ ad artem pertinent, annumerari debet extātis partis collocandæ peritia. hæc, si iusto altiùs excitetur, mēbrū curuabitur: si humilior erit, peruertetur ac præsertim, cùm is error accidit, vbi primò collocatur. Quæ verò præter medicinalem artem in oratione sunt, longam requirūt explanationem. In commentarijs autem de fracturis, sicut perfectè tractatum est de alijs omnibus, quæ ibi præcipiūtur, itâ etiam de calce continendo, vbi ait [Danda potissimùm opera est, vt imus calx optimè cōtineatur]. Sed consuerunt nonnulli addere omnia vbique, aliásq; alibi positas orationes, quibus idem præceptū cōtinetur, adscribere, quod neque biduo perpetuo fieri posset. quocirca scripta itâ exponētium nemo legit breuiori spacio q̃ annuo. Iam ergo quùm in libros de articulis, & de fracturis commētaria scripserimus, hîc tantùm monuisse necesse est. Si quis igitur eos libros legerit percurrens celerrimè, quod nunc proponitur, ad vlteriora pergat, doctus à nobis, qui periculum fecimus, perfectos fieri artifices latâ, plenâq; docendi ratione, non breui & compendiariâ, quā alioqui vtilē esse non inficior, cùm paucis contēplationem vniuersam cōplectatur.

Canalis verò crus non dimidium, sed totum excipiat. Spectetur autē morbus, & cætera, quæ oriuntur incommoda manifesta.

Agit hîc, vt quùm ijs, qui commentaria de articulis, & de fracturis legerint, id manifestum appellans, quod quiuis vnus è populo intelligit, nōnulla siquidem itâ conspicua sunt, vt vniuersis appareant, qualia sunt, quæ proximè præcedentibus verbis narrauit. omnes enim intelligunt fractum membrum molliter & æqualiter esse collocādum, incommoda tamen, quæ canalis affert, non vidēt, nisi qui ab ipso perceperint in opere de fracturis, his verbis, quorū principium est [De canali, qui fracto cruri subijcitur, incertus sum quid dem consilij] causam verò, cur iure incertus sit, subijcit. Ac rursus alibi in eodem opere, vbi incipit. [Si quis ipsi femori canalem subijciat] tum compluribus adiectis in extremâ oratione adscribit. [Canalis igitur, vel totum excipere crus debet, vel nullo modo adhiberi]. Voluit autem propositis verbis canalis vsum necessariū non esse, si adhibeatur tamen, subijciendum esse toti cruri inguinibus tenus, non ad genu duntaxat pertinentem. ex illis ergo manifestum est, quod proponitur hoc loco, neque ipsum per seipsum patet. Quoniàm quantum spectat ad verba [non] dixit [ᾱ], quę vox accipi potest, quasi disiungat, sed eā ab ipso vsurpari ad negandum scimus. censet enim canalem vniuerso cruri subijciendum

innocenter. Eodem modo etiam vsurpauit ipsam Homerus in eo carmine,

Tutari incolumem populum non perdere conor. vbi [non] dixit[] quin & Thucidides etiam ità mutuatur. Vult autem spectãdum esse morbum, cuius gratiâ canalis admouetur, & alia omnia, quæ lædere possunt. Morbus quidem est fractura grauis ossium cruris, ad cuius curationẽ opus est crure penitus immobili. canalis enim probatur à quibusdam, vt qui vtilissimè tunc subijciatur, quùm æger è lectulo surgit. id autem accidit, vbi vel desidere cupit, vel cubilis duriciem non ferens, ad alterum trãsfertur iam tunc stratum, quod in opere de fracturis exposuit: vbi illud etiam ostendit, ꝙ canalis, si non sit longior, quàm vt vltra genu pertineat, non prohibet crus, quùm mouetur, infestúsque est, & sæpiùs comprimit. Imperat autem, vt morbum intuiti, cuius gratiâ canali vtimur, & ea, quæ canalis affert incommoda, ipsum modò accipiamus, modò repudiemus. namque, vbi molestia, quam canalis exhibet, exuperet, vitandus erit: contrà, si vincat vtilitas, præstabit crus, non vsque ad genu tantùm, sed totum canali excepisse.

» PRæter hæc porrectio, ab inferiori parte intentio, in diuersas partes ductio,
» compositio, aliáque secundum naturam sint.

In prioribus dictum est porrectionem, quam πάρεξιν dixit vocari, quùm languens seipsum præbet medico curandum. quo tempore medicus primùm cognoscit affectum ipsum infestantem: deinde ad curationem ipsam accingitur. At quùm necesse omnino sit affectam partem aliquo modo contineri, iure videtur secundum naturam esse continenda, nam, si præter naturam iaceret, non mediocriter læderetur. Postquam porrecta est, vel intẽdi solùm debet ab inferiori parte, vbi adeò tenera est, vt abundè sit, si à superiori parte teneatur: vel in diuersa diduci, vbi validior est. constat itaque, & hoc tempore satius esse ægro eum seruare habitum, qui secundum naturam sit. Quo facto proximum est, vt componatur, ac tunc etiam conuenit eundem habitum tueri. dehinc sequitur, vt contineatur, vel suspendatur, quæ duo non commemorauit nominatim, sed significauit, dum dixit [aliáque].

» DE naturâ, quod ad actiones pertinet, animaduertendum est, quid requi-
» rat opus, quod fit, quod ad hæc, attendenda quies, medium, consuetudo.
» In quiete quidem, atque ocio considerare rectum habitũ oportet, puta brachij:
» in medio, porrectionem, atque contractionem, quemadmodum, vbi cubitus
» cum humero propè ad rectũ angulum figuratur: consuetudo idcirco spectãda
» est, quià non alius habitus faciliùs fertur, cuiusmodi est in cruribus, vbi extẽta
» habẽtur. quę enim hoc modo collocantur, immobilia diu facillimè perseuerãt.

Præfatus in superioribus verbis [secundum naturam] non immeritò hîc exprimit, quænam sit hæc natura, quæúe sint eius notæ. scribit autem [De naturâ, quod ad actiones pertinet, animaduertendum est, quid requirat opus quod fit] quasi ità dixerit, naturalis habitus in actionibus quidem actionis proposito indicatur, & vsu, cui destinatur [quod ad hæc] id est ad ea, quæ nunc proposita sunt, scilicet ad porrigendum, extendendum, componendum, collocandum, quùm homo ad nullum opus læsâ parte vti debeat. Alias animaduersiones in peruestigatione habitus naturalis deinceps adiungit his verbis, [Attendenda quies, medium, cõsuetudo] quietem intelligit, quùm homo feriatus ex toto in ocio est. vnde colligi rectum habitum testatur, sicut in brachio docuit, subijci cubitum volens, eiq; radium insidere. Eo medio ait apparere habitũ inter extremam

tremam porrectionem,& cõtractionẽ, quod ſcribit propè accedere ad rectum angulum cubiti cum humero,quem ipſe ἐγγώνιον dixit,quo volunt habitum appellari,qui eſt ad rectum angulum,ſic,vt cubiti os cum humero rectum angulum oſtẽdat. Verùm additur[prope]vetuſtis omnibus exemplis,quam ſcripturam agnoſcunt,qui hunc librum explanarunt. bis autem peccatur in hâc ſcripturâ, ſi ἐγγώνιον accipiatur pro habitu,qui acutum angulũ habet. Quùm ꝙ acutus angulus dicatur,qui recto minor eſt,nam, vbi recta linea ſuper rectã ducta angulos efficit ab vtrâque parte inter ſe æquales,vterque æqualiũ angulorũ rectus eſt,ſed qui recto minor eſt, appellatur acutus,ſicut qui maior,obtuſus,habet rectus angulus eã magnitudinẽ,cui nihil addi,nihil demi poteſt,ſed acuti, & obtuſi anguli numero ſunt infiniti, in recto angulo, nulla penitus declinatio eſt,quandoquidem recta linea ſuper rectam ducta tunc vtrinq; rectum angulum facit,quùm in neutram partem inclinat,at vbi linea,quę rectum angulum facit,vergat in alteram partẽ rectæ lineæ ſubiectæ, inclinationes maiores, minoréſq; fiunt innumerabiles, nõ licet ergo,vbi quis rectum angulũ exprimi ſimpliciter velit, dicere[propè]acutum,ſiquidẽ priùs intelligitur rectus,poſteà acutus,quoniã(vt retuli) vnus eſt rectus,acuti verò innumerabiles, meritò igitur dicet quis acutum quempiam angulum propè rectum accedere, ſed, quùm plurimi ſint acuti anguli,intelligemus illum eſſe,propè rectum,qui parum abeſt, neque concurſum rectarum linearum,à quibus producitur,ità acutum habet,ex ꝗplurimis itidem ãgulis obtuſis eos intelligemus prope rectũ accedere, quibus rectarum linearum,à quibus fiũt,coniunctio modicè obtuſa eſt, aliquẽ verò angulũ propè ad acutũ accedere incõprehẽſibile eſt, cùm acutus angulus non ſit vnus,nõ poteſt ergo ἐγγώνιον dici quod ad acutũ angulũ figuratur: Tum ꝙ nemo ex græcis appellat aut ἐγγώνιον per duplex γγ,aut εὐγώνιον per εὐ ſyllabam acuti anguli figurã,ſed,quę rectum angulũ habet,ea εὐγώνιον per εὐ diphthongũ, & ἐγγώνιον per duplex.γγ.nuncupatur. An ἐγγώνιον neceſſe eſt accipere id,quod ad rectum angulũ figuratur, quod accidit, vbi cubitus cum humero facit angulũ rectum:exquirere autem,cur Hippocrates prope,adiungit? Dicemus igitur & nunc,quod ſæpiùs dicere conſueuimus, obſcurę orationis explanationem non certò ſciri,ſed,ſi quid probabile ſit, cum eo vt quod propoſitum eſt verum ſit, & auctoris ſententiæ non repugnet,accipiẽdum eſſe. huc itaque incumbentes verbum[propè]conabimur enodare. Statuamus ἐγγώνιον figuram,quùm vna ſit, neque minui poſſe,neque augeri: nobis autem nõ licere brachium ità collocare,vt oſſa ad angulum rectum ſine vllâ inclinatione inter ſe committantur,ſed ſatis eſſe,ſi non ità multum ab huiuſmodi figurâ recedant. pręſertim cùm neq; Hippocrati placaet is totius brachij habitus, demonſtrabo enim naturalẽ habitum prope rectum angulum eſſe, ſed paulum recedere ad obtuſum, hoc eſt ſpectare ad porrectionem,demonſtrationẽ verò ab ijs accipiam,quæ ipſe ſcripſit,nam de quiete ait, & de conſuetudine indagare nos poſſe naturalẽ habitum, ex ambobus coniunctis conficitur conſilium vnum compoſitum,perinde quaſi quis ità dixerit. Collocandi rationes,quibus iacere ſingulæ partes ſolent,quùm ocioſæ ſunt, in curationibus quoque eligi debent, nam in partibus commodè figurandis,id patet primò ſtudendum eſſe,vt minimè doleant. Verùm,ſi huiuſmodi quieſcentium habitus à laborantibus non ſeruetur,ſed alio modo iaceãt ſine dolore,haud diu manſuros eſſe manifeſtum eſt. Igitur,ſi reſpexeris ad homines ocioſos, plærunque comperies brachia non penitus me-

dia inter porrecta ex toto, & ex toto curuata, ſed ad porrectionem magis accedentia, id quod etiam accidit in alterâ habituum oppoſitione. Cũcti enim homines, vbi defeſſi ſunt, brachia aperiẽtes, habitum eligunt medium inter pronum prorſus, & ſupinum, vt qui omniũ maximè dolore careat, cogũtur tamen paulùm inclinare in pronum. Volens igitur Hippocrates hæc exprimere, cùm non eſſet, quòd rem pluribus explicaret, adiecit verbum[prope]. Quod autem eâ ratione, quam dixi, inter cæteras maximè collocari cubantẽ iuuet, præcipuè intelligũt, qui ſunt in eiuſmodi artis operibus verſati, hâc enim oratione auditâ veram eſſe rem comprehendunt. Itaque, vbi mens auctoris propter obſcuritatem dubia eſt, expoſitorem tueri auctoris ſentẽtiam, & propoſitæ rei veritatem oportet, ſic enim, qui diſcunt, vtilitatẽ conſequentur. hoc igitur conſilium ſeruare in omni expoſitione conor. quod quidam expoſitores, neq; ſi operam darent, aſſequi poſſent, vt qui medicinalium operum ſint expertes, & cauillatorum veſtigijs inſiſtant, fiántque ex eorũ numero, qui λογικοὶ ἰατροὶ vocantur, id eſt verbotenus medici, quorum cauſâ vulgo ſuſpecti ſunt qui rectè vtuntur ratione. Hæc, & ſi rarò explicẽtur, teneri memoriâ debent. accedamus nũc ad ea, quæ proximis verbis ſubijciuntur, quemadmodum habitus inter pronum & ſupinum omniũ minimè dolori eſt, cui aſſueti ſunt ferè omnes plurimũ tempus ætatis, ita etiam ſe res habet in cruribus extendendis, extẽta enim crura iacere diu queunt immobilia. Mutandum verò neceſſariò nõ eſſe membrũ in alterum habitum minùs iocundum oſtendimus in libro de muſculis, vbi mutationis quoque cauſam adiecimus, quare id non ampliùs oſtendendũ eſt, ſed in memoriam reuocandum, quemadmodum & illud etiam, quòd citò ad eũdem habitum reuertemur. ſed neceſſarium non eſt cauſam referre, longiorem enim ſermonem deſiderat, ſatius itaque eſt ſententiâ Hippocratis ad vnguem ſeruatâ aliud quid pro cauſâ tradere, quod iuuenibus magis expediat, quódque à nobis diſputatum eſt in libro de motu muſculorum. Igitur in commiſſurâ humeri cum cubito, habitus naturalis medius eſt inter vtrũque extremum, nempè eius, vltra quod porrigere, & eius, vltra quod curuare brachiũ non licet. Apparet autem, vbi oſſa carne nudentur, duobus proceſſibus terminatum cubiti cauum, quo recipitur humeri ambitus cardinẽ repreſentans, quem duo tubercula medium complectuntur: tum in vltimâ porrectione poſterior cubiti proceſſus cõiectus in ſinum humeri poſteriorẽ, non ſecus quàm in extremo flexu prior in priorẽ. quibuſcunque verò ſinus poſterior naturâ magis ſinuatur, præter extremam porrectionem cubitum adducunt ad exteriorẽ partem, ſicut cõtrà, qui eum receſſum iuſto minùs cauum habent, perfectè brachium non extendunt. Vt non ſunt autem cõſimiles in omnibus ſtructuræ articulorum, neque certi in omnibus extendendi fines, ſic neque mediũ erit in omnibus idem. quare vbi medium habitum inter extremam porrectionem, & vltimũ flexum naturalem eſſe affirmamus, medium non ad vnguem accipimus, ſed ſic, vt latè pateat, quod mediũ Hippocrates appellat κοινὸν. Verùm, ſicut nullo modo fieri poteſt, vt medius ex toto habitus ſeruetur, vbi, nec adijcere latum vnguẽ, nec demere queas, ſic non expedit brachium lõgê ab hoc medio figurari. Id enim intereſt inter artificioſam coniecturam, & eam, quæ artis eſt expers, quòd artificioſa exquiſitam moderationem propè attingit, quę artis eſt expers, plurimũ nonnunquam aberrat. poſſet itaque Hippocrates iuxta hanc ſententiam monuiſſe, vt ſeruetur habitus prope ἐγγώνιον, hoc vocabulo rectum angulum appellans,

lans,vt qui nos coniecturâ ductos,nõ longè recessuros esse ab exquisitâ moderatione existimet.Sed iamiã persequar,quod pollicitus sum me relaturũ iunioribus,quod ad hunc locum maximè conferat.Habet cõsuetudo præcipuam in medicinâ vim,ità,vt à clarissimis medicis natura aduentitia nuncupetur.quam constat inter ea,quæ necessariò admodũ spectantur,Hippocratem vbique numerasse in indicandi facultate tribuentem ei secũdas, illâ videlicet primas occupante, quæ à naturâ sumitur. collocandi enim ratio, quæ ab hâc indicatur, eatenus inferior est,quatenus exquisitè in omnibus eadem esse non potest, sed pro cuiusque cõsuetudine variatur.Conspexi ergo quosdam totum diem considentes,qui artes exercent sedentarias, alios stantes,aut ambulãtes, censuique non immeritò ijs magis extenta figurãda crura esse, qui bonam temporis partem habere sic collocata consuerunt: ex contrario minùs extenta, quibus curuata diem vniuersum detinentur.experimento autem rem comprobans, comperi qualem speraui. Brachiorum verò eadem est ratio, iacere enim ad rectum angulum debent,sed propiús ne accedere ad ipsum oporteat,an lõgiùs abesse, ex consuetudine intelligitur. Verùm homines,quùm quę à ratione excogitata sunt,experimento diiudicant,tunc rei excogitatæ certum indiciũ habent,vbi experimentum à ratione non dissentit.itaque præceptũ hoc ab omnibus amicis comprobatum firmiter iam constitutum est ad hæc maximè pertinere. Arbitramur ergo Hippocratẽ voluisse habitum, qui ad rectum angulum ad vnguem est, pro consuetudine variari: mutationem verò exiguam esse, hoc est, prope rectum angulum accedere.

» IN mutatione verò,postquam adhibita intentio est, hęc similiter se habeant, » quòd ad habitum pertinet,& situm,musculi, venæ, nerui, ossa benè admo- » dum contineantur,& benè figurentur.

Hæc superiùs etiam dicta sunt,si quis autem ex toto ipsa detraxerit, præceptis nihil dempserit.Accidit enim in huiusmodi libris, quibus multa summatim continentur,vt auctor easdem res aliter atque aliter adscribat, eâ de causâ, vt consideret,quibus verbis,eas potissimùm explicet:librarius verò posteà,vbi repperit scripta nonnulla in margine,nonnulla in ipso spacio,in quo contineri scriptura solet,vniuersa in ipsum spacium cõgerat, quo ordine maximè censet conuenire.Id igitur,quod propositis verbis ostenditur,eius generis est. Complura diximus attẽdi tempora in eo,qui curatur, primum,vbi ad medicum accedit aliquo prorsus modo figuratam habẽs affectam partem: alterum deinde, quùm se præbet medico,qui intuitus partem,& vitium eius cognoscat, & quâ pręparatione ad curationem opus sit:sequitur deinceps tempus pręparationis, & postmodum intentionis,tum ossa componendi,vbi fracta fuerint, & restituendi,vbi prolapsa, dein alligandi, postremum omnium est tempus suspendendi in brachio,continendi in crure, & in locis iuxta spinam, & caput. ἕξις igitur,id est habitum hîc vocauit παρὰ τὸ ἔχειν,quod habeat eam rationem,quâ partes continentur figuratæ eo tempore, quod ab iniecto vinculo proximum est:huic è regione opposuit situm eorum,quę continentur,nempè trium crurũ, capitis,& totius spinæ, sic,vt habitũ accipere in alijs debeamus, vt puta in iugulo, brachio, latere, capite humeri, lato scapularum osse, malis, maxillâ,& si quid aliud simile est.censet enim opus esse,vbi prędictę partes affectæ mutantur,nonnullas rectè iacere,puta quæcunque contineri possunt,nonnullas rectè figuratas haberi,nempè,quæ contineri non possunt. Dixit autem,quæ conti-

nentur εὔθετα, alia verò εὔσχετα. cętera in alijs ex dictis temporibus diuersa sunt. Commune est omnium vnum & idem naturalis scilicet partiũ status, ad quem spectare iubet illum, qui postremo tempore vinculum diu seruandum constituit. nam, si membrũ alio modo figuretur, dum alligabitur, postremo tempore etiam mutabitur musculorum, venarum, & neruorum positio, ac neq; εὔθετα erunt, neque εὔσχετα, hoc est neque rectè continebuntur, neq; rectè suspendẽtur.

INtendere autem illa valentissimè oportet, quæ maxima sunt & crassissima, & vbi vtrumque os comminutum est, minùs vbi id, quod subiectum est, minimè, vbi id, quod superius.

Intendere (inquit) valẽtissimè oportet, quæ maximis & crassissimis ossibus continentur, & corpora, quæ ipsa cingunt, hoc est musculos. hi enim sunt, qui potissimùm intẽtione indigent, vt quibus maximè vis insit ad sua initia recurrendi. ex harum partium numero est femur, deinde humerus & crus, post hæc brachium, postremo, quæ iuxta manum sunt & pedem. excipe hîc quæ in spinâ sita sunt. Sed quod ait, vbi vtrumque os fractum est, magis extendere oportet, intellige cubitum & radium: quòd verò subijcit [minimè] id est leuissimè, ac maximè moderatè, vbi id, quod [superiùs] accipe in brachio radium, quæ omnia (vt retuli) discussa sunt in opere de fracturis.

QVòd si iusto valentior intentio adhibeatur, noxia erit, præterquã in pueris: partes autem paulo altiùs excitentur.

Si ossa in pueris, vel vbi franguntur, vel vbi suis sedibus excidunt, minùs q̃ expedit, extendantur, tantùm rem procedere non sinent. nam nec componentur, quæ fracta sunt, nec quæ prolapsa sunt, restituentur: sed si valentiùs extendantur, proprium affertur detrimentum. quo quidem tempore vis adhibetur, dolor excitatur, posteà inflammatio superuenit, febris, neruorum distentio, & interdum etiam resolutio. quod testatur se vidisse Erasistratus in humeri capite nimiùm extento. minùs tamen alijs, pueri læduntur, si vehementiùs extendantur, propter humorem corporum & molliciem. nam, vt lora plurimùm citra noxam distenduntur, quùm mollia sunt & madida, abrumpũtur verò, cùm arida sunt & dura: ità musculi, atque nerui, quùm madent, & molles sunt, ducentem facilè subsequuntur, neque multum dolent, neque rumpuntur, sicci verò, & duri, quùm nisi magnâ vi cogantur, extendi nequeant, grauiori dolore vrgentur, non solùm si iusto magis, sed etiam si modicè intẽdantur. in eo enim casu neruorum ac musculorum fibræ conuelluntur, rumpunturq;, quorũ nihil manet pueros, neque enim postea inflammatione, atque idcirco febre, delirio, neruorum distentione, ac resolutione prehenduntur. Ipse igitur de pueris verba fecit, quæ transferenda nobis sunt ad eunuchos, fœminas, tum ad eos, qui naturâ, siue consuetudine madent, & molli carne sunt, cùm istiusmodi corporum temperamenta ducenti facilè pareant, neque sentire offensam vllam grauiorem soleant, si vltra debitum extendantur: at quibus vel naturâ, vel cõsuetudine corpus induruit, vix cedunt extendentibus, atque eâ de causâ minùs ipse censuit à medicis esse extendendos, valde siquidem lęduntur, vbi immodica vis adhibeatur. Quod verò ait [partes autem paulo altiùs excitentur] item duplici de causâ proponitur, & vt fideliùs contineantur, dilabuntur enim, quæ contraria sunt: & ne doleant.

ARticuli exemplum sit, qui cognominis, qui par, qui similis, qui sanus est.

Cognominem Hippocrates dixit ὁμωνύμοις, satiùs autem fuit dixisse συνώνυμον.

συνώνυμον, alia enim sũt ὁμώνυμα, quę hîc tractâtur. homini quidẽ homo, & equus equo, tum canis terrestris terrestri, marinus marino, συνώνυμος est. quęcũque autẽ nomina in multis singularibus speciẽ vnã significãt συνωνύμως in ipsis dicuntur: cõtra ea, quibus differẽtes species appellãtur, vocare solemus ὁμωνύμως dicta, & quæ sub ipsis sunt, atque exprimũtur, ὁμώνυμα habẽtur. qui dicetur igitur brachiũ brachio cõparatũ ὁμώνυμον, quãdo speciẽ eandem habet? Sed nõ expedit in verborũ cõtrouersiâ immorari, quæ sequũtur magnũ in medicinâ momentum habent, quibus iubemur, cùm prolapsum articulũ in suam sedẽ restituimus, vti exẽplo cognominis, paris, similis, sani. cognominis quidẽ, vbi humerus cũ humero cõfertur, cum brachio brachiũ, femur cum femore, crus cum crure: paris in eodem homine, & non in alio, quam rem in opere de articulis declarauit his verbis[spectareq; in articulis, non quidem alterius hominis]: pari autẽ adiecit similẽ, potest enim, cum quo confertur, par esse, vt sanè similis nõ sit, cùm sæpè alter humerus vitio quopiã tabuerit, aut abscessu ægrotauerit, vel crus valgum sit, aut varũ: atque idcirco sanũ rursus adscripsit, ne quid nos perperam accipiamus, nõ grauatus verbũ, quantũ est in vi, idẽ penitus iterare, nam, quod par est, vtiq; sanũ est, si simile sit, nisi vbi vtrũque membrum eodem modo sit affectũ. tunc autẽ in alijs hominibus spectãdũ erit, in quo casu cõuenit simili sanũ adijcere, sed, si in eodẽ homine cõsideretur, abundè erit dixisse sanũ, qđ simili cõprehẽditur. fortasse autẽ Hippocrates vtrũq; scripsit, vt in alijs scriptũ inuenitur, animo accipiẽdi nõ vtrũq;, sed alterũ tantũ, librarius verò vtrũq; adscripsit.

FRictio ad resoluendum valet, & adstringendum, præter hæc ad implendum, ac minuendum. nam, si dura sit, adstringitur corpus: si mollis, resoluitur: si multa, minuitur: si modica, impletur.

Adstringere intelligit durare: resoluere, laxare, & mollire: minuere, extenuare: sub durâ enim frictione carnẽ pertractatã verisimile est, reddendam esse frictioni similẽ, dum adstringitur premiturq;: sic & sub molli carnẽ similẽ afficiendã, eo ꝙ cõtraria præstet, atque dura: multâ insuper, cùm demere plurimũ possit, extenuari corpus probabile est: sed non similiter plærũque refici eâ, quæ multæ cõtraria est, paucâ videlicet, verũ modicâ, qđ superiùs dixit de vsu aquę calidæ. paucissima enim fricatio, nõ secus, ac exigua aquę perfusio nihil efficit, quod sensu percipiatur. Perfricare igitur oportet, vbi implẽdum est, quoad indicia conspiciãtur, quę tradita de perfundendi moderatione fuerunt, quùm ait [dum intumescit priusquã residat finiatur, primò enim attollitur: postea extenuatur]. demonstrauimus autem in secundo de tuendâ sanitate ex ijs, quæ frictio pręstat, nihil ab Hippocrate prætermissum. Illud verò, quod multos latet, ignorare non oportet, quãuis ἀνὰ sursum significet, τρῖψις frictionem, ἀνάτριψιν vocari à græcis nõ modò eam frictionem, quę ab inferiori parte sursum procedit, sed quamlibet quouis modo intendat: raróque legi apud ipsos vocabulum τρίψεως, consuerunt enim appellare ἀνάτριψιν, quam nunc dicimus τρῖψιν.

SEd, quod ad vinciẽdum attinet primũ vinctus premi se maximè dicat, quà vitiũ est, extremis verò partibus minimè: fulciri item fascias, & non vrgere se, idq; nõ vi, sed numero, eo ipso die, quo deligatus est, ac nocte paulo magis, posteriori minùs, tertio autẽ laxari. reperiatur postridie in extremitatibus tumor mollis, tertio die cũ resoluitur, quod vinculo exceptũ fuit, extenuatũ. idq; seruãdum est quotiescũq; alligatur, cúmq; iterũ vincitur, intelligendũ est conueniẽtérne iniectũ vinculum fuerit. in posterũ enim expedit plura atq; arctio-

ra lintea dare,abhinc tertio die plura adhuc atque arctiora,deinde septimo die à primo resoluto vinculo ossa gracilia in conspectum veniant,& facilè tractentur. At,vbi ferulis alligatis locus gracilis sine prurigine,atq; exulceratione fuerit,supersedendum est vsque ad vigesimũ diem ab ictu: si quid suspectũ sit,soluere interim ferulas conuenit,& tertio quoq; die coarctare.eodẽ autem modo figuratæ habẽdæ partes sunt,dũ suspẽduntur,dũ continẽtur, atq; dũ alligãtur.

Fulcimenta constat à græcis appellari,non solùm ἐρμάσματα,sed ἐρείσματα,vel ex eo,quod Poëta ait in eo carmine, ὑπὸ δ' ἤρεον ἕρματα νηῶν. ad cuius similitudinem fulcire dictum est ab Hippocrate ἡρμόσθαι,quod quasi insidere significat,& inhærescere.Id autem fieri iubet linteorum numero magis quàm pressu. caueri enim per se voluit linteorum pressum. sed hęc & alia multa,quæ & præpositis, & sequentibus verbis continentur, abundè explanata sunt in opere de fracturis,& de articulis. quare, si quid obscurum est,nõ est,quod exponamus, transferamúsq; huc quæcunque ibi perfectè prodita sunt,atque ideo quasi rem apertam prætermittendum existimo.ille enim qui non modò magis appositè, q̃ ego,sed,qui omniũ optimè potuit dicendo sensa mentis aperire turpe duxit,

Quod clarè expressum est iteratis dicere verbis.

His igitur relictis,vt potè,quæ plana sunt ijs,qui commentaria de fracturis, & de articulis legerint,ad ea,quæ restant,progrediar.

CApita figurãdi ex consuetudine,& naturâ vniuscuiusque mẽbri colligũtur.species verò,ex cursu, statu,cubandi ratione ex actione & ocio.

Apertè quoque ex his verbis intelligitur librum hunc, qui summatim rem complectitur,post obitum auctoris editũ fuisse.nam,qui huiusmodi libros exscribunt, si qua sint,quæ duobus modis, vel in margine etiam apposita sint ab auctore, vt posteà consideret vtro exprimere mentem suam præstet,soliti sunt omnia describere in ipso opere.quis enim adduci posset,vt crederet eũ voluisse hîc eadẽ iterare nullâ ratione cogẽte, præsertim cũ summopere studeat breuitati? Sed cùm maiores nostri hęc duxerint explanãda,nos quoq; illos sequemur.patet igitur capita collocandi dicta esse quasi proposita,ad quæ intẽdẽtes idoneũ cuiusq; partis habitũ inueniemus.quin & consuetudinẽ vnũ esse ex ijs propositis suprà memoriæ prodidit,cùm inquit. Præter hęc porrectio,intẽtio, in diuersas partes extẽsio,cõpositio,aliaq́ue secundũ naturam sint.De naturâ, quod ad actiones pertinet,animaduertendum est,quid requirat opus,quod fit, quod ad hęc,attendenda quies,mediũ,cõsuetudo.in quiete quidẽ atq; ocio cõsiderandus rectus habitus,puta brachij: in medio porrectio,& cõtractio,quẽadmodũ,vbi cubitus cum humero propè ad rectum angulũ figuratur:consuetudo idcirco spectanda est,quià non alius habitus faciliùs fertur,cuiusmodi est in cruribus,vbi extẽta figurantur,nam,quæ collocantur hoc modo,diu facillimè possunt immobilia perseuerare. hæc cũ paulò anteà scripserit, qui deterius iterũ hîc repetet? ꝓposita igitur cõsuetudine & naturâ vniuscuiusq; mẽbri,deinceps species,hoc est differentias ipsorũ colligẽdas esse ex actionibus arbitratur.Nõnulli verbo[species]adiecerũt[mẽbrorum]ità,vt oratio sic habeat[species membrorũ]de cruribus autẽ gratiâ exempli dixit [ex cursu,incessu,statu] cui addidit cubandi ratione]quod idẽ est,ac verbum superiùs scriptũ,videlicet [quies]his rursus subiecit[ex actione & ocio]actionẽ accipiẽs pro incessu, cursu,statu, singularibus actionibus:ocium verò pro quiete.Quare nihil ampliùs his verbis exequitur,q̃ actionem & quietem,neq; propterea,quod in principio huius

huius orationis naturam membrorum nominauerit, existimari velim alterum nunc collocandi modum indicasse, cùm nullum aliud naturæ tradiderit indicium præter actiones, quod totum sic habet, quemadmodum in verbis paulo suprà scriptis docuit. quocunque autem tempore curationis eorum affectuum, qui manus auxiliũ desiderant, vnus seruandus est partis habitus, qui secundum naturam est, quem inueniri ait ex quiete atque ocio, id est, vbi quis cõquiescit, tum ex medio, quod scilicet est inter extrema, atque ex consuetudine, sub quâ actio & quies manifestè comprehẽditur. Hæc itaq; duo maximè cõmunia indicia, medium scilicet inter extrema, & cõsuetudo vniuscuiusque partis naturalem habitum nobis exponent. ego autem in libro de motu musculorum hæc persequutus, & partium compaginem indicans, quam ex ratione corporũ incidendorum inueni, naturalem partium habitum iuxta Hippocratẽ in libro de fracturis docui. Videri autẽ possunt diuersa de propositis rebus dici, cùm aliàs alia verba & nomina vsurpẽtur, veluti cùm quis dixerit collocanda esse membra, quemadmodũ minimè lædũt, non alium habitum inueniet, quàm eum, in quo detineri solent quiescẽtes, qui medius quoque est inter extrema, sed & indicatione sumptâ à partium compagine hic idem inuenitur.

QVoniam labor firmat, ignauia resoluit.

Hoc etiam perangustè traditum fuit ab auctore, quod fortasse constituerat dilatare in eo libro, quem erat editurus. Legitur autẽ in quibusdã exemplis [Quid labor firmat, ignauia resoluit?]. proponẽte sibi ipso auctore rem exquirere vtilissimam nõ modò ad medicinæ partem, quæ manu, sed & ad eam, quæ victus ratione medetur. omne igitur corpus, vbi in ocio degit, effœminatur, & imbecillum redditur: firmatur autẽ & vires colligit, vbi quid faciat, hoc est, aliquem vsum præstet. cuius orationis duo fidem faciũt, experiẽtia omniũ, qui animaduertunt euidenter apparentia, & indicatio, quæ à naturali compagine sumitur, quã in libro de tuendâ sanitate explicauimus. Quod verò ad chirurgiam attinet, non debẽt diu affectæ partes haberi immobiles, sicut nonnulli securitatis gratiâ faciũt: sed inflammatione sublatâ modicè dimoueri, quod primò tantùm faciendum est, quùm affectæ sedi calida aqua infunditur, deinceps in balneis, postea etiam sine his.

ADstringendum est numero potiùs, quàm pressu.

Item hoc ipsum ab auctore summatim per se scriptum à librario sanè huc translatum fuit. suprà enim clarè perfectéque explicatum est, nunc præcisè adscribitur. supplere autem oportet [linteorum] vt vniuersa oratio sic habeat [Adstringendum est numero potiùs linteorum, quàm pressu].

VBicunque sanguinis suffusio est, seu cõtusum, siue abruptio, siue tumor, si inflãmatio nõ est, sanguinis plurimum à vitio sursum expellatur, paulum verò deorsum. sed nec brachium, nec crus depẽdeat. fascia autẽ ab affecto loco incipiat, ibiq; validissimè insidat, extremis verò partibus minimè, medijs modicè: extrema itẽ sursũ adducta vinciatur: numeroq; potiùs q̃ cõpressu fasciæ adstringant. huc autẽ maximè accõmodantur tenues, leues, molles, mundę, latæ, valẽtes, vt quæ sine ferulis adhibeãtur. Perfusione insuper copiosâ vtẽdum.

Hippocrates iuxta Ionũ linguam (vt solitus est) contusum appellauit φλάσμα per. φ. id, quod à nobis per. θ. θλάσμα dicitur. accidit autem hoc vitij, vbi graue aliquid decidit in corpus, quod quasi carnem abrumpendo, atterendi vim habet. Verùm vbi contusa caro ad regionem, quæ sub cute est, sanguinem trans-

mittit,hæc ſanguinis ſuffuſio dicitur ἐκχύμωμα,ſub quâ cutis inuiolata ſeruatur. ſcindi autem tenues venas cum carne, vbi id exoritur, manifeſtum eſt. Incidit autem abruptio (quod ἀπόσπασμα dixit)quùm muſculorum fibræ plurimum extenduntur,ità,vt nonnullæ abrumpantur, cuiuſmodi mala recentiores medici ῥήγματα propriè appellant. Huic ſubiecit Hippocrates tumorẽ,quẽ dixit οἴδημα, quo vocabulo ſolet omnes præter naturã tumores notare: iuniores diſpertiuntur hos in inflammationes,quas φλεγμονάς vocant,& in duros tumores,atque in molles,& pituitoſos,quos ꝓpriè vocãt οἰδήματα.ſed φλεγμονάς ſolet ipſe appellare φλογώσεις, vndè nomen inditum eſt calidis tumoribus.accedit ad priores tumores is,qui eryſipelas dicitur,quod perpetuò quidem inflammatum eſt, non tamen perpetuò tumet. Hi ergo morbi omnes nominatim poſiti ab Hippocrate, quod ad rationem victus ac medicamenta pertinet, aliam curationem exigunt:quod verò ad manum,vinciri cõuenienter debent,pręſertim,vbi oriuntur ex præcedẽtibus vinculis,de quibus nunc pertractat.Illud verò [à vitio surſum expellatur] dixit ἐξαριᾶται, quòd quaſi exprimatur ſignificat.nõnulli apertè ſcribunt ἐξαίρεται, hoc eſt expellatur, vt nullâ apud græcos explanatione ſit opus. Cęterùm deligari hęc in libro de fracturis voluit,faſciâ orſâ à loco tumido:nunc verò à vitio partis,quod τρώματος nomine expoſuit, ſed vinculũ,quod ad fracturas pertinet, hîc eatenus variat, quatenus faſcias plurimum ferri docet ad ſuperiora,parum verò ad inferiora.Illud item [Sed nec brachiũ,nec crus depẽdeat] commune quoque eſt eius vinculi, quod ad fracturas accommodatur,ſed id adſcripſit, vt potè, quod magnum in propoſitis momentum haberet,ne(vt cõſueuimus)negligentiùs agentes ſummopere lædamus. quùm,quæ ingentem noxam aut opem afferunt, prout quis rectè vel nõ rectè vtitur,Hippocrates commemorare frequentiùs non grauetur:contrà,quæ parum prodeſſe nouit,aut obeſſe contentus ſit ſemel tractare. Ergo in fracturis,cùm primùm alligantur,antequam vel inflammatio,vel aliud ex dictis nunc vitijs acceſſerit, cautio eſt ſimiliter,atque in his, ne quid ad affectam ſedem concurrat: at non æquè in illis danda opera eſt, vt quæ affectam partem occupant, digerantur. quocirca perfuſionẽ hîc adiungit,non quo illic quoq; non adhibeatur,ſed quo hîc magis. perfundenda enim copioſiùs hæc ſunt aquâ calidâ, vt quod in tumidis partibus collectum eſt,diſcutiatur. Quamobrem ipſe, cùm loquutus eſt de calce,qui à ſaltu ex ſuperiori loco ſanguine ſuffunditur,præter cętera auxilia ad id hoc quoque poſuit, aquâ calidâ copioſè perfundendum, vinctúmque locum ſine compreſſione fideliter continendum. Igitur hęc quoque ad fracturas docuit,licet plus habeãt ponderis in malis,quæ nunc cõmemorantur,nempè eâ de cauſâ,vt citra omnẽ preſſum digerãtur, ac propterea ſine ferulis quoque deuincit,ita,vt iunctura hæc duplici modo differat ab eâ,quã fracturę poſtulant,tum quòd faſcias requirat minùs arctatas,& potiſſimùm leues, tenues, molles,mundas.his enim maximè indigẽt,quæcunque adſtringi leuiùs oportet:tum quòd digeſtione opus ſit vehemẽtiore. Adiungit præterea vnũquódque,ex propoſitis vitijs inflãmatione vacare debere,ſi,quâ docuit ratione, curandum ſit.ſiquidem inflammationes ne modicum quidẽ preſſum ferũt. contra eas igitur nitimur per cataplaſmata,per aſſiduam calidę aquę perfuſionem, perq́; liquida medicamenta,quæ ſuccurrere ſcilicet inflammationibus poſſint.

VBi articuli ſuis ſedibus excidunt,aut his intactis,quæ ipſos continent, reſoluuntur: aut oſſa, quæ citra commiſſuram ſe contingunt, diducuntur: vel quę

vel quæ iuncta erant, abrupto eo, quo continebantur, inter se dehiscunt: seu iuxta articulos comminuuntur: aut peruertuntur, cuiusmodi sunt, quę vara sunt, in alteram partem inclinantia, ab eâ parte, à quâ mota sunt, leniùs vinciri debent, arctiùs ab eâ, in quam, vt quùm deligata sunt, in contrariam spectent, ac priusquam deligarentur, ídque paulo plus æquo, quod & fascijs agendum est, & pannis, tum suspendendi, collocandi, intendendíque ratione, prætereà conuertendo, dirigendo, plurimúmque perfundendo.

Mala hæc vniuersa latè persequutus est in opere de articulis, & de fracturis, quæ nunc sicut alia multa in compendium contulit, quod breuitatis causâ per se obscurum est, at ijs, qui ea volumina legerint planum. nos, quùm ipsa anteà explanauerimus, vt memoria redintegretur, pauca in medium afferemus: si quis autem ab officinâ medici initium acceperit, huic præceptore opus est, qui res enodet, & quæcunque ab Hippocrate in opere de fracturis, & de articulis scripta sunt, in commentarium translata huc proferat. Dixit igitur Hippocrates propositis verbis ἐκπτώματα, in articulis, qui suis sedibus excidunt: στρέμματα, vbi intacto articulo, quæ iuxta ipsum neruosa sunt, resoluuntur, quod præsertim accidit, quùm ambulando vestigium fallit: διαστήματα, cùm ossa, quæ citra commissuram naturaliter se contingunt, præ affectu quopiam diducuntur, in opere etiã de articulis, & de fracturis nominatim mentionem facit de ossibus, quæ inter se diducuntur, vt de cubito & radio in commissurâ brachij cum humero, & in manu de ijs, quibus illa continentur, & in crure similiter de ijs, quę iuxta genu sunt, pedémque in viciniâ calcis: ἀποσπάσματα dixit, quùm abruptis ijs, quæ ossa inter se connectunt, ipsa, quæ priùs iungebantur, plurimum inter se dehiscunt, quemadmodum ipse de extremitate lati scapularum ossis ostendit: sed ἀποκλάσματα dicit, quæ iuxta articulos comminuuntur, vocantur à iunioribus ἀπάγματα, de quibus in fine libri de fracturis meminit, inter cubiti noxas, vbi ἄπαγμα scripsit, eò ducuntur, qui post ipsum hoc vocabulo nuncuparunt quamcunque transuersam totius ossis fracturam in viciniâ articuli, in quâ videlicet fracti ossis partes inter se plurimum recedunt, ossa, quæ sic franguntur, recentiores dicunt frangi καυλιδὸν, quùm caulis modo abrumpantur: διαστρέμματα vocauit, quæ peruertuntur, ab ijs autẽ quæ στρέμματα dixit, differunt διαστρέμματα, quatenus hæc aliquo modo perueniunt ad articulum leuiter ipsum deprauantia, suáque sede commouentia, id quod euenit pręcipuè vni ossi tibię in pueris, in quo casu vincimus, vtrinque ad dirigendum obijcientes lignum ex tiliâ, vel ex tali aliquâ materiâ firmum molléque, tenuem inde regulam parantes. Rectè autẽ addidit, vbi commemorat ea, quæ peruertuntur [in alteram partem inclinantia] etiam, si legamus vt nonnullis placet [cuiusmodi sunt, quæ valga sunt, hęc in alteram partem inclinãtia] vtrique scripturæ optimè cõuenit adijcere [in alteram partem inclinantia] siquidem totus articulus sæpè in interiorem partem vel exteriorem conuertitur, ídq; cruri accidit frequenter prope genu & prope talos. Vocantur autẽ, quæ in exteriorem partem vergunt βλαισὰ, id est valga, quæ in interiorem ῥαιβὰ, & κυλλὰ, id est vara. His omnibus vinculum prodest, quod duo spectat, vt ab eâ sede, in quam prolapsa pars est, fasciæ adducãtur, vrgeántq;: locus verò, vndè ea recessit, laxior sit, vt admittat, quod sub vinculo ad ipsum compellitur, hoc est, vt fasciæ ibi laxæ sint, non arctatæ. Supplere autem oportet [venerũt] vbi inquit [ab eâ, in quam] sic, vt totus sermo sit. [ab eâ parte, à quâ mota sunt, leniùs vinciri debẽt] hoc est fascię laxiores esse

arctiùs ab eâ, in quam venerũt, vt spectent in contrariam partem, atq; venerũt. terminum autem conuertendi in contrariam partem non præscripsit naturalem statum, tunc enim morbo vinculum cæderet, quùm deprauationi diu pars assueuerit: sed paulo vltra naturalem statum partem adducendam censet, atque hoc est, quod ait [ídque paulo plus æquo] nam, quod naturale est, æquum est. Cæterùm præcipit, vt ad contraria conuertamus per omnia, quæ ad vinciendum admouentur. quæ ipse nominatim cum fascijs recensuit, quùm inquit [& pannis, tum suspendendi, collocandi, intendendíque ratione, præterea conuertendo dirigendo] quùm possit vinculum per hæc omnia plus iusto ad contraria inclinari. Scribit, [item plurimùm perfundendo] addens [plurimum] quod in proximè præcedentibus verbis omisit, intelligi tamen potuit ex ijs, quæ proposita erant. ibi itaque digerendi, hîc verò molliendi causâ, copiosè aquam infundit.

IN his, quæ extenuata sunt, plurimum integræ partis comprehendatur, vt ex transfusione, quæ exhausta sunt, magis quàm suapte naturâ emacrescerent, diuerso vinculo ad incrementum spectent, & carne impleantur.

Percurrerunt locum hunc expositores huius libri, non secus atque alia multa, circuitionéque vsi pauca quędam attulerunt: qui verò enodare apertè ipsum contendunt, veritatem non attingunt, ità, vt mirum sit, qui potuerint extenuatis, hoc est gracilibus partibus, & quæ ali desierunt naturalem habitum restituere. Equidem censeo quæcunque, vel ad verborum significationes attinent, vel ad quæstiones captiosas, vt perperam accipiantur, nihil ad artis opera discentibus obesse: quæ verò contraria idoneæ curationi traduntur, necessariò ijs officere, qui medendi artem exercent. Ante omnia igitur docebo quâ viâ curauerim, quæ summâ macie confecta essent, vt qui addiscunt, iam eius ope fruatur: deinceps accommodare veritati proposita verba enitar. vbi enim latebra est obscuritatis, conabor rei veritatem tueri, eíque, si vllâ ratione fieri poterit, verba Hippocratis consentanea demonstrare, quod si interim non dabitur, iuuenis certè rem ipsam, vt sese habet, comprehendat. Ergo macies partium plærunque, vel ex diuturnâ quiete, vel ex eo vinculo, quod ad fracturas pertinet, proficiscitur, quùm ob illam robur quiescentium partium emoriatur: ob hoc regio, quæ vincta est, sanguine sursum partim, partim deorsum expresso, alimento priuetur. Quocirca contrario modo, atque contractum fuerit, mederi vitio debemus, nempè affectæ parti vim restituentes, efficientésque, vt eo sanguis affatim concitetur. vires quidem reficit moderata infrictio, perfusio, motus, debet autem esse idonea moderatio in vtroque genere, in qualitate scilicet & modo: sanguinis verò plurimum euocabunt, proposita nunc ratio alligandi, aquæ calidę perfusio modica, motus, & frictio, quę & vires etiam confirmant. omnia autem modo & qualitate moderata esse conuenit, cùm non satis sit frictionem, motum, calidæ aquæ perfusionem, nec multa esse, nec omnino pauca: sed oporteat frictionem quoque mediam esse, tam inter duram & mollem, quàm inter multã & paucam; similiter aquam ità temperari, vt media sit inter eam, quæ nondum calefacit (χλιαρὸν, id est tepidam vocant) & quæ iam dolori est, calore mordens (ζέον, id est feruentem dicunt) in modo item mediam inter multã & paucã. verùm de modo suprà tractauit, cùm dixit [dum intumescit priusquã residat, finiatur]. hoc autem tempore, si pars cum seipsâ cõferatur, rubens maximè apparet. quæcunq; ergo gracilitate, maciéq; tentantur,

planè

planè magis exanguia conſpiciuntur,quàm quæ benè valent, víxque & quùm pertractantur,& quùm aquâ calidâ perfunduntur,rubeſcunt.hoc autem nobis propoſitum ſit,quòd ad modum pertinet, vt membrũ rubore offundatur, quo tempore tumidius quoq; exhibetur,ſed,niſi ceſſet qui fricat,vel perfundit,tumor deſinit,& rubor finitur. Maciem verò vel medicinam non admittere, vel ſanabilẽ eſſe indicio erunt tumor rubórque, promptè vel magno negocio excitati.quibus hi quidem ægrè contingunt ſuccurrere ſoleo perfricando corpus aliquo ex calefacientibus medicamentis,atque ex ijs præcipuè,quæ modicum accipiunt thapſiæ non vetuſtæ:ſed & huiuſmodi gracilitates inũgo aliquâ mixturâ,quæ picem habeat, qualia ſunt medicamenta , quæ πιττωτὰ, vel δρωπακιστὰ græcè à quibuſdam dicuntur.quæ,ſi πίτται & δρωπακικὰ nominari audies, æquè intelliges,licebítq; tibi appellare,vt velis.inſtituimus autem in his commentarijs iuniores atticiſmum nõ docere, ſed perſequi medicinalis artis effectus vtiliſſimos,atque eos pręcipuè,qui ex confectionibus picẽ habentibus ad propoſita pertinent.Igitur,ſi primus vſus partem reddat tumidã & rubram,iam ceſſandum eſt:ſin minùs,iterum & tertiò inũgendũ, in alijs quotidie,in alijs tertio aut quarto quoq; die,prout affectæ parti maximè opus eſſe iudicabis. Illud verò,quod pars, quæ fricatur, aut pice illinitur, incaleleſcit, inter ea, quæ ſpectantur interdum non enumero,quoniàm ſub rubore cõprehenditur,cùm eodem tempore caleat,rubeátque. Ego hâc ratione gracilitati præter naturã ſæpè occurri,ta̧róque vſus ſum vinculi operâ,& ſi quando vſus ſum,eo modo alligaui, quo docet Hippocrates inſpectis verbis ipſius [diuerſo vinculo] quod enim inquit[diuerſo]illi vinculo opponitur,quod pertinet ad fracturas,quódque affectam ſedem vehemẽtiùs vrget.diuerſum itaque vinculum primo protinus faſciarum ambitu diſcrepat ab eo,quod poſuit ad fracturas, nõ enim ordimur à parte cui medemur, quemadmodũ facere in vlceribus, fracturis, ſanguinis effuſione,cæteríſque omnibus paulò antè propoſitis conſueuimus:pręter hæc affectum locum nõ adſtringimus,ſed remittimus, maximè autẽ comprimimus partẽ integram,vnde incipimus.inde enim præcipit,vt faſcia vſque ad affectum locum laxetur,atque vbi eò ventum eſt, laxiſſima inuoluatur. hic ſiquidem hyeme obuoluendus eſt, ne calefiat, laxus videlicet nec minimùm quid adſtrictus : ſed æſtate debet integra ſedes vinciri, vt qui in eâ ſubeſt ſanguis,ad locum,qui refectione indiget,depellatur,partem verò quę curatur,ſub vinculo calefacere & digerere alienum eſt. Vbi autem crus totum , aut totum brachium valde emacruit,alterum par membrum deligare conuenit, initio ab imis partibus accepto,dein faſciã ductâ in crure inguine tenus, in brachio ad alam vſque,& humeri caput.quãdoquidem eodem modo venæ,quæ cruribus alimẽtum ſubminiſtrant, ab inferiori parte iuxta os ſacrum deriuantur à venâ cauâ,atque illæ,quæ brachijs,à ſuperiori iuxta iugulum. ſanguis itaque,qui ad vnum fertur ex paribus membris, vbi iter clauſum eſt, ad alterum deducitur. Adſtringi autẽ ſanum membrum hactenus debet, vt ob compreſſionem minimè indoleſcat:ſed,quod vitiatum eſt, vel nudum relinquendum, vel paucâ lanâ vſque ad inguen obtegendum,vbi cælum frigidũ ſit,ſed,vbi non ſit tale, expedit nudum eſſe, & ſubinde linteis perfricari, tum calidis medicamẽtis foueri,ſi locus ægrè incaleſcat.namq;,vbi promptè, oleum cui parum ceræ adiectum ſit,per ſe idoneum eſt, ſiquidẽ diutiùs manet, & minùs reſoluit. Eadem omnino ratio eſt in brachijs,in quibus vinciendũ id eſt,quod benè valet, per-

inde quaſi crus:pręſtantérque calefaciendũ,quod ægrũ eſt,& frictione & motu,hominem verò, vbi prorſus ſtupidus non fuerit, rogare præſtat, num in eâ parte,quæ curatur,aliquid eius caloris,qui excitatus fuerit,ſentiat ſupereſſe: an apertè deſijſſe ſibi penitus videatur. quòd ſi ceſſaſſe reſpondeat, iam tẽpus eſt iterum adhibere, quæ calefaciant,& partem confirment,quorũ quatuor genera ſunt,frictio per lintea,calidæ aquæ perfuſio, frictio per calida medicamenta vel per oleum, ſimplicis dropacis inũctio. vbi vitiata pars refrixiſſe plurimum videatur, dropax varius ſit, habeátque bitumen, modicum ſulphuris ignem non experti,& pyretrũ. Curanda verò ſic eſſe corpora extenuata, experimento comprobaui plurima reficiens. vtrum autem verba Hippocratis rectè expoſuerim non eſt, quòd contendam, quùm me non lateat obſcuræ orationis explanationem eò euadere poſſe, vt probabilis ſit, non tamen vt firmiter ſciatur. Declaro autem verba Hippocratis non ſicut plærique ſic ſcripta[vt ex transfuſione exhauſta magis, quàm ipſa emacreſcerent], ſic enim abſurda ſententia eſſet,ſed(vt alij legunt) adiecto pronomine his verbis[vt ex tranſfuſione,quę exhauſta]vocat enim exhauſta,quæ extenuata ſunt,ppptereà,quod in ocio degerint, fuerintque alimento deſtituta. hæc ait ex tranſfuſione ſanguinis (quaſi ex curſu dixerit)ſanari, nimirùm ſanguine ad affectum locum copioſiùs cõcitato, quàm ſi naturaliter haberet. Siquidem hâc ratione implebitur, quod extenuatum erit,ſi diuerſum adhibeatur vinculum ab illo,quod in prioribus indicauit,cuius diſcrimen nos paulò antè demõſtrauimus, ex quo neceſſariò facultatis diſſimilitudo proficiſcitur, illud quidẽ ab affectâ ſede ſanguinem expellit,hoc ampliùs ad eam concitat,quàm ſi rectè valeret. nam,cùm benè valebat,abundè erat,qui in ipſâ continebatur,& ideo non opus erat ampliùs tranſmitti, quàm qui,partim in alimentum ſubminiſtrandum conſumitur, partim digeritur: nũc verò,quùm vitiatus locus inanis ſit, atque exanguis,multo plus concurrere ſanguinis oportet,non modò vt alatur ſicut in ſecundâ valetudine, ſed reficiatur etiam,præterquam quod nunc plurimum neceſſariò digeritur, quùm ſubinde calefiat. calefaciunt enim quæcunque ad ipſum præſidia adhibentur, ſiue frictio,ſiue motus & medicamenta, ſiue pix illita,& confectiones picem habentes,ac tãdem calidæ aquæ perfuſio. nam & hac Hippocrates vſus eſt,fortaſſe ob eius ſeculi inopiam balneorum:nos autẽ hoc ſeculo aquâ,quam in balnei labris habemus, contẽti ſumus, ad affectas partes modicè calefaciendas,tollendúmque eam laſſitudinem,quæ extendentium ſenſum repræſentat. Iam vero partes exerceri neceſſe eſt in actionibus vſitatis,id quod quotidie faciendum eſt,non ſubitò ſemel, verùm ſubinde, quomodo etiam frictio adhibenda eſt,donec excitetur calor, túncque ab eâ deſiſtendum. Verbis igitur ſic veram curationem accommodo, cuius vim experientiâ demonſtraui, ſexcentos,qui ſub vinculo diuturnóque ocio extenuati erant,recreando. Sed iam eorum, qui librum hunc enodarunt, mentem aperire tempus eſt. ex ijs plærique (vt retuli) vſi circuitione duntaxat integram verborum obſcuritatem reliquerunt:pauci conati ſunt iuxta verba ipſa ad vinculum relata hoc modo vniuerſam ſententiam enodare. Hippocratem præcipere aiunt, vt eorum, quæ extenuata ſunt, curatio à vinculo inchoetur. quo exhauſta, hoc eſt extenuata magis,quàm antè extenuata fuerant,in cõtrarium habitũ mutentur. multos enim morbos putant hâc ratione ſanari, afferúntque exempla & eorum, qui nauſeâ

preſſi ſumpto

preſſi ſumpto medicamento vomitum ciente ad ſanitatem peruenerunt, & qui aſſiduè citâ & acri aluo exerciti catharctico conſanuerunt, & quorum tuſſis finita eſt ob præſidia vehementiorem tuſſim excitantia. Nec deſunt ex illis, qui commemorent, quæ Hippocrates in illis ſententijs, quæ aphoriſmi vocantur, ad verbum ſic ſcripſit. [Eſt etiam, quùm in neruorum rigore citra vlcus iuuene habitiori, mediâ æſtate gelidæ aquæ multa perfuſio calorē reuocat] ergo, ſicut contra morbos (inquiunt) non ſolùm pugnamus per auxilia ipſis contraria, ſed etiam per ſimilia, ità nunc ab Hippocrate iubemur gracilitati occurrere ab eo vinculo orſi, quod magis extenuare poteſt. id quod tranſfuſione fieri aiūt, cùm partes paulatim plurimúmque ſub vinculo contabeſcentes, iterum recurrentibus humoribus recreantur, & idoneæ fiunt, quæ carne impleantur. Sed quùm videant, qui ſic exponūt à ſe nullo modo explanari illud poſſe [diuerſo vinculo] ſcribunt [diuerſo habitu] ſic, vt ternæ reperiātur ſcripturæ inter ſe differentes, quarum vna habet [diuerſo habitu] namque in nonnullis exemplaribus ſic ſcriptum reperitur. Qui ſcribunt igitur [diuerſo habitu] locum hunc in vinculo non accipiunt, ſed in parte ægrâ, quam alterius habitus exiſtentem ac priùs eſſet, ſpectare ad refectionem, dicunt, eúmque habitū comparari vinculo plurimum extenuante, quaſi exhauſtę partes non ampliùs vinculo extenuentur, ſed nunc fortaſſe futurum ſit, vt inde reficiantur. Itaque quùm vinculum, quod ad fracturas pertinet, communis (vt paulò antè dixi) & aliorum affectuum, quibus annumerabantur ſanguinis ſuffuſiones, contuſa, abruptiones, extenuandi facultatem habeat, quis conficiet, vt de eodem refici extenuatæ partes incipiant. quamobrē nonnulli ita legunt [vt ex tranſfuſione, quæ ſuapte naturâ exhauſta ſunt] concipientes id abſurdum, quod oratione ſequitur, effugiſſe, eo quod partes ſuapte naturâ ſint extenuatæ, atque id, quod nūc præcipitur, non pertineat communiter ad omnia, quæ extenuātur, ſed ad ea tantùm, quæ ſuâ ſponte. ſic autem commune hoc præceptum, & generale pauca complectetur, pauciſſima enim ſunt, & rariſſima, quæ hâc de cauſâ tabeſcunt, reliqua omnia ob diuturnum vinculum, ſimúlque ob vitiatæ partis quietem in hunc morbum incidunt, eáque potiſſimum fas eſt commemorari ab Hippocrate, quùm ſub ijs fiant, quæ ſuperiùs poſita ſunt. docuit enim hactenus de fracturis, & de quibuſdam alijs affectibus, qui ſimile vinculum exigunt, quibus quùm maciem partium ſuperuenire intelligat, indicare meritò voluit, quâ ratione ad ſanitatem perducatur. Sed iamiam exequar, cuius maximè accuſari poſſent, qui putant Hippocratem monere, vt extenuans vinciendi ratio adhibeatur. conſilium quidem eſt reficere, quæ exhauſta ſunt, quod contingere non poteſt, niſi & vires reficiantur, & materia alimenti abundè ſubminiſtretur. vinculum verò, quod tradi ab Hippocrate volunt, & ſanguinis concurſum prohibet, & robur infirmat: ſed quod nos dari ab eodē credimus, diuerſum eſt ab illo, quod extenuat, inchoandū enim eſt à parte ſanâ, nō ab ægrâ, & per multos circuitus adſtringendum comprimendumq́;, dum ne compreſſione excitetur dolor, qui poſſet inflāmationē mouere, faſcia item vſque ad affectam ſedem trahenda eſt paulatim vi compreſſionis remiſſâ. Illud præterea, quod integrū crus vnà cum ægro deligari conueniat, ipſorum expoſitioni minimè congruit, vbi inquiunt Hippocratem velle vinciēdum eſſe, vt quæ extenuata ſunt magis, exhauriantur, quo non modò nihil confert vinculum alterius cruris, ſed etiam obeſt, ſanguis enim, qui antè ad illud ferebatur, nunc omnis ad affectū depellitur. Quòd

autem superioris expositionis auctores malè huc exẽpla transferant, in aperto est,quùm nullam similitudinem habeant cum ijs,quæ ab Hippocrate traduntur.quoniàm qui rectè rationi innititur,si subitò eijci velit omne id, quod causam exhibet,nempè,quod ventriculi tergoribus ità inhærescit,vt vix inde extrahi queat:similiter & acria, quæ paulatim destillant, & ità ventrem irritant, vt desidẽdi necessitas sit,subitò non iniuria educet: quemadmodum euenit in tussi mediocri, quæ ijs exoluitur, quæ ipsam concitant acriorem. sed nulla his communitas est cum eo,quod putant affectum locum,vt recreari incipiat,exhauriendum esse,quùm ex vinculis, neque tabescentes partes firmari possint, neque alimenti materia deduci.Illud verò, quod afferunt de neruorum rigore maximè alienum est,ignaros enim se ostẽdunt artis,quam tradidit Hippocrates, quùm docet medendi rationem esse, vt contrarijs tollantur contraria. At nonnulli minùs verborum vim percipientes ad contradicendi studium conuersi sunt,quod ferè faciunt,qui inconsideratè aduersantur,atq; ea labefactare contendunt, quæ nunquam didicerunt. tantùm enim abest, vt per artificiosa illa,quæ traduntur ab Hippocrate,id tollatur,quod cõtrariorum contraria sint auxilia,vt etiam confirmetur. Quin & in adductâ sentẽtiâ dixit[frigidæ enim aquæ perfusio calorem reuocat, hæc autem calore finiuntur]. hunc verò calorem,qui medetur frigidis vitijs interdum frictione mouemus, interdum calidis medicamentis,modò exercitatione,aut calidâ aquâ infusâ,atque vbi vehementiore calore opus est,bitumine(vt sæpiùs retuli)vel pice illitâ,interdũ etiã & aquæ frigidæ perfusione. sed cætera omnia, vt potè quæ calefaciendi vim habeãt,ijs partibus ac morbis,quibus calore opus est,vbiq; vtilia sunt: frigida aqua,vt quæ frigida est, quantum in se est,rarò vtiliter adhibetur,atque ei tantùm corpori,quod potẽtem habet innatum calorem. In habitiore quidem corpore(inquit ipse)est,vbi vtilis sit aqua frigida,neque in hoc, quolibet tempore,sed æstiuo.frigidæ enim aquæ potionem duo afferre,vel noxam ex frigore, vel plurimum caloris ex altioribus partibus redeuntis,quis non nouit,aut non docuit ex ijs,qui de eâ conscripserunt? Corpore itaque abundè calido fit, vt à frigore non superetur calor,qui in ipso est,sed cute densatâ,atque ijs, quæ expirare debent,relictis,augeatur:at si calor imbecillior fuerit,quàm vt subeunti frigori obsistat, vi ipsius ad altiora corporis aspirante, homo frigidis morbis excipitur.fortasse hæc superuacanea nunc attuli,quùm alibi(vt dixi)ea fuerim exequutus. Quæ primò igitur medentur,primò necesse est contraria sint. prima autem dicuntur,quæ nullius medij auxilio his opponuntur:quę medio indigent,non primò efficiũt,sed alia adiuuando efficiẽdi socia sunt. Agunt autem nugas,qui alui purgationem,medicinam tussim mouẽtem,frigidam perfusionem proferunt.nam hęc,quamuis rectè interdum fiant,plurimum tamen ab eo,quod nunc proponitur,abhorrent,in quo demõstrandum est,qui fiat,vt vinciendi ratio,quæ extenuandi vim habet,vel quod exhaustũ est,confirmet, vel plurimũ eò sanguinis concitet.frustra autẽ,dum hæc ostendere nequeunt, exempla adscribunt præterquam quòd exemplo stabilẽ, certámque scientiam non efficiunt. ostendimus enim in libro de exemplis, non esse exempli vsum, vt qui rem non cognoscunt,eius scientiam acquirant. quod quidem nonnulli afferunt,qui rhetorum more,vt scientia comparetur,exempla adhibentes totâ aberrant via, non secus atque vbi Platonem dicunt plærunque per enumerationem demonstrare.ostensum enim est illum vti enumerationibus gratiâ explanationis

planationis

planationis: quicunque verò tenetur ſtudio exquiſitiùs intelligendi enumerationis vim,& exempli,ad eum locum adeat,vbi de vtroque tractatur, quæ nos alibi exequuti ſumus. Sed nunc ad propoſitum reuertamur eos hortati , qui in hiſce libris verſantur,vt quùm hactenus diligenter legerint, ad ſequẽtium expoſitionem accedant,quæ præcedentium fidem faciunt.ad ea iam igitur progrediamur vniuerſa,quæ vt in aperto magis ſint,non adſcribemus tota ſimul, ſed membratim eóque modo etiam explanabimus.

» CÆterùm præſtat partem,quæ ſuper aliam poſita eſt,ſicut femur ſuper id, » quod à genu ad pedem eſt, ſimúlque alterum crus cum integrâ parte deligare,vt ſimilius ſit,pariter quieſcat,& æquè alimẽto prohibeatur,atq; alatur.

Paulò antè propoſitum eſt rationem deligandi extenuatas partes diuerſam eſſe debere ab eâ,quæ ad fracturas pertinet,hæc ſiquidẽ adhibetur, vt ſanguinis curſum prohibeat, quod in affectâ ſede collectum eſt, ſurſum deorſúmque exprimat,mẽbra quieta ſeruet,& immobilia, cum hâc viâ vitiatæ partes interdum ab inflammatione penitus defendantur:at nunc non eo incũbitur,vt fluxus ſanguinis repellatur, vt quod in ipſis ſubſiſtit educatur, vt immobiles cõtineantur,ſed ad omnia his contraria conſilium dirigitur. Faſcia itaque(vt ſuprà ſcripſi)ordiatur à parte ſanâ,premendóq; hanc ,ſanguinem,qui in ipſâ cõtinetur,ad extenuatam tranſfundat,non tamen ex toto integram partem exhauriat. Crure igitur aut brachio ægrotante abundè eſt vinculum incipere ab inguine,aut ab alâ:ſed,ſi malum hoc femur infeſtat, aut humerum, neceſſe eſt contrarium mẽbrum deuincire,vinculo ab imâ parte orſo, & vſque ad inguen vel alam porrecto. Si quando autem brachium, aut crus vehementer ægrotet, expeditiùs eſt vtrũque deligare,& quod ſuperpoſitũ eſt affectæ parti, & quod integrum,vt prohibeatur alimentum,neque illi ſubminiſtretur. atque hâc de cauſâ dixit Hippocrates[ſicut femur ſuper id, quod à genu ad pedem eſt, ſimúlque alterum crus cum integrâ parte deligare,vt pariter(inquit)quieſcat]id eſt,ocioſum ſit alterum crus,atque illud,quod affectum eſt,& æquè ipſius alimentum intercipiatur. Illud verò [vt æquè alatur] idcirco poſuit, quià membrum,quod vincitur,noluit ità alimẽto prohiberi, vt nulla pars penitus ad ipſum feratur. Quòd ſi vehementer quis adſtringat, ex toto ferri alimentũ prohibebit,periculúmque protinus erit,ne pars emoriatur,id ſi non fiet, alimentũ quidem certè tam in femore, quàm in crure auferetur.propoſitum quidem eſt non extenuare femur,ſed crus reficere. verũ quià vinculi ratio alimẽtum detrahit,huiuſmodi noxam aliquandiu admittimus:deinde poſteà, vbi crus modicè carnem contraxerit,vtrique cõmuniter conſulimus. Quare illi audiẽdi non ſunt,qui volũt Hippocratẽ iubere,vt cum extenuatâ parte,ea,quæ ſuperpoſita eſt,atque alterũ crus extenuetur,vt gracilium partium macies occultetur, ne in aperto ſit, néue ex plenioris membri cõparatione deprehẽdatur. cùm nec medicus quiuis vnus è populo, nedum Hippocrates hãc curãdi rationẽ probaret.

» LInteorum numero, non preſſu.

In ſuperioribus iam ſæpè imperauit, vt hoc idem fieret, vbi deligatum membrum ſanari penitus ſine dolore voluit.

» LAxandum eſt primò,quod maximè indiget,ac frictione vtendũ,quæ im- » pleat,& perfuſione citra ferulas.

Verbum[primo]vel ad tempus retulit,vel ad vim, ſi ad tempus, vel in vno vinculo,vel in his,quæ ſequũtur,inter ſe collatis. Sed quià verè hæc omnia di-

cuntur, idcirco quod proponitur clarũ est, nisi fortasse si ità scripsit, volens cuncta hæc à nobis intelligi. Protinus igitur in primo vinculo, quoniam conuenit plurimum integræ partis cõprehendere, linteáque primo ambitu arctari, tum subinde magis laxari, maximè autẽ eâ parte, quæ refectione maximè indiget, probabile vtique esset verbum [primo] ad vim relatum de parte dici, quę curatur: ad tempus verò, de primo vinculo. Quòd si accipiamus in omnibus vinculis inter se comparatis, mẽs erit huiusmodi. si in primis vinculis cum integrâ partem quoque vitiatam deuinxeris, interdum nudandã æger præbebit, quod ipsum primò agendũ est in ijs, quæ refectione indigent, atque eâ de causâ minùs benè nutriuntur. at quùm sanguis ad vitiatum locum & frictione concitetur, & alijs, quę paulo suprà narraui, ipse magis citiúsque carne implebitur. Verùm Hippocrates & frictionis & perfusionis aquæ calidæ meminit, nõ tamen medicamenti, quoniam hîc sola docet manus præsidia. neque existimandum est prætermissum ab eo fuisse membra eatenus dimouenda esse, ne ad lassitudinem dentur, quùm ea ostenderit, quæ sunt eiusdem generis, & motus quilibet permacræ partis ad id genus spectet, ad quod frictio, quùm verò quiescere iusserit alterum crus, non secus atq; integrã partem, & nunc frictionis mentionem fecerit, motu quoque vtendum esse planè censuit, nihil enim prohibet, quo minùs absque humero brachium, & crus absque femore moueatur. quùm non opus sit aduersus maciem immobili crure ac brachio. constat enim curari hæc, dum mouẽtur transmisso alimento per partes superiores, quæ eo non fruuntur, siquidem illæ potissimùm fricentur, pice illinantur, & calidis medicamentis curentur. Plurimum verò sanguinis ad membra concurrere extremis partibus calefactis magnum tibi sit indicium cõcitatus ibi calor & rubor. Horum autem plenam curationẽ habes, quùm his, quæ Hippocrates tradidit, adiecerimus calefacientium medicamentorum admotionem, cuiusmodi est inunctio picis. Hippocrates nihil penitus in hoc libro de medicamẽtis meminit, quanquam plures affectus memorat medicamentorũ auxilium postulantes, ex quorum numero sunt sanguinis suffusiones, id vitiũ sub quo resoluuntur, quę articulos continẽt, præter hæc abruptiones, cùm eam persequi medicinę partẽ instituerit, quę manu medetur, atq; hanc (vt dixi) nõ vniuersam, sed partẽ, quæ maximè necessaria sit, & vtilissima his, qui ad medicinalẽ artem aggrediũtur.

FVlcimenta verò, ac firmamenta, velut pectori, costis, capiti, cæterisq; eius generis, alia pulsus causâ adhibentur, ne quid eo concutiatur, alia propter commissuras, quæ dehiscunt, ad ossa caluariæ, vt fulciant, sed ad tussim, & sternutamentum, aliúmue motum, cuiusmodi in pectore & capite excitatur, vt firment, quorum omnium eadem in vinciendo moderatio est, nam quà vitiũ est, maximè adstringi debent. Subijcienda igitur lana mollis, quę morbo aptetur, alligandúmque est, non arctiùs, quã ne pulsus concutiat, extremitatésque commissuræ dehiscentis se concingant, neq; circa tussim, & sternutamenta, sed firment, ità, vt neque cogi, neque concuti sinant.

Quid sibi velit verbum fulcire, quod Hippocrates dixit ἑρμάζειν, inde apertè colligitur, vbi iussit fulciẽdum vinculis esse, non tamen comprimẽdum, tam quùm panniculus super fascias inijcitur, quàm quùm fasciæ ipsæ circumdãtur. Ducta autem vox est à nomine ἕρματα. sic enim fulcimenta græcè vocantur, quorum meminit Homerus in eo carmine, — ὑπὸ δ' ἔρεον ἕρματα νηῶν. quasi nihil differat, ἐρείσματα, id est fulcimentá ne dicãtur, an στηρίγματα, id est firmamenta.

mamenta. Conſtat autē Hippocratem ſępiùs dixiſſe [ἐρμάζειν] non tam in faſcijs, quàm in pannis panniculíſque, quod ϛηρίζειν, id eſt firmare ſignificat, quin & expoſitores vbique pro eodem acceperunt. Nunc verò duorū nominū ἐρμάσματα, ſic enim dixit fulcimenta, & ϛηρίγματα, quo firmamēta expreſſit, proximè alterum alteri ſubijciens, indicaſſe videtur nō ſignificari idem ab vtroque. An ἐρμάσματα intellexit, quæ in vinciendo ſubijciuntur, circumdanturq́;, vt affectam partem immobilem teneant, ac primò quidem faſcias, quæ primùm inijciūtur, quæ præter alios quoſdā vſus, etiamnum ἐρμάζουσιν, id eſt fulciunt, dein pannos, qui & ipſi non modò fracturam, ſed & faſcias fulciunt, poſthæc faſcias, quę ferulis ſuperinijciuntur, & panniculos. ſiquidē hæc omnia, cùm eâ de cauſâ dentur, vt contineant quæ antè inuoluta ſunt, non ea tātùm, ſed fracturas quoque fulcire poſſunt. Verùm ἀποϛηρίγματα, id eſt firmamenta, mihi videtur appellare quęcunque ſine vinculo ægrę parti vniuerſę ſuperdantur, aut à ſiniſtrâ vel dextrâ parte, aut à ſuperiori vel inferiori. voco autem ſuperiorem vel inferiorē ad craſſitudinem reſpiciens totius corporis, in eo enim ſpacio, quod in ipſius craſſitudinem eſt, quæ ſubijciuntur, ab inferiori parte ſunt, quę ſuperimponuntur, qualiacunque ſint, à ſuperiori. Firmatur autem extremitas rectâ aliquâ re, quæ ab inferiori parte erigatur, caput puluinis & ceruicalibus, tum lanâ & pāniculis mollibus: canalis cōminuto cruri item ſubiectus vtrinq; ipſum firmat. Sed pilā ex lanâ demiſſam ſub alam, in quâ humeri caput exciderit, licet & fulcimentū & firmamētum appellare, eo enim, quòd & ipſa alligetur, pars quodāmodo fit totius vinculi, quęcunq; autē ad fulciendum thoracē & caput ſuperdantur, firmamenta magis dicūtur q̄ fulcimenta. Hæc à medicis excogitata ſunt propter motus partium neceſſarios, quorū aliqui naturales ſunt, vt reſpiratio pectoris, pulſus membranarum: nonnulli præter naturā, cuiuſmodi tuſſis, ſternutamentum, ſingultus, & quicūque pulſus inflāmatis partibus accidunt, aut ſub vehementi capitis dolore in temporum arterijs, & ſæpè palpitatio præcordiorū: eſt etiam interdum, cùm aliæ partes firmamentum requirunt. Debēt itaque adhiberi firmamēta faſcijs nonnūquam per ſe iniectis, vt ad temporum arterias, vbi caput intolerabili dolore torquetur, aut ad præcordia palpitātia, aut ad vulnera, in quibus veremur, ne ſanguis erumpat. nōnunquā verò faſciâ lanam comprehendimus: interdum tamen nullâ adiectâ faſciâ ſimpliciter firmamus. thoracem quidem & ceruices lanâ, caput puluinis mollibus, aut leuibus ſacculis, in quos milium calefactū coniectum fuerit, vbi ſimul & firmandum & fouēdum eſt: maxillam verò prolapſam, mollia firmamēta admouētes interdum firmamus. Ergo, cùm cōmunis ſit ἐρμάσματος, id eſt fulcimenti, ac ϛηρίγματος, id eſt firmamenti vſus, iure putant, qui librū hunc expoſuerunt, ab vtroque idē ſignificari, quibus ſępè verbis nos quoque vtemur nullo diſcrimine interpoſito. eſt autem cōmune conſiliū, id, quod paulò antè dicebam, vt partes motu minimè concutiantur, ſed, cùm (quod proximè declaraui) propriū quoddam diſcrimen inter hęc ſit, vbi curioſiùs agere volumus, ϛηρίγματα dicemus, quæ ſine vinculo, ἐρμάσματα, quæ cum hoc adhibētur: ſicq́; ſtatuemus ea vocari ϛηρίγματα, quę partibus illis dantur, quarum motus neceſſarius eſt, à quo ceſſatio nō eſt in nobis, ἐρμάσματα, quæ immobilibus. Motus ſiquidē cruris & brachij in nobis eſt: thoracis verò & membranarū non eſt in noſtrâ poteſtate, neq; item palpitatio alicuius partis, neque tuſſis, neque ſternutamentum, neque ſingultus, quibus, quo minùs moueantur, obſiſtere aliquādiu non licet. vrget enim poſteà neceſſitas,

vbi,quâ concitantur,causa vehemens fuerit, videtur'q; valentissimi viri dũtaxat posse resistere,prohibereq;, ne moueantur. Sed aliter Hippocrates in proposito loco scripsit,quod ad pulsus pertinet,ne concutiat,tum quod ad cõmissuras capitis, ne dehiscant, ἑρμασμάτων verbo vsus: σηριγμάτων verò ad tussim & sternutamẽtũ aliúmue motũ,cuiusmodi in pectore, & capite excitatur. Dehiscunt igitur in capite suturæ,quæ ῥαφαὶ dicũtur, cùm,vbi ossa capitis se tangũt, propriè dicãtur ἁρμονίαι,sed trãslato vocabulo ῥαφαὶ.caluariȩ enim ossa ad vnguẽ inter se ἥρμοσαι,id est cõmittuntur,atque idcirco ipsorũ contactus καθ' ἁρμονίαν cõmitti meritò dicentur,& à similitudine eorũ,quæ suuntur, ῥαφαὶ, id est suturæ. hȩ autem facilè interdum hiant,& interdũ dolorem mouent,quùm ea inflamantur,quæ connectunt membranã caluariam tegẽtem cum eâ,quæ dura sub caluariâ cerebrum cingit:sæpiùs item venæ tenues, quæ per suturas transeunt, inflammatione tentãtur,quo fit,vt motus duræ membranæ super inflãmatam partem cõcidentis,dolorẽ afferat,ad exemplũ motus arteriarum, qui aliquãdo ob inflãmationem dolori est. Hæc quidem vitia curiosam firmamẽti moderationem postulant,sic,vt nec ità laxum inhæreat affectæ parti,quæ mouetur, vt ipsum quoq; facilè concutiatur,& eâ de causâ molestũ sit: nec rursus plus iusto insidens premat,& dolorẽ exasperet. Ipsa autem alligandi moderatio superiùs ab ipso posita est,& ad alios quosdã morbos,quibus idem vinculum quod fracturis conuenit,atque idcirco nunc scripsit[quorũ omnium eadẽ in vinciendo moderatio est[quorum]intelligens,quæ nunc proposita sunt.cumq; eandẽ dixerit moderationẽ esse, deinceps moderationẽ ipsam refert, cùm inquit[nam, quà vitium est,maximè adstringi debẽt]id est,vbi vitium est,siquidẽ verbum [quà] ᾗ ab ipso dicitur,quod nunc pro aduerbio loci accipitur,ac propterea debet adspiratione,& circũflexo accentu proferri. Itaque id,quod ad huiusmodi vitiũ fulciendum vel firmandũ adhiberi vtiliter testatur, adstringi voluit, nimirum fasciarum ambitu,nõ magis,q̃ vt prohibeat partes,quo minùs sub pulsu concutiantur,quod est præ angustiâ impedire motũ arteriarũ, hæc enim est causa doloris. Alium insuper finem prȩscripsit,qui propriè pertinet ad suturas, quæ diducuntur,quùm inquit[extremitatésque commissurȩ dehiscẽtis se contingant]extremitates vocans,vltra quas non possunt cõmissuræ se contingere. Intelligitur autem ex hoc vehemẽs & immoderata compressio.nam,vt diduci ossium commissuram non expedit,ità,nec plurimum comprimi,quandoquidem hoc quoque naturæ alienum est. Hi ergo fines sunt valentioris pressus:lenioris,deinde adscribit[neque circa tussim & sternutamenta] quasi ità dixerit, neque in tussi & sternutamento,ità,vt affectæ partes nullâ re contentȩ concutiantur,agitentúrque . tunc siquidem acriores motus concutiẽdo laxiores partes,& minimè fulctas vehementiùs quàm vitiatis opus sit, earum dolores exacerbarent. Quæ verò moderatio adhibẽda sit in fulciendo,ipse postremò adiungit,vbi ait[ità,vt neque cogi,neq; concuti sinãt] id est,ne,quæ vitiata sunt, comprimãtur valenter, néue motu concutiantur, hoc,est neque nimis arctè,neque nimis laxè colligentur.

FINIS COMMENTARII TERTII
GALENI IN HIPPOCRATEM
DE OFFICINA MEDICI.

Galenus de fascijs Vido Vidio FLORENTINO INTERPRETE.

HIppocrates ille auctor vetustissimus mundiciẽ spectans,quam exigunt aliæ artes in agendo,mihi videtur non inconsideratè protulisse[Nobis sanè placet in arte vniuersâ animi intentionem adhiberi,in quacũque enim operâ decorè agere rectéque possumus, decorè ac rectè agere conuenit: quæcunque mundiciem celeritatémque admittunt, celeriter mundéque conficienda sunt:atque vbi euitari dolor possit,quàmmaximè iocundè: tum reliqua huius generis omnia præclariùs agere debemus, quàm alij eiusdem artis professores].Siquidem(vt in nonnullis,quę efficiuntur,videre licet)artifices vsum habentes non aliâ re præstant ignaris & expertibus, quàm celeritate atque elegantiâ.Medicum ergo eo magis quàm alium artificẽ fungi decet suo munere, quo sibi nobilior est subiecta materies , & idcirco, siue secet, siue adurat, siue alliget, siue quid aliud manu moliatur, non modò vtilitati studere debet, sed mundiciei & elegãtiæ,quemadmodum ipse alibi rursus testatur, quùm inquit [Vinculi ratio duplex,altera illius quod inijcitur,altera illius,quod iniectũ est. quod inijcitur,vt celeriter,iocundè,promptè, elegãter. celeriter quidẽ,vt opus expediatur:iocũdè,vt facilè præstetur:promptè,vt vbique sit in promptu: eleganter,vt oculos delectet].Mala enim in nonnullas corporis partes incumbentia,idoneam vinciẽdi rationem postulant, eámque per se homo sæpissimè decoram expetit.quare tam solius ægrotantis gratiâ,quàm omniũ, quibus sui videndi copiam faciet,scire oportet, quæ vincula & simplicia, & varia, singulis partibus accommodentur: nec ignorandum est nonnullis vtraque conuenire, nonnullis alterutra,nempè varia, licet alij secus existiment, de quâ cõtrouersiâ primò diiudicare operępreciũ est. Expellunt nonnulli varia vincula,nõ modò tanquam nihil proficiẽtia,sed veluti vsum præstantia maximè alienũ.id quod nullâ stabili ratione firmant:sed testimonio maiorum nituntur,primùm Hippocratis,quùm inquit[Sed qui præstantia vincula amant sine mente complura alia lædunt]præstãtia id est varia:deinde Mantiæ referentis cuidam oculos procidisse, cui pharmacopola caput & faciẽ vario vinculo deligauerat, ídque iure putant euenisse. quod fasciæ ob varietatem inæquales vrgeant, & idcirco mouere inflammationes possint, atque abscessus. Sed satiùs fuit eos dignoscere,non vinculorum varietate accidere,quod adducũt,sed inscitiâ alligantium, qui valẽter adstringũt.oportuit enim ita deligare,vt Hippocrates docuit,cùm ait[In his autem maximè ad vinculum pertinet,vt arctetur quidem sic,vt quæ iniecta sunt,neque recedant, neque comprimant, sed fulciãtur,non tamen cogantur] ęquum autem fuit, vbi Hippocratem citarunt, illud adiungere, quod in Hippocratis oratione restabat,non enim simpliciter scripsit. [Sed, qui præstantia vincula amant,complura alia lædunt]. verùm subiecit [sine mente] intelligãt autem ex ijs,quę mox persequar,vinculum variũ nullo modo ab Hippocrate submoueri : ipse igitur in libro de officinâ medici fasciandi rationem agens, vbi narrauit quid vincula requirãt dum inijciuntur,quid postquam iniecta sunt,subdit.[Quod iniectum est,vt rectè,vt decorè]rectè intelligit iniectum,quod confert:decorè,quod elegans est.vt autem exponat quid sibi velit

decorè,addit.[Decorè quidem,vt ſimpliciter,vt diſtinctè].adiungit autē verbum ſimpliciter non quo ex toto declaret decorè,ſed ex parte,quaſi dicat vinculum ſimplex ſit & diſtinctum, quod euidentiùs colligitur ex ijs,quæ ſubiecit.[Aut ſimilibus & æqualibus,æqualiter & ſimiliter:aut inæqualibus & diſſimilibus,inæqualiter & diſſimiliter. Species autem ſimplex orbicularis, aſcia, ſima, oculus, rhombus,dimidiatus. aptetur verò ſpecies ſpeciei, ac morbo illius,qui deuincitur]. Ergo vinculi ſpeciem, quæ ſimplex eſt, orbicularem eſſe neceſſe eſt,ſed aſcia omninò ſima eſt,atque ità quod prorſus æquale eſt,erit ſibi ſimile, quod inæquale diſſimile. num igitur deterrentur iam de ſententiâ, qui varia vincula repudiari ab Hippocrate voluerunt,fatentes aſciam,oculum, rhombum, dimidiatum , varijs aſſignari? an præter hæc, illis commemorem eundem Hippocratem in libro de articulis, ad fractū iugulum, vinculum admouere,quod à gruis ſimilitudine γερανίδα nominauit,ídque varium eſſe? Sciāt autem quibuſdam partibus,cuiuſmodi femur eſt,vbi repoſitum eſt,atque humerus & cubitus aliáque plura,nullum aptari vinculum poſſe niſi varium. Hactenus de his. pergamus iam ad faſciarum vinciendíque rationem,ſcrutemúrque in primis,vt faſciæ inter ſe diſtent,materiâ,habitu,lōgitudine, latitudine, ſtructurâ. Materiâ igitur inter ſe diſſident,quoniàm nonnullæ linteæ ſunt, nōnullæ ex lanâ,aliæ ex membranulis,quarum vſus,quùm neque vnus ſit, neque ſimilis, ſed diſpar,vbi opus erit, eas accipere conabimur, quæ morbo maximè congruāt,quæcunque ergo adſtringenda erunt,linteis alligabimus, at vbi adſtringere non oporteat, propterea quòd hoc inflammationi ſit inimicum, ſed abundè ſit continere vel tegere,ex lanâ, ex membranâ verò ſecuti Hippocratem, vbi naſus vel maxilla comminuitur , extremitatem membranulæ parti, quę vinculum poſtulat,agglutinantes:Habitu,quùm aliæ glomeratę,aliæ ſciſſæ ſint,aſſutæ aliæ,glomeratæ ſunt,quæ ex habenâ in lōgitudinem fiunt, quibus nihil aſſuitur,tales ſunt,quibus perfracta membra vinciūtur,ſciſſæ,quæ ex vno linteo extremis partibus vel alibi ſciſſo conficiuntur, quales ſunt, quæ ad capitis vulnera dantur(cancri dicuntur)ſiue in quatuor partes ſcindantur, ſiue in ſex,ſiue in octo, aſſutæ ex pluribus habenis variâ figurâ inter ſe iūctis componuntur,quales ſunt,quæ ſuſpēdunt,quæ cingunt,quę mammas deuinciunt, quę mammis & loco præterea,qui iuxta anum eſt,accommodantur:Longitudine,cùm quædam breuiores,quædam longiores ſint:Latitudinis eadem ratio eſt,ſiquidem tam hęc,quàm illa debet vinciendis partibus reſpōdere:Structurâ, nam aliæ texuntur, aliæ conſtant ex materiâ per ſe coactâ, vel certo ordine implicatâ,quę ſimplici texturâ fiunt,nonnullę hâc de cauſâ texuntur,nonnullæ conficiuntur ex telâ, quæ ad alium vſum texta ſcinditur in faſcias, his plærunque vulnera obligamus,illis vtuntur venatores ad crura defendenda,eædē primæ palmæ parti circumdantur, quæ ex implicatâ materiâ fiunt, ab aurigis ad latera cōtinenda adhibentur. Eſt autem perpetuum,vt qui vinciunt, faſcijs abundent,& quas habent, ſciant quàmoptimè adhibere, atque vbi deligendi locus eſt,tales accipiant,quales docuit Hippocrates,quúm inquit[Iam verò faſciæ parentur,leues,tenues,molles, mundæ, latæ, ſine ſuturis, ſine eminentijs, ità valentes,ne extentæ rumpātur,& paulo ampliùs]. Mundas quidem eſſe cōuenit, quoniàm ſordidæ præterquàm quòd indecoræ ſunt, liquore aliquo reſperſæ,non madeſcunt,deteriúſque id reddunt,quo perfundūtur, eſſe item ſui coloris debent, ne ſi purpurâ inficiātur, vel aliâ huiuſmodi re, eandem noxam

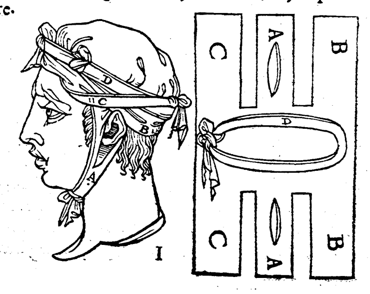
afferant,

afferãt,aut coloris ſimilitudine currentẽ ſanguinẽ repręſentẽt:tenues inſuper, ne ambitus in tumorẽ nimiũ aſſurgant:molles,ne ob duritiẽ vrgeant:leues, ne onere infeſtẽt:ſint prętereà ſine ſuturis inæqualibus,ob quas futurum eſſet, vt cõprimerent:tũ ſine eminẽtijs,hoc eſt nõ ſint orę à lateribus ipſâ texturâ confectæ,vel alioquin verſæ atq; cõſutę,nec quædã extantia,quaſi fibræ.cùm quę eminent,vinculũ reddãt inęquale,quę extãt,non patiãtur faſciã facilè circuire. Quòd ſi faſciæ ex inciſo linteo fiant,incidatur nõ trãſuerſum, ſed in lõgitudinem,ſicut intextũ eſt,ſectione ad ſtamen directâ,ſic enim lintea facilè ſcindũtur,quod ſecus habet,ſi quà ſubtegmen ꝑcedit, hoc tentetur, adde,quod quæ in longitudinẽ ſcindũtur faſcię,quod vinctũ eſt,firmiùs continẽt. At vinciẽdi ratio quædã(vt ſuperiùs dixi)ſimplex eſt,& quædã varia, atq; hæc modò nomen inuenit à ſede,cui adhibetur, modò ab euentis, nõnunquã trãſlato vocabulo à ſimilitudine animalium.à ſede,quæ vincitur,nomẽ trahit,oculus,naſus, inguen,cæteraq; huius generis:ab animalibus,cancer,accipiter,aries,lepus,teſtudo:ſed ab euẽtis,vallũ ſeu cõiunctũ,ſeu diſiunctũ,operculũ,habena,& quæ his ſimilia ſunt.Prætereà ex huiuſmodi vinculis quædã ſunt vincula tãtùm,vt tholus,regiũ,ſcapha,diſcrimen: quædã vincula ſimul & laquei,cuiuſmodi eſt lepus auritus, paſtoralis,cæteriq; cõſimiles.Vinculũ inſuper aliud ab altero faſciarum capite incipit:aliud à medijs faſcijs:aliud vtroq; modo. Quoddã item certis ſedibus idoneũ eſt,reliquis alienũ cùm ſit:quoddam alijs quoq; aptatur. Super hæc aliud à priori parte cõſpicitur,ꝙ priorẽ hominis partẽ duntaxat alligatã oſtẽdat:aliud à poſteriori,aliud ab vtrâq; ſimiliter & priorẽ & poſteriorem partẽ æquè vinctã demõſtrãs,atq; hæc nunc cõſimili,nunc diſpari ratione veniunt in conſpectum,quæ omnia plana fient,cùm ad ſingula ventũ erit.Sed conſiderandũ eſt,inquirendũq; an quomodolibet ordiri faſcias oporteat:maiores enim omnes ſtatuerunt certas corporis ſedes,à quibus faſciæ ordiri deberent,exẽpli cauſâ in capite,ob quãcunq; cauſam vinciatur,faſcię caput in occipitio collocãt,inde ipſam circũagentes,iuncturã cõficiunt,nec quidquã intuẽtur,quod agũt morbo ne,cuius cauſâ vinculũ adhibent,ſecundũ ſit,an aduerſum:in alijs itẽ partibus inſcitiâ vel ignoratione(vt credibile eſt)decepti,locos præſcripſerunt. neceſſe enim eſt rectè vinciẽtem auctore Hippocrate eò incũbere,vt nõ ſolùm deligãdæ parti,ſed affectui quoque vinculum cõueniat. Nos igitur nõ vndecũque, ſed quà maximè expedit,ordimur, extremãque faſciam imponimus,quà docuit Hippocrates,cùm inquit, [Quę mouentur,vt articuli, quà curuãtur,minimis,& maximè collectis,veluti poples: quà extẽdũtur,ſimplicibus & latis,veluti patella,obuolui debẽt.quæ autẽ adijciuntur ad cõtinẽdum quidẽ,quę circa hæc ſunt:ad ſuſpendẽdum verò faſciã omnẽ,quà corpus quieſcit,& quà magis cauum eſt,ſuperimponẽda,vt ſupra vel infra genu. Cõſentit autẽ cũ capite humeri faſcia ad alterã alam demiſſa:cũ inguine,ad alterũ ilium:cum crure,ſuper partẽ huius poſteriorem,quæ carnoſa prominet.quibus autẽ ſurſum labitur,ab inferiori parte ſuſpendẽda eſt:quibus deorſum,à ſuperiori. vbi nihil tale eſt,quẽadmodũ in capite, quà maximè æquale eſt,cõtineri faſcia debet,& duci ꝗ̃ minimè obliqua, vt poſtremò obuoluta, quà valẽtiſſimè hęreat,vagos circuitus cõtineat]. Oportet prætereà deligãtem ad ea reſpicere, quę in vĩculo requirũtur,cuius Hippocrates duas eſſe ſpecies teſtatur,vnã eius, quod inijcitur,alterã eius,quod iniectũ eſt. vtrobiq; autẽ ſummâ curâ enitendũ eſt,dum vinculũ inijcitur,vt celeriter,iocundè, prõptè,elegãter.celeriter quidẽ

vt opus expediatur:iocũdè,vt facilè præſtetur:prõptè,vt vbique ſit in prõptu: elegãter,vt oculos delectet.cũ iniectũ eſt,vt rectè,vt decorè habeat,nihilq́; abſit ex his,quę ſuprà opus eſſe retulimus. De vſu autẽ vinculorũ ſcire licet quędã eâ de cauſã adhiberi,vt cõtinẽdo curãtibus præſidijs ſubſeruiãt : alia nõ ꝓpter hoc,ſed vt ipſa per ſe agãt,quibus curatio cõmittitur.in his maximè attẽdendũ à quâ parte faſcia ordiatur,quâ circũeat,quâ deſinat.quę ſingula exquiſitiùs cõſcribi nõ poſſunt,docere tamẽ viã licet per quã medicus facilè iudicare de ſingularibus poterit,naturã ſingulariũ partiũ perſpiciens,q̃ facilè alligẽtur,ſuſpẽdantur,collocẽtur:atq; inſuper quid vinculũ valeat,efficit enim,vt quę abſceſſerũt ꝓpellãtur,hiãtia cõiungãtur,peruerſa dirigãtur,atq; omniũ cõtraria pręſtentur. Oportet autẽ,ſi quid abſceſſit,ità deuincire,vt quæ ſublimia ſunt,ſedẽ contingãt,hoc eſt locũ,vndè receſſerũt,at nõ premãt:incipiẽdum verò à parte ſanâ,& quâ vlcus eſt,finiendũ,vt qđ ſubeſt effundatur,& aliud vltrà nõ coëat. Sed quę abſcedere volumus,cõtrario modo penitus alliganda ſunt,atq; vbi in vnũ adducere cõuenit. verũ vbi,quæ hiãt, hoc eſt,quæ in exteriorẽ partẽ conuerſa ſunt,lõgè initio accepto cõiungẽda ſunt,in cęteris eodẽ modo vinciẽdũ, tantũ ab vlterioribus aliquid adducendũ erit,paulatimq́; cõprimẽdum,primò minimũ,deĩde magis,maximę cõpreſſionis terminus ſit,vbi ſe cõtingũt,aptãturq́;,ſed nõ vrgẽt. verũ in diducẽdis,quę cõtracta ſunt,ſi inflãmatio eſt,ſuperſedẽdum eſt,ſi ea nõ eſt,præparatione eâdẽ vtendũ,ſed vinculo cõtrario. dirigere item vbi peruerſa oporteat,cætera fieri eadem debẽt. tum quæ receſſerũt adducẽda ſunt,cõtraria autẽ contrà. Hęc omnia medicũ quaſi leges tenentem, obſeruantẽq́; expedit id eligere, quod ſingulis vitijs idoneũ eſt, minimeq́; ad certos locos conſiliũ dirigere. Nos,quanq̃ in vno quoq; caſu,quà primũ ordiri vinculũ oporteat,perfectè explicare difficile eſt,dum tamen faſciarũ rationem indicabimus,vt res euidentior ſit,locos ſtatuemus,à quibus ordiri potiſſimùm conueniat:medicus verò in agẽdo vbique illũ eliget, qui maximè in rem erit.

Linteum ſciſſum ad ſummũ caput,& ei proximã regionem. I.

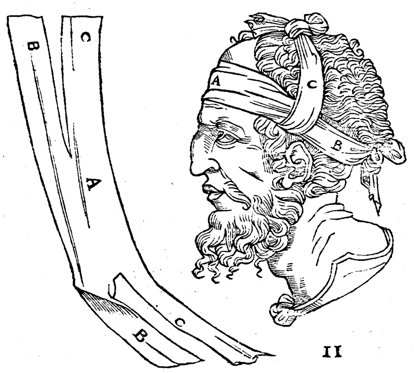
Linteum iuſtę magnitudinis ſcinditur in partes ſex,& mediũ quà verticem cõplectitur,integrũ relinquitur, ex partibus verò pẽdẽtibus mediæ findãtur è regione auriũ,ac ſub mẽtum demiſſę,nodo inter ſe vinciãtur. Quo facto altera faſciola anguſta media occipitio inijcitur,extremaq́; ad frontẽ adducũtur,& à latere capitis nodũ accipiũt:quatuor verò partiũ,quas pendere ſinebamus,hęc ratio eſt,poſteriores ꝓpe nodũ anguſtioris faſciolę,priores ſupra occipitiũ inter ſe colligantur.licet itẽ abſq; nodo,alijs ſubiectis, alijs ſuperdatis,poſtremæ fibulã imponere.

I

Linteum ſciſſum ad frontem, & partes, quæ iuxtà ſunt. II.

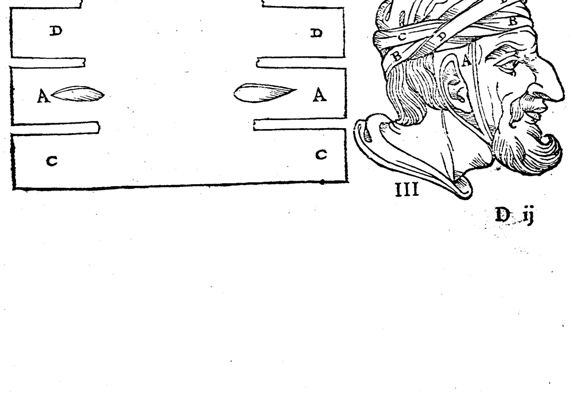
In quatuor partes ſcindere linteũ oportet, medio intacto quà frõti circumdetur: prioréſque partes ſuper poſteriores, quæ depẽdeant, ad occipitiũ dare, ibiq; inter ſe deuincire: poſt hæc reliquas duas conuerſas, in ſummo capite colligare, quæ ſub mentũ etiamnum demitti poſſunt, & ibi nodum accipere. Hoc vinculo ad occipitiũ quoque vtimur, partibus à latere capitis nodo inter ſe deligatis.

II

Linteum ſciſſum ad totum caput. III.

Linteum ſciſſum in partes octo, ità, vt medium integrum ſit, donec tegere caput poſſit, toti capiti obuoluatur: tum ex pendẽtibus partibus, duæ iuxta aures fiſſæ ſub mento inter ſe deligentur, è reliquis verò, binis à priori parte, quaternis à poſteriori, duæ à poſteriori extremæ ſuper alias ducantur ad frontem, alterâ alteri ſubiectâ, vt à ſuperiori contineatur, deinde priores duæ ferantur ad occipitium, ſic, vt æquè alteri altera inſidat, his comprehenduntur quæ priùs fuerant circundatæ, reliquæ duæ poſteriores ad frontem attrahantur, alterâ ſimiliter alteri ſubiectâ, extremæque à latere fibula inijciatur. Hæc vinciendi ratio efficit, vt caput ſine nodis inuolutum defendatur à tædio, quod hi comprimendo afferre plurimum ſolent.

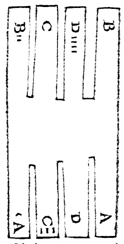
III

Cācer,ſiue vinculū capitis,ſiue operculū ſciſſū in partes octo,ad caput. IIII.

Medium amplecti debet vniuerſum caput, ſic vt quatuor partes à frōte rectè depēdeāt,ab occipitio totidē:ex illis exteriores,ad occipitiū porrectę īter ſe alligētur:ex his exteriores ſimiliter frōti circūdatę,à latere deligētur.tū ex reliquis, quę in frōte ſciſſę partes ſunt,ad occipitiū,quę in occipitio,ad frōtē attrahātur.

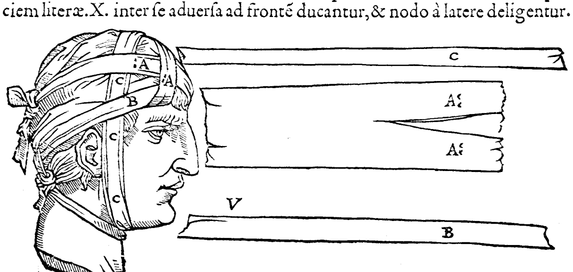

IIII

Operculum ex faſciâ latâ trium capitum (σκεπάστρα dicitur) & ex alterâ,quæ hanc continet (κάβχος vocatur) & tertiâ,quæ prohibet, ne totum vinculum diducatur,καθολκεὺς nominatur. V.

Pertinet ad obuoluendū vniuerſum caput,dicitur autē περισκεπάστρα. eſt quidē κάβχος faſcia lōgior, quæ in orbē faciei & capiti circūdatur, vt operculū cōprehēdat:ſed καθολκεὺς ex faſciâ fit oblōgâ,adhibeturq́; eo nomine,vt diduci vinculū nō ſinat.quarū hæc ratio eſt.Linteū adhibetur ſic latū,vt caput vniuerſum cōplectatur,longiùs q̃ vt duplicatū,hoc efficiat,cuius alterū caput occipitio datur,alterū à frōte depēdet: tum anguſtior faſcia ſub mētū media inijcitur,& in vtrāq; partē per malas attrahitur inter frontē & verticē,inde ſub mētum rurſus demittitur:poſt hæc alterius anguſtioris faſciæ mediū frōti inijcitur,capitáque in orbē ad occipitiū porrecta,ibi & inter ſe,& cū alterius anguſtioris faſciæ capitibus alligātur:at qđ à facie pēdebat in longitudinē,vſq; dū ad ſupercilia vētum fuerit,diuiditur in duas partes,quæ in fronte alterâ ſuper alterā inſidēte ad ſimilitudinē literę.X.in orbē ad occipitiū ducūtur,atque ibi deligantur.Poteſt autē vna faſcia dūtaxat longior,& operculū cōtinere,& prohibere,ne tota iunctura diducatur,ad hunc modū,ſi media inter frontē & verticē ordiatur,capita verò recta per malas ſub mentū demiſſa, ibiq́; altero ſuper alterum excedēte in ſimilitudinē literæ.X, ſub imas aures ad occipitium dentur, vbi rurſus in ſpeciem literæ.X. inter ſe aduerſa ad frontē ducantur,& nodo à latere deligentur.

Hactenus de ſimplicibus vinculis,ſequitur,vt de varijs dicamus, ſi id anteà oſtenderimus;quòd faſciæ circuituum alius dicitur rectus,alius trāſuerſus, obliquus alius, quid autem hi ſibi velint,nomina declarant : tum alius στεφανιαῖος, μετωπιαῖος alius, παρειὰς alius, alius γενειὰς : præter hæc aliud vinculum orbiculare, aliud in orbem ſerpens nuncupatur,aliud poſtremò aſcia. eſt autem στεφανιαῖος, qui coronarum modo inter frontem & verticem tēdit: μετωπιαῖος, qui frontem ambit: γενειὰς,qui ſub mento circumagitur: παρειὰς ſimiliter à malis per quas ducitur,nomen habet:illa demùm vocatur aſcia,quæ lunata figura ab vnâ parte ſima eſt,ab alterâ gibba. Circuituum igitur iſtæc nomina ſunt.

Rhombus alter ſimplex,alter Hippocratis,de quo nunc. VI.

Aptiſſimum eſt vinculum hoc(vt quidam ſenſerunt) ad ſuturas, vbi dehiſcunt,vel(vt alijs placet)ad partium,quas vulnus diduxit,glutinationem, atq; ad emittēdum humorem, eo,quòd comprimendi vulneris vim habeat. ſic autem circuire debet. faſcia à latere capitis orſa,obliqua ducenda eſt ad verticem atque alterum tempus, deinde malis vtrinque circumdanda, & obliquè parti priùs obuolutæ aduerſa in modum literæ.X. ad occipitium demittenda, inde obliqua, ſic,vt à priori circuitu diſtet, per malas porrigenda eſt ad alteras malas,ac rurſus obliqua ſurſum danda, vt bis.X.literam repræſentet, quódque in medio eſt rhombi figuram accipiat,quo facto ad occipitiū ferēda eſt, & fronti in orbem inijcienda,eatenus autē circūagenda,vt quæ nuda ſunt,includantur.

Semirhombus vel lepus ſine auribus. VII.

Huic,& illi, cui nomen eſt Tholus,in omnibus eadem vis eſt. Ratio adhibendi huiuſmodi eſt.faſciæ caput occipitio inijcimus, eámque ſub infimā auriculam obliquè inter frontem & verticem ad occipitium ducimus, tum inter frontem & verticem priori parti aduerſam,ac ſub infimam auriculam ad occipitium attrahimus,poſt hęc fronti circumagimus ſic,vt quod medium eſt,ſemirhombi effigiem referat. extrema verò faſcia,non modò in hoc, ſed in alijs quoque capitis vinculis, fibulâ à latere vincienda eſt. Poſſumus etiam,ſi ex vſu ſit,faſciam circumducere,non ab inferiori parte ſurſum,ſed contrà.

VI

VII

Vinculum ad caluariam, vel ſcapha, vel Tholus, ſeu Dioclis, ſeu Glaucij. VIII.

Maximè idoneum eſt, vbi ſummum caput, & quod inter ipſum & frontem eſt, vincire cõuenit. hoc autem modo ipſum inijcies. orſus ab occipitio faſciam rectè per verticem duces ad frontẽ, ibíque ſiniſtræ manus digito indice continebis, & iuxta priorem partem rurſus ad occipitium demittes, ab eóque tertio ad frõtem porriges iuxta partem priorem, vbi ipſam obuolues per eum ſinum, qui à digito tenebatur, poſtremò fronti circumages.

Thais Perigenis, quam alij ad Molpicam auctorẽ referunt. IX.

Adhibetur eâdem cauſâ, quâ Tholus, ſed quandã præter vſum elegantiam habet. Vbi Tholus vinculum ſuperdatum fuerit, anguſtioris faſciolę caput, ſub eius ambitum indatur, eáque porrigatur obliqua ad ſummum caput, & inter ipſum & frontem, tum in fronte ſub prioris faſciæ ſinum agatur, inde obliqua ad verticem, per id, quod inter ipſum & frontem eſt, ducatur, poſt hæc ad occipitium, dein ſub infimâ auriculâ dextrâ inter frontem & verticem, ſub infimâ auriculâ ſiniſtrâ rurſus ad occipitium reuertatur. Nos verò, vt fideliùs cõtineatur, alium quoque ambitum per frontem adijcimus.

VIII

IX

Thais alia ſine auctore. X.

Tholo obuoluto, faſciola, quæ digiti latitudinẽ æquet, vel etiamnum anguſtior ſit, orſa ab occipitio recta ad ſummũ caput, & ad frõtem, per id, quod inter ipſam & verticẽ eſt, adduci debet, ibiq; duplicata rurſus ad occipitiũ porrecta cõuerti, atque inde per dextram capitis partem ad verticẽ, & inter ipſum & frontem procedere, deinde ad ſiniſtrum tempus demitti, quà duplicãda eſt, & per partem priùs obuolutã, ad dextram capitis attrahẽda, inde ſimiliter duplicata ad tempus, quod tertio fiat, vt tres ſinus duplicatæ faſciæ cincinnorum imaginem referant, ſed poſtquam tertiò ad dextram occipitij partem ventum fuerit, faſciola ad ſiniſtram partem conuertenda, vt æquè in altero tẽpore conſpiciatur, poſtremò, vt benè priores ambitus teneat, fronti circumagenda.

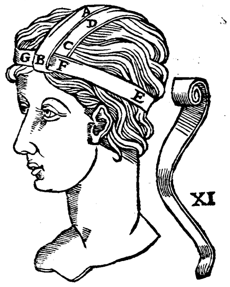
Diſcrimen. XI.

Ad eoſdẽ pertinet ad quos Glaucij Tholus, inijcitúrque hoc modo. faſciæ, quod ſatis eſt, à facie dependeat, & reliqua eius pars ad ſummum caput, per id quòd inter ipſum & frõtem eſt, feratur, inde ad occipitium, ibiq; tradatur miniſtro

nistro continenda, post hæc cõuersa circa frontem detur, quo facto caput à facie pendens, per partem primò iniectam, rectè ad verticem, per id, quod inter ipsum & frontem est, procedat, inde ad occipitium, ibique finiatur.

X

XI

Scapha, seu Tholus Diocleus. XII.

Rectè datur, vbicunque coniungere diducta necesse est, vel quòd ob diutinum materiæ cursum ad oculos incisa cutis fuerit, vel quòd frõs alioquin vulnus acceperit. Obuoluitur autem hoc modo. fasciam ab occipitio orsam trahimus sub infimâ auriculâ dextrâ, vel sinistrâ, prout ab hâc vel illâ priùs ducendam æstimabimus, inde ad tempus adiunctum, ab eóque transuersam inter frontem & verticem, porrigimus ad alterum tempus, inde sub infimâ auriculâ ad occipitium, quà caput priùs superiniectum adstringimus, dein super aurem fronti circumdamus, sic, vt ambitus hic, illi subijciatur, qui inter frontẽ & verticem procedit, ac vterque è regione alterius, ab interiori parte sit resimus, tum quoties opus est eodem modo circumagimus.

Inijcitur & aliter per duos fasciç ambitus, circa eã suturã, quç ad aures p verticẽ tendit, sic, vt alter ambitus super suturã sit, alter infrà, & vterq; ab interiori parte sit resimus, inferior autẽ sursum ꝓcedere debet, superior verò deorsum.

XII

Aliter.

Thais ſub incerto auctore. XIII.

Illis idonea eſt,quibus quod inter frontem & verticem eſt ac proximas partes,conuenit deuincire. Eam ſic admoueto,vbi ſemirhombum inieceris,ſic tamen, vt faſcia frontem non complectatur, ipſam ab occipitio obliquam, ad verticem & frontem porrigito, ibíque conuertito,facitóque, vt circa frontem lunæ figuram imitetur,& cornua ſurſum ſpectent,imâ parte ſitâ inter ſupercilia:poſt hæc ab alterâ parte verticis ad occipitium ducito,ſicque circa frontem attrahito.huiuſmodi vinculum præter eam,quam ſemirhombus affert vtilitatem,eſt etiam aliquo modo ſpecioſius.

XIII

Glaucij vinculum ſuperimpoſitum,vel additum. XIIII.

Ad eoſdem confert,ad quos vinculum ad caluariam, ſed huic magis fidendum.igitur,vbi vinculum ad caluariam adhibitum eſt,aliud ſuperinijcito,cui nomen eſt lepus ſine auribus,ne longum faciam.

XIIII

Regium. XV.

Idē efficit,quod Thais ſub incerto auctore,nimirū,quod inter frontē & verticem eſt,ac proximas partes,deuincit,cuius hæc ratio eſt,faſciç quantum ſatis eſt dependere à facie ſinimus, quodque ex eâ reſtat,inter frontem & verticem rectà ad occipitium trahimus, inde conuerſam ſub imâ aure inter frontem & verticem

verticem obliquè ad occipitium, ab hoc obliquè item ad id contrariæ partis, quod inter verticem & frontem est, tum per tempus, ac sub imâ aure ad occipitium ducimus, deinde caput, quod à facie pendebat, ad frontem attrahimus, térque ibi replicamus, sic, vt sinus ad similitudinem graduum, se excedãt, quos postremò comprehendimus fasciâ circa frontem obuolutâ.

XV

Capistrum, quod dimidiatum, vel ad alteram partem dicunt. XVI.

Expeditissimum est, vbi maxillam seu vulneratã, seu prolapsam, seu ob distentionem oris aliúmue morbum oportet ab alterâ parte vinciri. fascia ab occipitio orsa, obliqua per verticem, & inter ipsum & frontem per tempus ferri debet ad malas, inde sub mento & imâ aure alterius partis ad occipitium, deinde sub imis auribus ac mento attracta eodem reuerti, atque ad eandem rationem, quoties opus est, circuire. Tunc verò commodum ità circundatur, quùm à superiori parte deorsum deligandum est, sin ab inferiori parte sursum, fascia ab occipitio incipiat, & sub infimam auriculam, mẽtúmque procedat, tum per malas ducatur, & obliqua inter frontem & verticem ad occipitium, dein sub mentum circumagatur, postremò frontem ambiat.

XVI

XVI

Capiſtrum ad vtramque partem. XVII.

Ad eos pertinet, quibus maxilla vel vtrinq; ſuo loco mota eſt, vel alio quopiam tenetur, ex ijs, quę dicta ſunt in capiſtro ad alteram partem. faſcia occipitio primùm iniecta, obliquè per verticem & inter ipſum & frontem ad malas porrigitur, demiſſáque ſub mẽtum maxillã, & malas ab alterâ parte amplectitur, inde inter frontem & ſummum caput per partem priùs iniectã in ſpeciem literæ. X. ad occipitium reuertitur, & ſub imis auribus ac mento rurſus ad occipitium data, nouiſſimè frontem complectitur.

XVII

Idem ab inferiori parte ſurſum. XVIII.

Ab occipitio ordiatur, & ſub infimam auriculam, ac ſub mentum detur ad malas, inde obliquè per ſummum caput ad occipitiũ tẽdat, ab eoq; ſub infimâ auriculâ alterius partis, & ſub mento demittatur, tum ad malas, poſt hæc obliquè inter frontẽ & verticẽ ad occipitium ducatur, & fronti poſteà circũdetur.

Idem in vtrãq; partẽ ductum à ſuperiori parte deorſum. XIX.

Mediâ faſciâ cõplecti occipitiũ oportet, capitaq; eius per verticẽ obliqua inter ipſum & frontẽ porrigere, ſic, vt. X. literã repręſentẽt, deinde per malas ſub mẽtũ, & ſub imas aures ad occipitiũ reuerti, poſt hęc circa frõtẽ obuolui, & ad occipitiũ adducta ſub mẽtũ demitti, poſtremò ad occipitiũ per frontẽ circuire.

XVIII

XIX

Idem aliter. XX.

Media faſcia ſuper frontem detur, capitáque eius ducantur ad occipitiũ, ibíque figuram accipiant literæ. X. poſt hæc ſub imas aures ac mentum ad malas, inde inter frontem & verticem obliqua ad occipitium demittantur, tum ſub mentum, nouiſſimè per frontem circumdentur.

Aliter XXI.

Faſciâ mediâ ab occipitio orſâ, capita ſub imas aures mentúmque attrahenda ſunt, tum per malas, quod ſupereſt eodem modo obuoluendum, quemadmodum in eâ, quæ proximè poſita eſt.

XX

XXI

Capiſtrum obliquum ad alteram partem, quo vinciuntur, quæ iuxta aurem ſunt, & maxillæ proceſſum. XXII.

Ab occipitio initium ſumat, & ſub infimam auriculam ad tẽpus, atque inter frontem & verticem obliquè ad occipitiũ, & circa frontẽ procedat, ſępiuſq; ad eandẽ rationem circumeat. quo modo procedere debet, cûm ab inferiori parte ſurſum attrahitur. Sin expeditius fit à ſuperiori parte deorſum, ita porrigatur, incipiat ab occipitio, & obliquè per verticẽ & inter ipſum & frõtem ad tẽpus procedat, ab eoq; ſub imã aurẽ ad occipitiũ reuertatur, deinde frontẽ ambiat.

XXII

Quod alij leporẽ sine auribus, alij semirhombũ vel nauiculam dicũt, ad vtramque partem, commodissimè ad frontem, & ex parte etiam ad id, quod inter ipsum & verticem est, adhibetur. XXIII.

Occipitio primùm fasciam inijcimus, ab eóque sub infimam auriculam ad tempus, & inter frontem & verticem adducimus, & obliquam ad occipitium demittimus, inde circa frontem iuxta angulum oculi tempori propiorem, & inter frontem & verticem obliquè ad occipitium, inde obliquè inter verticem & frontem, parti priùs iniectæ aduersam sic, vt ibi. X. literam repræsentet, post hæc sub infimam auriculam ad occipitium, postremò circa frontem.

XXIII

Idem in vtráque partẽ, ductum à superiori parte deorsum. XXIIII.

Mediâ fasciâ occipitium amplectitor, capitáque eius per verticẽ inter ipsum & frontem adducito, sic, vt ibi. X. literam repręsentent, inde sub imas aures ad occipitium, post hæc circa frontem attrahito.

Idem ab inferiori parte sursum. XXV.

Fascia media ab occipitio orsa sub infimis auriculis in vtráque partem ducitur ad angulos oculorum temporibus propiores, ab his inter frontem & verticem ad occipitium reuertitur, deinde frontem comprehendit. quibusdam placet hanc sub mentum quoque circumagi.

XXIIII

XXV

Vinculum à ſuperiori parte iunctum. XXVI.

Capiſtrum rectum ad vtramque partẽ adhibemus, faſciámque non amplius ſub mentum, ſicut in illo, ſed per medium naſum agimus ad occipitium, & ſuper eam ſuturam attrahimus, quæ ad aures per verticem tendit.

Vinculum Glaucij valdè iunctum. XXVII.

Eâdem ratione obuoluitur, atque id, quod à ſuperiori parte iunctum inſcribitur, niſi quòd fertur etiam ſub mentum.

XXVI

XXVII

Perigenis galea gladiatoria. XXVIII.

Aptiſſima eſt, vbi caput ac malę pluribus locis vulnus acceperũt. capiſtrum obliquum ad vtramque partem inijcitur, dein Glaucij ſcapha, poſt hęc rurſum capiſtrum ad vtrãque partẽ. nonnulli, vt vinculum hoc elegantius reddant, id capitis ornamentum, quod κεφαλὸν appellant, parantes aſſuunt. adhibetur item & alio modo ſine obliquo capiſtro, & faſciâ per malas minimè porrectâ.

Galea aliter ad eoſdem. XXIX.

Faſciæ quod ſatis eſt à fronte depẽdeat, reliqua ad occipitiũ recta ducatur, & eatenus obuoluatur, vt rectũ capiſtrũ efficiẽs totas genas & caput cõplectatur, quo facto, caput quod à frõte pẽdet, ſurſum cõuertendum eſt, & rectè per verticem ad occipitiũ attrahendũ, ac, ſi placeat, ſub imas quoq; aures adducẽdum.

XXVIII

XXIX

Lepus auritus. XXX.

Sic appellãt semirhombũ, vbi laqueus ille accedit, quẽ auriculas nuncupãt, qui vel gladiatoribus decoris causâ datur, vel vt caput cõtineat, vbi propter aliquẽ faciei affectũ pertractare id oporteat. si decoris causâ, auriculæ breues sint, & in medio frontis, nam sic animalis imaginẽ referũt: sin vt cõtineãt, in medio similiter, & magnæ, vt digiti in earum sinus coniecti, continere caput queant.

Alius ad tempora. XXXI.

Hâc ratione obuoluitur. ex alterâ parte fasciæ laqueus fit pastoralis, vel qui duos habẽs sinus nominatur (quos sępiùs ĩ libro de laqueis breuiter declarauimus) & fronti inijcitur, super quẽ deĩde semirhõbus, vel nauicula circũligatur.

XXX

XXXI

Simplex oculus, vel tenue vinculum ocularium. XXXII.

Fasciam ab occipitio orsam ducimus per verticem inter ipsum & frontem, inter supercilia, ad oculum sic, vt ipsum cõtegat, inde sub infimam auriculam ad occipitium, postremò circa frontem.

Idem ab inferiori parte sursum. XXXIII.

Ab occipitio initium sumit, & per summum caput inter ipsum & frontem inter supercilia ad oculum, tum sub infimã auriculã ad oculum, inter frontem & verticem agitur, post hæc ad occipitium, & circa frontem.

XXXII

XXXIII

Duplex oculus à ſuperiori parte ductus. XXXIIII.

Orditur ab occipitio,& per ſummum caput, atque id, quod inter ipſum & frõtem eſt, inter ſupercilia fertur ad oculum,tum ſub infimam auriculam alterius partis,ad alterum oculum, inter ſupercilia inter frõtem & verticem ad occipitium, poſteà circa frontem.

Poteſt etiam, ſi ad rem magis pertineat,initio conuerti,& ab inferiori parte ſurſum circumdari.

XXXIIII

XXXIIII

Duplex in vtramque partem ductus à ſuperiori parte deorſum. XXXV.

Mediâ faſciâ ab occipitio orſâ, ducere capita oportet inter frontem & verticem,atque inter ſupercilia,ſic, vt ibi.X.literæ figuram accipiat, tum ad oculos,atque inde ſub imas aures ad occipitium & circa frontem.

Aliter XXXVI.

Media faſcia ordiatur à fronte, capita ad occipitium detur, inde ad modum literæ.X.ſimiliter,atque in ſuperiori vinculo procedant.

XXXV

XXXVI

Oculus rectus ad alteram partem. XXXVII.

Orsi ab occipitio fasciam per summum caput, & inter ipsum & frõtem directà ad oculum ducimus, inde per eam partem, quâ maxilla cum malis cõmittitur, sub mentum, & sub infimam auriculam ad occipitium & circa frontem.

Duplex ex eodem ductus. XXXVIII.

Priusquam frontem comprehendat, ab occipitio ad alterum oculum trahi debet, tum recta, quà maxilla cum malis committitur, sub mentũ, ab eóque sub infimam auriculam ad occipitium & circa frontem.

XXXVII

XXXVIII

Idem ab inferiori parte. XXXIX.

Fasciam ab occipitio orsam ducito sub infimã auriculã, ab eaq́; sub mẽtum, & quà maxilla cum malis cõmittitur, ad oculum, inde inter frontẽ & verticem ad occipitium, post hæc sub infimam auriculam, sub mẽtum, quà maxilla cum malis ex alterâ parte committitur, ad oculum attrahito, tum inter supercilia super partem priùs iniectam ad modum literæ. X. inter frontem & verticem ad occipitium porrigito, & circa frontem nouissimè circumdato.

XXXIX

Idem in

Idem in vtramque partem ductus. XL.

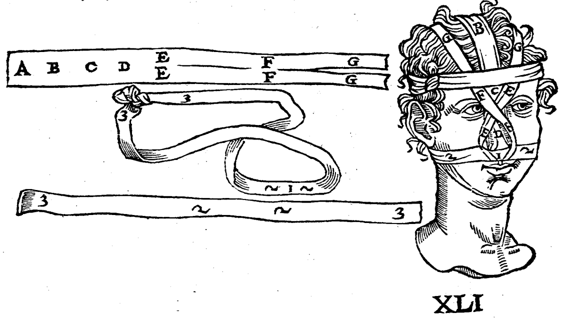
Faſcia media non ſecus ac in eâ, quæ obliqua oculũ vinciebat, occipitio iniјciatur, capitáque à ſuperiori parte, vel inferiori attrahãtur, poteſt etiãnum media faſcia ſub mento incipere.

XL

Linteum ſciſſum ad naſum. XLI.

Faſcia eatenus lata eſſe debet, vt naſum complectatur, longa verò, vt duplicata à naribus ad occipitiũ perueniat. Orſam igitur ab occipitio rectà per verticem & inter ipſum & frontẽ ad medium naſum adducimus, & quod ex ipſâ ſupereſt à facie ſinimus depẽdere, quod rectũ in duas partes ſcindimus, vſque dum ventũ ſit ad ſuperius labrum. quo facto alteram faſciolã mediam, ab imo naſo orſam ſuper eam, quæ ſciſſa pendet à facie, in vtramque partem, ſub imas aures ad occipitium ducimus, ſuper partem primò iniectam, ſic, vt ibi. X. literam repræſentet, miniſtróque tradimus, deinde partes ſciſſas à facie conuertimus ab vtrâque parte naſi inter ſupercilia, vt ibi literæ. X. ſimilitudinem accipiant, ac per ſummum caput obliquas ad occipitium porrigimus, & cum priori capite iungimus, ſuper quas deinde capita à miniſtro contẽta circa frontem attrahimus, ſic, vt à latere nodo vel fibulã inter ſe vinciantur.

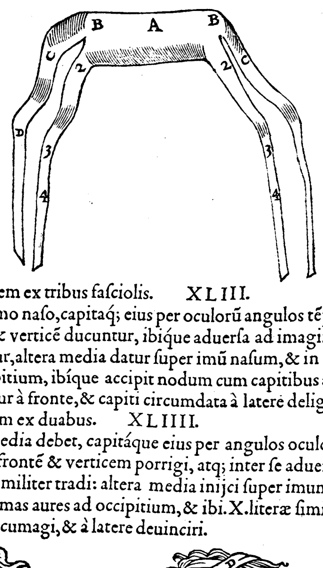

XLI

Funda ad nasum ex quatuor capitibus. XLII.

Scindendũ linteum est in partes quatuor, mediumq; integrũ relinquendum, quà vincire debet imum nasum. ex capitibus verò, quę superiora sunt, pendere deorsum oportet, inferiora per genas primùm ad angulos oculorum tẽporibus propiores procedere, inde inter frõtem & verticẽ ad similitudinẽ. X. literæ inter se cõmissa à ministro contineri, reliqua duo sub imas aures ad occipitiũ demitti, ibíq; literæ. X. similitudine acceptâ, circa frontem agi, & à latere inter se deligari, tum quæ à ministro tenebantur, in occipitio desinere.

XLII

Eadem ex tribus fasciolis. XLIII.

Vna media inijcitur sub imo naso, capitaq; eius per oculorũ angulos tẽporibus propiores inter frontẽ & verticẽ ducuntur, ibíque aduersa ad imaginẽ literæ. X. à ministro continẽtur, altera media datur super imũ nasum, & in vtrãque partem ducitur ad occipitium, ibíque accipit nodum cum capitibus à ministro contentis, tertia orditur à fronte, & capiti circumdata à latere deligatur.

Eadem ex duabus. XLIIII.

Vna sub imo naso dari media debet, capitáque eius per angulos oculorum temporibus propiores inter frontẽ & verticem porrigi, atq; inter se aduersa in speciem literæ. X. ministro similiter tradi: altera media inijci super imum nasum, & capita eius ferri sub imas aures ad occipitium, & ibi. X. literæ similitudine acceptâ per frontem circumagi, & à latere deuinciri.

XLIII

XLIIII

Naſus ex binis faſciolis. XLV.

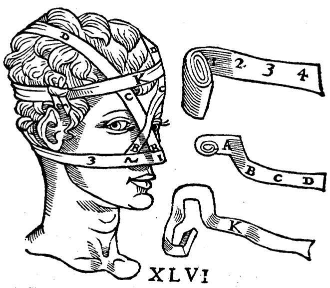
Vna ſuper naſum in longitudinẽ detur, dimidiaq; pars à fronte dependeat, reliqua per verticẽ rectà ad occipitium porrigatur, ſed alterius mediũ dandum eſt ſub imum naſum, capita verò ſub infimas auriculas ad occipitiũ ferenda, vbi debent literæ. X. ſimilitudinem accipere. poſt hæc prioris faſciæ quod à fronte pendet, ſurſum conuertẽdum, & ſuper partem primò volutam rectà per verticem ad occipitium demittendũ. quo facto, capita quæ ibi literę. X. figuram acceperant, id complexa, poſtquam fronti circundata fuerint, finienda ſunt.

Accipiter ad naſum ex tribus faſciolis. XLVI.

Vna ſub imo naſo media ĩcipit, cuius capita vtrinq; iuxta nares inter ſupcilia ducũtur ad imaginẽ literæ. X, ĩde ad ſũmũ caput atq; occipitiũ dãtur, ibíq; cõtinẽtur: altera media ſup imũ naſũ obuoluitur, capitáq; eius ſub infimas auriculas ad occipitiũ demittũtur, & ibi inter ſe, & cũ capitibus, quę cõtinebãtur, vinciũtur: tertia media à frõte orditur, & ĩ vtrãq; partẽ circũacta à latere capitis finitur.

XLV

XLVI

Idem ex binis faſciolis. XLVII.

Prior faſcia perinde atque altera circumagenda eſt, ſed capita huius in occipitio ad literę. X. ſimilitudinẽ inter ſe aduerſa, vbi frontẽ cõplexa ſunt, finiuntur: illius verò ſub his comprehẽduntur, vel ipſa quoq; in occipitio in ſpeciem literæ. X. inter ſe aduerſa ſub mentum adducuntur, ibíque inter ſe alligantur.

XLVII

Faſcia glomerata ad idem. XLVIII.

Faſciæ pendere tantum à facie ſinito, quantũ à naribus poſſit ad occipitium peruenire, reliquam eius partem rectà per naſum, inter ſupercilia ad frontẽ & verticem trahito, inde per medium caput ad occipitium demittito, ibíque cõuerſam ſub infimâ auriculâ ad imum naſum attrahito ſuper partẽ pendentem, inde ſub infimâ auriculâ alterius partis ad occipitium ducito, ibíque contineto, poſt hęc caput, quod à facie pendebat, rectà ſuper partem priorem volutam, ac occipitium dato, ſic, vt à reliquâ faſciâ comprehẽdatur, quam poſtremò circa frontem adducito, & ad occipitium reuerſam à latere capitis deuincito.

XLVIII

Funda. XLIX.

Orſa ab occipitio obliqua per verticem & inter ipſum & frontem tendit ad angulum oculi tempori propiorem, inde per genam ad imum naſum, ab eóque ad genam ſimiliter alterius partis, oculi angulum tẽpori propiorẽ, inter frontem & verticem, ad ſummum caput fertur priori parti aduerſa. poſt hęc ad occipitium demittitur, & ſub infimis auriculis porrecta ad occipitium reuertitur, nouiſſiméque fronti obuoluitur.

XLIX

Eadem

Eadem aliter. L.

Faſciam occipitio primùm inijcimus, deinde obliquam per verticē ad tempus atque angulum oculi tempori propiorem adducimus, ab eóque ſub imum naſum, atque infimam auriculam rurſus ad occipitium demittimus, ibíq; conuertimus, & priori parti aduerſam obliquam ducimus ad tēpus, ac ſub imum naſum ad infimam auriculam contrariæ partis, poſt hæc ad occipitium, deinde ſub infimam auriculam, ſub imum naſum, ac ſub imam auriculam alterius partis ad occipitium, poſtremò circa frontem obuoluimus.

L

Amintæ vallum. LI.

Orſi ab occipitio, faſciam obliquè per verticem ducimus, atque inter ipſum & frontem inter ſupercilia, inde à latere iuxta angulum oculi, naribus propiorem rectà ad proximam narem, inde quà maxilla cum malis committitur, attrahimus, tum ſub mentum demittimus, & ſub infimam auriculam ad occipitium damus, ab eóque per verticem obliquè inter ipſum & frontem, atque inter ſupercilia porrigimus, priori parti aduerſam in ſpeciem literæ. X. poſt hæc à latere naſi, ex contrariâ parte & quà, maxilla cum malis cōmittitur, ſub mentum atque infimam auriculam alterius partis ad occipitium, inde fronti circumdamus, poſt hæc ſub infimam auriculam, per medium naſum, ad alteram infimam auriculam atque occipitium. præter hæc nonnulli quoque mentum complectuntur. Adhibetur autem commodiſſimè, vbi vel inter ſupercilia, vel medium naſum deligare opus eſt.

Phaleræ, ſeu vallum. LII.

Ab occipitio inchoatur, & obliquè per ſummū caput atque inter ipſum & frontē procedit inter ſupercilia, inde iuxta angulū oculi naſo propiorē per genam ſub imam aurem ad occipitium, ab eóq; per contrariā partem, ſic, vt inter ſupercilia literæ. X. figurā accipiat, tum obliquè inter frontem & verticem, per verticem ipſum ad occipitium demittitur, deinde ſub infimam auriculam, per medium naſum, atque alteram infimā auriculam, item ad occipitiū reuertitur, poſt hæc circa frontē agitur. Quidam, vt ſpecioſius vinculū efficeret, per eam

quoq; ſuturã,quæ ad aures per verticem tẽdit,circuire voluerunt. Poteſt etiam, ſi res poſtulat,faſcia duci in vtramque partem. huic & ſuperiori eadem vis eſt.

LI

LII

Menecratis accipiter. LIII.

Faſcia primùm occipitio detur, & rectà per verticem inter ſupercilia tendat iuxta angulũ oculi naſo propiorẽ, & ab alterã nare ſuper imum naſum feratur iuxta alterũ angulum naſo propiorem, & inter ſupercilia, vt ibi ſimilitudo literæ .X. fiat, poſt hæc rectà iuxta partem priùs volutã ad occipitiũ reuertatur, ibíque conuerſa ſub infimã auriculam, & ſuper imum naſum, ac ſub infimam auriculam alterius partis, itidem ad occipitium adducatur, & fronti nouiſſimè circumdetur, quam agere etiam licet ſuper eam ſuturam, quæ ad aures per verticem tendit. Nonnulli, vt elegantius vinculum reddant, adijciunt ſemirhombum, cuius rationem ſuprà indicauimus.

Amintæ vallum ad naſum in alterã partem declinatum. LIIII.

Faſciam ab occipitio orſam rectà ad ſummum caput adducito, deinde inter ipſum & frontem, atque inter ſupercilia ab alterã nare ſub imum naſum attrahito, inde ſub imam auriculam alterius partis, & ſuper imum naſum, ab eóque ſub imam aurem ad occipitium obuoluito, inde circa frontem.

LIII

LIIII

Hippocratis

Hippocratis vinculum adducens. L V.

Idem præſtat, quod proximè poſitum. ſic autem obuoluitur. membranula palmæ longior accipitur, cuius vnum caput glutine vel gummi illitũ naſo agglutinatur ab eâ parte, in quâ iacet: alterum ſub imam aurem ad occipitiũ adducitur ab eóque ad frontem, quà ſimiliter agglutinatur.

LV

Ad aures linteum ſciſſum in quatuor partes. L V I.

Medium auriculam complectatur, ex partibus verò ſciſſis, quæ ſuper auriculam ſunt, vbi. X. literæ figuram acceperint, vna per frontem, altera per ſummum caput, ad occipitium porrigantur, tum quæ per frontem procedebat, quà X. literæ ſimilitudo eſt, attrahatur, quæ per verticem, ad frontem ducatur, & à latere capitis ambæ inter ſe vinciãtur, ſed partes ſubiectæ aduerſæ inter ſe procedant, & altera per poſteriorem partem, altera ſub mentum detur ad occipitium, ibíque nodum accipiant.

LVI

Auris ex fasciâ glomeratâ. LVII.

Fascia post læsam aurẽ ꝓpe occipitiũ orsa, per ipsam ferri debet, vt ex parte eandẽ includat, inde inter frontẽ & verticẽ attrahi non lõgè à fronte, tum per priorẽ partem prope alterã aurem ac sub mentum ad aurẽ affectã, deinde inter verticem & frontem ad posteriorem partẽ integræ auris, & sub mẽtum, atque infimam auriculam ad occipitium, inde circa frõtem, ac rursus ad occipitium.

LVII

Aliter. LVIII.

Occipitio primũ inijcitur, & sub infimã aurẽ sanã inter frõtem & verticem ad priorem partem affectæ auris porrigitur, atque inde sub mentũ, & sub infimam aurem ad occipitiũ, deinde obliquè super aurem, post hęc circa frontem.

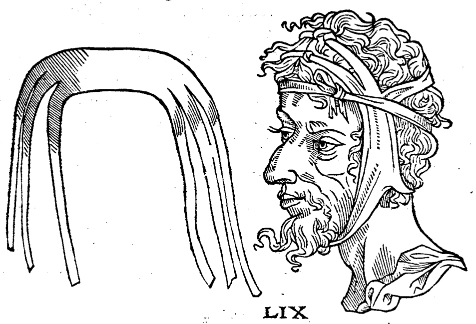

LVIII

Linteum scissum in partes sex ad regionem iuxta aurem. LIX.

Medium super locum vinciendũ inijcimus ex partibus verò alijs à ceruice dependentibus, alijs super caput collocatis, eas, quæ à priori parte sunt, inter frontem & verticem nodo inter se deuincimus, medias verò in summo capite & inter se, & cum prioribus alligamus, posteriores ad occipitium adductas, vt X. literam referant, circa frontem agimus sic, vt à latere capitis finiantur.

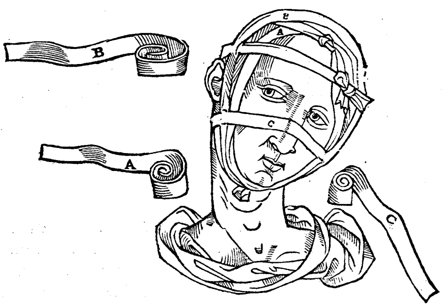
Iunctura

LIX

Iunctura ad malas ex tribus faſcijs. L X.

Vna media inter frontē & verticem inijciatur, capitáque eius per malas ſub mentum demittātur, ab eóque per malas iuxta priores partes inter frontem & verticem procedant, ibíque inter ſe colligentur, quòd ſi oculos quoque deuincire volueris, ducātur nō iuxta priorem partem, ſed per oculos, tum inter frontem & verticem data in ſpeciem literæ. X. ad occipitium adducātur: altera faſcia media inter frontem & verticem orſa in vtráque partem attrahatur iuxta oculorum angulos temporibus propiores, ad mentum, atque ibi nodum accipiat: tertia media medium naſum amplectatur, capitáque eius ſub infimis auriculis ad occipitium adducantur, ibíque. X. literæ ſimilitudine acceptâ per frontem circumeant, & nodo à latere capitis vinciantur.

LX

Longa ad frontem & regionem, quæ inter ſupercilia eſt ex faſciâ glomerata. L X I.

Dari primò ſuper occipitium debet, poſt hæc rectà duci ad frontem & inter ſupercilia, deinde ad occipitium reuerti, & poſtremò per frontem circumagi.

Funda ad labrum inferius ſciſſa in partes quatuor. LXII.

Medium,quod integrum eſt,inijcito ſuper labrum inferius,ſuperiores verò partes ad mentum adducito,atque inde ad occipitium,ibíque in ſpeciem literæ.X.alterâ ſuper alteram excedente,ad ſummũ caput,& inter ipſum & frontem attrahito,miniſtróque tradito,reliquas verò binas partes ſub infimis auriculis ad occipitium porrigito, atque ad formam literæ.X.ad frontem attrahito,& has,& quæ à miniſtro continebantur,inter ſe deuincito.

Eadem ad labrum ſuperius. LXIII.

Mediâ ſuperius labrum complectitor,inferiores partes iuxta angulos oculorum temporibus propiores adducito inter frontem & verticem,vt ibi.X.literæ figuram accipiant, inde ad occipitium demittito, reliquas duas partes ſub infimas auriculas adoccipitium attrahito, ibiq; inter ſe aduerſas circa frontem agito,& inter ſe deuincito.

LXII

LXIII

Faſcia glomerata ad labrum inferius. LXIIII.

Orditur ab occipitio,& ſub infimâ auriculâ fertur ad labrum inferius,ac ſub infimâ auriculâ reuertitur ad occipitium.

Eadem in vtramque partem ducta. LXV.

Media labrum complectitur, capitáque eius ſub imas aures ad occipitium attrahuntur,& fronti circumdantur.

Alia. LXVI.

Incipimus ab occipitio,& ſub infimam auriculam ad labrum faſciam ducimus,ab eóque ſub infimam auriculam ex alterâ parte ad occipitium, inde per verticem obliquam,& inter ipſum & frõtem ad tempus porrigimus, ab eóque per malas ſub mentum ad malas ex alterâ parte,deinde inter frontem & verticem in ſpeciem literæ.X.inde ad occipitium,poſtremò circa frontem.

Ad labrum ſuperius. LXVII.

Ab occipitio ordiatur,& obliqua detur inter verticem & frontẽ iuxta oculi angulum tẽporibus propiorem ad labrum ſuperius, ab eóque ad alterum tempus,atque oculi angulum ipſi propiorem,tum inter frontem & verticem ſuper partem priùs iniectã ad imaginẽ literæ.X.inde ad occipitiũ & circa frontem.

Eadem à medio orſa. LXVIII.

Mediâ ſuperius labrum cōplectere, capitáque iuxta tempora, oculorúmque angulos temporibus propiores porrige, inde inter frōtem & verticē, vt ibi. X. literam referant, tum ad occipitiū, poſt hæc per frontem, rurſus ad occipitium.

LXVI

LXVIII

LXVII

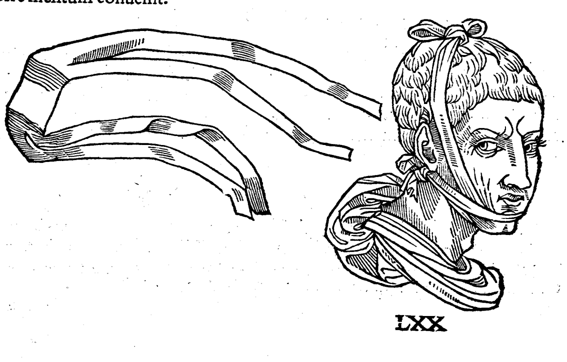
Funda ſciſſa in partes quatuor ad occipitium. LXIX.

Media occipitiū cōprehendit, ex partibus verò, quę ſubiectę ſunt per malas atque angulos oculorū temporibus propiores inter frōtem & verticē feruntur, ibique inter ſe deligantur. reliquæ ſub infimas auriculas ad occipitium ducuntur, vbi ad modum literæ. X. altera ſuper alterā excedit, quòd ſi breuiores fuerint, in occipitio cum prioribus aptātur, ſi longiores, ad frontem adducuntur.*

Quùm de vinculis tam ſimplicibus, quàm compoſitis, quæ faciei & capiti conueniunt, abundè dixerimus, proximum eſt, vt ad reliqua pergamus.

Iunctura ad mentum EX SORANO. LXX.

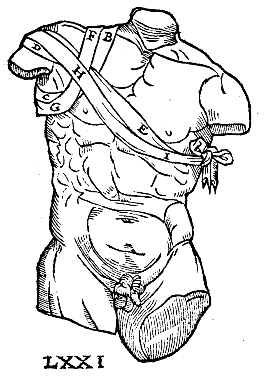
Faſciam ab vtroque capite ſcindētes, ſic, vt medium, quo mentum comprehenditur, intactum relinquatur, inferiores quidem partes, rectà per malas inter frontem & verticem porrigimus, ſuperiores per mentum trāſuerſas ad occipitiū attrahimus, nodóque inter ſe alligamus. prodeſt autem quibus deuincire mentum conuenit.

LXX

Spica Glaucij.Nunc GALENVS. LXXI.

Nomen inuenit à ſpicâ, quam ſuo ambitu imitatur, maximè autem proficit, vbi iugulum fractum eſt, aut humerus excidit. eius ratio eſt. Hapſus lanæ mollis ab eâ parte, quæ vincię̄da eſt, alæ ſubijcitur, donec id cauum compleat, poſt hæc faſcia glomerata, quæ longitudinem & latitudinem habeat pro portione eius, quod alligatur, ab alterâ alâ incipiens obliqua per dorſum tendit, quà iugulum cum lato ſcapularū oſſe committitur, inde ſub alâ affecti humeri ad eam partem reuertitur, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, ità, vt ibi. X. literam repræſentet, deinceps obliqua per pectus procedit ad alam integræ partis, inde per dorſum obliqua ad iugulū, ità, vt parti priùs obuolutæ aliquantulum inſidat, ab eóque ſub alâ iterum datur ad iugulum, ſic, vt ſecundò ſimilitudo. X. literæ fiat. poſtremò ad alam integræ partis, atque ad eandem rationem circumagitur.

LXXI

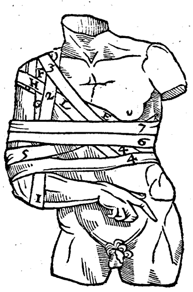
Eadem media primùm iniecta. LXXII.

Adhibitâ ſpicâ brachium figurandum eſt ad angulum rectum, atque alterâ faſciâ mediâ inuoluę̄dum, cuius capita recta ducę̄da ſunt, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, atque ibi in ſpeciem literæ. X. aduerſa inter ſe ad alam integræ partis attrahenda, poſt hæc per latera atque affectum humerum circumdanda eatenus, vt omnia includantur, & ſub alâ ſanæ partis finienda.

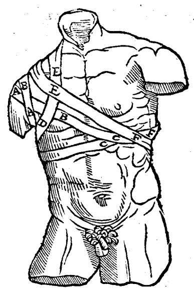
Eadem in vtramque partem ducta. LXXIII.

Media alam affecti humeri complectitur, & in vtramque partem ducta, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur. X. literæ figuram accipit, inde obliquè pars vna per dorſum, altera per pectus procedit ad alteram alam, atque ad hunc modum, quoties opus fuerit voluta, finitur.

Geranis

LXXII

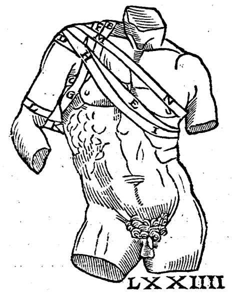
LXXIII

Geranis (ità enim appellatur à gruis similitudine) Hippocratis, siue (vt alijs placet) Perigenis. LXXIIII.

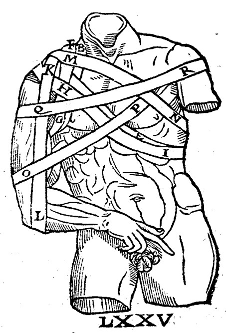
Iisdem conuenit, quibus spica. in hunc autem modum obuoluitur, vbi spicam iniecerimus, semel circa humerum dari fascia debet, inde ad iugulũ procedere tum obliquè ad alteram alam, atque ibi desinere.

Funda humerum complectens, quæ idem præstat atque Geranis. LXXV.

Spicam adhiberi priùs conuenit, tum ab eâ parte quà iugulum cum lato scapularum osse committitur, fasciam semel rectâ ferri ad brachium, quod ad angulum rectum figuratum sit, atque inde rursus ad eam partem, quà iugulum cum lato scapularũ osse committitur, deinde ad alam integræ partis, post hæc humero & lateribus circumdari, & sub alâ nodum accipere.

LXXIIII

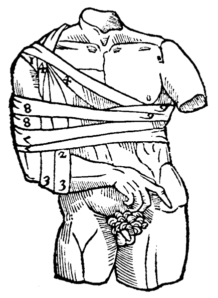
LXXV

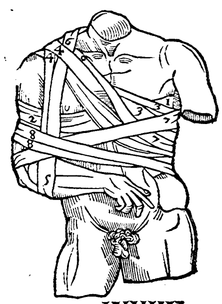
Eadem aliter. LXXVI.

Media vitiati humeri caput amplectatur, capitaque eius recta ducantur ad brachiũ in viciniâ cubiti, & rurſus iuxta partes priùs iniectas, quà iugulũ cum lato ſcapularũ oſſe coniungitur, inde ad alam integræ partis, poſt hæc in orbẽ.

Aliter. LXXVII.

Media circumdanda eſt alæ integrę partis, capitáque eius in orbem ad latera atque humerum attrahenda, tum ſub alâ integræ partis iterum demittenda, inde obliqua ducenda ſunt ad eum vitiatæ partis locum, vbi iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, d einde rectà per humerum ad cubitũ, ab eóque rurſus ad eam partem, quà iugulum cum lato ſcapularũ oſſe committitur, inde ad alam integræ partis, poſtremò in orbem circa humerum.

LXXVI

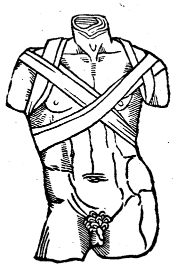

LXXVII

Spica duplex, quam alij quadrigam dicunt. LXXVIII.

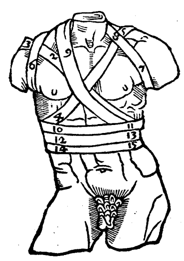
Commodiſſimè inijcitur, quùm vtrumque humeri caput malè habet. eius ratio hæc eſt. vbi ſpica ſimplex data fuerit, faſciam ſub alam vincti humeri demittentes obliquam ducimus ad alterum humerum, atque ad eam partem, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, ſic, vt ibi X. literam referat, deinde ad alteram alam, atque ad eandem rationem circumagimus.

Cataphracta. LXXIX.

Nomen habuit à ſimilitudine thoracis Romani, quẽ cataphractam dicunt. prodeſt autẽ quibus deligare iuxta iugulũ cõuenit latum os ſcapularũ, pectus, dorſum aut latera. quod vinculi aliquã ex parte duplicẽ ſpicam repręſentat, ſic autẽ obuoluitur. Alæ primò circũdatur, tum obliquè per pectus ducitur prope illam regionẽ, vbi iugulũ cum oſſe pectoris cõmittitur, inde per ceruices ad latum ſcapularũ os humeri contrarij atque ad alam ſubiectã, ab eâq; ad ceruices ſuper partẽ priùs iniectã, ità, vt prope ceruices ſimilitudo. X. literę fiat, poſt hęc obliqua datur ad latũ ſcapularũ os ex alterâ parte, atq; ad alam, ab alâ ad ceruices, vt in vertebrâ colli. X. literæ figuram accipiat, deinceps ſub alâ & obliquè prope eam regionẽ, vbi iugulũ cum oſſe pectoris cõmittitur, ſic, vt hîc quoque ſimilitudo. X. literæ fiat, & iuxta ceruices & ſuper latũ ſcapularũ os, & ſub alâ, vt quater. X. literã repræſentet, nimirũ ſemel à priore parte, ſemel à poſteriori, bis prope iugulũ. Ad eãdem autẽ rationem quoties opus eſt, circuit, deinde in orbem attrahitur circa pectus & latera ſic, vt tota iunctura thoracem referat.

LXXVIII

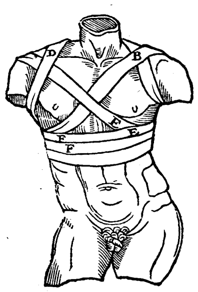
LXXIX

Eadem in vtramque partem ducta. L X X X.

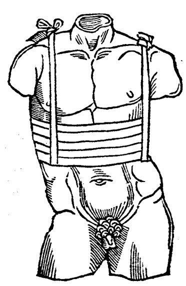
Sub alâ dari mediã faſciam oportet, & in vtramque partem ferri ad proximum iugulum,ſic,vt prope ceruices.X.literam referat, deinde obliquè porrigi ad contrariam alam, ab eáque ad proximum iugulum,vt ibi prope ceruices fiat ſimilitudo literę.X,inde ad alteram alam obliquè,poſtremò in orbem circa pectus.

Soſtrati vinculum rectum ad alam & pectus. L X X X I.

Maximè conuenit,vbi medium pectus,vel dorſum aut latera,ſeu thoracem volumus deuincire. duas igitur faſciolas iuſtæ longitudinis humerorum capitibus inijcimus,earúmque capita recta ſinimus depēdere:deinceps faſciâ glomeratâ thoracem tòtum obuoluimus & latera, vt contegantur, extremámque faſciam nodo alligamus:capita verò,quæ & à priori & à poſteriori parte pendebant, faſciæ circuitibus aſſuimus,ac,ſi longiora fuerint,ſurſum cōuerſa,quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur,inter ſe colligamus.

LXXX

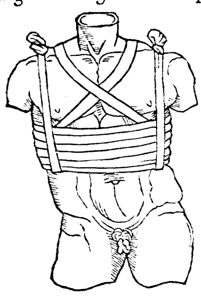
LXXXI

Vinculum in ſpeciem literæ.X.ad alam & pectus. LXXXII.

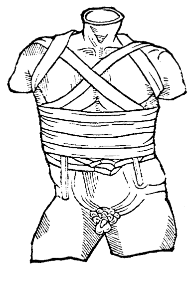
Quas ꝓximè poſui faſciolę,nō rectę,ſed obliquę depēdeāt,ità,vt tā à pectore q̃ à dorſo ſimilitudo.X.literę fiat.cętera eadē fieri debēt,quę,vbi rectę adhibētur.

Amintæ thorax. LXXXIII.

Huic & vinculo,quod ad alam poſui,eadem vis eſt,ſic autem faſciatur.impoſitâ cataphractâ ad vtrāque partem ductâ,vbi faſcia eatenus circuierit,vt vſque ad vmbilicum complexa omnia fuerit,capita inter ſe vinciri debent,ſic,vt lupus laqueus fiat, quódque ex his vltra laqueum relinquitur, ad ilia vtrinque adductum prioribus circuitibus inſeritur, ſic,vt extremum pēdeat, quod quatuor digitorum lōgitudinem æquet,quo fit, vt thoracis fimbrias repræſentet.

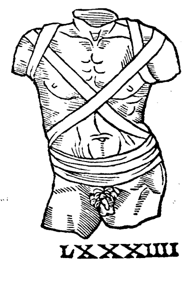
LXXXII

LXXXIII

Thorax ad idem.X.literam repræſentans. LXXXIIII.

Faſciam ilibus primū à dextrâ parte inijcito, & obliquè per latus & medium pectus trahito ad humeri caput,ab eóq; ad alam,atq; iterū ad humeri caput ſuper partem priorē ad effigiem.X.literæ,pòſt obliquè per dorſum ad ilia ſuper caput primò iniectū,deinceps per ventrē ad ilia ſiniſtræ partis in orbem circūducito,deinde per dorſum priori parti aduerſam,ſic,vt ibi eiuſdē literę ſimilitudinem habeat,ad caput humeri dextrū,poſt hæc ſub alam demittito,& rurſus ad caput humeri circūagito ſic,vt ibi ſimilitudo.X.literæ fiat, poſt hæc per mediū pectus ac latus obliquè ad ilia ſiniſtræ partis, nouiſſimè in orbē circūdato,atque ad eandē rationē voluito,dum quæ ligāda ſunt,omnia includātur.

LXXXIIII

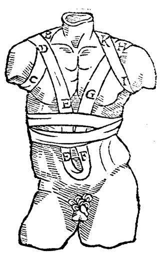
Stella.

Stella. LXXXV.

Adhibito vinculo,cui nomen eſt thorax.X.literam repręſentans debet anguſtior faſciola dari in orbem ſemel aut iterum circa pectus & dorſum, & extremo capite fibulâ deuinciri.

Geranis in ſpeciem fiſcellæ. LXXXVI.

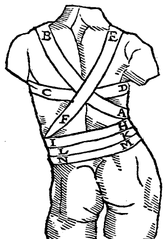
Idem poteſt,quod cataphracta,eius autē ratio eſt.à dorſo incipit,& obliquè per ſcapulas ad eam partē ꝓcedit, vbi iugulū cum lato ſcapularū oſſe cōmittitur,inde ſub alâ demiſſa eodē reuertitur,vt ſimilitudinē.X.literę ſuper eādem commiſſurā accipiat,poſt hęc obliqua per mānam ad vmbilicū,ibíque cōuerſa obliquè trahitur ad alteram mammā, atque ad eam partem, vbi iugulū cum lato ſcapularū oſſe cōmittitur,vt ibi literæ.X. figurā accipiat, deinde per dorſum demittitur,& in orbem datur circa latera,atque ad eandē rationē circuit.

LXXXVI

Stella à poſteriori parte ſe oſtendens. LXXXVII.

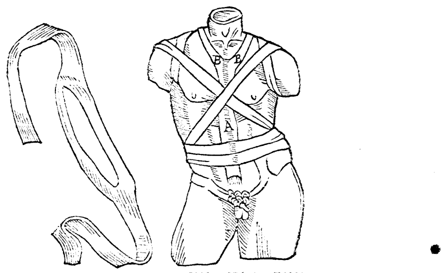
Vtiliter adhibetur,quibus deuincire dorſum oportet.ſic autē circumdatur. ab ilibus orſa puta ſiniſtræ partis, per dorſum tendat ad caput humeri dextri, inde ad alam, ab eâq; per latū ſcapularū os ſiniſtræ partis ad alam atq; humeri caput,dehinc obliquè per dorſum feratur priori parti aduerſa, poſt hæc ſemel aut iterū in orbē circa ilia detur,eóque ambitu extrema pars contineatur.Eandem quoque ſic circumagere licet, vt à priori parte oculis exponatur,id quod fit,vbi non à priori parte,ſed à poſteriori æquè circumeat.

LXXXVII

Vinculum, quod à fulmine κεραύνιος appellatur. LXXXVIII.

Idem efficit, atque illud, quod proximè positum est, fasciam iustæ longitudinis atque latitudinis mediam in longitudinem scindimus, dum recipere caput possit, ex capitibus verò vnum à ventre, alterum à dorso patimur dependere, post hęc imponimus id vinculi, cui nomen est Thorax. X. literã repręsentans, imaq; capita prioris fasciæ scissa in plures partes pendere sinimus.

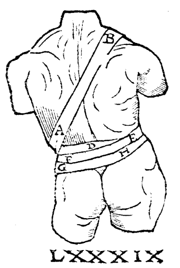
LXXXVIII

Simplex vinculum ad ceruicem. LXXXIX.

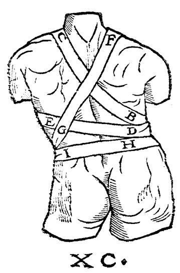
Commodissimum est, vbi res poscit alteram ceruicum partem alligari. incipit autem à medio latere, & per dorsum fertur ad ceruicẽ & pectus, post hæc ad latus super caput primò iniectum, deinde per thoracem in orbem.

Duplex. XC.

Fascia primùm alæ circumdari debet, tum obliquè per dorsum ad ceruicem procedere, inde ad pectus, & alam atque alteram alam, post hæc obliquè per pectus ad ceruicem ità, vt ibi. X. literam repræsentet, deinde obliquè per dorsum ad alam, ac postremò in orbem circumagi, atque ad eãdem rationem circuire.

LXXXIX

XC.

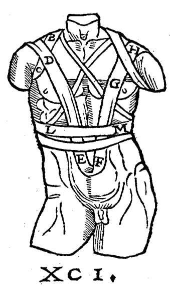
Cuspis,

Cuſpis,ſiue hamus. XCI.

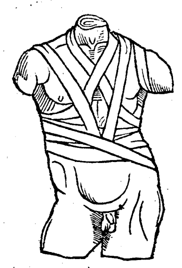
Binæ faſciolæ,quæ & longitudinem conuenientem habeant, & duorũ digitorum latitudinem non excedant,mediæ humerorum capita complexę dependent,& tam à dorſo,quàm ab vmbilico.X.literę figurã accipiunt,poſt hęc fibulâ inter ſe iunguntur,quo facto obuoluitur Geranis in ſpeciem fiſcellæ.

Rhombus ſimplex. XCII.

Iiſdem prodeſt,quibus proximè adſcripta,conficitur autem ex duplici vinculo ad ceruices,& ex Geranide,antè dictis.

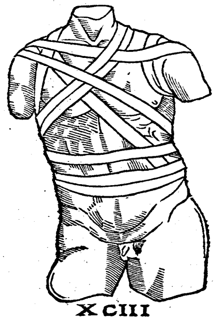
XCI.

XCII

Rhombus duplex ad idem. XCIII.

Faſcia ab ilibus orſa obliqua per iugulũ fertur ad latum ſcapularũ os,inde ad alam,ab eâq; ad iugulũ ità,vt quà iugulũ cũ lato ſcapularũ oſſe cõmittitur, referat ſimilitudinẽ literæ.X.poſt hæc trãſuerſa per collũ ad alterũ iugulũ,tũ ſub alâ demittitur,atq; ad idẽ iugulũ reuertitur, vt ibi quoque ſimilitudo.X.literę fiat,inde obliqua per mãmã porrigitur ad ilia cõtrariæ partis ſic, vt in pectore eandẽ literã referat,poſteà in orbẽ circa ilia fertur,& obliqua per dorſũ tendit, quà iugulũ cũ lato ſcapularũ oſſe cõmittitur, inde ad alã demiſſa eodẽ reuertitur,tum trãſuerſa per priorẽ partẽ quà iugulũ cum oſſe pectoris,& quà cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur, & obliqua per dorſum ad ilia, poſtremò in orbem. Cùm hoc etiam imponitur, vel duplex geranis,vel ſimplex vinculũ, ad ceruicem, vel etiam duplex.

XCIII

Sostrati κεραώνιος. XCIIII.

Proficit vbi mediũ pectus & dorsum deligandũ est, sic autẽ obuoluitur. duo inijci vincula oportet, & qđ cuspis, & qđ stella nũcupatur, tãtummodo capita, quæ in stellâ per fibulã inter se iungebantur, ad ilia adducta dependent.

Apollonij iunioris ἡμικεραώνιος XCV.

Fasciolas, quas in cuspidæ adhibuimus, ad humerorũ capita damus, tum duplex vinculum ad ceruices inijcimus, deinde geranida in speciem fiscellæ.

Sostrati parua ara. XCVI.

Speciosa est, siquidẽ obuoluta paruę aræ angulos repræsentat. Primùm deligetur vinculum ad ceruices, deinde geranis in speciem fiscellæ, quo facto adijcitur vinculum Sostrati ad pectus cum fasciolis suspendentibus.

Eiusdem paruum templum. XCVII.

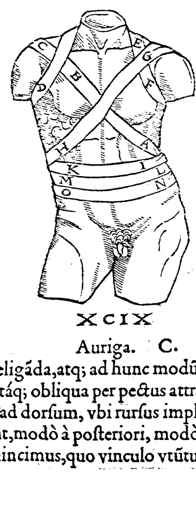
Hoc etiam & decorum est, & idem proficit. recto vinculo Sostrati imposito, illud inijciendum est, quod Quadriga nominatur.

Apollonij Thirij paruum templum. XCVIII.

Binæ fasciolæ super dorsum dantur, quemadmodum in vinculo recto Sostrati ad pectus, posteà simplex rhombus circumagitur.

Geranis in speciem fiscellæ in priori parte se ostendens. XCIX.

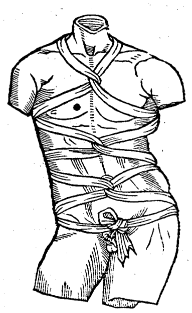
A latere orsa obliqua per pectus eo ducenda est, vbi iugulũ cum lato scapularum osse cõmittitur, inde sub alam, ab hâc eodẽ reuersa per collum trãsuersa ducenda est ad cõmissurã iuguli alterius partis cũ lato scapularum osse, deinde sub alã à priori parte versus posteriorem ad eandem commissuram porrigenda, inde obliqua per pectus, & postremò in orbem circa ilia. idem quoque vinculũ à posteriori parte se ostendet, si circuitus, qui à priori parte fuerant in posteriori collocemus, & eos, qui à posteriori, in priori.

XCIX

Auriga. C.

Valet ad latera deligãda, atq; ad hunc modũ inijcitur. Mediâ fasciâ collum cõprehẽdimus, capitáq; obliqua per pectus attrahimus, ibiq; inter se implicata sub alas adducimus ad dorsum, vbi rursus implicamus, atque ità, donec totum thoracẽ deligauerint, modò à posteriori, modò à priori parte implicamus, extremaq; inter se deuincimus, quo vinculo vtũtur aurigæ ad latera continenda.

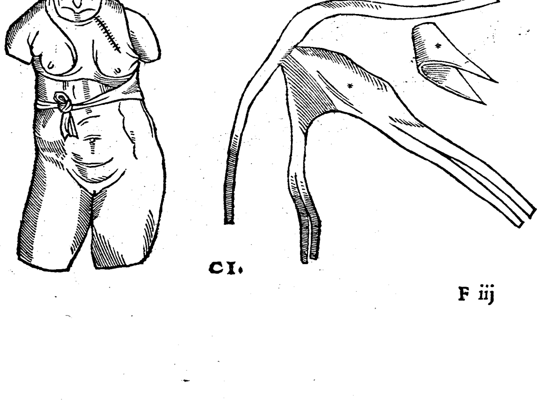
C.

Expositis fascijs, quæ thoraci accommodantur, proximum est, vt ad reliquas pergamus.

EX HELIODORO.

Assuta fascia ad mammam. CI.

Fasciam, cuius longitudo ac latitudo sit pro portione hominis duplicamus, tum initio facto à medio eius partis, quæ duplicatur, suimus deorsum obliquè tendentes, deinceps omne id, quod super suturam est, excidimus, vt pilei modo sinus fiat, qui mammam, & quod superiniectum est, capiat. vtrunque huius fasciæ caput in duos scindimus, deinde ab alterâ parte sinus, quæ contra suturam est, & veluti labrum lintei, fasciolam latam circiter digitos duos à latere suimus sic, vt alterum caput longius sit, breuius alterum, quæ fasciola cingulus dicitur. vinciendi ratio est. sinus datur ad mammam, vt ipsam comprehendat, longius verò cinguli caput per dorsum attrahitur ad integram mammam, & cum breuiori nodum accipit. ex capitibus scissis priora duo sursum feruntur ad ceruices, ità, vt dexteriori sinistrum, sinisteriori dextrum procedat, penderéque sinatur, quibus cum reliqua duo capita colligantur.

CI.

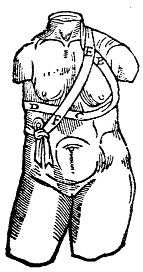
Glomerata faſcia ad mammam. CII.

Lōgioris faſcię,quę tātum latitudinis habeat,quātum vſus requirit,caput in duas partes ſciſſum detur iuxta integrā mammā, faſcia verò per dorſum obliquè ad vitiatā mammā procedat,ab eaq; ad alterā,poſt hæc ſuper dorſum,inde ad affectā mammā à ſuperiori parte deorſum porrigatur,vt inter vtrāq; mammam. X. literę figuram accipiat,ſępiuſq; ad eandem rationem circumeat,dum quæ nuda ſunt,omnia cōtegātur. extrema verò faſcia ſcindatur,tum ſciſſę partes inter ſe vinciantur altero nodo ſub integrâ mammâ,altero ſuprà collocato.

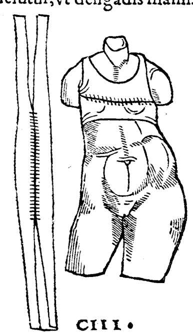
EX SORANO.

Duplex in vtrâque partem ducta,à ſuperiori parte deorſum. CIII.

Medię faſcię,quę pectori trāſuerſa circūdetur,altera aſſuitur,donec vtrāq; mámillā ꝑtrāſierit,hæc capitibus ſuis rectà ad collū datis ex eo ſuſpēditur, illa per dorſum procedit,vtriuſque capita inter ſe vinciūtur,vt deligādis mãmis accōmodentur.

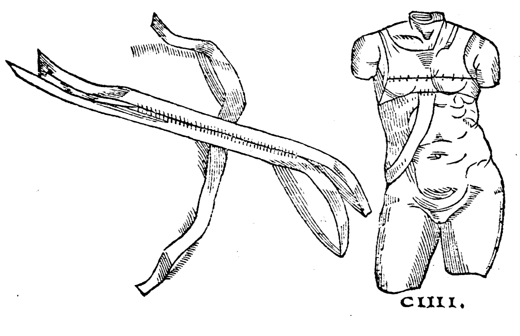
CII.

CIII.

Vinculum ſuſpendens ſex habens capita. CIIII.

Suſpendenti vinculo quatuor capitum circa mediā ſuturam, alia faſcia trāſuerſa aſſuitur, cuius capita,vbi (vt dictum eſt) deligauerimus,in dorſo inter ſe vinciuntur,ne,aut reſolui vinculum poſſit,aut rugoſum fieri. Habet autē eundem vſum,quem proximè traditum.

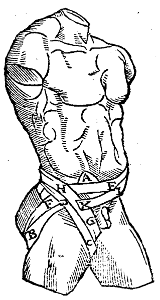

CIIII.

NVNC GALENVS.

Iunctura ad alterum inguen. CV.

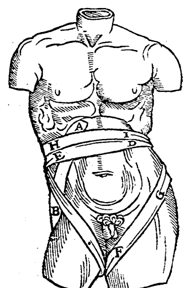
Expeditiſſima eſt,vbi alligare inguen oportet.Inijcitur autẽ hoc modo. faſcia ab ilibus orſa obliquè per clunes ferri debet à parte inguinis vitiati inter anum & naturale,poſt hęc ſurſum procedere ad inguen,tum in orbem per coxam ad ilia ſuper partem priùs iniectam,& ab inferiori parte ſurſum adduci.

CV.

Ad vtrumque inguen. CVI.

Abdomini faſciæ caput inijcito,eámque obliquè per coxam inter anum & naturale attrahito ad inguen ab inferiori parte ſurſum,deinde iuxta caput primò iniectum ad coxam, atque inter anum & naturale ad alterũ inguen ab inferiori parte ſurſum,poſt hęc infra vmbilicũ,ſicque circumagito,dum inguen vtrumque includatur.

CVI.

Eadem in vtramque partem ducta. CVII.

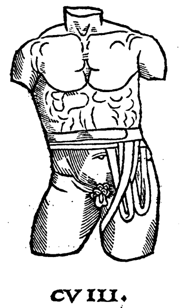
Media faſcia incipit ab inguine,capitáque eius ad coxá data literæ.X.figuram accipiunt,& vnum ad inguen,alterum ab exteriori parte procedit,deinde ambo in vnum adducuntur,atque ad eandem rationem circumeunt.

Aliter ad alterum inguen. CVIII.

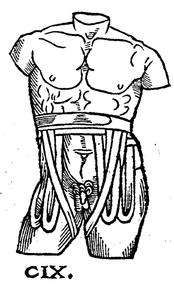
Vnum fascię caput, quod breuius sit, nec duorũ vel trium cubitorũ longitudinẽ excedat, ab inguine depẽdeat, alterum verò glomeratũ, per ilia ad coxam detur atque abdomen, inde obliquè ad coxã & inguen circumagatur ab inferiori parte sursum, tum ad ilia & coxã ac per ilia contrarię partis ad abdomen, tuncq; caput depẽdens ad inguẽ sursum cõuertatur sic, vt ibi sinus fiat, qui altero capite, quod glomeratum est, cõprehẽdatur, post hæc rursus qđ glomeratũ est, per inguẽ & coxã ducatur ad abdomẽ, rursũsq; primũ caput duplicetur à superiori parte deorsũ, & eo, quod glomeratũ est, cõprehendatur, ac dũ fascia desinat, alterũ quidẽ duplicetur, alterũ superdetur, nouissimè fibula ĩponatur.

Aliter ad vtrumque. CIX.

Fasciolâ mediâ lumbos complectimur, capitáque eius ab inguine non secus quàm in iuncturâ ad alterum inguen sinimus dependere, tum alteram fasciam à ventre orsam, quemadmodũ in iuncturâ ad vtrumque inguẽ circumdamus, capita verò, quæ pẽdebant, quemadmodum in simplici dictũ est, duplicamus.

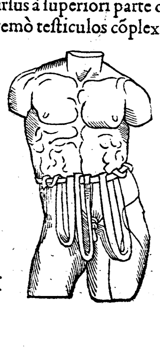
CVIII.

CIX.

Pecten seu vinculum suspendens ad colem. CX.

Fasciola media lũbis inijciẽda est, capitáq; eius super vẽtrem adducta nodo inter se vinciẽda, tum alterius fasciæ glomeratæ caput zonæ inserendũ, reliqua pars ad colẽ data in zonã rursus à superiori parte deorsum cõijciẽda, post hæc sub colem & ad zonã, postremò testiculos cõplexa, in zonam demittenda est.

CX

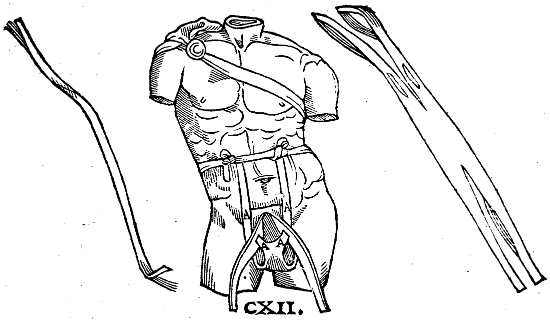
Aliter.

Aliter. CXI.

Iniectâ zonâ fasciæ caput super colẽ imponatur,eáque circa ipsum in orbem detur,donec totũ includat,deinceps ad zonã feratur,ab eáque ad colem,atque inde rursus ad zonam,nouissimè testiculos amplexa in zonam demittatur.

Idem ex fasciâ scissâ ac zonâ. CXII.

Linteum iustæ magnitudinis scindito in partes quatuor sic, vt medium integrum relinquatur, quo colẽ excipito,tum ab altero capite scissas partes in viciniâ colis findito,in quæ fissa cõijcito partes alterius capitis,cingulóque inserito,& nodo alligato.

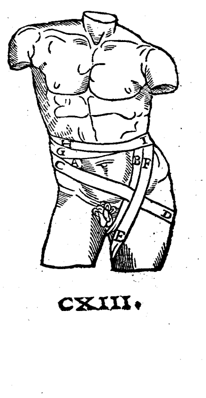

CXII.

EX HELIODORO.

Vinculũ ad alterũ inguen,quod nõnulli dixerũt cãcrũ ꝓ inguine. CXIII.

Fascia ab ilibus contrarię partis incipiens obliqua fertur ad lumbos,deinde ad inguen,quod vinciri debet,ab eóque ad summã coxam porrigitur,post hęc ad idem inguen reuersa datur ad regionẽ,quæ sub vmbilico est,vt.X.literæ figuram accipiat,ab eâque ad ilia alterius partis,sicq; circũagitur, donec,quæ nuda sunt,omnia cõplectatur,túncque vtiliter semel in orbem ambit circa lũbos, & infra vmbilicum.Prodest autem quibus deuincire inguen oportet.

CXIII.

Ad vtrumque inguen. CXIIII.

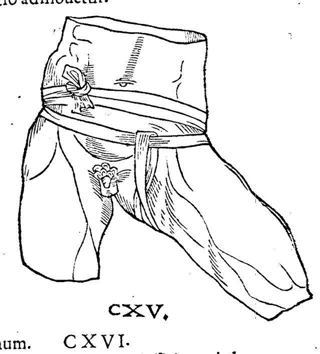
Vbi vinculũ adhibuerimus ad alterum inguen,omiſſo circuitu in orbem,in vinculo ad vtrũq; inguen faſciam à lumbis attrahimus ad alterum inguen,deinceps ad ſummam coxam,ab eaq; ad idem inguen, vt in altero ſimilitudo.X. literæ fiat,deinde ad lũbos adducimus, poſt hæc eatenus hâc ratione obuoluimus, vt quæ nuda ſunt,includamus.Valet ad vtraque inguina deliganda.neq; ab re eſt vltra propoſitos circuitus,in orbem quoque faſciam circumagere.

Iunctura ad inguen tuendum. CXV.

Faſciæ glomeratæ,à capite duodecim interpoſitis digitis faſciolam aſſuere duorũ cubitorũ oportet,eóque capite ſuper ilia cõtrariæ partis iniecto, faſciolã rectam à poſteriori parte per lumbos & clunes demittere inter anũ & naturale,obuolutáq; inguini vitiato ſurſum porrigere,deinde glomeratam faſciã bis, térue circumagere,per quẽ ambitũ faſciola attrahitur quaſi per nodũ,vbi verò huiuſmodi circuitibus in orbem inguen adſtrictum eſt,faſciola ad ſummã coxam porrigitur,ab eâque ad idem inguen,& ad eam regionẽ,quę ſub vmbilico eſt,quo facto ex faſciâ glomeratâ vinculum fit ad alterum inguen, nodúmque accipit ſub vmbilico.Pertinet autem hoc vinculum ad eos,quibus propter varices,qui inguen implent,manus curatio admouetur.

CXIIII.

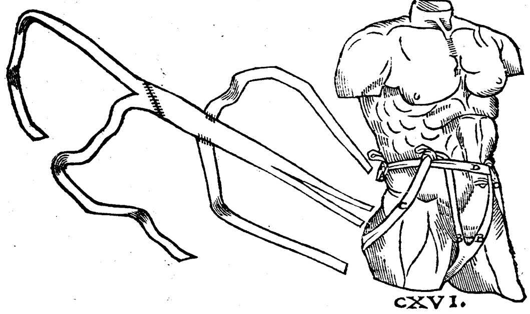

CXV.

Aſſuta iunctura ad anum. CXVI.

Faſcia ſumi debet eatenus longa,ac lata,vt huic iũcturæ ſufficiat,cui ab vno capite altera valẽtior faſcia lata circiter digitos tres tranſuerſa aſſuenda eſt,hæc zonæ nomen inuenit: tum eidẽ faſciæ interuallo puta nouem digitorũ alia faſcia tranſuerſa,perinde lata vt zona,ſimiliter aſſuẽda eſt, cuius partes vtrinque adiuncta crura nũcupãtur:alterũ verò caput rectę faſciæ,quod cõtra ſuturã eſt, ſcindẽdũ in duo crura.Homo igitur explicatâ zonâ cingatur, recta verò faſcia per lũbos ꝓcedat ad anũ atq; inter ipſum & naturale, eiuſq; crura ad inguina ducta zonæ inſerãtur:poſt hęc adiũcta crura arctata in zonã demittantur,atq; ibi cũ cruribus alligẽtur. quod vinculũ ſine adiũctis cruribus nõnulli ad calculoſos,vbi calculus euulſus eſſet,adhibuere.id nos ob nodorũ inæqualitatẽ reijmus,ne pars vmbilico ſubiecta vrgeatur. veſica enim inæqualiter cõpreſſa inflãmationi obnoxia eſt.deligamus autẽ, quibus calculus euulſus eſt, paruâ faſciâ,quã ꝓximè ad inguen ꝓpoſuimus:ſed nũc breuiorẽ rectam faſciolã aſſuimus,

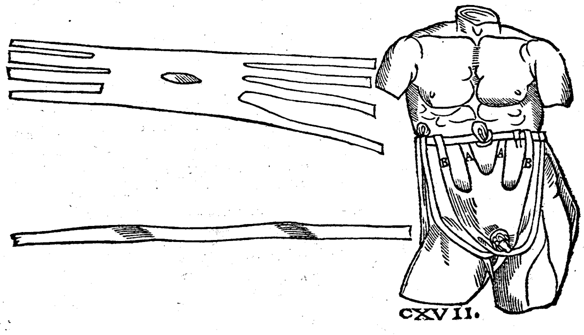
mus,extremáq; ſcindimus in duas partes. hæc autẽ iunctura illis longè cõmodior eſt,q̃ quę ani cauſã inijcitur. ſiquidẽ glomerata faſcia in orbẽ voluta lumbos & omne id,qđ ſub vmbilico eſt,tegit,extremáque ſub vmbilico prioribus circuitibus aſſuitur. ex rectâ verò faſciã,quod integrũ eſt,ad anũ & inter ipſum & naturale demittitur,partes verò ſciſſę ad inguina attractę in priores circuitus immittuntur,quæ vinciendi ratio,calculoſis,vbi ſecti ſunt, aptiſſima eſt.

CXVI.

Sciſſum vinculum ad ſcrotum. CXVII.

Linteũ ꝑ hâc ipſã iuncturâ longũ latũue,ab vtroq; capite in quatuor parteis diuiditur,ſic,vt ab vno breuiores ſint,ab altero lõgiores, deinde à medio verſus breuiores exciditur,donec,vbi vſus reqritur,coles eo cauo excipiatur. zonã ergo inijcere primũ homini oportet, tũcq; ex breuioribus partibus lintei medias duas in zonã demiſſas,inter ſe deuĩcire, & reliquas duas in eãdẽ zonã cõiectas pati dependere. quo facto coles ꝑ id cauũ excipi debet,ſcrotũq; totũ cõprehẽdi ĩtegro linteo,ex cuius partibus lõgioribus,duę exteriores ſcroto ĩuoluẽdę ſũt,ità,vt dextra ſiniſteriori,dexteriori ſiniſtra ꝓcedat,deinceps in zonã demiſſę eo modo,quo priores ꝑmittẽdę ſunt pẽdere,reliquę duę medię ſcroto ſimiliter iniectæ,vt dextra ſiniſteriori, dexteriori ſiniſtra ꝓcedat,per ſummas coxas in eãdẽ zonã demittẽdæ,& cũ prioribus partibus pẽdẽtibus alligandæ.

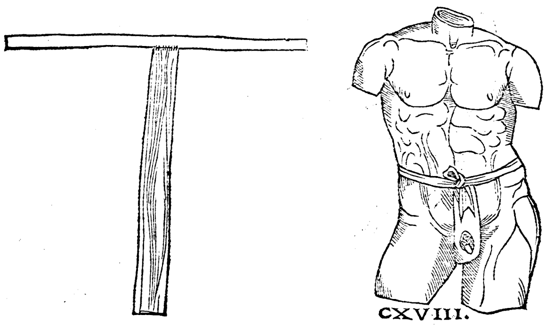

CXVII.

EX SORANO.

Iunctura ad scrotum ex tribus capitibus. CXVIII.

Vni extremæ fasciæ assuatur altera media ad imaginem literæ. T. harũ, quæ transuersa est, hominem cingat: quæ recta, feratur ad scrotum, ibíque eatenus incidatur, quatenus coles suo cauo recipiatur, extremáque ad zonam alligetur, vt scroti vitijs accommodetur.

CXVIII.

EX HELIODORO.

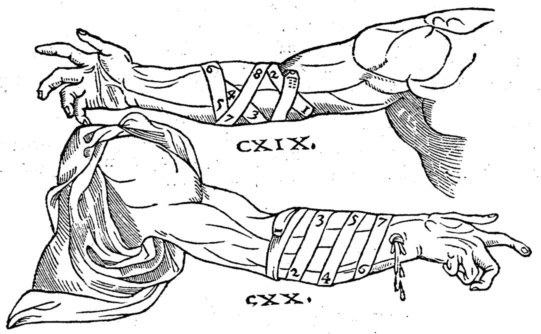
Fascia glomerata ad cubitum. CXIX.

Incipit ab imo humero in viciniâ cubiti, atque in orbem circumagitur, post hæc obliqua ducitur per priorem cubiti partem, quâ secari venæ solent, tum brachio in orbem obuoluta obliqua ad humerum reuertitur, sic, vt in priori parte cubiti. X. literam repræsentet, sic autem circuit, donec tegantur, quæ nuda sunt, & vbique à latere nodum accipiat. Illud autem commune est humeri brachij alteriúsue membri vinciendi, quòd fasciæ in orbem ferri debent, cum eo vt interdum etiam obliquæ procedant, quo vinculum firmiùs hæreat. Huius verò fasciæ extremitas vel inferioribus assuenda est, vel angustiori fasciolâ vincienda est, aut in duo capita scindenda, quæ ab alterâ membri parte nodo inter se alligentur.

Iunctura in orbem, quidam adijciunt sub auctore Hippocrate. CXX.

Huius vinculi ratio est, vt fascia super aliquod membrum pluribus circuitibus in orbem ambiat. rectè autem inijcitur, vt membrum contineat, quod in suum locum restituitur, magis verò pertinet ad corporum, quæ abscesserunt glutinationem, his seruatis, quæ ad artificiosam fasciandi rationem pertinent. abscedentium enim ore in inferiori parte sito fascia à superiori parte deorsum procedit, vt humores excernantur, & eorum, quæ abscesserunt alterum alteri insidat, vt glutinẽtur: sed si vlcus superius sit, vt materia ab inferiori parte sursum sub vinculo excernatur: vbi verò abscedentia corpora trãsuersa sint, fascia ab ipsis circumdetur versus os, vt humor emittatur.

Menecriti

CXIX.

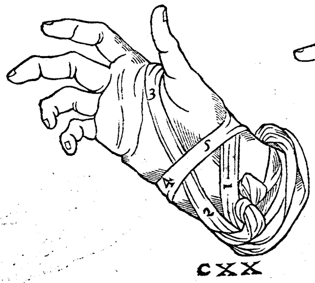
CXX.

Menecriti vinculum ad partes extremas. CXXI.

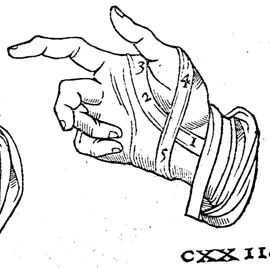
Ab extremo brachio prope manum orſi, vbi faſciam ſemel in orbem duxerimus, obliquam attrahimus per primam palmæ partem, deinde per palmam ipſam circumagimus priori parti aduerſam, ità, vt ad primá palmæ partem reuertatur, prope ipſam priùs. X. literæ ſimilitudine acceptâ, atque ad eãdem rationem obuoluimus, dum quæ nuda ſunt, contegantur. Adhibentur autẽ vtiliſſimè, vbi & primam palmæ partem, & palmam alligari neceſſe ſit.

Cancer. CXXII.

Anguſtioris faſciolæ, cuius latitudo exẽpli cauſâ digitum æquet, capite ſuper primam palmę partem impoſito, ipſa per palmam attrahenda eſt, & ab interiori parte verſus exteriorẽ obliquè ad pollicem adducenda, tum circa ipſum ab exteriori parte obliquè porrigenda ad primam palmæ partem aduerſa parti priùs iniectæ ſic, vt ſuper exteriora pollicis. X. literam referat, atque ad eandem rationem eatenus voluenda, vt omnia complectatur, nouiſſiméque circa primam palmæ partem data, finienda eſt. commodiſſimè autem obuoluitur ad vinciendum pollicem, quem ἀντίχειρα vocant.

CXX

CXXII.

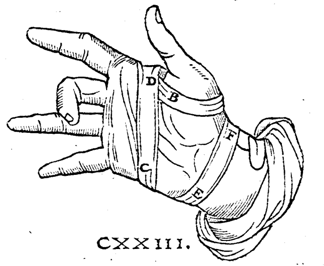
EX SORANO.

Iunctura ad primam palmæ partem. CXXIII.

Orsa à primâ parte palmæ obliqua versus palmam ducatur, deinde per palmam ipsam transuersa, postremò in orbem circa primam palmæ partẽ, vt quibus hanc ipsam vincire volumus, accommodetur.

Vinculum oppositum. CXXIIII.

A primâ palmæ parte incipiens, post ipsam obliquè circa pollicem obuoluitur, tum obliquè à priori parte manus ad primã palmæ partem porrigitur, ibíque in orbem attrahitur, vt vinciendo pollici aptetur.

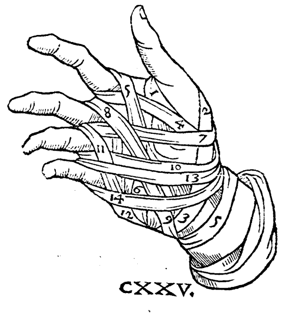
CXXIII.

Vinculum, vt in palæstrâ ductum. CXXV.

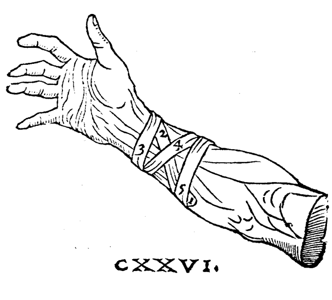
Adhibito vinculo opposito fasciã insuper obliquè ꝓpe primã palmæ partẽ versus digitos circũdamus, deinde in orbẽ circa indicem, post hęc obliquè aduersam parti priùs iniectæ, ꝓpe primã palmæ partẽ attrahimus, idẽq; facimus circa reliquos digitos, vt illis idoneum sit, quibus tam quod prope primã palmæ partem versus digitos est, q̃ quod post digitorum articulos, vinciri debet.

Rhombus ad medium membrum. CXXVI.

Fasciæ caput membro inijcimus, eamq; super id obliquã ducimus, post hæc in orbem, deinde aduersam parti priùs obuolutę, atque ab alterâ parte in orbẽ, vt ad eas fracturas conferat, quibus carnis quoque vulnus accessit.

CXXV.

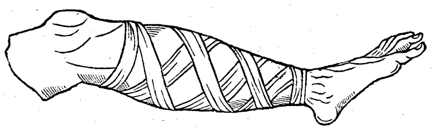
CXXVI.

Rhombus multiplex ad vnicum membrum. CXXVII.

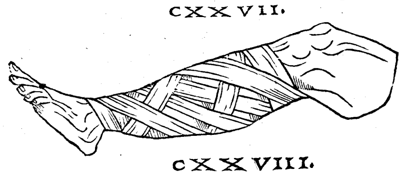
Super extremā vnius membri partem fascia imponitur, & per ipsum æquis interuallis quasi in cochleā serpit vsque ad alterā extremitatē, quam in orbem complexa, obliquè circuit, & in orbem datur aduersa parti prius iniectæ certa seruans interualla, vt ijs, quæ comprehendit, accommodetur.

Palma habena. CXXVIII.

Orsa à summo mēbro, obliqua per mediū ad imū feratur, & in orbē circa ipsum detur, pòst parti priùs iniectę aduersa ad sūmū reuertatur, & iuxta eosdem circuitus ambiat, vt eas partes fideliter cōtineat, quę recēti callo glutinatę sunt.

CXXVII.

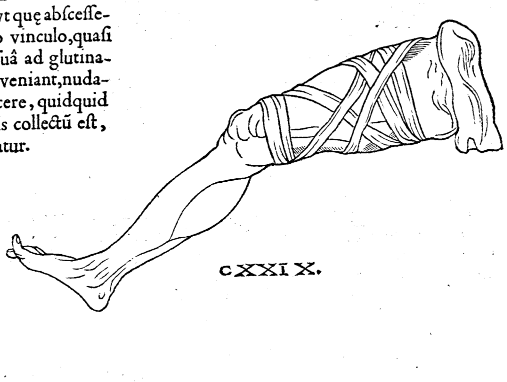

CXXVIII.

EX HELIODORO.

Rhombus æqualium crurum. CXXIX.

Tradita iūctura hæc est ad femur, vbi id aliquâ parte vulneratū sit, & adiūctę partes abscedāt, cuius ratio est. Ab inferiori parte vlceris fascia in orbē circuit, inde obliqua ducitur à latere vlceris, & rursus in orbē à superiori parte vlceris attrahitur, tū obliqua ad imaginē literæ. X. deorsum demittitur, deinceps cōuenienti interuallo bis iuxta vlcus obliqua porrigitur semel ab inferiori parte sursum, semel à superiori deorsū, ità, vt bis litera. X. repręsentetur, & in medio rhōbus super vlcus collocetur, quo per mediū interuallū nudatū humores excernantur. Circuit autē ad eandem rationē, donec quæ nuda sunt excipiat, eóque fit, vt quę abscesserunt sub vinculo, quasi sponte suâ ad glutinationem veniant, nudatóq; vlcere, quidquid humoris collectū est, effundatur.

CXXIX.

Rhombus inæqualium crurum. CXXX.

Vbi ꝓximũ vinculũ inieceris, requirit qđ nũc ꝓponitur, vt fascia per vulnus feratur, etiã obliqua. eo vsi sunt, quibus operiendi quoq; vulneris consiliũ fuit.

Ascia. CXXXI.

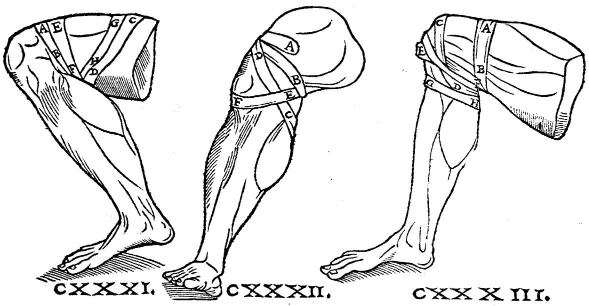
Scribũt, qui huiusmodi iuncturam adhibuerũt, ipsam vtiliter inijci, quibus vulnerato femore ꝓximę partes diducuntur, sic autẽ inijci debet. voluẽda sub vulnere fascia est in speciẽ asciæ sic, vt pars gibba deorsum, sima sursũ spectet, deinde sup vlcus iterũ in speciẽ asciæ priori aduersę circũagẽda est, atq; ad eãdem rationẽ attrahenda, dũ quæ nuda sunt cõtegat, ab inferiori parte sursum, & à superiori deorsum procedens, interdum etiam per vlcus, vt ipsum operiat.

Vinculum à latere. X. literam repræsentans. CXXXII.

Fasciam imo femori in orbem prope genu circumagimus, tum obliquè ducimus, & rursus parti priùs iniectę aduersam attrahimus sic, vt à latere genu literæ. X. similitudinem referat, eodemq; modo circũducimus. Potissimùm autem pertinet ad eos, quibus genu in alterã partem lapsum reconditum est. repræsentanda verò. X. litera est ab eâ parte, in quam excidit.

Testudo. CXXXIII.

Super genu fasciam tendere in orbẽ oportet, inde obliquã à superiori parte deorsum per patellã demitti ad poplitem, ibiq; sub genu in orbem iterum circumagi, & parti priùs iniectæ aduersam super patellã procedere in speciẽ literæ. X. post hæc per poplitem & patellam in orbem circuire, atque ad eandem rationem obuolui. cõuenit autem patellæ, quomodocũq; suâ sede proruperit.

CXXXI. CXXXII. CXXXIII.

Ad Calcem. CXXXIIII.

Circumagẽda fascia est circa talos in orbem, inde à posteriori parte ex vno latere nerui lati obliquè ducenda ad alterum latus, tum circa calcem voluenda, ab eòque ad superiora pedis porrigenda, atque ad eandem rationem circumdanda. valet autem ad calcem alligandum.

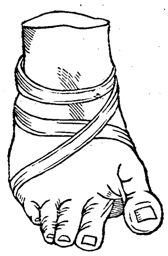
Ad talos. CXXXV.

Fascia super talos datur, inde obliqua ad superiora pedis porrigitur, post hæc sub plantam demittitur sic, vt ad superiorẽ partem reuersa. X. literæ similitudinem referat, alligatâ verò plantâ circumducitur in orbem. Valet, vbi vinciri talos oportet.

Spica

CXXXIIII.

CXXXV.

Spica ad plantam. C XXXVI.

Fascia in orbem magnum digitum cõplectatur, ab eoq; per plantam procedat circa talos, inde obliqua reuertatur ad plantam sic, vt non longè à minimo digito similitudo literę. X. fiat, post hæc ad superiorem partem pedis intẽdat, & ad eandem rationem circumeat. Maiores vinculum hoc ad magnum digitum deligandum memoriæ prodiderunt: nobis verò superuacaneum videtur digitum alligare ad plantam atque ad talos, abundè enim existimamus, si cum digito, & plantâ pars pedis superior vinciatur (quemadmodum propositum est in digitis manus).

CXXXVI

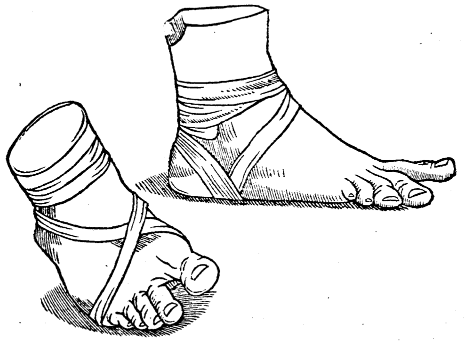
EX SORANO.

Calceus CXXXVII.

Fasciam primò talis inijcimus, tum per ipsos obliquam ducimus ad plãtam, ab eâque ad alteram partem talorũ obliquam attrahimus, postremò circa crus in orbem porrigimus, vt illis accommodetur, quibus deuincire talos cõuenit.

Ad calcem. CXXXVIII.

Fasciæ caput sub talis inijcito, eâque circa ipsos obliquè ad plantam demittito, tum obliquè circa calcem, & in orbẽ iuxta talos adducito, vt illis aptetur, quibus obligare calcem volumus.

CXXXVII. CXXXVIII.

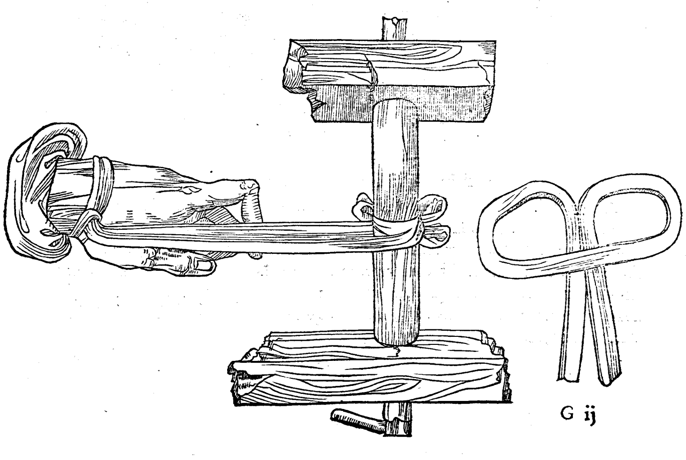
FINIS GALENI DE FASCIIS.

ORIBASIVS

Oribaſius de laqueis ex Heracle Vido Vidio Florentino interprete.

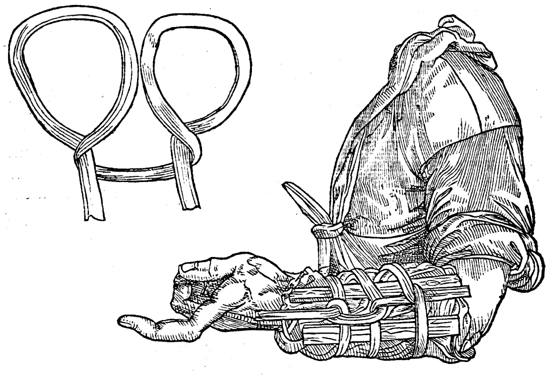
Quæ ratio ſit laquei attollentis.

AD attollentẽ habena adhibetur duplicata, cuius vtrũq; caput ſiniſtrâ manu cõtinetur, ſinus verò dextrâ prehẽditur, & capitibus ſupinijcitur, ſic, vt capita ſita ſint in medio ſinu. quo fit, vt ex vnâ parte, laquei nexus feratur, capita ex alterâ. Habet autẽ hic laqueus facultatẽ extendẽdi æqualiter, pertinetq́; non modò ad extendendũ mẽbra, ſed etiam ad continẽdum, cùm in ſuam ſedem cõpelluntur, & ad figurandũ corpora, vbi quid manu fieri oportet. Rectè quidẽ eas partes intẽdit, quæ binis oſſibus continẽtur, quandocunq; enim alterũ vitioſũ ſit, ſinus ſuper ipſum, capita ſuper integrũ imponuntur. nã ſinus corpori inhærẽtes affectam partẽ vehementer diſtẽdunt, at capita, cùm recedant à corpore, eam partẽ, quę benè valet, vel nihil omnino intendũt, vel certè q̃minimũ. Mẽbris quoq;, cùm reponũtur, aptiſſimus eſt, ſicuti cubito, cũ in aliquã trium partiũ excidit, in quas vbi ꝓlapſus eſt, brachiũ curuũ eſt, neque extenditur, id eſt in poſteriorem, interiorem, atq; exteriorẽ. in quo caſu laqueus oſſibus brachij iuxta primã palmæ partem inijcitur, capitáque eius ſublimiora feruntur, &, vt retinacula ſint, ad aliquid immobile deligantur. Ad figurãda inſuper corpora, vbi manu medemur, adhibetur commodiſſimè. in ijs enim, quæ iuxta anum vitia infeſtant, vbi tractantur, brachia poplitibus ſubijciuntur, & huiuſmodi habenę attollentes ad brachia dantur in viciniâ manus, eorúmq; capita ad ceruices hominis adducta, inter ſe vinciuntur. quoniàm attollens laqueus non ſolùm inijcitur implicitus, ſed ſuper membrũ quoque circumponitur. ſuſpenſâ enim faſciâ ſinus membro ſubijcitur, capitáque eius per medium ſinum traijciuntur, eâque ratione circumpoſitus conficitur.

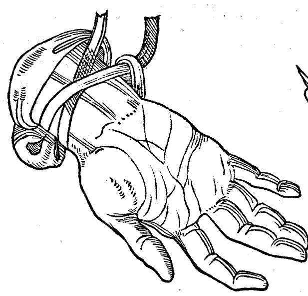
Quomodo laqueus Nauticus debeat adhiberi

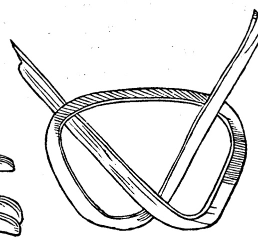
Ex medio ſinu duplicatæ habenę duos item ſinus facere oportet, eóſque inter ſe permutatos ità collocare, vt interior extrinſecus, exterior ab īteriori parte ſitus ſit. hâc enim viâ nexus laquei ab vnâ parte, capita ab alterâ procedunt. Eſt autē idoneus ijs, quæ extendi inæqualiter debent: valet item ad continendas ferulas, quæ fracturis accommodantur. iuncturâ namque adhibitâ vnum habenæ caput ſiniſtrâ manu teneatur, alterum verò per affectā partem voluatur, ſic, vt vnus & alter ſinus fiat, per quos reliquum habenæ caput traijciatur, vt ab eâ parte, quæ in nos ſpectat, verſus contrariam porrectum ſiniſtrâ rurſus contineatur. quo iniecto ferulæ in ſinus demiſſæ ad vitioſum membrum dentur, capitáque attrahantur, & inter ſe alligentur, vt ferulas teneant. Valet item ad cubitum ſuſtinendum, non ſecus atque ad intentionem, aut ad ferulas continendas, imponitur enim, implicatúrque ad cubitum ſuſpendendum, vbi lata faſcia non eſt. in quo caſu ſinus ità inter ſe diducendi ſunt, vt alter prope cubitum ſit, iuxta manum alter, capita verò ad ceruicem adducenda ſunt, ibíque nodo inter ſe deliganda.

Laqueus χιαστὸς quomodo implicetur.

Ad χιαστὸν habena duplicanda eſt, cuius vtrumque caput ſiniſtrâ manu continendum: ſinus verò dextrâ prehenſus conuertendus eſt, ſic, vt capita ad ſimilitudinem literæ. X. aduerſa inter ſe ſint, inde enim nomen habuit χιαστὸς. quo facto ſinus capitibus. X. literam referentibus ſuperinijciendus, quódque ex his ſubiectum eſt, per medium ſinum attrahēdum. eóque fit, vt medius laquei nexus appareat: à lateribus verò, hinc ſinus vnus, inde duo capita ſe oſtendāt. Valet autem, vbi oportet inæqualiter diſtendere.

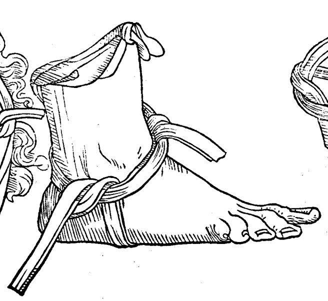

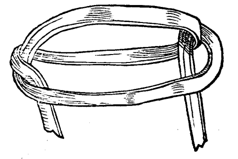

Pastoralis laqueus, qui & Sandalius dicitur, quomodo inijciatur.

Pastoralis, dictus à quibusdam sandalius, cùm eo implicatur, quem χιασὸν nominauimus, hic siquidem primò est adhibendus, vt Sandalius fiat: quo iniecto sinus eius dependẽs attrahi debet ab inferiori partȩ sursum, per mediũ eius sinus, qui contra capita situs est. sic enim ab vnâ parte laquei nexus, ab alterâ capita collocantur: in nexu verò terni sinus, duo scilicet à lateribus, tertius in medio conspiciuntur. Adhibetur autem commodissimè ad talum prolapsum, vbi reponitur. vnus enim sinus à posteriori parte tali super latum neruum datur, à priori alter ad partem pedis superiorem, medius, hoc est tertius, plantȩ subijcitur. quo facto capita ad id vinciuntur, quo extendẽdi causâ vtimur, neque talo duntaxat conuenit, sed maxillæ, quæ excidit, vbi in suam sedem compellitur. vnus enim sinus ad frontem hominis, alter ad occipitiũ datur, medius per os procedit vtrinque sub malis, capita verò per tempora ad ægri caput feruntur, ac, siue, vt retinacula sint, siue, vt à superiori parte extendant ibi inter se vinciuntur

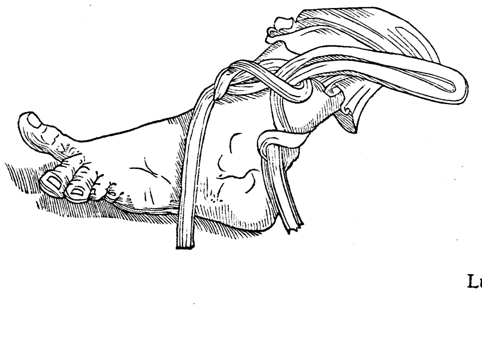
Draco laqueus,quâ viâ inijciatur.

Ad laqueum draconem media habena à poſteriori parte tali, incipiat iuxta latum neruum:capita verò verſus priorem ferantur ad ſuperiorem partem pedis, vbi .X. literæ ſimilitudine acceptâ, ad plantam porrigantur, & rurſus inter ſe aduerſa eandem literam repræſentent,poſt hæc circa talum, vel ab inferiori parte ſurſum,vel à ſuperiori deorſum circumdentur,tum deligẽtur ad id, cuius operâ ad extendẽdum vtimur.Facit autem hic laqueus ad talum ſuo loco motum,vbi reconditur.

Qua ratione is laqueus adhibeatur,quem ſimplicem nodum dixerunt.

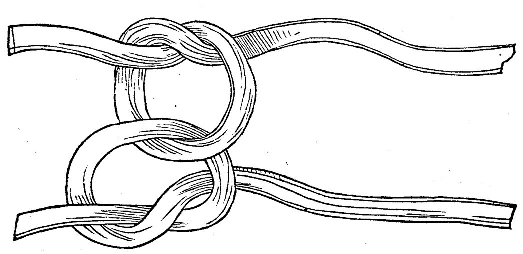
Laqueus,cui nomen eſt ſimplex nodus, à quibuſdam Perineos appellatur. Quomodocũque autem vocetur,eius ratio eſt. Habena ſimplicem nodum accipiat, eiuſdémque ſinus attrahatur,capita verò depẽdeant: deinde mẽbrum, quod reponere opus eſt,inter ſuperiores ſinus collocandum, tum alter ſinus in alterum inſitus,ad capita ducendus, communíque nodo cum capitibus ad id vinciendus,quod ad intendendum adhibemus. Habet autem inæqualem extendendi facultatem.

Lupus

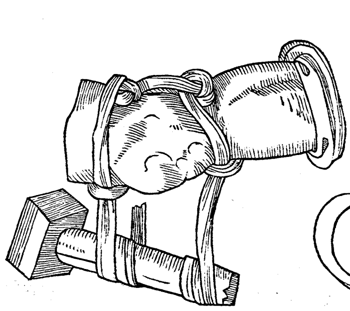
Lupus laqueus,quomodo nectatur.

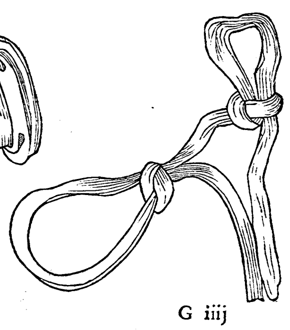
Duæ habenæ iustæ longitudinis duplicentur, sic vt capita ab eâdem parte collocētur,sinus inter se aduersi sint,tum capita,quę ab inferiori parte,sursum, quæ à superiori,deorsum vellantur, sic,vt medius laquei nexus,vtrinque verò bina capita se ostendant.Habet autem vim extendendi æqualiter,pertinétque non modò ad ossium,quæ restituuntur, intentionem, sed in herniæ curatione ad membranam abdominis adstringēdam, item ad vincienda venarum capita sanguinem fundentia. Nos autem in sinus conijcere lina simplicia consueuimus,quæ communi medicorum vocabulo,quòd relaxent, χαλαστήρια dicuntur, neque hæc ipsa temerè adijciuntur,sed vt, vbi quæ arctata sunt, remittere volumus,per lina id præstemus,& non per capita.

Nodi Herculei ratio.

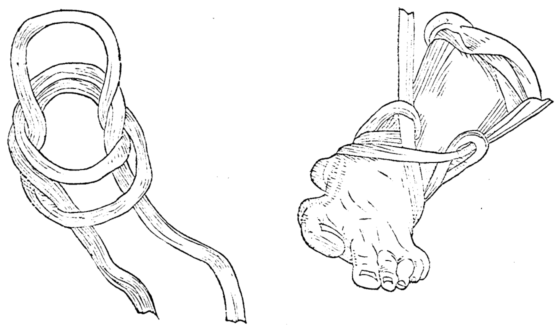
Ad nodum Herculeum,habenam adhibere oportet,quæ duos nodos accipiat inter se distantes,quo fit,vt Herculeus nodus vtrinq; se ostendat,hinc autem sinus,inde verò sint capita duo. Valet vbi æqualiter intendere consilium est. Quòd si sinus, qui contra capita est, medius incidatur,à lupo laqueo non differet.

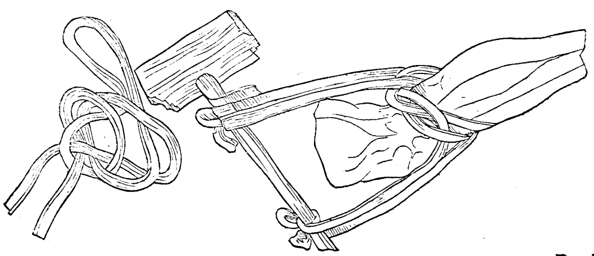
Simplex charchesius, quâ viâ implicetur.

Ad simplicē charchesiū, qui vim habet extēdēdi ęqualiter, duplicari habena debet, capitaq; eius sinistrâ manu cōtineri, sinus verò dextrâ sursum cōuersus supimponi capitibus, quæ media opus est aduersa inter se collocare in speciem. X. literæ. eo facto sinus capitibus iniectus, à superiori parte deorsum attrahatur, per medium eius partis, quâ. X. literę fuit accepta similitudo. sic enim laquei nexus medius apparet, ab vno latere sinus vnus, ab altero duo capita.

Duplex charchesius quo modo implicetur.

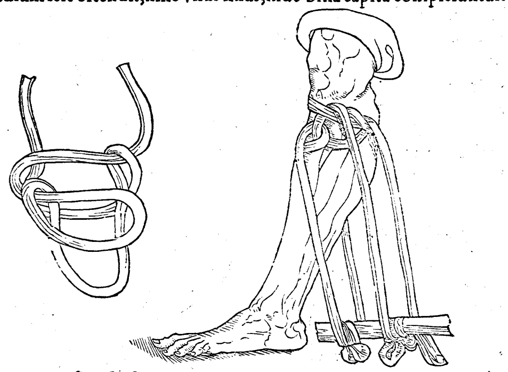
Duplex charchesius æqualiter distēdit, ac simplici longè est efficacior. eius autem ratio est. Habenam prehendimus duplicatā, capitáque leuâ cōtinentes, sinum patimur dependere. tum ex capitibus, quæ cōtra sinum sunt, alterū duplicamus, sic, vt paruus sinus fiat, quem in sinistrâ manu ponimus, alterum per sinum traijcimus, deinde nexū per sinus cōuertimus, & in sinistrâ collocamus. quo facto, ex capite, quod cōtra sinum est, rursus alterū sinum efficimus, quem nexui adiungimus: postremò pendentem sinum per mediū nexum trahimus, ab inferiori parte sursū. quo fit, vt ab vno latere sint duo capita, ab altero vnus sinus, quibus laquei nexus medius interijciatur.

Duplex

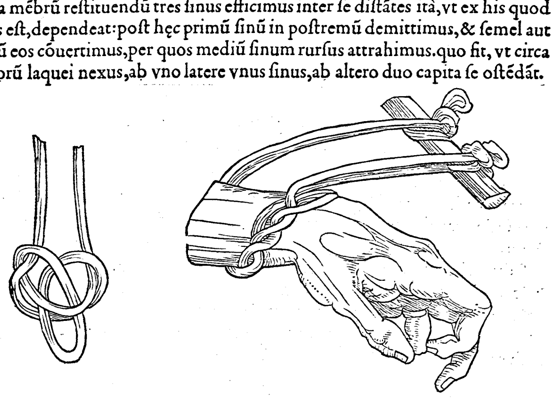
Duplex charchesius, quomodo ex simplici fiat.

Cùm duplex charchesius variè cõsueuerit implicari, siquidem per se interdum, interdũ fit ex simplici, nonnunquã conficitur circumponendo, suprà demonstratum est, quo modo per se inijciatur, nunc quâ ratione ex simplici fiat, exponemus. Adhibere igitur primò simplicẽ charchesium oportet, sinusq; alterum ab altero diducere, deinde eum, qui subiectus est, in superiorẽ conijcere, & similiter vtrũq; diducere, ac per spaciũ, quod ipsis mediũ interijcitur, sinũ qui contra capita est, ab inferiori parte sursum attrahere. sic enim rursus laquei nexus medium sese ostendit, hinc vnus sinus, inde bina capita conspiciuntur.

Duplex charchesius, quomodo implicetur circumponendo.

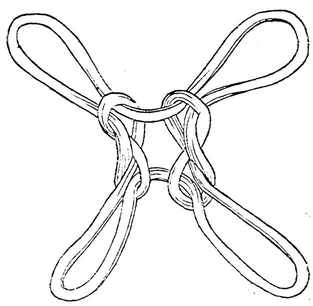
Quoniã vehementi validorũ corporũ intẽtione, laquei capita, ex vnâ parte sæpiùs rũpuntur, ante perfectã intentionẽ, ne cogamur intẽdẽtis adhuc laquei capita relaxare, charchesiũ circũponimus. Tenẽtes igitur sinistrâ manu caput, circa mẽbrũ restituendũ tres sinus efficimus inter se distãtes ità, vt ex his quod satis est, dependeat: post hęc primũ sinũ in postremũ demittimus, & semel aut iterũ eos cõuertimus, per quos mediũ sinum rursus attrahimus. quo fit, vt circa mẽbrũ laquei nexus, ab vno latere vnus sinus, ab altero duo capita se ostẽdãt.

Plinthij, quod alioquin quadruplex circulus dicitur, quæ ratio sit.

Ad Plinthium laqueum, adhibetur habena circulum repręsentans, id est sine capitibus, hæc ab interiori parte manus, pollicibus minimísque digitis circumdatur, necnon vtrique indici, vt sinus in vtrâque manu terni sint, vnus circa minimum digitum, circa indicem alter, tertius super pollicem. post hæc, sinus, in quos insiti pollices sunt, ad proximos minimis transferũtur, tum ad indices, qui minimis iniecti fuerũt, deinde sinus, in quos indices demissi postremò erant, medij à pollice à superiori parte deorsum velluntur, sicque ab vno latere duo sinus, totidem ab altero, medius inter hos laquei nexus ad rhombi similitudinem conspectui subijciuntur. Habet autem ęqualem intendendi facultatem, & non solùm ad intentionẽ, sed videtur ad menti quoq; fracti compositionem pertinere. nam mentum ipsum sub fracturâ aliquando peruersum, in laquei complexum, rhombum referentem inseritur ab exteriori parte: sinus verò per malas, parteísque superiores, ad summum caput ferũtur, atque ibi inter se deligantur.

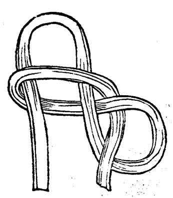

Laqueus Epangylotus (ità enim appellatur, quoniàm sinus super sinum inijcitur) quâ viâ inseri possit.

Ad Epangylotum, vnum habenæ caput, inter sinistræ manus pollicem & indicem collocamus, eámque extrinsecus vltra primam palmę partem adducimus, inde per palmam ipsam, datam, inter pollicem & indicem vtriusque manus attrahimus, post hæc inter minimum & proximum digitum demittimus. eo facto habenæ caput dextrâ manu sursum vellimus, extremámque partem inter minimum ac proximum digitum tenemus. quo fit, vt duo sinus efficiantur, inter quos attractus nodus apparet. Facit autem ad corpora figuranda, vbi manu curatio adhibetur. inter sinus enim vtrâque manu hominis coniectâ, reliquis habenæ partibus totum corpus firmiter continetur.

Ratio

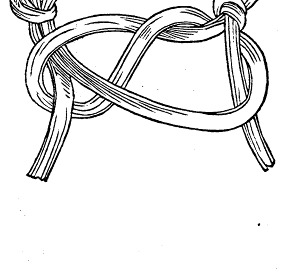

Ratio eius laquei,quem auriculas nuncupant.

Ad auriculas,epangylotus primò inijciendus,danda autẽ opera eſt,vt alter ſinus amplior ſit,quem implicare oportet ad modum laquei chiaſti, ſic,vt duo ſinus oculis exponantur,inter quos,quod ex habenâ dependet, duplicatum ſe oſtendat.Recte autem adhibetur,vbi prolapſa maxilla reponitur,tum ad proceſſus capitis recondendos.ſinus enim dantur ad tempora ægrotantis, quódq; inter eos duplicatum conſpicitur, ad frontem, deinde vinculũ illud inijcitur, quod leporem auritúm appellant, poſtremò auriculæ,vel vt contineant, vel vt à ſuperiori parte extendant,ſuper caput offenſi porriguntur.

Laqueus duos habens ſinus (quem nonnulli minùs propriè ſtrangulantem dixerunt) quomodo inijciatur. 1

Laqueus, quem duos ſinus habentẽ appellant, ex binis conſtat chiaſtis, quorum alter ab altero diducitur. Eſt autẽ aptiſſimus ad corpora figuranda, vbi vitia iuxta anum curantur. ſiquidẽ brachia ſubiecta poplitibus, eiuſmodi laqueis adſtringuntur: at pars, quæ media inter ſinus duplicata dependet, ad ceruicem hominis fertur, atque hâc viâ corpus figuratur.

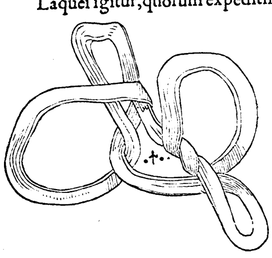
.✝. Ratio laquei, quem ſtrangulantem propriè nuncupant.

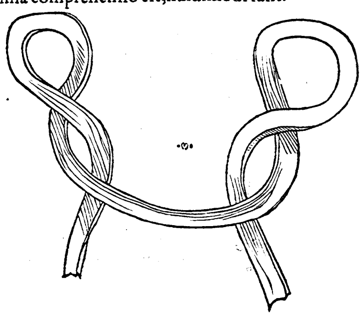
Laqueus, qui propriè ſtrangulans nũcupatur, ex ſimplici fit charcheſio, hic enim primò inijcitur ſic, vt alter ſinus ab altero diſtet. Cõfert autẽ ad quos ꝓximè expoſitus, brachia nãq; rurſus coniecta in ſinus coarctãtur, & ea pars habenæ, quæ duplicata eſt, media ſimiliter collocatur, in eãq; ceruices inſerũtur.

.ꝟ. Quomodo adhibeatur laqueus ὑπέρβατος, id enim nomen traxit ex eo, quòd ſupra feratur.

Hyperbatus fit ex laqueo Nautico, ſiquidẽ in hunc primò implicitũ brachia 30 inſeri debent, ſinúſque inter ſe diduci, & capita ad ceruices deligari.

Laquei igitur, quorum expeditiſſima comprehenſio eſt, huiuſmodi ſunt.

FINIS ORIBASII DE LAQVEIS.

Oribaſius ex Heliodoro de machinamentis Vido Vidio Florentino interprete.

Quibus modis luxata reſtituantur.

LVxata in ſuam ſedẽ tribus generalibus modis collocãtur, quibus alij ferè omnes continentur. Vnus vocatur palęſtricus, ad quem ferè ſolas manus admouemus, atque hic, vtpote imbecillis, aptatur ad mollia corpora, muliebria nimirũ & puerilia, tum ad maſcula, quæ illis robuſtiora ſunt, modò recẽs vitium fuerit: alter methodicus dicitur, ad quem inſtrumẽta adhibemus, quorũ vſus in cõmuni vitâ eſt, hic omnibus idoneus eſt, pueris, fœminis, maſculis iam robuſtioribus, & corpori iuuenili, atq; ijs luxatis, quæ iam vetuſta ſunt: tertius reponendi modus, qui per organa eſt, maius momẽtum habet. valet enim ad proſapſa, vbi malũ diutius trahitur, valet ad corpora athletarũ, prætereà quæcunque prolapſa curationem recipiunt, & ſub methodico modo curari nequeunt, omnia organorum operâ reponuntur.

De organorum differentijs.

ORganorũ medicinaliũ differentiæ in vniuerſum, & quaſi generales, ſummum (vt alij ſentiunt) ternæ habentur, alia enim tractoria ſunt, alia machinamenta, alia quæ erecta collocantur: nobis autem placet nonnulla tractoria eſſe, nonnulla machinamẽta, nonnulla, quæ erecta, nõnulla, quæ plana collocantur. Tractoria ſunt, quæ, quùm paruâ breuíque ſint ſtructurâ, extendendi duntaxat facultatẽ habent. hæc vt ſuo munere fungantur, aduentitia quædam poſtulãt, vt ſcamnum, lectum, ſcalam, eo quòd per ſe vſui eſſe minimè poſſint. quocirca & alligata, & in plano ſita nuncupantur. nam, vbi in agro, aut ſolitudine quâpiam, quę ſuo loco mota ſunt, reponimus, ac neque ſcamni, neque lecti, neque ſcalæ copia eſt, aliquid in ſolum defigimus, ad quod tractoriũ organum alligemus. Machinamẽta ſunt organa tractorijs ampliora, minora tamen alijs, quæ non modò intentionem, ſed impulſum quoque pollicentur, ac præcipuè quorumdam membrorum gratiâ comparãtur. Erecta organa ſublimiorem ſtructuram habent, & non ſolùm ad extendendũ valent, ſed etiam ad impellendum. Porrò autem plana organa ſunt, quorũ humilis ſtructura eſt. ex ijs conſtant, quæ & extendendi & impellendi vim habent, ità, vt homine illis inſidente, recondi, quod elapſum eſt, poſſit. reperiuntur etiam in his quædã propria ſtructuræ diſcrimina.

Ex quâ materiâ ſtruantur organa.

BAſis, crura, latera, tranſuerſaria, cubiti, teſtudines, adiuncta crura, hæc omnia, quæ in organis ampliora expediuntur, ex robuſtiori materiâ conficiẽda ſunt, vt puta iligneâ, vel fraxineâ, quæ ſecundas obtinet. Oportet autẽ eâ de cauſâ, validiſſimam eſſe organorum materiam, vt vim queant in cõdendis articulis ſuſtinere, quod in ijs potiſſimũ organis requiritur, quæ erecta collocantur. Vertebræ, radices, claui, vnci, catenulæ, vectes, omnia quæcunque exigua ſunt, quæque plus efficiunt, ærea vel ferrea comparẽtur, vt quod ſtructuræ exiguitas detrahit, materiæ firmitas reſtituat. Aliquãdo autem quæſitum eſt, fer-

reáne,an ænea ſumi debeant.inquiunt,qui ferro æs præferunt,hoc leuius eſſe & faciliùs tractari, minúſque rubiginem trahere q̃ ferrum: contrà,qui æri ferrum anteponunt, validiorem huius materiam laudant,ære enim efficacius robuſtiúſque ferrum eſt.atqui de ferro cõuenit,firmius eſſe,ſed ſuperuacuum eſt eximium robur, vbi eius nullus eſt vſus, cùm liceat hæc ex ære fabricare,quod mollius eſt,& ſatis roboris habet.licet tamen & ex ferro.Quòd ſi ex ære fiant, ſumatur id,quod ducitur,nam,quod cõflatur,faciliùs rumpitur,comminuitúrque,ita vt pręſtet ex ferro hęc parare,quàm ex fuſo ære.Sed quoniàm ferrũ citò rubigine obducitur, idcirco aliquot interpoſitis diebus ſubinde pingui aliquo inungendum,ac,ne rubiginem ſentiat,manu perfricandũ. At dicet quis,ſi ferrum neglectum rubigine corrumpatur,id culpâ domini ipſius organi fieri.

Ex quibus partibus organa conſtent,& quis ſit earum vſus.

CONtinetur omne organum non omnibus,ſed quibuſdã ex ijs,quę numerabo,nempè,baſi,cruribus, tranſuerſarijs,cubitis, axibus,regulis,teſtudinibus,cochleis, tympanis,clauis, manubriolis ductarijs,vectibus, baculis verſantibus,obicibus,cuneis,item lunatis lignis,orbiculis,trochleis,foſſis,operculis,vertebris,fibulis,radicibus,vncis,catenis,forficibus,ſedilibus,priapiſcis, ad hæc cochleâ fœmina,quę græcè τυλικόχλιον appellatur,cuneolis,chiniſcis,colũbarijs,ergatâ.hæc ferè ſunt, quibus organa componũtur, quorum vſus ſigillatim iam nunc exponendus nobis eſt. Baſis ad id potiſſimùm ſtruitur, vt ſuper eam erecta organa ſtatuantur. Crura in organis & latera dicuntur, in ijs, quæ erecta collocantur,propriè crura,minùs propriè latera, ſed in tractorijs propriè latera dicũtur,minùs propriè crura· hæc ferè in organis ſtatuuntur, vt ipſorum machinationes contineant: propriè autem in organis erectis crura rectè commodéque dimenſa,ad illam pertinent condendi rationẽ, quæ excitando præſtatur.Tranſuerſaria, quæ διαπήγματα dicuntur,vt græcum nomen indicat, ad crurum laterúmque compaginem fiunt,ad quem vſum primò præcipuéq; deſtinantur:huc accedit,quòd machinationes quoq; ſuſtinent,vt puta trochleas, cubitos atque alia quædã.Cubiti ad eum vſum in organis comparantur,vt per ipſos,quæ ſuo loco mota ſunt,à ſuperiori parte extenta reponantur,quẽadmodum videre licet in organis Fabri atque Andreæ,in quibus cubiti per ſuperius tranſuerſarium demiſſi in teſtudinem figuntur,vt hâc elatâ,quę prolapſa ſunt, à ſuperiori parte intenta recondãtur.latæ cubitorum ſummitates alæ ab architectis dicuntur,imæ verò partes quadratę,calces.hi ergò propriè cubiti nominantur, ſed quidam vocabulo abutuntur. Spathæ impellendo ſunt idoneæ, eâ autem ſpathâ,quæ in Fabri atque Andreæ machinamento eſt, vtimur,vbi extrahendo impellimus,ad femur in poſteriorem partem erumpens, ſunt & aliæ ſpathæ in quibuſdam organis,ad alios impellẽdi modos fabricatæ.Radices & fibulæ complures vſus in organis præſtant . primò enim radix & fibula in organo Fabri ſpatham diſtinẽt ad teſtudinem. eſt quidẽ in teſtudine radix,ſpatha verò, quâ parte quadrata eſt,medium habet cauum, in quod radix eadem inditur,deinde fibula continendi cauſâ,in ſpathã ac radicem pertuſã inſeritur. propriè radices ad id fiunt,vt recipere vncos poſſint, & alios effectus præſtare: ſed fibulæ itẽ gratia eſt , quòd machinationes immobiles ſeruat, vt puta axes. Catenæ eo pertinent,vt fibulę ex ipſis ſuſpendantur,quo ſeruentur in organis, neque decidant.Vnci adijciũtur,ne mobiles machinationes moueantur,veluti axes,quóue in radices coniecti quædam organorũ machinamenta ſiſtant. Per

vertebras

vertebras (quas græci στροφώματα dicunt) ferè id efficimus, vt quædam organa immobilia moueantur, ficuti crura organi Andreæ. crura enim in organo trásuersa secta, vertebris fibulísque cõtinentur, vt organo, modò erecto, modò per vertebras inclinato, circumducendo impellamus. ad exemplũ huius structuræ organi Andreæ, Plinthij crura prope basim secta sunt, rursúsq; vertebris continentur, vt organũ modò erigatur, modò per vertebras motum, adiunctis cruribus innitatur, vsumq; illius organi præstet, quod planum collocatur. hi sunt effectus vertebrarũ in organis. Axes ad corporũ ductionẽ, hoc est intẽtionem spectant, quorũ quidam ab vnâ parte ad alteram penetrant, ac per se mouẽtur, quidam latent, & per alias machinationes conuertuntur. penetrat axis in Plinthio Nilei, & in scamno Hippocratis: latet in Apellidis organo, quod, quià per tres funes circumuoluitur, trispastum appellatur, & in Nymphodori glossocomo. penetrantes igitur axes per se manibus cõuertuntur, latentes autẽ per alias quasdã machinationes, exempli causâ in Nymphodori glossocomo per tympanum, & cochleã ad lentis imaginẽ fabricatã, in trispasto per funes alligatos. Ad clauos, qui in axibus infiguntur, funes alligantur, vel habenæ atque huiusmodi alia ad extendẽdum pertinentia. Manubriola ductaria, bacula versantia & vectes, omnes hæ machinationes ad axium cochlearũq; versationes statuũtur. primas occupant manubriola ductaria, secundas vectes, quibus minùs efficacia sunt bacula versantia. plæraq; enim ex ipsis exigua, quùm sint, vnâ manu conuertuntur. Chinisci, cuiusmodi sunt in lyrâ, excogitati sunt ad axes continendos. vbi enim fibulę nõ sint, quid poterit aliud vtilius inueniri? quod enim ad vim pertinet, vsum habent fibularũ: decoris autem causâ, insculpta habent anserina capita lignea. Statuũtur in organis phliæ, vt ab vno latere ad alterum penetrãtes axes cõtineant, cuiusmodi sunt in scãno Hippocratis, & in nostro. Est & alia media, phlia in organo Hippocratis ad similitudinẽ literę. u. eo nomine fabricata, vt ad eam impellendi rationem, quæ extrahendo fit, vbi femur excidit, accommodetur. Trochleæ in organis collocantur, vt funes liberè duci possint, veluti in organo fabri, quod duplicẽ trochleam, quà testudo mouetur, in superiori transuersario cõtinet. in nostro quoq; organo rursus trochleę sunt, quæ per inditos funes, axes attollũt. verùm trochleæ ferè ad id fiunt, vt axes & habenæ celeriter ducãtur, simúlq; vt ad intentionẽ, quæ alio intercedẽte motu fit, accõmodentur. Orbiculi struuntur ad trochlearũ motionem, quę per se sunt immobiles, collocãtur autem in medio earũ, quemadmodum in Demosthenis ἀστράβῃ, & ad funes cõtinendos, vt in trispasto Apellidis. Cuneus pręsertim paratur ad humeri caput in alam prolapsum, ac deinceps ad alios quoq; vsus. At lunatum lignum prodest, vbi humeri caput in priorem aut posteriorẽ partem excidit. Est autẽ Polus lignum infixum superioribus crurũ extremitatibus in organo Philistionis. luxato enim humeri capite brachiũ extenditur, polúsque obijcitur ad hominis ceruices. Epipoma verò, quod & Epipigma dicitur, est u. figura in ligno insculpta, in quam conijcitur. u. inuersũ: qualis conspicitur in eo organo, quod Hermes dicitur. fit autẽ hoc, ne ab Hermis vultu corpora terantur, vt in organi cõpactione ostendemus. κωλάθιον verò & σκιθάλιον cõmuniter parata sunt, vt epipigma ferãt. Est quidẽ σκιθάλιον lignum sex digitorum in medio hebes. κωλάθιον verò lignum sex digitorum rotũdum, quod angustiori basi nititur, & quassillo simile est. Sũt & in organis quædã columbaria insculpta ad similitudinem columbarum, quæ ornandi causâ facta sunt, atque ad id

etiam, vt aliud ferãt epipigma. Tympanis hæc gratia est, quod quædã organorum machinationes, quæ maximũ vsum prẽstant, per ipsa paulatim mouentur, vt axes & cochleę. est autem tympanum rotunda machinatio dentata. At Delphines dẽtibus inclusi, machinationes motu ꝓhibẽt, quòd vnci quoq; efficiũt. Testudines in organis ad id collocatæ sunt, vt corpora, quæ restituũtur, paulatim, & minimè concussa extendãtur. quemadmodũ enim testudines animalia lento gradu procedunt, itã machinationes, quibus illa referuntur. Porrò autem ex testudinibus nõnullæ trãsuersarijs similes sunt, aliæ oblongæ, aliæ cubi speciem repræsentant. trãsuersarijs similes sunt, in organo Andreę, Fabríue: oblõgæ in quadratâ columnâ, quæ appellatur Hermes: cubũ referũt in rotundâ columnâ Eraclidæ Ephesij. præterea testudinum aliæ cubitos & spathã attollũt, aliæ cuneatam & lunatam appẽdicem, quædam nihil attollunt, sed solùm sunt ad extendendum inuentæ. cubitos attollit testudo, quæ sursum fertur, in organo Andreæ: cubitos & spatham testudo, quæ est in organo Fabri. cuneata, & lunata appendix eâ testudine excitatur. quę in Herme est, nihil attollit, sed solummodò extẽdendo est, ea testudo, quæ in rotundâ columnâ Eraclidæ Ephesij collocatur, similiter & quæ deorsum fertur in organo Andreæ. Alæ autem & dracones fibulæq; infixæ clauorũ vsum præstãt, propriè autẽ dracones, quod ad materiã pertinet, in vicẽ manubrioli ductarij fabricãtur. Quoniàm verò testudines plærunq; à cochleis mouentur, proximũ est, vt cochlearum structurã, atque vsum exponã. comparantur ergo cochleæ in organis, ad alias machinationes impellendas, puta tympana & testudines, quo paulatim & nullâ actione concutiendo extendant. Cochlearũ, quædã quadratæ sunt, quædã ad imaginẽ lentis, quæ figuræ nomen inuenerunt, relatæ ad capreolos, & non ad structurã scapi, quælibet enim cochlea rotunda est ad tornũ rotundata. differũt cochleæ capreolis, ꝙ alię quadratę, alię ad lentis imagine dicũtur. quadrata cochlea est, quæ capreolos habet quadratos, atq; ex ijs non solùm quod ꝓminet, sed etiam qđ cauũ est, cuiusmodi cochleas videmus in organo Andreę: quæ in lentis speciem sunt, *id capreoli*, qđ *cauũ* est altè angustũ habẽt, latũ verò in sũmo, contrà quod ꝓminet à basi latũ vertice ipso tenuatur. similis autẽ est huiusmodi capreolus lẽticulę dimidiatę, à quâ figurâ cochlea hęc ad imaginẽ lẽtis dicta est. cochleæ igitur tã quadratæ, q̃ ad imaginẽ lẽtis ad motionẽ diuersarũ machinationũ statuũtur. quadratę enim testudines cõpellũt: quę sunt ad imaginẽ lẽtis, primò quidẽ tympana, interdũ etiã testudines ĩ ijs, quę pericochlia nũcupãtur.

Quâ ratione quadrata cochlea testudinem moueat.

DEmus testudines esse itã fabricatas, quẽadmodũ in organo Andreæ, quarũ singulæ pertusæ sint, atq; in id cauũ cochleæ demissæ, ab interiori autem parte caui ferrea, vel ænea lamina testudini infixa sit, quæ quidem lamina dens nũcupatur. hic igitur dens testudinis, in cochleę capreolo includitur. quo fit, vt in quâdam cochleæ conuersione, lamina, quæ dens nuncupatur, testudini infixa, atq; in cauo capreoli contẽta testudinem moueat. prętereà ex ijs ipsis cochleis quadratis alia simplex est, alia duplex, simplex cochlea est, quæ vno duntaxat capreolo est excauata, vnãq; testudinẽ impellit: in duplici, bini secti sunt capreoli, hæc & binas testudines mouet, qualis cochlea reperitur in magno Andreæ organo, quod Plinthium nuncupatur. excauatum enim lignum est à medio ad transuersaria capreolis inter se aduersis, itã, vt quâdam cochleæ conuersione orsæ testudines, vel à medio versus transuersaria, vel à transuersarijs versus

rijs versus

rijs versus medium impellantur. est & alia cochlea duplex in eo, quod χηρόνιον appellatur excauata à summo principio vsque ad extremum aduersis capreolis, quæ rursus duas testudines mouet, quemadmodum in ipsâ organi structurâ videmus. At cochlea ad imaginem lentis tympanum mouet, siquidem capreoli cochleæ, tympani dentibus insiti machinationem conuertunt, quemadmodum cochlea, quæ baculo versante, vel manubriolo ductario conuertitur in tympani dentes conueniens machinationem mouet: mouet interdum eadem cochlea testudinem, sed nō amplius per dētem, quemadmodum quadrata, verùm in fœminâ cochleâ contenta, quæ in ipsâ testudine struitur. quoniàm testudinis cauum, in quod cochlea demittitur, excisos habet capreolos aduersos ijs, qui sunt in cochleâ lentis formam referente, sic, vt id, quod prominet ex capreolis cochleæ lentem referētis, in cauo capreoli fœminæ cochleæ recipiatur, quódque cauū est in capreolis cochleæ, id, quod extat ex capreolo cochleæ fœminæ capreolis admittat. Accidit autē in cochleę conuersione, vt testudo modò sursum moueatur, modò deorsum, quùm cochlea in ipsius capreolis voluatur. huiusmodi tracturæ plurimæ adhibentur ad organa, quę plana collocantur [illegible] atur, vt homines, quibus luxata restituuntur, inclinatis organis [illegible] organa enim, quæ plana collocantur, ità parata sunt, vt ægris super ipsa, vel sedentibus, vel cubantibus, luxata reponantur. Priapiscus, qui & [illegible] & scalmus nuncupatur, in quolibet organo, quod planum collocetur, [illegible] fit autem eâ de causâ, vt ei parti, quæ inter anum & naturale est, obex sit, vbi quę prolapsa sunt, restituuntur. est igitur priapiscus lignum octo digitorum, magna ex parte rotundum, ab eo, quod superest quadratum, sic vt quadrata ipsius pars conijciatur in cauum, ad literæ. π. similitudinem quadratum, in organo, quod planum collocatur: reliqua verò pars, quę extat, inter anum & naturale obijciatur. Configitur autem in trāsuersarium. π. ferreum, vt firmiter priapiscum cōtineat: sed in nostro organo videre licet magnum. π. ferreum ad alium vsum comparatum, nempè ad gibbam spinam per pressum impellendā. Opercula in organis parātur, vt machinationes sub ipsis occultētur, ne, si absque operculo fuerint, idiotis pateant. Annuli adhibentur ad organa tractoria, vt alligari possint: ad alia vero, vt machinationes cōtineant, quēadmodum in Menecriti Bucranio, vbi axis continetur, atque eadē de causâ in alijs organis. Forfices in organis arctè transuersaria cū cruribus iungūt, ad hunc enim vsum infixas forfices æneas inuenimus. Adiuncta crura id efficiunt, vt organa, quæ erecta collocantur, illis innixa, inclinatáque eundem vsum pręstent, ac si plana statuerentur. Præfatus ex quibus omnia organa parentur, & quorsum singulæ ipsorum machinationes spectēt, declarabo in sequentibus, quænam ex organis immota, suo munere fungantur, & quæ mota: tum ex ijs, quæ mouentur, quænam suo loco maneant, quæ locum mutent, dum mouentur: rursus ex ijs, quæ immobilia sunt, quæ perpetuò & vbique immobilia maneant, quæ eximi possint, ad alios quoque vsus idonea. Hæc itaque immobilia sunt in organis, basis, crura, latera, transuersaria, cuneata & lunata appendix, sedile, priapisci, atque alia complura. Vsui sunt, quùm mouentur, vertebræ, vnci, axes, tympana, cubiti, cochleę, testudines, atque huius generis plurima. Mouētur in eodē loco manentia: vertebræ vnci tympana, cochleæ, plærique axes. Locū mutant testudines, cubiti. Eorum, quæ in organis immobilia sunt, quædam semper & vbique immobilia sunt, quædā & eximi, & inseri possunt. semper quidem immobilia

manent,basis,crura,latera, transuersaria,radices,sedilia,lunata appendix: extrahi possunt in quibusdam organis, quamuis immobilia sint,tum cunei, tum priapisci,qui ad alios quoque vsus facti extrahuntur,& immittuntur.

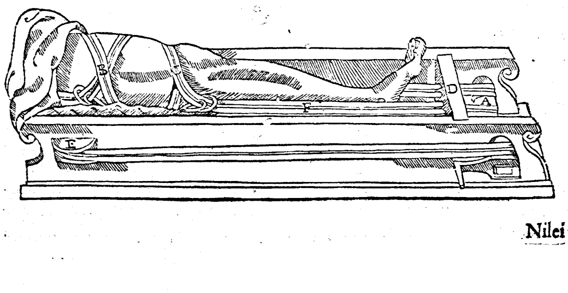
Ex Galeno de machinamentis.

ARticulis reponendis Hippocratis scamnum per se abundè est. si quis autem velit alijs quoque vti, est polyspaston(ita appellatũ, quoniàm multis orbiculorum circuitionibus facilitatem pręstet)quod iter facientibus maximè idoneum est,refertur autem ad Archimedẽ auctorem.in vrbibus verò nõ alienum est Fabri vel Andreæ organum,cum erecto opus est:vbi plano,scamnum Hippocratis præcipuè aptatur.

De Glossocomo machinamento.

NOn ab re quidem mihi glossocomũ videtur à iunioribus medicis inuentum,quod seu femur,seu crus cõminutũ sit,vbi callus circũdatur, cõmodissimè admouetur.Habet autem ab imâ parte axem, ad quem extremi laquei in diuersa extendentes deligantur. Inijciantur laquei extremis partibus ossis, quod curatur,fiántque ex duabus habenis,sic,vt quatuor vterq; capita habeat, bina à dextrâ,totidem à sinistrâ.ex ijs capitibus,quę inferioris laquei sunt,per foramina facta in inferiori parte glossocomi ad axem duci debent: quæ superioris, primò procedere ad superiora, deinceps ipsa quoque per latera glossocomi perforata traijci,quibus foraminibus trochleæ includantur.vtrinque ergo ab exteriori parte glossocomi,superioris laquei capita ferenda sunt ad axẽ. his enim ità constitutis, vna axis cõuersio pariter ambos laqueos extendit,deorsum versus,illum qui ad inferiora fracti ossis alligatur,sursum,alterum sic,vt compositâ fracturâ in posterum liceat quotidie hanc laqueorũ in diuersas partes intentionem corrigere,valentiùs,vel leniùs extendẽdo.laqueum igitur,qui in inferiori parte est,directâ ductione axis extẽdit:eum,qui in superiori parte, intercedente alio motu, græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

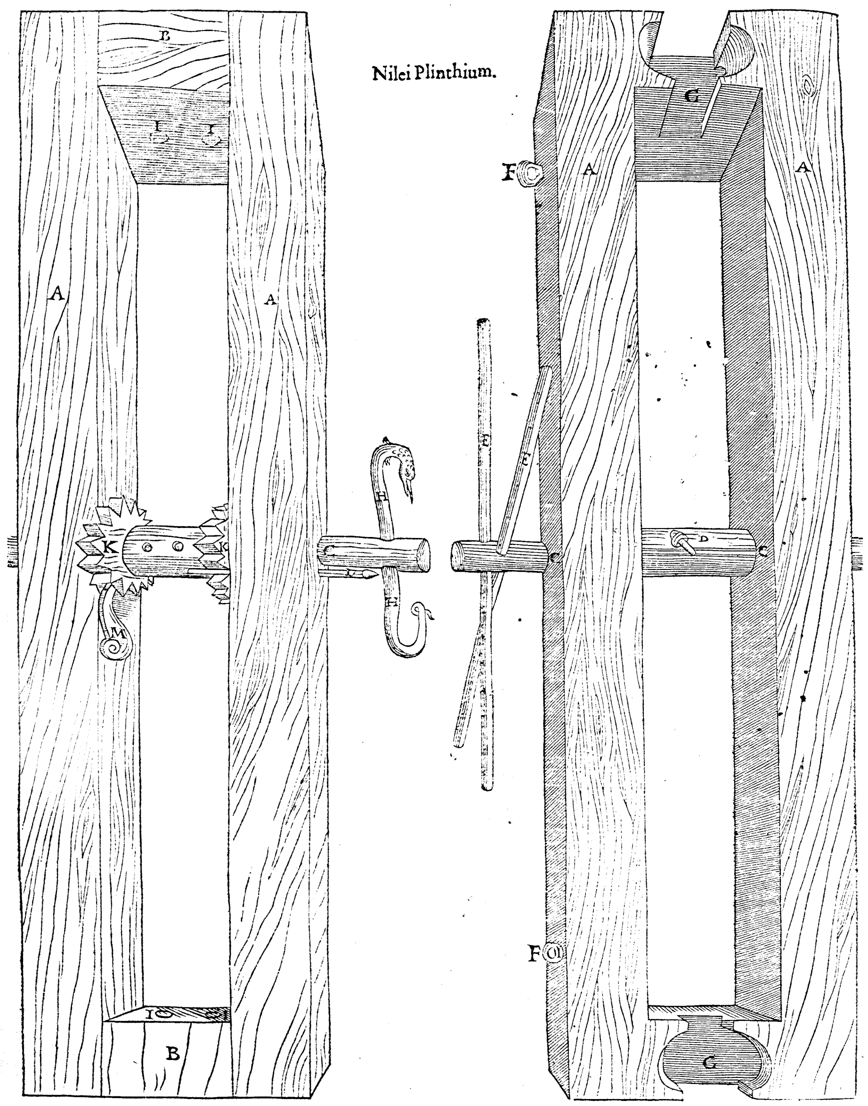
A Axis,ad quem laquei alligantur.
B Laqueus superior.
C Laqueus inferior.
D Inferior pars glossocomi.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte glossocomi.

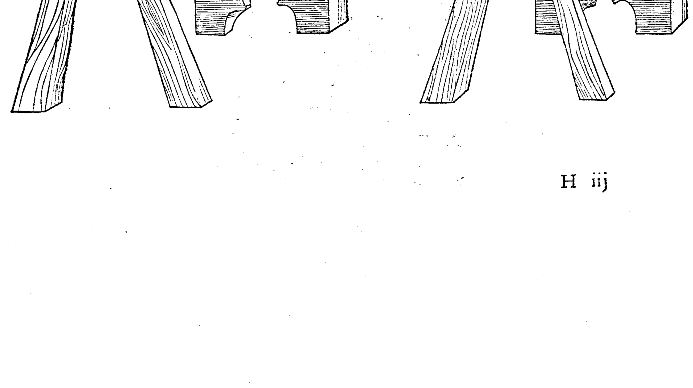
Nilei Plinthium.

FActum est Plinthium Nilei ad eorũ organorum exemplum, quæ vocãtur tractoria quadrata oblõga. duo enim habet latera longa palmos quatuor, digiti crassitudine, quæ extremis partibus trãsuersarijs inter se compacta sunt. Est autem transuersariorum crassitudo & latitudo, quanta laterum, sed longitudo palmum implet. merito igitur, quùm talis compactio sit, vt latera quatuor palmos longa sint, transuersaria vnum, totius organi quadrati structura oblonga confecta est. Licebit autẽ, si quis, voluerit latera breuiora, quàm dictum est, efficere, quandoquidem organum, per vnicum axem, effectum præstat. media itaque latera pertusa sunt rotundis ac peruijs foraminibus, per quæ axis traijcitur, qui mediâ parte clauum infixum habet, capitibus verò, quibus latera excedit, vectes æneos, vel ferreos decem digitorum magnitudine. Sunt item in organo quatuor annuli lateribus affixi, bini ab inferiori parte, totidem à superiori. Antiqua huius organi structura auctore Nileo talis est. Herodotus quidam architectus transuersariorum priores partes medias excauauit ad figuram literæ . ◡ . ne habenæ, quæ à corporibus, quibus vis adhibetur, ad axis clauum feruntur, extantibus angulis atterantur, sed recta procedãt. hactenus Herodotus. nos verò quam accepimus, historiam referemus. ferunt Pasicratem architectum Sidoni organum hoc vidisse, quod à statuâ cõtinebatur, aliter tamen fabricatum. nam, quùm eadem compactio esset, conspiciebantur in eo organo ab extantibus axis capitibus ęneorũ draconum complexus, quorum capita è regione ad caudas spectabant, sed quo pertinebant hi dracones? non alio, nisi vt in vicẽ vectium axes cõuerterent: tum in organo, quòd Sidoni erat media, transuersaria pertusa erant rotundis foraminibus, quę clauo axis responderent. constat autem foraminum eũdem esse vsum, qui in organo Herodoti, nimirum, vt habenę, quibus corpora extenduntur, ad clauum, rectę per ea foramina porrigantur. Retulit insuper Pasicrates axem inclusa habuisse in viciniâ laterum tympana quatuor ex ære dentata, duo ab interiori parte, totidem ab exteriori, atque item in lateribus foramina fuisse dẽtium ordini respõdentia, vt postquam abundè extenta corpora fuissent, fibulæ inter dẽtes eò demissæ, vbi in luxatis restituẽdis opus esset, axem sisterẽt. Sed recentiores tympanis omissis priori parte latera pertuderunt: pertuderunt item in orbẽ aliquo intermisso spacio, & ipsa axium capita, quo ad vsum dictũ fibulę inditæ axem immobilem tuerentur. Ego autem, quùm fibulæ decidant, ad eum, quem dixi vsum, vncos lateribus infixi: axis verò capita foraui sic, vt huius foramina illis conuenirent, quæ erant in orbem in lateribus aliquo spacio interiecto, quo, vbi vellem in luxatis condendis axem immobilem reddere, vncum includerem in foramen, quod esset accommodatum. Communis Plinthij tractorij fabricatio huiusmodi est: verùm ego aliter Plinthiũ struxi, saluâ enim eâdem laterum mensurâ, inferius transuersarium sursum transtuli, quatuor digitis infra transuersarium extrema crura relinquens, axem verò collocaui in medio transuersariorum, cui parti græcè φωπ nomen est, & scamnum quoddam, quale in ludo videmus, ab vnâ extremitate excidi cauis quadratis atque oblõgis, vt propositorum crurum extrema in eiusmodi caua conuenirent, ipsa item latera extremis partibus trãsuersa pertudi, foraminibus ab vno latere ad aliud penetrãtibus, vt fibula in foramina coniecta Plinthiũ contineret. Hæc de organi structurâ, nunc ad ipsius motionem aggrediar.

Nilei Plinthium.

A Duo latera.
B Transuersaria.
C Rotunda, ec peruia foramina.
D Axis, qui mediâ parte clauum infixum habet.
E Vectes ænei.
F Annuli.
G Transuersarij priores partes excauatæ ad figuram literæ . ◡ .
H Æneorum draconum complexus.
I Foramina rotunda.
K Tympana ænea dentata.
L Fibula indita.
M Vncus.
N Scamnum quale in ludo videmus.
O Caua quadrata.
P Fibula.

De motu organi tractorij.

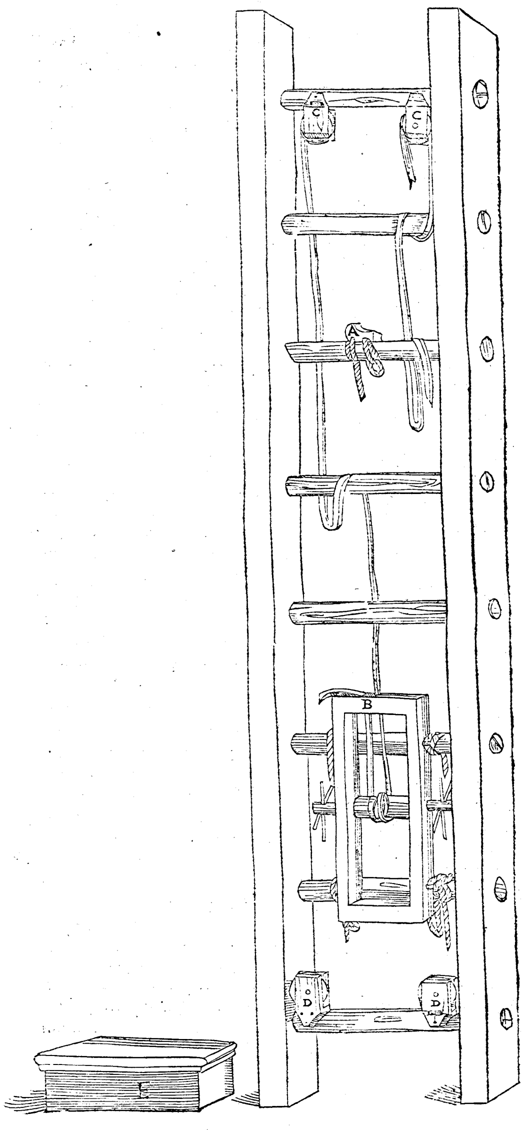
QVoniàm tractoria organa imperfecta sunt, nec præstare quidquam per se possunt, sed alterius operam requirūt, puta scalæ, lecti, scamni, quæ vbi non sunt, eorum vicem exhibet pauimentum, terraq; ad prolapsa restituenda, mihi operæprecium videtur, quasi doceam in ludo, gratiâ eorū, quæ nunc tractantur, super scalam præparatam, organi motum enarrare.

Scala præparata ad humerum restituendum in alam prolapsum.

PAratur scala vna ex ijs, quæ in communi vsu sunt, non lata, quæ obliquè collocatos gradus habeat, siquidem talis luxatis reponendis est aliena, sed æquè crassa sit, quadratísque gradibus constet, leuatis angulis, ne corpora conterant, atque in rotundam figuram redactis. huiusmodi scalæ vbi copia non sit, quo molliùs corpora insidant, gradus lanâ inuoluantur. Ordiar autem ab humeri capite in alam excidente. Oportet igitur, vbi id restituitur, cuneum funibus suspensum collocare super gradum idoneum, cui brachium (vt ostendi) superimponatur, & per funes ad eum alligare. est autem ille gradus reponendo idoneus, quem retuli. brachio superiniecto intentionéque adhibitâ suspendēdus homo est sic, vt duos palmos à pauimēto recedat. & cuneus ad gradum firmiter alligandus non temerè, sed eo obseruato, vt ex partibus, quę cum cauo quodam capitulata est, ad humerum detur, quæ gibba iuxtà est, ad latus. A cuneo verò deorsum versus alterius, siue tertij gradus interuallo, organum ad scalam vinciēdum est per eos quos habet annulos & funes, aut habenas, aut alia quæpiam traiecta. ipsa item scala in pauimentum fortiter adigenda est, ne in extendēdo moueatur, sed stabilis maneat, ac sine vllâ inclinatione. quatuor præterea trochleæ, siue solidæ, siue ex duobus lignis curiosiùs factæ alligētur, quarum duę à summo gradu suspensæ deorsum spectent, duæ ab imo sursum. quâ fabricatione paratâ cuneus ad id, quod prolapsum est reponēdum, admoueatur, tenui lanâ mollíque obuolutus, tum vt lignum, quod durū est, circumdatâ lanâ minùs tactu lædat, tum vt sudor, qui propriè oriri solet alâ plurimum calefactâ, magísque ægrotantis metu ac labore, lanâ cuneo impositâ combibatur. Hæc autem scala, vel contineatur stabiliter ab assistentibus, vel extremis partibus in pauimentum defigatur, cuneísque (vt propositum est) cōfirmetur. Illud autem in aperto est scalam benè lōgam esse debere, vt postquam demissa in terram fuerit, quod extat, vbique pro magnitudine eius, qui curatur, abundè longum sit. scalâ confirmatâ subsellium iuxtà collocetur.

A Cuneus funibus suspensus, ac super gradum alligatus.
B Organū ad scalam alligatum.
C Trochleæ duę à summo gradu suspensæ deorsum spectantes.
D Trochleæ duæ ab imo gradu suspensæ, sursum spectantes.
E Subsellium.

De humeri

C
C
A
B
D
D

De humeri capite in alam prolapso.

SVper subsellium homo ascendens, brachium super gradum traijciat, ità, vt cuneus aptè in alam demittatur, post hęc duplicata habena media inter cuneum & humerum detur, capitáque eius extrinsecus pendeant, deinde charchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero inijciatur, nõ circa medium, ne lacertum vrgeat, sed citra lacerti tumorem vel vltra. sic enim cubiti inæqualitas laqueum deorsum labi non patietur, præterquam quòd hoc modo vtiliùs imponetur. sequuntur enim faciliùs ea corpora, quæ ampliori interiecto spacio adducuntur: quæ exiguo, difficiliùs. Circũdato laqueo capita eius recta deorsum ducta ad clauum axis religentur, & axis vel per vectes, vel solis manibus conuertatur, vt eius conuersio directâ ductione ab inferiori parte intendat. eodem autem tempore, quùm aucta iam intẽtio est, subsellium subtrahatur, vt homo à scalâ pendeat, atque ità excitando reponi luxatum possit. Suspenso homine, minister assistens à posteriori parte vtramque manum simul iunctam ad ceruicem eius adducat, collúmque in cõtrariam partem cogat, ídque fiat, quo tempore intendimus, atque excitamus, quùm laquei ægro iniecti posteà laxentur. Neruis abundè diductis, debet qui reponit, assistens habenæ capita prehendere, cubitúmque ad scalam repellens, humeri caput per habenam extrahere. quo facto remittenda intẽtio est, & ipse articulus sursum compellẽdus, vt in regionem pristinam reuertatur. Ratio directæ ductionis ità habet. Sed vt tutò reponamus, optimum fuerit, priusquam nerui extendãtur, habenis & crura hominis inter se & integrũ brachium ad latus deuincire, ne ob tormentum, quod in condendo articulo sentiet, vel super scalam ascendat, vel manu laquei capita contineat. Licebit etiamnum alio intercedẽte motu ab inferiori parte extẽdere, id quâ ratione fiat, subijciã. Iisdem omnibus factis, quæ pręcepimus, quùm ab inferiori parte extendentes directâ ductione vtebamur, laquei capita per inferiores trochleas traijciũtur ab interiori parte extrà, atque ad axis clauum religantur, vel ducta ab exteriori parte versus interiorẽ ad axis vectes vinciuntur, vt axe versato alio intercedente motu ab inferiori parte extendamus. nihil item prohibet, quo minùs eâdem fabricatione paratâ duplici motu contrario intercedẽte ab inferiori parte adducamus, quod ad quem modum fiat, indicabimus. Laquei capita ad inferiores trochleas ducta, ibíque traiecta, ad superiores referuntur, tum deorsum attracta, ad axis vectes alligantur. vt eius conuersio duplici motu contrario intercedẽte ab inferiori parte extendat. postquam abundè extenderimus, proximum est, vt impellamus, eo, quo ostendimus, modo, vbi de directâ ductione loqueremur. Hi sunt modi, quibus ab inferiori parte intẽdimus. Postquam reconditus articulus fuerit, subsellium ad scalam referendum est, vt æger super id statuatur, tam à scalâ, quàm à cuneo remotus, collocato humero (vt anteà dixi). verùm, quùm maiores nostri idem organum idoneum à superiore parte attrahendo tradiderint, sequitur, vt nos quoque à superiori parte extendendi rationem vobis aperiamus. Ergo (sicut dixi) placuit maioribus luxati restituendi modum, & à superiori parte adducendo, & in diuersa trahendo explicare. potissimùm autem à superiori parte intenderunt, vbi humerus non solùm elapsus esset, sed etiam perfractus. spectemus igitur, quibus modis voluerint luxata restituere, à superiori parte intendentes. Scalâ igitur in cæteris eodem modo præparatâ, cuneum non ampliùs ex funibus suspensum, ad gradum alligant, sed solùm superimponũt:

funium verò capita admodum lõga per superiores trochleas ab interiori parte extrà traijciunt: post hæc deorsum demissa vectibus, qui pro clauis sint, circumligant. His ità constitutis subsellium ad scalam ponunt, super quod homo ascendēs, brachium superinijciat, vt cuneus rursum in alam indatur, deinceps carchesium laqueum, vel alterum æqualiter extendentem humero inijciunt, capitáque eius deorsum ducta, vt contineantur, ad aliquem scalæ gradum deuinciunt. quibus ità contentis axis conuertitur, per quam conuersionem cunei funis alio intercedente motu attractus à superiori parte intēdit. Neruis, quantum res postulat, intentis impulsus adhibetur, & per duplicem habenam extrahendo, & manibus sursum compellendo. Equidem huic reponendi modo non subscribo, eâ de causâ, quam adiungam. cuneus elatus circumagitur, qui quùm sub alâ non manet, articulus ex toto non reponitur, ac potissimùm, vbi quis velit suspenso homine excitando illum reponere. Ea verò extendendi ratio, quæ ab inferiori parte adducit, stabilis est cuneo super gradum collocato, & per funes alligato, vt anteà diximus. At quo pacto nos à superiori parte adducentes firmiter restituamus, paulò pòst intelligetis, vbi condendi luxati rationem recensebimus. Ratio autem, quæ in diuersa diducit, sic habet. cæteris omnibus ordinatis laquei capita non ampliùs ad gradum vinciuntur, sed ad axis clauum dantur, per se dantur, vel alio motu intercedente, vt priùs scilicet per inferiores trochleas traijciantur, túncque ad axem deligētur. Eadem nunc culpari possunt in hâc in diuersa extendendi ratione, quę paulo antè dicta sunt in illâ, quæ à superiori parte extendit. vbique enim probo, quùm is, cuius articulus reponitur, rectus collocatur, solam ab inferiori parte extendendi rationem adhiberi. Nunc proximum est, quùm de humero in alam prolapso dixerimus, vt de eodem quoque in priorem partem excidente pertractemus.

De humeri capite in prioré vel posteriorem partem excidente.

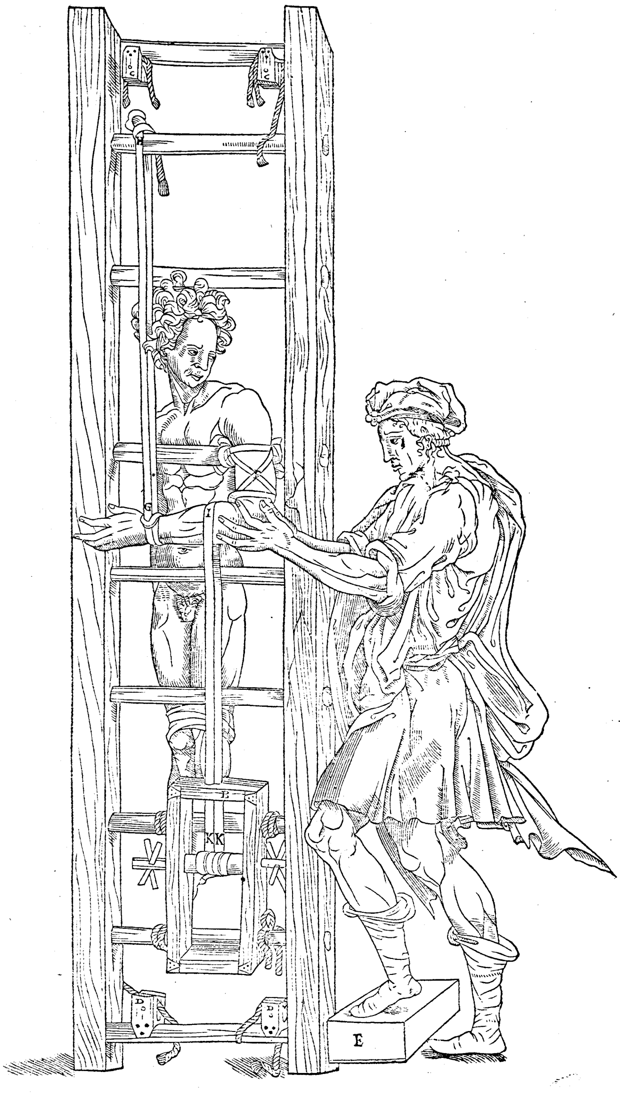
AD humeri caput in prioré vel posterioré partem elapsum scalâ eâdé ratione modoq; pręparatâ vel figuratâ organoq; & trochleis(vt anteà dictum est)alligatis,rursus,vbi restituere volumus, subselliũ iuxtà ponimus,lanâq; vel linteis côtegimus gradũ idoneum,super quem restituamus:cui(sicut ostensum est)inuoluto ala insidat:tum carchesium laqueum,vel aliũ ęqualiter extédendi vim habétem humero(vt propositũ est)circũdamus, cuius capita deorsum attracta ad organi axem religamus, quemadmodũ ad humerũ in alam ꝓlapsum tradidimus,vt conuersus axis directâ ductione ab inferiori parte intédat.eodé momento,quo intendimus,aliquis rursus à posteriori parte assistés,vtrâq; manu ad ceruices hominis datâ,corpus in contrariá parté repellat. Licebit auté in hoc casu magis & extendere & ducere ad inferiora. Subsellio itaq; subtracto, homo suspéditur,vt simul & articulus excitetur,& quæ illi superiecta sunt,laxentur. vbi,quantũ reponendus articulus postulat, intéderimus,circũducendo impellimus. siquidé in priorem partem,humeri caput exciderit, ab eâ sede,in quam venit ad eam,vbi esse naturaliter debet, prominentiori palmæ parte vrgemus,atq; alterâ manu cubitũ à posteriori parte in prioré adducimus,quo facto minister assistens manũ apertam lato scapularũ ossi opponat,atq; id repellat,ne vis operæ resoluatur: verùm,si in posterioré partem prorũpat,contrariũ fieri debet,humeri quidé caput prominentiori parte palmæ vrgédum est,vt à lato scapularũ osse in suam sedé reuertatur, atq; alterâ manu cubitus ad posteriorem parté prorsus adducédus. Hâc igitur ratione humeri caput restituendũ ducimus,vbi in prioré vel posteriorem partem eruperit. Sed alij in vtroq; casu eam reponendi rationé probarunt,quæ à superiori parte extédit, hoc,quo pacto agant,videamus. Scalâ eodé modo paratâ duplicatę habenæ,vel funis medium lanâ,vel linteo inuolutum alæ subijciũt,capitaq; eius per superiores trochleas traducta deorsum ad axis vectes tãquam ad clauos alligant, deinde humero carchesium laqueũ,vel alium,qui æqualiter extendere valeat, circũdant, cuius capita deorsum demissa,vt contineantur ad aliqué scalæ gradum deuinciunt. quibus ità constitutis axis conuertitur, quo côuerso & continét,& à superiori parte intendũt,ac postquam abundè extéderunt,adducédo impellunt. At cũ in diuersa côtendũt, capita laquei,vel directâ ductione,vel alio intercedente motu,funis verò per alium motũ interiectũ ad axis clauũ alligát,vt conuerso axe in diuersa diducant,postquam satis intenderunt,adducendo impellunt. Intentiones quidem succedunt, sed impulsus fallax est. siquidem homine excitato,& suspensione distracto ægrè articulus restituitur. atq; ob hanc causam nunc placuit extendendi rationem tam à superiori parte , quàm ab vtrâq; præterire. Humeri ergò caput,in quamcunque partem venerit,conuenit ab inferiori parte extendendo reponere,cùm erectus homo collocatur. Quâ viâ humeri caput restituatur,exposuimus. Pergamus igitur ad cubitum.

De cubito.

AEquè duo brachij ossa in quatuor partes erũpunt,in interioré, exterioré, priorem & posterioré,atque vbi in tres partes venerint: exterioré scilicet interiorem & posterioré,brachiũ curuatur,& extendi nô potest. Cômune est horum triũ casuum,in quibus curuum brachium minimè extéditur,scalá cum organo(vt dictũ est)ad restituendũ parare,posteà hominé iuxta scalá collocare,vt super subsellium ascendés brachiũ super conuenientem scalę gradũ inij-

ciat,tum eâ iũcturâ,quæ palma nũcupatur,humerũ continere, & laqueum inæqualiter extendentẽ,vt attollentem chiastũ,aut nauticum brachio in viciniâ manus circũdare,eiusq; capita ad vnũ scalæ gradũ,vt retinacula sint, deuincire,vt vbi vis adhibetur,recti anguli figura fideliter cõseruetur, eoq; facto medium duplicatę habenę,brachio ꝓpe cubitũ inijcere,capita verò deorsum ducere ad axem,ibiq; vel directâ ductione ad axis clauum alligare,vel alio intercedente motu,nõ secus ac vbi humeri caput reponitur,vt similiter axis cõuersio ab inferiori parte intendat. Traditur etiã ad cubitum ille reponẽdi modus, qui à superiori parte extẽdit,cuius ratio est hæc. Cæteris omnibus(vt ꝓpositũ est)cõstitutis,humerus nõ ampliùs, vt cõtineatur,deuincitur,sed laqueus carchesius,aut alius ex ijs,qui ęqualiter extendũt,ipsi circũligatur,cuius capita ad superiores trochleas adducta ab interiori parte in exteriorẽ attracta deorsum feruntur,& ad axiũ vectes quasi ad clauum alligantur:duplicatę verò habenæ capita deorsum adducta,vt retinacula sint ad aliquid immobile dãtur.cõuerso igitur axe & cõtinemus,& alio intercedẽte motu à superiori parte extẽdimus. At modus,qui in diuersa extẽdit,hinc manifestus est, vbi enim in diuersa extendimus,laquei capita per se ad clauũ axis, vel alio intercedẽte motu ad eiusdem vectes deligãtur,vt eadẽ conuersio in diuersa extendat. Neruis,quãtũ res postulat,extẽtis cõueniẽter impellere oportet,adducẽdo,si luxata in duas partes venerint,in interiorẽ scilicet & exteriorẽ:extrahendo,si in posteriorẽ,quas impellẽdi rationes in opere de articulis exposui. Hęc igitur fieri debent,quãdo cubitus in ꝓpositas partes erũpit. Verùm,si in priorẽ, in quo casu diximus extentum brachiũ non curuari,iterũ eadẽ scala atq; organũ cõparatur,æger scalę assistens brachiũ super cõmodũ eius gradũ imponit,humerus ad scalã per eandem iũcturam vincitur,laqueus ęqualiter extendẽs ad brachiũ datur in viciniâ manus, cuius capita deorsũ ferũtur ad organũ, vt ab inferiori parte attrahãtur. si quis autẽ velit agere hoc tum continendo,tum à superiori parte adducendo, humerum nõ ampliùs ad scalã deuinciat, sed vtriq; mẽbro laqueũ inijciat, qui æqualiter intendat,vnũ scilicet humero, alterũ brachio,& superioris quidẽ laquei capita sursum ferat vltra caput,alterius verò deorsum,vt(quemadmodum in alijs reponendi rationibus declarauimus)extendat. quod vbi abundè fecerit, nunc reponẽdi causã duo modi impellẽdi potissimùm aptantur,qui premit,& qui circumducit. sed antè quidem premere cõuenit,dum intẽtio adhuc manet, dehinc circũducere,quos impellẽdi modos multo antè exposui in opere de articulis. Oportet autẽ eo,quod luxatũ est,restituto brachiũ curuare atq; extendere,pronumq; & supinũ collocare, vt ex toto restitutũ esse intelligas, tum ad angulum rectũ in sequentem curationẽ figurare. Vtraq; igitur brachij ossa,vbi loco suo nõ sunt per superiores modos reponũtur. verùm quoniã vtrũq; per se propriè vitiatur, cùm suo loco mouetur, posthac necesse est scribamus, quonã modo cubitus erumpẽs,radiúsq; diductus ab inferiori parte extẽti, reuertãtur.

A Cuneus sub alâ per funes suspensus.
B Organum ad scalam alligatum.
C Trochleæ à summo gradu suspẽsę.
D Trochleæ ab imo gradu suspensæ.
E Subsellium.
F Iunctura,quę palma nuncupatur.
G Laqueus attollẽs ĩ viciniâ manus.
H Capita laquei, vt retinacula sint, ad scalæ gradum deuincta.
I Medium duplicatæ habenę prope cubitum iniectum.
K Capita ad axis clauũ directâ ductione alligata.

E

De cubito & radio.

MOuetur per ſe cubitus interdū loco, & rurſus per ſe radius diducitur, ijs modis,quos in opere de articulis declarauimus.Ad hęc igitur oſſa reſtituenda,ſcala ſimiliter paratur,humerúſque ad gradū vincitur eâ iunćturâ,quæ palma dicitur: ad ipſum verò brachiū vtiliter datur laqueus aliquis, ex ijs, qui inæqualiter extendunt,cuius laquei ſinus à parte,quæ reſtituitur,capita à contrariâ,hoc eſt ab integrâ collocētur. propriè enim laquei,qui inæqualiter extēdunt,eas partes magis cogunt,quibus ſinus hærent,minùs verò,quibus capita. ſiquidem conſilium eſt,vbi ſuperius os excidit,ab inferiori parte attrahere: ad id,quod ſuo loco eſt,vim minimè adhibere. Huius igitur laquei capita ad axis clauum dari debent,vel direćtâ dućtione,vel alio motu intercedente,vt cōuerſio axis ab inferiori parte extendat. ſed vbi, quantum reſtituendum os poſcit, extenderimus,idoneis impellendi modis vti conuenit,cubito quidem in interiorem partem excidente,radióque in exteriorem addućto,vtriuſq; manus digitos inter ſe iunćtos eminentię cubiti ſubijcimus,prominentioréſque palmarum.partes vtrinque ponimus, atque his ſummopere vrgentibus adducimus: ſed,ſi in poſteriorem partem prorumpant,cubitus pręſertim,ea reponendi ratio efficaciſſima eſt,quę extrahendo impellit,ſin radius in priorem partē conuertatur, expedit premendo & circumducēdo impellere, quemadmodū oſtēdimus,vbi vtrumq; os in priorem partem elapſum ponebamus.exquiſitos autem reponendi modos in opere de articulis expoſuimus. Repoſiti autem oſſis indicium erit,in cubito libera brachij cōtraćtio atq; porrećtio:in radio,in pronum vel ſupinum habitum cōuerſio.quo modo igitur per ſcalam homine erećto reſtituere luxatum conueniat,demōſtrauimus. verùm quià iuſtâ aliquâ de cauſâ,aut ob imbecillitatem,aut ob femur,ſeu crus ſimul comminutum, æger ſtare nequit,dum luxatū reſtituitur, neceſſe eſt in ſequentibus aperire, quæ ratio ſit reſtituendi homine ſuper planam ſcalam iacente.

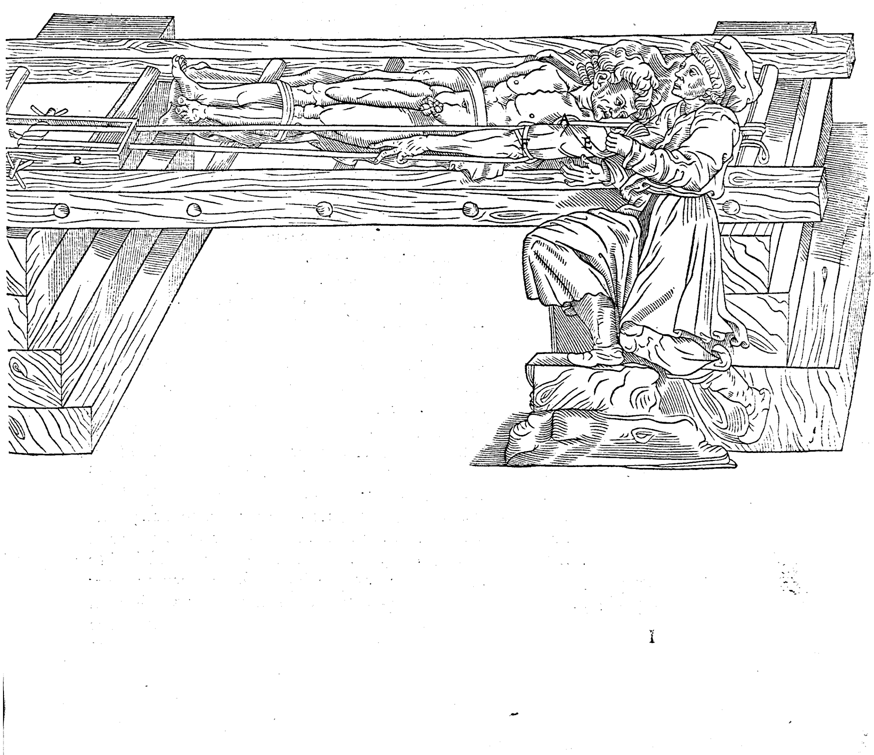
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ ſuperiores.
D Trochleæ inferiores.
E Subſellium.
F Iunćtura,quæ palma nuncupatur.
G Laqueus inæqualiter extendens.
H Capita laquei duplici intercedente motu ad axem data.

HH
E

Quo pacto iacente homine reſtituatur humerus in alam prolapſus.

SCalam collocare planam oportet, & vt à pauimento attollatur, extremitatibus lapides vel ligna ab vtrâque parte ſubijcere, atque æquãdi gradus cauſâ linteũ ſuperimponere. huiuſmodi enim lectus, quod pertinet ad ægrum iacentem, dum reſtituitur, ſcamni munus pręſtabit. organum verò ad ſcalam alligandum ab inferiori crurum extremitate, rurſúſque trochleæ (quemadmodũ dictum eſt) binæ à ſuperiori ſcalæ parte, totidem ab inferiori vinciendę. ſatius autem eſt ad luxata reſtituenda pro ſcalâ adhibere ſcamnũ, quod ab altero extremo, quadratis foſſis excauatum ſit, vbi organum firmiter inſiſtat. quæ præparatio eſſe debeat, dictum eſt: modos autem, quibus humeri caput reſtituitur, exequemur. Prolapſo igitur humeri capite, collocare hominem cõuenit, ſic, vt iaceat ſuper ſcalam, organo ad pedes conſtituto, ſupinus, vbi in alam vel priorem partem excidit: in vẽtrem, vbi in poſteriorem. Igitur, vbi in alam conuertitur, funis capita ſuper caput à priori vel poſteriori parte adducẽda, mediúmque habenæ duplicatę dandum eſt ad humerum ſic, vt inter ipſum & cuneum demittatur, capitáque eius ab exteriori parte ferantur, atque ità pendeant: poſt hæc laqueus charcheſius, vel alius ex ijs, qui æqualiter extẽdũt, humero (vt ſuprà oſtenſum eſt) inijciendus, cuius capita deorſum ad organum adducenda. quùm capita ergo ad pedes ferantur, agemus vel continentes, & ab inferiori parte extendentes, vel in diuerſa trahentes, ſiue directis ductionibus vtamur. ſiue alius motus intercedat, vt anteà indicauimus: cùm ſatis extenderimus, cõdere humerum debemus, idoneam impellẽdi rationem adhibentes. Præcipuè autem duplex impellẽdi ratio idonea eſt, & quæ articulũ extrahit, & quæ ſurſum compellit. manente intentione duplicatæ habenæ capita tenentes, vi humeri caput extrahimus, eodémque momẽto cubitum in interiorem partem ad latus repellimus. eo enim fit, vt humeri caput facilè promptéque in exteriorem partem ducatur, moueatúrque. quo facto remiſſâ intentione, protinus ſurſum compellimus, poſt hæc humerum prehendentes, attollimus, vt in ſuum locum collocemus. Hæc ſunt, quæ fieri oportet, vbi humeri caput in alam excidit.

A Cuneus alligatus ad funem, cuius capita dantur ad gradum ſupra caput.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectantes.
D Trochleæ ab imo gradu.
E Habena media demiſſa inter cuneum & humerum, cuius capita ſpectent in partem exteriorem.
F Charcheſius ad humerum datus.

De humeri capite in priorem vel posteriorem partem excidente.

SEd si humeri caput in priorem vel posteriorem partē conuertatur, homine (vt dictum est) figurato, nempè supino, si in priorem partē venit, in ventrē, si in posteriorem, funis aut habenæ medium lanâ siue linteo obuolutum, alæ subijcitur, capitaq; supra caput feruntur, non quidē è regione vitiati humeri, sed obliqua versus partem contrariā, ad rem aliquam immobilem vinciuntur, quâ retineantur. Ambigitur verò, quamobrē capita non rectâ ferātur, sed versus contrariam partem obliqua. Pasicrates quidem atq; alij nonnulli hoc eā de causâ fieri aiunt, ne à medio funis humeri capite sursum attracto ꝓhibeamur, quo minùs ab inferiori parte extendamus. sed decipiūtur similitudine femoris, quùm res aliter habeat, siquidem femur ad .r. literæ similitudinē declinat, at humeri caput dimidium orbiculatum est, neque potest femoris modo à medio fune sursum adduci. quorsum igitur id fit? ne sub medio fune, quæ sub alâ sunt compressa, alæ regionem compleāt, completo enim recessu, humeri caput locum non habebit, in quem recondatur. Nos etiā non secus atque ij, qui non multo antè nos vixerunt, ob propositam causam, habenam vel funem similiter collocamus. consueuimus interdum & aliter continere, duos enim laqueos ex ijs, qui inæqualiter extendūt, implicantes, thoraci, dorsoq; sub alijs circumponimus, eorúmque capita continendi causâ ad gradum, qui contrà situs est, alligamus, quâ continendi ratione adhibitâ laqueum æqualiter extendentem humero circūponimus, quemadmodū tradidimus, quā de humeri capite in alam prolapso, cuius deinde laquei capita ab inferiori parte ad organū demittimus, & ad axem deuincimus, vt eo conuerso contineamus, & ab inferiori parte pariter extendamus. Vi, quantum res exigit, adhibitâ, vt articulum restituamus, premendo impellimus. prominentiori enim vnius manus palmâ vi humeri caput cōprimimus, alterâ verò cubitū huc atq; illuc agitamus. Indicium autē repositi ossis in superioribus explanauimus. fit etiā interdū, vt ad humeri caput luxatū, medij quoque humeri fractura accedat, cogaturq; medicus eodē tempore vtriq; vitio subuenire. Docēdi autē gratiā sermoni insistam, qui eū casum explicet, vbi & caput humeri in alā excidit, & medius humerus cōminuitur.

De humero fracto simul & prolapso.

QVæsitum est à maioribus nostris, quā viā hæc restituātur. Pasicrates quidem os suo loco motum primò restituit, ꝙ maiorem vim in restituendo postulet, quàm fractura. At si quis sub fracturā laqueū inijciens eodē momento velit, tam quod fractum est, quàm quod excidit, restituere, dum vis ad luxatum, quantū postulat, adhibetur, fractura plus iusto intenta partes fracturæ superiectę vltra debitum extentæ lædentur, resoluentur nerui, aut abrumpentur, & fortasse corpora tota, priusquam articulus laxetur, atque hâc de causā cēsuit ipse laqueum super fracturā imponēdum, & antè quod luxatū, dein quod fractum est, restituēdum. Voluit Aristion eodem tempore, & luxatū, & fractum humerum restituere, ne si luxatū priùs reponatur, dum fractura cōponitur, prę vi positum humeri caput erumpat. Quæ dicuntur in vtroque casu sequi detrimenta, verè sic habent, quapropter nobis placet, antè articulum reponi, proximeq; fracturam curari, eā cautione, ne dum quod fractū est, ab inferiori parte extēditur, articulus elabatur. Ad luxatum igitur restituendū cuneus à funibus dependens in alam conijcitur, rursúsque capita funis sursum adducuntur super caput, humero super fracturam Charchesius laqueus imponitur, vel alius, qui æqualiter

æqualiter extendat,eiuſque capita, deorſum demiſſa, vt retineâtur ad aliquam moram vinciuntur , atque à ſuperiori parte attrahẽdo articulus reponitur. quo facto cuneus in alâ relinquitur, vt humeri articulus maneat, laquei verò capita ab inferiori parte reſoluuntur,& ſuper caput adducta tanquam retinacula vinciuntur,vt vtriuſque præſidio cunei ſcilicet & laquei, articulus ſuo loco ſeruetur.poſt hæc Charcheſius laqueus,vel alius æqualiter extendens humero inijcitur, cuius capita deorſum demiſſa ad axem, vt ab inferiori parte intendant, religantur.quo fit,vt fractura ab inferiori parte intenta componatur, ſuperiori articulo non excidente.hactenus de humeri capite,nunc de cubito.

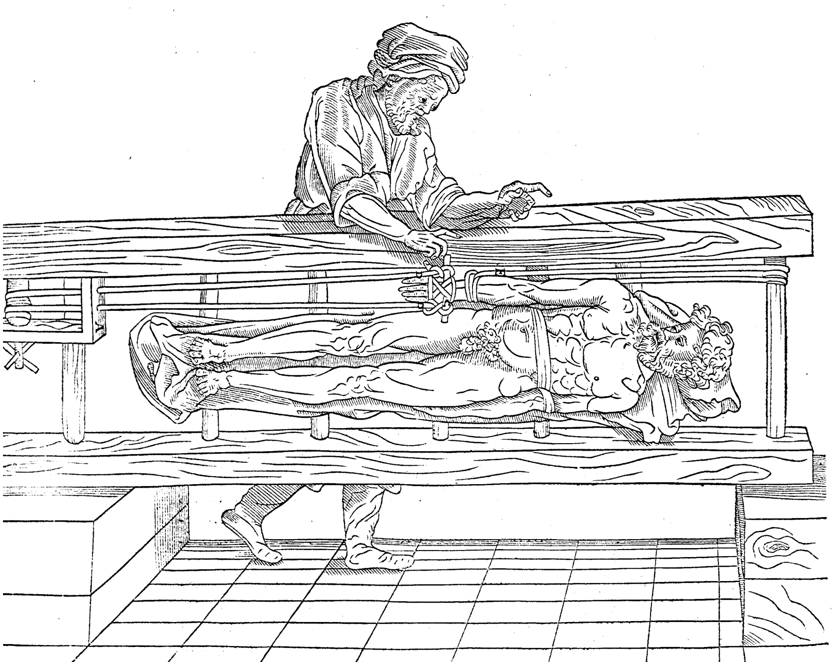
De cubito luxato.

CVbito in illas treis parteis conuerſo,in quas vbi procidit, brachiũ curuum eſt,neq; extenditur,homo reſupinãdus eſt,ſuper aſſerem ſcalæ inſidentẽ: alligatis trochleis organoq; ab inferiore parte, laqueus inæqualiter extendens brachio ꝓpe manum inijciẽdus, cuius capita ſuper caput adducta ad oppoſitã moram alligẽtur.tum duplicatæ habenæ mediũ iuxta cubitũ dãdum,capitaq; eius deorſum adducẽda.Dantes igitur capita,laquei quidẽ humero iniecti,ſupra caput,duplicatæ verò habenę,deorſum,cõtinebimus ſimul, & ab inferiori parte extẽdemus,vt oſtẽſum fuit in ſuperioribus.neruis abũdè intẽtis eo modo impellemus,quẽ paulo ſuprà diximus, cùm de erectâ ſcalâ pertractauimus. At ſi in priorẽ partẽ elabatur,in quo caſu brachiũ extenditur, reſupinato itidẽ homine,laqueus ęqualiter extendẽs humero inijciatur,capitaq; eius ſuper hominis caput attrahãtur,tum alter laqueus æqualiter extendẽs ad extremũ brachium alligetur, eiúſque capita deorſum ducantur. intentionem verò à pedibus adhibendam eſſe anteà expoſui.Eodem autem modo,vbi articulum reſtituimus , impellere oportet, premendo ſcilicet, & circumducendo, eadémque ratione,quæ in opere de luxatis dicta eſt. verùm,ſi alterum os præter naturam habeat,ſiue cubitus excidat,ſiue radius diducatur,laqueo rurſus æqualiter extendente ad humerum dato,capitibúſque eius ſurſum ſuper caput adductis,vt retinacula ſint,brachio laqueus inijcitur,qui inæqualiter extendat,quẽadmodum explicauimus,capitáque eius deorſum ad organum adducũtur, & ijdem impellendi modi accommodãtur. Abſoluimus iam ſermonem vniuerſum, de cubito atque humeri capite:reſtat,vt ad manum accedamus.

De manu.

MAnus in quatuor partes mouetur,interiorẽ,exteriorem,priorẽ & poſteriorem.Reſtitui autẽ debet,vel ſuper ſcamnũ,vel ſuper ſcalam,quæ plana collocetur.homine itaque iuxta ſcalam vel ſcamnum ſedẽte, figuretur manus,ſupina,ſi in interiorem partem erupit: prona, ſi in reliquas tres. deinceps circa ſinum manus,ferramentum, quo adurimus tranſuerſum vel tranſuerſus axis detur, atq; ad ipſam palmam vinciatur: tum extremitatibus propoſiti vectis,ſeu ferramẽti ſinus laquei inæqualiter intendẽtis vel mediæ habenæ inijciantur,capitáque à priori parte ad organum ferãtur. brachio autem in viciniâ manus circũligetur laqueus æqualiter extendẽs,cuius capita ferantur à poſteriori parte,rurſuſq; intẽtio adhibeatur, quæ paulò antè expoſita eſt,vel continendo & ſeu ab inferiori,ſeu ſuperiori parte extendendo,vel in diuerſa adducendo:poſtquàm abundè intenderimus,impellere debemus,quemadmodũ in libro de luxatis expoſuimus,premẽdo, vbi in interiorẽ vel exteriorem partem venit:vbi in priorem & poſteriorem, adducendo.ſed venio ad ſpinam.

A Organum ad ſcalam alligatum.
B Trochleæ.
C Ferramentum datum ad ſinum manus.
D Sinus laquei dati ad ferramenti extremitatem.
E Laqueus æqualiter extendes brachio iniectus in viciniâ manus.

De spinâ.

SPina gibba ex recenti ictu restituitur. Oportet in restituēdo hominē pronum collocare, vel super scalam, cuius gradibus asser iniectus sit, vel super scamnum, trochleásq; (vt dictū est) adhibere: post hæc ad spinā dare binos laqueos æqualiter extendentes, vnum à superiori parte gibbi, alterū ab inferiori, vel quaternos ex ijs, qui inæqualiter extēdunt, inter se oppositos, binos à superiori parte, totidē ab inferiori, & superiorum quidē capita sursum, inferiorum verò deorsum adducere, siue vt retinacula sint, & vel ab inferiori, vel à superiori parte intendant, siue vt in diuersa diducant, verùm, vbi in diuersa diducimus, trochleis vtimur alio intercedente motu agentes. Postquam abundè intenderimus, eo modo impellimus, quē in libro de articulis enarrauimus. Sequitur autem, vt de modis reponendi femoris pertractemus.

De femore.

FEmur in quatuor partes prorūpit, interiorem, exteriorem, priorē & posteriorem, atq; vbi in tres partes cōuertitur, crus extentum est, & curuari minimè potest: quòd si in posteriorē partem prolabatur, curuatur, sed non extēditur. Igitur, si in illas tres partes venit, vbi extentum crus minimè implicatur, resupinandus homo est super scalam vel scamnū, & duplicatæ habenæ vel funis medium lanâ seu linteo circūdatum inter anum & naturale inijciendum, capitáq; eius super caput adducenda. Si in exteriorē quidem & priorē partem femur eruperit, media habena variè quâcunq; parte inter anū & naturale dari potest: sed, si in interiorē partem exciderit, inter femur integrū adhibenda est, & articulū, qui restitui debet, ne si femoris capiti subiecta fuerit, membrum ab inferiori parte attrahi nō sinat. quo facto Charchesius laqueus vel alius æqualiter extendēs femori extremo circūponēdus est, capitaq; deorsum ad organum ferenda, & ad axis clauum alliganda, vt adhibitis retinaculis cōuerso axe cōtineamus, & ab inferiori parte extēdamus. nihil item prohibet, quo minus à superiori intēdamus, queādmodū dictum est, quà de humeri capite. Neruis, quātum satis est, diductis, ijsdē vtendū est impellendi modis, quos in opere de articulis indicauimus. At, si femur in posteriorē partem prolabatur, vbi cōplicari crus diximus, sed nullo modo extēdi, organo ab inferiori parte alligato æger sedeat, magis tamen in supinum habitū conuersus, in alterā coxam inclinetur, post hæc contineatur, sicut in opere de articulis ostendimus, tunc Charchesius laqueus, vel alius æqualiter extendēs femori circūdetur, eiusq; capita deorsum demissa, vt ab inferiori parte extendāt, ad axem religētur. neruis, quantum res postulat, intētis, oportet eādē ratione in restituendo impellere, quæ in opere de articulis exposita est, spathâ premendo idoneâ extrahere, & femoris caput in exteriorem partem adurgere, sicq; crure deorsum extento, atque homine resupinato articulus reponitur. crus autem restitutū testatur eius flexus, atque porrectio. in quamcunque enim partem venerit, vbi restitutum est, liberam eius actionem spectamus, flexum scilicet & porrectionem.

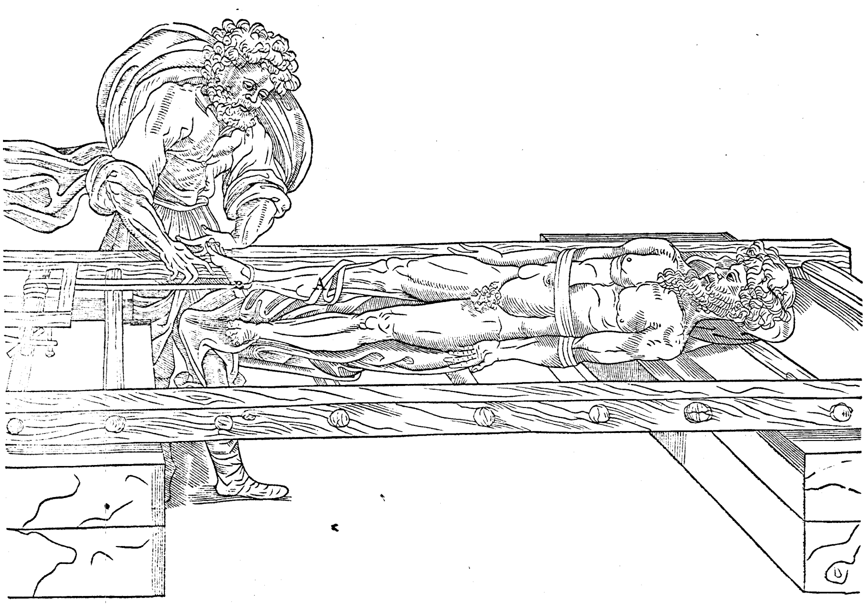
De genu.

GEnu in tres partes erumpit, interiorem, exteriorem, & posteriorē: vbique autem crus extentum est. Si in interiorem & exteriorem partē veniat, hominem resupinare conuenit: si in posteriorem, pronum collocare, túncque laqueos æqualiter extendentes mēbris inijcere, vnum quidem femori prope genu, alterum cruri super eam regionē, quæ carnosa à posteriori parte prominet, rursúsque organo ad inferiora deligato, easdē adhibere intendendi rationes, quæ in alijs luxatis sunt ostēsæ, impulsúmque in opere de articulis declaratum,

De talo.

TAlus modò in interiorem, modò in exteriorem partem prolabitur, nonnunquam etiam in posteriorem. rursus itaque oportet hominẽ sedere, extentóque cruri laqueũ imponere, qui æqualiter extendat, eiúsque capita ad posteriorem partem porrigere, ad talum verò sandalium, vel draconem laqueum dare, capitáque à priori parte ad axem adducere, continendóque ab inferiori parte extendere, & ijsdem vti modis impellendi, quos in opere de luxatis explicauimus. Restituendi rationem præterimus, quoniàm de hâc pręcipuè agimus, vbi organorum, quæ plana collocantur, præsertímque nostri machinamenti, motum declaramus.

A Laqueus iniectus cruri æqualiter extendens.
B Sandalius laqueus ad talum datus.

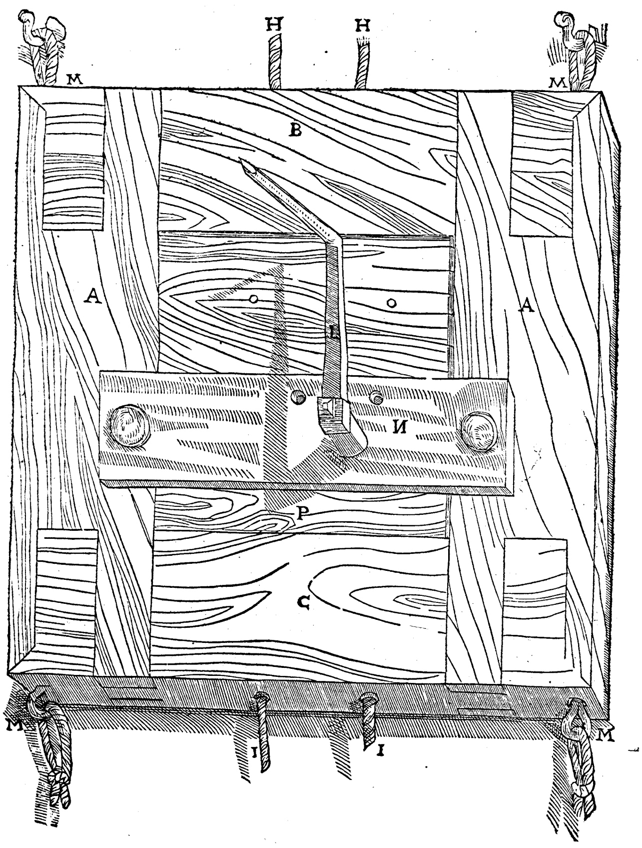

Glossocomum Nymphodori.

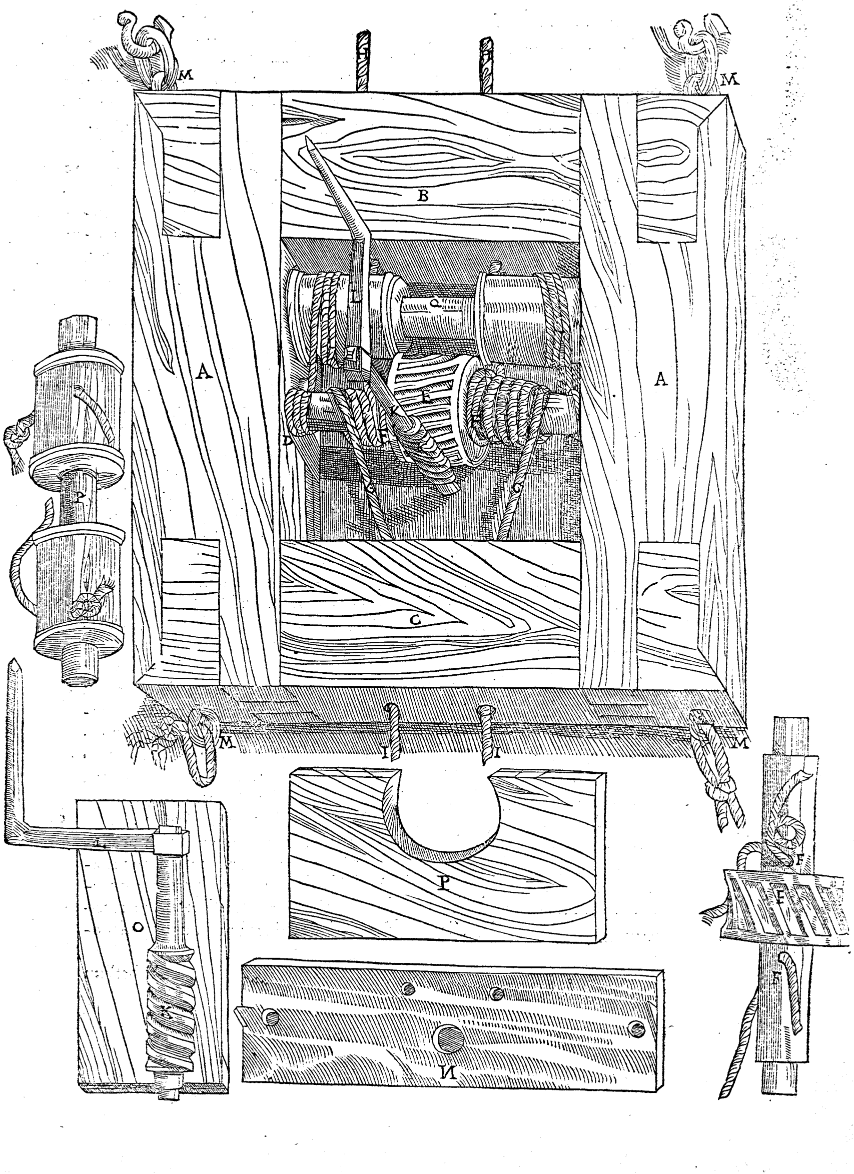
Glossocomum Nymphodori tractorium organum est quadratum, habet autẽ duo latera, quæ extremis partibus per duo transuersaria inter se iunguntur, laterum verò & transuersariorum eadẽ est magnitudo, sunt enim longa latáque duos palmos, crassa digitos totidem. quare, quùm ęqualis sit eorum modus, iure glossocomũ ex eorũ numero est, quæ propriè quadrata appellãtur. Media igitur latera exculpta, cauatáq; sunt cauis non nimis altè penetrãtibus, quibus includitur axis habens in medio tympanum, cui ab vtrâq; parte ferrei vnci sunt, duo in vniuersum, vel foramina, in quæ possint conijci funes, quorũ hæc ratio est. funes duo vncis medij circumligantur, & ab vtrâque parte prope foramina nodũ accipiunt, quorum capita, quùm quatuor sint, duo traijciuntur per transuersarium prius, ab interiori parte extrà, reliqua duo per id, quod posterius est. Secundũ tympanum cochlea speciẽ lentis referens recta collocatur, hæc composito vocabulo græcè κοχλιοδξων dicitur. eius extremitas demittitur in cauũ non penetrans prioris trãsuersarij: pars verò, quæ cochleæ modo striata est, iuxta tympanum collocatur: quod superest ex eius longitudine per foramen transit, extremáque parte baculum versans habet, quo torquetur, vt cochlea per id versata tympanum moueat, conuerso hoc axis versetur, quo moto funium capita, quæ extrà procedunt, ad intendendum ducuntur. Sunt item in glossocomo opercula, vt quæ in eo sunt machinationes occultentur: tum quatuór annuli ad latera fixi, bini ab inferiori parte, totidem à superiori, eâ de causâ, vt alligari organũ possit. Huius fabricationis auctor est Aristion filius Pasicratis, siquidem aliter structum fuit à Nymphodoro. in vetustâ enim structurâ extat cochlea non per transuersarium, sed, quà opercula sita sunt, traiecta. duas enim forfices ferreas ad latera affixas habet ad medium pertusas, quarum vna axi subijcitur, altera superponitur, vtraque à latere tympani collocatur, inferior angustius foramen habet, superior latius. Cochleâ igitur ab eâ parte, quâ opercula sita sunt, traiectâ, atque à forficibus contentâ, alterum operculum sine impedimento clauditur: alterum claudi non patitur pars cochleæ, quam penetrare diximus, cuique baculum versans affigitur. hoc itaque operculum medium transuersum in duas partes secatur, quarum altera manet immobilis, altera clauditur, atque hæc media in longitudinem lunatâ figurâ exciditur, vt, quùm operculum clauditur, lunatum eius cauum propositam cochleæ partem excipiat. Hanc Nymphodori structuram nõ accepit Aristion, sed adiecit organo axem habentem tympana foramináque, vt axis, qui in medio est, motus, vbi velis, consistat, & vi minimè voluatur: transtulit item annulos iuxta prius transuersarium, ne organum à parte operculi, sed à parte prioris transuersarij alligetur: traiecit prætereà funium capita per opercula, hæc quidem à superiori parte, illa verò ab inferiori. quod quidem pertinet ad annulorum situm, vna nobiscum sentit, sed axem, quem adiũxit, tanquam superuacaneum reijcimus. siquidem vnus axis ex robustâ materiâ præparatus, quod opus est, abunde efficit. Sed quùm glossocomi fabricationem absoluerimus, sequitur, vt ad eius motum veniamus.

A Latera.
B Transuersarium prius.
C Transuersarium posterius.
D Cauum non penetrans.
E Axis habens tympanum in medio.
F Foramina in quę funes cōijci possint.
G Funes duo.
H Capita funiũ traiecta per prius trãsuersarium.
I Capita funium per posterius trãsuersarium traiecta.
K Coclea speciem lentis referens.
L Manubriolum.
M Quatuor annuli in tranuersarijs.
N Ferrea forfex.
O Pars operculi, quæ manet immobilis.
P Pars operculi in lunatã figurã excisa.
Q Axis habens tympana foramináque.

Nymphodori Glossocomum clausum.

Nymphodori Glossocomum apertum.

De motu organi.

VBi humeri caput ſuo loco mouetur præcipuéque ſi in alam veniat, ad ſcalam eodem modo paratam,quo in Nilei Plinthio explicauimus,nunc pro Plinthio Gloſſocomum alligetur, nō ab operculis,ne ſub cochleâ habenæ abrumpantur,ſed à priori tranſuerſario, annulis prope ipſum affixis. Aperiantur item opercula,capitáque funium ad axem alligata excipiantur, hæc quidem à ſuperiori parte,illa verò ab inferiori: ac deinceps,vbi reſtituere volumus,ſubſellium prope ſcalam ponatur, ſuper quod homo aſcendens brachium ſic traijciat,vt indatur cuneus in alam : circumligetur inſuper humero Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens, eiúſque capita ducantur ad ſuperiora funium capita, vt machinationum motu, aut directis ductionibus ab inferiori parte intendamus, aut alio intercedente motu, aut per duos contrarios motus interiectos, hoc modo. Laquei capita per inferiores trochleas traijciantur, & cum funium capitibus colligentur, quo rurſus fit, vt machinationes motæ, alio intercedente motu ab inferiori parte extendant : verùm,ſi per ſuperiores, laquei capita traijciantur, deinceps per inferiores demiſſa, ad funium capita vinciantur, rurſus machinationum motus per duos contrarios motus interiectos ab inferiori parte extēdit.Impulſus verò,quos deinde res poſtulat,fiunt, quemadmodum dictum eſt,vbi humerus in alam prolabitur,& per duplicem habenam extrahendo, & intentione remiſſâ per manus ſurſum compellendo. Retulerunt alij organum hoc, vbi à ſuperiori parte extendere volumus, idoneum eſſe,transferunt enim ipſum ad ſuperiorem partem ſupra caput, cuneúmque ad gradum adhærentem, ſolutum tamen, in alam conijciunt, deinde capita funium cunei, ad inferiora capita funium organi religant, & Charcheſium laqueum humero inijciunt, cuius capita deorſum adducta ad imum ſcalæ gradum immobilem deuinciunt, vt per hæc retinaculis adhibitis directis ductionibus à ſuperiori parte intendant. licet etiam organo ab inferiori parte alligato à ſuperiori extendere alio intercedente motu, alligatis enim laquei capitibus, vt(quemadmodum dictum eſt) retinacula ſint, cunei funium capita per trochleas traiecta, cum ſuperioribus capitibus funium organi vinciunt, vt machinationibus motis alio intercedente motu à ſuperiori parte extendant, aut laquei capitibus non ampliùs retinaculi vicem exhibentibus, ſed ad funium organi capita alligatis, vel ad ſuperiora directis ductionibus, vel alio intercedente motu ad inferiora idem præſtent, cúmque abundè extenderunt, eoſdem adhibent impulſus, quos paulò antè propoſuimus. Quæ relata ſunt,adſcripſimus, probamus autem, & in hoc, quod de Nilei Plinthio diximus, vbi ſcala erecta collocetur, intentionem ab inferiori parte adhiberi, cuneo ad ſcalam alligato: eam verò, quæ vel à ſuperiori parte trahit, vel in diuerſa deducit, ex toto prætermitti, eiuſmodi ſiquidem imbecilles ſunt. Quòd ſi homo iaceat, ſic interdum cenſui luxatum reponi. contentus ſum propoſitis reponendi rationibus exempli cauſâ propter organi motum huc allatis. omnia enim luxata per hoc quoque inſtrumentum reponi poſſunt,non ſecus ac per Nilei Plinthium. vtriuſque machinationes ſunt diuerſæ, ſed reponendi rationes eædē,ſic,vt liceat ex ſuperioribus vniuerſum huius organi motum intelligere.

Triſpaſtum Apellidis,ſeu Archimedis.

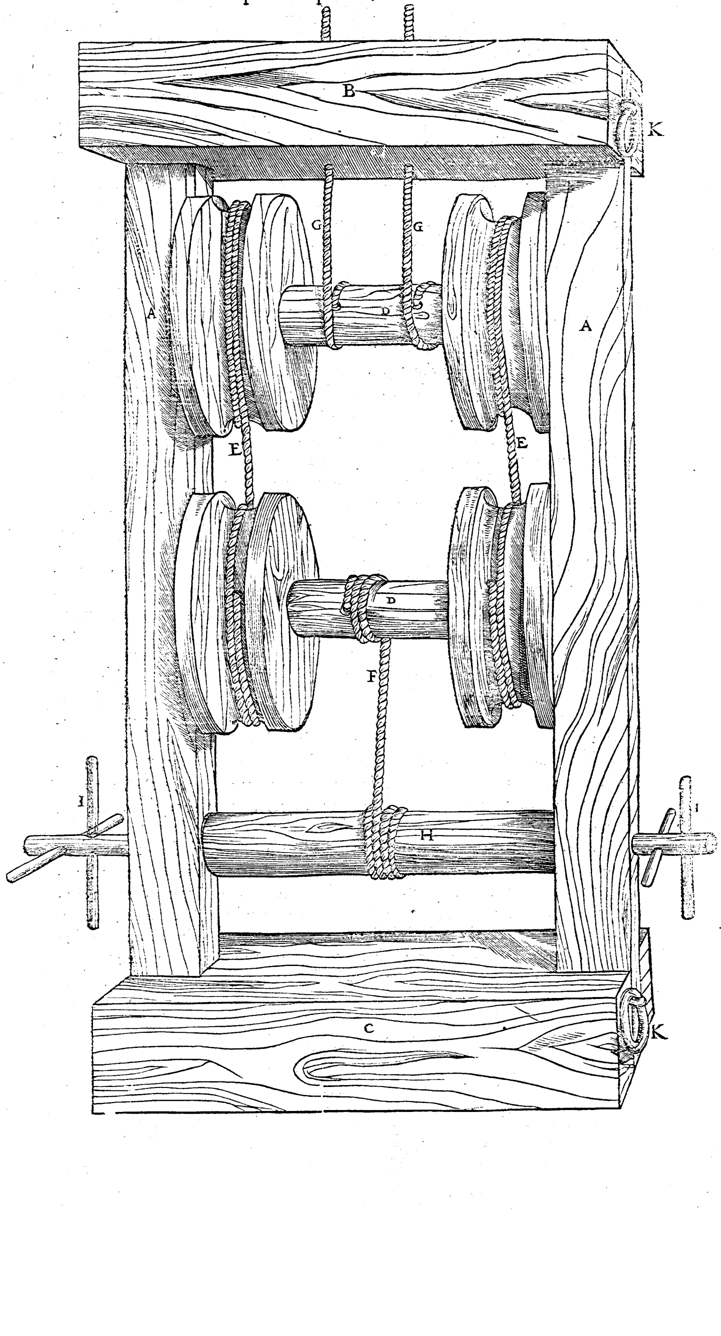
ILlud in primis ſcire cōuenit,quod neq; Apellides,neq; Archimedes medici fuerunt,ſed architecti, qui machinamentum hoc excogitarūt(quemadmodum nos accepimus de hiſtoriâ) ad naues deducendas funibus nō per manus, ſed per ergatā attractis,illius autem ſeculi medici eius ſtructuræ modū minuētes triſpaſtum organū medicinale ad luxata, fractáq; reſtituēda fabricarunt in hunc modum. Totum organum ex eorū genere eſt,quę oblonga quadrata nūcupantur. eſt autē hoc modo compactū. duo latera longa palmos quatuor,digiti craſſitudine inter ſe coagmentantur per tranſuerſaria longa palmos duos craſſa digitum. latitudo potiſſimū poſterioris tranſuerſarij ſex digitos æquat: prioris propter opercula palmos duos. Vt retulit autem Paſicrates, media latera excauata ſunt,cauis non nimis altè penetrātibus,quibus duo axes includuntur,rotas habentes in viciniâ laterum. vtriuſq; axis rotæ perforatæ ſunt peruijs foraminibus,quæ non aliâ de cauſâ facta ſunt, niſi vt in ea funes immittantur, quorum ratio hæc eſt. funes duo extremâ parte nodum accipientes,coniecti in prioris axis foramina attrahuntur,ità,vt nodi ſuper foramina collocentur:tum funes circa ſuas vterque rotas inuoluūtur, & per poſterioris axis foramina traiecti nodū accipiunt. Poſterior axis medius inter rotas foramen habet,in quod rurſus funis conijci debet. ſumitur funis longus,qui ab vtrâq; extremitate nodum acceperit,deinceps per propoſitum foramen traijcitur ſic, vt nodus foramini iungatur, poſt hæc circa medium axem inuoluitur, quo facto altera eius extremitas per poſterius trāſuerſariū,quod medium perforatum ſit,traijcitur. at quid nunc fit fune traiecto? manu tractus euolutúſque poſteriorē axem conuertit,quo conuerſo alia capita funium,qui extrà procedunt,ducuntur. Adhibentur autem funes quatuor,duo,& item duo, atque ad hunc modum immittuntur. Sumuntur funes duo,qui extremâ parte nodum acceperint, & per duo foramina prioris axis, quæ inter rotas ſunt,traijciuntur, attrahuntúrque ſic, vt nodi foramina contingant, túncque funium capita per prius tranſuerſarium perforatum ab interiori parte verſus exteriorem traijciūtur:aut prehenduntur funis vnus duplex,cuius capita coniecta in prioris axis foramina attrahitur,vt medius funis inter foramina ſtatuatur, poſteà eiuſdem funis capita traijciūtur per foramina trāſuerſarij prioris. Duo item alij funes ſumuntur nodo extremâ parte deuincti,hi per foramina inter rotas poſterioris axis facta,& à medio foramine recedentia attrahuntur, qui deinde,vbi eorū nodi ad foramina peruenerint,tunc ducuntur,traijciuntúrque per poſterius tranſuerſariū perforatum, ſic,vt quinque nunc ſint,funiū,quæ extra feruntur,capita,duo per prius tranſuerſarium, tria per poſterius. his poſterioribus manu attractis, incluſiſque funibus(vt dictum eſt)inuolutis atque euolutis, capita eorum, qui exteriùs ferebantur,ducuntur,extendúntq; capita habenarum, quibus diſtenditur corpus. Huiuſmodi organi ſtructuram Paſicrates exponens reprehendit tāquam minimè efficacem. vniuerſum enim organi opus cōſiſtit in ductione funis poſterioris,qui manu attrahitur,at nequit manus in reſtituendis luxatis vim tantam ſuſtinere,præſertim,vbi magni articuli ſunt, & corpora robuſta. quamobrem organi ſtructuram immutauit,duóſque axes,qui incluſi erāt, ita ſtruxit, vt penetrarent,& priorem,minorem exiguis capitibus extantem, poſteriorem maiorem & longiora capita habentem, & ad prioris quidem axis extantia capita clauos confixit: poſteriori verò vectes adiecit. demiſſis axibus duobus digitis

machinamentũ in restituendo sic mouit. Habenas extendẽdis corporibus iniectas ad extantia prioris axis capita deligauit, vt posteriori axe conuerso prior moueretur, & euolutis, inuolutisq; funibus nerui extenderentur. Sed Aristion Pasicratis filius patri aduersatur, vt vetustã organi structurã ignoranti. in vetustâ enim (inquit) organi structurâ, axes non mouebantur in laterũ cauis, sed circa ferreos chodaces affixos lateribus in capreoli formã excauatis, quod videre licet in organis ad aquam hauriandã cõparatis, quæ ob fabricationis rationem facilè conuertuntur, neque tamen rotæ in se continent armillam, sed chodacẽ. quoniàm igitur axes per armillas mouentur circa chodaces, & rotę per chodaces circa armillas, axes promptè admodum versabuntur, atque idcirco sine impedimento erunt, etiamsi funis manu ducatur. Ob id autem ipsum trispastum organum appellatũ est, quoniàm tres funes agũt, vnus quidẽ extrà ductus, duo inclusi. Hactenus ipse probabiliter scripsit, sed vera sunt, quę à Pasicrate adducuntur, non enim potest manus funẽ ducens benè restituere, sed fortasse monstrationis causâ in ludo organum mouere, vis autem, quę in restituendo requiritur per manum minimè poterit adhiberi, atque eâ de causâ ijsdem omnibus factis, quæ in vetustâ scripturâ sunt ostensa, tertium axem organo adijciẽdum iudicauimus, cuius capita traiecta per latera essent, vt posterior axis nunc medius fiat, medius autem perforetur, in extantibus capitibus vectes demittantur, vel manubriola, aut bacula ductaria. medius verò funis posterior, vbi circa axem est inuolutus, traijcitur per foramen axis penetrantis, suóq; ibi capite alligatur. His ità constitutis cõuersus posterior axis, ille inquam cuius capita extant, funem circa se inuoluit, quo fit, vt medius axis moueatur, quo moto prior quoque axis mouetur. Tribus axibus conuersis, funium, qui extrà ducũtur, capita tenduntur, cum quibus vinciuntur habenæ, quę corpora extendũt. Habet item organum opercula, veluti glossocomum, ne machinationes oculis exponantur, atque item annulos ad latera affixos, quibus alligetur. Hæc est vniuersi trispasti fabricatio. Restituẽdi autem modi aptantur ijdem, quos posuimus in glossocomo, distat enim solùm, quibus mouetur, machinationibus: præterea funium eadem est ductio, habenis ad eos alligatis. Sed iam trispasti fabricationem explicatam habemus.

A Duo latera.
B Prius transuersarium.
C Posterius transuersarium.
D Duo axes habentes rotas in viciniâ laterum.
E Funes circa rotas inuoluti.
F Funis coniectus in foramẽ medium inter rotas posterioris axis.
G Funis duplex, cuius capita traiecta per foramina prioris axis, per prioris trãsuersarij foramina traijciuntur.
H Tertius axis, cuius capita traiecta sint per latera.
I Vectes in extantibus capitibus demissi.
K Annuli ad latera affixi.

Fabri

Triſpaſtum Apellidis, ſeu Archimedis.

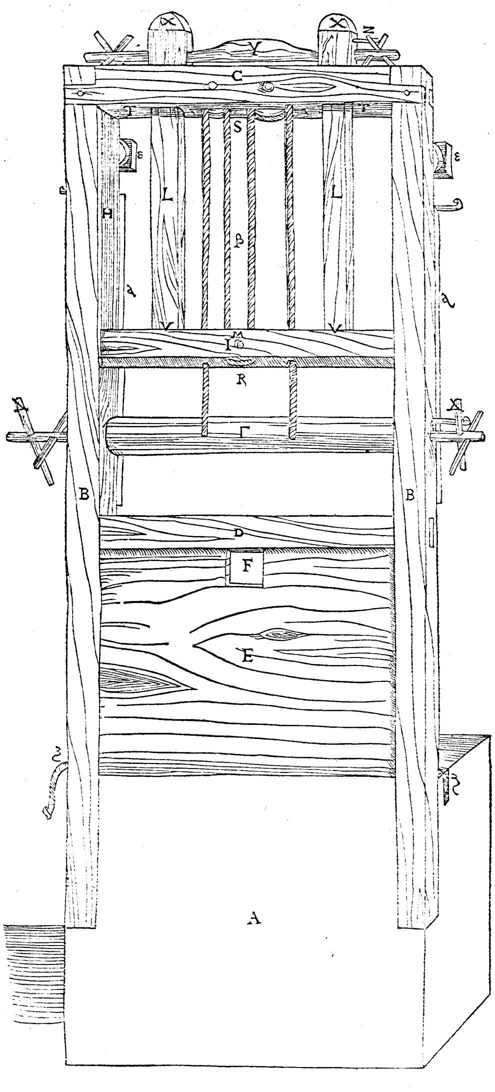

Fabri organum.

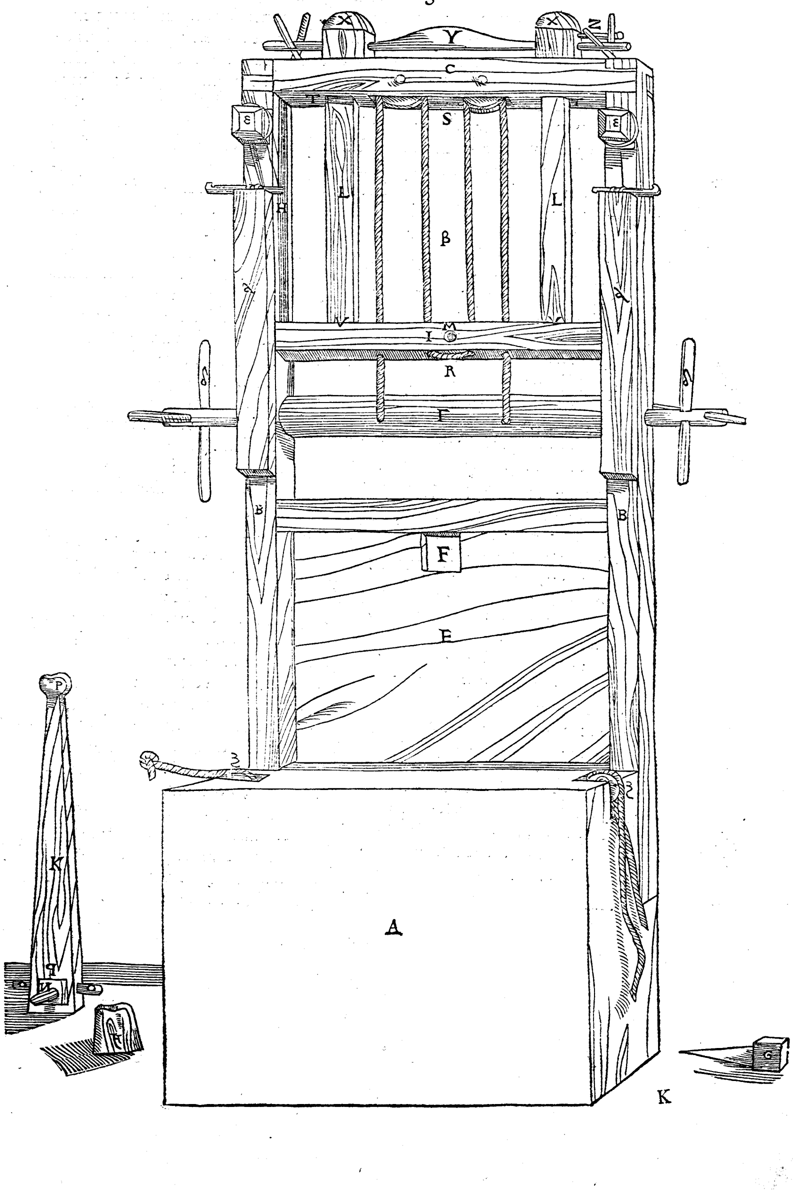
FAbri organum ad hunc modum fit. super basim, quæ κερωῒς nominatur, pro organo dimensam statuuntur crura duo, quorum longitudo duos cubitos & semissem æquat, aut etiam excedit: latitudo implet digitos quatuor: crassitudo tres. crura hæc per duo transuersaria inter se coagmentantur, altero ab inferiori parte, quod quinque palmos à basi recedat, altero à superiori, quâ crura finiuntur. inferiori transuersario subijcitur asser transuersus, qui & cum lateribus organi, & cum transuersario committitur, hunc asserem sedile consuerunt omnes appellare, cuius medium ad transuersarium exciditur ad effigiem.u. inuersi, quâ parte transuersario infigitur æneum.u. Accommodatur tam cauum, quàm.u. demittendo priapisco octo digitos longo. Inter transuersaria ab interiori parte crurum canaliculi excauantur, in quibus, dum luxata reponuntur, moueatur quadrata testudo, spatham & cubitos mouens. quandoquidem prior pars testudinis (frontem dicunt) peruio foramine pertunditur, in quod radix conijcitur, cuius extremum, quà extenuatur, ad posteriorem testudinis partem per crassitudinẽ traijcitur. Proposita pars radicis peruio foramine pertũditur, per quod fibula demittitur, ne radix euellatur, sed manens in foramine torqueatur. Fibula autem in extremâ radice scutulo superposito includitur. Radix eo pertinet, vt spatham in organo sustineat, habet enim organum spatham capitulo leniter cauo assurgentem, ità longam, vt à testudine ad superius transuersarium, quod caput nominatur, pertineat, & cuneati axis modo excedat. huius spathæ extremitas, quæ contra capitulum est, media in quadratam figuram exciditur, atque in id cauum includitur radicis extremitas lata, quæ perforatur. perforatur item spatha ab vno latere ad alterum, in quod foramen fibula demittitur, vt spatham detineat ad radicem. ipsa verò testudo iuxta medium pertunditur foraminibus quatuor, vel ordine dispositis, vel duobus à priori parte, totidem à posteriori constitutis, quæ nõ aliâ de causâ fiunt, nisi vt funes in ea indantur, vt in sequentibus ostendam. Medium caput, hoc est superius transuersarium, in quadratam figuram excauatur, in quod cauum duplex trochlea inditur, quæ circa axiculum versatur. habet item superius transuersarium duo alia caua quadrata peruia, nempè ab vtroque trochleæ latere vnum, in quę conijciuntur quadratæ cubitorum partes, duo enim cubiti per superius transuersarium demittuntur deorsum, & testudini inhærent, quę quadrata caua in summo habet. Imas cubitorum partes quadratas tenuésq; architecti calces nuncuparũt: superiores latas ac rotundas dixerũt alas. In alas ergo cubitorum, quæ superius transuersarium excedunt, & peruijs foraminibus pertusæ sunt, axis conijcitur, cuius capita vtrinque excedunt, medium cuneatum est, in extremis capitibus vectes sunt, vel manubriola ductaria, quibus conuertatur. Alarum partes priores iuxta foramina & axis capita rursus forantur, vt, siquãdo opus sit in foramina fibulæ demissæ seruent axem immobilem. Organo præterea iuxta crurum extremitates alia duo sunt adiuncta crura, vt siquando sedilis vicem exhibeat, super basim atque adiuncta crura iaceat. Verùm quià testudo per funem elata, & cubitos & spatham attollit, in sequẽtibus quâ ratione funis indatur, adijciam. Sumitur funis duplex, cuius capita per duo foramina, quæ vel iuxta cubitos sunt, vel à priori parte, vel à posteriori, vel in medio traijciuntur, vel ab inferiori parte sursum adducũtur, sic, vt medius

vt medius ſunis inter foramina collocetur, deinde capita ſurſum feruntur, & circa duplicem trochleam prioris tranſuerſarij inuoluuntur, atque (vt dictum eſt) permutata deorſum procedunt, & ad clauos penetrantis axis religantur, continetur enim organo Fabri alius axis coniectus in crura, quæ ſuper trãſuerſarium inferius digitis quinque interpoſitis perforata ſunt. in axis medio duo claui ſunt infixi in extãtibus capitibus vectes vel manubriola ductaria, quibus conuertitur axis, cuius conuerſio per funes teſtudinem attollit, atque vnà cum ſpathâ ſimul cubiti & axis, qui alis continetur, ſurſum feruntur ad luxata, quæ à ſuperiori parte extenta in ſuam ſedem collocantur. Huiuſmodi eſt antiqua ſtructura organi, quod ad Fabrum refertur auctorem.

A Basis.
B Crura duo.
C Transuersariũ superius.
D Trãsuersarium inferius.
E Asser transuersus subiectus ĩferiori trãsuersario.
F Medium asseris excisi ad formam .u. inuersi.
G Priapiscus.
H Canaliculi excauati ab interiori parte crurum.
I Quadrata testudo.
K Spatha.
L Cubiti.
M Prior pars testudinis peruio foramine pertusa.
N Radix.
O Fibula demissa ꝑ radicẽ.
P capitulũ spathæ cuneati axis modo.
Q Extremitas spathę ĩ quadratam figurã perforata.
R Foramina quatuor testudinis.
S Duplex trochlea ĩdita in cauum superioris transuersarij.
T Caua duo quadrata superioris trãsuersarij, in quæ demittuntur cubiti.
V Imę partes cubitorũ quadratæ.
X Supiores cubitorũ partes rotũdæ, quę alæ dicũtur.
Y Axis in alas cubitorũ demissus.
Z Fibulę demissę in alas ꝑforatas, quæ axẽ immobilem seruent.
α Alia duo crura adiuncta.
β Funis duplex.
γ Alius axis, q̃ in cruribus continetur.
Δ Vectes, quibus conuertitur axis.
ε Binæ trochleæ ad basim.
ζ Binæ trochleæ ad summa crura.
η Cuneus.

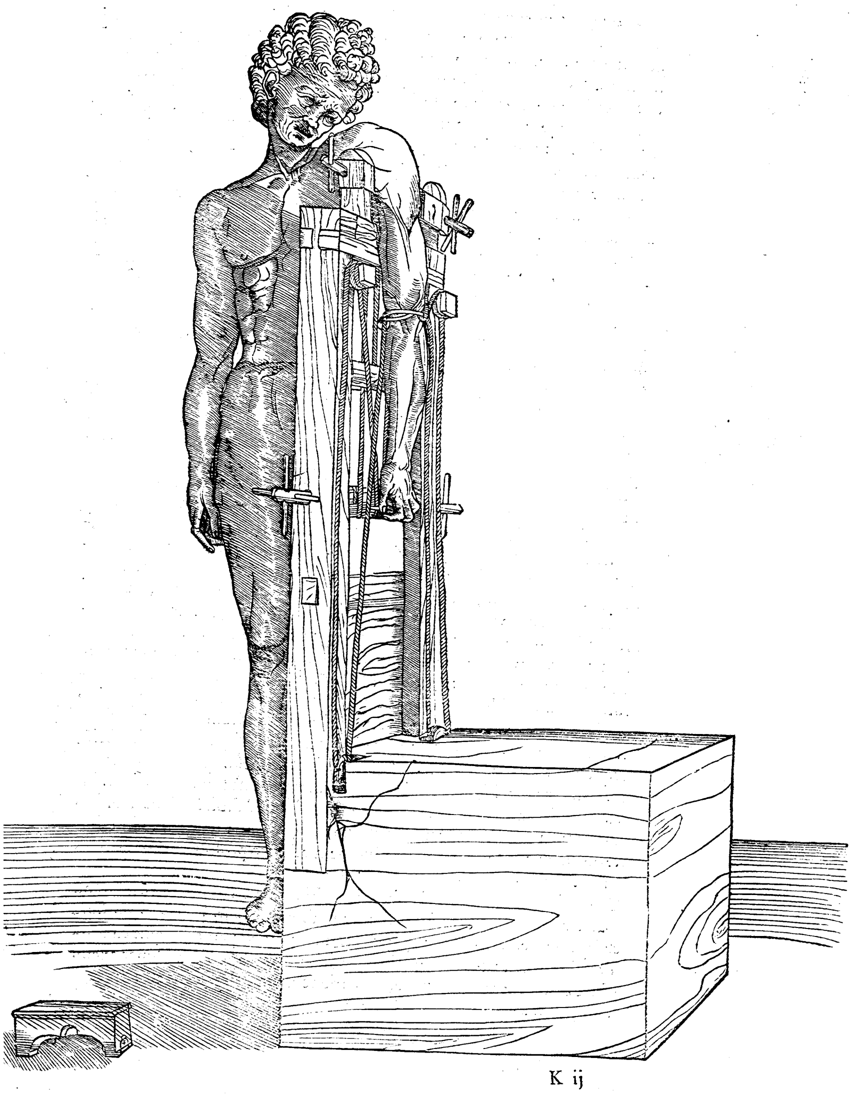

Fabri Organum.

De motu organi.

QVùm erecta organa comparentur ad reponendum humeri caput excitando, & alijs quoque modis idonea sint, de humeri capite restituendo tractare constitui. ordiar autem ab eo casu, sub quo in alam prolabitur. Verùm, vt organi motum perfectum habeamus, quaternæ trochleæ organo adijcientur, binæ ab inferiori parte, quà basis sursum spectat, totidem à superiori ad summa crura. vbi ergo luxatum restituere volumus, cuneata pars axis primùm lanâ vel linteo circumdetur, subselliúmque iuxta organum ponatur, super quod homo ascendat, deinceps vinciantur crura quidē habenâ inter se, sed integrum brachium extentum, ad latus. in foramina autem alarum, indantur fibulæ, vt axis seruetur immobilis, vsque dum eo moto opus erit. His ità constitutis brachium super axem imponatur, atque, vbi cuneata pars axis in alam coniecta sit, laqueus Charchesius, vel alius æqualiter extendens humero inijciatur, eiúsque capita deorsum adducta, ad clauum eius axis, qui cruribus annectitur, alligentur, fune nō ampliùs indito, quemadmodum in organi fabricatione retulimus, axis conuersio directâ ductione ab inferiori parte extendet. id quod etiam, alio intercedente motu, ad hunc modum fit. Laquei capita primò per inferiores trochleas traducuntur, inde sursum data ad clauos axis alligātur, vt hic versatus propositam intentionem moliatur. Idem quoque efficitur duplici cōtrario motu interiecto, laquei enim capita per inferiores trochleas traiecta ad superiores feruntur, inde ad axis clauos vinciūtur, vt duplici contrario motu interiecto ab inferiori parte extendant. Tales sunt modi, quibus ab inferiori parte intendimus. Si quis autem à superiori intendere voluerit, fune in testudinem cōiecto, veluti in organi structurâ posuimus, laquei capita deorsum adducat, & tanquam retinacula ad aliquid immobile deuinciat: post hæc axem conuertat. quo conuerso testudo alio motu intercedente, per funem elata à superiori parte intendet. Ex his quoque ille modus comprehenditur, qui in diuersa extendit, hic non ampliùs requirit, vt capita retinacula sint, sed ab interiori parte ad axis clauos vinciantur, vel per se vel alio motu intercedente, vt per vnum machinationis motum, propositus extendendi modus adhibeatur. Seruetur autem in intendendo axis immobilis, quemadmodum declarauimus. Postquam abundè intēderimus, fibulæ, quæ moueri illum non patiebantur, recipiendæ sunt, atque ipse per vectes vel manubriola ductaria conuertendus, vt cuneo aliquâ ex parte inclinato, extrahendo impellamus, sicut in alijs organis ostendimus: post hæc dum restituimus humero deorsum intento, minister à posteriori parte assistens, manus det ad ceruices hominis, vt corpus versus pedum regionem cogat in cōtrariam partem. Verùm, vbi restituimus, ministro id præstante, quod ostēdimus, subsellium pedibus hominis subiectum subtrahatur, vt ipse suspendatur ab organo, tum (vt alibi dictum est) eodem momento, quo ab inferiori parte extendimus, atque excitamus, per cuneum extrahendo impellemus, deinde intentione remissâ sursum cogemus, vtrâque manu membro comprehenso, &, vt in suum locum recondatur, elato. Hâc igitur ratione humeri caput in alam prolapsum restituitur.

Verùm, ſi in priorem partem aut poſteriorẽ veniat, vertere ſic axem oportet, vt quod ex eo cuneatum eſt, deorſum ſpectet, ſurſum, quod æquum eſt. hoc ſiquidem nunc aptatur ad reponendum humeri caput, quod in propoſitas partes eruperit. Eo facto homo ſuper ſubſellium, quod iuxtà ſit, aſcendens, brachium ſuperponat, ſic, vt axi inſidat: deinde humero inijciatur laqueus æqualiter extendens, cuius capita deorſum ad axem alligentur: eædémque intendendi rationes adhibeantur, quæ traditæ ſunt, vbi in alam excidit. Neruis abundè diductis impulſus conuenit, quem in aliorum organorum motione monſtrauimus.

Sed ſi neque cubiti ſint, neque axis in alas coniectus, humeri caput in alam prolapſum ità reſtituitur. agitatur ſpatha ſic, vt capitulum eius, perinde atque cuneata pars axis ſuperius tranſuerſarium excedat, tum duplex habena media inter ſpatham & trãſuerſarium datur, cuius capita ab exteriori parte pendent. In reſtituendo autem, æger ad organum aſſiſtens, brachium ſuper tranſuerſarium imponit ſic, vt ſpatha in alam indatur, poſt hæc Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero inijcitur, cuius capita deorſum demiſſa ad tranſuerſarium vt retinacula deligantur: fune ad teſtudinem dato axis conuerſus teſtudinem, cúmque eâ ſpatham attollens à ſuperiori parte extendit. Aptatur item ille extendendi modus, qui in diuerſa ducit. laquei capita mutata ad axem alligantur, tunc ſiquidem conuerſus axis in diuerſa diducet. poſtquam ſatis extenderimus, duplicis habenæ capita continenda ſunt, & per hanc ipſa ſpatha, vt per ſpatham extrahendo impellamus. Quo facto intentio remittenda eſt, membrúmque ſurſum adducendum, vt quàmcelerrimè in ſuum locum articulus collocetur. At ſi organum non ſpatham habeat, non cubitos, non axem illis contentum, humeri caput in alam veniens per cuneum ſic reponi debet. cuneus, in quem funes coniecti ſint, ſuperiori tranſuerſario inſidat, & per funes ad ipſum vinciatur, deinceps æger brachium ſuperimponat, cuneúſq; in alam conijciatur, quo coniecto laqueus Charcheſius humero *circumligetur*, eiúſque capita deorſum demiſſa dentur ad axem, qui cruribus cõtinetur, vt axis verſatio ab inferiori parte extendat. At vbi ſatis intenderit, impellere oportet, velut in alijs organis demonſtrauimus, aut extrahendo, aut ſurſum compellendo, qui modi, quùm ab inferiori parte extendimus, potiſſimùm ad rem pertinent. Placuit alijs per teſtudinem ità reponere. funem primò reſoluunt, ipſúmque duplicant, cuius duplicati capita per duo teſtudinis foramina traijciunt, à ſuperiori parte deorſum, & ad inferioris axis clauos alligant. attollunt itaque teſtudinem prope ſuperius tranſuerſariũ, túncque reſtituendum brachium ſuperinijciunt, cuneúmque in alam demittunt, poſt hæc brachium per palmam iuncturam ad teſtudinem vinciunt. his ita conſtitutis, inferior axis conuertitur, teſtudóque à ſubiecto fune deorſum verſus attracta ab inferiori parte ducit. quo pacto intentio quidem ab inferiori parte adhibetur, ſed humero ad teſtudinem alligato prohibetur conueniens impulſus.

Cubito in illas tres partes elapſo, vbi brachium curuatur, interiorẽ inquam, exteriorem, & poſteriorem, iuxta organum ab omni parte præparatum ſtare æger ſuper ſubſellium debet, atque axis conuerti, ſic, vt pars eius, quæ cuneata eſt, deorſum ſpectet, ſurſum, quæ æqua, dehinc brachium dare ſuper axem. quo facto humerus ad axem per palmam iuncturam deligandus eſt: brachio

verò

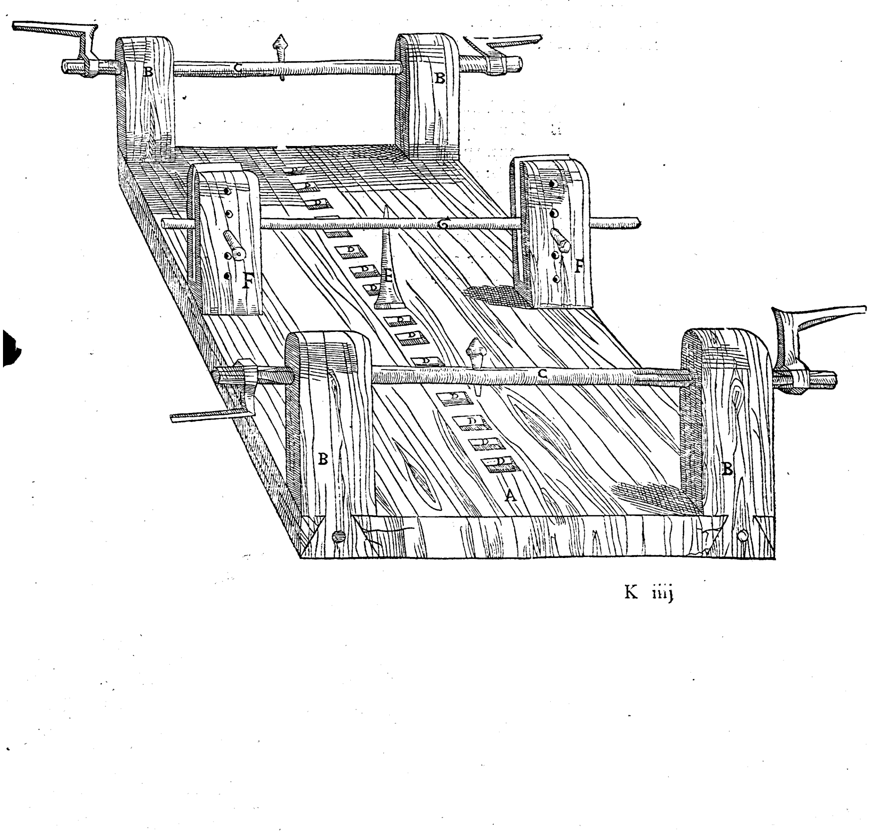
verò in viciniâ manus inijciendus eſt laqueus inæqualiter extendens, eiúſque capita ſurſum adducenda, & ad alam, vel ad extans caput axis è regione alliganda. brachio ſic ad rectum angulum figurato, habenæ vel latæ faſciæ medium ad eam regionem detur, quæ proximè ſub cubito eſt, cuius capita deorſum ad axem porrigantur. Quod ad extendendum pertinet, ijdem modi conueniunt, quos, vbi humeri caput reſtituitur, oſtendimus, nunc ſiquidem licebit, vel continendo, & à ſuperiori parte extendendo, vel in diuerſa ducendo vim adhibere, quâ abundè adhibitâ, eadem impellendi ratio accommodatur, quæ tradita eſt, vbi de aliorum organorum motu pertractauimus. At ſi cubitus in priorem partem moueatur, in quo caſu brachium extenditur, membro ſuperimpoſito, humerus ad axem deligetur, tũc Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens brachio inijciatur, eiúſque capita deorſum ferantur, eadem intendendi ratio adhibeatur: pòſt idem impellendi modus expeditiſſimus, quem in tractandis organis demonſtrauimus. Propriè autem ſpatha plurimum videtur ad cubitum reſtituendum pertinere. Videamus autem, quomodo vbi neque cubiti in organo ſint, neque axis in alis cõtineatur, opus hoc efficiendum ſit. Funis igitur reſoluitur, duplicatúrque, & eius capita per duo foramina teſtudinis à ſuperiori parte deorſum traiecta, ad axis clauos alligantur. teſtudo autem, cum ſpathâ prope ſuperius tranſuerſarium attollitur, dein ſpatha torquetur, & brachium ſuper tranſuerſarium, cui lana circumdata ſit, imponitur, humerúſque ad tranſuerſarium per palmam iunċturam alligatur, brachium verò ad ſpatham toto membro curuato. conuertitur igitur axis cruribus contentus, teſtudóque deorſum verſus à fune coacta ſpatham ſimiliter deorſum adducit, ſicque ab inferiori parte intẽdimus. At, vbi ſatis extenderimus, aptatur impulſus, quem paulo ſuprà poſuimus, ſi in exteriorem vel interiorem partem cubitus elabatur, adducendo: ſi in poſteriorem, extrahendo. Porrò ab inferiori parte extendere poſſumus, impulſu autem, eo, quòd brachium deuinctum ſit, ad ſpatham extrinſecus prohibemur. niſi, quùm radix euelli ex foramine poſſit, extrahendo impellamus. Magis autem accommodatur ſpatha, vbi cubitus in priorem erupit, quem ſi reſtituere velimus, funem demittere ſimiliter oportet, ſineréq; vt ſpatha dependeat, deinde membro ſuperiniecto, humerum ad tranſuerſarium deuincire, brachium verò ad ſpatham, poſt hæc ab inferiori parte extendere, vi, quantum res poſtulat, adhibitâ impellere, antè quidem premendo, tum circumducendo, ſpathâ cum brachio tortâ curuatâque, premendi cauſâ. hactenus de cubito luxato.

Ex Ruffo ſcamnum Hippocratis.

HIppocrates maximè admiratione dignus multis in locis ſuum organum ξύλον appellauit, in quibuſdam etiam σχεδίαις: recentiores id βάθρον, id eſt, ſcamnum dixerũt, eóq; affixis cruribus & pro organo & pro ſcamno vſi ſunt. ſtruitur autem ſic. Paratur lignum ſex cubitos longum, latum duos, nouem digitorum craſſitudine, reſupinatúrque, & quatuor alia ligna pedem longa extremis partibus rotunda, duo ſcilicet & duo cum eius extremis iunguntur, huiuſmodi ligna, quæ φλιαὶ ab Hippocrate vocantur, in latitudine peruijs foraminibus pertunduntur, quibus continentur penetrantes axes in mèdio clauos habentes, & in extantibus capitibus manubriola ductaria ad conuertendum. totum lignum in medio vſque ad alteram partem quatuor digitorum ſpacio iniecto caua habet, quorũ altitudo pariter & latitudo treis digitos æquet. caua hæc Hippocrates κατώτας nuncupauit. Mediũ prætereà lignum altè in quadratam figurá excauatur, quo ſcalmus demittitur, qui priapiſcus vocatur. Alias item habet φλιάς in medio ad ſimilitudinem literæ. π. non inutiliter adiectas. Structura igitur Paſicrate auctore huiuſmodi eſt, cui deinceps ſubdam, quâ ratione moueatur ſcamnum Hippocratis, quod, vbi vetuſtam ſtructurá habeat, homine iacente, ad luxata omnia reſtituẽda idoneum eſt, vt dum ſingula exequar, declarabo.

A Lignum ſex cubitos longum, latum duos, craſſitudinis nouem digitorum.
B Quatuor ligna pedem lõga extremis partibus rotunda.
C Axes habentes in medio clauos, & in extantibus capitibus manubriola ductaria.
D Foſſę quarum altitudo tres digitos æquat.
E Priapiſcus ſuperius teres demiſſus in medium lignum altè in quadratam figuram excauatum.
F Duo poſtes.
G Tranſuerſarium lignum in ſpeciem gradus.

Scamnum Hippocratis.

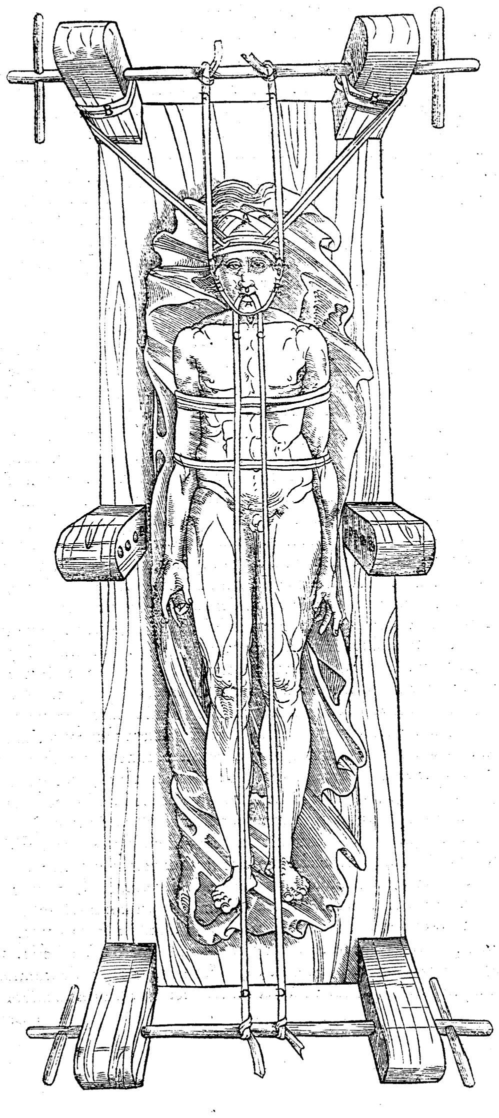

De maxillâ restituendâ.

MAxillâ excidente,siue ab alterâ parte,siue ab vtrâque homo resupinatur sic,vt caput iuxta axem,qui ab eius parte est,collocetur, brachijs ad pectus,atque abdomen alligatis, cruribúsque inter se, & omnibus ad scamnum organum deuinctis. tum capiti ea iunctura imponitur,quæ lepus auritus dicitur,eiúsque sinus ad ea ligna,quæ proximum axem sustinẽt,vt retinacula sint, deligantur:media habena in os inditur,quantum potest intima, iuxta eam regionem,quâ maxilla cum malis committitur, inter dentes maxillares, eiúsque capita deorsum demissa ad axem,qui à pedibus est, alligantur, aliáque habena media mentum complectitur, & in vtramque partem vltra caput adducta ad axem,qui super ipsum est, diducendi causâ deuincitur. his itâ constitutis, inferior axis torquetur,vt continẽdo,& ab inferiori parte extendendo vis adhibeatur. Postquam intenderis,quantum res postulat, ad eos impellendi modos venies, quos in opere de articulis exposuimus. Si maxilla quidem ab vnâ parte exciderit,tria efficies,adduces,premes,& sursum compelles: sin ab vtrâque extrema mota fuerint, premere conueniet, & sursum compellere. hæc de maxillâ, nunc venio ad humeri caput.

A Iunctura lepus auritus.
B Sinus leporis deligati ad ea ligna, quæ sustinẽt axem proximum,vt retinacula sint.
C Habena,quæ media in os inditur.
D Capita habenæ alligata ad axem, qui à pedibus est.
E Alia habena,quæ media mentum cõplectitur.
F Habenæ alterius capita diducendi causâ ad axem deuincta.

De humeri

De humeri capite in alam prolapso.

VBicunque humeri caput restituimus, si in alam vel in priorem partem venerit, resupinare hominem debemus: si in posteriorem, pronum collocare. vbi ergo in alam prolapsum restituimus, cuneus eo immittendus est, sic, vt quà capitulum assurgit rotundum ac leniter cauum, in priorem partem spectet, quà æquus est, in posteriorem. expedit autem cuneum, vt mollior sit, linteo vel lanâ inuoluere. omne enim lignum (auctore Hippocrate) durum est, & tactu lædit, atque hâc de causâ potissimùm lanâ circumdatur. adde, quòd hæc sudorem absorbet, qui in alâ oritur & ob curationis metum, & ob calorem eius partis naturalem, qui ad diducendum confert: & quòd cuneum labi non patitur. deinde funium capita, hæc quidem à priori parte, illa verò à posteriori super caput ad axem adducenda, media item habena sub alâ inter cuneum & humerum danda est, vel (vt alijs placuit) inter cuneum & latera, eiúsque capita ab exteriori parte attrahenda. Ipsi autem humero Charchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens, inijciendus non quà laceratus est, ne quùm neruosus sit, si adstringatur, doleat: sed suprà vel infrà. plerique superiorem regionem anteponunt tanquam magis idoneam, quòd proximè ad articulum accedat, sed locus hic ad curationem minùs accommodatur, prohibet enim rectum impulsum. Sub musculo igitur deligandum censemus, & ob hanc causam, & propterea quòd locus, qui iuxtà adstringitur, ægrè laxatur, quæ verò mediocri interiecto spacio attrahuntur, facilè sequuntur. Expedit autem, vt laqueus molliùs insidat, humerum lanâ obuoluere, deinde laqueum inijcere: tubercula enim cubito subiecta prohibent, quo minùs laqueus sub extendentium vi deorsum labatur. his ità constitutis laquei capita deorsum demissa è regione ad axis clauum alliganda sunt, vel circa ipsum obuoluta, vel nodo inter se deuincta. magis autem ad rem pertinent, vbi inter se alligata clauo circumponuntur, tunc siquidem opus suum firmius præstant. necesse autem est, vel continere, & seu ab inferiori, seu à superiori parte extendere, vel per organi axes in diuersa contendere. Abundè vi adhibitâ, primùm conuenit impellere, per duplicem habenam extrahendo: & eodem, quo extrahimus, momento cubitum alterâ manu ab exteriori parte in interiorem agere, intentione adhuc manente: tum hâc remissâ laxatáque manibus sursum compellere. At si caput humeri in priorem partem moueatur, hominem supinum collocamus: pronum, si in posteriorem. cuneóque omisso, medium duplicatæ habenæ lanâ inuolutum sub alam demittimus, capitáque eius supra caput adducimus, non è regione humeri vitiati, sed versus contrariam partem, homine resupinato, si in priorem partem articulus exciderit. Quæsita autem causa est, quamobrem id fiat. Pasicrates quidem id propterea fieri dixit, ne humerus detineatur habenâ è regione sursum versus attractâ: recentiores non eâ de causâ, capita obliquè ducenda esse dixerunt, sed, ne corpora, quibus ala continetur, compressa lati scapularum ossis sinum impleant: nobis verò cum omnibus conuenit, capita obliquè danda esse ad contrariæ partis ligna, quibus axis continetur. Rursus autem humero Charchesius laqueus inijciatur, vel alius, qui æqualiter extendat, eiúsque capita deorsum ad axem, qui à pedibus est, demittantur, vt vel retinaculis adhibitis ab inferiori parte

ri parte

1 ri parte intendamus,vel(si placeat) in diuersa contendamus. Conuenit autem impulsus, quemadmodum suprà declarauimus manibus præcipuè adducendo, comprimendóque. Similiter autem,vbi humeri caput in posteriorem partem moueatur, homine prono eadem moliri conuenit, quæ,vbi in priorem venit, tradita sunt. At vbi satis extenderimus,manibus premere, & adducere, & sursum compellere necessarium est.

A Cuneus.
B Funium capita ad axem supra caput adducta.
C Habena media inter cuneum & humerum data.
D Charchesius laqueus humero iniectus.
E Laquei capita ad axem, qui à pedibus est alligata.

B
E E

De humero luxato comminutóque.

NOnnunquam accidit, vt prolapſo humero fractura quoq; adijciatur mẽbro medio comminuto, in quo caſu recondere articulum oportet, & fracturã cõponere. quod ad reponendũ pertinet retinaculo vti expedit, & à ſuperiori parte extendere: quod ad fracturã, ſimiliter vti retinaculo, & ab inferiori parte attrahere. ſed antè reſtituere, quod prolapſum eſt, oportet: deinde, quod fractum. Ergo, vbi volumus, quod prolapſum eſt condere, cuneum in alam indimus, capitáque funium ſuper caput attrahimus, ac mediam habenã inter cuneum & humerum demittimus, cuius capita ab exteriori parte procedant. tum infra cuneum ac ſuper fracturam charcheſium laqueum iniicimus, eiúſque capita deorſum ad ligna, quæ axem ſuſtinent, ad retinendum, alligamus: ſed funium capita ad axem, qui ſuper caput eſt, vincimus, vt eo conuerſo & cõtineamus, & à ſuperiori parte extendamus. Neruis abundè intentis per conuenientem impulſum articulum reſtituimus. quo facto laquei capita ſuper caput data, retinacula fiunt, & alter laqueus æqualiter extendens, cuiuſmodi charcheſius eſt, humero iniicitur, cuius capita demiſſa ad axem, qui à pedibus eſt, vinciuntur, vt & retinendo, & à ſuperiori parte extendendo vis adhibeatur. neq; nunc eſt, quod timeamus, ne fracturâ ab inferiori parte attractâ repoſitus articulus excidat. ſiquidem, cùm à ſuperiori parte tam à cuneo, quàm à ſuperiori laqueo retineatur. Vi ſatis adhibitâ fracturam manibus componimus, quemadmodum ſæpiùs indicauimus. Quòd ſi humeri caput in priorem vel poſteriorem partem venerit, vbi reſtituitur, eaſdem animaduerſiones deſiderat. hactenus de humeri capite.

De cubito.

CVbito in illas tres partes elapſo, in quas vbi venit, brachiũ curuum eſt, neque extenditur, interiorem exteriorem & poſteriorem, homo ſuper organum reſupinetur, quo commodè figurato charcheſius laqueus, vel alius æqualiter intendens humero circundetur, cuius capita, vt retinacula ſint, ſurſum ſuper caput vinciantur, brachio autẽ in viciniâ manus laqueus iniiciatur, qui inæqualiter extendat, puta Attollẽs, Chiaſtus, aut Nauticus, cuius capita ſurſum adducta ad ligna, quibus axis continetur, religẽtur, vtrumque ſcilicet ad id, ad quod ſpectat è regione ſic, vt cubitus cum humero ad rectum angulum figuretur. tum duplicatæ habenæ, ſeu latę faſcię medium ad brachium detur iuxta cubiti iuncturam, cuius capita ad axem, qui à pedibus eſt, vinciãtur. Datis igitur capitibus laquei, ad ſuperiora, duplicatæ habenæ, ad inferiora, biniſq; axibus vno ſuper caput, altero iuxta pedes collocato, vim adhibebimus, vel continendo, & à ſuperiori, vel inferiori parte attrahendo, vel in diuerſa ducendo: eâq; ratione impellemus, quæ reponẽdo articulo idonea ſit. vbi in interiorem vel exteriorem partem conuertatur, adducemus: vbi in poſteriorẽ, extrahemus. Quòd ſi in priorẽ partem articulus elabatur, in quo caſu curuari extẽtum brachium nequit, homo ſupinus iaceat in vitiatam partem inclinatus, brachio ſuper ſcamnum extento charcheſius laqueus humero iniiciatur, cuius capita ſuper caput procedãt. extremo itẽ brachio in viciniâ manus alius detur laqueus, qui æqualiter extẽdat, cuius capita deorſum attrahantur, item eadem vis adhibeatur, nempè retinaculis, & intentione à parte inferiori. Equidem ſatius duco in diuerſa contendere, nam hoc ad articulũ reponẽdum efficacius eſt, quàm ſi ab inferiori parte ſolummodò extendamus. oportet autem, quùm abundè ex-

tenderimus,ad commodè impellẽdum transire, premendo nimirũ & circumducendo,premendo quidem intentione adhuc manente,circumducẽdo,postquam remissa fuerit.Condito articulo,vt eius restituti certa indicia habeátur, experiri oportet naturales brachij actiones, flexum inquam & porrectionem, prętereà situm in pronũ habitum,ac supinum,quoniàm,vbi huiusmodi actiones liberæ sint,perfectè restituti articuli fidem faciunt:possumus & conferẽtes cum altero cubito,num ex toto luxatum restituerimus, colligere. quo perfectè restituto brachium commodè ad rectum angulum curuetur, contineatúrq; in sequentẽ curationem. Duo igitur brachij ossa,vbi suo loco mota sunt,his modis reuertũtur.sed potest seorsum vtrumque etiam offendi,cùm cubitus erumpat,radius diducatur,quod nunc quoq; explicabo.Lęditur per se cubitus radio inuiolato:dehiscit seorsum radius,cubito in suâ sede manente. vtrumlibet horum ossium lædatur,vbi per hoc organum restituitur, humerus iniecto laqueo ad ligna,quæ axem super caput continent,alligatur, extremóq; brachio rursus laqueus circumdatur,qui inæqualiter extendat, sicut Attollens, aut Nauticus, cuius capita deorsum demissa intendẽdi causâ ad axis clauos vinciũtur. In circumdando laqueo,qui inæqualiter extendit,id obseruatur, vt sinus super eam partem,quæ reponitur,capita super contrariã collocentur,siquidem laquei inæqualiter extendentes propriè illas partes magis cogunt, quibus eorum capita insident,minùs verò contrarias.Ergo,cùm brachium duobus ossibus cõtineatur,vbi alterum suo loco motum reponitur, cogere id potissimùm expedit, & alterum,si fieri potest,non vrgere.Intentione abundè adhibitâ,illi conueniunt impellendi modi,quos luxati genus postulat, siquidem cubitus in interiorem partem venerit, vtriusque manus digiti inter se iuncti ab exteriori parte radij eminentiam cubiti complectuntur,prominentiorésque palmarũ partes à latere dantur,vt his impellentibus quasi adducendo,os in suã sedem collocetur.At si cubitus ad posteriora radij proruperit,brachio aliquãtisper curuato, eodẽ momento,quo ab inferiori parte extendimus,prominẽtiori palmæ parte premere debemus,vt os in suam sedẽ reponatur. hæc enim premẽdi ratio ad restituendum propriè aptatur.At,vbi radius in priorem partem recedat,extẽto brachio perinde agere conuenit,quasi vtrumque in eandẽ partem excesserit,adhibenda itaque vis est,& continendo,& ab inferiori parte extendendo,quo abundè facto duplex impulsus accommodatur, & qui premit, & qui circumducit, qui premit intentione manente,hâc remissâ,qui circumducit,vt ostensum iam est. Commune est vtriusq;,vbi restituta fuerint, spectare,an brachium suo munere sine impedimento fungatur,curuetur nimirum, & extendatur,& supinum, pronúmque figuretur,quæ actiones,si liberæ sint, ex toto restitutũ esse testantur.quo facto brachium,in sequentem curationẽ ad rectum angulũ collocetur.

A Charchesius laqueus humero iniectus,cuius capita sursum,vt retinacula sint, adducantur.
B Attollẽs laqueus in viciniâ manus,cuius capita ad ligna,quibus continetur axis,religantur.
C Medium duplicatæ habenæ ad brachium datæ.
D Capita duplicatæ habenæ religata ad axem, qui à pedibus est.

A
B

De manu.

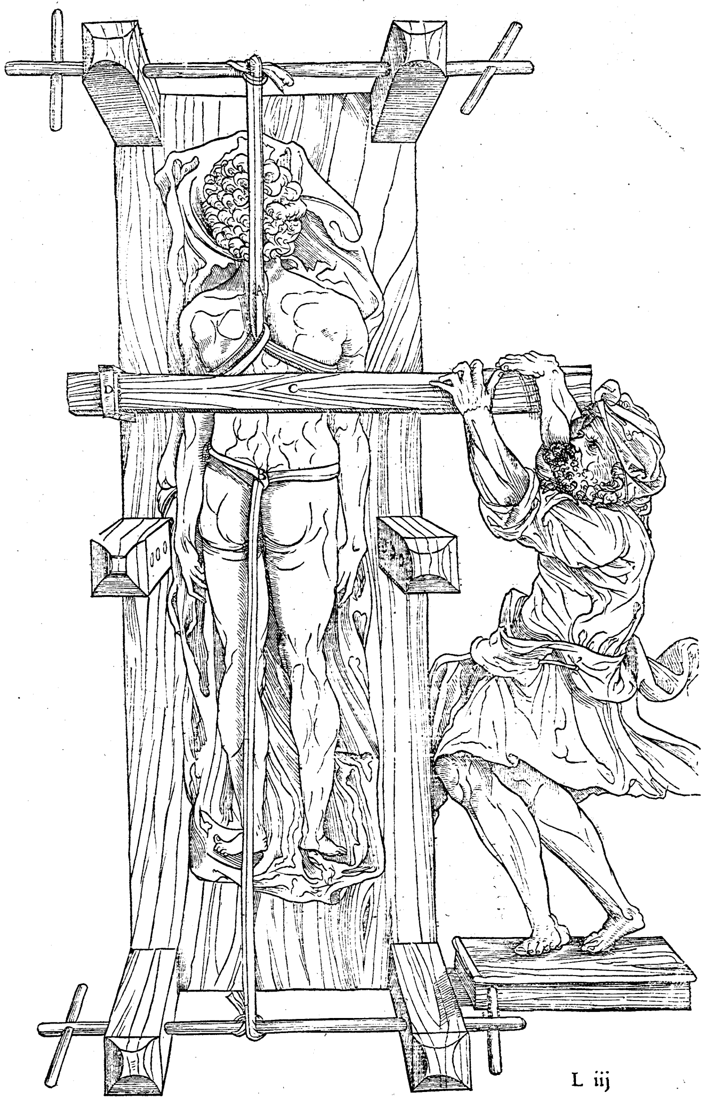
MAnus in quatuor partes prolabitur, in interiorem, exteriorem, priorem, & posteriorem. Oportet, si in interiorem partem veniat, supinam collocare, super scamnum homine similiter resupinato, pronã, si in reliquas tres partes elabatur: deinde Charchesium laqueũ vel alium ęqualiter extendentẽ brachio inijcere, & super sinum manus dare vectem transuersum, vel ferramentũ, quo adurimus, ad palmã ipsam deligare eo vinculo, quod [Ad extremas partes] inscribitur: tum vectis vel fertamenti extremitatibus inijcere, vel medias habenas duplicatas, vel laqueorum inæqualiter extendentiũ sinus, deorsumq; demittere, atque alterum laqueum æqualiter extendentem brachio circumponere, eiusq; capita super caput adducta, vt retinacula sint, deuincire: quæ verò deorsum ferebantur capita extẽdendi causã ad axem, qui à pedibus est, religare, vt eius cõuersione & contineamus, & ab inferiori parte extendamus. quam rem vbi satis pręstitimus, cõuenienter impellimus. Nunc autẽ maximè ad manum restituendam pertinet adhibito retinaculo, ab inferiori parte extendere: licebit prætereà & sursum adducere, & in diuersa contendere. Neruis abundè diductis impulsus necessarij sunt, qui eam compellere in suum locum possint. quòd si in interiorem vel exteriorem partem exciderit, prominentiori parte palmæ, aut etiam calce superdato pressa ossa coguntur, deinceps manus iuxta digitos huc atque illuc agitur: sin in priorem vel posteriorem partem eruperit, vtiliter adducendo impellimus.

De spinâ luxatâ.

HIppocratis organum luxatis omnibus restituendis accõmodatur, sed pręcipuè spinæ, quæ, vbi gibba facta est, tunc maximè curari posse censetur, cùm recens ex ictu vitium est. collocatur igitur homo pronus super scamnum, vt laquei capita è regione ad axem ferantur: circumdantur spinæ laquei duo æqualiter extendentes, vnus supra gibbum locum, alter infra, aut quaterni ex ijs, qui inæqualiter extendunt, bini à superiori parte, totidem ab inferiori inter se aduersi inijciuntur, vt in opere de luxatis explicauimus. Vis neruis adhibetur potissimùm in diuersa deducendo, interdum tamen continendo, & vel ab inferiori, vel à superiori parte extendendo. Intẽtione abundè adhibitâ, ille impulsus, quo premimus, accommodatur. Hippocrates varios tradidit impellẽdi modos, & per prominentiorem palmæ partem, & per spatham premẽdo idoneam. Impulsus per huiusmodi spatham illis restituendi modis annumeratur, qui facilè comparatur. extremitas enim spathę in fossã aliquã demittitur, vel in lignum excauatum. Nos, vt spathę obex opponeretur, Hippocratis scamno .π. ferreũ adiecimus, quod & extrahi & infigi posset, & spathę respõderet, pertusumque pluribus foraminibus esset, & in foramina crurũ organi demitteretur, vt .π. pro gibbi magnitudine accõmodaretur, spathâq; extremâ in .π. cõiectâ, eius partẽ premendo accommodatã super gibbũ dantes premẽdo impulimus. Alij duplicatæ habenæ mediũ organo subijciẽtes eandem spatham super locũ iniectã premunt. Premẽdi modũ in opere de articulis exquisitiùs indicauimus.

A Laqueus æqualiter extendẽs supra gibbũ, cuius capita rectã ad axẽ ferũtur.
B Laqueus æqualiter extendẽs infra gibbũ, cuius capita recta ad axẽ ferũtur.
C Spatha,
D π. ferreum.

De femore.

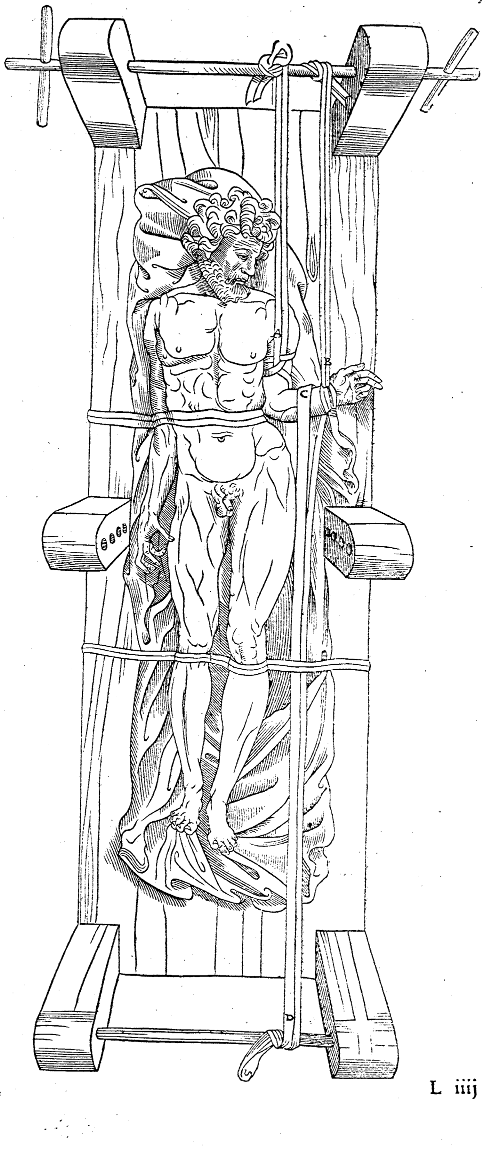
De femore.

FEmur in quatuor partes promouetur, in interiorem, exteriorem, priorem, & posteriorem: si in tres partes prolapsum est interiorem, exteriorem & priorem, crus extensum est, implicaríque non potest, si in posteriorem, curuum est, neque extenditur. Ergo, si in illas treis partes erumpat, in quas vbi venit, crus extensum est, resupinato homine medium duplicatæ habenæ lanâ inuolutum inter anum & naturale demittẽdum est, capitáque eius super caput adducenda: vbi in alias partes venerit, nullo interposito discrimine inter anum & naturale dari habena debet: sed eâ animaduersione, si in interiorem partem exciderit, vt ad integrum femur magis spectet, ne femoris caput, cùm extenditur, habenâ mediâ detineatur, cuius capita vel ad axem alligentur, vbi in diuersa contendimus, vel ad ligna, quibus axis, qui à capite est, continetur. vbi & retinemus, & ab inferiori parte extendimus. Extremo autem femori prope genu Charchesius laqueus inijciatur, eiúsque capita deorsum demissa ad axis clauum vinciantur, vt eo conuerso, & contineamus, & ab inferiori parte adducamus. Neruis, quantum res exigit, intentis veniendum est ad impulsum.

De femore in interiorem partem prolapso.

PRopriè autem ad femur in interiorem partem prolapsum excogitata sunt ligna ad similitudinem. π. à lignis, quibus axis continetur, non abhorrẽtia. Vbi ergo femur in interiorem partem erumpens restituitur, æger in integrum latus versus iaceat, euulsóque priapisco integrũ crus proposito ligno subijciatur, alligetúrque ad scamnum ità, vt immobile perseueret, eâdémque ratione & brachia, & reliquum corpus. crus autem vitiatum detur super transuersarium lignorum, quæ. π. literam repræsentant, ità, vt transuersarium inter anum & naturale collocetur. sed extremo femori iuxta genu inijciatur laqueus, vel Charchesius, vel alius, qui æqualiter extendat, eiúsque capita ad inferiorem axem demittantur. Super ipsum verò lignum. π. literam repræsentans sub crure, quod restituitur, detur spatha, quæ premendo aptatur, vel lignum habẽs in summo capitulum rotũdum ac leniter cauum, ab interiori parte à summo crure ad imum pertinens. Quo facto vbi restituere volumus, axis conuertitur, cuius conuersio ab inferiori parte extendit. postquam nerui abundè extenti fuerint spathâ vel eo ligno, quod in summo capitulum habet, super id lignum, quod. π. literam refert, cum crure magnâ vi deorsum adducto, impulsus extrahendo adhibetur, post quem alius idoneus est, qui sursum versus compellit, quemadmodum diximus de humero in alam prolapso.

A Postes. π. literam repræsentantes.
B Transuersarium.
C Charchesius laqueus.
D Lignum à superiori parte cruris ad imum pertinens.

A
B
C
D

De femore in posteriorem partem prolapso.

VErùm, si femur in posteriorem partem elabatur, neque pronum, neque supinum hominem collocamus, sed sedẽtem, magis autem in integram coxam inclinatum. Homine ità figurato, duas prehendere habenas oportet, earumq; vnam simplicem extendere, atque alteram duplicem demittere in mediam simplicem, & simplici quidem hominem cingere, duplicem à superiori parte deorsum demittere, ab eà regione, quæ vmbilico proximè subijcitur, ad eam, quę inter anum & naturale est, & per anum sursum adducere, vt quatuor habenæ capita à posteriori parte ad retinendum vinciantur. Retinaculis datis lata pars spathæ, quę premendo accõmodatur, coxę supponatur, imoq; femori iuxta genu laqueus inijciatur, qui æqualiter extendat, cuius capita ad inferiorẽ axem demittantur, vt eo conuerso, & contineamus, & ab inferiori parte intendamus. Intentione satis adhibità, dũ adhuc intendimus, caput femoris per spatham in exteriora propellatur, apertâque manu æger resupinetur, per hâc enim vim femur in suum locum compelletur. Repositi autem indicium erit, comparatio cum altero crure, & liberæ ipsius actiones. nam, si citra impedimentum complicari & extendi potest, ex toto intus esse conijciendum est.

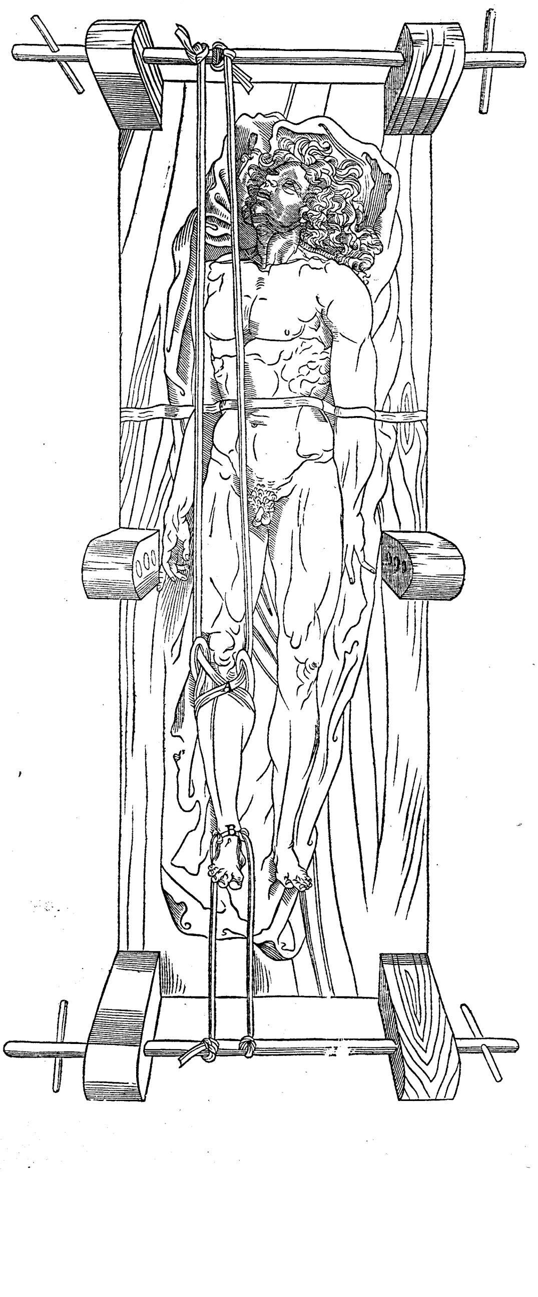
De genu.

GEnu in tres partes prolabitur, interiorem, exteriorem, & posteriorem in omnibus his casibus, crus extẽsum est, & minimè complicatur. Oportet, si in exteriorem partem prociderit, hominem extento crure super scamnũ collocare: tum duos laqueos æqualiter extendentes, cruri inijcere: alterum à superiori parte super femur, alterum infra genu: dein capita superioris super caput adducere, inferioris ad axem: neruósque intendere, quemadmodum in reliquis articulis dictum est, siue retinaculis vsi ab inferiori vel superiori parte intendamus, siue in diuersa diducamus. Neruis abundè diductis, si in latus ab interiori vel exteriori parte motum fuerit, ille impellendi modus conuenit, qui adducit: si in posteriorem, & ille qui premit, & ille, qui circumducit. quos impellendi modos, cùm similes illis sint, qui ad cubitum traduntur, commodè in hunc locum transferuntur.

De talo.

TAlus modo in interiorem partem procidit, interdũ in posteriorem quoq; conuertitur, in quas partes vbi venerit, æquè resupinare hominem conuenit crure extento: ac cruri Charchesium laqueum æqualiter extendentem circumponere, eiúsque capita à posteriori parte ad axem, qui supra caput est, adducere: talo autem draconem vel sandalium laqueum inijcere, eiúsque capita ad inferiorem axem alligare, túncque mẽbrum vel in diuersa diducere, vel continere, & ab inferiori parte extendere. Neruis quantum res postulat diductis conuenienter impellere, vbi in interiorem vel exteriorem partem eruperit, retrò cogendo, vbi in posteriorem, extrahendo. nunc siquidẽ ob eum habitum impulsus extrahendo aptatur. De modis autem impellendi diligentiùs tractabimus in opere de luxatis.

A Charchesius laqueus.
B Sandalius laqueus.

A
B

FINIS ORIBASII DE MACHINAMENTIS.

Errata, quæ inter relegendum obuia fuere. Prior numerus, paginã: alter, lineam notat.

7. 7. pro enim, lege item. 4. 6. lege, cataplasmate. 8. 1. porrò, lege porrò autẽ. 10. 23. conuertitur in pus. Adde: quandoquidem illa pro pure saniem mouent.
11. 24. &, lege dein. 29. 28. lege œsypon. 30. 43. lege Laurion. 31. 5. lege œsypus. 33. 41. lege ἀρσενικοῦ.
34. tres primæ lineæ sunt notatæ, ac si essent Hippocratis, cùm tamen sint Galeni. In secundâ lineâ post verbum, detrahere. adde: aut intelligi voluit hîc quoque aro vtendum esse, vt in superiori dixerat.
35. 28. lege digerens. 51. 18. lege λιμοκτονεῖν. 52. 20. lege myrrham. 86. 8. cant. lege cunt, 90. 41. lege quidq;.
99. 16. lege Itaque. 104. 13. lege siue. 106. 4. lege quartumdecimum. 10 6. 33. lege læue, & 34. leuius.
sic folio sequẽte passim. 144. 17. parum, lege paulum. 168. 35. lege vertuntur. 211. 32. lege vt quæ minus. 213. 19. leg. si trãsuersa. 215. 19. leg. τοιαδί μοι. 216. 28. leg. δελτοειδὴς. 217. 19. leg. τῷ ὄιγ' ὀφείλοντες αὐτῷ. 219. 15. lege ὡμίλτου. 219. 45. di vnũ, aufer di. 244. 10. lege spathæ. 246. 2. lege τιμωρίσσαι. linea 6. τιμωρούμενος. 257. 40. leg. πτερυγοειδὴς vocatur. 263. 38. lege vtræq; habenæ. 265. 3. leg. à dextro. 266. 26. lege farina tritici. 269. 1. lege διαπύρινον. 270. 4. lege ne sit, ac. 271. 16. leg. alterius noxæ. 284. 38. lege γεννητικά. 305. 24. lege ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ. 311. 3. lege posthac indicabimus. 327. 5 leg. πολυόφθαλμον. 330. 26. leg. δυσεντερίας. 362. 20. leg. ὁ δεῖ. 372. 2. leg. πέρατος. 375. 29. leg. ἴλιον ἐξαπαλάξ. 397. 37. lege placeat. 412. 45. leg. ἕρματα. 421. 4. μετωπιαῖος. 421. 7. leg. γενειάς. 461. vbi est manus CXX. lege CXXI. 461. 33. lege ἀντίχειρα.